Világ proletárjai egyesüljetek!

LENIN

MŰVEI

24

AZ OROSZNYELVŰ KIADÁS
AZ OK(b)P IX. KONGRESSZUSÁNAK
ÉS A SZOVJETEK
II. ÖSSZSZÖVETSÉGI KONGRESSZUSÁNAK
HATÁROZATA ALAPJÁN JELENIK MEG

V. I. LENIN

MŰVEI

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST

V. I. LENIN

MŰVEI

24.

KÖTET

1917 április—június

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST 1952

Az orosz eredeti címe:

ИНСТИТУТ МАРКСА—ЭНГЕЛЬСА—ЛЕНИНА ПРИ ЦК ВКП(б)
В. И. ЛЕНИН. СОЧИНЕНИЯ
ИЗДАНИЕ ЧЕТВЕРТОЕ. ТОМ. 24. ОГИЗ. ГОСПОЛИТИЗДАТ 1949

Lenin műveinek magyar kiadása a moszkvai Marx—Engels—Lenin Intézet által sajtó alá rendezett negyedik orosznyelvű kiadás nyomán, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének határozata alapján jelenik meg.

ELŐSZÓ

A huszonnegyedik kötet V. I. Leninnek azokat a műveit tartalmazza, amelyeket az 1917 április 3-tól június 3-ig terjedő időszakban írt.

Ebben a kötetben szerepelnek a híres Áprilisi Tézisek, amelyekben Lenin elméletileg megalapozott, konkrét harci tervet dolgozott ki a párt és a proletariátus számára a burzsoá-demokratikus forradalomról a szocialista forradalomra való áttérésre és kiadta a Szovjetek köztársasága, mint a proletárdiktatúra legjobb politikai formája megszervezésének jelszavát.

A „Levelek a taktikáról", „A proletariátus feladatai forradalmunkban", továbbá az „Oroszország politikai pártjai és a proletariátus feladatai" c. művekben az Áprilisi Tézisek eszméi vannak kifejtve.

Az OSzD(b)MP Petrográd Városi Konferenciájának és Hetedik (Áprilisi) Összoroszországi Konferenciájának anyaga Lenin beszédeit és határozati javaslatait tartalmazza a háború és a forradalom valamennyi döntő kérdésével kapcsolatban, mint a politikai helyzet, a háború, az Ideiglenes Kormányhoz való viszony, a Szovjetek, az agrár- és a nemzeti kérdés.

Leninnek a „Pravdá"-ban megjelent hosszabb és rövidebb cikkei („A kettőshatalomról", „A háború és az Ideiglenes Kormány", „A lövészárok-barátkozás jelentősége", „A népet burzsoá rémképekkel ijesztgetik", „Az «önhatalmú földfoglalásról»" és más cikkek) megmagyarázzák a tömegeknek a politikai élet és az osztályharc legfontosabb eseményeinek értelmét, arra buzdítják a tömegeket, hogy tömörüljenek a bolsevik párt körül, és előkészítik a tömegeket a szocialista forradalomra.

Ebben a kötetben jelenik meg a pártprogram felülvizsgálására vonatkozó anyag, amelyben Lenin az új pártprogram alaptételeit dolgozta ki.

Ebbe a kötetbe tizenkilenc olyan dokumentum van felvéve, amelyek először szerepelnek V. I. Lenin Műveiben.

Ezeknek a dokumentumoknak jelentős része az OSzD(b)MP Hetedik (Áprilisi) Összoroszországi Konferenciájának anyagát képezi: kilenc határozati javaslat (a háborúról, az Ideiglenes Kormányhoz való viszonyról, az agrárkérdésről, a pártprogram felülvizsgálásáról, a Szovjetekről, a nemzeti kérdésről, a politikai helyzetről, Borgbjerg előterjesztésével kapcsolatban, az internacionalisták egyesítéséről a kispolgári „honvédő" blokk ellen) és a „Bevezetés az OSzD(b)MP Hetedik (Áprilisi) Összoroszországi Konferenciájának határozataihoz".

Az OSzD(b)MP Petrográd Városi Konferenciájának V. I. Lenin Műveiben közzétett anyaga ki van egészítve a „Határozati javaslat a szociálforradalmárok és a szociáldemokraták (mensevikek) pártjához, az úgynevezett «nemfrakciós» szociáldemokraták pártjához és más, ezekkel rokon politikai áramlatokhoz való viszonyunkról" c. anyaggal.

„Az Áprilisi Téziseket védelmező cikk vagy beszéd vázlata" c. írás a műveknek ahhoz a csoportjához tartozik, amelyek az Áprilisi Tézisek eszméit indokolják meg és fejtik ki.

A „Felhívás a hadviselő országok katonáihoz" c. röplap és a „Beszéd a Putyilov-gyár gyűlésén, 1917 május 12 (25)" megmagyarázza a folytatódó imperialista háború okait és céljait, továbbá megindokolja a bolsevik nézeteket azzal kapcsolatban, hogy milyen módon lehet véget vetni az imperialista háborúnak forradalmi úton.

„Az OSzD(b)MP Központi Bizottságának 1917 április 20-i (május 3-i) határozata az Ideiglenes Kormány 1917 április 18-i (május 1-i) jegyzékével kapcsolatos válságról" az Ideiglenes Kormány politikájának imperialista jellegét leplezi le.

Fel van véve továbbá a kötetbe egy „Levél a szerkesztőséghez" és a „Pravdá"-ban megjelent három cikk: „Újra meg újra hazugság", „A lánc olyan erős, mint leggyengébb láncszeme", „Kin nevettek? Saját magatokon nevettek!", amelyekben Lenin leleplezi a mensevikeket és az eszereket mint az imperializmus szekértolóit.

A PROLETARIÁTUS FELADATAI A JELENLEGI FORRADALOMBAN[1]

Megjelent 1917 április 7-én, a „Pravda" 26. számában. Aláírás: N. Lenin.

Minthogy csak április 3-án éjjel érkeztem meg Petrográdba, az április 4-i gyűlésen a forradalmi proletariátus feladatairól szóló előadásomat magától értetődően csupán a magam nevében tarthattam meg, és előre kellett bocsátanom, hogy felkészültségem hiányos.

Az egyetlen dolog, amit a magam — és *jóhiszemű* ellenfeleim — munkájának megkönnyítésére tehettem, az volt, hogy *írásba foglalt* téziseket készítettem. A téziseket felolvastam és a szövegüket átadtam Cereteli elvtársnak. Nagyon lassan és *kétízben* olvastam fel a téziseket: először a bolsevikok gyűlésén, majd egy másik gyűlésen, amelyen a bolsevikokon kívül mensevikek is résztvettek.

Közzéteszem ezeket az én, egyéni téziseimet és csak igen rövid magyarázó megjegyzéseket fűzök hozzájuk, amelyeket előadásomban sokkal részletesebben fejtettem ki.

TÉZISEK

1. A háború tekintetében az az álláspontunk, hogy mivel a háború Oroszország részéről Lvov és Társai új kormánya alatt is feltétlenül imperialista rablóháború marad, mégpedig e kormány kapitalista jellegénél fogva — a legcsekélyebb engedmény sem tehető a „forradalmi honvédelem" javára.

Forradalmi háborúhoz, amely valóban igazolja a forradalmi honvédelmet, az öntudatos proletariátus csak a következő feltételekkel járulhat hozzá: a) ha a hatalom a proletariátus és a hozzá csatlakozó szegényparaszt rétegek kezébe megy át; b) ha valóban, nempedig csak

szavakban, lemondanak minden annexióról; c) ha valóban teljesen szakítanak minden tőkés érdekkel.

Tekintettel arra, hogy a forradalmi honvédelem tömegekből való híveinek széles rétegei kétségtelenül jóhiszeműek, a háborút csak szükségszerűségből, nempedig hódítások kedvéért ismerik el, és tekintettel arra, hogy a burzsoázia félrevezeti őket — különösen alaposan, kitartóan és türelmesen kell nekik megmagyarázni tévedésüket, meg kell magyarázni a tőke és az imperialista háború közötti elválaszthatatlan összefüggést, be kell bizonyítani, hogy *lehetetlen* a háborút igazán demokratikus, nem-erőszakos békével befejezni — a tőke megdöntése nélkül.

Meg kell szervezni ennek a nézetnek legszélesebbkörű propagandáját a harcoló hadsereg körében.

Lövészárok-barátkozás.

2. A mai oroszországi helyzet sajátszerűsége az, hogy *átmenet* a forradalom első szakaszából, amely a proletariátus kellő tudatosságának és szervezettségének hiányában a burzsoázia kezébe adta a hatalmat, annak *második* szakaszába, amely a proletariátusnak és a parasztság legszegényebb rétegeinek kezébe kell hogy adja a hatalmat.

Ezt az átmenetet egyrészt a legteljesebb legalitás (Oroszország *ezidőszerint* a világon valamennyi hadviselő ország között a legszabadabb ország), másrészt az jellemzi, hogy a tömegekkel szemben nem alkalmaznak erőszakot és végül, hogy ezek a tömegek a kapitalistáknak, a béke és a szocializmus legádázabb ellenségeinek kormányával szemben hiszékeny és nem öntudatos magatartást tanúsítanak.

Ez a sajátszerűség azt követeli tőlünk, hogy alkalmazkodni tudjunk a pártmunka *különleges* feltételeihez, amelyet a proletariátus hallatlanul nagy, politikai életre éppen hogy felébredt tömegeinek körében kell végeznünk.

3. Semmiféle támogatást az Ideiglenes Kormánynak; meg kell magyarázni, hogy az Ideiglenes Kormány minden ígérete, különösen az az ígérete, hogy lemond az annexiókról, teljesen hazug. Az Ideiglenes Kormány leleplezése ahelyett a megengedhetetlen, illúziókat keltő „köve-

telés" helyett, hogy *ez* a kormány, a tőkések kormánya, *ne legyen többé* imperialista kormány.

4. Annak a ténynek elismerése, hogy pártunk a Munkásküldöttek Szovjetjeiben legtöbbnyire kisebbségben, mégpedig egyelőre gyenge kisebbségben van a burzsoázia befolyása alatt álló és ezt a befolyást a proletariátusra átvivő *valamennyi* kispolgári elem *blokkjával* szemben, amely a népi szocialistáktól és szociálforradalmároktól egészen a Szervező Bizottságig (Csheidze, Cereteli és mások), Sztyeklovig stb. stb. terjed.

A tömegek felvilágosítása arról, hogy a Munkásküldöttek Szovjetje a forradalmi kormány *egyetlen lehetséges* formája s ezért mindaddig, amíg *ez* a kormány enged a burzsoázia befolyásának, a mi feladatunk csakis a Szovjetek taktikai tévedéseinek türelmes, rendszeres, kitartó és különösen a tömegek gyakorlati szükségleteihez alkalmazkodó *megmagyarázása* lehet.

Amíg kisebbségben vagyunk, a hibák bírálatának és megvilágításának munkáját végezzük, de ugyanakkor hirdetjük, hogy az egész államhatalomnak a Munkásküldöttek Szovjetjei kezébe kell átmennie, hogy a tömegek a tapasztalatok útján szabaduljanak meg tévedéseiktől.

5. Nem parlamentáris köztársaság — a Munkásküldöttek Szovjetjeitől ehhez visszatérni hátrafelé tett lépés volna —, hanem a Munkás-, Béres- és Parasztküldöttek országszerte alulról fölfelé felépített Szovjetjeinek Köztársasága.

A rendőrség, a hadsereg és a hivatalnoki kar megszüntetése*.

Valamennyi hivatalnoknak — akiket egytől-egyig választani kell és akiknek bármikor leválthatóknak kell lenniök — egy jó munkás átlagos bérét nem meghaladó díjazása.

6. Az agrárprogramban a súlypontot a Béresküldöttek Szovjetjeire kell helyezni.

Minden földesúri föld elkobzása.

Minden földet nacionalizálni kell az országban, a föld-

---

* Vagyis az állandó hadseregnek általános népfelfegyverzéssel való felváltása.

del való rendelkezés joga a Béres- és Parasztküldöttek helyi Szovjetjeit illeti meg. A Szegényparaszt-küldöttek Szovjetjeinek különválasztása. Mintagazdaság létesítése minden nagybirtokból (a helyi és egyéb viszonyoknak, valamint a helyi hatóságok határozatainak megfelelően, körülbelül 100-tól 300 gyeszjatyináig terjedő nagyságban), a Béresküldöttek ellenőrzésével és a köz számlájára.

7. Az ország valamennyi bankjának haladéktalan egybeolvasztása egyetlen nemzeti bankká, amely fölött a Munkásküldöttek Szovjetje gyakorolja az ellenőrzést.

8. *Közvetlen* feladatunk nem a szocializmus „bevezetése", hanem csak a javak társadalmi termelésének és elosztásának a Munkásküldöttek Szovjetjei által történő *ellenőrzésére* való azonnali áttérés.

9. Pártfeladatok:

a) Azonnali pártkongresszus;

b) a pártprogram megváltoztatása, a legfontosabb:

1) az imperializmusról és az imperialista háborúról,

2) az államhoz való viszonyról és *a mi* követelésünk: a „kommün-állam"*,

3) az elavult minimális program módosítása;

c) a párt nevének megváltoztatása**.

10. Az Internacionále megújítása.

Forradalmi Internacionále, a *szociálsovinisztá*k és a „centrum"*** ellen irányuló Internacionále alapításának kezdeményezése.

---

* Vagyis olyan állam, amelynek első mintája a Párizsi Kommün volt

** „Szociáldemokrácia" helyett, amelynek hivatalos vezérei az *egész* világon elárulták a szocializmust és átpártoltak a burzsoáziához (a „honvédők" és az ingadozó „kautskysták"), *Kommunista Pártnak* kell neveznünk magunkat.

*** „Centrum"-nak a nemzetközi szociáldemokrata mozgalomban azt az irányzatot nevezik, amely a soviniszták (= „honvédők") és az internacionalisták között ingadozik, nevezetesen: Kautsky és Társai Németországban, Longuet és Társai Franciaországban, Csheidze és Társai Oroszországban, Turati és Társai Olaszországban, MacDonald és Társai Angliában stb.

Hogy az olvasó megértse, miért kellett ritka kivételként külön hangsúlyoznom a jóhiszemű ellenfelek „esetét", kérem, hasonlítsa össze ezekkel a tézisekkel Goldenberg úr következő ellenvetését: Lenin „kitűzte a polgárháború zászlaját a forradalmi demokrácián belül" (Plehanov úr „Jegyinsztvó"-jának[2] 5. számából idézek).

Nemde, valóságos gyöngyszem?

Én írásban és élőszóval váltig hangoztatom: „tekintettel arra, hogy a forradalmi honvédelem *tömegekből* való híveinek *széles* rétegei kétségtelenül jóhiszeműek ... tekintettel arra, hogy a burzsoázia félrevezeti őket, *különösen* alaposan, kitartóan és *türelmesen* kell nekik megmagyarázni tévedésüket ..."

Ezzel szemben egyes burzsoá urak, akik szociáldemokratáknak nevezik magukat, de akik *nem* tartoznak sem a *széles* rétegekhez, sem a „honvédelemnek" a *tömegekből* való híveihez, nem átallják úgy adni tovább és értelmezni nézeteimet, hogy „kitűzte (!) a polgárháború zászlaját (!)" (polgárháborúról a tézisekben egyetlen szó sincs, előadásomban sem volt egyetlen szó sem!) „a forradalmi demokrácián belül (!!) ..."

Mi ez? Miben különbözik ez a pogromagitációtól? a „Russzkaja Voljá"-tól?

Én írásban és élőszóval váltig hangoztatom: „A forradalmi kormány *egyetlen lehetséges* formája a Munkásküldöttek Szovjetje s ezért a mi feladatunk csakis a Szovjetek taktikai tévedéseinek, türelmes, rendszeres, kitartó és különösen a tömegek gyakorlati szükségleteihez alkalmazkodó *megmagyarázása* lehet ..."

Ezzel szemben bizonyos fajtájú ellenfeleim úgy tüntetik fel nézeteimet, mint felhívást „polgárháborúra a forradalmi demokrácián belül"!!

Én azért támadtam az Ideiglenes Kormányt, mert *nem* tűzött ki sem közeli, sem általában semminemű határidőt az Alkotmányozó Gyűlés összehívására, hanem ígéretekkel intézte el a dolgot. Én bebizonyítottam, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei *nélkül* az Alkotmányozó Gyűlés összehívása nincs biztosítva, annak sikere lehetetlen.

Olyan nézetet tulajdonítanak nekem, hogy ellene

vagyok az Alkotmányozó Gyűlés mielőbbi összehívásának!!!

Mindezt „félrebeszélésnek" nevezném, ha a politikai harc évtizedei nem tanítottak volna meg arra, hogy az ellenfelek jóhiszeműségét ritka kivételnek tartsam.

Plehanov úr lapjában „félrebeszélésnek" nevezte beszédemet. Rendben van, Plehanov úr! De nézze csak, milyen esetlen, milyen ügyetlen és milyen kevéssé leleményes ön, amikor vitatkozik. Ha én két óra hosszat félrebeszéltem, hogyan tűrhette száz és száz hallgató ezt a „félrebeszélést"? Továbbá. Miért szentel az ön lapja egész hasábot e „félrebeszélés" ismertetésének? Hát bizony, ami a logikát illeti, ön nagyon gyenge lábon áll.

Persze sokkal könnyebb kiabálni, szitkozódni, jajgatni, mint megkísérelni elmondani, megmagyarázni, felidézni az emlékezetben, *hogyan* vélekedett Marx és Engels 1871-ben, 1872-ben és 1875-ben a Párizsi Kommün tapasztalatairól[3] és arról, hogy *milyen* államra van szüksége a proletariátusnak.

Plehanov úr, az egykori marxista, valószínűleg nem szívesen emlékezik vissza a marxizmusra.

Idéztem Rosa Luxemburg szavait, aki 1914 augusztus 4-én „bűzlő hullának" nevezte a *német* szociáldemokráciát. Plehanov úrék, Goldenberg úrék és társaik pedig „megsértődnek" ... ugyan ki miatt? — A *német* soviniszták miatt, akiket soviniszтáknak neveztek!

Kátyúba jutottak ezek a szegény orosz szociálsoviniszták — ezek a szavakban szocialisták, tettekben soviniszták.

HOGYAN UTAZTUNK?[4]

A szocialista sajtóban már felbukkantak hírek arról, hogy az angol és a francia kormány megtagadta az átutazási engedélyt az Oroszországba utazó internacionalista emigránsoktól.

A hazaérkezett 32 emigráns, akik különféle pártokhoz tartoznak (közülük 19 bolsevik, 6 bundista, 3 a „Nase Szlovo"[5] párizsi internacionalista lap híve), kötelességének tartja, hogy nyilvánosságra hozza a következőket:

Számos okmány van birtokunkban, amelyeket nyilvánosságra fogunk hozni, mihelyt megkapjuk azokat Stockholmból (az okmányokat otthagytuk, mert a svéd-orosz határon az angol kormány képviselői garázdálkodnak), és amelyek mindenkinek bebizonyítják majd, hogy milyen gyászos szerepet játszanak az említett „szövetséges" kormányok a szóbanforgó kérdésben. Ehhez a ponthoz csak a következőt fűzzük hozzá: az emigránsok hazaszállítására alakult Zürichi Bizottság, amelyben 23 csoport van képviselve (közöttük a Központi Bizottság, a Szervező Bizottság, a szociálforradalmárok, a Bund stb.), egyhangúlag elfogadott határozatban nyilvánosan megállapította azt a tényt, hogy az angol kormány úgy döntött, hogy megfosztja az internacionalista emigránsokat a hazájukba való visszatérés és az imperialista háború elleni harcban való részvétel lehetőségétől.

Az emigránsok előtt már a forradalom első napjaiban világossá vált az angol kormány e szándéka. Akkor a szociálforradalmár párt képviselőjének (M. A. Natanszon), az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Szervező Bizottsága[6] képviselőjének (L. Martov) és a Bund kép-

viselőjének (Kosszovszkij) tanácskozásán az a terv merült fel (L. Martov vetette fel), hogy ki kell eszközölni az engedélyt az emigránsoknak Németországon való átutazásához, cserében Oroszországban internált német és osztrák foglyokért.

Számos ilyen értelmű sürgönyt küldtek Oroszországba, s egyúttal a svájci szocialisták útján is lépéseket tettek ennek a tervnek valóraváltása érdekében.

Az Oroszországba küldött sürgönyöket visszatartották, nyilván Ideiglenes „Forradalmi Kormányunk" (vagy ennek hívei).

Miután két hétig vártuk a választ Oroszországból, elhatároztuk, hogy magunk váltjuk valóra az említett tervet (más emigránsok úgy döntöttek, hogy még várakoznak, mert egyelőre még nem tartották bizonyítottnak, hogy az Ideiglenes Kormány úgysem intézkedik valamennyi emigráns átutazási engedélye ügyében).

Az ügy Fritz Platten svájci internacionalista szocialista kezében volt. Platten pontos írásbeli megállapodást kötött a svájci német követtel. A megállapodás szövegét nyilvánosságra fogjuk hozni. Főbb pontjai: 1) Minden emigráns utazik, tekintet nélkül arra, hogy mi a felfogása a háborúról. 2) Az a vasúti kocsi, amelyben az emigránsok utaznak, területenkívüliséget élvez, senkinek sincs joga a vasúti kocsiba bemenni Platten engedélye nélkül. Semmiféle ellenőrzés, sem útlevél-, sem csomagvizsgálat. 3) A hazatérő emigránsok kötelezik magukat arra, hogy Oroszországban agitációt fejtenek ki annak érdekében, hogy az átengedett emigránsokért cserében megfelelő számú osztrák és német internáltat hazaengedjenek.

A hazautazó emigránsok a német többségi szociáldemokratáknak minden olyan próbálkozását, hogy érintkezésbe lépjenek velük, határozottan elutasították. Platten az egész úton kísérte a vasúti kocsit. Petrográdig akart velünk utazni, de az orosz határon (Torneóban) feltartóztatták. Reméljük, hogy csak ideiglenesen. Valamennyi tárgyalás számos külföldi internacionalista szocialista részvételével folyt, akik teljesen szolidárisak voltak velünk. Az utazásról szóló jegyzőkönyvet két francia szocialista, Loriot és Guilbeaux, továbbá egy Liebknecht csoportjához

tartozó szocialista (Hartstein), Platten svájci szocialista, Bronszkij lengyel szociáldemokrata, Lindhagen, Karlson, Ström, Ture Nerman svéd szociáldemokrata képviselők és mások írták alá.

„Ha most Karl Liebknecht Oroszországban volna, Miljukovék szívesörömest hazaengednék Németországba; Bethmann-Hollwegék hazaengedik önöket, orosz internacionalistákat, Oroszországba. Az önök dolga az, hogy Oroszországba utazzanak és ott harcoljanak mind a német, mind az orosz imperializmus ellen." Ezt mondották nekünk az említett internacionalista elvtársak. Azt gondoljuk, hogy igazuk volt. Az utazásról jelentést fogunk tenni a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának. Reméljük, hogy ki fogja eszközölni megfelelő számú internált, elsősorban Otto Bauer ismert osztrák szocialista kiszabadítását, és lehetővé teszi a hazautazást Oroszországba valamennyi emigráns, nemcsak a szociálpatrióták számára. Reméljük, hogy a Végrehajtó Bizottság véget vet annak a hallatlan állapotnak is, hogy a „Recs"-nél[7] baloldalibb lapot egyáltalában nem engednek ki külföldre, és még a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének a világ munkásaihoz intézett kiáltványa[8] sem tud eljutni a külföldi sajtóba.

A megírás ideje: 1917 április 4. (17.)
Megjelent 1917 április 5-én, a „Pravda" 24. és az „Izvesztyija" 32 számában.

KÉT VILÁG

A tőkések lapjai, mint például a „Recs" és a „Novoje Vremja"[9], Németországon át történt utazásunk ellen cikkeket közöltek, amelyekben homályos célzások voltak arra, vajjon nem segítik-e a hazatért emigránsok a német imperialistákat*.

Az „Izvesztyija Szovjeta Rábocsih i Szoldatszkih Gyeputatov"[11] c. lap teljes *egészében* közzéteszi azt a jelentést, amely tegnap jelent meg a „Pravdá"-ban**[12] és amelyet *mindjárt* megérkezésünk *másnapján* nyujtottunk be a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának; a jelentésen kívül az „Izvesztyija" a Végrehajtó Bizottság határozatát is közli. Ezt a határozatot az „Izvesztyija Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkih Gyeputatov" szerkesztősége a következőképpen teszi közzé:

„A Végrehajtó Bizottság, miután meghallgatta Zurabov és Zinovjev elvtárs beszámolóját, elhatározta, hogy azonnal az Ideiglenes Kormányhoz fordul és lépéseket tesz annak érdekében, hogy azonnal megadják az átutazási engedélyt Oroszország felé minden emigránsnak, függetlenül attól, milyen politikai nézeteket vall és milyen álláspontot foglal el a háborút illetően. A kormánnyal folytatott tárgyalások eredményeit a legközelebbi napokban ismertetni fogjuk. *Szerk.*"

---

* A híres — gyászos hírnevű — „Russzkaja Volja"[10] ellenünk irányuló cikkében teljesen a „Recs" szellemének megfelelő „anyagot" közöl. Vajjon nem fogják-e szégyelleni Miljukov úrék és társaik ezt a szomszédságot?

** Vajjon rászánja-e magát a „Recs" ennek közlésére?

Két világnak halvány — nagyon halvány, de nagyon jellemző — képe ez. A tőkések, a „Recs". a „Russzkaja Volja" és a „Novoje Vremja" világáé, a maga mocskos célzásaival. a szocialisták ellen irányuló aljas gyanúsításaival — és a forradalmi demokrácia, a munkás- és katonaküldöttek világáé, amely nyugodt, mértéktartó, méltó formában elhatározta, hogy *„lépéseket tesz"*. Minek az érdekében tesz lépéseket? Annak érdekében, amit az Ideiglenes Kormány *nem* tett meg!

Vajjon nem egyértelmű-e ez az Ideiglenes Kormány megfeddésével?

És vajjon nem megérdemelt feddés-e ez?

Megjegyzendő, hogy amikor a Végrehajtó Bizottság meghozta határozatát, tudott a közte és a bolsevikok között fennálló *politikai* nézeteltérésekről. A tőkések számára ez alkalom volna a gyanúsításokra. A tőkések világában hasztalan keresnénk emberséget és tisztességet.

„Pravda" 25. sz.
1917 április 6.

AZ ÁPRILISI TÉZISEKET VÉDELMEZŐ CIKK VAGY BESZÉD VÁZLATA

(1) Gazdasági csőd fenyeget. *Ezért* eltávolítani a burzsoáziát hiba.

(Ez burzsoá következtetés. Minél közelebb van a csőd, annál halaszthatatlanabb a burzsoázia eltávolítása.)

(2) A proletariátus nincs megszervezve, gyenge, nem öntudatos.

(Igaz. Ezért a feladat az, hogy harcoljunk azok ellen a *kispolgári* vezetők, úgynevezett szociáldemokraták ellen (Csheidze, Cereteli, Sztyeklov), akik elaltatják a tömegeket és bizalmat keltenek bennük a burzsoázia iránt.

Nem egyesülni kell ezekkel a kispolgárokkal (Csheidze, Sztyeklov, Cereteli), hanem *szét kell zúzni* ezt a szociáldemokráciát, amely *pusztulásba viszi* a proletariátus forradalmát.)

(3) A forradalom a mostani szakaszban burzsoá forradalom. Ezért nincs szükség „szocialista kísérletre".

(Ez keresztül-kasul burzsoá okoskodás. „Szocialista kísérletről" senki sem beszél. A konkrét, marxista tétel most nemcsak az osztályok, hanem az intézmények számbavételét is megköveteli.)

A forradalmat fojtogató urak (Csheidze, Cereteli, Sztyeklov) mézes-mázos frázisokkal visszafelé rángatják a forradalmat, a Munkásküldöttek Szovjetjei *t ő l* a burzsoázia „egyeduralma", a közönséges burzsoá parlamentáris köztársaság **felé.**

Nekünk ügyesen, óvatosan, az elmék felvilágosításával kell a proletariátust és a szegényparasztságot vezetnünk, *e l ő r e* , a „kettőshatalomtól" a Munkásküldöttek Szovjet-

jeinek *teljhatalma* **felé**, és éppen ez a Marx értelmében, az 1871-es tapasztalat értelmében vett komműn.

Nem az a kérdés, hogy milyen gyorsan haladjunk, hanem az, hogy merre haladjunk.

Nem az a kérdés, hogy felkészültek-e a munkások, hanem az, hogy *hogyan* és *mire* készítsük elő őket.

Minthogy a Munkásküldöttek Szovjetjeinek a háborúra stb. vonatkozó kiáltványai és felhívásai nem egyebek teljesen üres és hazug kispolgári fecsegésnél, amely csak elaltatja a népet, nekünk, amint már mondottam is, elsősorban az a feladatunk, hogy felvilágosítsuk az elméket, hogy megszabadítsuk a tömegeket Csheidze, Sztyeklov, Cereteli és társaik *burzsoá* befolyásától.

A Munkásküldöttek Szovjetjének, vagyis Csheidzének, Ceretelinek és Sztyeklovnak „forradalmi honvédelme" — éppen azért, mert mézes-mázos frázisokkal álcázza magát — százszorta ártalmasabb soviniszta áramlat, *kísérlet* arra, hogy a tömegeket kibékítsék az Ideiglenes Forradalmi Kormánnyal.

Az elfásult, öntudatlan tömeg, amelyet Csheidze, Cereteli, Sztyeklov úrék és társaik elbolondítottak, nem érti, hogy a háború a politika folytatása, hogy a háborúkat a *kormányok* viselik.

Meg kell magyarázni, hogy a „nép" csak akkor vethet véget a háborúnak vagy változtathatja meg annak jellegét, ha megváltoztatta a kormány *osztályjellegét.*

A megírás ideje: 1917 április 4. és 12. (17. és 25.) között.

Először 1933 január 21-én, a „Pravda" 21. számában jelent meg.

LUIBLANIZMUS

Louis Blanc francia szocialista az 1848-as forradalomban szomorú hírnévre tett szert azzal, hogy az osztályharc álláspontjáról átpártolt azoknak a kispolgári illúzióknak álláspontjára, amelyek a „szocializmusról" hangoztatott frazeológiával ékeskednek, de valójában csupán arra szolgálnak, hogy erősítsék a burzsoáziának a proletariátusra gyakorolt befolyását. Louis Blanc a burzsoáziától várt segítséget, azt remélte és másokban is olyan reményeket keltett, hogy a burzsoázia *tud* segíteni a munkásoknak a „munka megszervezésében" — ennek a homályos terminusnak kellett volna kifejeznie a „szocialista" törekvéseket.

A luiblanizmus most Oroszországban teljes győzelmet aratott a jobboldali „szociáldemokrácia" soraiban, a Szervező Bizottság pártjában. Csheidze, Cereteli, Sztyeklov és sokan mások, akik ma a Katona- és Munkásküldöttek Petrográdi Szovjetjének vezérei, és akik vezérei voltak a Szovjetek minap befejeződött összoroszországi tanácskozásának[13] is, éppen Louis Blanc álláspontjára helyezkedtek.

Ezek a vezérek, akik körülbelül olyan nézeteket vallanak, mint a nemzetközi „centrista" irány, Kautsky, Longuet, Turati és sokan mások, a mai politikai élet valamennyi fő kérdésében éppen Louis Blanc kispolgári álláspontját tették magukévá. Nézzük a háború kérdését.

A proletár álláspont lényege az, hogy pontosan meghatározza a háború *osztály*jellegét és engesztelhetetlen ellensége az imperialista háborúnak, vagyis annak a háborúnak, amely a tőkés *(akár* monarchikus, *akár köztársasági)*

országok csoportjai *között* a tőkés zsákmány elosztása *miatt* folyik.

A kispolgári álláspont abban különbözik a burzsoá álláspontjától (a háború nyilt igazolása, nyilt „honvédelem", vagyis *saját* tőkéseink érdekeinek védelme, a *tőkések* annexiókhoz való jogainak védelme), hogy a kispolgár „elveti" az annexiókat, „elítéli" az imperializmust, azt „követeli" a burzsoáziától, hogy ne legyen többé imperialista, noha megmarad a nemzetközi imperialista kapcsolatok és a tőkés gazdasági rend keretei közt. A kispolgár, aki beéri ezzel a jámbor, ártalmatlan, üres szavalással, *valójában* csupán tehetetlenül kullog a burzsoázia *mögött*, mert szavakban ugyan egyben-másban „együttérez" a proletariátussal, valójában azonban továbbra is függ a burzsoáziától, nem tudja, vagy nem akarja megérteni, hogy melyik az az út, amely a tőkés iga megdöntéséhez vezet, melyik az az egyetlen út, amelyen haladva az emberiség megszabadulhat az imperializmustól.

Azt „követelni" a burzsoá kormányoktól, hogy adjanak ki „*ünnepélyes nyilatkozatot*", amelyben elítélik az annexiókat — a kispolgár szemében a merészség netovábbja és az antiimperialista, „zimmerwaldi" következetesség mintaképe. Könnyen megállapítható, hogy ez a legrosszabb fajtájú luiblanizmus. Először is, egy csak némileg is tapasztalt burzsoá politikusnak sohasem okoz nehézséget, hogy annyi „ragyogó", hatásos, hangzatos, semmitmondó és semmire sem kötelező frázist vágjon ki az annexió ellen „általában", amennyi jólesik. Ha pedig *tettekre* kerül a sor, akkor majd valami szemfényvesztéshez lehet folyamodni, akár olyasféle szemfényvesztéshez, mint amilyent a napokban a „Recs"-nél tapasztaltunk, amikor jobb ügyhöz méltó bátorsággal kijelentette, hogy Kurland (amelyet most a burzsoá Németország imperialista rablói annektáltak) Oroszország részéről *nem* annektált terület!!

Ez — felháborító szemfényvesztés, a munkások igazán tűrhetetlen becsapása a burzsoázia részéről, mert hiszen minden, politikailag csak valamelyest is tájékozott embernek el kell ismernie, hogy Kurland Oroszország részéről *mindig annektált terület volt.*

Nyilt és közvetlen felszólítással fordulunk a „Recs"-

hez: 1) terjesszen a nép elé olyan politikai meghatározást az „annexió" fogalmáról, amely a világon *minden* annexióra vonatkozik, mind a német, mind az angol, mind az orosz, mind a régi, mind a jelenlegi annexiókra, kivétel nélkül valamennyire; 2) mondja meg világosan és szabatosan, hogy mit jelent véleménye szerint *lemondani az annexiókról nem* szavakban, hanem ténylegesen. Álljon elő az „annexiókról való tényleges lemondás" fogalmának olyan politikai meghatározásával, amely egyaránt vonatkozik nemcsak a németekre, hanem az angolokra is, és valamennyi olyan népre, amely valaha is végrehajtott annexiókat.

Állítjuk, hogy a „Recs" vagy kitér felhívásunk elől, vagypedig az egész nép előtt le fogjuk leplezni. És vitánk, éppen a „Recs" által érintett kurlandi kérdés folytán, nem elméleti, hanem gyakorlati vita, halaszthatatlan, égetően sürgős, fölöttébb időszerű vita.

Másodszor. Tegyük fel még azt is, legalábbis egy pillanatig, hogy a burzsoá miniszterek a lelkiismeretesség eszményképei, hogy a Gucskovok, a Lvovok, a Miljukovok és társaik a legőszintébben *hisznek* abban, hogy a kapitalizmus fenntartása esetén is le lehet mondani az annexiókról, és hogy le *akarnak* mondani róluk.

Tegyük fel még ezt is egy pillanatra, induljunk ki ebből a Louis Blanc-hoz illő feltevésből.

Az a kérdés, hogy beérheti-e felnőtt ember azzal, amit az emberek sajátmagukról *gondolnak*, anélkül, hogy ezt *tetteik* próbakövén ellenőrizné? Megteheti-e marxista azt, hogy *nem* tesz különbséget a kívánságok és kijelentések, és az objektív valóság között?

Nem. Nem teheti meg.

Az annexiók a finánctőke, a banktőke, az imperialista tőke kapcsolataira épülnek fel. *Ez* az annexiók mai gazdasági alapja. Az annexió ebből a szempontból nem más, mint politikailag biztosított *profitja* az annektált országok ezer meg ezer vállalatába „befektetett" milliárdokra rúgó tőkének.

Nem lehet lemondani az annexiókról, még ha meg is lenne a jószándék, ha *nem teszünk* döntő lépéseket a tőkés iga lerázására.

Azt jelenti-e ez — mint ahogy a „Jegyinsztvo", a „Rabo-

csaja Gazeta"[14] és kisburzsoáziánk más „Louis Blanc-jai" hajlandók levonni és le is vonják a következtetést —, hogy *nem* kell határozott lépéseket tenni a tőke megdöntése felé? hogy bele kell törődni az annexióknak legalább egy kis részébe?

Nem. Határozott lépéseket *kell* tenni a tőke megdöntése felé. Ügyesen és fokozatosan kell megtenni ezeket a lépéseket, *csakis* a munkások és szegényparasztok túlnyomó többségének tudatosságára és szervezettségére támaszkodva. De ezeket a lépéseket meg kell tenni. És a Munkásküldöttek Szovjetjei Oroszország számos helyén *már* hozzá is fogtak ehhez.

Ma az a feladatunk, hogy határozottan, visszavonhatatlanul elhatároljuk magunkat a Louis Blanc-októl, a Csheidzéktől, a Cereteliktől, a Sztyeklovoktól, a Szervező Bizottság pártjától, az eszerek pártjától stb. stb. Meg kell magyaráznunk a tömegeknek, hogy a luiblanizmus aláássa és tönkreteszi a további forradalom sikerét, sőt a szabadságét is, ha a tömegek nem értik meg, hogy mennyire károsak ezek a kispolgári illúziók, és nem csatlakoznak az öntudatos munkásokhoz, akik óvatos, kimért, megfontolt, de szilárd és azonnali lépéseket tesznek a szocializmus felé.

Az emberiséget *csakis* a szocializmus mentheti meg a háborúktól, az éhínségtől, újabb milliók meg milliók pusztulásától.

„Pravda" 27. sz.
1917 április 8.
Aláírás: N. Lenin.

A KETTŐSHATALOMRÓL

Minden forradalom alapvető kérdése az államhatalom kérdése. Ennek a kérdésnek tisztázása nélkül szó sem lehet semmiféle öntudatos részvételről a forradalomban, nem is szólva a forradalom vezetéséről.

A mi forradalmunknak a legnagyobb mértékben figyelemreméltó sajátossága az, hogy *kettőshatalmat* teremtett. Mindenekelőtt ezzel a ténnyel kell tisztába jönnünk; ha ezt nem értjük meg, egyetlen lépést sem tehetünk előre. A bolsevizmus régi „formuláit" például helyesen ki kell egészíteni és módosítani kell, minthogy azok, mint kitűnt, általában helyesek voltak, de a konkrét megvalósulás másnak *bizonyult. Senki sem* gondolt és nem is gondolhatott ezelőtt kettőshatalomra.

Miben áll a kettőshatalom? Abban, hogy az Ideiglenes Kormány, a *burzsoázia* kormánya mellett alakult egy még gyenge, még csak csírában levő, de mégis kétségtelenül ténylegesen létező és erősödő *másik kormány:* a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei.

Milyen az osztályösszetétele ennek a másik kormánynak? Proletariátus és (katonaruhába bujtatott) parasztság. Milyen a politikai jellege ennek a kormánynak? Forradalmi diktatúra, vagyis olyan hatalom, amely közvetlenül a forradalmi hódításra, a néptömegek alulról jövő közvetlen kezdeményezésére, *nem* a központosított államhatalom által kiadott *törvényre* támaszkodik. Ez egyáltalán nem olyanfajta hatalom, mint amilyen általában szokásos az Európa és Amerika haladottabb országaiban uralkodó, eddig megszokott típusú parlamentáris polgári-demokratikus köztársaságokban. Gyakran megfeledkeznek erről a

körülményről, gyakran nem gondolkoznak rajta, pedig ez a dolog lényege. *Ez* a hatalom *ugyanolyan típusú* hatalom, mint amilyen az 1871-es Párizsi Kommün volt. Ennek a típusnak fő ismertetőjelei: 1) a hatalom forrása nem a parlament által előzetesen megtárgyalt és elfogadott törvény, hanem a néptömegek alulról jövő, közvetlen és helyi kezdeményezése, a hatalom közvetlen „megragadása"— hogy a közhasználatú kifejezéssel éljünk; 2) a rendőrségnek és a hadseregnek, mint a néptől elkülönített és a néppel szembeállított intézményeknek felváltása az egész nép közvetlen felfegyverzésével; az állam rendjét ilyen hatalom esetén *maguk* a felfegyverzett munkások és parasztok, *maga* a felfegyverzett nép védi; 3) a hivatalnokokat, a bürokráciát vagy megint csak magának a népnek közvetlen hatalma váltja fel, vagy legalábbis külön ellenőrzés alá helyezik őket; a hivatalnokokat nemcsak választják, de a nép első követelésére *le is válthatják* őket, vagyis a hivatalnokok egyszerű megbízottakká válnak; kiváltságos rétegből, amely magas, burzsoá fizetéssel járó „jó állásokat" tölt be, különleges „fegyvernemhez" tartozó munkásokká válnak, akiknek fizetése *nem magasabb* a jó munkás szokásos bérénél.

Ez és *csakis* ez a Párizsi Kommünnek mint az állam különleges típusának a *lényege*. Ezt a lényeget felejtették és ferdítették el Plehanov úrék (a nyílt sovinisták, akik elárulták a marxizmust), Kautsky úrék (a „centrum" emberei, vagyis akik a sovinizmus és a marxizmus között ingadoznak), s általában a most uralkodó szociáldemokraták, eszerek és a hozzájuk hasonlók valamennyien.

Frázisokkal intézik el a dolgot, hallgatásba burkolóznak, köntörfalaznak, ezerszer üdvözlik egymást a forradalom alkalmából, de nem akarnak *gondolkozni* azon, hogy *mit is jelentenek* a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei. Nem akarják látni a nyilvánvaló igazságot, hogy amennyiben ezek a Szovjetek fennállanak, *amennyiben* hatalmat képviselnek, annyiban Oroszországban Párizsi Kommün *típusú* állam van.

Hangsúlyoztam: „amennyiben". Mert ez még csak csírájában levő hatalom. Maga ez a hatalom, részben a burzsoá ideiglenes Kormánnyal kötött közvetlen meg-

egyezés alapján, részben egész sor tényleges engedmény formájában hadállásokat *engedett és enged át* a burzsoáziának.

Miért? Talán azért, mert Csheidze, Cereteli, Sztyeklov és társaik „hibát" követnek el? Badarság. Így csak nyárspolgár gondolkodhat, de nem marxista. Azért, mert a proletárok és a parasztok *nem eléggé öntudatosak* és szervezettek. Az említett vezérek „hibája" kispolgári álláspontjukban rejlik, abban, hogy a munkások tudatát *elhomályosítják*, ahelyett, hogy megvilágosítanák, kispolgári illúziókat *sugalmaznak*, ahelyett, hogy eloszlatnák azokat, *erősítik* a burzsoázia befolyását a tömegekre, ahelyett, hogy felszabadítanák a tömegeket ez alól a befolyás alól.

Ebből már annak is világosnak kell lennie, miért követnek el a mi elvtársaink is oly sok hibát, mikor csak úgy „egyszerűen" felteszik a kérdést: meg kell-e azonnal dönteni az Ideiglenes Kormányt?

Válaszolok: 1) meg kell dönteni, mivel oligarchikus, polgári kormány, nem pedig népi kormány; *nem adhat* sem békét, sem kenyeret, sem teljes szabadságot; 2) nem lehet azonnal megdönteni, mert a Munkásküldöttek Szovjetjeivel és mindenekelőtt a legfontosabb Szovjettel, a petrográdival kötött közvetlen és közvetett, formális és tényleges *egységre* támaszkodik; 3) egyáltalán nem lehet a szokásos módon „megdönteni", mivel ez a kormány arra támaszkodik, hogy a *másik* kormány, a Munkásküldöttek Szovjetje *„támogatja"* a burzsoáziát, márpedig ez a másik kormány az egyetlen lehetséges forradalmi kormány, amely közvetlenül juttatja kifejezésre a munkások és parasztok többségének tudatát és akaratát. Az olyanfajta kormánynál, amilyen a Munkás-, Béres-, Paraszt- és Katonaküldöttek Szovjetjei, magasabbrendűt, jobbat, az emberiség még nem hozott létre és eddig még nem ismerünk.

Az öntudatos munkásoknak ahhoz, hogy hatalommá váljanak, meg kell hódítaniok a többséget: *amíg* a tömegekkel szemben nem alkalmaznak erőszakot, nincs más út a hatalomhoz. Mi nem vagyunk blanquisták, nem vagyunk hívei annak, hogy egy kisebbség ragadja meg a hatalmat. Mi — marxisták, a proletár osztályharc hívei vagyunk,

akik a kispolgári kábulat, a soviniszta „honvédelem", a frázisok és a burzsoáziától való függés ellen küzdünk.

Teremtsünk proletár kommunista pártot; e párt elemeit a bolsevizmus híveinek legjobbjai már megteremtették; tömörüljünk proletár osztálytevékenységre, s a proletárok soraiból, a *szegény*parasztok soraiból egyre többen és többen állnak majd a mi oldalunkra. Mert az *élet* nap nap után egyre inkább megsemmisíti majd a „szociáldemokraták", a Csheidzék, a Ceretelik, a Sztyeklovok és a többiek, az „eszerek" és a még „tisztább" kispolgárok stb. stb. kispolgári illúzióit.

A burzsoázia — a burzsoázia egyeduralma mellett van.

Az öntudatos munkások a Munkás-, Béres-, Paraszt- és Katonaküldöttek Szovjetjei egyeduralma mellett vannak, amelyet a proletáröntudat *megvilágosítása*, a burzsoázia befolyása alól való *felszabadítása*, nempedig kalandos vállalkozások készítenek elő.

A kispolgárság — a „szociáldemokraták", eszerek stb. stb. — ingadozik és *gátolja* ezt a megvilágosítást, ezt a felszabadítást.

Ezek azok a tényleges *osztály*erőviszonyok, amelyek feladatainkat meghatározzák.

„Pravda" 28. sz.
1917 április 9.
Aláírás: N. Lenin.

LEVELEK A TAKTIKÁRÓL[15]

ELŐSZÓ

1917 április 4-én Petrográdban előadást kellett tartanom a címben megjelölt témáról, először a bolsevikok egyik gyűlésén. Ezek a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei Összoroszországi Tanácskozásának küldöttei voltak, akiknek haza kellett utazniok és ezért nem adhattak nekem semmiféle haladékot. A gyűlés végén az elnök, G. Zinovjev elvtárs, az egész gyűlés nevében azt javasolta nekem, hogy azonnal ismételjem meg előadásomat az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt egyesülésének kérdését megtárgyalni kívánó bolsevik és mensevik küldöttek gyűlésén.

Bármilyen nehezemre is esett azonnal megismételni beszámolómat, úgy véltem, nincs jogom elutasító választ adni, ha már ezt követelték *elvbarátaim is*, a mensevikek is, akik elutazásuk miatt valóban nem adhattak nekem haladékot.

Az előadás során felolvastam a „Pravda" 1917 április 7-i, 26. számában közzétett téziseimet*.

Mind a tézisek, mind előadásom nézeteltéréseket idéztek elő maguk a bolsevikok között és magának a „Pravdá"-nak a szerkesztőségén belül is. Több megbeszélés után egyhangúlag arra a következtetésre jutottunk, hogy a legcélszerűbb az lesz, ha *nyiltan* megvitatjuk ezeket a nézeteltéréseket és ilymódon anyagot adunk pártunk (a Központi Bizottság által egyesített Oroszországi Szo-

* E levél mellékleteként újból közlöm a téziseket, a „Pravda" e számában megjelent rövid magyarázó jegyzetekkel együtt. (Lásd ebben a kötetben 3—6. old. — *Szerk.)*

ciáldemokrata Munkáspárt) 1917 április 20-án Petrográdban összeülő összoroszországi konferenciája számára.

Éppen a vitára vonatkozó határozat végrehajtásaképpen teszem közzé az alábbi *leveleket*, amelyekben nem lépek fel azzal az igénnyel, hogy a kérdést *minden szempontból* megvizsgáljam, hanem csupán azokat a főbb érveket kívánom megjelölni, amelyek a munkásosztály mozgalmának *gyakorlati* feladatait tekintve különösen lényegesek.

I. LEVÉL

A HELYZET MEGÍTÉLÉSE

A marxizmus azt követeli tőlünk, hogy az osztályerőviszonyokat és minden egyes történelmi helyzet konkrét sajátosságait a legpontosabban, objektíve ellenőrizhetően számbavegyük. Mi bolsevikok mindig igyekeztünk eleget tenni ennek a követelménynek, amely a politika minden tudományos megalapozása szempontjából teljesen elengedhetetlen.

„A mi tanításunk nem dogma, hanem a cselekvés vezérfonala"[16] — mondották mindig Marx és Engels, és jogosan gúnyolták ki a „formulák" bemagolását és puszta szajkózását, hiszen a „formulák" a legjobb esetben is csak az *általános* feladatokat jelölhetik meg, amelyek a történelmi folyamat minden külön *szakaszában*, a *konkrét* gazdasági és politikai helyzetnek megfelelően, szükségszerűen változnak.

Milyen pontosan megállapított, objektív *tényekből* kell a forradalmi proletariátus pártjának most kiindulnia, hogy tevékenységének feladatait és formáit meghatározhassa?

Mind a „Levelek a távolból" első levelében („Az első forradalom első szakasza"), amely 1917 március 21-én és 22-én a „Pravda" 14. és 15. számában jelent meg, mind téziseimben úgy határozom meg „a jelenlegi oroszországi helyzet sajátosságát", hogy az a forradalom első szakaszá-

ból a másodikba vezető *átmenet* időszaka. És ezért tartottam *ebben* az időpontban a fő jelszónak, a „nap feladatának", a következőt: „munkások, a cárizmus elleni polgárháborúban a proletárhősiességnek, a népi hősiességnek csodáit műveltétek, most csodákat kell művelnetek a proletariátus és az egész nép megszervezése terén, hogy előkészítsétek győzelmeteket a forradalom második szakaszában" („Pravda", 15. szám)*.

Miben áll hát az első szakasz?

Abban, hogy az államhatalom a burzsoázia kezébe ment át.

Az 1917-es február—márciusi forradalomig az államhatalom Oroszországban egy régi osztály kezében, nevezetesen a hűbéri-nemesi-földesúri osztály kezében volt, melynek élén Romanov Miklós állt.

Ez után a forradalom után a hatalom egy *másik*, egy új osztály kezében, mégpedig a *burzsoázia* kezében van.

Az államhatalom átmenete az egyik *osztály* kezéből egy másik *osztály* kezébe a *forradalom* első, fő és alapvető ismertetőjele, e fogalomnak mind szigorúan tudományos, mind gyakorlati politikai értelmében.

Ennyiben az oroszországi burzsoá, illetőleg burzsoá-demokratikus forradalom *befejeződött*.

Már halljuk is a magukat előszeretettel „régi bolsevikoknak" nevezők zajos ellenvetését: hát nem azt mondtuk mindig, hogy a burzsoá-demokratikus forradalmat csak „a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrája" fejezi be? hát az agrárforradalom, amely szintén burzsoá-demokratikus forradalom, befejeződött-e? hát nem tény-e az, hogy ellenkezőleg, *még nem* kezdődött meg?

Válaszolok: a bolsevik jelszavakat és eszméket a történelem *általában* teljesen igazolta, de *konkrétan* a dolgok *másként* alakultak, mint ahogy azt várhattam (vagy bárki más várhatta) — eredetibben, sajátosabban, színesebben.

Ha ezt a tényt figyelmen kívül hagynók, elfelejtenők, akkor azokhoz a „régi bolsevikokhoz" hasonlítanánk,

---

* *Lenin* Művei. 23. köt. 1951. 333. old. — *Szerk.*

akik már nem egyszer játszottak szomorú szerepet pártunk történetében, amikor értelmetlenül szajkóztak egy *bemagolt* formulát, ahelyett, hogy az új, élő valóság sajátosságait *tanulmányozták* volna.

„A proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrája" az orosz forradalomban *már* megvalósult*, mert ez a „formula" csak az *osztályok viszonyára* vonatkozik, nempedig a *konkrét politikai intézményre*, amely ezt a viszonyt, ezt az együttműködést *megvalósítja*. „A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje" — ez „a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrája", amelyet az élet már megvalósított.

Ez a formula már elavult. Az élet átvitte a formulák birodalmából a valóság birodalmába, életet öntött belé, konkretizálta és *ezzel* meg is változtatta.

Már más, új feladat van napirenden: a proletárelemeknek (a „honvédelem"-ellenes, internacionalista, „kommunista", a komműnhöz való átmenetért síkraszálló elemeknek) és a *kistulajdonosi* vagy *kispolgári* elemeknek (Csheidze, Cereteli, Sztyeklov, a szociálforradalmárok stb. stb. fajtájából való forradalmi honvédőknek, a komműnhöz vezető úton való haladás ellenségeinek, a burzsoázia és a burzsoá kormány „támogatása" híveinek) egymástól való elszakadása ezen a diktatúrán *belül*.

Aki *most* csupán „a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájáról" beszél, az elmaradt az élettől, az ennek folytán a valóságban *átment* a kispolgársághoz a proletár osztályharc ellen, az a forradalom előtti „bolsevik" ritkaságok tárába (úgy is mondhatnók: a „régi bolsevikok" tárába) való.

A proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrája már megvalósult, de rendkívül eredeti módon, számos igen fontos módosulással. Ezekről külön fogok beszélni egyik későbbi levélben. Most azt a vitathatatlan igazságot kell magunkévá tennünk, hogy a marxistának a való élettel, a *valóság* pontos tényeivel kell számolnia, nempedig továbbra is a tegnap elméletébe kapaszkodnia, amely, mint minden elmélet, a legjobb esetben is csak meg-

* Bizonyos formában és bizonyos mértékben.

jelöli az alapvetőt, az általánosat, csak *megközelítően* foglalja magában az élet bonyolultságát.

„Szürke minden elmélet, barátom, de zöld az élet aranyfája"[17].

Aki a polgári forradalom „befejezettségének" kérdését a *régi módon* veti fel, az feláldozza az élő marxizmust a holt betűnek.

A régi felfogás szerint a burzsoázia uralma *után* a proletariátus és a parasztság uralma, a proletariátus és a parasztság diktatúrája következhet és kell is, hogy következzék.

De a való élet *máris másképp* alakult: az *egyiknek a másikkal való* rendkívül eredeti, újszerű, soha nem látott *összefonódását* tapasztaljuk. Egymás mellett, együtt, egy és ugyanazon időben áll fenn *mind* a burzsoázia uralma (Lvov és Gucskov kormánya), *mind* a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrája, amely a hatalmat *önként* átengedi a burzsoáziának, önként a burzsoázia függvényévé válik.

Mert nem szabad elfelejteni, hogy Petrográdban a hatalom ténylegesen a munkások és a katonák kezében van; velük szemben az új kormány *nem* alkalmaz és nem is alkalmazhat erőszakot, hiszen *nincs* sem rendőrsége, sem a néptől elkülönült hadserege, sem mindenható, a nép *fölött* álló hivatalnoki kara. Ez tény. Mégpedig olyan tény, amely a Párizsi Kommün típusú államra jellemző. Ez a tény nem fér bele a régi sémákba. Érteni kell ahhoz, hogy a sémákat az élethez alkalmazzuk, és ne szajkózzunk olyan értelmetlenné vált szavakat, mint „a proletariátus és a parasztság diktatúrája" *általában*.

Hogy a kérdést jobban megvilágítsuk, vizsgáljuk meg egy másik oldalról.

Marxistának nem szabad letérnie az osztályviszonyok elemzésének biztos talajáról. A burzsoázia van hatalmon. Márpedig mi a parasztok zöme, ha nem *szintén* burzsoázia, csakhogy egy más réteghez tartozó, más fajtájú, más jellegű burzsoázia? Miből következik, hogy *ez* a réteg *nem* juthat hatalomra, „befejezve" ezzel a burzsoá-demokratikus forradalmat? Miért lehetetlen ez?

Így érvelnek gyakran a régi bolsevikok.

Válaszolok: ez teljesen lehetséges. De a marxistának a helyzet megvizsgálásánál *nem* a lehetőségből, hanem a valóságból kell kiindulnia.

A valóság viszont azt a *tényt* mutatja, hogy a szabadon választott katona- és parasztküldöttek szabadon csatlakoznak a második, a mellékkormányhoz, azt szabadon kiegészítik, fejlesztik és teljessé teszik. És éppen ilyen szabadon *engedik át* a hatalmat a burzsoáziának; — olyan jelenség ez, amely egyáltalán nem „dönti meg" a marxizmus elméletét, hiszen mi mindig tudtuk és ismételten rá is mutattunk arra, hogy a burzsoázia *nem* csupán erőszak útján tartja fenn magát, hanem a tömegek öntudatlansága, a megszokotthoz való ragaszkodása, megfélemlítettsége és szervezetlensége révén is.

Nos, ezt a mai valóságot figyelembevéve, egyenesen nevetséges hátat fordítani a ténynek és a „lehetőségekről" beszélni.

Lehetséges, hogy a parasztság magához ragadja az egész földet és az egész hatalmat. Én egyáltalán nem feledkezem meg erről a lehetőségről, én nemcsak a mát tartom szem előtt, hanem az agrárprogramot egyenesen és pontosan az *új* jelenségnek: egyrészt a béresek és szegényparasztok, másrészt a parasztgazdák közötti mélyrehatóbb szakadásnak figyelembevételével fogalmazom meg.

De lehetséges más is: lehetséges, hogy a parasztok hallgatnak a szociálforradalmárok kispolgári pártjának tanácsaira, hallgatnak erre a pártra, amely a burzsoázia befolyása alá került, „honvédő" álláspontot foglalt el, és azt tanácsolja, hogy várják meg az Alkotmányozó Gyűlést, bár mindeddig még egybehívásának határideje sincs kitűzve!*

---

* Nehogy szavaimat félremagyarázzák, már eleve sietek kijelenteni: feltétlenül amellett vagyok, hogy a Béres- és Paraszt-*Szovjetek azonnal* vegyék el az *egész* földet, de a legszigorúbban tartsanak *maguk* rendet és fegyelmet, ne engedjék meg, hogy a gépekben, épületekben és jószágban bármi kár is essék, semmi körülmények között se züllesszék le a gazdaságot és a gabonatermelést, hanem ellenkezőleg, *fokozzák* a gabonatermelést, mert a katonáknak *kétszer annyi* kenyér kell és a népnek sem szabad éheznie.

Lehetséges, hogy a parasztok *fenntartják*, meghosszabbítják azt az egyességet, amelyet most a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek közvetítésével nemcsak formailag, hanem ténylegesen is kötöttek a burzsoáziával.

Sok minden lehetséges. Igen súlyos hiba volna, ha megfeledkeznénk az agrármozgalomról és az agrárprogramról. De ugyanolyan hiba volna az is, ha megfeledkeznénk a *valóságról*, amely a *megegyezés tényét* — vagy pontosabb, nem annyira jogi, mint inkább a dolog gazdasági és osztálytartalmát megjelölő kifejezéssel élve —, a burzsoázia és a parasztság *osztály-együttműködésének* tényét mutatja.

Amikor majd ez a tény nem lesz többé tény, amikor a parasztság elkülönül a burzsoáziától, amikor a földet elveszi a burzsoázia ellenére, a hatalmat kézbeveszi a burzsoázia ellenére — akkor ez a burzsoá-demokratikus forradalomnak új szakasza lesz, és erről majd külön fogunk beszélni.

Az a marxista, aki egy ilyen jövendő szakasz lehetősége reményében megfeledkezne a kötelességeiről *mostan*, amikor a parasztság a burzsoáziával *egyességben van* — kispolgárrá válnék. Hiszen valójában azt hirdetné, hogy a proletariátus *bízzék* a kispolgárságban („ennek a kispolgárságnak, ennek a parasztságnak még a burzsoá-demokratikus forradalom keretein belül el kell különülnie a burzsoáziától"). Annak a kellemes és édes jövőnek „lehetősége" reményében, amikor a parasztság *nem* lesz a burzsoázia uszályában, a szociálforradalmárok, a Csheidzék, a Ceretelik, a Sztyeklovok *nem* lesznek a burzsoá kormány függvényei — ennek a kellemes jövőnek „lehetősége" reményében megfeledkezne a *kellemetlen jelenről*, amikor a parasztság egyelőre még a burzsoázia uszályában van, amikor a szociálforradalmárok és a szociáldemokraták egyelőre még nem adták fel a polgári kormány függvényének, Lvov „őfelsége" ellenzékének[18] szerepét.

Az ilyen általunk feltételezett ember mézes-mázos Louis Blanc-hoz, édeskés kautskystához hasonlítana, de semmiesetre sem forradalmi marxistához.

De vajjon nem fenyeget-e bennünket az a veszély, hogy szubjektivizmusba, annak a kívánságnak hibájába esünk, hogy a még befejezetlen — a parasztmozgalmat még

le nem zárt — burzsoá-demokratikus jellegű forradalmon „átugorjunk" a szocialista forradalomba?

Ha azt mondtam volna, „le a cárral, éljen a *munkás*-kormány"[19], akkor ez a veszély fenyegetne engem. De én *n e m* ezt, én mást mondtam. Azt mondtam, hogy Oroszországban (a burzsoá kormányt nem számítva) a Munkás-, Béres-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjein *kívül* más kormány *nem lehetséges*. Azt mondtam, hogy a hatalom Oroszországban most Gucskov és Lvov kezéből *csakis* ezeknek a Szovjeteknek kezébe mehet át, márpedig ezekben *éppen* a parasztság van túlsúlyban, a katonák vannak túlsúlyban — hogy tudományos, marxista kifejezéssel éljünk, és ne a köznapi, nyárspolgári, foglalkozás szerinti jellemzést, hanem az osztályjellemzést alkalmazzuk: a kispolgárság van túlsúlyban.

Téziseimben tökéletesen biztosítottam magam az ellen, hogy a még le nem zárult paraszt-, vagy általában kispolgári mozgalmon bármikép is átugorjunk az ellen, hogy a munkáskormány által való „hatalom-megragadással" bármikép is játsszunk, biztosítottam magam minden néven nevezendő blanquista kaland ellen, hiszen világosan rámutattam a Párizsi Kommün tapasztalatára. Ez a tapasztalat pedig, mint ismeretes és mint Marx 1871-ben, Engels pedig 1891-ben[20] részletesen kimutatta, teljesen kizárta a blanquizmust, tökéletesen biztosította a *többség* egyenes, közvetlen, feltétlen uralmát és a tömegek aktivitását, de csak magának a többségnek *tudatos* fellépése arányában.

A tézisekben a legteljesebb határozottsággal, a Munkás-, Béres-, Paraszt- és Katonaküldöttek Szovjetjein *b e l ü l i befolyásért folyó harcot helyeztem előtérbe*. Hogy erre vonatkozólag a legkisebb kétség se merülhessen fel, *kétszer* is hangsúlyoztam a tézisekben a türelmes, állhatatos, *„a tömegek g y a k o r l a t i* szükségleteihez alkalmazkodó", „felvilágosító" munka szükségességét.

Tudatlan emberek, vagy a marxizmusnak Plehanov úr és a hozzá hasonlók fajtájából való renegátjai emlegethetnek ordítozva anarchizmust, blanquizmust stb. Aki gondolkodni és tanulni akar, annak meg kell értenie, hogy a blanquizmus annyit jelent, hogy egy kisebbség ragadja meg a hatalmat, ezzel szemben a Munkás- stb.

Küldöttek Szovjetjei *tudvalevőleg* kimondottan és közvetlenül a nép *többségének* szervezetei. Az a munka, amely az ilyen Szovjeteken *belüli* befolyásért folytatott harcra irányul, nem tévedhet, egyáltalán *nem tévedhet* a blanquizmus mocsarába. Nem tévedhet az anarchizmus mocsarába sem, mivel az anarchizmus tagadja *az állam és az államhatalom szükségességét* a burzsoázia uralmától a proletariátus uralmához vezető *átmeneti* korszakban. Én pedig a félreértés minden lehetőségét kizáró világossággal *szállok síkra* amellett, hogy ebben a korszakban szükség van államra, csakhogy. Marx tanításának és a Párizsi Kommün tapasztalatainak megfelelően, nem a szokásos parlamentáris polgári államra, hanem olyan államra, amelynek *nincs* állandó hadserege, *nincs* a néppel szemben álló rendőrsége, *nincs* a nép fölébe helyezett hivatalnoki kara.

Ha Plehanov úr „Jegyinsztvó"-jában torka szakadtából ordítozva anarchizmust emleget, akkor ezzel csak újabb bizonyítékát szolgáltatja annak, hogy szakított a marxizmussal. A „Pravdá"-ban (26. sz.) közölt felszólításomra, hogy mondja el, mit tanított Marx és Engels az államról 1871-ben, 1872-ben és 1875-ben*, Plehanov úr nem tehet mást és a jövőben sem tehet majd mást, mint hogy a kérdés lényegét elhallgatja, s ugyanakkor a dühöngő burzsoázia szellemében ordítozik.

Plehanov úr, az egykori marxista, a marxizmusnak az államról szóló tanítását *egyáltalán* nem értette meg. Hogy nem értette meg, annak csíráit többek között már az anarchizmusról szóló németnyelvű brosúrájában is megtaláljuk[21].

* *
*

Nézzük most, hogyan fogalmazza meg J. Kamenyev elvtárs a „Pravda" 27. számában megjelent rövid cikkében azt, hogy miben „nem ért egyet" téziseimmel és fentebb kifejtett nézeteimmel. Ez hozzásegít minket ahhoz, hogy pontosabban tisztázzuk nézeteimet.

---

* Lásd ebben a kötetben 8. old. — *Szerk.*

..Ami Lenin elvtárs általános sémáját illeti — írja Kamenyev elvtárs —, elfogadhatatlannak tartjuk, mivel abból indul ki, hogy a burzsoá-demokratikus forradalmat *befejezettnek* tekinti és arra számít, hogy ez a forradalom azonnal átalakul szocialista forradalommá..."

Itt két nagy hiba van.

Az első. A burzsoá-demokratikus forradalom „befejezettségének" kérdése helytelenül van *feltéve*. Ez a kérdés itt olyan elvont, szimpla, egyszínű — ha szabad így kifejeznem magam — formában van feltéve, amely *nem* felel meg az objektív valóságnak. Aki *így* teszi fel a kérdést, aki *most* azt kérdezi, hogy „be van-e fejezve a burzsoá-demokratikus forradalom" *és beéri ezzel* — az megfosztja magát attól a lehetőségtől, hogy a rendkívül bonyolult legalábbis „két színű" valóságot megértse. Ez a helyzet az elmélet terén. A gyakorlatban pedig — tehetetlenül beadja a derekát a *kispolgári forradalmiságnak*.

Valóban. A valóság *azt is* mutatja nekünk, hogy a hatalom a burzsoázia kezébe ment át (a szokásos típusú „befejezett" burzsoá-demokratikus forradalom), és *azt is*, hogy a tulajdonképpeni kormány mellett létezik egy mellékkormány, amely „a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúráját" képviseli. Ez utóbbi „szintén-kormány" *maga* engedte át a hatalmat a burzsoáziának, *maga* láncolta hozzá magát a burzsoá kormányhoz.

Felöleli-e ezt a valóságot Kamenyev elvtársnak az a régi-bolsevik formulája, hogy „a burzsoá-demokratikus forradalom nincs befejezve"?

Nem, ez a formula elavult. Hajítófát sem ér. Holt formula. Hiábavaló minden erőfeszítés, hogy feltámasszák.

Másodszor. Egy gyakorlati kérdés. Nem tudhatjuk, hogy lehetséges-e ma még Oroszországban „a proletariátus és a parasztság" *külön*, a burzsoá kormánytól *elszakadt* „forradalmi-demokratikus diktatúrája". A marxista taktikát nem lehet olyasmire alapítani, amit nem tudhatunk.

De *ha* ez még bekövetkezhet, akkor ehhez egy és csakis egy út vezet: a mozgalom proletár, kommunista elemeinek azonnali, határozott, visszavonhatatlan elkülönülése a kispolgári elemektől.

Miért?

Azért, mert az egész kispolgárság nem véletlenül, hanem szükségképpen fordult a sovinizmus (= „honvédelem"), a burzsoázia „támogatása", a burzsoáziától való függés felé, szükségképpen *fél* attól, hogy burzsoázia nélkül kell majd meglennie stb. stb.

Hogyan lehet a kispolgárságot a hatalom felé „taszítani", ha ez a kispolgárság már most kézbevehetné a hatalmat, de *nem akarja* kézbevenni?

Csakis a proletár, a kommunista párt elkülönülésével, e kispolgárok félénkségétől *mentes* proletár osztályharc útján. Csakis a kispolgárság befolyásától valóban, és nemcsak szavakban mentes proletárok tömörülése teremthet a kispolgárság talpa alatt olyan „égő" talajt, hogy bizonyos körülmények között *kénytelen* legyen kezébe venni a hatalmat; még az sincs kizárva, hogy Gucskov és Miljukov ki fog állni — megintcsak bizonyos körülmények között — Csheidze, Cereteli, az eszerek, Sztyeklov korlátlan hatalma, egyeduralma mellett, hiszen ezek mégiscsak *„honvédők"!*

Aki most azonnal, haladéktalanul és visszavonhatatlanul elkülöníti a Szovjetek proletár elemeit (vagyis a proletár, a kommunista pártot) a kispolgári elemektől, az helyesen képviseli a mozgalom érdekeit mindkét lehetséges esetre: arra az esetre *is*, ha Oroszország még külön, önálló, a burzsoáziának alá nem rendelt „proletár-paraszt diktatúrát" fog átélni, és arra az esetre *is*, ha a kispolgárság nem tud elszakadni a burzsoáziától és örökösen (vagyis a szocializmusig) ingadozni fog közötte és közöttünk.

Az, akit tevékenységében csak az az egyszerű formula vezérel, hogy „a burzsoá-demokratikus forradalom nincs befejezve", ezzel bizonyos értelemben kezességet vállal azért, hogy a kispolgárság minden bizonnyal képes a burzsoáziától való függetlenségre. Az ezzel az adott pillanatban tehetetlenül kiszolgáltatja magát a kispolgárság kényére-kedvére.

Mellesleg. Nem árt, ha a proletariátus és a parasztság diktatúrája „formulát" illetőleg mégis emlékezetünkbe idézzük, amit a „Két taktiká"-ban (1905 július) külön kiemeltem (lásd a „12 év" c. gyüjtemény 435. oldalán[22]):

„A proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájának, mint mindennek a világon, van multja és jövője. Multja — az önkényuralom, a jobbágyrendszer, a monarchia, a kiváltságok... Jövője — a magántulajdon elleni harc, a bérmunkás harca a munkáltató ellen, harc a szocializmusért...“*

Kamenyev elvtárs ott követ el hibát, hogy a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájának 1917-ben is csak a *multját* látja. A valóságban viszont már megkezdődött ennek a diktatúrának a *jövője*, mert a bérmunkás és a munkáltató érdekei és politikája *a valóságban* már különváltak, mégpedig olyan igen fontos kérdésekben, mint a „honvédelem“, mint az imperialista háborúhoz való viszony.

És itt eljutottam Kamenyev elvtárs idézett érvelésének második hibájához. Ő azt veti szememre, hogy az én sémám arra „számít“, hogy „ez a (burzsoá-demokratikus) forradalom azonnal átalakul szocialista forradalommá“.

Ez nem igaz. Én nemcsak hogy nem „számítok“ arra, hogy forradalmunk „azonnal átalakul“ *szocialista* forradalommá, hanem egyenesen óvok tőle, egyenesen kijelentem a 8. sz. tézisben: „... *Közvetlen* feladatunk *nem* a szocializmus «bevezetése»...“**

Vajjon nem világos-e, hogy az, aki arra számít, hogy forradalmunk azonnal átalakul szocialista forradalommá, nem fordulhatna szembe a szocializmus bevezetésének közvetlen feladatával?

Sőt, Oroszországban még egy „kommün-államot“ (vagyis egy a Párizsi Kommün mintájára megszervezett államot) *sem lehet* „azonnal“ bevezetni, mert ehhez feltétlenül szükség van arra, hogy a küldöttek *többsége* minden (vagy a legtöbb) Szovjetben világosan felismerje, hogy mennyire hibás és mennyire káros az eszerek, Csheidze, Cereteli, Sztyeklov stb. taktikája és politikája. Márpedig én egészen félreérthetetlenül kijelentettem, hogy ezen a téren csak a „türelmes“ (mire való a türelem egy olyan

* *Lenin* Művei. 4. kiad. 9. köt. 66, 67. old. (oroszul). — *Szerk.*
** Lásd ebben a kötetben 6. old. — *Szerk.*

változáshoz, amit „azonnal" meg lehet valósítani?) felvilágosításra „számítok".

Kamenyev elvtárs „türelmetlenségében" egy kissé elvetette a sulykot, és a Párizsi Komműnt illetőleg elismételte azt a polgári előítéletet, hogy az „azonnal" be akarta vezetni a szocializmust. Nem így áll a dolog. A Kommün, sajnos, túlságosan késlekedett a szocializmus bevezetésével. A Kommün igazi lényege nem abban rejlik, amiben a burzsoák általában keresik, hanem egy különleges *államtípus* megteremtésében. Egy ilyen állam pedig Oroszországban *már* megszületett, ez — a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei!

Kamenyev elvtárs nem gondolkozott eleget a *fennálló* Szovjetek *tényén* és jelentőségén, azon, hogy a Szovjetek típusuk, társadalmi és politikai jellegük tekintetében azonosak a Kommün államával, és a *tény* tanulmányozása helyett arról kezdett beszélni, amire én állítólag mint „azonnal" bekövetkező jövőre „számítok". Ez, sajnos nem egyéb, mint sok burzsoá eljárásának megismétlése: arról a kérdésről, hogy *mik* is voltaképpen a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei, hogy vajjon *magasabbrendű* típust képviselnek-e, mint a parlamentáris köztársaság, *hasznosabbak*-e a nép számára, *demokratikusabbak*-e, *alkalmasabbak*-e például a kenyérhiány stb. elleni harcra, erről az égető, reális kérdésről, melyet maga az élet tűzött napirendre, elterelik a figyelmet, egy olyan üres, áltudományos, gyakorlatilag tartalmatlan, professzorosan élettelen kérdésre, mint „az azonnali átalakulásra való számítás" kérdése.

Meddő, helytelenül feltett kérdés. Én *csakis* arra, *kizárólag* arra „számítok", hogy a munkások, a katonák és a parasztok jobban meg fognak birkózni a gabonatermelés növelésének, a gabona helyesebb elosztásának, a katonák jobb ellátásának stb. stb. nehéz *gyakorlati* kérdéseivel, mint a hivatalnokok, mint a rendőrök.

Szilárdan meg vagyok győződve róla, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei hamarabb és jobban valóraváltják a nép *tömegének* önálló tevékenységét, mint a parlamentáris köztársaság (e két államtípus összehasonlítását lásd részletesebben egy másik levélben). Jobban,

gyakorlatiasabban, helyesebben fogják eldönteni, hogyan és milyen *lépéseket* lehet tenni a szocializmus felé. A bankok ellenőrzése, valamennyi bank egybeolvasztása egy bankká, ez *még nem* szocializmus, de egy *lépés* a szocializmus *felé*. Ilyen lépéseket tesz ma a németországi junker és burzsoá a nép érdekei ellen. Sokkal jobban meg tudja majd tenni ezeket a lépéseket holnap a nép érdekében a Katona- és Munkásküldöttek Szovjetje, ha az egész államhatalom a kezében lesz.

De mi *kényszeríti ki* az ilyen lépéseket?

Az éhínség. A gazdaság bomlása. A fenyegető csőd. A háború borzalmai. A szörnyű sebek, amelyeket a háború üt az emberiségen.

Kamenyev elvtárs rövid cikkét azzal a kijelentéssel zárja, hogy „reméli, alkalma lesz egy széleskörű vitában megvédelmezni álláspontját, amely a forradalmi szociáldemokrácia szempontjából az egyetlen lehetséges álláspont, ha következetesen a proletariátus forradalmi tömegeinek pártja akar maradni — aminek kell is maradnia —, és nem akar kommunista propagandisták csoportjává válni."

Úgy vélem, hogy ezek a szavak a helyzet gyökeresen helytelen megítélésére vallanak. Kamenyev elvtárs szembeállítja a „tömegek pártját" a „propagandisták csoportjával". De hiszen a „tömegeket" éppen most kerítette hatalmába a „forradalmi" „honvédelem" őrülete. Nem illendőbb-e, ha ebben a helyzetben azok, akik internacionalisták, ellenállnak a „tömeg"-őrületnek, mint ha „együtt akarnak maradni" a tömegekkel, vagyis ha engedik, hogy megfertőzze őket az általános járvány? Nem láttuk-e, hogy a soviniszták minden hadviselő európai országban azzal igazolták magukat, hogy a „tömegekkel" akarnak „maradni"? Nem kötelességünk-e, hogy képesek legyünk ellenállni a „tömeg"-őrületnek, még akkor is, ha bizonyos időre kisebbségben maradunk? Vajjon éppen a jelenlegi pillanatban nem a propagandisták munkája-e az alap ahhoz, hogy a proletár vonalat *megszabadítsuk* a „honvédelmi" és kispolgári tömegőrülettől? A „honvédelmi" járvány egyik előfeltétele éppen az volt, hogy a proletár és a nem-proletár tömegek egybeolvadtak, tekintet nélkül a

tömegeken belüli osztálykülönbségekre. Megvetően beszélni a *proletár* vonal „propagandistáinak csoportjáról" talán mégsem nagyon helyénvaló dolog.

A megírás ideje: 1917 április 8. és 13. (21. és 26.) között.

Megjelent 1917 áprilisában, külön brosúra formájában, a „Priboj" kiadásában.

A PROLETARIÁTUS FELADATAI FORRADALMUNKBAN

(A PROLETÁRPÁRT PLATFORMJÁNAK TERVEZETE)

Először 1917 szeptemberében jelent meg, külön brosúra formájában, a „Priboj" kiadásában. Aláírás: N. Lenin.

A jelenlegi történelmi helyzetet Oroszországban a következő alapvonások jellemzik:

A LEZAJLOTT FORRADALOM OSZTÁLYJELLEGE

1. A régi cári hatalom, amely csak maroknyi feudális földesurat képviselt, akik az egész államgépezetet (a hadsereget, a rendőrséget és a hivatalnoki kart) irányították, össze van törve és félre van állítva, de nincs megsemmisítve. A monarchiát forma szerint nem szüntették meg. A Romanov-banda folytatja monarchista cselszövéseit. A feudális földesurak óriási földbirtokait nem számolták fel.

2. Az államhatalom Oroszországban egy új *osztály* kezébe, nevezetesen a burzsoázia és az elburzsoásodott földbirtokosok osztályának kezébe ment át. *Ennyiben* a burzsoá-demokratikus forradalom Oroszországban befejeződött.

A hatalomra került burzsoázia blokkot (szövetséget) kötött a nyiltan monarchista elemekkel, akik hallatlan igyekezettel támogatták 1906—1914-ben Véres Miklóst és Akasztó Sztolipint (Gucskov és más, a kadetoknál jobboldalibb politikusok). Lvovnak és Társainak új burzsoá kormánya tárgyalni igyekezett és tárgyalásokba is bocsátkozott a Romanovokkal a monarchia helyreállításáról Oroszországban. Ez a kormány, hangzatos forradalmi frázisok kíséretében, a régi rend híveit nevezi ki a vezető tisztségekre. Ez a kormány azon van, hogy az államgépezet egész apparátusát (a hadsereget, a rendőrséget, és a hivatalnoki kart) minél kevésbbé reformálja meg és a bur-

zsoázia kezére játssza. A tömegakciók forradalmi kezdeményezését és a hatalomnak a nép által *alulról* való megragadását — a forradalom valódi sikereinek ezt az *egyetlen* biztosítékát — az új kormány máris kezdi mindenképpen akadályozni.

Ez a kormány mindeddig még csak ki sem tűzte az Alkotmányozó Gyűlés összehívásának időpontját. A földesúri földbirtokhoz, a feudális cárizmusnak ehhez az anyagi alapjához, nem nyúl hozzá. Ennek a kormánynak eszeágában sincs, hogy a monopolista pénzügyi szervezetek, a nagybankok, a kapitalista szindikátusok és kartellek stb. működésének kivizsgálásához, a működés adatainak közzétételéhez, és e szervezetek ellenőrzéséhez hozzáfogjon.

Az új kormányban a legfőbb, a döntő miniszteri tárcák (a belügyminisztérium és a hadügyminisztérium, vagyis a hadsereg és a rendőrség, a hivatalnoki kar, a tömegek elnyomását szolgáló egész gépezet fölötti parancsnoklás) közismert monarchisták és a földesúri nagybirtok híveinek kezében vannak. A kadetok, az újsütetű republikánusok, a botcsinálta republikánusok másodrendű tárcákat kaptak, amelyek nincsenek közvetlen kapcsolatban a nép fölötti *parancsnoklással* és az államhatalom gépezetével. A. Kerenszkij, a trudovikok képviselője és „szintén-szocialista", egyáltalán semmiféle szerepet sem játszik, az ő dolga csak annyi, hogy hangzatos frázisokkal elaltassa a nép éberségét és figyelmét.

Mindezeknél az okoknál fogva az új polgári kormány még a belpolitika terén sem érdemli meg a proletariátus legcsekélyebb bizalmát sem, és nem engedhető meg, hogy a proletariátus ennek a kormánynak bármiféle támogatást nyujtson.

AZ ÚJ KORMÁNY KÜLPOLITIKÁJA

3. A külpolitikában, amelyet az objektív körülmények most előtérbe állítanak, az új kormány az imperialista háború folytatásának, az imperialista hatalmakkal, Angliával, Franciaországgal stb. szövetségben, a tőkés zsákmány felosztásáért, a kis és gyenge népek elnyomásáért viselt háború folytatásának a kormánya.

Az új kormány, amely az orosz tőke, és az orosz tőke hatalmas pártfogója és gazdája, az egész világon a leggazdagabb angol-francia imperialista tőke érdekeinek van alávetve — ellentétben azokkal a kívánságokkal, amelyeket Oroszország népeinek kétségtelen többsége a Katona- és Munkásküldöttek Szovjetjei útján a leghatározottabb formában kinyilvánított —, nem tett semmiféle reális lépést a kapitalisták érdekeiért folyó népmészárlás beszüntetésére. Még azokat a nyilvánvalóan rablásra irányuló titkos szerződéseket sem hozta nyilvánosságra (Perzsia felosztásáról, Kína megrablásáról, Törökország megrablásáról, Ausztria felosztásáról, Kelet-Poroszország elvételéről, a német gyarmatok elvételéről stb.), amelyek Oroszországot tudvalevőleg az angol-francia imperialista rablótőkéhez kötik. Ez a kormány *megerősítette* ezeket a szerződéseket, amelyeket a cárizmus kötött — a cárizmus, amely az évszázadok folyamán más zsarnokoknál és kényuraknál is több népet rabolt ki és nyomott el, a cárizmus, amely nemcsak hogy elnyomta, de meg is gyalázta és meg is rontotta a nagyorosz népet azzal, hogy más népek hóhérává tette.

Az új kormány, miután megerősítette ezeket a gyalázatos és rabló szerződéseket, nem javasolt azonnali fegyverszünetet valamennyi hadviselő népnek, annak ellenére, hogy Oroszország népeinek többsége a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei útján világosan kifejezte ezt a követelését. A kormány ezt a kérdést ünnepélyes, hangzatos, hivalkodó, de teljesen üres nyilatkozatokkal és frázisokkal ütötte el, amelyek a burzsoá diplomaták szájában mindig arra szolgáltak és szolgálnak, hogy az elnyomott nép hiszékeny és naiv tömegeit becsapják.

4. Ezért az új kormány a külpolitika terén a legcsekélyebb bizalmat sem érdemli, sőt, ha valaki még mindig olyan követeléseket támasztana vele szemben, hogy nyilvánítsa ki Oroszország népeinek békeakaratát, hogy mondjon le az annexiókról stb. stb., ez a valóságban nem jelentene mást, mint azt, hogy becsapja a népet, megvalósíthatatlan reményeket kelt benne, késlelteti öntudatának tisztulását, közvetve megbékíti a háború folytatásával, amelynek igazi társadalmi jellegét nem

jámbor óhajok határozzák meg, hanem a háborút viselő kormány osztályjellege, a kormány által képviselt osztálynak Oroszország, Anglia, Franciaország stb. imperialista finánctőkéjével való kapcsolata, az a *reális, valóságos politika*, amelyet ez az osztály folytat.

A SAJÁTOS KETTŐSHATALOM ÉS OSZTÁLYJELENTŐSÉGE

5. Forradalmunk legfőbb sajátossága, mely a legsürgetőbben követeli, hogy figyelmesen megvizsgálják — az a *kettőshatalom*, mely mindjárt a forradalom győzelme utáni első napokban kialakult.

Ez a kettőshatalom abban nyilvánul meg, hogy *két* kormány van: a burzsoázia fő, igazi, valóságos kormánya, Lvov és Társai „Ideiglenes Kormánya", amelynek kezében van a hatalom valamennyi szerve, és egy kiegészítő kormány, mellékkormány, „ellenőrző" kormány, a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje formájában, amelynek kezében nincsenek államhatalmi szervek, de közvetlenül a nép nyilvánvaló és feltétlen többségére, a felfegyverzett munkásokra és katonákra támaszkodik.

Ennek a kettőshatalomnak osztályeredete azzal magyarázható, és osztályjelentősége abban áll, hogy az 1917-es márciusi orosz forradalom nemcsak elsöpörte az egész cári monarchiát és nemcsak átadta az egész hatalmat a burzsoáziának, hanem egyben *közvetlen közel jutott* a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájához. A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje és más, helyi Szovjetjei éppen ezt a diktatúrát (vagyis olyan hatalmat, amely nem törvényre, hanem a lakosság felfegyverzett tömegeinek közvetlen erejére támaszkodik) és éppen az említett osztályok diktatúráját jelentik.

6. Az orosz forradalom következő, a legnagyobb mértékben fontos sajátossága az, hogy a Katona- és Munkásküldöttek Petrográdi Szovjetje, amely minden jel szerint a helyi Szovjetek többségének a bizalmát bírja, *önként* átadja az államhatalmat a burzsoáziának és a *burzsoázia* Ideiglenes Kormányának, önként *lemond* az elsőbb-

ségről annak javára azzal, hogy egyességet köt vele a kormány támogatásáról, maga pedig beéri a megfigyelő, az Alkotmányozó Gyűlés összehívására ügyelő ellenőr szerepével (az Alkotmányozó Gyűlés összehívásának határidejét az Ideiglenes Kormány mindeddig még csak nyilvánosságra sem hozta).

Ez a rendkívül sajátságos, a történelemben ilyen formában nem tapasztalt körülmény *két* diktatúrának *össze- és egybefonódását* hozta létre: az egyik a burzsoázia diktatúrája (mert Lvov és Társainak kormánya diktatúra, vagyis olyan hatalom, amely nem törvényre és nem a népakarat előzetes megnyilvánulására támaszkodik, hanem a hatalomnak erőszak útján való megragadására, és a hatalmat egy meghatározott osztály, mégpedig a burzsoázia ragadja meg), a másik a proletariátus és a parasztság diktatúrája (a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje).

A legkisebb kétség sem férhet ahhoz, hogy az ilyen „összefonódás" sokáig *nem állhat fenn*. Két hatalom *nem lehet* az államban. Egyiküknek meg kell semmisülnie és az egész orosz burzsoázia már minden erejével, minden módon, mindenütt azon fáradozik, hogy eltávolítsa az útból, megfossza erejétől, a semmivel tegye egyenlővé a Katona- és Munkásküldöttek Szovjetjeit, hogy megteremtse a burzsoázia egyeduralmát.

A forradalom fejlődésében a kettőshatalom csak *átmenetet* fejez ki, amikor a forradalom már túlhaladt a szokásos polgári-demokratikus forradalmon, de *még nem ért el* a proletariátus és a parasztság „tiszta" diktatúrájáig.

Ennek az átmeneti ingatag helyzetnek osztályjelentősége (és osztályszempontból való magyarázata) a következő: mint minden forradalom, a mi forradalmunk is a tömegek legnagyobb hősiességét és önfeláldozását követelte meg a cárizmus elleni harcban és ugyanakkor egy csapással rengeteg kispolgárt *vont be a mozgalomba*.

Minden valóságos forradalomnak egyik fő, tudományos és gyakorlati-politikai ismertetőjele az, hogy szokatlanul gyorsan, hirtelen és ugrásszerűen emelkedik a politikai életben, *az állam berendezésében való* aktív, önálló, tényleges részvételre áttérő „nyárspolgárok" száma.

Így van ez Oroszországban is. Oroszország most

forrong. Milliók és tízmilliók, akik politikailag egy évtizeden át szunnyadtak, akiket a rettenetes cári iga, a földesurak és gyárosok számára végzett kényszermunka teljes politikai tétlenségre kárhoztatott, most *felébredtek* és *belesodródtak* a politikába. Ámde kik ezek a milliók és tízmilliók? Többnyire kistulajdonosok, kispolgárok, olyan emberek, akik a tőkések és a bérmunkások között a középen állnak. Oroszország valamennyi európai ország között a legkispolgáribb ország.

A hatalmas kispolgári hullám mindent elárasztott, nemcsak számbeli súlyával, de eszmeileg is ránehezedett az öntudatos proletariátusra, azaz igen széles munkásköröket fertőzött meg, árasztott el kispolgári politikai nézetekkel.

A kispolgárság az életben a burzsoáziától függ, maga is tulajdonos módjára, nem pedig proletármódra él (ha a társadalmi *termelésben* elfoglalt *helyét* tekintjük), gondolkozásmódjában pedig a burzsoáziát követi.

Hiszékeny és nem öntudatos magatartás a kapitalisták, a béke és a szocializmus legádázabb ellenségei iránt — ez az, ami Oroszországban a *tömegek* mai politikáját jellemzi, ez az, ami forradalmi gyorsasággal *nőtt ki* ennek a valamennyi európai ország között legkispolgáribb országnak társadalmi és gazdasági talaján. Ez az *osztály*alapja annak az *„egyességnek"* (hangsúlyozom, hogy nem annyira szabályszerű egyességre, mint inkább a *tényleges* támogatásra, hallgatólagos egyességre, a hatalom iránti hiszékeny, nem öntudatos engedékenységre gondolok), amely az Ideiglenes Kormány és a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje között létrejött. Ez az egyesség Gucskovnak zsíros falatot, valóságos hatalmat juttatott, a Szovjetnek pedig ígéreteket, tiszteletet (ideig-óráig), hízelgést, frázisokat, fogadkozásokat, hajbókolást a Kerenszkijek részéről.

Az oroszországi proletariátus számbeli gyengesége, öntudatosságának és szervezettségének elégtelensége — ugyanannak az éremnek a másik oldala.

Valamennyi narodnyik párt, az eszereket is beleértve, mindig kispolgári párt volt, a Szervező Bizottság pártja (Csheidze, Cereteli stb.) szintén; a pártonkívüli forradalmá-

rokat (Sztyeklov és mások) hasonlóképpen elragadta az ár, vagypedig nem lettek úrrá, nem tudtak úrrá lenni az áron.

A TAKTIKÁNAK AZ EDDIGI FEJTEGETÉSEKBŐL KÖVETKEZŐ SAJÁTSZERŰSÉGE

7. A valóságos helyzet fentemlített sajátszerűségéből következik a *jelenlegi* pillanat taktikájának az a sajátszerűsége, amelynek figyelembevétele a marxistára nézve kötelező, minthogy a marxistáknak az objektív tényekkel, a tömegekkel és osztályokkal, nempedig egyes személyekkel stb. kell számolnia.

Ez a sajátszerűség mindenekelőtt azt követeli meg, hogy „ecetet és epét öntsünk a forradalmi-demokratikus frázisok cukros vizébe" (mint Tyeodorovics elvtárs, pártunk Központi Bizottságának tagja, a Vasúti Alkalmazottak és Munkások Petrográdi Összoroszországi Kongresszusának tegnapi ülésén — nagyon találóan — mondotta). Megköveteli a bíráló tevékenységet, az eszerek és a szociáldemokrata kispolgári pártok hibáinak *megmagyarázását, az öntudatos*-proletár, a kommunista párt elemeinek előkészítését és összefogását, a proletariátus *kiszabadítását* az „általános" kispolgári őrület karmaiból.

Ez „csak" propaganda-munkának *látszik*. A valóságban ez a *leggyakorlatibb forradalmi* munka, mert nem lehet előrelendíteni az olyan forradalmat, amely megtorpant, frázisokba fulladt, „egyhelyben topog", de nem külső akadályok *következtében, nem azért*, mert a burzsoázia *erőszakot* alkalmaz ellene (Gucskov egyelőre még csak fenyegetőzik azzal, hogy erőszakot fog alkalmazni a katonatömegekkel szemben), hanem *azért*, mert a tömegek hiszékenyen öntudatlanok.

Csak ha harcolunk ez ellen a hiszékeny öntudatlanság ellen (és ez ellen kizárólag eszmei harcot lehet és kell folytatni, elvtársias meggyőzés és az *élet tapasztalataira* való hivatkozás útján), csakis akkor szabadulhatunk fel a *forradalmi frázisok* mostani *tobzódásának* uralma alól és adhatunk valóban előrelendítő lökést a proletárok öntudatosodásának, s úgyanúgy a tömegek öntudatosodásának

és a tömegek bátor, elszánt *helyi* kezdeményezésének, csakis akkor segíthetjük elő azt, hogy a tömegek maguk váltsák valóra, fejlesszék tovább és szilárdítsák meg a szabadságjogokat, a demokráciát, és azt az elvet, amely szerint az egész földnek az egész nép birtokában kell lennie.

8. A burzsoá és földbirtokos kormányok világszerte szerzett tapasztalataik alapján *két* módszert dolgoztak ki arra, hogyan tartsák a népet elnyomatásban. Az első: az erőszak. I. Romanov Miklós — Deres Miklós, és II. Miklós — Véres Miklós megmutatták az orosz népnek az ilyen hóhérmódszerek alkalmazásának minden lehető és lehetetlen változatát. De van egy másik módszer is, amelyet a nagy forradalmak és forradalmi tömegmozgalmak egész során „okult" angol és francia burzsoázia dolgozott ki a legjobban. Ez a módszer: az ámításnak, a hízelgésnek, a frázisoknak, a milliónyi ígéretnek, a garasos borravalóknak, a lényegtelen engedményeknek és a lényeghez való ragaszkodásnak a módszere.

A jelenlegi pillanat sajátossága Oroszországban: szédítően gyors átmenet az első módszerről a másodikra, a nép elleni erőszakról a népnek való *hízelgésre*, a népnek ígéretekkel való áltatására. Vaszka kandúr csak hallgatja és eszik tovább. Miljukov és Gucskov kezükben tartják a hatalmat, őrzik a tőke profitját, folytatják az imperialista háborút az orosz és az angol-francia tőke érdekében — és közben ígéretekkel, szavalatokkal, hatásvadászó nyilatkozatokkal felelgetnek az olyan „szakácsok" beszédeire, mint Csheidze, Cereteli, Sztyeklov, akik fenyegetőznek, intenek, átkozódnak, könyörögnek, követelnek, kinyilatkoztatnak ... Vaszka kandúr csak hallgatja — és eszik tovább.

S a hiszékeny öntudatlanság és az öntudatlan hiszékenység napról napra csökkenni fog, különösen a proletárok és a *szegény*parasztok között, akiket az élet (társadalmi és gazdasági helyzetük) arra tanít, hogy ne higgyenek a kapitalistáknak.

A kispolgárság vezéreinek a burzsoázia iránti bizalomra „kell" oktatniok a népet. A proletároknak bizalmatlanságra kell a népet oktatniok.

A FORRADALMI „HONVÉDELEM" ÉS OSZTÁLYJELENTŐSÉGE

9. A „majdnem mindent" elöntő kispolgári áradat legnagyobb, legkirívóbb megnyilvánulása kétségtelenül a *forradalmi „honvédelem"*. Ez az orosz forradalom további fejlődésének és sikerének legádázabb ellensége.

Aki ebben a kérdésben lépre ment és nem tudott kiszabadulni, az elveszett a forradalom számára. De a tömegek másképpen kerülnek csapdába, mint a vezérek és *másképpen*, a fejlődés más útján, más módon szabadulnak ki.

A forradalmi „honvédelem" egyrészt annak gyümölcse, hogy a burzsoázia becsapja a tömegeket, annak gyümölcse, hogy a parasztság, valamint a munkások egy része is, hiszékenyen öntudatlan, másrészt pedig a kistulajdonos érdekeit és szempontjait fejezi ki, aki bizonyos fokig maga is érdekelt az annexiókban és a bankprofitban, aki „szentül" őrzi a cárizmus hagyományait, amely a nagyoroszokat megrontotta a más népeken való hóhérkodással.

A burzsoázia becsapja a népet, a népnek a forradalommal kapcsolatban érzett nemes büszkeségére spekulál és úgy tünteti fel a dolgot, hogy a forradalomnak ez a jelenlegi szakasza, amikor a cári monarchiát a Gucskov—Miljukov-féle majdnem-köztársaság váltotta fel, megváltoztatta az Oroszország által viselt háború *társadalmi és politikai* jellegét. És a nép ezt — egy időre — elhitte, nagymértékben a régi idők előítélete következtében, amely arra készteti, hogy a nagyoroszon kívül Oroszország más népeiben olyasvalamit lásson, ami a nagyoroszok tulajdona vagy ősi birtoka. A nagyorosz nép galád megrontása a cárizmus által, mely a nagyorosz népet arra nevelte, hogy más népekben valami alsóbbrendűt, valami „jogosan" Nagy-Oroszországhoz tartozót lásson, nem tűnhetett el *egycsapásra*.

Nekünk *értenünk* kell ahhoz, hogy megmagyarázzuk a tömegeknek, hogy a háború társadalmi és politikai jellegét nem egyes személyek és csoportok, sőt nem is az egyes népek „jóakarata" határozza meg, hanem: a háborút

viselő *osztály* helyzete, az osztály *politikája*, melynek a háború folytatása, a tőkének mint a modern társadalom uralkodó gazdasági erejének *kapcsolatai*, a nemzetközi tőke *imperialista jellege*, Oroszországnak Angliától és Franciaországtól való függése a pénzügyek, a bankok, a diplomácia terén stb. Mindezt ügyesen, a tömegek számára érthetően megmagyarázni *nem könnyű* dolog, senki közülünk nem tudná ezt egyszerre hibátlanul elvégezni.

De propagandánk irányának, helyesebben tartalmának, ilyennek és csakis ilyennek kell lennie. A forradalmi „honvédelemnek" tett legcsekélyebb engedmény — *árulás a szocializmussal szemben, a nemzetköziség* teljes megtagadása, akármilyen szép frázisokkal, akármilyen „gyakorlati" meggondolásokkal igyekeznek is azt igazolni.

A „le a háborúval" jelszó, természetesen, helyes, de nem számol a jelenlegi feladatok sajátosságaival, nem számol azzal, hogy *másképpen* kell *megközelíteni* a széles tömegeket. Ez a jelszó, szerintem, hasonlít a „le a cárral" jelszóra, amellyel a „régi jó idők" ügyetlen agitátora minden teketória nélkül a falura ment és — ott jól elverték. A forradalmi „honvédelemnek" a tömegekből való hívei *jóhiszeműek* — nem egyéni, hanem osztályértelemben —, vagyis olyan *osztályokhoz* tartoznak (munkások és szegényparasztok), amelyeknek az annexiókból és az idegen népek elnyomásából *valóban* semmi hasznuk sincs. Ezeket nem szabad egy kalap alá venni a burzsoákkal és az „intellektuel" urakkal, akik nagyon jól tudják, hogy *nem lehet* lemondani az annexiókról, ha nem mondanak le a tőke uralmáról, és akik szép frázisokkal, szertelen ígéretekkel, számtalan biztatással, lelkiismeretlenül becsapják a tömegeket.

A „honvédelemnek" a tömegekből való híve egyszerűen, nyárspolgári szemmel nézi a dolgot: „Én nem akarok annexiót, a német «szorítja» az *én* torkomat, tehát igaz ügyet védelmezek, és egyáltalán nem holmi imperialista érdekeket." Az ilyen embernek újra és újra meg kell magyarázni, hogy nem az ő személyes óhajairól, hanem a tömegek, az *osztály* viszonyairól és feltételeiről, politikai viszonyokról és feltételekről, a háborúnak a tőke érdekeivel és a bankok nemzetközi hálózatával való

összefüggéséről stb. van szó. Csak a „honvédelem" ellen folytatott ilyen harc komoly harc és biztat — talán nem nagyon gyors, de biztos és maradandó — sikerrel.

HOGYAN LEHET BEFEJEZNI A HÁBORÚT?

10. A háborút nem lehet „tetszés szerint" befejezni. Nem lehet az egyik fél határozatával befejezni. Nem lehet befejezni azzal, hogy — egy „honvédő" katona szavaival élve — „földbe döfjük a szuronyt".

A háborút nem lehet befejezni a különböző országok szocialistáinak „megegyezésével", a világ proletárjainak „akciójával", a népek „akaratával" stb. — minden ilyenfajta frázis, amellyel a „honvédő" és félig „honvédő", félig internacionalista ujságok cikkei tele vannak, valamint a számtalan határozat, felhívás, kiáltvány, a Katona- és Munkásküldöttek Szovjetjének határozatai — mindezek a frázisok nem egyebek, mint kispolgárok üres, ártatlan, jámbor óhajai. Mi sem ártalmasabb ezeknél a „népek békeakaratának kinyilatkoztatásával", a proletariátus forradalmi akcióinak *sorrendjével* (az orosz proletariátus után a németen „van a sor") stb. kapcsolatban hangoztatott frázisoknál. Mindez luiblanizmus, édes álmodozás, „politikai kampányokkal" való játék, lényegében csak a Vaszka kandúrról szóló mese ismételgetése.

A háborút nem a rabló kapitalisták rosszakarata idézte elő, bár kétségtelenül *csakis* az ő érdekükben folyik, csakis őket gazdagítja. A háborút a világtőke félévszázados fejlődése, a világtőke milliárd meg milliárd kapcsolata és összefüggése hozta létre. *Nem lehet* kiugrani az imperialista háborúból, *nem lehet* demokratikus, erőszak nélküli békét elérni, ha nem döntjük meg a tőke uralmát, ha az államhatalom nem megy át egy *másik* osztály, a proletariátus kezébe.

Az 1917-es február—márciusi orosz forradalom az imperialista háború polgárháborúvá való átváltoztatásának kezdete volt. Ez a forradalom megtette az *első* lépést a háború befejezése felé. Csak a *második* lépés *biztosíthatja* a háború befejezését, nevezetesen az, ha az államhatalom átmegy a proletariátus kezébe. Ez lesz a kezdete az egész

világra kiterjedő „frontáttörésnek" — a tőkés érdekek frontja áttörésének, és csakis *ennek* a frontnak áttörése után szabadíthatja meg a proletariátus az emberiséget a háború borzalmaitól és ajándékozhatja meg a tartós béke áldásaival.

És az orosz forradalom a tőke „frontjának" ilyen „áttöréséhez" *máris* egészen közel vitte Oroszország proletariátusát azzal, hogy megteremtette a Munkásküldöttek Szovjetjeit.

A FORRADALMUNKBÓL KINÖVŐ ÚJ ÁLLAMTÍPUS

11. A Munkás-, Katona-, Paraszt- stb. Küldöttek Szovjetjeit nemcsak abban a tekintetben nem értik meg, hogy a többség nem látja világosan osztályjelentőségüket, szerepüket az *orosz* forradalomban. Nem értik meg a Szovjeteket abban a tekintetben sem, hogy új államformát, helyesebben, új *államtípust* képviselnek.

A burzsoá államok legtökéletesebb, legelőrehaladottabb formája a *parlamentáris demokratikus köztársaság:* a hatalom a parlament kezében van; az államgépezet, a kormányzás gépezete és szervei a szokásosak: állandó hadsereg, rendőrség és hivatalnoki kar, amely a valóságban le nem váltható, kiváltságokkal rendelkezik és a nép *fölött* áll.

De a forradalmi korszakok a XIX. század végétől a demokratikus állam *legfelsőbb* típusát hozzák létre, az olyan államot, amely bizonyos vonatkozásban, Engels kifejezése szerint, már megszűnik állam lenni, „már nem is... állam a szó szoros értelmében"[23]. Ez — a Párizsi Kommün típusú állam, amely a néptől elkülönült hadsereget és rendőrséget magának a népnek egyenes és közvetlen felfegyverzésével *váltja fel. Ez* a Kommün lényege, a Kommüné, melyet hazugságokkal és rágalmakkal árasztottak el a burzsoá írók, és amelyről tévesen állították többek között azt, hogy azonnal „be akarta vezetni" a szocializmust.

1905-ben és 1917-ben az orosz forradalom kimondottan ilyen típusú állam megteremtéséhez *kezdett* hozzá. A nép képviselőiből álló Összoroszországi Alkotmányozó Gyűlés,

vagy a Szovjetek Szovjetje stb. által egyesített Munkás-, Katona- és Paraszt- stb. Küldöttek Szovjetjeinek Köztársasága — ez az, ami *az életben nálunk már megvalósulóban van*, most, ezidőszerint, a sokmilliónyi nép kezdeményezésére, mely önhatalmúan, a *maga módja szerint* teremt demokráciát, nem várva be sem azt, hogy a kadet-professzor urak megírják törvénytervezeteiket a parlamentáris burzsoá köztársaság számára, sempedig azt, hogy a kispolgári „szociáldemokrácia" Plehanov vagy Kautsky fajtájából való pedáns és maradi hősei lemondjanak a marxizmus államelméletének elferdítéséről.

A marxizmus abban különbözik az anarchizmustól, hogy elismeri az állam és az államhatalom *szükségességét* a forradalmi korszakban általában, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszakában különösen.

A marxizmus abban különbözik Plehanov meg Kautsky úrék és társaik kispolgári, opportunista „szociáldemokratizmusától", hogy az említett korszakok számára *nem* olyan államot tart szükségesnek, mint amilyen a közönséges parlamentáris burzsoá köztársaság, hanem olyan államot, mint a Párizsi Kommün.

Ez az utóbbi államtípus a régitől főleg a következőkben különbözik:

A parlamentáris burzsoá köztársaságtól a monarchiához való visszatérés egészen könnyű (ahogy a történelem be is bizonyította), mert érintetlen marad az egész elnyomó gépezet: a hadsereg, a rendőrség és a hivatalnoki kar. A Kommün és a Munkás-, Katona-, Paraszt- stb. Küldöttek Szovjetjei *összetörik* és kiküszöbölik ezt a gépezetet.

A parlamentáris burzsoá köztársaság korlátozza, fojtogatja a *tömegek* önálló politikai életét, közvetlen részvételét az egész állami élet *demokratikus* építésében, a legalsó foktól a legfelsőig. A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei ennek az ellenkezőjét teszik.

Ez utóbbiak azt az államtípust újítják fel, amelyet a Párizsi Kommün alakított ki és amelyet Marx annak „a végre felfedezett politikai formának" nevezett, „amely mellett a munka gazdasági felszabadítása *végbemehet*"[24].

Rendszerint azt az ellenvetést szokták tenni, hogy az orosz nép nincs felkészülve a Kommün „bevezetésére". Ez feudális urak érve, akik azt mondták, hogy a parasztok nem értek még meg a szabadságra. A Kommün, vagyis a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei nem „vezetnek be", nem szándékoznak „bevezetni" és ne is vezessenek be *semmiféle* olyan újítást, amely nem érett meg teljesen mind a gazdasági valóságban, mind a nép túlnyomó többségének tudatában. Minél súlyosabb a gazdasági csőd és a háborúszülte válság, annál égetőbben van szükség a legtökéletesebb politikai formára, amely *megkönnyíti* azoknak a rettenetes sebeknek a begyógyítását, amelyeket a háború ütött az emberiségen. Minél kevesebb szervezeti tapasztalattal rendelkezik az orosz nép, annál határozottabban kell *hozzáfognia* a szervezeti felépítéshez *magának a népnek*, nempedig csak a burzsoázia elvtelen politikusainak és „jövedelmező állásocskákban" ülő hivatalnokainak.

Minél előbb vetkőzzük le a Plehanov meg Kautsky úrék és társaik által eltorzított marxizmusnak, ennek az álmarxizmusnak régi előítéleteit, minél buzgóbban segítünk a népnek abban, hogy azonnal és mindenütt kiépítse a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit, hogy ezek kezükbe vegyék az *egész* életet, minél tovább húzzák-halasztják Lvov úrék és társaik az Alkotmányozó Gyűlés egybehívását, annál könnyebb lesz majd a népnek (akár az Alkotmányozó Gyűlés útján, akár anélkül, ha Lvov nagyon sokáig nem hívja egybe) a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek Köztársasága javára döntenie. A nép új szervezeti építőmunkájában a hibák eleinte elkerülhetetlenek, de jobb hibákat elkövetni és haladni előre, mint *várni*, amíg a Lvov úr által összehívott jogászprofesszorok megírják majd az Alkotmányozó Gyűlés egybehívásáról és a parlamentáris burzsoá köztársaság megörökítéséről, a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek megfojtásáról szóló törvényeket.

Ha szervezkedünk és okosan folytatjuk propagandánkat, nemcsak a proletárok, de a parasztság kilenctizedrésze is ellene lesz a rendőrség visszaállításának, a le nem váltható és kiváltságos hivatalnoki karnak, a néptől elkülöní-

tett hadseregnek. Márpedig kizárólag ez az új államtípus lényege.

12. A rendőrségnek népi milíciával való felváltása olyan újítás, amely a forradalom egész menetéből következik s amely most Oroszország legtöbb helyén megvalósul. Meg kell magyaráznunk a tömegeknek, hogy a szokásos típusú burzsoá forradalmak többségében az ilyen újítás mindig igen rövidéletű volt és hogy még a legdemokratikusabb és legrepublikánusabb burzsoázia is mindig visszaállította a régi, cári típusú, a néptől elkülönített rendőrséget, amely burzsoá parancsnokság alatt áll és alkalmas arra, hogy mindenképpen elnyomja a népet.

Annak, hogy *ne hagyjuk* a rendőrséget visszaállítani, csak egy módja van: általános népi milícia létesítése, ennek egybeolvasztása a hadsereggel (az állandó hadsereg felváltása a nép általános felfegyverzésével). Ebben a milíciában részt kell vennie kivétel nélkül minden egyes férfi és női állampolgárnak 15 évtől 65 évig, ha szabad ezekkel a hozzávetőleges korhatárokkal meghatározni a serdülőkorban levők és az öregek részvételét. A tőkések kötelesek megfizetni a bérmunkásoknak, háztartási alkalmazottaknak stb. azokat a napokat, amelyeket a milíciában végzett közszolgálatnak szentelnek. Ha nem vonják be a nőket nemcsak általában a politikai életben való önálló részvételbe, de az állandó, mindenkire kiterjedő közszolgálatba is, nem lehet szó szocializmusról, de még teljes és szilárd demokráciáról sem. Az olyan „rendészeti" feladatok, mint a betegekről, a hajléktalan gyermekekről, az élelmiszer-ellenőrzésről stb. való gondoskodás, egyáltalán nem valósíthatók meg kielégítő módon a nők tényleges és nemcsak papíron meglevő egyenjogúsága nélkül.

Nem szabad megengedni a rendőrség visszaállítását, be kell vonni az egész nép szervező erőit a mindenkire kiterjedő milícia megteremtésébe — ezeket a feladatokat kell a proletariátusnak a tömegek között hirdetnie a forradalom megvédése, megszilárdítása és továbbfejlesztése érdekében.

AGRÁRPROGRAM ÉS NEMZETISÉGI PROGRAM

13. Ebben a pillanatban nem tudhatjuk határozottan, vajjon kifejlődik-e a közeljövőben egy hatalmas agrárforradalom az orosz faluban. Nem tudhatjuk pontosan, hogy milyen mélyreható a parasztságnak az utóbbi időben kétségtelenül előrehaladó osztálytagozódása, egyrészt béresekre, bérmunkásokra és szegényparasztokra („félproletárokra"), másrészt jómódú parasztokra és középparasztokra (tőkésekre és kistőkésekre) való tagozódása. Az ilyen kérdéseket csak a tapasztalat dönti és döntheti el.

De mi, mint a proletariátus pártja, feltétlenül kötelesek vagyunk nemcsak arra, hogy haladéktalanul agrár(föld) programmal lépjünk a nyilvánosság elé, hanem arra is, hogy hirdessük az oroszországi paraszti agrárforradalom *érdekeit szolgáló*, azonnal megvalósítható gyakorlati rendszabályokat.

Követelnünk kell az *egész* föld nacionalizálását, vagyis azt, hogy minden, az állam területén levő föld a központi államhatalom tulajdonába menjen át. Ennek a hatalomnak meg kell állapítania a telepítési földalap nagyságát stb., törvényeket kell hoznia az erdők védelméről, a talajjavításról stb., feltétlenül meg kell tiltania bármilyen közvetítést a föld tulajdonosa, az állam, és a föld bérlője, a gazda között (meg kell tiltania a földnek bármilyen formában történő továbbadását). De a földdel való minden *rendelkezés*, a földbirtoklás és földhasználat helyi *feltételeinek* minden esetben való meghatározása egyáltalán ne a bürokrácia, a hivatalnoki kar, hanem teljesen és kizárólag a területi és helyi *Parasztküldöttek Szovjetjeinek* kezében legyen.

A gabonatermelés technikájának javítása, a termelés növelése, valamint az észszerű nagyüzemű gazdaság kifejlesztése és társadalmi ellenőrzése érdekében arra kell törekednünk a Parasztbizottságokban, hogy minden elkobzott földesúri birtokon nagy mintagazdaságot létesítsenek a *Béresküldöttek Szovjetjeinek* ellenőrzésével.

Az eszereknél uralkodó kispolgári frázis és kispolgári politika ellensúlyozására, amely különösen a „fogyasztói" vagy „munka"-normáról, „a föld szocializálásáról" stb.

szóló üres fecsegésekben nyilvánul meg, a proletariátus pártjának meg kell magyaráznia, hogy a kisgazdaság rendszere árutermelés mellett *képtelen* megszabadítani az emberiséget a tömegek nyomorától és elnyomásától.

A proletariátus pártjának — anélkül, hogy azonnal és feltétlenül szakadást idézne elő a Parasztküldöttek Szovjetjeiben — meg kell magyaráznia, hogy szükség van a Béresküldöttek külön Szovjetjeire és a Szegényparaszt- (félproletár) küldöttek külön Szovjetjeire, vagy legalábbis az *ilyen osztályhelyzetű* küldöttek állandó jellegű külön tanácskozásaira, mint külön frakciókra vagy pártokra a Parasztküldöttek általános Szovjetjein belül. Enélkül minden, általában a parasztságról szóló mézes-mázos kispolgári narodnyik frázis csak takaróul fog szolgálni ahhoz, hogy a jómódú parasztság becsapja velük a nincstelen tömegeket, holott a jómódú parasztság nem egyéb, mint a *tőkések* egyik válfaja.

Annak a burzsoá-liberális vagy tisztára bürokratikus prédikációnak az ellensúlyozására, amelyet sok szociálforradalmár, valamint a Munkás- és Katonaküldöttek sok Szovjetje hirdet, amikor azt tanácsolják a parasztoknak, hogy ne vegyék el a földesúri földeket és ne fogjanak hozzá az agrárátalakításhoz az Alkotmányozó Gyűlés egybehívása előtt, a proletariátus pártjának arra kell felhívnia a parasztokat, hogy az agrárátalakítást azonnal, önhatalmúlag valósítsák meg és a helyi Parasztküldöttek határozatai alapján azonnal kobozzák el a földesúri birtokokat.

Emellett különösen fontos síkraszállni azért, hogy a fronton levő katonák és a városok számára *fokozni* kell az élelmiszerek termelését — és semmi körülmények között sem szabad megengedni a jószágállománynak, a felszerelésnek, a gépeknek, épületeknek stb. stb. bárminemű rongálását vagy pusztítását.

14. A nemzeti kérdésben a proletárpártnak mindenekelőtt amellett kell síkraszállnia, hogy hirdessék ki és egyben haladéktalanul valósítsák is meg valamennyi, a cárizmus által elnyomott, erőszakos úton Oroszországhoz csatolt, vagy az állam határai között erőszakkal visszatartott, azaz annektált nemzet és nemzetiség Oroszországtól való különválásának teljes szabadságát.

Az annexiókról való lemondást hangoztató minden olyan kijelentés, nyilatkozat és kiáltvány, amelyet nem kísér a különválás szabadságának tényleges megvalósítása, végeredményben nem egyéb, mint a népek burzsoá módra való becsapása vagy kispolgári jámbor óhaj.

A proletárpárt minél nagyobb kiterjedésű állam megteremtésére törekszik, mert az előnyös a dolgozóknak; arra törekszik, hogy a nemzeteket *közelebb hozza egymáshoz és idővel egybeolvassza*, de ezt a célját nem erőszak, hanem kizárólag valamennyi nemzet munkásainak és egész dolgozó tömegének szabad testvéri szövetsége útján akarja elérni.

Minél demokratikusabb lesz az oroszországi köztársaság, minél sikeresebben építi ki szervezetét, mint a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek köztársasága, annál hatalmasabb lesz *minden* nemzet dolgozó tömegeiben az ilyen köztársasághoz való *önkéntes* vonzódás ereje.

A különválás teljes szabadsága, a legszélesebbkörű helyi (és nemzeti) önkormányzat, a nemzeti kisebbségek jogainak részletesen kidolgozott biztosítékai — ez a forradalmi proletariátus programja.

A BANKOK ÉS A KAPITALISTA SZINDIKÁTUSOK ÁLLAMOSÍTÁSA

15. A proletariátus pártja semmiesetre sem tűzheti ki céljául kisparaszti országban a szocializmus „bevezetését", amíg a lakosság túlnyomó része nem ismerte fel a szocialista forradalom szükségességét.

De csak a „majdnem-marxista" szólamok mögé rejtőző burzsoá szofisták vezethetik le ebből az igazságból az olyan politika igazolását, amely elodázná a gyakorlatilag már teljesen megérett, sürgős forradalmi rendszabályokat, amilyeneket *a háború folyamán számos burzsoá állam* gyakorta *megvalósított* és amelyek a közeledő teljes gazdasági bomlás és éhínség elleni harc érdekében halaszthatatlanul szükségesek.

Az olyan rendszabályokért, mint a föld nacionalizálása, bankok és kapitalista szindikátusok államosítása, vagy legalábbis *haladéktalanul* a Munkásküldöttek Szovjetjeinek

ellenőrzése alá helyezése stb., bár egyáltalán nem jelentik a szocializmus „bevezetését", feltétlenül síkra kell szállni, és azokat, a lehetőséghez képest, forradalmi úton meg kell valósítani. Ezek nélkül a rendszabályok nélkül, amelyek csak lépések a szocializmus felé és amelyek gazdaságilag teljes mértékben megvalósíthatók, nem lehet begyógyítani a háborúütötte sebeket, nem lehet megelőzni a fenyegető összeomlást, és a forradalmi proletariátus pártja sohasem fog visszariadni attól, hogy hozzányúljon éppen a „háborún" különösen felháborító módon meggazdagodott kapitalisták és bankárok hihetetlenül magas profitjaihoz.

A HELYZET A SZOCIALISTA INTERNACIONÁLÉBAN

16. Oroszország munkásosztályának nemzetközi kötelességei éppen most különös erővel lépnek előtérbe.

Manapság boldog-boldogtalan a nemzetköziségre esküszik, még a „honvédő" soviniszták, még Plehanov és Potreszov úr is, sőt Kerenszkij is internacionalistának nevezi magát. Annál sürgősebb kötelessége a proletárpártnak, hogy a maga valódi nemzetköziségét teljesen világosan, pontosan és határozottan szembeállítsa a csak szavakban megnyilvánuló nemzetköziséggel.

Semmitmondó felhívások a világ munkásaihoz, üres fogadkozások a nemzetköziséghez való odaadó hűséget illetően, kísérletek, hogy közvetve vagy közvetlenül megállapítsák a forradalmi proletariátus akcióinak „sorrendjét" a különböző hadviselő országokban, görcsös erőfeszítések, hogy a hadviselő országok szocialistái közt „megegyezéseket" hozzanak létre a forradalmi harcra *vonatkozóan*, buzgólkodás a békeakciók *érdekében* szervezendő szocialista kongresszusok körül stb. stb., akármennyire őszinték is az ilyen ötletek, az ilyen kísérletek vagy az ilyen tervek szerzői, mindez, *objektív* jelentőségét tekintve, nem egyéb, mint puszta szócséplés, a *legjobb* esetben ártatlan, jámbor óhaj, amely csak arra alkalmas, hogy leplezze, hogyan *ámítják* a soviniszták a tömegeket. A parlamenti szélhámosság fogásaiban legügyesebb, legagyafúrtabb *francia* szociálsoviniszták már réges-régen rekordot értek el az olyan hihetetlenül nagyhangú és hangzatos pacifista

és internacionalista frázisok hirdetésében, amelyek a szocializmus és az Internacionále hallatlanul arcátlan elárulásával, az imperialista háborút folytató kormányokba való belépésükkel, a hadihitelek *vagy hadikölcsönök* megszavazásával (példa Oroszországban az utóbbi napokban Csheidze, Szkobelev, Cereteli és Sztyeklov), a forradalmi harc ellen *saját országukban* kifejtett munkával stb. stb. *párosulnak.*

Jámbor emberek gyakran megfeledkeznek arról, hogy milyen kegyetlen, szörnyű helyzetet teremtett az imperialista világháború. Ez a helyzet nem tűri a frázisokat, csúfot űz az émelyítő jámbor óhajokból.

Valódi nemzetköziség csak egyetlenegy van: önfeláldozó munka a forradalmi mozgalom és a forradalmi harc fejlesztése érdekében *saját* országunkban, és *ugyanennek a harcnak*, ugyanennek az irányvonalnak és *csakis ennek* a támogatása (propagandával, együttérzéssel, anyagi eszközökkel) kivétel nélkül *minden* országban.

Minden egyéb ámítás és manyilovoskodás.

A több mint két éve tartó háború folyamán a nemzetközi szocialista munkásmozgalom *minden* országban három áramlatot hozott létre, és aki letér arról a *reális* talajról, hogy ezt a három áramlatot elismerje, elemezze, aki lemond a valóban internacionalista áramlatért folytatott következetes harcról, az tehetetlenségre, gyámoltalanságra és hibákra kárhoztatja magát.

A három áramlat a következő:

1) A szociálsoviniszták, vagyis azok, akik szavakban szocialisták, tettekben soviniszták — olyan emberek, akik elismerik a „haza védelmét" az imperialista (és elsősorban a mostani imperialista) háborúban.

Ezek az emberek *osztály*ellenségeink. Ezek átálltak a burzsoázia oldalára.

Ilyen a hivatalos szociáldemokrácia hivatalos vezéreinek többsége *minden* országban. Plehanov úr és Társai Oroszországban, Scheidemannék Németországban, Renaudel, Guesde és Sembat Franciaországban, Bissolati és Társai Olaszországban, Hyndman, a fábiánusok[25] és a „labouristák" (a „munkáspárt" vezérei)[26] Angliában. Branting és Társai Svédországban, Troelstra és pártja Hollandiá-

ban, Stauning és pártja Dániában, Victor Berger és a többi „honvédő" Amerikában stb.

2) A második áramlat — az úgynevezett „centrum" — olyan emberekből áll, akik ingadoznak a szociálsovinisták és a valóságos internacionalisták között.

Az egész „centrum" égre-földre esküdözik, hogy ők marxisták, internacionalisták, hogy ők a béke mellett vannak, amellett vannak, hogy a kormányokra mindenképpen „nyomást" kell gyakorolni, hogy mindenképpen „követelik" saját kormányuktól „a nép békeakaratának kinyilatkoztatását", hogy minden elképzelhető békeakció, az annexiók nélküli béke stb. stb. — *és a szociálsovinisztákkal való béke mellett vannak.* A „centrum" — az „egység" mellett van, a centrum — ellenzi a szakadást.

A „centrum" — a jámbor kispolgári frázisok, a csak szavakban megnyilvánuló nemzetköziség, a tényleges gyáva opportunizmus és a szociálsovinisták előtti hajbókolás birodalma.

A kérdés lényege az, hogy a „centrum" nincs meggyőződve a saját kormánya ellen irányuló forradalom szükségességéről, nem hirdeti ezt a forradalmat, nem folytat önfeláldozó forradalmi harcot, a leghitványabb — és szerfölött „marxista" hangzású — *kifogásokat* agyalja ki e harc ellen.

A szociálsovinisták — *osztályellenségeink, burzsodk* a munkásmozgalom soraiban. A munkásoknak azt a rétegét, azokat a csoportjait, töredékeit képviselik, amelyeket a burzsoázia *ténylegesen* megvesztegetett (jobb fizetéssel, megtisztelő állásokkal stb.) és amelyek segítenek *saját* burzsoáziájuknak a kis és gyenge népek kifosztásában és elnyomásában, abban a harcban, mely a kapitalista zsákmány felosztása *miatt* folyik.

A „centrum" megcsontosodott emberekből áll, akiket teljesen megfertőzött a rothadt legalitás, akiket megrontott a parlamentarizmus légköre stb., bürokratákból, akik megszokták a kényelmes állásokat és a „nyugodalmas" munkát. Történelmi és gazdasági szempontból nem jelentenek *külön* réteget; csupán az *átmenetet* képviselik a munkásmozgalom túlhaladott, különösen a proletariátus számára szükséges, lassú, kitartó, rendszeres, nagy és

hatalmas méretű szervezési munka művészete terén sok becseset létrehozó szakasza, az 1871—1914-es szakasz és az első imperialista háború óta *objektíve* szükségessé vált új *szakasz* között, amely megnyitotta a *szociális forradalom korszakát.*

A „centrum" fő vezére és fő képviselője — Karl Kautsky, a II. Internacionále (1889—1914) legkimagaslóbb tekintélye, 1914 augusztus óta a teljesen csődbejutott marxista, a páratlan gerinctelenség, a legszánalmasabb ingadozások és árulások mintaképe. A „centrista" áramlat — Kautsky, Haase, Ledebour, az úgynevezett „Munkaközösség"[27] a Reichstagban; Franciaországban — Longuet, Pressemane és az úgynevezett „minoritairek"[28] (kisebbségiek) általában; Angliában — Philipp Snowden, Ramsay MacDonald és a „Független Munkáspárt"[29] sok más vezére, valamint a Brit Szocialista Párt[30] egy részének vezetői; Morris Hillquit és sokan mások Amerikában; Turati, Treves, Modigliani stb. Olaszországban; Robert Grimm stb. Svájcban; Viktor Adler és Társai Ausztriában; a Szervező Bizottság pártja, Akszelrod, Martov, Csheidze, Cereteli és mások Oroszországban stb.

Érthető, hogy egyesek olykor anélkül, hogy ezt maguk észrevennék — a szociálsovinizmus álláspontjáról a „centrum" álláspontjára mennek át és viszont. Minden marxista tudja, hogy az osztályok különböznek egymástól, tekintet nélkül egyesek szabad átmenetére az egyik osztályból a másikba; ugyanígy különböznek egymástól a politikai életben az egyes *áramlatok* is, tekintet nélkül egyesek szabad átmenetére az egyikből a másikba, és tekintet nélkül az áramlatok *egybeolvasztására* irányuló kísérletekre és erőfeszítésekre.

3) A harmadik áramlatot a valódi internacionalisták képviselik, akiknek álláspontját legpontosabban a „Zimmerwaldi Baloldal"[31] fejezi ki (a függelékben közöljük e csoport 1915 szeptemberi kiáltványát, hogy az olvasó eredetiben ismerkedhessen meg ennek az áramlatnak a keletkezésével).

A fő megkülönböztető jel: teljes szakítás mind a szociálsovinizmussal, mind a „centrummal". Önfeláldozó forradalmi harc *saját* imperialista kormányuk és *saját* imperia-

lista burzsoáziájuk ellen. Elvük: „a fő ellenség a saját országunkban van". Kérlelhetetlen harc a mézes-mázos szociálpacifista frázisok (a szociálpacifista — szavakban szocialista, tettekben burzsoá pacifista; a burzsoá pacifisták a tőkés iga és a tőke uralmának megdöntése *nélküli* örök békéről ábrándoznak) és minden *mellébeszélés* ellen, amelynek célja tagadni, hogy a proletariátus forradalmi harca és a proletárforradalom, a szocialista forradalom, a jelenlegi háborúval *kapcsolatban* lehetséges, azaz helyénvaló, azaz időszerű.

Ennek az áramlatnak legkimagaslóbb képviselői: Németországban — a „Spartakus csoport" vagy az „Internacionále csoport"[32], melynek egyik tagja Karl Liebknecht. Karl Liebknecht ennek az áramlatnak és az *új*, igazi, a proletár Internacionálénak legkiválóbb képviselője.

Karl Liebknecht felszólította Németország munkásait és katonáit, hogy *fordítsák a fegyvert saját* kormányuk ellen. Karl Liebknecht ezt nyiltan a parlament (a Reichstag) szószékéről tette. Utána pedig a Potsdami térre, Berlin egyik legnagyobb terére ment, és az ott rendezett tüntetésen illegálisan nyomtatott kiáltványokat terjesztett, „le a kormánnyal!" jelszóval. Liebknechtet letartóztatták és *fegyházra* ítélték. Most fegyházban ül Németországban, mint ahogy általában *százak*, ha ugyan nem ezrek ülnek börtönben Németország *igazi* szocialistái közül, mert harcoltak a háború ellen.

Karl Liebknecht beszédeiben és leveleiben kérlelhetetlen harcot folytatott nemcsak a *saját* Plehanovjai, Potreszovjai (Scheidemannék, Legienék, Davidék és társaik), *hanem a saját centristái*, a saját Csheidzéi, Ceretelijei (Kautsky, Haase, Ledebour és társaik) ellen *is*.

Karl Liebknecht barátjával, Otto Rühlével együtt — száztíz képviselő közül ketten — megszegte a fegyelmet, felborította a „centrummal" és a soviniszták kal való „egységet", *mindenkivel szembeszállt. Egyedül* Liebknecht képviseli a szocializmust, a proletár ügyet, a proletárforradalmat. A német szociáldemokrácia többi része *teljes egészében* — mint Rosa Luxemburg (aki szintén a „Spartakus csoport" tagja és egyik vezére) helyesen mondta — *bűzlő hulla*.

A valódi internacionalisták másik németországi csoportját az „Arbeiterpolitik" című brémai ujság képviseli. Franciaországban a valódi internacionalistákhoz legközelebb állanak Loriot és barátai (Bourderon és Merrheim a szociálpacifizmushoz süllyedtek le), továbbá a francia Henri Guilbeaux, aki Genfben a „Demain" című folyóiratot adja ki, Angliában a „Trade Unionist" című lap, továbbá a Brit Szocialista Párt és a Független Munkáspárt tagjainak *egy része* (például William Russel, aki nyiltan a szocializmust *elárulo* vezetőkkel való szakitásra hivott fel), *MacLean* skót szocialista néptanító, akit Anglia burzsoá kormánya *fegyházra* itélt a háború elleni forradalmi harcért; Angliában a szocialisták százai ülnek börtönben ugyanilyen bűncselekményekért. Ők és csakis ők *valódi* internacionalisták; Amerikában — a „Szocialista Munkáspárt"[33], valamint az opportunista „Szocialista Párton"[34] belül azok az elemek, akik 1917 januárjától az „Internationalist" c. lapot adták ki; Hollandiában — a „tribunisták" pártja[35], akik a „Tribuna" c. lapot adják ki (Pannekoek, Hermann Gorter, Wynkoop és Henriette Roland-Holst, akik Zimmerwaldban a „centrumhoz" tartoztak és most hozzánk jöttek át); Svédországban — a fiatalok vagy baloldaliak pártja[36], melynek vezérei például Lindhagen, Ture Nerman, Karlson, Ström, Z. Höglund, aki személyesen résztvett Zimmerwaldban a „Zimmerwaldi Baloldal" megalapításában, s akit most börtönre ítéltek a háború ellen folytatott forradalmi harca miatt; Dániában — Trier és barátai, akik otthagyták a teljesen *polgárivá* vált dán „szociáldemokrata" pártot, amelynek élén Stauning *miniszter* áll; Bulgáriában — a „tyesznyakok"[37]; Olaszországban — legközelebb áll hozzájuk Constantino Lazzari, a párt titkára és Serrati, a párt központi lapja, az „Avanti"[38] szerkesztője; Lengyelországban — Radek, Hanecki és az „Országos Vezetőség" által egyesített szociáldemokrácia más vezérei; Rosa Luxemburg, Tyszka és a „Központi Vezetőség" által egyesített szociáldemokrácia más vezérei; Svájcban — azok a baloldaliak, akik a *sajdt* országuk szociálsovinisztái és „centruma" elleni harc érdekében szervezett „referendum" (1917 január) indokolását összeállították és akik 1917 február 11-én a Tössben megtartott

Zürich-kantoni szocialista kongresszuson elvi alapon álló forradalmi határozati javaslatot terjesztettek elő a háború ellen[39]; Ausztriában — Friedrich Adler fiatal baloldali barátai, akik részben a bécsi „Karl Marx"-klubban működtek — ezt a klubot most bezárta a szélső reakciós osztrák kormány, amely ki akarja végeztetni Friedrich Adlert egy miniszter ellen elkövetett hősies, bár kevéssé meggondolt revolveres merénylete miatt stb. stb.

Nem az árnyalatokról van szó; árnyalatok a baloldaliak között is vannak. Az *áramlatról* van szó. A lényeg az, hogy nem könnyű dolog egy szörnyű imperialista háború idején valóban internacionalistának lenni. Kevés ilyen ember van, de *csakis* ők a szocializmus jövőjének hordozói, *csakis* ők a *tömegek vezérei*, és nem a tömegek megrontói.

A reformisták és a forradalmárok közti különbségnek a szociáldemokraták és általában a szocialisták soraiban az imperialista háború körülményei közt meg kellett változnia — ez objektíve elkerülhetetlen volt. Aki beéri azzal, hogy a polgári kormánytól a békekötést, vagy „a nép békeakaratának kinyilatkoztatását" stb. „követeli", az a *gyakorlatban* a reformok lejtőjére jut, *mert a háború kérdése* objektív szempontból csak *forradalmi* módon vethető fel.

A háborúból a demokratikus, nem-erőszakos békéhez, a népek felszabadításához, a „háborún" meggazdagodott kapitalista uraknak fizetett *milliárdos* kamatok igája alól való felszabaduláshoz nincs más kivezető út, mint a proletariátus forradalma.

A burzsoá kormányoktól a legkülönfélébb reformokat lehet és kell követelni, de ha nem akarunk manyilovoskodni, ha nem akarunk reformizmusba esni, lehetetlen ezektől az imperialista tőke ezernyi szálával behálózott emberektől és osztályoktól azt követelni, hogy *szakítsák szét* ezeket a szálakat, márpedig ezeknek a szálaknak a szétszakítása nélkül minden háborúellenes beszéd — üres ámító frázis.

A „kautskysták", a „centrum" — szavakban forradalmárok, tettekben reformisták — szavakban internacionalisták, tettekben a szociálsovinizmus szekértolói.

A ZIMMERWALDI INTERNACIONÁLE CSŐDJE. — MEG KELL ALAPÍTANI A III. INTERNACIONÁLÉT

17. A Zimmerwaldi Internacionále mindjárt kezdettől fogva ingadozó, „kautskysta", „centrista" álláspontra helyezkedett, ami azután a *Zimmerwaldi Baloldalt* arra kényszerítette, hogy nyomban elhatárolja magát, elkülönüljön, *sajátkiáltvánnyal* lépjen fel (a kiáltvány Svájcban jelent meg oroszul, németül és franciául).

A Zimmerwaldi Internacionále fő fogyatékossága — *csődjének* oka (mert ideológiailag és politikailag már csődbe jutott) — az ingadozás, a határozatlanság abban a legfontosabb, gyakorlatilag *sorsdöntő* kérdésben, hogy kell-e teljesen szakítani a szociálsovinizmussal és a Hágában (Hollandiában) székelő, Vandervelde és Huysmans vezetése alatt álló szociálsoviniszta, régi Internacionáléval stb.

Nálunk még nem tudják, hogy a zimmerwaldi többséget *éppen a kautskysták* alkotják. Pedig ez igen fontos tény, amelyet nem szabad figyelmen kívül hagyni és amely Nyugat-Európában ma köztudomású. Még a soviniszta, a szélsőséges német soviniszta Heilmann, az ízig-vérig soviniszta „Chemnitzer Volksstimme" szerkesztője, és a Parvus-féle szélsőséges soviniszta „Die Glocke"[40] munkatársa is — (aki természetesen „szociáldemokrata" és a szociáldemokrácia „egységének" lelkes híve) — kénytelen volt a sajtóban elismerni, hogy a centrum vagy „kautskyzmus" és a *zimmerwaldi többség* egy és ugyanaz.

1916 vége és 1917 eleje pedig véglegesen megerősítette ezt a tényt. Bár a Kientali Kiáltvány[41] elítélte a szociálpacifizmust, az *egész* zimmerwaldi jobboldal, az *egész* zimmerwaldi többség szociálpacifizmusba süllyedt: Kautsky és Társai 1917 januárjában és februárjában tett számos nyilatkozatukban; Bourderon és Merrheim Franciaországban, amikor a szociálsovinisztákkal *egyetértve* megszavazták azokat a pacifista határozati javaslatokat, amelyeket a szocialista párt (1916 decemberében) és az „Általános Szakszervezeti Szövetség" (azaz a francia szakszervezetek országos szervezete, szintén 1916 decemberében) terjesztett be; Turati és Társai Olaszországban, ahol az egész párt szociál-

pacifista álláspontot foglalt el, maga Turati pedig (persze nem véletlenül) 1916 december 17-i beszédében egészen az imperialista háborút szépítgető *nacionalista* frázisokig „csúszott le".

Robert Grimm, Zimmerwald és Kiental elnöke, 1917 januárjában szövetségre lépett *saját* pártjának szociálsovinisztáival (Greulich, Pflüger, Gustav Müller stb.) a valódi internacionalisták *ellen*.

A különböző országok *zimmerwaldistáinak* két tanácskozásán, 1917 januárjában és februárjában, a zimmerwaldi többségnek ezt a felemás és kétszínű viselkedését formálisan is megbélyegezték több ország baloldali internacionalistái: Münzenberg, az Ifjúmunkások Nemzetközi Szervezetének titkára és az „Ifjúsági Internacionále"[42] c. kitűnő nemzetközi ujság szerkesztője; Zinovjev, pártunk Központi Bizottságának képviselője; K. Radek, a lengyel szociáldemokrata párt („Országos Vezetőség") részéről; Hartstein német szociáldemokrata, a „Spartakus csoport" tagja.

Az orosz proletariátusnak sok adatott; sehol a világon munkásosztálynak még nem sikerült olyan forradalmi energiát kifejtenie, mint Oroszországban. De akinek sok adatott, attól sokat is követelnek.

Nem szabad tovább tűrni a zimmerwaldi mocsárt. Nem szabad a zimmerwaldi „kautskysták" miatt továbbra is félig-meddig összeköttetésben maradni a Plehanovok és Scheidemannok soviniszta Internacionáléjával. Azonnal szakítani kell ezzel az Internacionáléval. *Csak* információszerzés céljából kell Zimmerwaldban maradni.

Igenis, nekünk kell megalapítani, éppen most, késedelmeskedés nélkül az *új*, forradalmi, proletár Internacionálét, illetve helyesebben: nem kell visszariadnunk attól, hogy ország-világ előtt elismerjük, hogy ez az Internacionále *már meg van alapítva* és működik.

Ez azoknak a „valódi internacionalistáknak" az Internacionáléja, akiket fentebb pontosan felsoroltam. Ők, csakis ők azok, akik a forradalmi internacionalista tömegek képviselői, nempedig a tömegek megrontói.

Ha kevés az *ilyen* szocialista, ám kérdezze meg önmagától minden orosz munkás, vajjon sok volt-e az öntuda-

tos forradalmár Oroszországban az 1917-es február—márciusi forradalom *előestéjén?*

Nem az a fontos, hogy hányan vannak, hanem hogy helyesen fejezzék ki a valóban forradalmi proletariátus eszméit és politikáját. Nem az internacionalizmus „proklamálása" a lényeg, hanem az, hogy még a legnehezebb időben is tudjunk a gyakorlatban internacionalisták lenni.

Ne ámítsuk magunkat azzal, hogy megegyezésekbe és nemzetközi kongresszusokba vetjük a reményünket. Amíg az imperialista háború tart, a nemzetközi kapcsolatokat a burzsoá és imperialista katonai diktatúra vasfogókba szorítja. Ha még a „republikánus" Miljukov, aki pedig kénytelen eltűrni a mellékkormányt, a Munkásküldöttek Szovjetjét, *sem engedte be* Oroszországba 1917 áprilisában *Fritz Platten* svájci szocialistát, a párt titkárát és internacionalistát, Zimmerwald és Kiental részvevőjét, bár orosz felesége van és a felesége rokonaihoz utazott, bár Platten résztvett az 1905-ös forradalomban Rigában, ezért orosz börtönben ült, a cári kormány kaució ellenében bocsátotta szabadon és ő ezt a kauciót akarta most visszakapni —, ha a „republikánus" Miljukov *megtehette* ezt Oroszországban, 1917 áprilisában, ebből megítélhetjük, hogy mit érnek a burzsoázia részéről az annexiók nélküli békéről stb. szóló ígéretek és biztatások, frázisok és nyilatkozatok.

Hát Trockijt miért tartóztatta le az angol kormány? Hát Martovot miért nem engedték ki Svájcból, hát azok a remények, hogy Martovot elcsalják Angliába, ahol Trockij sorsa vár rá?

Ne tápláljunk illúziókat. Nincs szükség önámításra. Nemzetközi kongresszusokra vagy tanácskozásokra „várni" — az internacionalizmus *elárulását* jelenti, mert már bebizonyosodott, hogy még Stockholmból sem engedik hozzánk az internacionalizmushoz hű szocialistákat, *sőt még leveleiket sem*, annak ellenére, hogy a katonai cenzúra teljesen lehetséges és ez a cenzúra teljesen könyörtelen.

Pártunknak nem „várnia" kell, hanem azonnal meg kell *alapítania* a harmadik Internacionálét — és megkönnyebbülve fognak fellélekzeni Németország és Anglia börtöneiben a szocialisták százai, a német munkások

ezrei, akik ma sztrájkokat és tüntetéseket rendeznek, halálra rémítik a semmirekellő, rabló Vilmost, elolvassák majd *illegális* röpiratokban határozatunkat arról, hogy testvéri bizalommal viseltetünk Karl Liebknecht iránt és csakis ő iránta, a *mi* határozatunkat arról, hogy már *most* is harcolni akarunk a „forradalmi honvédelem" ellen — olvasni fogják ezt és forradalmi internacionalizmusuk megszilárdul.

Akinek sok adatott, attól sokat is követelnek. Nincs a világon még egy ország, ahol *most* olyan szabadság volna, mint Oroszországban. Használjuk ki ezt a szabadságot, de ne arra, hogy a burzsoázia vagy a burzsoá „forradalmi honvédelem" támogatását hirdessük, hanem arra, hogy bátran és becsületesen, proletármódra, Liebknecht módjára, *megalapítsuk a harmadik Internacionálét*, azt az Internacionálét, mely hajthatatlan ellensége lesz mind az áruló szociálsovinistáknak, mind az ingadozó „centristáknak".

18. A fentebb elmondottak után nem szükséges sok szót vesztegetnünk arra, hogy Oroszországban a szociáldemokraták egyesüléséről szó sem lehet.

Jobb másodmagunkkal maradni, mint Liebknecht — és *ez annyit jelent, hogy a forradalmi proletariátussal maradunk* —, semmint akár csak egy pillanatra is arra gondolni, hogy egyesüljünk a „Szervező Bizottság" pártjával, Csheidzével és Ceretelivel, olyanokkal, akik a „Rabocsaja Gazeta" c. lapban tűrik a blokkot Potreszovval, akik a Munkásküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságában a hadikölcsön mellett szavaznak[43], s akik a „honvédelemig" süllyedtek le.

Hadd temessék el a holtak az ő halottaikat.

Aki *segíteni* akar az ingadozókon, annak azzal kell kezdenie, hogy ő maga abbahagyja az ingadozást.

MILYEN LEGYEN PÁRTUNK ELNEVEZÉSE, HOGY TUDOMÁNYOS SZEMPONTBÓL HELYES LEGYEN ÉS POLITIKAILAG ELŐSEGÍTSE A PROLETARIÁTUS ÖNTUDATÁNAK TISZTULÁSÁT?

19. Áttérek az utolsó pontra, pártunk elnevezésének kérdésére. *Kommunista Pártnak* kell neveznünk pártunkat — ahogy Marx és Engels nevezték pártjukat.

Ismételten ki kell jelentenünk, hogy mi marxisták vagyunk és alapul a „Kommunista Kiáltványt" vesszük, amelyet a szociáldemokrácia két fő pontjában kiforgatott és elárult; 1) a munkásoknak nincs hazájuk: a „haza védelme" az imperialista háborúban nem egyéb, mint a szocializmus elárulása; 2) a marxizmusnak az államról szóló tanítását a II. Internacionále meghamisította.

A „szociáldemokrácia" elnevezés *tudományos szempontból* helytelen, mint azt Marx nem egyszer, így többek között 1875-ben „A gothai program kritikájá"-ban kimutatta, és Engels 1894-ben népszerűbb formában megismételte[44]. A kapitalizmusból az emberiség közvetlenül csak a szocializmusba mehet át, vagyis olyan rendszerbe, amelyben a termelési eszközök köztulajdonban vannak és a termékeket az egyesek munkateljesítménye szerint osztják el. A mi pártunk ennél tovább néz: a szocializmusnak elkerülhetetlenül át kell nőnie fokozatosan a kommunizmusba, melynek zászlaján ez áll: „mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint."

Ez az én első érvem.

A második: tudományos szempontból helytelen pártunk elnevezésének második része is (szociál-*demokrácia)*. A demokrácia az *állam* egyik formája. Ezzel szemben mi, marxisták, ellene vagyunk *minden* államnak.

A II. Internacionále (1889—1914) vezérei, Plehanov és Kautsky úr, valamint a hasonszőrűek elsekélyesítették és meghamisították a marxizmust.

A marxizmus abban különbözik az anarchizmustól, hogy az *állam szükségességét* a szocializmusba való átmenet időszakára nézve elismeri —, de (és ebben különbözik Kautskytól és Társaitól) *nem olyan államét*, mint a szokásos parlamentáris burzsoá-demokratikus köztársaság, hanem olyanét, mint az 1871-es Párizsi Kommün, mint az 1905-ös és 1917-es Munkásküldöttek Szovjetjei.

Harmadik érvem: nálunk az *élet* megteremtette, a forradalom megteremtette *már a valóságban*, bár gyenge, kezdetleges formában, éppen ezt az új „államot", amely nem a szó tulajdonképpeni értelmében vett állam.

Ez *immár* a tömegek gyakorlatának kérdése, nempedig csupán a vezérek elmélete.

A szó tulajdonképpeni értelmében vett állam lényege az, hogy a néptől elkülönített, felfegyverzett emberek osztagai parancsnokolnak a tömegek fölött.

A mi *születőfélben levő* új államunk szintén állam, minthogy szükségünk van a felfegyverzett emberek osztagaira, szükségünk van a *legszigorúbb* rendre, szükségünk van arra, hogy erőszakkal, *kíméletlenül* elnyomjuk mind a cári, mind a gucskovista-burzsoá ellenforradalom minden-féle kísérletét.

De a mi *születőfélben levő* új államunk már *nem* a szó tulajdonképpeni értelmében vett állam, mert Oroszország számos vidékén a felfegyverzett embereknek ezek az osztagai *magát a tömeget*, az egész népet testesítik meg, nempedig olyanokból állanak, akiket a nép fölé állítottak, elkülönítettek a néptől, kiváltságokkal ruháztak fel és akiket gyakorlatilag nem lehet leváltani.

Nem visszafelé kell nézni, hanem előre; nem arra a megszokott polgári típusú demokráciára kell nézni, amely a régi *monarchikus* kormányzati szervekkel, a rendőrséggel, a hadsereggel és a hivatalnoki karral a burzsoázia uralmát erősítette meg.

Előre kell nézni a születőfélben levő új demokráciára, amely már nem is lesz többé demokrácia, hiszen a demokrácia a nép uralma, márpedig maga a felfegyverzett nép nem uralkodhat önmaga fölött.

A demokrácia szó, kommunista pártra vonatkoztatva, nemcsak tudományos értelemben helytelen. Ez a szó, most, 1917 márciusa után, *szemellenző*, amelyet a forradalmi nép szemére tettek és amely *akadályozza* abban, hogy szabadon, bátran, önhatalmúlag építse az újat: a Munkás-, Paraszt- és mindenféle más Küldöttek Szovjetjeit, mint *egyetlen hatalmat* az „államban", mint *mindenfajta* állam „elhalásának" előhírnökét.

Negyedik érvem: számolni kell a szocialista mozgalom objektív világhelyzetével.

Ez a helyzet nem olyan, mint amilyen az 1871—1914-es években volt, amikor Marx és Engels tudatosan beletörődtek a helytelen, opportunista „szociáldemokrácia" megjelölésbe. Mert *akkor*, a Párizsi Kommün veresége után, a történelem a lassú szervező és felvilágosító munkát

tűzte napirendre. Egyéb munka nem volt. Az anarchistáknak nemcsak elméleti szempontból nem volt (és nincs ma sem) egyáltalán igazuk, hanem gazdasági és politikai szempontból sem. Az anarchisták helytelenül ítélték meg a pillanatot, mert nem értették meg a világhelyzetet, amelyre az imperialista profit által korrumpált angol munkás, a Párizsi Kommün veresége, az éppen akkor (1871-ben) győzelemre jutott németországi polgári nemzeti mozgalom, az évszázados álmát alvó feudális Oroszország nyomta rá bélyegét.

Marx és Engels helyesen ítélték meg a pillanatot, megértették a nemzetközi helyzetet, megértették a szociális forradalom kitörése felé való *lassú* közeledés feladatait.

Értsük meg mi is az új korszak feladatait és sajátosságait. Ne utánozzuk azokat a gyászmarxistákat, akikről Marx azt mondta: „sárkányfogakat vetettem és bolhákat arattam“[45].

Az imperializmusba átnőtt kapitalizmus objektív szükségszerűsége megszülte az imperialista háborút. A háború az egész emberiséget a *szakadék szélére* juttatta és azzal fenyeget, hogy pusztulásba dönti az egész kultúrát, hogy az emberek újabb millióit, számtalan millióit vadítja el és kergeti halálba.

Nincs más megoldás, mint a proletariátus forradalma.

És abban a pillanatban, amikor ez a forradalom megkezdődik, amikor első, félénk, bizonytalan, öntudatlan, a burzsoáziával szemben túlságosan hiszékeny lépéseit teszi, ebben a pillanatban a „szociáldemokrata“ vezérek többsége, a „szociáldemokrata“ parlamenti képviselőknek a többsége, a „szociáldemokrata“ ujságoknak — márpedig éppen ezek a tömegek befolyásolásának *szervei* — a többsége (ez igaz, ez tény), *eláruita* a szocializmust, *eladta* a szocializmust, átállt „saját“ nemzeti burzsoáziája oldalára.

Ezek a vezérek megzavarták, félrevezették, becsapták a tömegeket.

És mi csak elősegítjük és megkönnyítjük a tömegek becsapását, ha ragaszkodunk ahhoz a régi és elavult elnevezéshez, amely ugyanúgy elrothadt, mint ahogy elrothadt a II. Internacionále!

„Sok“ munkás bizonyára becsületesen *értelmezi* a szo-

ciáldemokrácia elnevezést. Ideje már, hogy megtanuljunk különbséget tenni a szubjektív és az objektív között.

Szubjektív értelemben ezek a szociáldemokrata munkások a proletártömegek leghívebb vezérei.

Az objektív helyzet, a világhelyzet azonban olyan, hogy pártunk régi elnevezése *megkönnyíti* a tömegek becsapását, *fékezi* az előrehaladást, mert a tömeg léptennyomon, minden ujságban, minden parlamenti frakcióban a *vezéreket*, vagyis azokat az embereket látja, akiknek a szava messzebb hallatszik, akiknek működése messzebbre látszik — és ezek mind „szintén-szociáldemokraták", ezek mind a szocializmus árulóival, a szociálsovinisztákkal való „egység mellett" vannak, ezek mind azokat a régi váltókat mutatják be leszámítolásra, amelyeket a „szociáldemokrácia" bocsátott ki . . .

És mik az ellenérvek? „. . . Összetévesztenek bennünket az anarcho-kommunistákkal . . ."

Miért nem félünk attól, hogy összetévesztenek bennünket a szociálnacionalistákkal, a szociálliberálisokkal, a radikálszocialistákkal, a francia köztársaságban a leghaladóbb és a tömegek burzsoá becsapása terén legügyesebb polgári párttal? „. . . A tömegek megszokták, a munkások «megszerették» a *maguk* szociáldemokrata pártját . . ."

Ez az egyetlen érv, ez azonban olyan érv, amely figyelmen kívül hagyja mind a marxizmus tudományát, mind a forradalom holnapi feladatait, mind a világszocializmus objektív helyzetét, mind a II. Internacionále szégyenletes összeomlását, mind pedig azt, hogy a proletárokat körülrajzó „szintén-szociáldemokraták" a gyakorlati munkát tönkreteszik.

Ez az érv a maradiság, a tunyaság, a régihez való csökönyös ragaszkodás érve.

Márpedig mi át akarjuk alakítani a világot. Be akarjuk fejezni az imperialista világháborút, amelybe az emberek százmilliói sodródtak bele, amellyel sok százmilliárdnyi tőke érdekei szövődtek össze — a világháborút, amelyet az emberiség történelmének legnagyobb forradalma, a proletárforradalom nélkül, nem lehet igazán demokratikus békével befejezni.

És mi félünk saját magunktól. Ragaszkodunk a „megszokott“, a „kedves“, a szennyes inghez . . .

Ideje már ledobni a szennyes inget, itt az ideje, hogy tiszta fehérneműt vegyünk magunkra.

Petrográd, 1917 április 10.

UTÓSZÓ

Brosúrám, a gazdasági bomlás és a pétervári nyomdák termelésre képtelen állapota következtében, elavult. A brosúrát 1917 április 10-én írtam, ma pedig május 28-a van, és a brosúra még mindig nem jelent meg!

A brosúrát mint platform*tervezetet* írtam abból a célból, hogy nézeteimet pártunknak, az Oroszországi Szociáldemokrata Bolsevik Munkáspártnak Összoroszországi konferenciája *előtt* propagáljam. Mivel írógépen másolatokat készítettek róla és néhány példányát a konferencia előtt és a konferencián szétosztották a párttagok közt, a brosúra részben mégis teljesítette feladatát. Most azonban az 1917 április 24—29-i konferencia már mögöttünk van, határozatai régen megjelentek (lásd a „Szoldatszkaja Pravda" 13. számának mellékletét[46]) és a figyelmes olvasó könnyen észreveszi, hogy brosúrám sokhelyütt nem más, mint e határozatok eredeti tervezete.

Számomra csak az marad hátra, hogy kifejezzem azt a reményemet, hogy a brosúra e határozatokkal kapcsolatban, megvilágításuk terén, mégis fog valami hasznot hajtani, továbbá, hogy két pontra kitérjek.

A 27. oldalon azt javaslom, hogy csak információszerzés céljából maradjunk Zimmerwaldban*. A konferencia ebben a pontban nem értett velem egyet, és én kénytelen voltam az Internacionáléra vonatkozó határozati javaslat ellen szavazni. Már most világosan látható, hogy a konferencia hibát követett el, és hogy az események menete hamarosan helyrehozza ezt a hibát. Azzal, hogy Zimmer-

* Lásd ebben a kötetben 67. old. — *Szerk.*

waldban maradunk, résztveszünk (ha akaratunk ellenére is) a III. Internacionále megalakításának halogatásában; közvetve gátoljuk megalakítását, mert holtsúlyként nehezedik ránk a eszmei-politikai szempontból már halott Zimmerwald.

Pártunk — a világ valamennyi munkáspártja színe előtt — most éppen olyan helyzetben van, hogy *kötelesek* vagyunk haladéktalanul *megalapítani* a III. Internacionálét. Rajtunk kívül *most* nincs, aki ezt megtegye, a halogatás pedig káros. Ha csak információszerzés céljából maradtunk volna Zimmerwaldban, egycsapásra szabad kezünk lett volna a III. Internacionále megalakítására (és ugyanakkor módunkban lett volna, *felhasználni* Zimmerwaldot, ha felhasználását a körülmények lehetővé tették volna).

Most viszont a konferencia hibájából kénytelenek vagyunk passzívan várakozni legalábbis 1917 július 5-ig (a Zimmerwaldi Konferencia összehívásának időpontja; még jó, ha nem fogják *még* egyszer elhalasztani! egyszer már elhalasztották . . .).

De az a határozat, amelyet pártunk Központi Bizottsága a konferencia után egyhangúlag elfogadott és amely a „Pravda" május 12-i, 55. számában jelent meg, félig-meddig helyrehozta a hibát: határozatilag kimondtuk, hogy kivonulunk Zimmerwaldból, ha leül a miniszterekkel a tárgyalóasztalhoz*. Legyen szabad remélnem, hogy a hiba másik felét hamarosan helyrehozzuk, mihelyt összehívjuk a „baloldaliak" („a harmadik áramlat", a „valódi internacionalisták", lásd fentebb, 23—25. old.**) első nemzetközi tanácskozását.

A második pont, amelyre ki kell térnem, a „koalíciós kormány" megalakulása 1917 május 6-án. A brosúra ebben a pontban különösen elavultnak *látszik*.

Valójában éppen ebben a pontban egyáltalában nem avult el. *Mindent* az *osztály*-elemzésre épít fel, amitől a mensevikek és a narodnyikok, akik 6 minisztert adtak tőszként a tőkések 10 miniszterének, úgy félnek, mint a tűztől. És a brosúra, éppen azért, mert mindent az osztály-

* Lásd ebben a kötetben 402. old. — *Szerk.*
** Lásd ebben a kötetben 62—64. old. — *Szerk.*

elemzésre épít — nem avult el, hiszen Cereteli, Csernov és társaik belépése a kormányba csak a *formáját* változtatta meg, mégpedig igen *jelentéktelen* mértékben a Petrográdi Szovjet és a tőkések kormánya közti megegyezésnek, és én a brosúrában szándékosan hangsúlyoztam, a 8. oldalon, hogy „nem annyira szabályszerű egyességre, mint inkább a tényleges támogatásra gondolok"*.

Napról napra nyilvánvalóbbá válik, hogy Cereteli, Csernov és társaik igenis csak a tőkések túszai, hogy a „rekonstruált" kormány egyáltalán semmit nem akar és semmit nem képes beváltani nagyhangú ígéreteiből, sem a külpolitikában, sem a belpolitikában. Csernov, Cereteli és társaik politikai öngyilkosságot követtek el, a tőkések szekértolóivá, valójában a forradalom hóhéraivá váltak, Kerenszkij odáig süllyedt, hogy erőszakot alkalmaz a tömegekkel szemben (lásd a brosúra 9. oldalán: „Gucskov még csak fenyegetőzik azzal, hogy erőszakot fog alkalmazni a tömegekkel szemben"**, Kerenszkijnek viszont be *kellett* váltania ezeket a fenyegetéseket . . .). Csernov, Cereteli és társaik politikai öngyilkosságot követtek el és megölték pártjukat is, a mensevikek és a szociálforradalmárok pártját. A nép ezt napról napra egyre világosabban fogja látni.

A koalíciós kormány csupán átmeneti mozzanat forradalmunk alapvető, brosúrámban röviden elemzett osztályellentéteinek fejlődésében. Sokáig így nem mehet. Vagy visszafelé — az ellenforradalom felé az egész vonalon, vagy előre — a hatalomnak más osztályok kezébe való átmenete felé. Forradalmi időkben, az imperialista világháború viszonyai között, egyhelyben topogni nem lehet.

N. Lenin

Pétervár, 1917 május 28.

---

* Lásd ebben a kötetben 46. old. — *Szerk.*
** Lásd ebben a kötetben 47. old. — *Szerk.*

OROSZORSZÁG POLITIKAI PÁRTJAI ÉS A PROLETARIÁTUS FELADATAI[47]

Megjelent 1917 május 6-án, 9-én és 10-én (április 23-án, 26-án és 27-én), a „Volna" c. lap 20, 22. és 23. számában. 1917 júliusában külön brosúra formájában, a „Zsizny i Znanyije" kiadásában jelent meg.

ELŐSZÓ A MÁSODIK KIADÁSHOZ

Ezt a brosúrát 1917 április elején, még a koalíciós kormány megalakulása előtt írtam. Sok víz folyt le azóta, de a főbb politikai pártok alapvető sajátosságai a forradalom minden további szakaszában megmutatkoztak, beigazolódtak: mind az 1917 május 6-án megalakult „koalíciós kormány" idején, mind 1917 júniusában (és júliusában), amikor a mensevikek és az eszerek egyesültek a bolsevikok ellen, mind a Kornyilov-lázadás idején, mind az 1917-es Októberi Forradalom idején, mind pedig az után.

Az orosz forradalom egész menete igazolta a főbb pártokról és *osztályalapjaikról* adott jellemzés helyességét. Most a forradalom érlelődése Nyugat-Európában azt mutatja, hogy a főbb pártok közti alapvető kölcsönös viszonyok ott is ugyanilyenek. A mensevikek és eszerek szerepét a világ szociálsovinisztái (akik szavakban szocialisták, valójában soviniszták), továbbá a németországi kautskysták, a franciaországi longuetisták stb. töltik be.

N. Lenin

Moszkva, 1918 október 22.

Megjelent 1918-ban, az N. Lenin. „Oroszország politikai pártjai és a proletariátus feladatai" c. brosúrában. „Kommunyiszt" kiadás, Moszkva.

Az alábbiakban megkísérlem megfogalmazni először azokat a leglényegesebb, majd azokat a kevésbbé lényeges kérdéseket és feleleteket, amelyek Oroszország jelenlegi politikai helyzetét és ennek a különböző pártok által történő megítélését jellemzik.

KÉRDÉSEK:

1) MELYEK OROSZORSZÁG POLITIKAI PÁRTJAINAK FŐ CSOPORTJAI?

FELELETEK:

A (a kadetoknál jobboldalibbak). A kadetoktól jobbra álló pártok és csoportok.

B (kadetok). Az alkotmányos-demokrata párt (kadetok, a népszabadság pártja) és az ehhez közelálló csoportok.

C (szociáldemokraták, eszerek). A szociáldemokraták, a szociálforradalmárok és a hozzájuk közelálló csoportok.

D („bolsevikok"). Az a párt, amelynek *kommunista pártnak* kellene magát neveznie, és amely most „a Központi Bizottság által egyesített Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártnak", vagy egyszerűen „bolsevikoknak" nevezi magát.

2) MELYIK OSZTÁLYT KÉPVISELIK EZEK A PÁRTOK? MELYIK OSZTÁLY ÁLLÁSPONTJÁT FEJEZIK KI?

A (a kadetoknál jobboldalibbak). A feudális földbirtokosokét és a burzsoázia (a tőkések) legmaradibb rétegeiét.

B (kadetok). Az egész burzsoáziáét, vagyis a tőkések osztályáét, valamint az elburzsoásodott, vagyis tőkésekké vált földbirtokosokét.

C (szociáldemokraták és eszerek). A kistulajdonosokét, a kis- és középparasztokét, a kispolgárságét, valamint a munkásságnak a burzsoázia befolyása alá került egy részéét.

D („bolsevikok"). Az öntudatos proletárokét, a bérmunkásokét, és a parasztság szegényebb, a munkásokhoz csatlakozott részét (a félproletárokét).

3) MI AZ ÁLLÁSPONTJUK A SZOCIALIZMUS TEKINTETÉBEN?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Feltétlenül ellenségei, mert a szocializmus veszélyezteti a tőkések és a földbirtokosok profitját.

C (szociáldemokraták és eszerek). A szocializmus hívei, de szerintük a szocializmusra gondolni és megvalósítása érdekében haladéktalanul gyakorlati intézkedéseket tenni korai volna.

D („bolsevikok"). A szocializmus hívei. Szükséges, hogy a Munkás- és más Küldöttek Szovjetjei azonnal megtegyék a gyakorlatilag lehetséges lépéseket a szocializmus megvalósítása felé*.

4) MILYEN ÁLLAMRENDET AKARNAK JELENLEG?

A (a kadetoknál jobboldalibbak). Alkotmányos monarchiát, a hivatalnokok és a rendőrség teljhatalmát.

B (kadetok). Burzsoá parlamentáris köztársaságot, vagyis a tőkés uralom megszilárdítását a régi hivatalnoki kar és rendőrség megtartásával.

C (szociáldemokraták és eszerek). Burzsoá parlamentáris köztársaságot, reformokkal a munkások és a parasztok számára.

D („bolsevikok"). A Munkás-, Katona-, Paraszt- stb. Küldöttek Szovjetjeinek köztársaságát. Az állandó had-

* Arra vonatkozólag, hogy milyen lépéseket, lásd a 20. és 22. kérdést.

sereg és a rendőrség megszüntetését; felváltásukat a mind egy szálig felfegyverzett néppel; nemcsupán azt, hogy a hivatalnokokat válasszák, hanem azt is, hogy a hivatalnokokat le lehessen váltani és fizetésük ne legyen magasabb egy jó munkás bérénél.

5) MI AZ ÁLLÁSPONTJUK A ROMANOV-MONARCHIA VISSZAÁLLÍTÁSA KÉRDÉSÉBEN?

A (a kadetoknál jobboldalibbak). Mellette vannak, de titokban és óvatosan járnak el, mert félnek a néptől.

B (kadetok). Amikor Gucskovék erőnek látszottak, a kadetok amellett voltak, hogy Miklós fivérét vagy fiát ültessék a trónra, amióta azonban a nép ereje kezdett megmutatkozni, a kadetok ellene vannak.

C (szociáldemokraták és eszerek), D („bolsevikok"). Feltétlenül ellene vannak a monarchia bármiféle visszaállításának.

6) MI AZ ÁLLÁSPONTJUK A HATALOM MEGRAGADÁSA KÉRDÉSÉBEN? MIT NEVEZNEK RENDNEK, MIT ANARCHIÁNAK?

A (a kadetoknál jobboldalibbak). Ha a cár vagy valamelyik vitéz generális ragadja meg a hatalmat, ez isten akarata, ez rend. Minden egyéb — anarchia.

B (kadetok). Ha a kapitalisták ragadják meg a hatalmat, akár erőszak árán is, ez rend. A tőkésekkel szemben ragadni meg a hatalmat anarchia volna.

C (szociáldemokraták és eszerek). Ha a Munkás-, Katona- stb. Küldöttek Szovjetjei egyedül vesznek kezükbe minden hatalmat, akkor ez anarchiával fenyeget. Egyelőre legyen a tőkéseknél a hatalom, a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinél pedig — az „összekötő bizottság"[48].

D („bolsevikok"). Minden hatalomnak kizárólag a Munkás-, Katona-, Paraszt-, Béres- stb. Küldöttek Szovjetjeinek kezében kell lennie. A propagandát, az agitációt és az emberek millióinak megszervezését teljes egészében azonnal ennek a célnak a szolgálatába kell *állítani**.

---

* Anarchiának minden államhatalom elvetését nevezik, a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje *pedig szintén* államhatalom.

7) KELL-E TÁMOGATNI AZ IDEIGLENES KORMÁNYT?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Feltétlenül támogatni kell, mivel a jelenlegi helyzetben ez az egyetlen lehetséges kormány a tőkés érdekek megvédése szempontjából.

C (szociáldemokraták és eszerek). Támogatni kell, de azzal a feltétellel, hogy a kormány tartsa be a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeivel kötött megegyezést és járjon el az „összekötő bizottság" üléseire.

D („bolsevikok"). Nem kell támogatni; támogassák a kapitalisták. Nekünk *elő* kell *készítenünk* az egész népet a Munkás-, Katona- és más Küldöttek Szovjetjeinek teljhatalmára és egyeduralmára.

8) AZ EGYEDURALOM MELLETT, VAGY A KETTŐSHATALOM MELLETT?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). A tőkések és a földbirtokosok egyeduralma mellett.

C (szociáldemokraták és eszerek). A kettőshatalom mellett: a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei „ellenőrizzék" az Ideiglenes Kormányt. — Azon gondolkozni, vajjon az ellenőrzés hatalom nélkül hatékony-e, káros dolog.

D („bolsevikok"). A Munkás-, Katona-, Paraszt- stb. Küldöttek Szovjetjeinek egyeduralma mellett, lent mint fent, az egész országban.

9) ÖSSZE KELL-E HÍVNI AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉST?

A (a kadetoknál jobboldalibbak). Nem kell, mert az árthat a földbirtokosoknak. Megtörténhet, hogy a parasztok az Alkotmányozó Gyűlésen úgy döntenek, hogy minden földet el kell venni a földbirtokosoktól.

B (kadetok). Kell, de ne tűzzünk ki határidőt. Minél tovább tanácskozni a jogász-professzorokkal, mert először is, már Bebel megmondta, hogy a jogászok a legreakciósabb emberek a világon; másodszor pedig, valamennyi forradalom tapasztalatai arra tanítanak, hogy a népszabadság ügye elvész, ha professzorokra bízzák.

C (szociáldemokraták és eszerek). Kell, mégpedig mielőbb. Határidőt kell kitűzni, mi már kétszázszor beszéltünk erről az összekötő bizottságban és holnap kétszázegyedszer végérvényesen megbeszéljük.

D („bolsevikok"). Kell, mégpedig mielőbb. De sikerének és összehívásának egy biztosítéka van: a Munkás-, Katona-, Paraszt- stb. Küldöttek Szovjetjei számának növelése és *erejének* fokozása; a munkástömegek megszervezése és *felfegyverzése* az egyetlen biztosíték.

10) SZÜKSÉGE VAN-E AZ ÁLLAMNAK A SZOKÁSOS TÍPUSÚ RENDŐRSÉGRE ÉS ÁLLANDÓ HADSEREGRE?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Elengedhetetlenül és feltétlenül szüksége van, mert ez a tőkések uralmának egyetlen szilárd biztosítéka, szükség esetén pedig, mint azt minden ország tapasztalatai mutatják, ez nagyon megkönnyíti a köztársaságtól a monarchiához való visszatérést.

C (szociáldemokraták és eszerek). Egyrészt talán nem szükséges. Másrészt, nem időelőttiek-e a gyökeres változtatások? Különben is, majd megbeszéljük az összekötő bizottságban.

D („bolsevikok"). Egyáltalán nem szükségesek. Azonnal és feltétlenül mindenütt végre kell hajtani egy szálig az egész nép felfegyverzését, egybeolvasztását a milíciával és a hadsereggel: a tőkések kötelesek megfizetni a munkásoknak azokat a napokat, amelyeken a milíciában szolgálatot teljesítenek.

11) SZÜKSÉGE VAN-E AZ ÁLLAMNAK A SZOKÁSOS TÍPUSÚ HIVATALNOKI KARRA?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Igen, feltétlenül. Ez kilenctized részben a földbirtokosok és tőkések fiacskáiból és atyafiságából áll. Nekik előjogokat élvező, valójában le nem váltható csoportnak kell maradniok.

C (szociáldemokraták és eszerek). Aligha helyénvaló azonnal felvetni azt a kérdést, amelyet a Párizsi Kommün gyakorlatilag felvetett.

D („bolsevikok"). Egyáltalán nincs szüksége. Arra

van szükség, hogy valamennyi hivatalnokot és a különféle küldötteket egytől-egyig ne csak válasszák, de bármikor leválthatók is legyenek. Fizetésük ne legyen magasabb egy jó munkás bérénél. Az egész népet felölelő miliciával és annak osztagaival kell őket (fokozatosan) helyettesíteni.

12) SZÜKSÉG VAN-E ARRA, HOGY A TISZTEKET A KATONÁK VÁLASSZÁK?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Nincs. Ez árt a földbirtokosoknak és a tőkéseknek. Ha másképnem lehet boldogulni a katonákkal, akkor egy időre meg kell ígérni nekik ezt a reformot, azután pedig mielőbb vissza kell vonni.

C (szociáldemokraták és eszerek). *Szükség van.*

D („bolsevikok"). Nemcsak arra van szükség, hogy válasszák őket, hanem arra is, hogy a tiszt és a tábornok minden lépését a katonák által választott külön megbízottak ellenőrizzék.

13) HASZNOS-E AZ, HA A KATONÁK ÖNKÉNYESEN ELMOZDÍTJÁK FÖLÖTTESEIKET?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Feltétlenül káros. Ezt már Gucskov megtiltotta. Ő már erőszak alkalmazásával fenyegetőzött. Támogatni kell Gucskovot.

C (szociáldemokraták és eszerek). Hasznos, de nincs tisztázva, vajjon előbb kell-e elmozdítani őket és azután elmenni az összekötő bizottsághoz, vagy fordítva.

D („bolsevikok"). Hasznos és szükséges minden tekintetben. Csak választott fölötteseknek engedelmeskednek a katonák, csak azokat *tisztelik.*

14) A JELENLEGI HÁBORÚ MELLETT VAGY ELLENE?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Feltétlenül mellette, mert a háború hihetetlenül nagy profitot hajt a tőkéseknek, s a munkások sorainak megbontása és a munkások egymás ellen uszítása révén uralmuk megszilárdításának reményével kecsegteti őket. A munkásokat

rászedjük olymódon, hogy a háborút védekező háborúnak nevezzük, amely tulajdonképpen Vilmos megdöntését célozza.

C (szociáldemokraták és eszerek). Mi általában ellene vagyunk az imperialista háborúnak, de hajlandók vagyunk rászedetni magunkat és „forradalmi honvédelemnek" nevezni annak az imperialista háborúnak a támogatását, amelyet Gucskov—Miljukov és társaik imperialista kormánya visel.

D („bolsevikok"). Feltétlenül az imperialista háború ellen vagyunk általában; *minden* olyan burzsoá kormány ellen, amely azt folytatja; köztük a mi Ideiglenes Kormányunk ellen is; feltétlenül az oroszországi „forradalmi honvédelem" ellen.

15) A CÁR ÁLTAL ANGLIÁVAL, FRANCIAORSZÁGGAL STB. (PERZSIA ELNYOMÁSÁRA, KÍNA, TÖRÖKORSZÁG, AUSZTRIA STB. FELOSZTÁSÁRA VONATKOZÓLAG) KÖTÖTT NEMZETKÖZI RABLÓSZERZŐDÉSEK MELLETT VAGY ELLEN?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Fenntartás nélkül és feltétlenül *mellette*. Nem szabad a szerződéseket nyilvánosságra hozni, egyrészt, mert az angol-francia imperialista tőke és kormányai ezt nem engedik meg, másrészt, mert az orosz tőke nem tárhatja a nyilvánosság elé szennyes üzelmeit.

C (szociáldemokraták és eszerek). Ellene, de még reménykedünk abban, hogy az összekötő bizottság útján és a tömegek között folytatott „kampányok" útján „befolyásolni" lehet a tőkés kormányt.

D („bolsevikok"). Ellene. A feladat — megmagyarázni a tömegeknek, hogy teljesen reménytelen bármit is várni ebben a tekintetben a kapitalista kormányoktól és hogy a hatalomnak feltétlenül át kell mennie a proletariátus és a szegényparasztság kezébe.

16) AZ ANNEXIÓK MELLETT VAGY ELLEN?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Ha a német tőkések és rabló vezérük, Vilmos, annektálnak idegen területeket, akkor ellenezzük. Ha az angolok, akkor

nem vagyunk ellene, mert az angolok a „mi" szövetségeseink. Ha a mi tőkéseink, akik erőszakkal tartják vissza Oroszország határai között azokat a népeket, amelyeket a cár leigázott, akkor *mellette* vagyunk, mi ezt *nem* nevezzük annexióknak.

C (szociáldemokraták és eszerek). Az annexiók ellen, de még reménykedünk abban, hogy a tőkések kormányánál is el lehet érni azt az „ígéretet", hogy lemond az annexiókról.

D („bolsevikok"). Az annexiók ellen. A tőkés kormányok minden olyan ígérete, hogy lemondanak az annexiókról, megannyi csalás. Ennek a csalásnak leleplezésére csak egy eszköz van: követelni kell a *saját* tőkéseik által elnyomott népek felszabadítását.

17) A „SZABADSÁGKÖLCSÖN" MELLETT VAGY ELLENE?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Feltétlenül mellette, mert ez megkönnyíti az imperialista háború folytatását, vagyis annak a háborúnak a folytatását, amelyet *azért* viselnek, hogy a tőkések melyik csoportja uralkodjék a világon.

C (szociáldemokraták és eszerek). *Mellette*, mert a „forradalmi honvédelem" helytelen álláspontja arra kárhoztat minket, hogy ilyen nyilvánvaló módon eltérjünk az internacionalizmustól.

D („bolsevikok"). Ellene, mert a háború továbbra is imperialista háború, tőkések viselik tőkésekkel szövetségben a tőkések érdekeiért.

18) AMELLETT, HOGY A KAPITALISTA KORMÁNYOK KINYILATKOZTASSÁK A NÉPEK BÉKEAKARATÁT, VAGY ELLENE?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Mellette, mert a francia republikánus szociálsovinisták tapasztalatai mindennél jobban megmutatták, hogy ezzel be lehet csapni a népet: mondani lehet akármit, ám a valóságban megtartjuk a németektől szerzett zsákmányt (a gyarmataikat), de elvesszük a németektől azt a zsákmányt, amelyet *ezek* a rablók szereztek.

C (szociáldemokraták és eszerek). *Mellette*, mert általában sok olyan alaptalan reményt, amelyeket a kispolgárság a tőkésekhez fűz, még nem vesztettünk el.

D („bolsevikok"). Ellene, mert az öntudatos munkások *semmiféle* reményt nem fűznek a tőkésekhez, és a mi feladatunk — megmagyarázni a tömegeknek, hogy ezek a remények alaptalanok.

19) MEG KELL-E DÖNTENI ÁLTALÁBAN MINDEN URALKODÓT?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Nem, az angolt, az olaszt, és általában a szövetséges uralkodókat nem kell megdönteni, hanem csak a németet, az osztrákot, a törököt és a bolgárt, mert legyőzésük megtízszerezi profitjainkat.

C (szociáldemokraták és eszerek). Meg kell állapítani a „sorrendet", és feltétlenül Vilmos megdöntésével kell kezdeni; a szövetséges uralkodókkal talán várhatunk.

D („bolsevikok"). A forradalom számára sorrendet nem lehet megállapítani. *Csak* a *valódi* forradalmárokat kell segíteni, és kivétel nélkül minden országban meg kell dönteni *minden* uralkodót.

20) ELVEGYENEK-E A PARASZTOK AZONNAL MINDEN FÖLDESÚRI FÖLDET?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Semmiesetre sem. Meg kell várni az Alkotmányozó Gyűlést. Singarjov már megmagyarázta, hogy ha a tőkések kiragadják a hatalmat a cár kezéből, az nagy és dicső forradalom, ha viszont a parasztok elveszik a földet a földbirtokosoktól, az önkényes eljárás[49]. Egyeztető bizottságok kellenek, amelyekben egyenlő számban lesznek képviselve a földbirtokosok és a parasztok, az elnökök pedig a hivatalnokok közül, vagyis ugyancsak a tőkések és földbirtokosok közül kerülnek ki.

C (szociáldemokraták és eszerek). Jobb, ha a parasztok megvárják az Alkotmányozó Gyűlést.

D („bolsevikok"). Azonnal vegyenek el minden földet; a Parasztküldöttek Szovjetjei útján be kell vezetni a leg-

szigorúbb rendet. A gabona- és hústermelésnek növekednie kell: a katonáknak jobban kell táplálkozniok. Semmiképpen sem szabad megengedni, hogy a jószágban, a munkaeszközökben kár essék.

21) BEÉRHETJÜK-E CSUPÁN A PARASZTKÜLDÖTTEK SZOVJETJEIVEL, HA RENDELKEZNI AKARUNK A FÖLDDEL ÉS RENDELKEZNI AKARUNK ÁLTALÁBAN MINDEN FALUSI ÜGYBEN?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). A földbirtokosok és a tőkések általában ellenzik a Parasztküldöttek Szovjetjeinek egyeduralmát és teljhatalmát a falun. De ha már nem kerülhetjük el ezeket a Szovjeteket, akkor természetesen jobb, ha beérjük velük, hiszen a gazdag parasztok — ugyancsak tőkések.

C (szociáldemokraták és eszerek). Egyelőre, esetleg, be is érhetjük velük, habár a szociáldemokraták „elvben" nem tagadják a mezőgazdasági bérmunkások külön szervezetének szükségességét.

D („bolsevikok"). Lehetetlen beérni csupán a Parasztküldöttek általános Szovjetjeivel, mert a gazdag parasztok ugyancsak tőkések, akik mindig hajlamosak lesznek bántani vagy becsapni a béreseket, a napszámosokat és a szegényparasztokat. Azonnal meg kell teremteni a falusi lakosság ez utóbbi kategóriáinak külön szervezeteit, mind a Parasztküldöttek Szovjetjein belül, mind pedig külön Mezőgazdasági Munkásküldöttek Szovjetjei formájában.

22) KEZÉBE KELL-E VENNIE A NÉPNEK A TŐKÉSEK LEGNAGYOBB ÉS LEGHATALMASABB MONOPOLSZERVEZETEIT, A BANKOKAT, A GYÁROSOK SZINDIKÁTUSAIT STB.?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Semmiesetre sem kell, mert ez árthat a földbirtokosoknak és a tőkéseknek.

C (szociáldemokraták és eszerek). Általánosságban szólva, mi amellett vagyunk, hogy ezek a szervezetek átmenjenek az egész nép kezébe, de most még korai erre gondolni és ezt előkészíteni.

D („bolsevikok"). Haladéktalanul *elő* kell *készí-*

teni a Munkásküldöttek Szovjetjeit, a Banktisztviselők Küldötteinek Szovjetjeit stb. arra, hogy megtegyék a gyakorlatilag lehetséges és teljes mértékben megvalósítható intézkedéseket — először valamennyi bank egyetlen nemzeti bankká való egybeolvasztása, azután annak érdekében, hogy a Munkásküldöttek Szovjetjei ellenőrizzék a bankokat és a szindikátusokat, majd ezek államosítása, vagyis az egész nép tulajdonába adása érdekében.

23) MILYEN SZOCIALISTA INTERNACIONÁLÉRA VAN MOST SZÜKSÉGÜK A NÉPEKNEK, A VILÁGPROLETARIÁTUS TESTVÉRI SZÖVETSÉGÉNEK MEGVALÓSÍTÁSA ÉS ÁPOLÁSA ÉRDEKÉBEN?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Általánosságban szólva, a tőkésekre és a földbirtokosokra nézve káros és veszélyes mindenféle szocialista internacionále, de ha a német Plehanov, azaz Scheidemann, és az orosz Scheidemann, azaz Plehanov egymásra találnak és megegyeznek, ha felfedezik egymásban a szocialista lelkiismeret nyomait, akkor talán nekünk, tőkéseknek, üdvözölnünk kell a *saját* kormányaik oldalára álló *ilyen* szocialisták *ilyen* Internacionáléját.

C (szociáldemokraták és eszerek). Olyan szocialista internacionáléra van szükség, amely egyesít mindenkit: mind a Scheidemannokat, mind a Plehanovokat, mind pedig a „centrum" embereit, vagyis azokat, akik ingadoznak a szociálsovinizmus és az internacionalizmus között. Minél nagyobb a kavarodás, annál nagyobb az „egység": éljen a nagy szocialista egység!

D („bolsevikok"). A népeknek csakis olyan Internacionáléra van szükségük, amely egyesíti a valóban forradalmi munkásokat, akik képesek arra, hogy véget vessenek a szörnyű és bűnös embermészárlásnak, olyan Internacionále, amely meg tudja szabaditani az emberiséget a tőke igájától. Csak olyan emberek (csoportok, pártok stb.), mint Karl Liebknecht német szocialista, aki most fegyházban ül, csak olyan emberek, akik önfeláldozóan harcolnak mind *saját* kormányuk, mind *saját* burzsoáziájuk, mind *saját* szociálsovinisztáik és *saját* „centrumuk" ellen, csak ilyen emberek tudják

megalapítani — és haladéktalanul meg is kell alapítaniok — azt az Internacionálét, amelyre a népeknek elengedhetetlenül szükségük van.

24) KELL-E BUZDÍTANI A HADVISELŐ ORSZÁGOK KATONÁIT A LŐVÉSZÁROK-BARÁTKOZÁSRA?

A (a kadetoknál jobboldalibbak), B (kadetok). Nem. Ez árt a földbirtokosok és a tőkések érdekeinek, mert meggyorsíthatja az emberiség felszabadulását a földbirtokosok és a tőkések elnyomása alól.

C (szociáldemokraták és eszerek). Igen. Ez hasznos. De mi nem vagyunk mindannyian szilárdan meggyőződve arról, hogy a lövészárok-barátkozásra való buzdításhoz haladéktanul hozzá kell látni valamennyi hadviselő országban.

D („bolsevikok"). Igen. Ez hasznos és szükséges. Feltétlenül szükséges, hogy minden hadviselő országban haladéktalanul barátkozási kísérletekre buzdítsunk *mindkét* hadviselő csoport katonái között.

25) MILYEN SZÍNŰ ZÁSZLÓ FELELNE MEG A KÜLÖNBÖZŐ POLITIKAI PÁRTOK TERMÉSZETÉNEK ÉS JELLEGÉNEK?

A (a kadetoknál jobboldalibbak). Fekete, mert ezek igazi feketeszázasok.

B (kadetok). Sárga, mert ez a nemzetközi lobogója azoknak a munkásoknak, akik nem kényszerből, hanem saját jószántukból szolgálják a tőkét.

C (szociáldemokraták és eszerek). Rózsaszínű, mert egész politikájuk rózsaszínű, limonádé-politika.

D („bolsevikok"). Vörös, mert ez a proletár világforradalom zászlaja.

Ezt a brosúrát 1917 április elején írtam. Arra a kérdésre, hogy vajjon nem avult-e el most, 1917 május 6-a után, az „új" koalíciós kormány megalakulása után, így válaszolnék:

— Nem, mert az összekötő bizottság tulajdonképpen nem tűnt el, csak átköltözött egy másik szobába. a miniszter urakkal közös szobába. Az a körülmény, hogy Csernovék és Cereteliék egy másik szobába költöztek át, mit sem változtatott politikájukon és pártjaik politikáján.

BESZÉD A KATONÁKHOZ AZ IZMAILI-EZRED GYŰLÉSÉN, 1917 ÁPRILIS 10-ÉN (23-ÁN)

Katonák! Elvtársak! Most az államrend kérdése van napirenden. A kapitalisták, akik most az államhatalmat kezükben tartják, parlamentáris burzsoá köztársaságot, vagyis olyan államrendet akarnak, amelyben nincs cár, de a hatalom továbbra is a kapitalistáké, akik az országot a régi intézmények, mégpedig a rendőrség, a hivatalnoki kar és az állandó hadsereg révén kormányozzák.

Mi másfajta, a nép érdekeinek jobban megfelelő, demokratikusabb köztársaságot akarunk. Petrográd forradalmi munkásai és katonái megdöntötték a cárizmust és teljesen megtisztították a fővárost a rendőrségtől. Az egész világ munkásai lelkesen és reménykedve tekintenek Oroszország forradalmi munkásaira és katonáira, a munkásosztály nemzetközi felszabadító hadseregének élcsapatára. Elkezdtük a forradalmat, s most erősítenünk és folytatnunk kell. Ne engedjük meg, hogy a rendőrséget ismét felállítsák! Az államban minden hatalomnak, lent, mint fent, a legeldugottabb kis falutól Petrográd minden negyedéig, a Munkás-, Katona-, Béres-, Paraszt- stb. Küldöttek Szovjetjeinek a kezében kell lennie. A központi államhatalomnak ezeket a helyi Szovjeteket egyesítő Alkotmányozó Gyűlésnek vagy Népi Gyűlésnek, vagy Szovjetek Szovjetjének kell lennie — nem a név a fontos.

Nem a rendőrség, nem a népnek felelősséggel nem tartozó, a nép fölött álló hivatalnokok, nem a néptől elkülönített állandó hadsereg, *hanem* maga a Szovjetek által egyesített, *egy szálig felfegyverzett nép* az, amelynek az államot kormányoznia kell. Ez fogja a szükséges rendet megterem-

teni, az ilyen hatalomnak a munkások és a parasztok nemcsak engedelmeskedni fognak, *de tisztelni is* fogják.

Csakis az ilyen hatalom, csak maguk a Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei tudják a nagy kérdést, a földkérdést, nem a földbirtokosok érdekében és nem bürokratikusan megoldani. A föld ne legyen a földbirtokosoké. A parasztbizottságok azonnal vegyék el a földet a földbirtokosoktól, szigorúan ügyelve arra, hogy a javakban kár ne essék és gondoskodjanak a gabonatermelés *növeléséről*, hogy a katonáknak a fronton jobb legyen az ellátásuk. Az egész föld a nép tulajdona legyen, a földdel pedig a Parasztküldöttek helyi Szovjetjei rendelkezzenek. A béreseknek és a szegényparasztoknak, hogy a gazdagparasztok — akik ugyancsak tőkések — ne károsíthassák meg és ne csaphassák be őket, vagy külön kell tanácskozniok, tömörülniök, egyesülniök, vagypedig meg kell alakítaniok saját Szovjetjeiket, a Béresküldöttek Szovjetjeit.

Ne engedjétek meg, hogy a rendőrséget újra felállítsák, ne adjátok sem az államhatalmat, sem az államigazgatást nem választott, nem leváltható, burzsoá fizetést élvező hivatalnokok kezébe, egyesüljetek, tömörüljetek, szervezkedjetek magatok, ne bízzatok senkiben, csak a saját eszetekre, saját tapasztalataitokra hallgassatok — s akkor Oroszország kemény, egyenletes és biztos léptekkel haladhat majd előre mind hazánknak, mind az egész emberiségnek a háború borzalmaitól és a tőke igájától való megszabadulása felé.

Kormányunk, a tőkések kormánya, tovább folytatja a háborút a tőkések érdekében. Akárcsak a német tőkések, élükön Vilmossal, a koronás rablóval, *valamennyi* más ország kapitalistái is a tőkés profiton való osztozkodás miatt, a világuralomért viselik a háborút. Az emberek száz- meg százmillióit, a földkerekség majdnem minden országát belesodorták ebbe a bűnös háborúba, sok százmilliárdnyi tőkét fektettek be olyan „jövedelmező" vállalkozásokba, amelyek a népekre halált, éhínséget, romlást és elvadulást, a tőkéseknek pedig őrületes, botrányosan magas nyereséget hoznak. Csak egy mód van arra, hogy ennek a szörnyű háborúnak a karmaiból kiszabaduljunk és valóban demokratikus, nem-erőszakos békét kössünk, mégpedig: az

egész államhatalomnak a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe kell átmennie. A munkások és a szegényparasztok, akik nem érdekeltek a tőkés profit védelmezésében, a gyenge népek kifosztásában, valóban megvalósíthatják azt, amit a tőkések csak ígérgetnek, vagyis befejezhetik a háborút olyan tartós békével, mely kivétel nélkül minden népnek biztosítja a szabadságot.

„Pravda", 30. sz.
1917 április 12.
Aláírás: N. Lenin.

A TŐKÉSEK SZEMÉRMETLEN HAZUGSÁGA

Nem elég, hogy a tőkések lapjai hazudnak és pogromagitációt folytatnak a „Pravda" ellen, hogy a „Recs" ebben a tekintetben ugyanazzal a „Russzkaja Voljá"-val vetélkedik, amelyet maga is kénytelen megvetni.

Most már a kapitalista kormány miniszterei is a „Russzkaja Volja" nyelvén kezdenek beszélni. A „Recs" ma Nyekraszov miniszter szavait idézi, aki a kadet párt április 9-i moszkvai gyűlésén a következő kijelentést tette:

„Ijesztő az az erőszakot hirdető propaganda, amelytől most visszhangzik a Kamennoosztrovi proszpekt."

A miniszter úr, a „Russzkaja Voljá"-t utánozva, szemérmetlenül hazudik, becsapja a népet, segít a pogromlovagoknak, az ő hátuk mögé bújik és nem meri magát elszánni arra, hogy akár egyetlen nevet megemlítsen, egyetlen lapot, egyetlen szónokot vagy pártot nyiltan megnevezzen.

A miniszter úr jobban szereti a homályos célzásokat — hátha akad valaki, aki nem lát keresztül a szitán!

De mindenki, aki nem politikai analfabéta, megérti, hogy a miniszter úr a „Pravdá"-ról, az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Központi Bizottsága lapjáról és a „Pravdá"-val egy nézeten levőkről beszél.

Ön hazudik, miniszter úr, a „népszabadság" pártjának tisztelt tagja. Erőszakot Gucskov úr hirdet, aki büntetésekkel fenyegeti azokat a katonákat, akik feletteseiket elmozdítják. Erőszakot hirdető propagandát az önhöz közel álló „Russzkaja Volja", a pogrom-„republikánusok" pogromlapja folytat.

A „Pravda" és a vele egy nézeten levők nemcsak hogy

nem hirdetnek erőszakot, hanem ellenkezőleg, a lehető legvilágosabban, legpontosabban és leghatározottabban azt mondják, hogy a mi munkánk súlypontja jelenleg — a soviniszta őrület karmaiba került kispolgárságtól eltérően — azon van, hogy *megmagyarázzuk* a proletártömegeknek proletár feladataikat.

Amíg *önök*, kapitalista urak, Gucskov úr és Társai, csak fenyegetőznek az erőszakkal, amíg nem folyamodnak erőszakhoz, amíg megvannak a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei, *amíg önök* a Szovjetek elleni fenyegetéseiket nem váltják be (ilyen fenyegetéseket hozott például nyilvánosságra Wilson úr, Miljukov úr munkatársa, a „Times"[50] tudósítója), amíg nem alkalmaznak erőszakot a tömegekkel szemben, addig mi, pravdisták, kijelentjük és ismételjük, hogy mi a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeit tartjuk az *egyetlen lehetséges* kormányformának.

Harc a befolyásért a proletártömegek körében, harc a befolyásért a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeiben, taktikai hibáik *megmagyarázása*, a soviniszta (= „forradalmi-honvédő") őrület elvakultságának megmagyarázása — ez a mi taktikánk, minden pravdista, egész pártunk taktikája most és mindaddig, amíg *önök*, tőkés urak, önök, akik kezükben tartják a hadsereg parancsnoki karát, *nem nyúlnak erőszakhoz.*

Nyekraszov miniszter úr ezt nagyon jól tudja — már csak azokból az idézetekből is, amelyeket maga a „Recs" is kénytelen volt közölni. A miniszter úr a „Russzkaja Voljá"-t utánozza, hazugsággal, rágalommal, uszítással, pogromokkal való fenyegetőzéssel akarja *meggátolni*, hogy az igazságot nyugodtan megmagyarázzák.

Ez nem fog sikerülni, Nyekraszov úrék, nem fog sikerülni!

A munkások és a katonák tudni akarják az igazságot, tisztán akarnak látni a háború, a béke és az államrend kérdésében. És már kezdenek is tisztán látni ezekben a kérdésekben.

A megírás ideje: 1917 április 11. (24.)
Megjelent 1917 április 12-én,
a „Pravda" 30. számában.

A HÁBORÚ ÉS AZ IDEIGLENES KORMÁNY

... Mégis csak rászorítottuk az Ideiglenes Kormányt arra, hogy az annexiókról lemondjon.

J. Sztyeklovnak a Tauriai Palotában április 4-én mondott beszédéből.

... Bármi is az álláspontunk az „annexiók nélküli béke" jelszó tekintetében, nem lehet figyelmen kívül hagyni azokat az elveket, amelyeket valamennyi szövetséges elismert ...

P. Miljukov beszédéből („Recs", április 11).

Az Ideiglenes Kormány vezérei lépten-nyomon elárulják, hogy mi az igazi politikájuk a háború tekintetében. Már az Ideiglenes Kormány hírhedt nyilatkozatában[51] szó volt arról — az annexiókról való formaszerinti „lemondás" mellett —, hogy a „mi" szerződéseink, amelyeket az angol és a francia kormánnyal kötöttünk, érvényben maradnak. Eltelt egy pár hét, és a „Recs" c. lapban, Miljukov külügyminiszter úr lapjában, azt olvassuk:

MILJUKOV NYILATKOZATA

P. N. Miljukov külügyminiszter moszkvai tartózkodása alatt a népszabadság pártjának taggyűlésén a következő nyilatkozatot tette:

Az Ideiglenes Kormánynak a háború céljaival kapcsolatban tett nyilatkozata nem tartalmaz békefeltételeket, hanem csak olyan általános elveket, amelyeket a velünk szövetséges országok államférfiai régebben már több ízben kinyilatkoztattak. A békefeltételek a londoni egyezmény értelmében csakis szövetségeseinkkel egyetértésben dolgozhatók ki. Bármi is az

álláspontunk az „annexiók nélküli béke" jelszó tekintetében, nem lehet figyelmen kívül hagyni azokat az elveket, amelyeket valamennyi szövetséges elismert, s amelyeknek lényege Lengyelország és Örményország egységének visszaállítása, valamint az ausztriai szlávok nemzeti törekvéseinek kielégítése. (*„Recs", 83. sz. 1917 április 11. (24.)*)

Miljukov külügyminiszternek ez a nyilatkozata kétségkívül bejárja majd az egész külföldi sajtót és *erősíteni fogja* a háborús hangulatot Németországban. Miljukov segíti a német imperialistákat abban, hogy felkorbácsolják a sovinizmust Németországban, *Miljukov segíti II. Vilmost abban, hogy a „végsőkig" folytassa a rablóháborút.*

Elemezzük Miljukov úr nyilatkozatát. Az Ideiglenes Kormánynak a háború céljaival kapcsolatban tett nyilatkozata (ugyanaz a nyilatkozat, amelyet J. Sztyeklov sajnálatos félreértés folytán az annexiókról való lemondásnak nevez) nem békefeltételeket tartalmaz — mondja Miljukov —, hanem „csak olyan *általános elveket*, amelyeket a velünk szövetséges országok államférfiai régebben már több ízben kinyilatkoztattak". Hétköznapi nyelvre lefordítva ez annyit jelent, hogy az annexiókról való lemondás csak parádés frázis, „általános elvek", szavak, szavak, szavak. Ilyen szavakkal „szövetségeseink" sem fukarkodtak. Ezzel szemben az igazi „békefeltételek" — egészen másként festenek.

Egy államférfi, ha nem tévedünk, Bismarck, azt mondta, hogy valamit *„elvben"* elfogadni a diplomaták nyelvén annyit jelent, mint a *valóságban* elutasítani. Ez áll Miljukovra is. „Elvben" az annexiók ellen, a valóságban az annexió mellett van, és ezért száll síkra amellett, hogy a háborút a „végsőkig" kell folytatni.

A parádés frázisok még nem békefeltételek — jelenti ki nekünk Miljukov úr.

De melyek az ő békefeltételei?

Ezeket a feltételeket a londoni egyezmény előre meghatározta. És Miljukov éppen erre utal.

De ki kötötte ezt az egyezményt (szerződést)? II. Miklós cár kötötte az angol és a francia tőkésekkel! Tehát a cári banda által kötött szerződések érvényben maradnak. Tehát mi azok miatt a rablószerződések miatt háborúskodunk,

amelyeket a cári banda és a „szövetséges" bankárok kötöttek.

Lengyelország és Örményország meghódítása, hódítások Ausztriában (Konstantinápolyról ezúttal Miljukov úr hallgatott) — lényegében ebből áll Miljukov úr békeprogramja.

Mit szólnak majd Miljukov külügyminiszter legutóbbi nyilatkozatához a Munkásküldöttek Szovjetje többségének vezérei? Beérik azzal, hogy az „összekötő" bizottság nevében „elébe tárják" Miljukovnak ezeket a szavait . . . Hová lett „az Ideiglenes Kormány lemondása az annexiókról", amiről J. Sztyeklov és N. Csheidze azt mondja, hogy „mégiscsak" elérték az Ideiglenes Kormánynál?

Oroszországban nincs semmiféle kettőshatalom. A Munkásküldöttek Szovjetje csak jóindulatú ellenőrzést gyakorol az Ideiglenes Kormány fölött. Ezt mondta, ha hinni lehet a lapokban megjelent tudósításoknak, N. Sz. Csheidze a minszki katonakongresszuson[52].

Ide jutottunk hát ezzel a jóindulatú ellenőrzéssel! Oroszország nevében továbbra is olyan emberek beszélnek, akik a háború tüzét szítják. A munkásokat és a katonákat az annexiók nélküli békéről szóló általános frázisokkal lakatják jól, suba alatt pedig olyan politikát folytatnak, amely csak a háborún nyerészkedő milliomosok maroknyi csoportjának válik hasznára.

Munkások és Katonák! Elvtársak! Minden gyűlésen olvassátok fel és magyarázzátok meg Miljukov fentebb idézett nyilatkozatát! Jelentsétek ki, hogy nem akartok meghalni azokért a titkos egyezményekért (szerződésekért), amelyeket II. Miklós cár kötött és amelyeket Miljukov továbbra is szentnek tart!

„Pravda", 31. sz.
1917 április 13.

A „RUSSZKAJA VOLJA“ NYOMDOKAIN

Egyre több utánzója akad a „Russzkaja Volja“ módszereinek, amely laptól pedig még a kadetok is megvetéssel fordulnak el. Vessenek csak egy pillantást Plehanov úr „Jegyinsztvó“-jára. Plehanov úr „le akarja leplezni“ a „Pravdá“-t, előveszi hát Lenin első tézisét, idézi azokat a szavakat, amelyek szerint a háború Oroszország részéről ma is rabló, imperialista háború, és diadalmas ábrázattal felteszi a kérdést:

„De hogy áll a dolog Németország részéről? Erről Lenin egyetlen szóval sem emlékezik meg.“

Ezt mondja, szószerint ezt mondja. Az ember olvassa és nem hisz a szemének. Hát Plehanov úr valóban már egészen a „Novoje Vremja“ és a „Russzkaja Volja“ színvonalára süllyedt? Hihetetlen, de tény.

Plehanov úr szemérmetlenségének nincs határa. Kitűnően ismeri a külföldön megjelent bolsevik irodalmat. Nagyon jól tudja, hogy a bolsevikok kivétel nélkül valamennyien számtalanszor kijelentették, beszédekben is, cikkekben is, határozatokban is, hogy a háború Németország részéről *ugyanúgy* rabló, imperialista háború, mint valamennyi többi hadviselő „nagy“-hatalom részéről. Németország tőkései és koronás rablóvezérük, Vilmos, ugyanolyan imperialista banditák mint más országok tőkései.

Ismételjük: aki nem analfabéta, aki csak valamit is tud a bolsevikokról, az feltétlenül tudja, mi a véleményünk. Plehanov úr is nagyon jól tudja. Tudja, hogy Zinovjev és Lenin külföldön megjelent „A szocializmus és

a háború"* című brosúráját Svájcban németül is kiadták, s titokban becsempészték Németországba. Márpedig Németországról ez a brosúra a legesleghatározottabban megmondja, hogy Németország rablóháborút visel „a konkurrens országok kirablása céljából", hogy Németország *„fiatal és erős rabló"*, hogy *„a német imperialisták arcátlanul megsértették Belgium semlegességét;* mindenkor és mindenütt ezt tették a hadviselő államok, amelyek szükség esetén minden szerződést és kötelezettséget lábbal tiportak"; — hogy „Kautsky a szociálsovinizmus alapgondolatát, annak elismerését, hogy a mostani háborúban védeni kell a hazát, elvtelenül «kibékíteni» igyekszik a baloldaliaknak tett diplomatikus, kirakati engedményekkel"; — hogy „a soviniszta opportunisták *sehol* sem süllyedtek olyan mélyre és sehol sem voltak képesek olyan árulásra, mint Németországban."

Plehanov úr ezt nagyon jól tudja — s a „Novoje Vremja" és a „Russzkaja Volja" módszeréig süllyed le, azon van, hogy németbarát színben tüntesse fel a pravdistákat.

Plehanov úr, a marxizmusból gúnyt űzve, a továbbiakban abba kapaszkodik bele, hogy ki kinek *üzent* háborút.

Plehanov úr elfelejtette, hogy a marxisták szemében a háború annak a *politikának a folytatása*, amelyet bizonyos osztályokat képviselő bizonyos kormányok folytattak.

Tény az, hogy II. Miklós és II. Vilmos mindketten országuk reakciós és kapitalista osztályait képviselték, hogy a legutóbbi évtizedekben mindketten olyan politikát folytattak, amelynek célja idegen országok kifosztása, Kína kirablása, Perzsia megfojtása, Törökország feldarabolása és felosztása volt. Ha Plehanov úr belepillantott volna — csak éppen belepillantott volna — a legutóbbi évtizedek diplomáciájának és külpolitikájának történetébe, feltétlenül észrevette volna ezt, nem merészelte volna ezt tagadni.

És éppen ezt a két ország banktőkéjével szorosan összefüggő imperialista rablópolitikát *folytatta* II. Miklós és II. Vilmos ebben a háborúban.

---

* *Lenin* Művei. 21. köt. 1951. 297—342. old. — *Szerk.*

Ha pedig a rablók és elnyomók két csoportja a rablott zsákmány elosztásáért, azért visel háborút, hogy *melyik* nyomja el *jobban* a népeket, *melyik* raboljon össze *többet*, akkor az *ilyen* háborúval kapcsolatban semmiféle, sem gazdasági, sem politikai jelentősége nincs annak a kérdésnek, hogy ki kezdte, ki üzent hadat stb.

Plehanov úr — ugyanúgy, mint a német Plehanovok, a Scheidemannok és társaik — a legvulgárisabb, legközönségesebb burzsoá-soviniszta színvonalára süllyedt, aki nem akar tudni (vagy sohasem tudott) arról, hogy a háború a politika folytatása, hogy a háború és a politika meghatározott osztályok érdekeivel függ össze, hogy meg kell vizsgálni, milyen osztályok és miért viselnek háborút.

Plehanov úr egész bölcsesége abban áll, hogy veszetten, szemérmetlenül hazudozik és takargatja II. Miklós rablópolitikáját, amelyhez Lvov és Társai is hűségesen ragaszkodnak (akik még a cár szerződéseit is megerősítették!).

Ennek a hazudozásnak sem az öntudatos munkások, sem az öntudatos katonák nem ülnek fel.

„Pravda" 31. sz.
1917 április 13.

HAZUGSÁGSZÖVETSÉG

Van a burzsoá sajtónak egy módszere, amely mindig és minden országban a legelterjedtebb és „csalhatatlan" hatású. Hazudj, lármázz, kiabálj, ismételd a hazugságot— „majd csak lesz valami foganatja".

„Lenin a Kseszinszkaja palotában lármázik, lármázik teljes erejéből", írja a „Recs". „Lenin a Modernben rendezett gyűlésen a tetőről beszél" — írja több ujság.

És mindez — hazugság. A Modernben rendezett gyűlésen Lenin nem volt ott. Lármázni Lenin egyáltalán nem lármázott, mert *egyetlen* előadást tartott a bolsevikoknak és mensevikeknek[53], és több kisebb cikket írt a „Pravda" c. kis ujságba.

A kapitalisták, meg a kapitalisták lapjai lármáznak, ezek „lármáznak, teljes erejükből", mert igyekeznek *túlharsogni* az igazságot, hogy az emberek meg ne hallják, igyekeznek mindent a szitkozódások és ordítozások árjával elönteni, *meggátolni* a dolgok tárgyilagos *tisztázását.*

Ez a lényege a kapitalisták, valamint a kapitalistákhoz teljesen átpártolt, Plehanov-féle gyász-szocialisták jelenlegi próbálkozásának.

A „Recs" ma rendkívül nagy „országos jelentőségű" vezércikkében ismét az „anarchia hirdetése" miatt jajveszékel és eközben önmagát üti agyon — ami világos mindenki számára, aki gondolkozik azon, amit olvasott és hallott.

„... A nagy forradalom elsöpörte az egész régi hatalmi szervezetet ..." Nem igaz. Még korántsem az egészet. „Ennek visszaállítására csak a nép (a szó tág értelmében vett nép) gondolkozásmódjában beálló for-

dulat képes, jobban mondva az az új gondolkozásmód, amely elismeri, hogy szükség van hatalomra és hogy mindenki köteles magát ennek alárendelni."

Nos, itt saját szemükkel láthatják a kapitalisták nyilvánvaló hazugságát, nyilvánvaló hazugságszövetségét a Plehanov-féle, Cserevanyin-féle urakkal és társaikkal, akik jajveszékelve anarchiát emlegetnek.

Mind a tudomány, mind a gyakorlati szóhasználat vitathatatlanul azt az álláspontot nevezi anarchizmusnak, amely szerint a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet *idején nincs szükség államra.*

A szocializmus az állam „elhalására" vezet — ezt tanítja a marxizmus. Ezt feltétlenül tudják a hazugságra szövetkezett Miljukovok, Plehanovok, Cserevanyinok stb.

Vajjon tagadják-e a pravdisták vagy Lenin, hogy *államra most* szükség van? — hogy szükség van „hatalmi szervezetre"? — hogy mindenki „köteles magát ennek alárendelni"?

Mindenki, aki nem analfabéta és nem tartozik a hazudozók szövetségébe, nagyon jól tudja, hogy nem tagadják.

Napnál világosabban megmondta és ismételte a „Pravda" is, Lenin is, hogy mi mindannyian feltétlenül amellett vagyunk, hogy államra és hatalmi szervezetre szükség van, mégpedig nemcsak jelenleg, hanem később, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet történelmi időszakában is.

Csak a hazugságszövetség képes arra, hogy ezt tagadja vagy ne lássa.

Az a kérdés, hogy *milyen* „hatalmi szervezetet" *ajánlunk a népnek.*

Nem a régi hatalmi szervezetet, nem a rendőrséget, nem a hivatalnoki kart, nem az állandó hadsereget, hanem egy új hatalmi szervezetet — *a Munkás-, Katona-, Paraszt- stb. Küldöttek Szovjetjeit.*

Ilyen Szovjetek már léteznek, a forradalom már létrehozta őket, már mindenki, még a tőkések kormánya is, *elismerte* őket *fél-hatalomnak.*

És mi napnál világosabban megmondottuk, hogy az *ilyen* Szovjetek jelentik a forradalmi kormány *egyetlen lehetséges* formáját.

Mi lehet ennél félreérthetetlenebb?

Ha ezek jelentik az „egyetlen lehetséges" formát — akkor *csak* a felvilágosítás eszközével kell élnünk, amíg valaki nem nyúl a tömegekkel szemben erőszakhoz.

Hogy „szükség van hatalomra és hogy mindenki köteles magát ennek alárendelni", azt a pravdisták *valamennyien* elismerték és hirdetik a népnek.

A Miljukovok, Plehanovok, Cserevanyinok és társaik hazudoznak, hogy eltitkolják a nép előtt az igazságot; hazudnak, hogy elhallgassák *a legfontosabbat: az egyik vagy a másik* hatalmi szervezet osztályjellegének kérdését.

Ez a lényeg.

A kapitalista a Munkás- stb. Küldöttek Szovjetjeit *„anarchiának"* nevezi, mert az *ilyen* hatalmi szervezet nem hajtja a népet már eleve és feltétlenül a tőkések igájába, hanem biztosítja számára a szabadságot és a rendet, s egyben a szocializmusba való békés és fokozatos átmenet lehetőségét.

Emiatt és csakis emiatt elégedetlenek a tőkések, emiatt vannak felháborodva és elkeseredve. Innen ered a hazugságszövetség. Innen ered a rágalmak tengere és a dühös üvöltözés.

Ez az oka a rejtett, a célzások mögött megbúvó *pogrom*agitációnak a „Recs" említett vezércikkében, amely „ellenállásra", a „közöny", a „passzivitás" feladására stb. hív fel.

Ha önök mellett van a nép többsége, uraim, ha szövetségük a Szovjettel (amelyben most *nem a mienk* a többség: ezt világosan megmondottuk) szilárd — akkor mitől félnek, uraim, miért hazudnak?

Mi csak meg akarjuk *magyarázni* a munkásoknak és a szegényparasztoknak taktikai hibáikat. Mi a *Szovjeteket* ismerjük el az egyetlen lehetséges hatalomnak. Mi azt hirdetjük, hogy szükség van hatalomra és ennek mindenki köteles magát alárendelni.

Mitől félnek hát? Miért hazudnak?

Önök igenis az igazságtól félnek. Azért hazudnak, hogy pogromokkal, rágalmakkal, erőszakkal és mocskolódással *akadályozzák* az igazság *megmagyarázását*.

Ezt látja már néhány ellenfelünk is. Olvassák el a

„Gyelo Narodá"-nak[54], az eszer párt lapjának, annak a lapnak mai számát, amelynek irányításában Kerenszkij miniszter is közreműködik.

Ez a lap azt írja Plehanovról, a „Russzkaja Volja" és a „Recs" leghűségesebb szövetségeséről, hogy „. . . ilyen szavakkal, ilyen harci módszerrel rendszerint a «Russzkaja Volja» hasábjain találkozunk. És az, hogy szocialisták cikkeiben találkozunk velük, őszintén szólva, szomorú és fájdalmas . . ."

Így írnak ellenfeleink.

Így írnak azok a demokraták, akikben felébredt a demokrata lelkiismeret.

A Miljukovokban, Plehanovokban és Cserevanyinokban szégyenérzetet kelteni reménytelen dolog, de ha még az a lap is undorodva fordul el Plehanov veszettül soviniszta, mocskosan rágalmazó, pogromizű módszereitől, amelynek irányításában Kerenszkij miniszter közreműködik, akkor elmondhatjuk:

Az ilyen módszerek hősei levitézlett emberek.

A megírás ideje: 1917 április 13. (26.)

Megjelent 1917 április 14-én,
a „Pravda" 32. számában.

A BANKOK ÉS A MINISZTEREK

N. N. Pokrovszkij volt külügyminiszter és a központi hadiipari bizottság jelenlegi alelnöke, az Orosz Külkereskedelmi Bank felügyelőbizottságának tagja lett. A bank felügyelőbizottságának tagja lett gróf V. N. Kokovcov, a minisztertanács volt elnöke is.

Ezekkel a hírekkel örvendeztettek meg bennünket a tegnapi esti lapok.

Ma miniszter — holnap bankár; ma bankár — holnap miniszter. A „háború a végsőkig" jelszó híve — ma is, holnap is.

Így áll a dolog nemcsak Oroszországban, de mindenütt, ahol a tőke az úr. A háborún a bankárok maroknyi csoportja gazdagodik, amely az egész világot kezében tartja.

— Talán valaki azt mondja: csakhogy Pokrovszkij és Kokovcov a régi rendszerben voltak miniszterek, most pedig egy megújhodott Oroszországban élünk.

Erre egy kérdéssel válaszolunk:

— *és hány bankban vannak érdekelve (mint igazgatók, részvényesek, tényleges tulajdonosok) Gucskov, Tyerescsenko és Konovalov jelenlegi miniszterek?*

A banktisztviselő elvtársak (akiknek, zárójelben megjegyezve, mielőbb meg kell alakítaniok saját szervezetüket), jól teszik, ha erre vonatkozólag anyagot gyűjtenek és azt a munkássajtóban nyilvánosságra hozzák.

„Pravda" 32. sz.
1917 április 14.

EGY FONTOS LELEPLEZÉS

A „Gyelo Naroda", amelynek irányításában Kerenszkij miniszter a legszorosabban közreműködik, mai vezércikkében nyiltan kijelenti, hogy „az általunk, a «Gyelo Naroda» által, olyan személyektől nyert értesülések szerint, akiket a szóbanforgó kérdésben eléggé illetékeseknek tartunk, az említett jegyzéket" (tudniillik az annexiók és hadisarc politikájáról való lemondásra vonatkozó jegyzéket) „egyelőre még nem küldték el."

Tehát tévednek a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének azok a tagjai és hívei, akik azt mondják és azt gondolják, hogy „rászorítottuk a kormányt arra, hogy az annexiókról lemondjon."

Elvtársak és polgártársak! Olvassátok el és olvassátok el kétszer is a „Gyelo Naroda" általunk idézett nyilatkozatát, vegyétek fontolóra, hogy mit is jelent.

A vezércikk továbbá azt mondja:

„Gucskov úr pedig, kontrázva Dvorcovaja-téri harcias kollegájának, aki Konstantinápoly és a tengerszorosok után áhítozik és vágyakozik, a román fronton küzdő hadsereghez intézett felhívásában olyan jelszókat ad ki, hogy Németországot és Ausztriát teljesen szét kell zúzni..."

Ha a „Gyelo Naroda" *tudja*, hogy Miljukov annexiók után áhítozik és vágyakozik, miért nem ír erről részletesebben? Nem azt követeli-e a nép ügye, hogy a „Gyelo Naroda"* világosabban és nyiltabban beszéljen?

A vezércikk befejezésében utal „Ideiglenes Kormányunk harcias *részére*".

* „Gyelo Naroda" annyi mint — „A Nép Ügye". — *Ford.*

Ismétlem: nem azt követeli-e a nép ügye, hogy a „Gyelo Naroda“ neveket és tényeket, tényeket és neveket közöljön?

A megírás ideje: 1917 április 13. (26.)

Megjelent 1917 április 14-én,
a „Pravda“ 32. számában.

A KATONÁKHOZ ÉS MATRÓZOKHOZ

Katona elvtársak! Matróz elvtársak!

A tőkések lapjai, kezdve a „Recs"-en egészen a „Russzkaja Voljá"-ig, a legszemérmetlenebb hazugság- és rágalomhadjáratot folytatják azzal kapcsolatban, hogy én és még 30 emigráns Németországon át utaztunk.

A tőkések lapjai szemérmetlenül hazudnak, amikor azt állítják vagy arra céloznak, hogy mi bizonyos meg nem engedett vagy szokatlan jószolgálatokat fogadtunk volna el a német kormánytól, amelyet ugyanolyan rablókormánynak, ugyanolyan bűnösnek tartunk, mint a jelenlegi háborút folytató minden kapitalista kormányt.

Gazdag emberek, akiknek „összeköttetéseik" voltak a cári monarchia előkelő hivatalnokaival, mint például Kovalevszkijnek, a liberális professzornak, Miljukovék és Társaik barátjának, több ízben kezdtek tárgyalásokat az orosz, cári kormány közvetítésével a német kormánnyal annak érdekében, hogy német fogságba esett oroszokat és orosz fogságba esett németeket kicseréljenek.

Miért ne volna akkor azoknak az emigránsoknak, akik a cár ellen folytatott harcuk miatt emigrációban sínylődtek, joguk arra, hogy a kormány *nélkül* megállapodást kössenek oroszoknak németekkel való kicserélését illetően?

Miért nem engedte be Oroszországba Miljukov és Társai kormánya Fritz Plattent, a velünk utazó svájci szocialistát, aki a németekkel a csereegyezményt megkötötte?

A kormány hazudik, amikor azt híreszteli, hogy Platten a németek barátja. Ez rágalom. Platten *valamennyi* ország munkásainak barátja és tőkéseinek ellensége!

A tőkések hazudnak, amikor azt híresztelik, hogy mi a németekkel való különbéke hívei vagyunk, hogy Stockholmban tanácskoztunk vagy tanácskozni akartunk olyan német szocialistákkal, akik *saját* kormányuk pártján vannak.

Ez hazugság és rágalom. Mi ilyen szocialistákkal semmiféle tanácskozáson nem vettünk részt és nem is fogunk résztvenni. Mi a világ minden olyan szocialistáját, aki segíti *s a j á t* tőkéseit ennek a bűnös háborúnak folytatásában, a szocializmus árulójának tartjuk.

Nekünk *c s a k* az olyan szocialisták barátaink, akik, mint a német rablókormány által fegyházra ítélt Karl Liebknecht, felkelnek *s a j á t* tőkéseik ellen.

Mi nem a Németországgal való különbékét akarjuk, mi *minden* nép békéjét akarjuk, mi az *egész* világ munkásainak az *egész* világ tőkésein aratott győzelmét akarjuk.

Oroszország tőkései hazudnak és rágalmaznak bennünket, mint a német tőkések Liebknechtet. A tőkések azt hazudják, hogy mi viszályt és ellenségeskedést akarunk a munkások és a katonák között.

Hazugság! Mi a munkások és a katonák *egyességét* akarjuk. Meg akarjuk *magyarázni* a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei tagjainak, hogy az *e g é s z* államhatalomnak *ezeknek* a Szovjeteknek a kezében kell lennie.

A tőkések rágalmaznak bennünket, és szemérmetlenségükben odáig mennek, hogy egyik burzsoá ujság sem vette át az „Izvesztyija Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkih Gyeputatov"-ban megjelent úti beszámolónkat, és a Munkások és Katonák Végrehajtó Bizottságának határozatát.

Minden munkás és minden katona ismeri a *maga* Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjét. Mi e Szovjet Végrehajtó Bizottságának mindjárt megérkezésünk másnapján jelentést tettünk. A jelentést az „Izvesztyija" közölte*. Miért nem vette át ezt a jelentést a tőkések *egyetlen* lapja *sem?*

Azért, mert ezek a lapok hazugságot és rágalmat ter-

* Lásd ebben a kötetben 9—11. old. — *Szerk.*

jesztenek és félnek attól, hogy a Végrehajtó Bizottságnak tett jelentésünk leleplezi a csalókat.

Miért nem közölte egyetlen lap sem a Végrehajtó Bizottságnak jelentésünkkel kapcsolatban hozott *határozatát*, azt a határozatot, amely az „Izvesztyijá"-nak ugyanabban a számában jelent meg?

Azért, mert ez a határozat leleplezi a tőkések és lapjaik csalását és azt követeli a kormánytól, hogy tegyen lépéseket az emigránsok visszatérése érdekében.

A Szovjet lapjában, az „Izvesztyijá"-ban, megjelent egy tiltakozás Trockijnak az angolok által történt letartóztatása ellen; megjelent Zurabov levele, amely leleplezi Miljukov hazugságát; megjelent Martov távirata, amelyben ugyanerről van szó.

Katonák és matrózok! Ne higgyétek el a tőkések hazugságait és rágalmait! Leplezzétek le a csalókat, akik elhallgatják az „Izvesztyijá"-ban nyilvánosságra hozott igazságot!

A megírás ideje: 1917 április 11. és 14. (24. és 27.) között.

Először 1925-ben, a „Leninszkij Szbornyik" IV. kötetében jelent meg.

A POGROMLOVAGOK ELLEN[55]

PETROGRÁD MUNKÁSAIHOZ, KATONÁIHOZ ÉS EGÉSZ LAKOSSÁGÁHOZ

Polgártársak! A „Russzkaja Volja", amelyet Protopopov cári miniszter alapított és amelyet még a kadetok is megvetnek, pogromagitációt folytat pártunk ellen, a „Pravda" ellen, Lenin és Zinovjev elvtársunk ellen, pártunknak a Kseszinszkaja palotában székelő Petrográdi Bizottsága ellen. Nemcsak élő szó útján, hanem írásban is számos értesítés jutott el hozzánk, amelyek erőszakkal, bombamerénylettel stb. való fenyegetőzésekről szólnak.

A „republikánusoknak" álcázott tőkések a forradalom legelső napjai óta igyekeznek ellenségeskedést szítani a munkások és a katonák között. Eleinte azt hazudták a munkásokról, hogy kenyér nélkül akarják hagyni a hadsereget. Most a „Pravda" ellen igyekeznek uszítani.

Petrográd forradalmi munkásainak és katonáinak tisztességérzetére apellálunk és kijelentjük:

Nemcsak hogy egyes személyeket nem fenyegettünk egyetlen egyszer sem, sem közvetlenül, sem közvetve erőszakkal, hanem ellenkezőleg, mindig hangoztattuk, hogy feladatunk az egész népnek *megmagyarázni* nézeteinket, hogy a munkások és katonák összessége által választott *Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjét* tekintjük az *egyetlen lehetséges* forradalmi kormánynak.

Azok a *különböző* pártokhoz tartozó elvtársak, akik Németországon át utaztak, már megérkezésük *másnapján jelentést* tettek *valamennyi* munkás és katona megbizottainak — a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje *Végrehajtó Bizottságának*. Ebben a Végrehajtó Bizottságban ott volt Csheidze, Cereteli, Szkobelev, Sztyeklov stb.

Elvtársak! A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének ezek a vezérei sok tekintetben nem osztják az államrend kérdéseire vonatkozó nézeteinket. Nem vezérelhette őket az irántunk érzett barátság.

És mit tett a Végrehajtó Bizottság?

Teljes egészében közzétette a Németországon át történt utazásra vonatkozó jelentést „Izvesztyija" c. lapjának 32., 1917 április 5-i számában.

Ebben a jelentésben minden tényről beszámoltunk és *megneveztük* azokat a külföldi szocialistákat, két semleges ország, Svájc és Svédország azon szocialistáit, akik jegyzőkönyveinket *ellenőrizték*.

És milyen határozatot hozott a Végrehajtó Bizottság? Elítélte-e vagy legalábbis helytelenítette-e, hogy Lenin és mások Németországon át utaztak?

Nem. Az „*Izvesztyija*" szerkesztősége ugyanabban a számban a következőképpen ismertette a Végrehajtó Bizottság határozatát:

„A Végrehajtó Bizottság, miután meghallgatta Zurabov és Zinovjev elvtárs beszámolóját, elhatározta, hogy haladéktalanul az Ideiglenes Kormányhoz fordul, és lépéseket tesz annak érdekében, hogy azonnal megadják az átutazási engedélyt Oroszország felé minden emigránsnak, függetlenül attól, milyen politikai nézeteket vall és milyen álláspontot foglal el a háborút illetően. A kormánnyal folytatott tárgyalások eredményeit a legközelebbi napokban ismertetni fogjuk. *Szerk.*"

Mindenki látja, hogy itt egyetlen szó *sincs* Lenin és elvtársai ellen. A *figyelmeztetés* az Ideiglenes Kormánynak szól, a határozat arra vonatkozik, hogy *intézkedni kell* annak érdekében, hogy az Ideiglenes Kormány ne nehezítse meg a visszatérést Oroszországba.

Utóbb *Martov* sürgönye és *Trockij* Angliában történt letartóztatása bebizonyította, hogy Miljukov tehetetlen Angliával és Franciaországgal szemben, amelyek börtönben tartják internacionalista szocialistáikat, illetőleg, hogy Miljukov *nem akar* komoly lépéseket tenni.

A háború folyamán az oroszok és a németek között igen sok esetben fordult elő fogolycsere. Kovalevszkijt, az államtanács tagját, egy osztrákért cserélték ki stb. Gazdag

emberek érdekében a kormányok nem egyszer bonyolítottak le cserét. Miért nem akarja hát a jelenlegi kormány megszervezni az emigránsok kicserélését? Azért, mert számos harcos elől el akarja zárni azt a lehetőséget, hogy résztvegyen a forradalmi harcban.

Mit tesznek a „Russzkaja Volja" és a nyomdokaiban haladó lapok, mint például a „Recs" és a „Jegyinsztvo"?

Folytatják az uszítást és ezáltal felvilágosulatlan embereket egyes személyek elleni erőszakos cselekedetekre bujtanak fel, és *nem közlik* sem a jelentést, sem a Végrehajtó Bizottság határozatát! . .

A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságával közöltük számos olyan szocialista nevét, akik az emigránsoknak az utazással kapcsolatban tett minden lépését ellenőrizték és helyeselték. Ezek — Loriot és Guilbeaux *francia* szocialisták, Platten *svájci* szocialista, Lindhagen (Stockholm polgármestere), Karlson, Ström és Nerman *svéd* szocialisták, Hartstein, *Karl Liebknecht* csoportjához tartozó *német* szocialista és Bronszkij *lengyel* szocialista.

A „Russzkaja Volja", a „Recs" és a „Jegyinsztvo" ilyen magatartása azoknak a sötét erőknek a mesterkedését segíti elő, amelyek erőszakkal, pogrommal, bombával fenyegetőznek.

Elvtársak! Katonák és Munkások!

Óva intünk benneteket a „Russzkaja Volja", a „Recs" és a „Jegyinsztvo" uraitól, s újra meg újra kijelentjük: mi amellett vagyunk, hogy az egész népnek *megmagyarázzák valamennyi* párt nézeteit, mi amellett vagyunk, hogy *tiszteljék* a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjét.

Ha az Ideiglenes Kormány, ha a „Recs", ha Plehanov úr elégedetlen a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának magatartásával, miért *nem jelentik ezt ki nyiltan? Miért nem követelnek felülvizsgálatot?* Miért nem merik közölni azt, amit az „Izvesztyija Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkih Gyeputatov" 32. száma megírt? Miért? Azért, mert zavart akarnak kelteni!

Ha egy vagy más formában erőszak alkalmazására kerül a sor, a felelősséget a „Russzkaja Volja", a „Recs" és a „Jegyinsztvo" szerkesztőire és munkatársaira háritjuk, akik

meg merték tenni azt, hogy a jelentést, valamint a Végrehajtó Bizottság határozatát *nem közöltéк*, és alávaló hajszát indítottak.

A „Gyelo Naroda", amelynek irányításában A. F. Kerenszkij miniszter szorosan közreműködik, már rámutatott arra, hogy az említett lapok módszerei a pogromlovagoknak tesznek szolgálatot („Gyelo Naroda" 23. sz.).

De vegyék tudomásul a Miljukovok, Amfityeatrovok, Plehanovok és társaik, hogy ha uszításaik következtében erőszak alkalmazására kerül sor, az mindenekelőtt ellenük fog fordulni.

Le a pogromagitációval! Le az uszítás és a csalás hőseivel, akik eltitkolják a Végrehajtó Bizottság határozatát!

Elvtársak! Katonák és Munkások! Ne tűrjétek, hogy a nép szabadságára pogromok vessenek árnyékot! Harcoljátok ki, hogy *tiszteljék* a *ti* Szovjeteteknek, a Katona- és Munkásküldöttek Szovjetjének határozatait!

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Központi Bizottsága

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Petrográdi Bizottsága

A megírás ideje: 1917 április 14. (27.) előtt.

Megjelent 1917 április 15-én, a „Pravda" 33. számában.

POLGÁRTÁRSAK! ÉRTSÉTEK MEG, MILYEN MÓDSZEREKET ALKALMAZNAK A VILÁG TŐKÉSEI!

A „Recs" mai vezércikkét a következő szavakkal fejezi be:

„A német kormány azon erőlködik, hogy fenntartsa a belső egységet Németországban és meghasonlást idézzen elő az antant-hatalmak között. A mi «pravdistáink» minden eszközzel aláássák a forradalmi Oroszország egységét, s az orosz kormányt a szövetséges angol és francia kormány ellen uszítják. Nem mondhatjuk-e joggal, hogy Lenin «vitézei» von Bethmann-Hollwegnek és II. Vilmosnak dolgoznak?"

Nem, tőkés urak, nincs jogotok ezt mondani. Éppen mi, pravdisták, és csakis mi, nemcsak hogy nem segítjük a belső egység fenntartását Németországban, hanem *ellenkezőleg, bomlasztjuk ezt az egységet.*

Ez olyan tény, amelyet az orosz tőkés urak semmiféle hazugsággal sem dönthetnek meg.

Tény, hogy mi, pravdisták, és csakis mi, azt követeljük, hogy a német szocialisták feltétlenül és haladéktalanul szakítsanak a német Plehanovokkal, azaz a Scheidemannokkal, valamint a német „centrummal", vagyis azokkal az ingadozó elemekkel, akik nem szánják rá magukat arra, hogy elvileg és visszavonhatatlanul szakítsanak a Scheidemannokkal.

Tény, hogy mi, pravdisták, és csakis mi, a német szocialistáknak *kizárólag* két csoportjával (a „Spartacus" és a „Munkáspolitika" csoporttal) kívánunk egységet — azokkal a csoportokkal, amelyek Karl Liebknecht politikáját, vagyis *azt a politikát* követik, *amelynek célja Németország belső egységének bomlasztása.* Karl Liebknecht

politikája *a valóságban*, nempedig szavakban bomlasztja a tőkések és a munkások „belső egységét" *Németországban.*

Karl Liebknecht, aki világosan felismerte, hogy a német tőkések és Vilmosuk imperialisták, vagyis rablók, már a Zimmerwaldi Konferenciának (1915 szeptember) levelet küldött, amelyet nem tettek közzé, mivel akkor Liebknecht még legalitásban volt. De mindazok, akik ott voltak Zimmerwaldban, ismerik ezt a levelet.

Ez a levél a következő jelszót tartalmazta: nem osztálybéke, hanem polgárháború.

Így hirdette Karl Liebknecht, *a mi* elvbarátunk a „belső egységet" Németországban. És ezt hirdettük mi „A szocializmus és a háború" c. (Zinovjev és Lenin által írt) pravdista brosúránk* német fordításában.

És Karl Liebknecht nemcsak beszélt így, hanem így is cselekedett. A német parlament szószékéről felhívta a német katonákat, hogy fordítsák a fegyvert *saját* kormányuk, a német kormány ellen, azután pedig egy utcai tüntetésre ment, amelyen „le a kormánnyal" szövegű forradalmi felhívásokat osztogatott.

Így „erőlködött" Karl Liebknecht, a mi politikánk, a pravdista politika híve „azon, hogy fenntartsa a belső egységet Németországban". Ezért sínylődik most a fegyházban.

És Karl Liebknechtet nemcsak a német tőkések egész sajtója nevezi nyiltan árulónak és hitszegőnek, de a német Plehanovok valamennyi lapja is — többé vagy kevésbbé nyiltan — árulással vagy anarchizmussal vádolja.

A tőkések az *egész* világon a hazugságok, rágalmak, szitkok és hazaárulást emlegető vádak özönét zúdítják azokra a szocialistákra, akik úgy járnak el, mint Karl Liebknecht Németországban, mint a pravdisták Oroszországban, vagyis azokra, akik *minden egyes* országban *bomlasztják* a munkások „belső egységét" a tőkésekkel, az egyes országok Plehanovjaival, az egyes országok „centristáival", és *megteremtik a világ munkásainak egységét* az imperialista rablóháború megszüntetése, az emberiségnek a tőkés igától való megszabadítása érdekében.

* *Lenin* Művei 21. köt. 1951. 316—318. old. — *Szerk.*

Németországban a tőkések árulóknak kiáltják ki és üldözik Karl Liebknechtet és barátait. Németországban is nem egy ízben fenyegették Karl Liebknecht elvtársunkat azzal, hogy a tömeg meglincseli. Erről még a német Plehanov, a szociálsoviniszta David is beszélt. Oroszországban a tőkések a pravdistákat kiáltják ki árulóknak és üldözik. Angliában a tőkések árulónak kiáltják ki és üldözik MacLean skót néptanítót, aki szintén fegyházban sínylődik *ugyanolyan* bűnért, ugyanolyan „árulásért", amilyet Karl Liebknecht meg mi, pravdisták követtünk el.

Franciaországban a republikánus tőkések kormánya bebörtönözte a francia *Contant-t* és az orosz Rajevet, mert „vívjuk ki a békét erőszakkal" szövegű röplapokat adtak ki.

Uraim, akik a „Recs" szerkesztőségében ülnek, miniszter uraim, uraim, akik a forradalmi kormány tagjai! Börtönözzetek be bennünket, pravdistákat, vagy javasoljátok az orosz népnek, hogy börtönözzön be bennünket! Akkor aztán valójában utánozni fogjátok a „szövetséges" (II. Miklós cárral szövetséges, mert *ő* kötötte a szövetségi szerződést!) kapitalista Anglia példáját, amely börtönben tartja az angol pravdistákat.

Le a munkások és a tőkések „belső egységével" az *egész* világon, mert ez az „egység" a tőkések érdekeiért folyó imperialista rablóháború borzalmaira kárhoztatta és kárhoztatja az emberiséget!

Éljen az *egész* világ *olyan* szocialistáinak és munkásainak egysége, akik nemcsak szavakban rokonszenveznek Karl Liebknechttel, hanem valóban ugyanolyan politikát folytatnak *saját* tőkéseik ellen!

A megírás ideje: 1917 április 14. (27.)
Megjelent 1917 április 15-én,
a „Pravda" 33. számában.

„ÖNKÉNTES MEGEGYEZÉS“ A FÖLDBIRTOKOSOK ÉS A PARASZTOK KÖZÖTT?

Itt közöljük Singarjov miniszter tegnapi lapunk vezércikkében említett táviratának szövegét, amely a „Gyeny“ mai számában jelent meg[66]:

„Miután megismerkedtem a ranyenburgi bizottságnak a gabonavetés ügyében hozott határozatával, kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy a földkérdés önálló megoldása állami törvény nélkül megengedhetetlen. Az önkényes eljárás országos bajt okoz és azzal, hogy viszálykodást idéz elő, a szabadság ügyét veszélyezteti. A földkérdés megoldása a törvény értelmében az Alkotmányozó Gyűlés feladata. A földművesek **és a földbirtokosok önkéntes megegyezése** érdekében most a **járási közellátási bizottságok** mellett országszerte egyeztető **mezőgazdasági kamarákat** fognak alakítani. A parlagon heverő földek bérletének kérdését szintén hamarosan rendezni fogjuk. A közrend érdekében kérem, hogy tartsák szem előtt az ideiglenes Kormány rendeleteit és ne hozzanak önkényesen külön törvényeket.“

Beszélhetünk-e „demokráciáról“, „népszabadságról“, ha a parasztoknak, akik a lakosságnak köztudomás szerint feltétlen, óriási *többségét* alkotják, nincs joguk arra, hogy maguk határozzanak és végrehajtsák határozatukat, hanem meg kell várniok a földbirtokosok és a földművesek *„önkéntes megegyezését“?*

Egy földbirtokos 2 000 gyeszjatyina földdel — és *háromszáz* parasztcsalád szintén 2 000 gyeszjatyina földdel.

Általánosságban véve ez a helyzet Oroszországban. Háromszáz parasztnak *egy* földbirtokos „önkéntes" beleegyezésére kell várnia!!

Helyes-e ez, katona elvtársak?

A megírás ideje: 1917 április 14. (27.)

Megjelent 1917 április 15-én,
a „Pravda" 33. számában.

EGY BECSÜLETES HANG A RÁGALMAZÓK KÓRUSÁBAN

A „Malenykaja Gazeta"[57] ma közli a 4. harctéri egészségügyi automobil-osztagnál szolgáló katonák egy csoportjának felhívását valamennyi bajtárshoz, amelyben követelik, hogy vizsgálják ki Lenin és mások Németországon át történt utazásának körülményeit.

Ez becsületes hang, amely kiütközik a mocskos hazugság, a szennyes rágalom és a pogromagitáció áradatából. Valóban, minden állampolgárnak joga *és kötelessége*, hogy követelje a közösség szempontjából jelentőséggel bíró bármely tény kivizsgálását.

Ez a becsületes emberek — nem a pogromlovagok — becsületes útja.

És erre az útra léptek *azonnal*, még megérkezésük napján Lenin és a *különböző pártok hívei valamennyien*, akik vele együtt érkeztek. *Jelentést* tettek az utazásról a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának*, a jelentésben *megnevezték* két semleges országnak, Svájcnak és Svédországnak azokat a szocialistáit, akik aláírták az utazás jegyzőkönyvét és *egytől-egyig* minden okmányt megvizsgáltak. A Végrehajtó Bizottságban ott voltak Csheidze, Cereteli, Szkobelev, Sztyeklov és mások. Úgy döntöttek, hogy mind a jelentést, mind a Végrehajtó Bizottság határozatát közzéteszik az „*Izvesztyija*"-ban.

A jelentés után a következő határozatot hozták: „A Végrehajtó Bizottság, miután meghallgatta Zurabov és Zinovjev elvtárs beszámolóját, elhatározta, hogy azonnal az Ideiglenes Kormányhoz fordul és lépéseket tesz annak

* Lásd ebben a kötetben 9—11. old. — *Szerk.*

érdekében, hogy azonnal megadják az átutazási engedélyt Oroszország felé minden emigránsnak, függetlenül attól, hogy milyen politikai nézeteket vall és milyen álláspontot foglal el a háborút illetően."

Mind a jelentés, mind a határozat az „*Izvesztyija Szovjeta*" 1917 április 5-i, 32. számában jelent meg.

Becsületes dolog-e, okos dolog-e, hogy ezt a jelentést és a határozatot *nem* közlik, és pogromagitációt folytatnak?

Vajjon helyesen jártak-e el a 4. harctéri egészségügyi automobil-osztagnál szolgáló elvtársak, akik máris sietnek a megérkezetteket „megbélyegezni", mint „árulókat" szitkokkal elárasztani és „megátkozni", kígyót-békát kiáltani rájuk *anélkül*, hogy *megvitatták* volna azt, ami az „Izvesztyijá"-ban megjelent?

Vajjon nem éppen ez jelent anarchizmust, *felhívást* arra, hogy *ne tiszteljék* a Végrehajtó Bizottságnak a munkások és katonák által választott tagjait?

A megírás ideje: 1917 április 14. (27.)

Megjelent 1917 április 15-én,
a „Pravda" 33. számában.
Aláírás: N. Lenin.

A KATONÁK ÉS A FÖLD

A katonák többsége — paraszt. Minden paraszt tudja, hogyan nyomták el és hogyan nyomják el a népet a földbirtokosok. Márpedig miben rejlik a földbirtokosok ereje?

A földben.

A földbirtokosok kezében tíz- meg tízmillió gyeszjatyina föld van. A parasztcsaládok millióinak ezért nem marad más hátra, mint hogy a földbirtokosok igájába hajtsák fejüket.

Semmiféle „szabadságjog" sem segít a paraszton mindaddig, amíg a földbirtokosok tulajdonában tíz- meg tízmillió gyeszjatyina föld van.

A földbirtokosok minden földjét a nép kezébe kell juttatni. Az államban minden földnek az egész nép tulajdonába kell átmennie. És a földdel a Paraszt- és Béresküldöttek helyi Szovjetjeinek kell rendelkezniök.

Hogyan érjük ezt el? Haladéktalanul meg kell alakítani egész Oroszországban, kivétel nélkül minden egyes faluban, a Paraszt- és Béresküldöttek Szovjetjeit a városi Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek mintájára. Ha a parasztok és béresek *maguk* nem egyesülnek, ha nem veszik *maguk* a saját kezükbe sorsukat, akkor senki az égvilágon nem segít rajtuk, senki nem szabadítja ki őket a földbirtokosok rabságából.

Ahhoz azonban, hogy a parasztok országszerte azonnal elvehessék az egész földet a földbirtokosoktól és helyesen, a legnagyobb rendben, minden ingóságot megóva a rongálástól, rendelkezzenek vele — ehhez az szükséges, hogy a katonák segítsenek a parasztoknak.

A parasztok, katonák és munkások — óriási többség-

ben vannak az államban. Ez a többség azt *akarja*, hogy minden föld azonnal a Parasztküldöttek Szovjetjeinek kezébe menjen át. Senki sem állhat a többség útjában, *ha* jól van megszervezve (egybeforrott, egyesült), *ha* öntudatos, *ha* fel van fegyverezve.

Katonák! Támogassátok a munkások és a parasztok egyesülését és felfegyverzését!

Katonák! Magatok is zárkózzatok fel szorosabban és forrjatok egybe még jobban a munkásokkal és a parasztokkal! Ne engedjétek kivenni kezetekből a fegyveres hatalmat!

Akkor és csakis akkor kapja meg a nép az egész földet, akkor és csakis akkor szabadul fel a nép a földbirtokosok igája alól.

„Szoldatszkaja Pravda" 1. sz.
1917 április 15.
Aláírás: N. Lenin.

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT PETROGRÁD VÁROSI KONFERENCIÁJA[58]

1917 ÁPRILIS 14—22 (ÁPRILIS 27—MÁJUS 5)

I

ELŐADÓI BESZÉD A POLITIKAI HELYZETRŐL ÉS AZ IDEIGLENES KORMÁNYHOZ VALÓ VISZONYRÓL ÁPRILIS 14 (27)

Mi más pártoknál sokkal pontosabban eleve meghatároztuk politikai vonalunkat, amelyet határozatokban lerögzítettünk. Az élet tökéletesen új helyzetet teremtett számunkra. A legnagyobb hiba, amit forradalmárok elkövethetnek, az, hogy hátrafelé néznek, a régi forradalmakra. Ámde az élet rendkívül sok újat nyujt, amit be kell kapcsolni az események általános láncolatába.

A forradalom hajtóerőit teljesen helyesen határoztuk meg. Az események igazolták régi bolsevik tételeinket, de szerencsétlenségünkre az elvtársak „régi" bolsevikok akartak maradni. Tömegmozgalom csak a proletariátus és a parasztság soraiban volt. A nyugateurópai burzsoázia mindig ellene volt a forradalomnak. Ez az a tétel, amelyhez hozzászoktunk. Másként történt. Az imperialista háború kettészakította az európai burzsoáziát és ez előidézte azt, hogy az angol-francia tőkések, imperialista célkitűzések kedvéért hívei lettek az orosz forradalomnak. Az angol kapitalisták egyenesen összeesküvést szőttek Gucskovval, Miljukovval és a hadsereg felsőbb parancsnoki karával. Az angol-francia kapitalisták a forradalom mellé álltak. Az európai ujságok számos olyan esetről számolnak be, amikor Anglia és Franciaország kiküldöttei utazásokat tettek abból a célból, hogy a Gucskov-féle „forradalmárokkal" tárgyaljanak. A forradalomnak ez a szövetségese nem volt előrelátható. Ez arra vezetett, hogy a forradalom úgy ment végbe, ahogy azt senki sem várta. Nemcsak az orosz burzsoázia, hanem az angol-francia kapitalisták is szövetségesünkké váltak. Amikor erről külföldön egy referátum-

ban beszéltem*, egy mensevik azt mondta nekem, hogy nem volt igazunk, mivel, úgymond, kiderült, hogy a forradalom sikeréhez szükség volt a burzsoáziára. Azt feleltem neki, hogy erre csak annak érdekében volt „szükség", hogy a forradalom nyolc nap alatt győzhessen. Hiszen Miljukov már a forradalom előtt kijelentette, hogy ha a győzelem útja a forradalmon át vezet, akkor ő a győzelem ellen van. Ne feledkezzünk meg Miljukov e szavairól.

A forradalom tehát első szakaszában úgy fejlődött, ahogy azt senki sem várta. A bolsevikok arra a kérdésre, hogy lehetséges-e a „haza védelme", azt felelték: abban az esetben, ha a burzsoá-soviniszta forradalom győzedelmeskedik („Szocial-Demokrat"[59] 47. sz.), akkor a haza védelme lehetetlen**. A helyzet sajátszerűsége — a kettőshatalomban rejlik. Külföldön, ahová a „Recs"-nél baloldalibb ujságok közül egyetlen egy sem jut el, és ahol az angol-francia burzsoá lapok az Ideiglenes Kormány teljhatalmáról, a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjéről pedig mint „káoszról" beszélnek, senkinek sincs pontos fogalma a kettőshatalomról. Csak itt a helyszínen tudtuk meg, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje átengedte a hatalmat az Ideiglenes Kormánynak. A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje a proletariátus és a katonaság diktatúrájának megvalósulása; a katonák között a parasztok vannak többségben. Ez igenis a proletariátus és a parasztság diktatúrája. De ez a „diktatúra" megegyezésre lépett a burzsoáziával. Éppen ezen a ponton kell felülvizsgálni a „régi" bolsevizmust. A kialakult helyzet azt mutatja, hogy a proletariátus és a parasztság diktatúrája összefonódott a burzsoázia hatalmával. Bámulatosan sajátságos helyzet. Nem volt még olyan forradalom, amelyben a felfegyverzett forradalmi proletariátus és parasztság képviselői szövetséget kötöttek a burzsoáziával és a kezükben levő hatalmat átengedték a burzsoáziának. A burzsoázia kezében van a tőke ereje és a szervezet ereje. Voltaképpen meglepő, hogy a munkások mégis meglehetősen szervezetteknek bizonyultak. A polgári forradalom Orosz-

* *Lenin* Művei. 23. köt. 1951. 384. old. — *Szerk.*
** *Lenin* Művei. 21. köt. 1951. 411. old. — *Szerk.*

országban befejeződött, mert a hatalom a burzsoázia kezébe került. Erre a „régi bolsevikok" ellenvetéssel élnek: „a polgári forradalom nem fejeződött be — nincs meg a proletariátus és a parasztság diktatúrája." De a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje igenis ez a diktatúra.

Az agrármozgalom kétféleképpen haladhat előre. A parasztok elveszik a földet, de nem lángol fel a harc a falusi proletariátus és a jómódú parasztság között. Ez azonban kevéssé valószínű, mert az osztályharc nem várakozik. Most azt hajtogatni, amit 1905-ben mondottunk és nem beszélni a falusi osztályharcról — a proletariátus ügyének elárulása.

Már most felbukkan számos parasztkongresszus határozataiban az a gondolat, hogy várjunk az agrárkérdés megoldásával az Alkotmányozó Gyűlésig — ez a kadetok felé hajló jómódú parasztság győzelme. A parasztok már elveszik a földet. A szociálforradalmárok igyekeznek visszatartani őket és azt javasolják, hogy várjanak az Alkotmányozó Gyűlésig. Azt a követelést, hogy a földet azonnal el kell venni, egybe kell kapcsolni a Béresküldött Szovjetek alakítására irányuló propagandával. A burzsoádemokratikus forradalom befejeződött. Az agrárprogramot új módon kell végrehajtani. A nagytulajdonosoknak és a kistulajdonosoknak ugyanaz a harca a hatalomért, amely most itt végbemegy, végbe fog menni a falun is. A föld egymagában még kevés a parasztoknak. A lónélküli parasztok száma nagyon megnövekedett. Most csak mi dolgozunk az agrárforradalom érdekében, amikor azt mondjuk a parasztoknak, hogy azonnal vegyék el a földet. A földet szervezetten kell elvenni. A felszerelést nem szabad megrongálni. Az agrármozgalom tehát csak perspektíva, de nem tény. A marxisták feladata az, hogy megmagyarázzák a parasztoknak az agrárprogram kérdését; az agrárprogram súlypontját a Béresküldöttek Szovjetjére kell áthelyezni. De fel kell készülnünk arra, hogy a parasztság szövetkezhet a burzsoáziával, mint a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje tette. Az agrármozgalmat tehát még ki kell fejleszteni. A jómódú parasztság természetesen a burzsoáziához, az Ideiglenes Kormányhoz fog húzni. Lehet, hogy Gucskovnál is jobboldalibb lesz.

A burzsoá hatalom győzelme egyelőre megvalósult. A parasztokat gazdasági helyzetük elválasztja a földbirtokosoktól. A parasztoknak nem a földhöz való jogra van szükségük. Nekik a Béresküldöttek Szovjetjeire van szükségük. Azok, akik azt tanácsolják a parasztoknak, hogy várjanak az Alkotmányozó Gyűlésig, becsapják őket.

A mi feladatunk az, hogy a zűrzavaros kispolgári elgondolásokból kibogozzuk az osztályvonalat: a burzsoázia remekül csinálja a dolgát, fűt-fát ígér, de valójában saját osztálypolitikáját valósítja meg.

A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeiben az a helyzet, hogy a hatalmat átengedik az Ideiglenes Kormánynak, maguk a szocialisták pedig beérik „összekötő bizottságokkal". E kormány tagjai — el kell ismerni — osztályuk legjobb bizalmi emberei, de éppen arról van szó, hogy egy meghatározott osztály bizalmi emberei. A kispolgárság teljes egészében behódolt ennek a kormánynak. Ha nem választjuk külön a proletárvonalat, akkor eláruljuk a proletariátus ügyét. A burzsoázia vagy megtévesztéssel, vagy erőszakkal uralkodik. Most a hízelgés és a megtévesztés uralkodik, és ez álomba ringatja a forradalmat. Engedményeket tesznek másodrangú kérdésekben. A fődologban (az agrárátalakulás kérdésében) semmit sem tesznek. Aki nem látja, hogy Oroszországban, a bolsevikokon kívül, mindenkit magával ragadott a forradalmi „honvédelem", hogy a forradalmi „honvédelem" az egész vonalon győzött, az nem látja a tényeket, márpedig ez a forradalmi „honvédelem" minden szocialista elv feladása a nagytőke rablóérdekei kedvéért, amelyeket a „haza védelmének" frázisával lepleznek, behódolás a kispolgárság álláspontjának. Amikor a forradalmi „honvédelem" mellett álló „jóhiszemű" tömegről beszéltem, nem erkölcsi kategóriára, hanem osztálymeghatározásra gondoltam. A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeiben képviselt osztályok nincsenek érdekelve a rablóháborúban. Európában nem ez a helyzet. Ott a népet elnyomják, a legopportunistább pacifistákat gyakran jobban üldözik, mint bennünket, a pravdistákat. Nálunk viszont a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje nem erőszakkal, hanem a tömegek bizalma alapján viszi keresztül forradalmi „honvédő" álláspontját.

Egész Európa egyetlen katonai börtön. A tőke ott kegyetlenül uralkodik. A burzsoáziát egész Európában megdönteni kell, nempedig meggyőzni. Oroszországban a katonák fegyverben vannak: ők maguk engedték békésen rászedni magukat, engedték bebeszélni maguknak, hogy csak a Vilmossal szemben való „védekezésről" van szó. Ott, Európában, nincs „jóhiszemű" forradalmi „honvédelem", mint Oroszországban, ahol a nép tudatlanságból, tunyaságból, hagyományból, mivel megszokta, hogy verjék, átengedte a hatalmat a burzsoáziának. Sztyeklov és Csheidze — látszólag vezérek, valójában azonban a burzsoázia uszályában kullognak, erényeik, marxista ismereteik stb. ellenére is politikai hullák. Nálunk a hatalom a katonák kezében van, akiket „honvédő" hangulat tölt el. Más dolog a tőkések objektív osztályhelyzete. Ők saját érdekeikért viselnek háborút. A katonák viszont proletárok és parasztok. Ez ismét más dolog. Vajjon érdekük-e az, hogy meghódítsák Konstantinápolyt? Nem, osztályérdekeik a háború ellen szólnak! Ezért lehet őket felvilágosítani, meggyőzni. A politikai helyzet lényege most, hogy meg tudjuk magyarázni a tömegeknek az igazságot. Nem mondhatjuk azt, hogy a forradalmi tömegre „támaszkodunk" stb. — nem mondhatjuk ezt mindaddig, amíg nem magyarázzuk meg a katonáknak és a felvilágosulatlan tömegeknek a „le a háborúval" jelszó értelmét.

Mi a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje? Osztályjelentősége az, hogy közvetlen hatalom. Teljes politikai szabadság természetesen nincsen nálunk. De sehol sincs most akkora szabadság, mint Oroszországban. A „le a háborúval" — nem azt jelenti, hogy elhajítjuk a szuronyokat. Azt jelenti, hogy a hatalom egy másik osztály kezébe megy át. A jelenlegi helyzet legfőbb követelménye az, hogy ezt megmagyarázzuk. A blanquizmus lényege az volt, hogy egy kisebbségre támaszkodva igyekezett megragadni a hatalmat. Nálunk egészen más a helyzet. Még kisebbségben vagyunk, s tudjuk, hogy meg kell nyernünk a többséget. Az anarchistáktól eltérően, mi azt valljuk, hogy a szocializmusba való átmenet időszakában szükség van államra. A Párizsi Kommün megadta nekünk a Munkásküldöttek Szovjetje típusú államnak — a szervezett és

felfegyverzett munkások közvetlen hatalmának —, a munkások és parasztok diktatúrájának mintaképét. A Szovjetek szerepe, az ilyen diktatúra jelentősége abban áll, hogy szervezett erőszak az ellenforradalommal szemben, a forradalom vívmányainak védelme a többség érdekében, a többségre támaszkodva. Kettőshatalom az államban nem lehetséges. A Küldöttek Szovjetjei olyan államformát jelentenek, amelyben a rendőrség nem lehetséges. Itt maga a nép igazgatja önmagát, itt nem lehetséges visszatérés a monarchiához. A hadseregnek és a népnek egybe kell olvadnia — ez a szabadság győzelme! Mindenkinek legyen fegyver a kezében. Ahhoz, hogy a szabadságot megtarthassuk, elengedhetetlen, hogy a népet egy szálig felfegyverezzük — ez a kommün lényege. Mi nem vagyunk anarchisták, akik elvetik az államszervezetet, vagyis az erőszakot általában, különösen pedig a szervezett és felfegyverzett munkások államszervezetét, a munkások Szovjetjein alapuló államszervezetet. Az élet a proletariátus és a parasztság diktatúráját összefonta a burzsoázia diktatúrájával. A következő lépcsőfok — a proletárdiktatúra, de a proletariátus még nem eléggé szervezett és felvilágosult, fel kell világosítani. Az egész országban szükség van a Munkás- és egyéb Küldöttek Szovjetjeire, ez az élet követelménye. Más út nincs. És éppen ez a Párizsi Kommün! A Munkásküldöttek Szovjetjei nem szakmai szervezet, mint a burzsoázia szeretné. A nép másként és helyesebben látja: hatalmat lát benne. Látja, hogy a háborúból kivezető út — a Munkásküldöttek Szovjetjeinek győzelme. Ez az az államforma, amely mellett előrehaladhatunk a szocializmus felé. Ha egy csoport ragadja meg a hatalmat, az még nem sokat jelent. Az orosz forradalom magasabb fokra emelkedett: más hatalom, mint a Szovjet, nem lehetséges, és ettől fél a burzsoázia. Amíg a Szovjetek nem ragadták meg a hatalmat, addig mi azt nem vesszük át. A Szovjeteket viszont eleven erőnek kell a hatalom felé taszítania. Másként nem kerülünk ki a háborúból, amelyet a kapitalisták a népet becsapva folytatnak. Ahány ország, mind a szakadék szélén áll; ezt be kell látni; nincs más kivezető út, mint a szocialista forradalom. A kormányt meg kell dönteni — de ezt nem mindenki értelmezi helyesen. Minthogy

az Ideiglenes Kormány hatalma a Munkásküldöttek Szovjetjére támaszkodik, a kormányt nem lehet „egyszerűen" megdönteni, a kormányt úgy lehet és úgy kell megdönteni, hogy meghódítjuk a többséget a Szovjetekben. Vagy előre a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek teljhatalma felé, vagy vissza, az imperialista háborúhoz — más út nincs. Kautsky tagadta azt, hogy háború idején lehetséges forradalom. Az élet már megcáfolta.

Ami a bankok államosítását és ellenőrzését illeti, gazdaságilag ez lehetséges, gazdaságilag ennek nincs semmi akadálya, mihelyt a hatalom a munkások kezében van. Világos, hogy ha így fogjuk fel a proletariátus feladatait, még csak beszélni sem lehet a „honvédőkkel" való egyesülésről.

A párt új elnevezéséről: a „szociáldemokrácia" szó nem helyes, tudományos szempontból helytelen. Marx és Engels ezt ismételten megállapította. Ha mégis „tűrték" ezt a szót, ez annak tudható be, hogy 1871 után különleges volt a helyzet: a néptömegek *lassú* előkészítésére volt szükség, a forradalom nem volt napirenden. A demokrácia — szintén államforma, de már a Párizsi Kommün magasabb fokra emelkedett. És most az egész világ előtt gyakorlatilag merült fel a szocializmusba való átmenet kérdése. A **szociáldemokrata Plehanov és más szociálsovinisták világszerte elárulták a szocializmust. A mi pártunkat „Kommunista Pártnak" kell nevezni.**

Rövid kivonata 1917 május 8-án (április 25-én) jelent meg, a „Pravda" 40. számában.

A teljes szöveg először 1925-ben, „Az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt 1917 áprilisi Petrográdi Városi és Összoroszországi Konferenciája" c. könyvben jelent meg.

2

ZÁRSZÓ A POLITIKAI HELYZETRŐL MONDOTT ELŐADÓI BESZÉDHEZ
ÁPRILIS 14 (27)

Az eszmecsere megmutatta, hogy nincs összhang. Valamennyi kérdésre nem tudok válaszolni.

A régi bolsevizmusról. Kalinyin a régi bolsevizmust védelmezte. De ő arra a következtetésre jutott, hogy jelenlegi taktikánk helyes. Egy másik vélemény szerint — leginkább a kispolgárság taktikája irányában való elhajlás mutatkozott meg.

Régi mondás: végig kell vinni a forradalmat; de milyen forradalmat? 1905-ben az objektív helyzet a következő volt: csak a proletariátus és a parasztság volt forradalmi elem, a kadetok a monarchia mellett voltak. A „honvédelem" a parasztság áttérését jelenti a kispolgári taktikára. A forradalom végigvitele ebben az esetben értelmét veszti. A forradalom egyesítette a kispolgárságot és más forradalmi elemeket a „honvédelemben".

A proletariátus és a parasztság diktatúrájának a jövője. A kispolgári parasztság, amely a „honvédelem" álláspontján van, esetleg a monarchia mellé áll.

A bolsevizmus vonalából új vonal következik. A kispolgárság és a nagyburzsoázia egyesült. Mi az osztályérdekek különbözőségéből indulunk ki. A béreseknek az imperialista háború ellen kell lenniök. A tulajdonos parasztoknak — a „honvédelem" mellett.

A „honvédelem" megmutatta, hogy a kispolgárság elfordult a munkásosztálytól és átállt a nagyburzsoáziához. A szegényparasztnak, aki részben a városokban végzett munkából él, ez a háború nem kell. Ennek az osztálynak háborúellenesnek kell lennie.

A régi bolsevizmust sutba kell dobni. Külön kell

választani a kispolgárság vonalát és a bérmunkás proletariátus vonalát. A forradalmi népről szóló frázisok illenek Kerenszkijhez, de nem a forradalmi proletariátushoz. Forradalmárnak vagy akár demokratának lenni akkor, amikor Miklóst már eltakarították az útból — nem nagy érdem. A forradalmi demokrácia jelszó hajítófát sem ér; frázis. Takargatja az osztályérdekek ellentéteit, ahelyett, hogy lerántaná róluk a leplet. A bolseviknak fel kell nyitnia a munkások és a parasztok szemét, meg kell magyaráznia, hogy ezek az ellentétek léteznek, ahelyett, hogy elpalástolná azokat. Ha az imperialista háború gazdaságilag elviselhetetlen súllyal nehezedik majd a proletariátusra és a parasztságra, akkor ezeknek az osztályoknak fel kell lázadniok az imperialista háború ellen.

A Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek egész hálózatát kell kiépítenünk — ez a legsürgősebb feladat. Már egész Oroszországot beborítja a helyi önkormányzati szervek hálózata. A kommün önkormányzati szervek formájában is lehetséges. A rendőrség és az állandó hadsereg megszüntetése, az általános felfegyverzés — mindez megvalósítható a helyi önkormányzat útján. Csak azért hoztam fel példának a Munkásküldöttek Szovjetjét, mert az már megvan.

Azt mondják, „foglalkoztatni" kell a proletariátust. Csheidze, az Ideiglenes Kormány és mások ezt teszik, amikor a forradalmi demokrácia szépen csengő jelszavát hangoztatják. A bolseviknak különbséget kell tennie proletariátus és kispolgárság között, a „forradalmi demokrácia" és „forradalmi nép" jelszavakat pedig át kell engednie Kerenszkijnek. Az oroszországi demokrácia imperialista demokrácia. Azt mondják, hogy mi a munkánkat kultúrmunkára korlátozzuk. Ez nem igaz. Határozatokat hoznak az Alkotmányozó Gyűlésről és miegymásról, ez jelenti — a proletariátus „foglalkoztatását".

Igazi munka az lesz, ha végrehajtjuk az állandó hadsereg, a hivatalnoki kar, valamint a rendőrség megszüntetését, és az egész nép felfegyverzését.

Az Alkotmányozó Gyűlés nem fogja megfojtani a forradalmat, hiszen most nem hallunk róla és senki sem készül egybehívni. „Követelni" követelhetik egybehívását az eszerek.

A háború — világháború. A háborút meghatározott osztályok viselik és a banktőke idézte elő. A háborúnak csak úgy lehet végetvetni, ha a hatalom egy másik osztály kezébe megy át. A béke, ha a hatalom az uralkodó osztályok kezében marad, mit sem változtat a helyzeten.

Meg kell mutatni a proletariátusnak, hogyan lehet konkrét intézkedésekkel előbbre vinni a forradalmat. Előbbre vinni a forradalmat annyi, mint önhatalmúlag megvalósítani az önkormányzatot. A demokrácia erősödése az önkormányzatot nem gátolja, hanem megvalósítja feladatainkat. A háborút csak úgy lehet befejezni, ha a hatalom egy másik osztály kezébe megy át — és ehhez Oroszország van a legközelebb —, de semmiképpen sem úgy, hogy a világ tőkései fegyverszünetet kötnek azon az alapon, hogy kicserélik az elnyomott népeket. A kommün teljesen megfelel a parasztságnak. A kommün nem más, mint a teljes önkormányzat, minden felülről kiinduló gyámkodás hiányát jelenti. Ezzel a parasztság kilenctized része minden bizonnyal egyetért.

A föld nacionalizálásával a burzsoázia megbékélhet, ha a parasztok elveszik a földet. Nekünk, mint proletárpártnak, meg kell mondanunk, hogy a föld egymagában még nem biztosítja a megélhetést. Megmunkálása érdekében tehát meg kell majd szervezni a kommunát. Centralistáknak kell lennünk, de vannak olyan pillanatok, amikor ez a feladat áttolódik a vidékre, meg kell engednünk a legmesszebbmenő helyi kezdeményezést. A kadetok máris bürokraták módjára járnak el. Azt mondják a parasztságnak: „várjátok meg az Alkotmányozó Gyűlést." Csak a mi pártunk ad ki olyan jelszavakat, amelyek valóban előbbre viszik a forradalmat. A Munkásküldöttek Szovjetjei feltétlenül létrehozhatják vidéken a kommünöket. Kérdés, hogy eléggé szervezett-e a proletariátus, ezt azonban nem lehet előre kiszámítani, a gyakorlatból kell tanulnunk.

A trockizmus — „le a cárral, éljen a munkáskormány." Ez helytelen. Kispolgárság van, nem lehet kihajítani. De két része van. Szegényebb része a munkásosztállyal tart.

A háború. Pacifista módon befejezni a háborút — utópia. Be lehet fejezni imperialista békével. A tömegek

nem ezt a békét akarják. A háború az osztálypolitika folytatása, a háború jellegének megváltoztatása egyértelmű a hatalmon levő osztály felcserélésével.

Hogy a pártot kommunista pártnak nevezzük — ez elméletileg helyes. Más országok baloldali szocialistái túlságosan gyengék. Nekünk kell megragadni a kezdeményezést.

Először 1925-ben, „Az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt 1917 áprilisi Petrográdi Városi és Összoroszországi Konferenciája" c. könyvben jelent meg.

3

KÉT VÁLASZ AZ IDEIGLENES KORMÁNYHOZ VALÓ VISZONYRÓL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLAT VITÁJA KÖZBEN ÁPRILIS 15 (28)

I

A tegnapi viták után elég, ha rövid megjegyzésekre szorítkozom. A határozati javaslat megmutatja, hol a kivezető út. A helyzetet nem csak az határozza meg, hogy az Ideiglenes Kormányban bizonyos osztályok vannak képviselve, hanem egyúttal az a körülmény is, hogy az Ideiglenes Kormány a Munkásküldöttek Szovjetjére támaszkodik. Ebből nem az következik, hogy engednünk kell ennek a kispolgárságnak, hanem az, hogy külön csoportokat kell alkotnunk, nem azért, hogy elszakadjunk a kispolgárságtól, hanem azért, hogy előretaszítsuk. Az egész föld birtokbavétele a forradalmi nép előnyomulása. Ha az állandó hadsereget milícia váltja fel, az haladás.

II

Kamenyev elvtárs Csheidze és Sztyeklov politikájára tér át. Természetesen, ha mi nem mondjuk meg, senki sem fogja megmondani, hogy az Ideiglenes Kormány halogatja az Alkotmányozó Gyűlés egybehívását. Háborút folytatni valamennyien akarnak. Az ellenforradalom szervezkedéséről van szó. Az ellenőrzés forradalmi időben szédelgés. A választásokat három napon belül ki lehetne tűzni. A „bűnök" felsorolásával konkrét anyagot adunk az agitációhoz. Az összekötő bizottságban nem lehet keresni az igazságot. Hatalom nélkül nem lehet ellenőrzést

gyakorolni. Határozatokkal stb. ellenőrzést gyakorolni — merő sületlenség. Az ellenőrzés — a kispolgári illúziók kiélése, ködösítés.

Először 1925-ben, „Az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt 1917 áprilisi Petrográdi Városi és Összoroszországi Konferenciája" c. könyvben jelent meg.

4

HATÁROZATI JAVASLAT AZ IDEIGLENES KORMÁNYHOZ VALÓ VISZONYRÓL

Megállapítva:

1) hogy az Ideiglenes Kormány, osztályjellegét tekintve, a földbirtokosok és a burzsoázia uralmának szerve;

2) hogy az Ideiglenes Kormány és az általa képviselt osztályok gazdaságilag és politikailag elválaszthatatlanul egybekapcsolódnak az orosz és az angol-francia imperializmussal;

3) hogy az Ideiglenes Kormány még az általa hirdetett programot is, csak hiányosan, s csupán a forradalmi proletariátus és részben a kispolgárság nyomására valósítja meg;

4) hogy a burzsoá és földesúri ellenforradalom szervezkedő erői, az Ideiglenes Kormány zászlaja mögé húzódva, már megkezdték támadásukat, az Ideiglenes Kormány nyilvánvaló elnézésével, a forradalmi demokrácia ellen;

5) hogy az Ideiglenes Kormány halogatja az Alkotmányozó Gyűlés választásainak kitűzését, akadályozza a nép általános felfegyverzését, akadályokat gördít annak útjába, hogy az egész föld átmenjen a nép kezébe, ráerőszakolni igyekszik a népre az agrárkérdés megoldásának földesúri módját, gátolja a 8 órás munkanap bevezetését, elnézi a hadseregben az ellenforradalmi agitációt (Gucskov és Társaiét), a hadsereg felső parancsnoki karát a katonák ellen szervezi stb.;

6) hogy ugyanakkor ez a kormány ezidőszerint a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének bizalmára, bizonyos fokig a vele való közvetlen megegye-

zésre támaszkodik, amely Szovjet jelenleg köztudomás szerint a munkások és a katonák, azaz a parasztság többségét egyesíti;

7) hogy az Ideiglenes Kormány minden lépése, mind a külpolitika, mind a belpolitika terén, fel fogja nyitni nemcsak a városi és falusi proletároknak és félproletároknak, hanem a kispolgárság széles rétegeinek is a szemét s felismerik ennek a kormánynak igazi jellegét —

a konferencia határozatilag kimondja, hogy

1) az egész államhatalomnak a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek vagy a nép akaratát közvetlenül kifejezésre juttató más szerveknek kezébe való átmenete érdekében feltétlenül arra van szükség, hogy huzamos időn át dolgozzunk a proletár osztálytudat megvilágosításán és a városi és falusi proletárokat tömörítsük a kispolgárság ingadozásainak ellensúlyozására, mivel csupán az ilyen munka jelenti az egész forradalmi nép sikeres előretörésének valódi zálogát;

2) ennek a tevékenységnek érdekében feltétlenül arra van szükség, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeiben minden téren munkálkodjunk, növeljük a Szovjetek számát, gyarapítsuk erejüket, tömörítsük a Szovjeteken belül pártunk proletár internacionalista csoportjait;

3) fokozott mértékben kell szerveznünk saját szociáldemokrata erőinket, hogy a forradalmi mozgalom újabb hulláma fölött a forradalmi szociáldemokrácia zászlaja lobogjon.

„Pravda" 35. sz.
1917 május 1. (április 18.)

5

KÉT VÁLASZ
A KÖZSÉGI VÁLASZTÁSOK KÉRDÉSÉNEK VITÁJA KÖZBEN
ÁPRILIS 22 (MÁJUS 5)

I

Ha már nálunk arányos választások vannak, akkor mire való a blokk; a kisebbségnek van biztosítéka. Határozottan szembefordulok Kalinyin elvtárssal; a kispolgársággal, a sovinisztákkal való blokkra gondolni sem lehet. A tőkések által támogatott kispolgársággal való blokknak még a gondolata is a szocializmus elárulása. Kivel lépjünk blokkra, az „Internacionále" kiadóival? De hiszen ez a lap nem jelenik meg, tehát nem ismerjük őket. Csheidze — a legalattomosabban takargatja a „honvédelmet". Trockij, amikor lapot adott ki Párizsban, nem mondta meg világosan, hogy Csheidze mellett vagy Csheidze ellen van-e. Mi mindig Csheidze ellen voltunk, mivel ő körmönfont módon takargatja a sovinizmust. Trockij sohasem nyilatkozott világosan. Honnan tudjuk, hogy Larin (az „Internacionále" kiadója) nem ugyanilyen taktikát folytat?

Határozott programmal kell fellépnünk. Jelenleg a küzdelem három párt közt folyik: az első — a rablók, a gyilkosok pártja; a második — az a párt, amely édes szavakkal fedezi ezeket a rablókat, és végül a harmadik párt, amely ellene van a rablók bármiféle támogatásának, rá akar világítani minden hibára, a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának hibáit is beleértve.

A Szovjetek bűne nem az, hogy nem vették kézbe a hatalmat, hanem az, hogy rossz tanítói a népnek, hogy nagy hangon a kormányon aratott győzelemről beszélnek.

II

Határozottan amellett vagyok, hogy vegyünk fel jelöltlistáinkra olyan mensevikeket, akik szakítottak a sovinizmussal. Ez nem blokk. Oroszország, ami a pártokat illeti, kitűnően meg van szervezve. A programra vonatkozóan: a fizetett milícia kérdése, a közellátás kérdése, az adókérdés — ezek a kérdések a fontosak.

Először 1925-ben, „Az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt 1917 áprilisi Petrográdi Városi és Összoroszországi Konferenciája" c. könyvben jelent meg.

6

HATÁROZATI JAVASLAT A KÖZSÉGI KÉRDÉSRŐL

A községi program semmiképpen sem szorítkozhat, különösen a jelenlegi forradalmi időben, kizárólag községi kérdésekre.

Határozott választ kell adnia a jelenlegi politika valamennyi alapvető kérdésére is, nevezetesen a háború kérdésére, valamint arra a kérdésre, hogy melyek a proletariátus feladatai a központi hatalom tekintetében.

Az olyan községi kérdésekben, mint a milícia, a közellátás kérdése, a lakás- és az adókérdés, szintén nem várhatjuk azt, hogy a kispolgári pártok egyetértsenek a háború és a háború következményei elleni harchoz szükséges forradalmi intézkedésekkel.

Mindezen okoknál fogva blokkok nélkül, a proletárpárt elvi programjának zászlaja alatt kell a választásokba indulnunk és meg kell magyaráznunk a népnek a pártok három fő csoportja: 1) a kadetok és a tőlük jobbra álló pártok; 2) a kispolgárság pártjai (narodnyikok) és a burzsoázia befolyása alá került munkások egy részének pártja („honvédő" mensevikek) és 3) a forradalmi proletariátus pártja (bolsevikok) közötti gyökeres különbséget.

Az arányos képviseleti rendszer alapján lefolyó választások technikai feltételei a blokkokat technikailag fölöslegessé teszik.

Kívánatos, hogy a gyakorlati munka alapján mindenképpen elősegítsük a közeledést és a kölcsönös megismerkedést azokkal a mensevikekkel, akik valóban szakítottak a forradalmi „honvédelemmel" és az Ideiglenes Kormány támogatásával; megengedhető, hogy ilyen elvtársakkal közös listán induljunk, feltéve, hogy az alapvető kérdé-

sekben eléggé egyetértünk. A községpolitikai programra nézve konkrét javaslatot kell kidolgozni, különösen a tőkések által fizetendő proletár-milícia kérdésében.

„Pravda" 46. sz.
1917 május 15. (2.)

7

HATÁROZATI JAVASLAT A SZOCIÁLFORRADALMÁROK ÉS A SZOCIÁLDEMOKRATÁK (MENSEVIKEK) PÁRTJÁHOZ, AZ ÚGYNEVEZETT „NEM-FRAKCIÓS" SZOCIÁLDEMOKRATÁK PÁRTJÁHOZ ÉS MÁS, EZEKKEL ROKON POLITIKAI ÁRAMLATOKHOZ VALÓ VISZONYUNKRÓL

Tekintettel arra,

1) hogy a szociálforradalmárok pártja, a mensevik szociáldemokraták pártja stb. az esetek óriási többségében a „forradalmi honvédelem" és a kölcsön megszavazásának álláspontjára ment át, vagyis valójában támogatja az imperialista háborút, amelyet a tőkések imperialista kormánya: Gucskov, Lvov és társaik kormánya visel; 2) hogy ezek a pártok *támogatják* az Ideiglenes Kormányt, amely a tőke érdekeit képviseli és nemcsak a külpolitikában, hanem a belpolitikában is ellenforradalmi álláspontot foglal el; 3) hogy ezek a pártok engedték magukat félrevezetni a tőkésektől és félrevezetik a népet azzal a hiú reménnyel, hogy az államhatalom birtoklása nélkül, az Ideiglenes Kormánnyal szemben támasztott „követelésekkel" és a kormány fölött gyakorolt „ellenőrzéssel" stb. meg lehet változtatni a tőkések e kormányának osztályjellegét és el lehet téríteni a kormányt a tőkések számára az adott helyzetben szükséges imperialista politikától s a szabadság ellen irányuló ellenforradalmi merényletektől; 4) hogy a proletárok és a félproletárok osztálytudatának ebből következő és a felsorolt pártok által támogatott elhomályosítása akkor, amikor a tömegek öntudatlanságuk folytán általában bizakodva tekintenek a tőkésekre, akik most főleg a félrevezetés és hízelgés módszerét alkalmazzák — a főoka annak, hogy a forradalom egyhelyben topog és annak, hogy megvan a lehetősége, hogy a földbirtokos és burzsoá ellenforradalom erői a forradalmat leverik, a konferencia határozatilag kimondja:

1) mind a kölcsön megszavazását, mind általában a forradalmi „honvédelem“ álláspontjának védelmét úgy kell tekinteni, mint a szocializmusnak, a proletár osztályharcnak és az internacionalizmus elvének, vagyis a világ munkásai részéről a világ tőkései ellen irányuló testvéri szövetségnek teljes, feltétlen elárulását;

2) a fentebb megnevezett pártokat úgy kell tekinteni, mint amelyek a kispolgárság érdekeit és álláspontját képviselik és burzsoá befolyással züllesztik a proletariátust;

3) az egyesülést ezekkel az Ideiglenes Kormány, a forradalmi „honvédelem“ stb. támogatásának politikáját folytató pártokkal, mint egésszel, mindenképpen lehetetlennek kell tekinteni, mivel ezek a pártok a proletár osztályálláspontról a kispolgárság álláspontjára tértek át;

4) azokra az egyes helyi munkáscsoportokra vonatkozóan, amelyek a mensevikekhez stb. csatlakoznak, de arra törekednek, hogy az internacionalizmus álláspontját megvédjék a „forradalmi honvédelemmel“ és a kölcsön megszavazásával stb. szemben, pártunk politikájának arra kell irányulnia, hogy támogassa ezeket a munkásokat és csoportokat, közeledjék hozzájuk, támogassa a velük való egyesülést, a szocializmus kispolgári elárulásával való feltétlen szakítás elve alapján.

Először 1925-ben, „Az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt 1917 áprilisi Petrográdi Városi és Összoroszországi Konferenciája“ c. könyvben jelent meg.

8

HATÁROZATI JAVASLAT A HÁBORÚRÓL

I

A jelenlegi háború a hadviselő hatalmak mindkét csoportja részéről imperialista háború, vagyis olyan háború, amelyet a tőkések a világuralomért, a kapitalista zsákmány felosztásáért, a finánctőke, a banktőke számára kedvező piacokért, a gyenge népek elnyomásáért viselnek.

Az a tény, hogy Oroszországban az államhatalom II. Miklós kezéből Gucskov, Lvov stb. kormányának, a földbirtokosok és tőkések kormányának kezébe ment át, nem változtatta és nem is változtathatta meg Oroszország részéről a háborúnak ezt az osztályjellegét és osztálytartalmát.

Az a tény, hogy az új kormány ugyanúgy, ugyanolyan imperialista, vagyis hódító, rablóháborút visel, a következő körülményben jutott különösen világosan kifejezésre: az új kormány nemcsak hogy nem hozta nyilvánosságra azokat a titkos szerződéseket, amelyeket a volt cár, II. Miklós kötött Anglia, Franciaország stb. kapitalista kormányaival, hanem formailag is megerősítette ezeket a szerződéseket. Ezt a nép akaratának megkérdezése nélkül és azzal a nyilvánvaló céllal tette, hogy becsapja a népet, hiszen köztudomású, hogy a volt cárnak ezek a titkos szerződései az első betűtől az utolsóig rablószerződések, amelyek Kína, Perzsia, Törökország, Ausztria stb. kifosztásával kecsegtetik az orosz tőkéseket.

Ezért a proletárpárt sem a mostani háborút, sem a mostani kormányt, sem ennek kölcsöneit, bármilyen hangzatos neveket adjanak is ezeknek a kölcsönöknek, semmi-

képpen sem támogathatja, hacsak nem szakít teljesen a nemzetköziséggel, vagyis a világ munkásait a tőkés iga elleni harcban összefűző testvéri szolidaritással.

Semmiféle bizalmat nem érdemel a jelenlegi kormánynak az az ígérete sem, hogy lemond az annexiókról, vagyis idegen országok meghódításáról, vagy arról, hogy bármely népet erőszakkal Oroszország keretei között tartson. Mert, először is, a tőkések, akiket az orosz és az angol-francia banktőke ezernyi szállal fűz egymáshoz, s akik a tőke érdekeit védik, nem mondhatnak le ebben a háborúban az annexiókról, hacsak nem adják fel tőkés mivoltukat, hacsak nem mondanak le a kölcsönökbe, koncessziókba, hadiüzemekbe stb. fektetett milliárdokból származó profitról. Másodszor, az új kormány, hogy a népet félrevezesse, lemondott ugyan az annexiókról, de 1917 április 9-én Moszkvában Miljukov útján kijelentette, hogy nem mond le az annexiókról. Harmadszor, mint a „Gyelo Naroda", vagyis az a lap, amelynek irányításában Kerenszkij miniszter közreműködik, leleplezte, Miljukov még csak nem is közölte a külfölddel az annexiókról való lemondást tartalmazó nyilatkozatát.

Ezért a konferencia óva inti a népet a tőkések üres ígéreteitől és kijelenti, hogy szigorúan meg kell különböztetni egymástól azt, ha szavakban mondanak le az annexiókról és azt, ha valóban lemondanak az annexiókról, vagyis haladéktalanul nyilvánosságra hoznak minden titkos rablószerződést, minden külpolitikai okmányt és haladéktalanul megkezdik mindazoknak a népeknek teljes felszabadítását, melyeket a tőkésosztály, folytatva a volt cár, II. Miklós, népünket meggyalázó politikáját, elnyom, erőszakkal Oroszországhoz láncol, vagy nem részesít egyenlő jogokban.

II

Az úgy nevezett „forradalmi honvédelem", amely most Oroszországban magával sodorta csaknem valamennyi narodnyik pártot (a népi szocialistákat, trudovikokat, szociálforradalmárokat) és a mensevik szociáldemokraták opportunista pártját (a Szervező Bizottság, Csheidze, Cereteli stb.), valamint a pártonkívüli forradalmárok több-

ségét, osztálytartalmát tekintve egyrészt azoknak a kispolgároknak, kistulajdonosoknak és jómódú parasztoknak érdekeit és álláspontját képviseli, akik a tőkésekhez hasonlóan hasznot húznak a gyenge népekkel szemben alkalmazott erőszakból, másrészt pedig annak következménye, hogy a tőkések, akik a titkos szerződéseket nem hozzák nyilvánosságra s ígéretekkel és szép szólamokkal akarják elütni a dolgot — becsapják a néptömegeket.

El kell ismerni, hogy a „forradalmi honvédők" igen nagy tömegei jóhiszeműek, vagyis *valóban* nem kívánják az annexiókat, a hódításokat, az erőszakot gyenge népekkel szemben és *valóban* arra törekednek, hogy *valamennyi* hadviselő ország demokratikus és nem-erőszakos békét kössön. El kell ezt ismerni azért, mert a városi és falusi proletárok és félproletárok (vagyis azok, akik abból élnek, hogy egészen vagy részben eladják munkaerejüket a tőkéseknek) osztályhelyzetüknél fogva nincsenek érdekelve a tőkések profitjában.

Ezért a konferencia megállapítja, hogy a „forradalmi honvédelemnek" tett akár legcsekélyebb engedmény is feltétlenül megengedhetetlen, valójában teljes szakítást jelent a nemzetköziséggel és a szocializmussal, s egyúttal kijelenti, hogy mindaddig, amíg az orosz tőkések és Ideiglenes Kormányuk csupán fenyegetőznek a nép elleni erőszakkal (például Gucskov szomorú nevezetességű rendelete, amely büntetéssel fenyegeti a katonákat feljebbvalóik önhatalmú elmozdításáért), mindaddig, amíg a tőkések *nem* térnek át arra, hogy erőszakot alkalmazzanak a munkás-, katona-, paraszt-, béres- és egyéb küldöttek szabadon szervezkedő, *minden* néven nevezendő hatóságot szabadon leváltó és választó szovjetjei ellen — mindaddig pártunk általában az erőszaktól való tartózkodást fogja hirdetni, s a „forradalmi honvédelem" híveinek súlyos és végzetes hibája ellen kizárólag az elvtársi meggyőzés módszerével, annak az igazságnak megmagyarázása útján fog harcolni, hogy jelenleg Oroszországban a háború gyors befejezésének legfőbb akadálya az, hogy a nagy tömegek öntudatlanságuk folytán bizakodva tekintenek a tőkések, a béke és a szocializmus e leggonoszabb ellenségei kormányára.

III

Ami a legfontosabb kérdést, vagyis azt a kérdést illeti, hogyan lehet befejezni a lehető leggyorsabban, és amellett nem-erőszakos, hanem valóban demokratikus békével a tőkéseknek ezt a bűnös rablóháborúját, amely az egész emberiséget a pusztulás, az éhség és romlás szélére sodorta, a konferencia megállapítja és határozatilag kimondja:

Teljesen értelmetlen lenne az a feltevés, hogy a háború befejezhető, ha *akármelyik* ország katonái egyoldalúan megtagadják a háború folytatását, egyoldalúan beszüntetik a hadműveleteket, egyszerűen „a földbe döfik a szuronyukat".

Pártunk türelmesen, de állhatatosan meg fogja magyarázni a népnek azt az igazságot, hogy a háborúkat a *kormányok* viselik, hogy a háborúk mindig elválaszthatatlanul bizonyos osztályok politikájával függenek össze, s ezért a háborút, amelyet koronás rablók, II. Miklóshoz hasonló uralkodók és koronázatlan rablók, tőkések, indítottak meg, valóban demokratikus, nem-erőszakos békével *csakis* úgy lehet befejezni, ha az egész államhatalom annak az *osztálynak* a kezébe megy át, amelynek valóban nem érdeke a tőkések profitjának védelme, amely valóban képes végetvetni a tőkés elnyomásnak, vagyis a proletárok és a félproletárok osztályának kezébe.

Csakis ez az osztály képes *valóban* lemondani az annexiókról, kiszabadulni a fináne- és banktőke hálójából, s a rablóháborút bizonyos feltételek között nemcsak szavakban, hanem *valóban* forradalmi proletár háborúvá, nem a gyenge népek megfojtásáért, hanem az *egész világ* munkásainak és parasztjainak a tőkés iga alól való felszabadításáért folytatott háborúvá átváltoztatni.

A konferencia ismételten tiltakozik az ellen az aljas rágalom ellen, amelyet a tőkések terjesztenek pártunkról és amely szerint mi rokonszenvezünk a Németországgal való különbékével. Mi a német tőkéseket éppen olyan rablóknak tekintjük, mint az orosz, angol, francia stb. tőkéseket, Vilmos császárt pedig éppen olyan koronás rablónak, mint II. Miklóst, vagy az angol, olasz, román és minden

más uralkodót. Kifejtettük ezt az álláspontunkat nemcsak oroszul, hanem németül is, Zinovjev és Lenin „A szocializmus és a háború"* című brosúrájának német fordításában.

És ez még nem minden. Az említett elvtársak, mint pártunk Központi Lapjának szerkesztői, a „Szocial-Demokrat" Genfben, 1915 október 13-án megjelent 47. számában pártunk nevében kijelentették, hogy ha a forradalom a pártot még a háború idején hatalomra juttatná, mi azonnal nyiltan, nem-erőszakos, vagyis demokratikus békét ajánlanánk fel Németországnak és *minden népnek*,

— **és hogy mi, abban az esetben, ha a német, angol, francia stb. tőkések ezt a békét visszautasítanák, magunk indítanánk forradalmi háborút, s az egész világ munkásait felszólítanánk, hogy lépjenek velünk szövetségre**.**

A Konferencia teljes egészében jóváhagyja ezt a nyilatkozatot.

A Konferencia megállapítja, hogy a világ egyetlen hadviselő országában sincs jelenleg olyan szabadság, mint Oroszországban, s nincsenek olyan forradalmi tömegszervezetek, mint a Munkás-, Katona-, Paraszt- stb. Küldöttek Szovjetjei;

— hogy ezért sehol a világon nem mehet át az egész államhatalom a nép *valódi* többségének, vagyis a munkások és szegényparasztok kezébe olyan könnyen és *olyan békésen*.

A Konferencia kijelenti, hogy a hadsereg fenntartásához szükséges pénzt nem a tőkéseket gazdagító kölcsönök révén kell megszerezni, hanem a tőkésekre kivetett különösen magas jövedelem- és vagyonadó útján.

A Konferencia kijelenti, hogy amíg a nép többsége, az agitáció és propaganda teljes szabadságának feltételei között még nem érti meg a jelenlegi háború elválaszthatatlan összefüggését a kapitalisták érdekeivel, csupán egyetlen gyakorlati eszköz van, amellyel siettetni lehet a népek mészárlásának befejezését.

Ez az eszköz — a lövészárok-barátkozás.

A Konferencia mint tényt megállapítja, hogy még az

---

* *Lenin* Művei. 21. köt. 1951. 303—308. old. — *Szerk.*
** *Lenin* Művei. 21. köt. 1951. 411. old. — *Szerk.*

a lap, amely minden körülmények között a tőkések érdekeit védi, a „Novoje Vremja" is elismeri április 12-i kievi táviratában, hogy a lövészárok-barátkozás megkezdődött. A katonaküldöttektől a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjéhez érkezett számos jelentés megerősíti ezt a tényt.

Oroszország és Németország katonái, a két ország egyenruhába bujtatott proletárjai és parasztjai, azzal, hogy megkezdték a lövészárok-barátkozást, az egész világnak megmutatták, hogy a tőkések által elnyomott osztályok helyes ösztöne helyes utat sugallt a népek mészárlásának befejezéséhez.

Lövészárok-barátkozáson, először azt értjük, hogy kiáltványokat adunk ki orosz nyelven, ezeket lefordítjuk németre a fronton való terjesztés céljából; másodszor, megszervezzük az orosz és német katonák közös gyűléseit a fronton, tolmácsok segítségével, olymódon, hogy *egyik* ország tőkései és legtöbbnyire a tőkésosztályhoz tartozó tábornokai és tisztjei se merészeljék zavarni ezeket a gyűléseket s maguknak a katonáknak határozott és külön engedélye nélkül — ne merészeljenek még csak résztvenni sem ezeken a gyűléseken.

Ezekben a felhívásokban és ezeken a gyűléseken meg kell magyarázni a háborúval és békével kapcsolatban fentebb kifejtett nézeteket, rá kell mutatni arra, hogy ha mindkét országban — Németországban éppúgy, mint Oroszországban — az egész államhatalom teljesen és kizárólag a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe megy át, akkor az egész emberiség egyszerre megkönnyebbülten fog fellélekzeni, mert ezzel valóban biztosítva lesz a háború leggyorsabb befejezése, a legtartósabb, valóban demokratikus béke valamennyi nép között, s ezzel együtt biztosítva lesz valamennyi ország áttérése a szocializmusra.

A megírás ideje: 1917 április 15. és 22. (április 28. és május 5.) között.
Először 1927-ben, Lenin Művei 2—3. kiadásának XX. kötetében jelent meg.

A PARASZTKÜLDÖTTEK KONGRESSZUSA[60]

A Tauriai palotában április 13-a óta tart a parasztszervezetek és a Parasztküldöttek Szovjetjei képviselőinek kongresszusa, amely azért ült össze, hogy irányelveket dolgozzon ki a Parasztküldöttek Összoroszországi Szovjetjének összehívására és ugyanilyen Szovjeteknek a vidéken való alakítására vonatkozóan.

A kongresszuson — a „Gyelo Naroda" szavai szerint — több mint 20 kormányzóság képviselői vesznek részt.

Határozatokat hoztak arról, hogy a lehető legrövidebb időn belül meg kell szervezni a „parasztságot" alulról „fentig" teljes egészében. A „parasztság legjobb szervezeti formájának" a „különböző vidékeken működő Parasztküldöttek Szovjetjeit" ismerték el.

Bihovszkij, a mostani kongresszus összehívásának előkészítésével megbízott ideiglenes iroda tagja, rámutatott arra, hogy a Moszkvai Szövetkezeti Kongresszus[61], amely 12 millió szervezett tagot, vagyis 50 millió főnyi lakosságot képvisel, úgy döntött, hogy a parasztságot a Parasztküldöttek Összoroszországi Szovjetjének létrehozása útján szervezi meg.

Ez óriási fontosságú dolog, amelyet teljes erővel támogatni kell. Ha haladéktalanul megvalósítják, ha a parasztság, Singarjov szavai ellenére, a többség határozata alapján, nempedig a földbirtokosokkal kötött „önkéntes megegyezés" értelmében azonnal kezébe veszi az egész földet, akkor nemcsak a katonák nyernek, azzal, hogy több kenyeret és húst kapnak — nyer a szabadság ügye is.

Mert maguknak a parasztoknak a szervezkedése, fel-

tétlenül alulról, feltétlenül a hivatalnokok, a földbirtokosok és szekértolóik „ellenőrzése és felügyelete" nélkül, a legbiztosabb és egyetlen záloga a forradalom, a szabadság sikerének, annak, hogy Oroszországot sikeresen felszabadítjuk a földbirtokos iga és szolgaság alól.

Nem kétséges, hogy a párt minden tagja, minden öntudatos munkás minden erejével támogatja a Parasztküldöttek Szovjetjeinek szervezését, gondoskodnak számuk növeléséről, erejük gyarapításáról, megfeszítik erejüket, hogy ezeken a Szovjeteken belül következetesen és szigorúan a proletárosztály érdekének megfelelően végezzék a munkát.

Hogy ilyen munkát végezhessünk, külön kell tömöríteni a proletár (béres, napszámos stb.) elemeket, az általános Parasztszovjeteken *belül* vagy (néha pedig *és)* meg kell szervezni a Béresküldöttek külön Szovjetjeit.

Mi ezzel nem az erők szétforgácsolására törekszünk; ellenkezőleg, hogy erősíthessük és kiszélesíthessük a mozgalmat, talpra kell állítani — a földbirtokosok és a kapitalisták terminológiája szerint — *„legalsó"* — réteget, helyesebben, osztályt.

Hogy a mozgalmat előrelendítsük, ki kell szabadítani a burzsoázia befolyása alól, igyekeznünk kell megtisztítani ezt a mozgalmat a kispolgárság elkerülhetetlen gyengeségeitől, ingadozásaitól, hibáitól.

Ezt a munkát elvtársi meggyőzés útján kell végezni, nem szabad elébevágni az eseményeknek, nem kell sietni szervezetileg „lerögzíteni" azt, amit még nem ismertek fel, nem gondoltak át, nem értettek meg, nem érezték át kellőképpen *maguk* a falusi proletárok és félproletárok. De ezt a munkát el kell végezni, azonnal és mindenütt hozzá kell látni.

Gyakorlati követelésekként, jelszavakként — helyesebben — javaslatokként, amelyeket úgy vetünk fel, hogy rájuk tereljük a parasztok *figyelmét*, az élet soronlevő égető kérdéseinek kell szerepelniök.

Az első kérdés — a földkérdés. A falusi proletárok követelni fogják, hogy kivétel nélkül *minden* föld teljesen és azonnal menjen át az egész nép kezébe, s hogy a helyi bizottságok azonnal rendelkezzenek ezekkel a földekkel.

De a földet nem lehet megenni. Sokmillió gazdaság — ló, szerszám, vetőmag hiányában semmi hasznát nem látja annak, hogy a föld a „nép" tulajdonába megy át.

Azonnal napirendre kell tűzni azt a kérdést és gyakorlati intézkedéseket kell foganatosítani annak érdekében, hogy a nagygazdaságok — ha arra a legcsekélyebb lehetőség is mutatkozik — továbbra is mint nagygazdaságok működjenek, agronómusok és a Béresküldöttek Szovjetjeinek vezetésével, a legjobb gépekkel, vetőmaggal, a legjobb agrotechnikai módszerek alkalmazásával.

Nem titkolhatjuk el a parasztok előtt, még kevésbbé a falusi proletárok és félproletárok előtt, hogy a kisgazdaság az árugazdaság és a kapitalizmus fennmaradása esetén *nem képes* megszabadítani az emberiséget a tömegnyomortól, — hogy *gondolni* kell a társadalmasított nagyüzemű gazdaságra való áttérésre, *s ehhez azonnal hozzá kell fogni*, meg kell tanítani a tömegeket *és meg kell tanulni a tömegektől*, hogy melyek ennek az átmenetnek gyakorlatilag célszerű módozatai.

A másik igen fontos, időszerű kérdés: az államrend és államigazgatás kérdése. Nem elég hirdetni a demokráciát, nem elég azt kikiáltani és elrendelni, nem elég megbízni a nép „képviselőit", hogy valósítsák meg a demokráciát a képviseleti intézményekben. A demokráciát azonnal *építeni* kell, alulról, a tömegek kezdeményezésével, a tömegeknek az *egész* államéletben való tevékeny részvételével, felülről jövő „felügyelet" nélkül, hivatalnokok nélkül.

A rendőrség, a hivatalnoki kar, az állandó hadsereg helyett az egész nép általános felfegyverzése, általános *milícia*, amelynek egy szálig mindenki tagja s amelyben a nők feltétlenül résztvesznek — ez az a gyakorlati feladat, amelynek megvalósításához azonnal hozzá lehet és hozzá is kell fogni. Minél több kezdeményezést, sokoldalúságot, merészséget, alkotó lendületet visznek bele ebbe az ügybe a tömegek, annál jobb. Nemcsak a falusi proletárok és félproletárok — minden bizonnyal az egész parasztság kilenctized része követ majd bennünket, ha világosan, egyszerűen, érthetően, élő példákon és a való élet tanulságai alapján tudjuk megmagyarázni javaslatunkat:

— ne engedjük visszaállítani a rendőrséget;

— ne engedjük visszaállítani a gyakorlatilag le nem váltható s a földbirtokosok és tőkések osztályához tartozó hivatalnokok mindenhatóságát;

— ne engedjük visszaállítani a néptől elkülönített állandó hadsereget, amely legbiztosabb záloga a szabadság elrablására és a monarchiához való visszatérésre irányuló minden kísérletnek;

— tanítsuk a népet, a legalsó rétegekig, az államigazgatás művészetére, mégpedig necsak könyvből tanítsuk, hanem úgy is, hogy azonnal és mindenütt áttérünk a gyakorlatra, a tömegek tapasztalatainak alkalmazására.

Demokrácia alulról, demokrácia hivatalnokok nélkül, rendőrség, állandó hadsereg nélkül. A közszolgálatnak egy szálig felfegyverzett, népi *milícia* által való ellátása — ez annak a szabadságnak a záloga, amelyet nem vehetnek el sem cárok, sem „vitéz" tábornokok, sem a kapitalisták.

„Pravda" 34. sz.
1917 április 16.

AZ EMIGRÁNSOK VISSZATÉRÉSÉHEZ

A mai lapok P. B. Akszelrod, L. Martov, Rjazanov, Lunacsarszkij és Natanszon aláírásával egy sürgönyt közölnek, amely így szól: *„Megállapítjuk, hogy teljesen lehetetlen Anglián át visszatérni Oroszországba."*

Egy másik sürgöny, melyet Mandelberg, a II. duma képviselője, Rejheszberg professzor, Feliksz Kon, Usztyinov, Balabanova, Andronnyikov és mások írtak alá, így szól:

„A kivezető utat abban látjuk, hogy az orosz és a német kormány megállapodást köt... az internáltak *kicserélésére* vonatkozóan... megfelelő számú Oroszországban internált *német* polgári *fogoly* szabadonbocsátása ellenében."

Vajjon miért nem nyilvánítják a „Russzkaja Voljá"-nál és a „Jegyinsztvó"-nál működő uraságok német ügynököknek ezeket az emigránsokat is?

„Pravda" 34. sz.
1917 április 16.

NÉZETEINK

VÁLASZ A KATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJE VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATÁRA

Az április 16-i lapok a következő határozatot közlik:

„A Katonaküldöttek Szovjetjének Végrehajtó Bizottsága megtárgyalta egyes elvtársak közlését a bomlasztó, a forradalmi, sőt gyakorta szociáldemokrata lobogó mögé rejtőző propagandáról, különösen az ú. n. leninisták propagandájáról, és mivel ezt a propagandát nem tekinti kevésbbé károsnak, mint bármely jobboldali ellenforradalmi propagandát, s mivel ugyanakkor lehetetlennek tartja megtorló intézkedések foganatosítását a propaganda ellen, amíg a propaganda csak propaganda marad, feltétlenül szükségesnek tartja, hogy minden intézkedés megtörténjék annak érdekében, hogy ezzel a propagandával szembeállítsuk a mi propagandánkat és agitációnkat. Arra kell törekednünk, hogy szervezeteink elég erősek legyenek ahhoz, hogy bármely ellenforradalmi akcióval, bárhonnan induljon is az ki, szembeszegezzük a mi akcióinkat. Határozottan kívánjuk, hogy a Végrehajtó Bizottság a bomlasztó propaganda elleni harc céljából tervszerű agitációt indítson mind a sajtóban, mind pedig különösképpen a katonai alakulatok között."

Ha összehasonlítjuk ezzel a határozattal az (április 17-i) „Izvesztyija" szerkesztőségi vezércikkének általunk idézett kijelentését, amely „a becstelen és undorító uszítás" ellen irányul, akkor nyomban rájövünk, hogy *valójában* milyen politikai csoportosulás alakult ki e körül a kérdés körül:

Azt, hogy a „Russzkaja Volja" uszító lap, hogy Plehanov úr „Jegyinsztvó"-ja utánozza „ezt a harci módszert" — egy *tanu*, a „Gyelo Naroda", elismerte.

Más álláspontra helyezkedik a Katonaküldöttek

Szovjetjének Végrehajtó Bizottsága, amely határozottan kijelenti, hogy „lehetetlennek tartja megtorló intézkedések foganatosítását, amíg a propaganda csak propaganda marad".

Ezért közöljük teljes egészében a Végrehajtó Bizottság határozatát és hasznosnak tartjuk annak érdemleges elemzését.

A határozat leszegezi, hogy Lenin propagandája „nem kevésbbé káros, mint bármely jobboldali ellenforradalmi propaganda".

Nos, lássuk csak, hogy lényegileg mi a különbség 1) a jobboldali ellenforradalmi propaganda, továbbá 2) az Ideiglenes Kormány *mellett* és ennek támogatása érdekében folytatott propaganda és 3) a mi propagandánk között.

A jobboldaliak az Ideiglenes Kormány megdöntését és a monarchiához való visszatérést akarják.

Az Ideiglenes Kormány *megígérte*, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjével egyetértésben fog eljárni.

A mi propagandánk: az államban minden hatalomnak *csakis* a Munkás-, Katona-, Paraszt- stb. Küldöttek Szovjetjeinek kezébe kell átmennie, mert ezek a Szovjetek közismerten a nép óriási többségét képviselik. Ennek érdekében mi „megmagyarázás" útján (amint Lenin már az első napon pontosan és világosan megmondta téziseiben*) el akarjuk érni, hogy a nép többsége megértse, hogy a hatalomnak ez az átmenete szükséges.

Tehát a jobboldaliak a cár hatalmát akarják. A tőkések a tőkések hatalmát akarják (hiszen az Ideiglenes Kormány a kapitalisták kormánya); azt ígérik, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjével egyetértésben fognak eljárni.

Mi meg akarjuk győzni a nép többségét, hogy a hatalomnak *csakis* a Munkás-, Katona- stb. Küldöttek Szovjetjeinek kezében kell lennie.

A napnál is világosabb, hogy *még* az Ideiglenes Kormánnyal való megegyezés híveinek szemszögéből sem lehet

* Lásd ebben a kötetben 5. old. — *Szerk.*

a mi propagandánkra azt mondani, hogy „nem kevésbbé káros, mint bármely jobboldali ellenforradalmi propaganda". Hiszen a megegyezés hívei most a nép többségére támaszkodnak! Hogy nevezhetik hát „ugyanolyan károsnak, mint a jobboldalit" a mi propagandánkat, amely arról akarja a többséget *meggyőzni*, hogy kézbe kell venni minden hatalmat?

A megegyezés híveinek állítása nyilvánvaló képtelenség.

A Katonaküldöttek Szovjetje aligha védheti sokáig Végrehajtó Bizottságának ezt a nézetét.

Menjünk tovább.

Lényegileg miben állnak nézeteltéréseink?

Főként három pontban:

1) A föld kérdésében. Mi amellett vagyunk, hogy a parasztok, maguknak a helybeli parasztoknak többségi határozata alapján, azonnal vegyék birtokukba az *egész* földet és ilymódon növeljék a kenyér- és hústermelést a katonák számára.

Az Ideiglenes Kormány azt akarja, hogy a parasztok és a földbirtokosok „megegyezzenek", vagyis hogy háromszáz paraszt „megegyezzék" egy földbirtokossal.

Majd elválik, hogy a mi pártunkon vagy az Ideiglenes Kormány pártján lesz-e ebben a kérdésben a nép többsége.

2) Mi olyan köztársaságot akarunk, amelyben egyáltalán nincs sem rendőrség, sem állandó hadsereg (meggyőződésünk szerint ennek helyébe az egész nép általános felfegyverzésének kell lépnie), sem olyan hivatalnoki kar, amely gyakorlatilag nem váltható le és munkájáért kiváltságos, burzsoá fizetést élvez. Azt akarjuk, hogy egytől-egyig minden hivatalnok választott, bármely pillanatban leváltható legyen és proletár fizetést kapjon.

Az Ideiglenes Kormány a szokásos típusú rendőrség visszaállítását, az állandó hadsereget és a szokásos hivatalnoki kart akarja.

3) Az Ideiglenes Kormány *annak* a háborúnak és az *olyan* háborúnak folytatását akarja, amelyet Véres Miklós kezdett meg. Az Ideiglenes Kormány az *ő általa* kötött titkos rablószerződések megerősítése mellett foglal állást *anélkül*, hogy *megkérdezné mit akar a nép*, sőt anélkül, hogy a szerződéseket nyilvánosságra hozná.

Mi ellene vagyunk az ilyen háborúnak, ellene vagyunk a szerződések megerősítésének, ellene vagyunk annak, hogy nem hozzák nyilvánosságra a szerződéseket.

Mi azt tanácsoljuk a népeknek, kivétel nélkül mindegyiknek, hogy fejezzék be ezt a háborút nem-erőszakos, vagyis valóban demokratikus békével, amely kivétel nélkül minden népnek és nemzetiségnek biztosítja a szabadságot. Mi azt akarjuk bebizonyítani a népnek, hogy a háborúnak valóban nem-erőszakos békével való befejezése érdekében az államhatalomnak teljes egészében és kizárólag a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe kell átmennie.

Mert amíg a hatalom a tőkések és a földbirtokosok (Gucskov, Lvov, Miljukov) kezében van, addig a háborút a valóságban továbbra is a tőkések irányítják, addig az annexiók nélküli békével kapcsolatban tett minden ígéret csak ígéret marad, addig a világ munkásainak bizalmatlansága a kapitalisták kormányával szemben elkerülhetetlen; a háború tehát továbbra is el fog húzódni.

Azt kérdezik, hogy mi lesz, ha Oroszországban a hatalom a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe megy át, Németországban viszont *nem* tör ki olyan forradalom, amely megdönti nemcsak II. Vilmost, *hanem a német Gucskovokat és Miljukovokat is* (mert ha a német II. Miklós helyébe a német Gucskovok és Miljukovok lépnek, akkor a háború tekintetében egyáltalán semmi sem változik)?

Feleletünk: a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezében a hatalom a nép többségének a hatalma lesz, márpedig ez a többség munkásokból és szegényparasztokból áll. Ezeknek *valóban* nem fűződik érdekük az annexiókhoz, ezek nem szavakban, hanem *valóban* lemondanak az annexiókról, *valóban* nem lesznek többé a tőkések profitjának az őrei.

Ilyen feltételekkel *mi is hajlandók vagyunk* forradalmi háborúra bármely ország kapitalistái ellen, mert ez valóban olyan háború lesz, amely minden néven nevezendő tőke érdekei ellen, nempedig egyetlen ország kapitalistáinak érdekeiért fog folyni.

Azt kérdezik, hogyan lehet gyakorlatilag, azonnal,

haladéktalanul meggyorsítani a béke ügyét, ha nem lehet a háborút úgy befejezni, hogy egyszerűen földbe döfik a szuronyokat?

Feleletünk: a háborút nem lehet sem úgy befejezni, hogy egyszerűen földbe döfik a szuronyokat, sem általában az egyik hadviselő ország egyoldalú félreállásával. A béke siettetésének csak egy gyakorlati, azonnali eredménnyel járó eszköze van és lehet (a munkásforradalomnak a tőkéseken aratott győzelmén kívül), mégpedig: a lövészárok-barátkozás.

Azonnal, erélyesen, minden módon, feltétlenül elő kell segítenünk *mindkét* hadviselő csoport katonáinak lövészárok-barátkozását.

A lövészárok-barátkozás már megkezdődött. Támogassuk.

Ezek a mi nézeteink. Szilárd meggyőződésünk, hogy a nép többsége *nem* fogja ezekről a nézetekről azt mondani, hogy „nem kevésbbé károsak, mint bármely jobboldali ellenforradalmi propaganda".

„Pravda" 35. sz.
1917 május 1. (április 18.)
Aláírás: N. Lenin.

HOGYAN LÁNCOLTÁK MAGUKAT A TŐKÉSEKHEZ

A „Finanszovaja Gazeta"[62], a nagytőkések és a bankok lapja, április 17-i vezércikkében nagyszerűen tár fel egy óriási fontosságú tényt, nevezetesen azt, hogyan kötözték meg a szociálforradalmárok, a mensevik szociáldemokraták stb. pártjai saját magukat kezükön-lábukon, hogyan láncolták magukat a kapitalistákhoz azzal a hírhedt „megegyezéssel", amelyet az Ideiglenes Kormánnyal kötöttek.

Idézzük ennek a vezércikknek teljes szövegét:

A BALOLDALIAK ÉS A KÖLCSÖN

Az Ideiglenes Kormány által kibocsátott Szabadságkölcsön baloldali körökben nem váltotta ki azt a lelkesedést, amellyel a kölcsönt a lakosság többsége fogadta.

A baloldali sajtó három csoportra oszlott. A lenini „Pravda" határozottan a kölcsön ellen nyilatkozott: ezzel a bolsevikok álláspontját fejezte ki. Plehanov „Jegyinsztvó"-ja erélyesen támogatja a kölcsönt. Végül, a szocialista sajtó más lapjai, a „Rabocsaja Gazeta", a „Zemlja i Volja" és a „Volja Naroda" — „középutas" álláspontot foglaltak el: sem ezt, sem azt; sem a kölcsön mellett, sem ellene. Ez az álláspontja a Katona- és Munkásküldöttek Szovjetjének is, amely elvben elhatározta, hogy támogatja a kölcsönt, most azonban ismét kétségei támadtak és ingadozik. Bizony igaza volt a „Gyeny"-nek, amely nemrég szemére vetette ennek a középen álló, legerősebb csoportnak, amelyhez a mensevikek és szociálforradalmárok is tartoznak, hogy álláspontja határozatlan és felemás.

A Katona- és Munkásküldöttek Szovjetje, mintha csak újabb bizonyítékát akarná szolgáltatni e szemrehányás jogosságának, tegnap ismét visszatért a kölcsön már egyszer eldön-

tött kérdésére, és ezzel kapcsolatban megbeszélést tartott. N. Sz. Csheidze közölte, hogy a legközelebbi napokban újabb kormánynyilatkozat várható, amely kimerítően megvilágítja a kormánynak a kül- és belpolitikai kérdésekben elfoglalt álláspontját. N. Sz. Csheidze azt javasolta, hogy addig halasszák el a kölcsön támogatása kérdésének megtárgyalását.

A baloldaliaknak ez az állásfoglalása, hogy többet ne mondjunk, megütközést kelt. Hiszen valakinek csak kell kormányoznia az államot és meg kell valósítania azokat a reformokat, amelyekre a sokat szenvedett Oroszország áhítozik. Tehát két lehetőség van: vagy bírja a jelenlegi kormány a baloldal bizalmát, vagyis eddig, a multban, nem követett el semmi olyat, amivel vállalt kötelezettségét megszegte volna; vagypedig nem bírja ezt a bizalmat. Az utóbbi esetben a baloldaliaknak, ha az Ideiglenes Kormánytól megvonják támogatásukat, nem csupán a kormány tevékenységének „ellenőrzését" kell vállalniok, hanem a kormányzás egész terhét, valamint a nép és a történelem előtti felelősséget is. Ha ellenben semmiféle bűn elkövetését sem róhatják az Ideiglenes Kormány terhére, akkor természetesen nincs joguk arra, hogy megvárják jövőbeli ténykedéseit, hanem meg kell adniok neki minden támogatást. De semmiesetre sem engedhető meg az a felemásság, az a kertelés és tartózkodás, amely egyrészt a legkisebb mértékben sem csökkenti az Ideiglenes Kormány felelősségét, mely a történelem ítélőszéke előtt nem is hivatkozhat elszigeteltségére, másrészt viszont — ténylegesen megfosztja az Ideiglenes Kormányt a hatalmas demokratikus tömegek támogatásától és nehéz helyzetbe hozza.

A szocialista irányzatoknak mindig erénye volt az egyenesség. A szocialista pártok politikájától távol állt a köntörfalazás, a nyárspolgári gerinctelenség és a rugalmas opportunizmus. Most a kölcsön kérdésében az orosz szocialista mozgalom középen álló csoportjai elárulták ezeket a hagyományos elveket és az októbrista felemásság útjára léptek. A közvéleménynek joga van azzal a felszólítással fordulni hozzájuk, hogy magyarázzák meg kertelés nélkül, mi az álláspontjuk a kölcsönnel kapcsolatban, nyilatkozzanak becsületesen és nyiltan, résztvesznek-e benne vagy sem, s teljesítsék ezzel erkölcsi kötelességüket az Ideiglenes Kormánnyal szemben: vagy lehetővé teszik számára azt, hogy a baloldali irányzatokra támaszkodjék, vagy szegezzék le, hogy nem értenek vele egyet.

A bankvezérek üzletemberek. Józanul tekintenek a politikára: megígérted, hogy támogatod a kapitalisták

kormányát (amely imperialista háborút visel) — tehát ide azzal a kölcsönnel.

Helyes! Az eszer és a mensevik párt azzal, hogy kezükön-lábukon megkötötték magukat, gyámoltalanul megadták magukat a tőkéseknek. Az az ígéret, hogy „a legközelebbi napokban" „újabb kormánynyilatkozat várható, amely kimerítően (!!??) megvilágítja" — már túlontúl meg van világítva! — „a kormánynak a kül- és belpolitikai kérdésekben elfoglalt álláspontját" — üres ígéret.

„Nyilatkozatokkal", amelyek kijelentésekből, fogadkozásokból, proklamációkból állnak, nem lehet változtatni a dolog lényegén. A dolog lényege pedig az, hogy a kapitalisták kormánya, Lvov, Gucskov, Miljukov és társaik kormánya a tőke érdekeit képviseli, amelyet kötnek ezek az érdekek, és nem tud megszabadulni (még ha akarna sem) az imperialista, hódító, annexiós politikától.

Semmitmondó és semmire sem kötelező frázisok segítségével a „baloldali" irányzatokra *„támaszkodni"*, vagyis imperialista politikáját a baloldal tekintélyével alátámasztani, valójában cseppet sem tágítva ettől a politikától — ezt készül most tenni a mi imperialista kormányunk, ez az, amiben Csheidze és barátai — objektíve — segítségére vannak.

„Októbrista felemásság" — ez a találó kifejezés nemcsak tárgyilagos, de teljesen helyes megítélése az eszerek és a mensevikek vonalának olyan politikusok részéről, akik világosan látják a dolgok lényegét.

„Pravda" 36. sz.
1917 május 3. (április 20.)

A PROLETÁR-MILÍCIÁRÓL

Április 14-én lapunk egy Kanavinból (Nyizsnyij-Novgorod kormányzóság) kapott tudósítás alapján közölte, hogy *„majdnem minden gyárban bevezették a gyárigazgatóság által fizetett, munkásokból álló miliciát."*

A kanavini járásban a tudósító közlése szerint 16 gyár van, a munkások száma a vasutasokon kívül körülbelül 30 000, tehát a tőkések által fizetett munkás-milícia bevezetése a szóbanforgó vidéken már jelentős számú nagyüzemre terjedt ki.

A tőkések által fizetett munkás-milícia bevezetése olyan intézkedés, amelynek hatalmas — túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy óriási, döntő — jelentősége van, mind gyakorlati, mind elvi szempontból. A forradalom nem tekinthető biztosítottnak, vívmányainak sikere nem biztosítható, a forradalom továbbfejlődése *lehetetlen*, ha ez az intézkedés nem válik általánossá, ha nem valósítják meg teljesen és nem hajtják végre az egész országban.

A burzsoá és földbirtokos köztársaságiak, akik csak akkor váltak köztársaságiakká, amikor már meggyőződtek arról, hogy *másként* nem parancsolgathatnak a népnek, igyekeznek egy minél monarchikusabb köztársaságot létrehozni, olyasfélét, mint a francia köztársaság, amelyet Scsedrin köztársaságiak nélküli köztársaságnak nevezett[63].

A földbirtokosok és tőkések számára jelenleg, miután meggyőződtek a forradalmi tömegek erejéről, az a legfontosabb, hogy *megtartsák* a régi rendszer legfontosabb intézményeit, megtartsák az elnyomás régi eszközeit: a rendőrséget, a hivatalnoki kart és az állandó hadsereget. Arra

törekszenek, hogy a „polgári-milíciát" a régihez szabják, vagyis hogy a felfegyverzett embereknek a néptől elszakadt, a burzsoáziához minél közelebb álló, a burzsoáziához tartozó egyének parancsnoksága alá rendelt kis osztagaiból álljon.

A szociáldemokrácia minimális programja az állandó hadseregnek általános népfelfegyverzéssel való felváltását követeli. Csakhogy az európai hivatalos szociáldemokraták többsége és a mi mensevikjeink vezetőinek a többsége „elfelejtette" vagy félretolta a párt programját, s a nemzetköziséget sovinizmussal („honvédelemmel"), a forradalmi taktikát reformizmussal cserélte fel.

Márpedig éppen most, forradalmi helyzetben, különösen sürgős szükség van a nép általános felfegyverzésére. Csalás és hazug kibúvó volna arra hivatkozni, hogy ha van forradalmi hadsereg, fölösleges a proletariátus felfegyverzése, vagypedig arra, hogy „nincs elég" fegyver. Arról van szó, hogy azonnal hozzá kell látni az általános, az egész népet egy szálig felölelő milícia szervezéséhez, amely majd megtanulja a fegyverforgatást, még akkor is, ha „nincs elég" fegyver mindenki számára; hiszen a népnek egyáltalán nincs szüksége feltétlenül annyi fegyverre, hogy mindenkinek mindig legyen fegyvere. Az egész népnek egy szálig meg kell tanulnia a fegyverforgatást, és egy szálig be kell lépnie a milíciába, amely felváltja a rendőrséget és az állandó hadsereget.

A munkásoknak arra van szükségük, hogy ne legyen a néptől elszakadt hadsereg, hogy a munkások és a katonák *egybeolvadjanak* egy egységes, az egész népre kiterjedő milíciában.

Enélkül fennmarad az elnyomás apparátusa, amely kész kiszolgálni ma Gucskovot és barátait, az ellenforradalmi tábornokokat, holnap meg esetleg Radko Dmitrijevet vagy valamilyen trónkövetelőt, aki népszavazáson alapuló monarchiát akar alapítani.

A tőkéseknek most köztársaságra van szükségük, mert másként „nem boldogulnak" a néppel. Csakhogy nekik „parlamentáris" köztársaság kell, vagyis az, hogy a demokratizmus a demokratikus *választásokra* szorítkozzék, arra a jogra, hogy a parlamentbe olyan embereket

küldhessenek, akik — Marx találó és mélységesen igaz megjegyzése szerint — a népet *képviselik* és *leteperik*[64].

A mai szociáldemokrácia opportunistái, akik Marxot Scheidemannal cserélik fel, bemagolták azt a szabályt, hogy a parlamentarizmust „ki kell használni" (ez vitathatatlan), de elfelejtették Marx tanításait arról, hogy mi a proletárdemokrácia értelme a burzsoá parlamentarizmussal *szemben*.

A népnek azért van szüksége a köztársaságra, hogy a tömegeket demokráciára nevelje. *Nemcsak* demokratikus típusú képviseletre van szükség, hanem arra is, hogy az egész államigazgatást alulról, maguk a tömegek építsék fel, és hogy a tömegek hatékony részt vegyenek az élet minden megnyilvánulásában, tevékeny szerepet játsszanak az igazgatásban. Az elnyomás régi szerveinek, a rendőrségnek, a hivatalnoki karnak és az állandó hadseregnek a nép általános felfegyverzésével, valóban általános milíciával történő *felváltása* az egyetlen út, amely leginkább biztosítja az országot a monarchia visszaállítása ellen és *lehetővé* teszi, hogy tervszerűen, szilárd és határozott léptekkel haladjunk a szocializmus felé, nem úgy, hogy felülről „bevezetjük", hanem úgy, hogy a proletárok és félproletárok hatalmas tömegeit megtanítjuk az államigazgatás művészetére, az *egész* államhatalommal való rendelkezésre.

A burzsoá parlamentáris köztársaságnak, amely arra törekszik, hogy a tőke uralmát örökkévalóvá tegye, az az eszményképe, hogy a közszolgálatot a nép fölött álló rendőrség, a burzsoáziát szívvel-lélekkel szolgáló hivatalnoki kar és a földbirtokosok és tőkések parancsnoksága alatt álló állandó hadsereg lássa el.

A munkásosztálynak az az eszményképe, hogy a közszolgálatot az egész népet felölelő, valóban általános, férfi és női milícia lássa el, amely alkalmas arra, hogy részben felváltsa a hivatalnokokat, amely nemcsak azon alapul, hogy minden hivatali tisztséget választás útján töltenek be, nemcsak azon, hogy a hivatalnokok bármely időpontban leválthatók, hanem azon is, hogy munkájukat nem „úri módon", nem burzsoá módon, hanem munkás módon díjazzák.

Ez az eszménykép nemcsak hogy bekerült programunkba, nemcsak hogy elfoglalta helyét a nyugati munkásmozgalom történetében, nevezetesen a Párizsi Kommün tapasztalatai között, ezt az eszményképet nemcsak hogy Marx méltatta, kiemelte, tisztázta és ajánlotta, de gyakorlatilag is alkalmazták már Oroszország munkásai 1905-ben és 1917-ben.

A Munkásküldöttek Szovjetjei, jelentőségük szerint, az általuk teremtett államhatalom típusa szerint, éppen olyan demokrácia intézményei, amely kiküszöböli a régi elnyomószerveket, amely rátér az egész népet felölelő milícia útjára.

De hogyan lehet a milíciát általános népi milíciává tenni, amikor a proletárok és a félproletárok a gyárakban robotolnak s elgyötri őket a földbirtokosok és a tőkések számára végzett fegyencmunka?

Csak egy a módja: a munkás-milíciát a tőkéseknek kell fizetniök.

A tőkéseknek kell megfizetniök a munkásoknak azokat az órákat vagy napokat, amelyeket a proletárok közszolgálatban töltenek.

Erre a helyes útra maguk a munkástömegek lépnek. A nyizsnyijnovgorodi munkások példája legyen mintakép egész Oroszország számára.

Munkások, elvtársak! Győzzétek meg a parasztokat és az egész népet arról, hogy a rendőrség és a régi hivatalnoki kar helyébe meg kell teremteni az általános miliciát! Vezessétek be az ilyen, és csakis az ilyen milíciát. Vezessétek be a Munkásküldöttek Szovjetjei útján, a Parasztküldöttek Szovjetjei útján, a helyi önkormányzati szervek útján, amelyek a munkásosztály kezébe kerülnek. Semmiesetre se elégedjetek meg burzsoá-milíciával. Vonjátok be a nőket a közszolgálatba, a férfiakkal egy sorban. Feltétlenül vigyétek keresztül, hogy a tőkések megfizessék a munkásoknak azokat a napokat, amelyeket a milíciában teljesített közszolgálatban töltöttek el!

Tanuljatok demokráciát gyakorlatilag, azonnal, magatok, alulról; emeljétek a tömegeket az igazgatásban való

tevékeny, közvetlen, általános részvétel magaslatára; ez, és csakis ez a záloga a forradalom teljes győzelmének és szilárd, megfontolt, tervszerű előrehaladásának.

„Pravda" 36. sz.
1917 május 3. (április 20.)

CSŐD?

Értesülésünk szerint a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének Végrehajtó Bizottsága éppen most kapott egy jegyzéket, amelyet Ideiglenes Kormányunk valamennyi külföldi képviseletnek megküldött.

Ez a jegyzék nyilván az a bizonyos „nyilatkozat", amelyet, N. Sz. Csheidze feltevése szerint, három napon belül kellett megtenni és amelynek úgylátszik határozott kijelentéseket kellett tartalmaznia az annexiók ellen.

De mi derült ki?

A jegyzékben az Ideiglenes Kormány kereken kijelenti, hogy Oroszország a háborút a végsőkig folytatja, hogy Oroszország hű marad a szövetségesekkel szemben vállalt kötelezettségeihez.

Ez a jegyzék robbanó bombaként hatott.

A Végrehajtó Bizottság többsége, Csheidze, Cereteli stb., teljesen elvesztette a fejét. A „megegyezések" politikájának csődje nyilvánvaló — és sokkal korábban következett be, mint vártuk.

Nem lehet befejezni az imperialista háborút az összekötő bizottságban folytatott fecsegéssel . . .

„Pravda" 36. sz.
1917 május 3. (április 20.)

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917 ÁPRILIS 20-I (MÁJUS 3-I) HATÁROZATA AZ IDEIGLENES KORMÁNY 1917 ÁPRILIS 18-I (MÁJUS 1-I) JEGYZÉKÉVEL KAPCSOLATOS VÁLSÁGRÓL

Az Ideiglenes Kormány jegyzéke megmutatta, hogy pártunknak a Petrográd Városi Konferencia határozatában elfoglalt álláspontja teljesen helyes, nevezetesen, hogy: 1) az Ideiglenes Kormány ízig-vérig imperialista kormány, amely az angol-francia és az orosz tőke pórázán jár; 2) minden ígérete, amelyet („a nép békeakaratának kinyilatkoztatására" stb. vonatkozóan) tett vagy tehetne, nem tartalmazhat egyebet csalásnál; 3) az Ideiglenes Kormány *nem képes* lemondani az annexiókról — függetlenül attól, hogy milyen lesz a személyi összetétele, mert a most folyó háborúban és különösen a jelenlegi helyzetben a tőkésosztály össze van fonódva a banktőkével; 4) ez a jegyzék ismételten leleplezi a kispolgárság politikáját, amelyet a narodnyikok, a mensevikek, a Munkásküldöttek jelenlegi Szovjetje vezetőinek többsége folytat, s amely abban áll, hogy alátámasztja azokat a hiú reményeket, hogy a tőkésekre (vagyis az Ideiglenes Kormányra) „befolyást lehet gyakorolni", „meg lehet őket javítani".

Ennélfogva a Központi Bizottság megállapítja:

I. A jelenlegi kormány személyi összetételének bármilyen megváltoztatása (Miljukov lemondása, Kerenszkij visszahívása stb.) az osztályharcot a klikkek versengésével és személyi átcsoportosításokkal *felcserélő* burzsoá parlamentáris republikánizmus legrosszabb módszereinek utánzása lesz.

II. A tőkések és a munkásosztály közt ingadozó kispolgári lakosság tömege számára az egyetlen menekvés az, ha ez a tömeg feltétel nélkül átáll a forradalmi prole-

tariátus oldalára, mert csak a proletariátus képes valóban összetörni a finánctőke és az annexiós politika bilincseit. Csak ha a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje által képviselt forradalmi proletariátus a forradalmi katonákkal együtt — a nép többségének támogatásával — kezébe vette az egész államhatalmat, csakis akkor fog olyan kormányt létrehozni, amelyben megbíznak az egész világ munkásai és amely az egyetlen olyan kormány, mely képes valóban demokratikus békével gyorsan befejezni a háborút.

„Pravda" 37. sz.
1917 május 4. (április 21.)

FELHÍVÁS A HADVISELŐ ORSZÁGOK KATONÁIHOZ

Katona-testvérek!

Valamennyiünket elgyötört a szörnyű háború, amely milliónyi életet oltott ki, az emberek millióit tette nyomorékká, hallatlan nyomorúságot, pusztulást és éhséget hozott magával.

És egyre nagyobb azoknak a száma, akik felteszik maguknak a kérdést: miért kezdték, és miért viselik ezt a háborút?

Napról napra világosabbá válik előttünk, munkások és parasztok előtt, akik a háború főterhét viseljük, hogy ezt a háborút a világ kapitalistái kezdték és viselik a kapitalisták érdekeiért, a világuralomért, piacokért a gyárosok, nagytőkések és bankárok számára, a gyenge népek kifosztásáért. Osztozkodnak a gyarmatokon, területeket hódítanak a Balkánon és Törökországban — és ezért kell az európai népeknek tönkremenniök, ezért kell nekünk elpusztulnunk és látnunk családunk romlását, éhezését, pusztulását.

A tőkésosztály jól megszedi magát minden országban, a megrendelésekből és a hadiszállításokból, az annektált országokban szerzett koncessziókból, az árdrágításból óriási, hallatlan, botrányosan magas profitot zsebel be. A tőkésosztály minden népre hosszú évtizedekre sarcot vetett ki a sokmilliárdos hadikölcsönök magas kamatai formájában. Mi pedig, munkások és parasztok, pusztuljunk el, menjünk tönkre, éhezzünk, s viseljük mindezt türelmesen és erősítsük elnyomóinkat, a tőkéseket azzal, hogy a különböző országok munkásai egymást irtják, gyűlölettel vannak eltelve egymás iránt.

Hát valóban engedelmesen fogjuk viselni járműnkat, valóban tűrni fogjuk a tőkésosztályok közt folyó háborút? Hát valóban el fogjuk húzni ezt a háborút azzal, hogy saját nemzeti kormányaink, saját nemzeti burzsoáziánk, saját nemzeti kapitalistáink mellé állunk, s ezzel megbontjuk valamennyi ország, az egész világ munkásainak nemzetközi egységét?

Nem, katona-testvérek, ideje, hogy felnyíljon a szemünk, ideje, hogy magunk vegyük kezünkbe sorsunk intézését. Minden országban növekszik, terjed és erősödik a nép felháborodása a tőkésosztály ellen, amely a népet belesodorta ebbe a háborúba. Nemcsak Németországban, de Angliában is, amely a háború előtt különösen szabad országnak számított, a munkásosztály igazi barátainak és képviselőinek százai meg százai sínylődnek börtönben azért, mert becsületesen és őszintén szót emeltek a háború ellen és a kapitalisták ellen. Az oroszországi forradalom csak az első forradalom első lépése, utána következnie kell és következni is fog a többi.

Oroszországban az új kormány — amely megdöntötte II. Miklóst, aki ugyanolyan koronás rabló, mint II. Vilmos —, a kapitalisták kormánya. Ez a kormány ugyanolyan imperialista rablóháborút visel, mint Németország, Anglia és más országok tőkései. Megerősítette azokat a titkos rablószerződéseket, amelyeket II. Miklós Anglia, Franciaország stb. tőkéseivel kötött, nem hozza nyilvánosságra ezeket a szerződéseket, mint ahogy a német kormány sem hozza nyilvánosságra az Ausztriával, Bulgáriával stb. kötött, ugyanilyen rabló titkos szerződéseit.

Az orosz Ideiglenes Kormány április 20-án közzétett egy jegyzéket, amelyben mégegyszer megerősíti a cár által kötött régi rablószerződéseket és kijelenti, hogy hajlandó folytatni a háborút a teljes győzelemig, s ezzel még azoknál is felháborodást idézett elő, akik eddig bíztak benne és támogatták.

Ámde az orosz forradalom, a kapitalisták kormányán kívül, a munkások és parasztok óriási többségét képviselő, önhatalmú forradalmi szervezeteket is létrehozott, nevezetesen, a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeit Petrográdban és Oroszország legtöbb városában. Eddig még a

katonák többsége és a munkások egyrésze Oroszországban — ugyanúgy mint nagyon sok munkás és katona Németországban — öntudatlansága folytán bízik a tőkések kormányában, az annexiók nélküli békéről, a védelmi háborúról és ehhez hasonlókról mondott üres és hazug beszédeiben.

De a munkások és a szegényparasztok, a tőkésektől eltérően, nincsenek érdekelve sem az annexiókban, sem a tőkések profitjának megóvásában. Ezért minden egyes nap, a kapitalisták kormányának minden egyes lépése Oroszországban is, Németországban is egyre inkább le fogja leplezni a kapitalisták csalását, le fogja leplezni azt, hogy mindaddig amíg a tőkések uralmon lesznek, nem lehetséges valóban demokratikus, nem-erőszakos béke, vagyis olyan béke, amelynek alapja a tényleges lemondás minden annexióról, kivétel nélkül minden gyarmat, kivétel nélkül minden elnyomott, erőszakkal bekebelezett vagy nemteljesjogú nép felszabadítása — addig a háború, minden valószínűség szerint, egyre jobban kiéleződik és elhúzódik.

Csakis abban az esetben, ha az államhatalom, például a két, jelenleg ellenséges államban, Oroszországban és Németországban, teljes egészében és kizárólag a Munkás- és Katonaküldöttek forradalmi Szovjetjeinek a kezébe megy át, amelyek képesek nemcsak szavakban, hanem valójában is eltépni a tőke összeköttetéseinek és érdekeinek hálóját, a két hadviselő ország munkásai csakis ebben az esetben fognak eltelni egymás iránt bizalommal és tudnak majd gyorsan végetvetni a háborúnak valóban demokratikus, valóban *minden* népet és nemzetiséget felszabadító béke alapján.

Katona-testvérek!

Tegyünk meg mindent, ami rajtunk áll, annak érdekében, hogy meggyorsítsuk ennek bekövetkezését, hogy elérjük ezt a célt. Nem fogunk visszariadni az áldozatoktól — a munkásforradalom érdekében hozott áldozatok nem lesznek olyan súlyosak, mint a háborús áldozatok. A forradalom minden győzelmes lépése az emberek százezreit és millióit menti meg a haláltól, a romlástól és az éhségtől.

Béke a kunyhóknak, háború a palotáknak! Béke az egész világ munkásainak! Éljen a világ forradalmi munkásainak testvéri egysége! Éljen a szocializmus!

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Központi Bizottsága

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Petrográdi Bizottsága

A „Pravda" szerkesztősége

„Pravda" 37. sz.
1917 május 4. (április 21.)

AZ IDEIGLENES KORMÁNY JEGYZÉKE

A kártyákat felfedték. Minden okunk megvan arra, hogy megköszönjük Gucskov és Miljukov úréknak jegyzéküket, amelyet ma minden lap közölt.

A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának többsége, a narodnyikok, a mensevikek, mindazok, akik eddig arra szólították fel a népet, hogy bízzék az Ideiglenes Kormányban, bőven meglakoltak. Remélték, várták és hitték, hogy az Ideiglenes Kormány, a Csheidzével, Szkobelevvel és Sztyeklovval való áldásos „összeköttetés" hatására egyszersmindenkorra lemond majd az annexiókról. Kissé másként történt ...

Az Ideiglenes Kormány április 18-i jegyzékében kijelenti, hogy „a nép általános (!) törekvése az, hogy a világháborút a *döntő győzelemig* folytassuk."

„Magától értetődik — fűzi hozzá a jegyzék —, hogy az Ideiglenes Kormány ... pontosan be fogja tartani a szövetségeseinkkel szemben vállalt kötelezettségeket."

Rövid és velős beszéd. Háború a döntő győzelemig. A szövetség, melyet az angol és francia bankárokkal kötöttek, szent ...

Ki kötötte ezt a szövetséget a „mi" szövetségeseinkkel, vagyis az angol és a francia milliárdosokkal? Természetesen a cár, Raszputyin, a cári banda. De Miljukov és Társai számára ez a szerződés szent és sérthetetlen.

Miért?

Egyesek azt válaszolják: mert Miljukov nem őszinte ember, mert ravasz fickó stb.

Egyáltalán nem erről van szó. Arról van szó, hogy Gucskov, Miljukov, Tyerescsenko, Konovalov a *tőkések*

képviselői. A tőkéseknek pedig szükségük van idegen területek meghódítására. Új piacokhoz, új tőkekiviteli területekhez jutnak, újabb lehetőségekre tesznek szert, hogy fiacskáiknak a jövedelmező állások tízezreit biztosítsák stb. Arról van szó, hogy az orosz tőkések *érdekei* most azonosak az angol és a francia tőkések érdekeivel. Ezért és csak ezért olyan kedvesek az orosz kapitalisták Ideiglenes Kormánya szívének a cár és az angol meg francia tőkések közt létrejött szerződések.

Az Ideiglenes Kormány újabb jegyzéke olaj a tűzre. Csak felszíthatja a harci kedvet Németországban. Segítségére van Rabló Vilmosnak abban, hogy tovább is az orruknál fogva vezesse „saját" munkásait és katonáit, és belevonszolja őket a „végsőkig" folytatott háborúba.

Az Ideiglenes Kormány újabb jegyzéke a kérdést: no, és aztán? — élére állította.

Az angol és a francia tőkések forradalmunk első pillanatától kezdve egyre azt bizonygatták, hogy az orosz forradalmat csakis és kizárólag azért csinálták, hogy a háborút „a végsőkig" folytassuk. A tőkéseknek szükségük van arra, hogy kifosszák Törökországot, Perzsiát és Kínát. Mi a rossz abban, ha ennek érdekében még vagy tízmillió muzsik otthagyja a fogát? Fő, hogy kivívjuk a „döntő győzelmet"... És az Ideiglenes Kormány most egészen nyiltan ugyanerre az útra lépett.

— Háborúskodjatok — mert mi rabolni akarunk.

— Haljatok meg naponta tízezrével — mert „mi" még nem verekedtük ki a magunkét, mert mi még nem kaptuk meg részünket a zsákmányból!..

Egyetlen osztályöntudatos munkás, egyetlen öntudatos katona sem fogja tovább támogatni az Ideiglenes Kormány iránti „bizalom" politikáját. A bizalom politikája megbukott.

Szociáldemokrata városi konferenciánk határozatában azt mondta, hogy most minden egyes nap igazolni fogja a *mi* álláspontunk helyességét*. De az események ilyen gyors menetére még mi sem számítottunk.

A Munkás- és Katonaküldöttek jelenlegi Szovjetje

* Lásd ebben a kötetben 144—145. old. — *Szerk.*

választás elé kerül: ha lenyeli azt a pirulát, amelyet Gucskov és Miljukov elébe tettek, ez azt jelentené, hogy egyszersmindenkorra lemond az önálló politikai szerepről — akkor holnap Miljukov „az asztalra rakja a lábát" és teljesen kisemmizi a Szovjetet, ha szembehelyezkedik Miljukov jegyzékével — ez azt jelenti, hogy szakít a bizalom régi politikájával és rátér a „Pravda" által ajánlott útra.

Persze, lehet találni rothadt középutat is. De meddig? . .

Munkások, katonák! Mondjátok meg most úgy, hogy mindenki hallja: követeljük, hogy nálunk egyetlen hatalom legyen — a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek hatalma. Az Ideiglenes Kormány, a kapitalisták maroknyi csoportjának kormánya, takarodjon el és tegye szabaddá a teret a Szovjetek számára.

A megírás ideje: 1917 április 20. (május 3.)
Megjelent 1917 május 4-én (április 21-én), a „Pravda" 37. számában.

EGY SARKALATOS KÉRDÉS

(HOGYAN OKOSKODNAK AZOK A SZOCIALISTÁK, AKIK ÁTÁLLTAK A BURZSOÁZIA OLDALÁRA)

Plehanov úr ezt pompásan megmutatja. „A szocialista diákok munkaközösségéhez" írt „május elsejei" levelében, amelyet ma a „Recs", a „Gyelo Naroda" és a „Jegyinsztvo" közöl, a következőket írja:

„... Ez a kongresszus (az 1899-es nemzetközi szocialista kongresszus) megértette, hogy a szociális, pontosabban szocialista forradalom feltételezi a munkásosztály nagy tömegeiben huzamos időn át folytatott felvilágosító és szervező munkát. Erről most nálunk megfeledkeznek azok, akik arra hívják fel az orosz dolgozó tömegeket, hogy ragadják meg a politikai hatalmat, aminek csak abban az esetben lehetne értelme, ha adva volnának a szociális forradalom elengedhetetlen objektív feltételei. Ezek a feltételek egyelőre még nincsenek meg..."

és így tovább, egészen addig a felhívásig, hogy az Ideiglenes Kormányt „egyetértően támogatni kell".

Plehanov úrnak ez az érvelése tipikusan jellemző maroknyi, magát szociáldemokratának nevező „levitézlett emberre". És éppen azért, mert ez az érvelés tipikus, érdemes részletesen kitérnünk rá.

Először is, okos dolog-e és becsületes dolog-e a II. Internacionále első, nem pedig utolsó kongresszusára hivatkozni?

A Második Internacionále (1889—1914) első kongresszusa 1889-ben volt, az utolsó 1912-ben Bázelben. A Bázeli Kiáltványban, amelyet *egyhangúlag* mindenki elfogadott, pontosan, határozottan, egyenesen, világosan (úgyhogy még Plehanov úrék sem forgathatják ki) a *proletárforradalomról* van szó, mégpedig *éppen* azzal a háborúval *kapcsolatban*, amely 1914-ben kitört.

Nem nehéz megérteni, hogy azok a szocialisták, akik átálltak a burzsoázia oldalára, miért kénytelenek „megfeledkezni" vagy az egész Bázeli Kiáltványról, vagy erről a legfontosabb helyéről.

Másodszor — írja szerzőnk —, „csak akkor lehetne értelme annak, hogy az orosz dolgozó tömeg" megragadja a politikai hatalmat, „ha adva volnának a szociális forradalom elengedhetetlen feltételei".

Ez — zagyvaság, gondolatok helyett.

Ám tegyük fel *még azt is*, hogy a „szociális" „szocialista" helyett — elírás. Nemcsak ebben rejlik a zagyvaság. Milyen osztályokból áll az orosz dolgozó tömeg? Mindenki tudja, hogy munkásokból és parasztokból. Kik vannak közöttük többségben? A parasztok. Mik a parasztok osztályhelyzetüket tekintve? Kisgazdák, vagyis kistulajdonosok. Kérdezzük: ha a lakosság többsége kistulajdonosokból áll, és ha a szocializmusnak nincsenek meg az objektív feltételei, akkor hogyan foglal*hat* állást a lakosság többsége a szocializmus mellett?! ki beszél*het* és ki beszél a szocializmus bevezetéséről a többség akarata ellenére?!

Plehanov úr már az első szóra a legnevetségesebb módon összezavarodott.

Az, hogy nevetséges helyzetbe kerül — a legkisebb büntetés annak, aki a tőkések sajtójának példáját követve, saját szájaízének megfelelően festi le az „ellenséget", ahelyett, hogy pontosan hivatkozna ezeknek vagy amazoknak a politikai ellenfeleknek a szavaira.

Menjünk tovább. Kinek a kezében kell lennie a „politikai hatalomnak", *még* a „Recs" munkatársai közül való vulgáris burzsoá-demokrata álláspontja szerint is? A lakosság többségének a kezében. Vajjon az „orosz dolgozó tömeg", amelyről olyan szerencsétlenül kezdett beszélni az összezavarodott szociálsoviniszta, többsége-e Oroszország lakosságának? Kétségtelenül, mégpedig túlnyomó többsége!

Hogyan *lehet* hát valaki ellene annak, hacsak nem akarja elárulni a demokráciát — akár csak a Miljukov módjára értelmezett demokráciát —, hogy „az orosz dolgozó tömeg" „megragadja a politikai hatalmat"?

Minél mélyebben megyünk be az erdőbe, annál több

a fa. Az elemzés minden egyes lépése Plehanov úr zavarodottságának újabb feneketlen mélységét tárja fel.

A szociálsoviniszta ellene van annak, hogy a politikai hatalom Oroszország lakossága többségének a kezébe menjen át!

Plehanov úr hallotta, hogy harangoznak, de nem tudja, hogy hol. Ő is összezavarta — bár Marx már 1875-ben óva intett bennünket ettől az összezavarástól — „a dolgozó tömeget" a proletárok és félproletárok tömegével[65]. Magyarázzuk meg Plehanov úrnak, az egykori marxistának, miben áll ez a különbség.

Vajjon követelheti-e és végrehajthatja-e Oroszországban a parasztok többsége a föld nacionalizálását? Kétségtelenül — igen. Szocialista forradalom ez? Nem. Ez *még* burzsoá forradalom, mert a föld nacionalizálása olyan intézkedés, amely összeegyeztethető a kapitalizmussal. De ez egyúttal *csapás* egy igen fontos termelési eszköz magántulajdonára. Ez a csapás hasonlíthatatlanul jobban *erősíti* a proletárokat és félproletárokat, mint a XVII, XVIII, és XIX. század forradalmaiban történt.

Továbbá. Állást foglalhat-e Oroszországban a parasztok többsége valamennyi banknak egyetlen bankká való egybeolvasztása mellett? amellett, hogy az egyetlen nemzeti állambanknak minden kis faluban fiókja legyen?

Állást foglalhat, mert az ilyen intézkedésből a népre nézve kétségtelen kényelem és előny származik. *Még* a „honvédők" is mellette lehetnek, hiszen Oroszország „védelmi" képességét sokszorosára emeli.

Lehetséges-e gazdasági szempontból azonnal végrehajtani valamennyi banknak ezt az egybeolvasztását egyetlen bankká? Kétségtelenül teljes mértékben lehetséges.

Szocialista intézkedés ez? Nem, ez *még nem* szocializmus.

Továbbá. Állást foglalhat-e Oroszországban a parasztok többsége amellett, hogy a cukorgyárosok szindikátusa az állam kezébe menjen át, a munkások és parasztok ellenőrzése alá kerüljön, és hogy a cukor árát leszállítsák?

Feltétlenül állást foglalhat, hiszen ez a nép többségére nézve előnyös.

Lehetséges-e ez gazdasági szempontból? Teljes mér-

tékben lehetséges, mivel a cukorgyárosok szindikátusa gazdaságilag nemcsak hogy ténylegesen egybeolvadt már egy, az egész országot átfogó termelési szervezetben, hanem „állami" ellenőrzés alatt (vagyis a tőkéseket kiszolgáló hivatalnokok ellenőrzése alatt) *volt már* a cárizmus idején is.

Vajjon, ha a szindikátus a demokratikus-burzsoá paraszti állam kezébe megy át, az szocialista intézkedés lesz?

Nem, ez még nem szocializmus. Plehanov úr erről könnyen meggyőződhetett volna, ha emlékezetébe idézte volna a marxizmus közismert igazságait.

Felmerül a kérdés: vajjon az olyan intézkedések, mint valamennyi bank egybeolvasztása egyetlen bankká és a cukorgyárosok szindikátusának átmenete a demokratikus paraszti állam kezébe, *erősíteni fogják vagy gyengíteni fogják* a proletárok és félproletárok jelentőségét, szerepét és befolyását az egész lakosság általános tömegében?

Kétségtelenül erősíteni fogják, mivel ezek *nem* „kistulajdonosi" intézkedések, mivel éppen azok az „objektív feltételek" teremtették meg a lehetőségüket, amelyek 1889-ben *még* nem voltak meg, most azonban *már* megvannak.

Az ilyen intézkedések elkerülhetetlenül erősíteni fogják kivált a városi munkásoknak mint a városi és falusi proletárok és félproletárok élcsapatának a jelentőségét, szerepét, az egész lakosságra gyakorolt befolyását.

Ilyen intézkedések foganatosítása *után* Oroszországban teljes mértékben lehetségessé válnak a további *lépések* a szocializmus felé, és feltéve, hogy munkásaink a fejlettebb és jobban felkészült, a nyugateurópai Plehanovoktól elszakadt nyugateurópai munkásoktól segítséget kapnak, Oroszország *tényleges* áttérése a szocializmusra *elkerülhetetlen*, s a szocializmusra való áttérés sikere *biztosítva* lesz.

Így kell vélekednie minden marxistának és minden szocialistának, aki nem állt át „saját" nemzeti burzsoáziája oldalára.

A megírás ideje: 1917 április 20. (május 3.)
Megjelent 1917 május 4-én (április 21-én), a „Pravda" 37. számában.

SZENTKÉPEKKEL ÁGYÚK ELLEN, FRÁZISOKKAL A TŐKE ELLEN

Az Ideiglenes Kormány jegyzéke, amely szerint a háborút a teljes győzelemig folytatja, még azokat is felháborította, akik olyan hiú reményekkel áltatták magukat, hogy a kapitalisták kormánya lemondhat az annexiókról. Azok a lapok, amelyek a hiú reményeknek ezt a kispolgári politikáját képviselik, ma vagy zavartan hebegnek, mint a „Rabocsaja Gazeta", vagy megkísérlik, hogy a felháborodást egyes személyek ellen fordítsák.

A „Novaja Zsizny"[66] azt írja: „Nincs helye a demokratikus Oroszország kormányában a nemzetközi tőkésérdekek bajnokának! Meggyőződésünk, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje késedelem nélkül megteszi a legerélyesebb intézkedéseket Miljukov úr azonnali ártalmatlanná tétele érdekében." A „Gyelo Naroda" pedig ugyanezt a nyárspolgári bölcseséget így fejezi ki: Miljukov jegyzéke „egy, az egész kormány által jóváhagyott óriási nemzetközi jelentőségű nyilatkozatot igyekszik semmivé tenni".

Szentképekkel ágyúk ellen. Frázisokkal a tőke ellen. A kormánynak az annexiókról való lemondásról szóló „nyilatkozata" a legsemmitmondóbb diplomáciai formaság volt, mely a felvilágosulatlan muzsikot ugyan félrevezethette, de a szociáldemokraták és a szociálforradalmárok kispolgári pártjainak a vezéreit, a „Novaja Zsizny" és a „Gyelo Naroda" munkatársait csak az esetben „zavarhatta meg", ha ők maguk akarták, hogy rászedjék őket. Micsoda üres frázisok: „Nincs helye a demokratikus Oroszország kormányában a nemzetközi tőkésérdekek bajnokának!" Nem szégyelnek-e művelt emberek leírni ilyen ostobaságot!

Az egész Ideiglenes Kormány a tőkésosztály kor-

mánya. Az osztályról van szó, nempedig személyekről. Miljukov személyét támadni, akár közvetlenül, akár közvetve elmozdítását követelni — üres komédia, mert *semmiféle* személycsere sem képes megváltoztatni bármit is, amíg a hatalmon levő *osztályok* fel nem cserélődtek.

Aki Oroszország, Anglia, Franciaország stb. „demokráciáját" *szembeállítja* a tőke érdekeinek védelmével, az holmi Gapon gazdasági és politikai ismereteinek a színvonalára süllyed.

Felvilágosulatlan muzsikoknál megbocsátható, ha a tőkéstől olyan „ígéreteket" követelnek, hogy „isten igéje szerint", nempedig kapitalista módjára fog élni, hogy *nem* lesz a „tőkésérdekek bajnoka". Ha a Munkás- és Katonakiküldöttek Petrográdi Szovjetjének a vezetői, a „Novaja Zsizny" és a „Gyelo Naroda" munkatársai folytatnak ilyen politikát, az azt jelenti, hogy a népnek a kapitalistákba helyezett hiú reményeit táplálják, azokat a reményeket, amelyek a szabadság ügyére nézve, a forradalom ügyére nézve a legkárosabbak, a legvégzetesebbek.

„Pravda" 37. sz.
1917 május 4. (április 21.)

V. CSERNOV POLGÁRTÁRS LOGIKÁJA

V. Csernov polgártárs a „Gyelo Naroda" április 16-i számában azt írja:

„Neki (Leninnek) eszébe sem jutott, hogy Anglia hozzájárulása utazásához még az ő szempontjából is jobb lett volna, márcsak azért is, mert azt az orosz forradalom nyomása kényszerítette volna ki, Németország hozzájárulása viszont indítékai miatt gyanusabb lehet."

A következtetés: Leninnek valami rögeszméje van.

Jó. De mit szóljunk ahhoz a harminc visszatérthez, akik *különböző* pártokhoz tartoznak, köztük a bundistákhoz? Mindnek rögeszméje van? Egyiknek „sem jutott eszébe"?

Menjünk tovább. Mit szóljunk Martov, *Natanszon* (az eszer párt vezére — jól jegyezzük meg), Akszelrod és mások sürgönyéhez, amely így szól: „Megállapítjuk, hogy *teljesen* lehetetlen Anglián át visszatérni Oroszországba"? (Lásd „Rabocsaja Gazeta" április 15-i száma.)

Vajjon azt jelenti ez, hogy Martovnak is, Natanszonnak is — rögeszméje van, hogy nekik „sem jutott eszükbe"?

Márpedig ezek a tanúk, akik *nem* tartoznak a mi pártunkhoz — Natanszon, ez a *V. Csernov pártjához* tartozó tanú —, *tényként* állapítják meg, hogy *teljesen* lehetetlen máskép utazni!

Mi következik ebből? Két lehetőség van: vagy olyan furcsa ember V. Csernov, aki frázissal siklik el a *tények* mellett, vagypedig annyira engedte magát megfélemlíteni nyárspolgári soviniszta pletykákkal és rágalmakkal, hogy elvesztette a fejét.

„Pravda" 37. sz.
1917 május 4. (április 21.)

PLEHANOV ÚR SIKERTELEN KÍSÉRLETEI ARRA, HOGY KIVÁGJA MAGÁT

Plehanov úr a „Jegyinsztvo" 15. számában még ennél a gyalázkodó lapnál is szokatlan szitokáradattal veti magát a „Pravdá"-ra, és azon igyekszik, hogy elkenjen két teljesen vitathatatlanul megállapított tényt.

Nem fog sikerülni önöknek elkenni ezeket a tényeket, uraim!

Az első tény. Plehanov úr *nem közölte* sem az „Izvesztyija Petr. Szovjeta Rab. i Szold. Gyep." 1917 április 5-i 32. számában megjelent jelentésünket, sem a Végrehajtó Bizottság *határozatát.*

Ez nemcsak anarchistára való tiszteletlenség a katonák *többségének* választottjaival szemben, ez pogromlovagra való becstelen módszer.

A második tény. Plehanov úr uszítása *nem* a mi tiltakozásunkat, hanem a „Gyelo Naroda" tiltakozását hívta ki, amelynek irányításában még Gucskov és Miljukov kollégája, Kerenszkij is közreműködik. A „Gyelo Naroda" 1917 április 13-i száma Plehanov úr „Jegyinsztvó"-járól szó szerint a következőket írja:

„... ilyen szavakkal, ilyen harci módszerrel rendszerint a «Russzkaja Volja» hasábjain találkozunk. És az, hogy szocialisták cikkeiben találkozunk velük, őszintén szólva, szomorú és fájdalmas."

Ez „honvédők" tanúvallomása, akik politikailag ezerszerte közelebb állnak Plehanov úrhoz, mint hozzánk.

Vajjon milyen olvasókra számít Plehanov úr, amikor egy *tanú* vallomását azzal akarja *visszautasítani*, hogy a „Gyelo Naroda" „ügyetlen kis ujságcikkéről" beszél?

A tanú pogrom-módszereken kapta rajta Plehanov urat.

Volt idő, amikor Plehanov úr szociálista volt, most a „Russzkaja Volja“ színvonalára süllyedt.

Semmiféle szitkozódás sem teszi meg nem történtté azt a tényt, hogy *még* a „Gyelo Naroda“ is rajtakapta Plehanov urat.

Az „Izvesztyija Petr. Szovjeta R. i Szold. Gyep.“ (április 17-i, 43. sz.) szerkesztőségi vezércikkében, melyet mi április 18-i számunkban közöltünk, „becstelennek és undorítónak“ nevezi az uszítást.

Ez a tanú kereken kijelenti, hogy a sötét erők és lapjaik becstelen és undorító uszítása folyt és folyik. A „Russzkaja Volja“ színvonalára süllyedt Plehanov úr eléggé el van ítélve.

„Pravda“ 37. sz.
1917 május 4. (április 21.)

AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917 ÁPRILIS 21-I (MÁJUS 4-I) HATÁROZATA

Az OSzD(b)MP Központi Bizottsága, miután megvitatta azt a helyzetet, amely Petrográdban az Ideiglenes Kormány 1917 április 18-i imperialista, hódító, rabló jellegű jegyzéke után, valamint a Petrográdban április 20-án lefolyt számos tömeggyűlés és utcai tüntetés formájában lezajlott népmegmozdulás után előállott — a következő határozatot hozza:

1) A párt agitátorainak és szónokainak meg kell cáfolniok a tőkések lapjainak és a tőkéseket támogató lapoknak azt az aljas hazugságát, hogy mi *polgárháborúval* fenyegetőzünk. Ez aljas hazugság, mert hiszen a jelenlegi helyzetben, amíg a kapitalisták és kormányuk nem tudnak és nem mernek erőszakot alkalmazni a tömegekkel szemben, amíg a katonák és munkások tömege szabadon juttatja kifejezésre akaratát, szabadon választ és mozdít el *minden* hatóságot — *ilyen helyzetben* gyerekesség, értelmetlenség, esztelenség még csak gondolni is a polgárháborúra, ilyen helyzetben arra van *szükség*, hogy mindenki *alávesse magát a lakosság többsége akaratának*, és hogy az elégedetlen kisebbség szabadon bírálhassa ezt az akaratot; ha erőszakra kerül sor, a felelősség az Ideiglenes Kormányt és híveit fogja terhelni.

2) A kapitalisták kormánya és ennek lapjai, amikor nagyhangon polgárháborút emlegetnek, csak azt palástolják, hogy a kapitalisták, akik tudvalevőleg a nép elenyésző kisebbségét alkotják, nem hajlandók alávetni magukat a többség akaratának.

3) Hogy kiderüljön, mi a lakosság többségének akarata Petrográdban, ahol most különösen sok a katona, akik

ismerik és helyesen fejezik ki a parasztok hangulatát, azonnal népszavazást kell rendezni Petrográd minden kerületében és Petrográd környékén azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy mi a nép véleménye a kormány jegyzékéről, hogy melyik pártot támogatják és arról, hogy ez vagy egy másik Ideiglenes Kormány kívánatos-e.

4) A párt valamennyi agitátora, az üzemekben, az ezredekben, az utcán stb. *békés* viták és békés tüntetések, valamint mindenfelé rendezett tömeggyűlések útján fejtsen ki propagandát e nézetek és e javaslat mellett; gondoskodni kell a szavazás tervszerű megszervezéséről az üzemekben és az ezredekben, s szigorúan be kell tartani a teljes rendet és az elvtársi fegyelmet.

5) A párt agitátorainak újra meg újra tiltakozniok kell az ellen a tőkések által terjesztett aljas rágalom ellen, hogy a mi pártunk különbékét akar Németországgal; mi II. Vilmost ugyanolyan akasztófáravaló koronás rablónak tartjuk, mint II. Miklóst, a német Gucskovokat, vagyis a német kapitalistákat pedig ugyanolyan területrablóknak, fosztogatóknak, imperialistáknak, mint az orosz vagy az angol kapitalistákat és minden más kapitalistát; mi *ellene* vagyunk a tőkésekkel való tárgyalásoknak, mi *az egész világ forradalmi munkásaival és katonáival* való tárgyalás és barátkozás mellett vagyunk; mi meg vagyunk győződve arról, hogy a Gucskov—Miljukov-kormány éppen azért igyekszik a helyzetet kiélezni, mert tudja: Németországban megkezdődik a munkásforradalom és ez a forradalom csapást mér az egész világ kapitalistáira.

6) Amikor az Ideiglenes Kormány azt híreszteli, hogy az összeomlás teljesen elkerülhetetlen, akkor nemcsak a népet ijesztgeti, abból a célból, hogy a nép ennek az Ideiglenes Kormánynak a kezében hagyja a hatalmat, hanem egyúttal ködösen, homályosan, zavarosan azt a mély és kétségtelen igazságot is kifejezésre juttatja, hogy zsákutcába vitték a világ *valamennyi* népét, valamennyit a szakadék szélére juttatta a tőkések érdekeiért viselt háború, és hogy valóban nincs más megoldás, mint a hatalom átmenetele a forradalmi osztály, vagyis a forradalmi intézkedésekre képes forradalmi proletariátus kezébe.

Ha vannak az országban gabona- stb. készletek, a munkások és katonák új kormánya is tud majd rendelkezni velük. Ha viszont a kapitalista háború olymérvű gazdasági bomlást idézett elő, hogy nincsen gabona, akkor a tőkések kormánya a néptömegek helyzetén csupán rontani fog, nempedig javítani.

7) A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje vezéreinek jelenlegi többsége, a narodnyikok és a mensevikek pártja által folytatott politikát gyökerében hibásnak tartjuk, mert az Ideiglenes Kormány iránti bizalom, a vele való kibékülésre irányuló kísérletek, a módosításokért folyó alkudozások stb. valójában csupán az értéktelen papírrongyokat szaporítanák, csupán huzavonát jelentenének, s mindennek tetejébe ez a politika azt a veszélyt rejti magában, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének akarata ellentétbe kerül a fronton harcoló és a petrográdi forradalmi katonák többségének, valamint a munkások többségének akaratával.

8) Felszólítjuk azokat a munkásokat és katonákat, akik elismerik, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének meg kell változtatnia politikáját és fel kell hagynia a tőkések kormánya iránti bizalom és a tőkés kormánnyal való paktálás politikájával, hogy válasszák újjá delegátusaikat a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjébe, és olyanokat küldjenek be oda, akik állhatatosan fognak képviselni egy olyan egészen határozott véleményt, amely összhangban van a többség tényleges akaratával.

„Pravda" 38. sz.
1917 május 5. (április 22.)

A JÓHISZEMŰ „HONVÉDELEM" MEGMUTATKOZIK

A legutóbbi napokban Petrográdban lezajlott események, különösen a tegnapiak szemmelláthatóan mutatják, mennyire igazunk volt, amikor a vezérek és a pártok „honvédelmével" szemben a *tömegek* „jóhiszemű" „honvédelméről" beszéltünk.

A lakosság zöme proletárokból, félproletárokból és szegényparasztokból áll. Ezek teszik a nép óriási többségét. *Ezeknek* az osztályoknak valóban nem fűződik érdekük az *annexiókhoz;* az imperialista politikához, a banktőke profitjához, a perzsiai vasútból származó bevételekhez, a galíciai vagy örményországi jövedelmező állásokhoz, Finnország szabadságának megnyirbálásához — mindehhez (a szóbanforgó osztályoknak) *nem* fűződik érdekük.

Márpedig mindez együttvéve éppen az, amit a tudományban és a sajtóban imperialista, hódító rablópolitikának szoktak nevezni.

A dolog veleje az, hogy a Gucskovok, Miljukovok, Lvovok — mégha egyénileg mindannyian az erény, az önzetlenség és az emberszeretet angyalai volnának is — a kapitalisták *osztályának* a képviselői, vezérei, megbízottjai, ennek az osztálynak pedig érdeke a hódító rablópolitika. Ez az osztály milliárdokat fektetett be a „háborúba", s százmilliókat keres a „háborún" és az annexiókon (vagyis idegen népek erőszakos alávetésén, illetve erőszakos *bekebelezésén).*

Az a remény, hogy a kapitalisták *osztálya* „megjavulhat", megteheti azt, hogy ne legyen többé kapitalista osztály, lemondhat profitjáról — hiú remény, meddő álmodozás, amely a gyakorlatban népámítássá válik.

Csak a tőkés és a proletár politika között ingadozó kispolgári politikusok áltathatják magukat vagy áltathatnak másokat ilyen hiú reményekkel. Éppen ez a hibája a narodnyik pártok és a mensevikek mostani vezéreinek, Csheidzének, Ceretelinek, Csernovnak és így tovább.

A „honvédelemnek" a tömegekből való hívei egyáltalán nem értenek a politikához: a politikát sem könyvekből, sem az Állami Dumában való részvételből, sem a politikát intéző emberek közvetlen megfigyeléséből nem tanulhatták meg.

A „honvédelemnek" a tömegekből való hívei még nem tudják, hogy a háborúkat a *kormányok* folytatják, hogy a kormányok bizonyos *osztályoknak* az érdekeit fejezik ki, hogy a jelenlegi háborút a hadviselő hatalmak mindkét csoportja részéről tőkések folytatják a tőkések rabló érdekeiért és céljaiért.

Mivel ezt nem tudják, a „honvédelemnek" a tömegekből való hívei egyszerűen így gondolkoznak: mi nem akarunk annexiókat, mi demokratikus békét követelünk, mi nem akarunk háborúskodni Konstantinápolyért, Perzsia elnyomásáért, Törökország kifosztásáért stb., mi azt „követeljük", hogy az Ideiglenes Kormány mondjon le az annexiókról.

A „honvédelemnek" a tömegekből való hívei ezt *őszintén* akarják, nem egyéni, hanem osztályértelemben véve, mert olyan osztályokat képviselnek, amelyeknek *nem fűződik érdekük* az annexiókhoz. De a „honvédelemnek" ezek a tömegekből való hívei nem tudják, hogy a kapitalisták és a kapitalisták kormánya szavakban lemondhatnak az annexiókról, „elintézhetik" a dolgot ígéretekkel és szép frázisokkal, ám a *valóságban nem* mondhatnak le az annexiókról.

Ezért voltak a „honvédelemnek" a tömegekből való hívei olyan nagyon és olyan jogosan felháborodva az Ideiglenes Kormány április 18-i jegyzékén.

Azokat, akik értenek a politikához, nem lephette meg ez a jegyzék, mert nagyon jól tudták, hogy a tőkések részéről minden „lemondás az annexiókról" — nesze semmi, fogd meg jól, nem több a diplomaták szokásos fogásánál vagy frázisánál.

De a „honvédelemnek" a tömegekből való „jóhiszemű" hívei meglepődtek, felháborodtak, méltatlankodtak. *Megérezték* — még nem értették meg teljesen világosan, de megérezték, hogy be vannak csapva.

Ez a *lényege* a válságnak, amelyet szigorúan meg kell különböztetni, az egyes személyek és pártok nézeteitől, várakozásaitól, feltevéseitől.

Ezt a válságot rövid időre egy újabb nyilatkozattal, egy újabb jegyzékkel, egy újabb üres ígérettel „betömni" (ez az értelme Plehanov úr tanácsának, amelyet a „Jegyinsztvó"-ban adott, továbbá egyrészt Miljukov és Társai, másrészt Csheidze, Cereteli stb. törekvéseinek) — a keletkezett rést „üres ígérettel" „betömni" persze lehet, de ebből csak kár származhat. Mert az újabb üres ígéret elkerülhetetlenül a tömegek becsapását fogja jelenteni; elkerülhetetlen a felháborodás újabb kirobbanása, és ha ez a kirobbanás nem lesz tudatos, akkor könnyen igen károsnak bizonyulhat.

A tömegeknek meg kell mondani az egész igazságot. A kapitalisták kormánya *nem* mondhat le az annexiókról; kátyúba jutott, nincs számára kivezető út. Érzi, tudja, látja, hogy forradalmi rendszabályok nélkül (amelyekre csak forradalmi osztály képes) *nincs menekvés*, kapkod, őrjöng, mást ígér és mást tesz, hol erőszak alkalmazásával fenyegeti a tömegeket (Gucskov és Singarjov), hol meg azt ajánlja, hogy vegyék ki kezéből a hatalmat.

Gazdasági bomlás, válság, a háború borzalmai, kilátástalan helyzet — ide juttatták a tőkések *valamennyi* népet.

Kivezető út valóban nincs — a hatalomnak a forradalmi osztály, a forradalmi proletariátus kezébe való átmenetelén *kívül*; csak a proletariátus képes arra, a lakosság többségének támogatásával, hogy a forradalmat győzelemre vigye *valamennyi* hadviselő országban és elvezesse az emberiséget a tartós békéhez, a tőkés igától való megszabaduláshoz.

„Pravda" 38. sz.
1917 május 5. (április 22.)

ESZTELEN TŐKÉSEK VAGY BALGA SZOCIÁLDEMOKRATÁK?

A „Rabocsaja Gazeta" ma a következőket írja:

„Mi határozottan szembefordultunk Lenin követőinek polgárháborúra való uszításával. Ám most már nem Lenin követői adják meg a jelt a polgárháborúra, hanem az Ideiglenes Kormány, azzal, hogy egy olyan okmányt tett közzé, amely nem más, mint a demokratikus törekvések kigúnyolása. Ez igazán esztelen lépés, s a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének azonnali határozott akcióira van szükség ahhoz, hogy elháríthassuk szörnyű következményeit."

Mi lehet ostobább és nevetségesebb, mint az a mese, hogy mi polgárháborúra „uszítottunk", amikor a legpontosabban, a leghatározottabban, a legfélreérthetetlenebbül kijelentettük, hogy az egész munka súlypontja a proletár vonal *türelmes megmagyarázása*, szemben a kapitalisták iránti bizalom kispolgári, „honvédő" őrületével?

Vajjon a „Rabocsaja Gazeta" valóban nem érti, hogy a polgárháború körül most a kapitalisták csapnak lármát, akik meg akarják hiúsítani a nép többségének akaratát?

Van-e akár szemernyi marxizmus abban, hogy „esztelenségnek" nyilvánítják a kapitalisták magatartását, akik az orosz és az angol-francia imperialista tőke harapófogójába szorítva nem járhatnak el másként?

Plehanov úr ma a „Jegyinsztvó"-ban világosabban fejezi ki az egész kispolgári-„honvédő" blokk politikáját, amikor a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjét az Ideiglenes Kormánnyal való *„megegyezésre"* hívja fel. Mulatságos felhívás, amely az eső utáni köpönyegre emlékeztet.

De hiszen már régen megkötötték az egyességet! Hiszen az egyesség a forradalom kezdete óta megvan!

A jelenlegi, a mai válság egész problémája éppen abban áll, hogy ez az egyesség üres papirosnak vagy üres ígéretnek bizonyult! Ha valaki azokra az „átkozott kérdésekre", amelyeket a szóbanforgó egyesség *csődje* oly határozottan és élesen vet fel a nép előtt, általában „megegyezésre" való felhívásokkal válaszol, nem szólva sem a megegyezés feltételeiről, sem *reális* biztosítékokról, vagypedig válaszképpen sóhajtozik és átkozódik: „ó, ti esztelenek!" — mi egyéb ez, ha nem kispolgári Louis Blanc-ok tragikomédiája? (Louis Blanc szavakban a munkások vezére, valójában a burzsoázia uszályhordozója volt.)

„Azonnali határozott akciókra van szükség" — jelenti ki fontoskodva a „Rabocsaja Gazeta". Milyen „akciókra", kedves polgártársak? Ezt önök sem tudják megmondani, önök maguk sem tudják, csak *szavalni* tudnak, mert önök, éppen úgy mint Louis Blanc, a valóságban megfeledkeztek az osztályharcról, a valóságban az osztályharcot kispolgári frazeológiával és szavalással cserélték fel.

A megírás ideje: 1917 április 21. (május 4.)

Megjelent 1917 május 5-én (április 22-én), a „Pravda" 38. számában.

SINGARJOV TANÁCSA VAGY PARANCSA, ÉS A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK EGYIK HELYI SZOVJETJÉNEK TANÁCSA

A petrográdi „Gazeta-Kopejka"[67] április 14-i számában a következő közlemény jelent meg:

MAGÁNTULAJDONBAN LEVŐ FÖLDEK REKVIRÁLÁSA

Kisinyov, április 13. Tekintettel arra, hogy a kerületben óriási bevetetlen földterület van, amelyet a magas haszonbér miatt nem vettek bérbe, a Munkás- és Katonaküldöttek Akkermani Szovjetje *valamennyi falusi és járási bizottságnak azt javasolta, hogy abban az esetben, ha önkéntes megegyezések nem lehetségesek, a vetési biztos útján rekvirálja-nak el minden parlagon heverő földet, amely magántulajdonban van.*

Ha ez a közlemény megfelel a valóságnak, igen nagy a jelentősége. A Munkás- és Katonaküldöttek Akkermani Szovjetje nyilván gyakorlati meggondolásokból indul ki, kétségtelenül közelről és közvetlen tapasztalatból ismeri a helyi viszonyokat. Igen helyesen azt tartja szem előtt, hogy a vetésterületet, ha törik, ha szakad, a legnagyobb mértékben növelni kell. De hogyan lehet ezt megtenni, ha a földbirtokosok felháborítóan magasra emelték a haszonbért?

Önkéntes megegyezésre lépni a földbirtokosokkal? Singarjov miniszter Petrográdból határozottan ezt tanácsolja, és fenyegeti a parasztokat, jajveszékel az önhatalmú eljárás miatt. Könnyű neki beszélni innen Petrográdból. Neki az a dolga, hogy a tőkések kormánya nevében „megoltalmazza" a földbirtokosokat.

Igen ám, de mit tegyenek a parasztok a vidéken?

Nem helyesebben látja-e a helyzetet a Munkás- és Katonaküldöttek Akkermani Szovjetje, amikor azt mondja, hogy „önkéntes megegyezések nem lehetségesek“.

„Pravda“ 38. sz.
1917 május 5. (április 22.)

AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917 ÁPRILIS 22-ÉN (MÁJUS 5-ÉN) REGGEL HOZOTT HATÁROZATA

Az április 19-e és 21-e között lezajlott politikai válságot — vagy legalábbis első szakaszát — befejezettnek kell tekinteni.

A kispolgári tömeg eleinte a kapitalistákt*ól*, akiknek magatartása miatt felháborodott, a munkások *felé* hajlott; másnap azonban ismét a mensevik és narodnyik vezéreket követte, akik a tőkések iránti „bizalom" és a velük való „megegyezés" politikáját folytatják.

Az említett vezérek belementek egy kompromisszszumba olymódon, hogy teljesen feladták valamennyi hadállásukat, beérték a tőkések teljesen üres, semmire sem kötelező magyarázataival.

A válság okait nem küszöbölték ki, és a hasonló válságok megismétlődése elkerülhetetlen.

A válság lényege: a kispolgári tömeg ingadozik a kapitalisták iránti régi, évszázados bizalom és az ellenük táplált harag, a forradalmi proletariátus iránti bizalomra való hajlandóság között.

A kapitalisták elhúzzák a háborút és ezt frázisokkal leplezik. Csakis a forradalmi proletariátus fog végetvetni és vethet véget a háborúnak, a munkás világforradalom útján, amely nálunk nyilvánvalóan érlelődik, érlelődik a németeknél is, és közeleg számos más országban.

A „Le az Ideiglenes Kormánnyal" jelszó most azért nem helyes, mert a népnek a forradalmi proletariátust támogató szilárd (vagyis öntudatos és szervezett) többsége nélkül ez a jelszó vagy frázis, vagy objektíve kalandorjellegű kísérletekre vezet.

Csak akkor leszünk a hatalomnak a proletárok és félproletárok kezébe való átmenete mellett, amikor majd a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei a mi politikánk mellé állnak és hajlandók kezükbe venni a hatalmat.

Pártunk szervezete, a proletárerők összefogása a válság napjaiban nyilvánvalóan elégtelennek bizonyult.

A jelen pillanat jelszavai: 1) a proletárvonal és a háború befejezéséhez vezető proletár út *megmagyarázása;* 2) a kapitalisták kormánya iránti bizalom és a vele való megegyezés kispolgári politikájának *bírálata;* 3) propaganda és agitáció csoportról csoportra *minden ezredben, minden* üzemben, kivált a legelmaradottabb tömeg, a háztartási alkalmazottak, a szakképzetlen munkások stb. körében, mert a válság napjaiban a burzsoázia főleg rájuk próbált támaszkodni; 4) a proletariátus *szervezése, szervezése* és megint csak *szervezése:* minden üzemben, minden kerületben, minden háztömbben.

A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének április 21-én hozott határozatát, amely két napra betilt minden utcai gyűlést és tüntetést, pártunk minden tagjának feltétlenül be kell tartania. A Központi Bizottság már tegnap reggel terjesztette, és ma a „Pravdá"-ban közölte azt a határozatot, hogy „ilyen helyzetben értelmetlenség és esztelenség még csak gondolni is polgárháborúra", hogy a tüntetések csak békés jellegűek lehetnek, és hogy az erőszakért a felelősség az Ideiglenes Kormányt és híveit fogja terhelni*. Éppen ezért pártunk a Katona- és Munkásküldöttek Szovjetjének egész fentemlített határozatát (különösen a fegyveres tüntetések és a levegőbe való lövöldözések ellen) teljesen helyesnek és olyannak tekinti, amelyet *feltétlenül be kell tartani.*

Felszólítjuk a munkásokat és katonákat, hogy gondosan beszéljék meg a legutóbbi két nap válságának eredményeit, s a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjébe, valamint a Végrehajtó Bizottságba csak olyan elvtársakat küldjenek, akik a többség akaratát képviselik. Minden

* Lásd ebben a kötetben 195. old. — *Szerk.*

olyan esetben amikor a küldött nem a többség véleményét képviseli, az üzemekben és a laktanyákban új választást kell tartani.

„Pravda" 39. sz.
1917 május 6. (április 23.)

A VÁLSÁG TANULSÁGAI

Petrográd és egész Oroszország komoly politikai válságot élt át, az első politikai válságot a forradalom óta. Az Ideiglenes Kormány április 18-án fogadta el szomorú nevezetességű jegyzékét, amely a háború hódító és rabló céljait elég világosan bizonyította ahhoz, hogy felháborodást keltsen azoknak a nagy tömegeknek a körében, amelyek jóhiszeműen hittek abban, hogy a kapitalistáknak szándékukban áll (és képesek) „lemondani az annexiókról". Április 20-án és 21-én Petrográd forrongott. Az utcák tele voltak emberekkel; mindenütt, éjjel-nappal, kisebb-nagyobb csoportok gyülekeztek és gyűléseztek; a tömegtüntetések és felvonulások szünet nélkül folytak. Tegnap, április 21-én este a válság, vagy legalábbis első szakasza nyilván befejeződött: a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének Végrehajtó Bizottsága, azután pedig maga a Szovjet is kielégítőnek nyilvánította a „magyarázatokat", a jegyzékhez fűzött módosításokat, a kormány „felvilágosításait" (amelyek egészen üres, teljesen semmitmondó, semmin sem változtató, semmire sem kötelező frázisokból állnak), és az „incidenst elintézettnek" nyilvánították.

„Elintézettnek" fogják-e tekinteni az „incidenst" a nagy tömegek is, azt a jövő fogja megmutatni. A mi feladatunk most az, hogy igen gondosan tanulmányozzuk azokat az *erőket*, osztályokat, amelyek a válságban megmutatkoztak és vonjuk le ebből a tanulságokat a proletariátus pártja számára. Hiszen a válságok nagy jelentősége éppen abban áll, hogy nyilvánvalóvá teszik azt, ami rejtve van, félredobják azt, ami esetleges, felszínes, jelen-

téktelen, félresöprik a politikai szemetet, feltárják a valóban végbemenő *osztályharc* igazi rúgóit.

A kapitalisták kormánya április 18-án lényegében csak megismételte előző jegyzékeit, amelyek az imperialista háborút diplomatikus fenntartások ködébe burkolták. A katonatömegek felháborodtak, mert jóhiszeműen bíztak a tőkések őszinteségében és békeszeretetében. A tüntetések mint *katonai* tüntetések, az ellentmondásos, nem öntudatos, semmire sem vezető „le Miljukovval" jelszóval kezdődtek (mintha egyesek vagy csoportok kicserélése megváltoztathatná a politika *lényegét!)*.

Ez azt jelenti, hogy az az állhatatlan, ingadozó nagy tömeg, amely a parasztsághoz áll legközelebb, s amely tudományos szempontból meghatározott osztályjellegét tekintve, kispolgári, a tőkésektől a forradalmi munkások *felé* hajlott. Éppen ennek a tömegnek, amely erejénél fogva *mindent eldönthet*, ez az ingadozása, illetve megmozdulása idézte elő a válságot.

Mindjárt ezután mozgásba jöttek, kezdtek kimenni az utcára és szervezkedni kezdtek *nem* a középső, hanem a szélső elemek, *nem* a közbülső kispolgári tömeg, hanem a burzsoázia és a proletariátus.

A burzsoázia elfoglalja a Nyevszkij — mint az egyik lap írta: „Miljukov" — proszpektet és a gazdag Petrográdnak, a tőkések és hivatalnokok Petrográdjának szomszédos részeit. A tisztek, a diákok, a „középosztályok" — az Ideiglenes Kormány *mellett* tüntetnek, a jelszavak között gyakran bukkanunk a „le Leninnel" zászlófeliratra.

A proletariátus a *maga* központjaiban, a munkáskülvárosokban, pártunk Központi Bizottságának felhívásai és jelszavai köré sorakozik fel. A Központi Bizottság 20-án és 21-én határozatokat hoz, amelyeket a szervezeti apparátus útján azonnal közölnek a proletariátus tömegeivel. A munkástüntetések a város *nem* gazdag, kevésbbé központi kerületeit árasztják el, azután részben behatolnak a Nyevszkijre. A proletárok nagyobb tömegeket megmozgató, egységesebb tüntetései élesen különböznek a burzsoázia tüntetéseitől. A zászlókon többek között a „Minden hatalmat a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének" felirat olvasható.

A Nyevszkijen összeütközésre kerül sor. Az „ellenséges" tüntetések zászlóit darabokra tépik. A Végrehajtó Bizottságnak több helyről telefonálnak, hogy mindkét fél lövéseket adott le, hogy halottak és sebesültek voltak; az ezzel kapcsolatos hírek rendkívül ellentmondóak és nincsenek ellenőrizve.

A burzsoázia azt a félelmét, hogy az igazi tömegek, a nép valódi többsége, esetleg kezébe veheti a hatalmat, a „polgárháború kísértete" körül csapott lármával juttatja kifejezésre. A Szovjet kispolgári vezérei, a mensevikek és a narodnyikok — akiknek általában a forradalom után, különösen pedig a válság napjaiban nem volt semmiféle határozott pártvonaluk — hagyják magukat megfélemlíteni. A Végrehajtó Bizottságban, amelyben előzőleg a szavazatoknak majdnem a fele az Ideiglenes Kormány ellen volt, 34 szavazat gyűl össze (19 ellenében) a tőkések iránti bizalom és a velük való megegyezés politikájához való visszatérés *mellett.*

Az „incidenst" „elintézettnek" nyilvánítják.

Mi az osztályharc *lényege?* A kapitalisták *amellett* vannak, hogy a háborút elhúzzák, s amellett vannak, hogy ezt frázisokkal és ígéretekkel elkendőzzék; belebonyolódtak az orosz, az angol-francia és az *amerikai* banktőke hálójába. A proletariátus, amelyet öntudatos élcsapata képvisel, *amellett* van, hogy a hatalom a forradalmi osztály, a munkásosztály és a félproletárok kezébe menjen át, a munkás világforradalom fejlesztése *mellett* van, amely Németországban is nyilván érlelődik, *amellett* van, hogy a háborút *ilyen* forradalommal fejezzék be.

A túlnyomórészt kispolgári nagy tömeg, amely még hisz a burzsoázia által teljesen megfélemlített mensevik és narodnyik vezérekben és amely fenntartásokkal *annak* vonalát hajtja végre, hol jobbra, hol balra ingadozik.

A háború borzalmas; ezt legfájdalmasabban éppen a nagy tömegek érzik; éppen a nagy tömegek soraiban érlelődik egyre jobban az a — még korántsem világos — felismerés, hogy ez a háború bűnös háború, hogy a kapitalisták versengése és marakodása miatt, az *ő* zsákmányuk felosztása miatt folyik. A nemzetközi helyzet egyre inkább

összebonyolódik. *Nincs* más *kivezető út*, mint a munkás világforradalom, amelynek útján *most* Oroszország más országok előtt az élen halad, de amely nyilvánvalóan (sztrájkok, lövészárok-barátkozás) Németországban is érlelődőben van. És a tömeg ingadozik: a régi urak, a kapitalisták iránti bizalom és a velük szemben táplált harag között; az új osztály, az egész dolgozó nép fényes jövője felé vezető utat megnyitó, egyetlen következetes forradalmi osztály — a proletariátus iránti bizalom és a között, hogy nincs világosan tudatában a proletariátus világtörténelmi szerepének.

A kispolgári és félproletár tömegnek nem első *és nem utolsó* ingadozása ez!

Munkás elvtársak, világos a tanulság! Az idő nem vár. Az első válságra más válságok következnek. Vessetek latba *minden* erőt, hogy felvilágosítsátok az elmaradottakat, hogy tömegesen, elvtársi módon, közvetlenül (nemcsak gyűlések útján) lépjetek érintkezésbe minden ezreddel, a még fel nem világosult dolgozó rétegek minden csoportjával! Vessetek latba *minden* erőt soraitok tömörítésére, az egész munkásság megszervezésére, minden kerületben, minden üzemben, a fővárosnak és külvárosainak minden háztömbjében! *Ne* hagyjátok magatokat félrevezetni sem a kapitalistákkal való „megegyezés" kispolgári szószólói, a „honvédők", a „támogatás politikájának" hívei által, sem olyan külön utakon járók által, akik hajlamosak a sietségre és arra, hogy még mielőtt a nép többsége szilárdan összefogott volna, azt kiáltsák: „le az Ideiglenes Kormánnyal!" A válságot nem lehet leküzdeni úgy, hogy egyes személyek másokkal szemben erőszakot alkalmaznak, hogy kis fegyveres csoportok elszigetelt akciókba bocsátkoznak, sem pedig úgy, hogy blanquista kísérleteket tesznek a „hatalom megragadására", az Ideiglenes Kormány „letartóztatására" stb.

A napi jelszó: magyarázzátok meg pontosabban, világosabban, alaposabban a proletariátus vonalát, a *proletariátus* útját, amely a háború befejezéséhez vezet. Zárkózzatok fel szorosabban, nagyobb számban, mindenütt proletár sorokba és oszlopokba! Tömörüljetek Szovjetjei-

tek köré, igyekezzetek ezeken belül elvtársi meggyőzéssel és egyes tagok újjáválasztásával magatok köré tömöríteni a többséget!

A megírás ideje: 1917 április 22. (május 5.)
Megjelent 1917 május 6-án (április 23-án), a „Pravda" 39. számában.

HOGYAN ZAVARNAK ÖSSZE EGY VILÁGOS KÉRDÉST?

A „Gyeny" ma, a Központi Bizottság április 20-i határozatával kapcsolatban, amelyben arról van szó, hogy a hatalomnak át kell mennie a forradalmi proletariátus kezébe *„a nép többségének támogatása esetén"*, a következőket írja:

„Nagyon egyszerű, de hát akkor min múlik a dolog? Határozatok helyett — gyertek és vegyétek kézbe a hatalmat."

Tipikus példája ez a burzsoá sajtó szokásos módszereinek! Ezek az emberek úgy tesznek, mintha nem értenék meg a legvilágosabb dolgot és — papíron — **könnyű győzelmet biztosítanak maguknak.** Aki azt **mondja: „vegyétek kézbe a hatalmat"**, az, ha csak egy **egész kicsit gondolkozik, tudhatja,** hogy *amíg nincs meg* **a nép többségének a támogatása,** a hatalom kézbevételére irányuló kísérlet kaland vagy blanquizmus lenne (a „Pravda" külön, nyomatékosan, határozottan, világosan, félreérthetetlenül óvott ettől).

Oroszországban most olyan szabadság van, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének összetételéből a többség akaratát meg *lehet* állapítani; ha tehát a proletárpárt komolyan, nem blanquista módon akar hatalomra jutni, akkor *harcolnia* kell a Szovjeteken belüli *befolyásért.*

Mindezt a „Pravda" ismételten megmondotta s csak bárgyú vagy rosszakaratú ember „nem érti meg". Ám ítélje meg maga az olvasó, hogy e két kevéssé tiszteletreméltó kategória közül melyikbe tartozik a „Rabocsaja Gazeta", amely azt a „javaslatot", hogy (a Szovjet) „vegye

kézbe a hatalmat", „felelőtlen bujtogatásnak" nevezi, olyan „demagógiának, amely híjával van minden politikai felelősségérzetnek, amely könnyelműen polgárháborúra, harcra hívja fel a demokráciát, s amely a munkásokat és a katonákat már nemcsak a kormány, hanem maga a Szovjet ellen is uszítja" stb.

El lehet-e képzelni ennél nagyobb zagyvaságot, el lehet-e képzelni, hogy valaki saját demagógiáját ennél szemérmetlenebbül varrja másvalakinek a nyakába?

Lvov miniszterelnök a „Birzsevije Vedomosztyi"[68] április 21-i esti kiadása szerint szóról szóra a következőket mondotta:

„Eddig az Ideiglenes Kormány a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje vezető szervének állandó támogatását élvezte. A legutóbbi két hét folyamán ez a kapcsolat megváltozott. Az Ideiglenes Kormányt gyanúba fogták. Ilyen körülmények között egyáltalán nincs lehetősége arra, hogy az államot kormányozza, mert a bizalmatlanság és elégedetlenség légkörében nehéz bármit is tenni. Ilyen körülmények között legjobb, ha az Ideiglenes Kormány lemond. Nagyon is tudatában van annak a felelősségnek, amellyel a hazának tartozik, és kész annak javáért azonnal lemondani, ha ez szükséges."

Nemde, világos? Lehetséges-e, hogy valaki ne értse meg, miért javasolta Központi Bizottságunk egy ilyen beszéd *után* a lakosság megkérdezését?

Mirevaló itt „polgárháborút", „bujtogatást", „demagógiát" és más rettenetes szavakat emlegetni, ha egyszer a miniszterelnök kijelenti, hogy kész „lemondani"??? Ha a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjét elismerte „vezető szervnek"???

Két lehetőség van. Vagy feltételezi a „Rabocsaja Gazeta", hogy Lvov az ilyen és ehhez hasonló kijelentésekkel becsapja a népet — s akkor nem bizalomra és támogatásra kell felhívnia, hanem *bizalmatlanságra és a támogatás megtagadására.* Vagypedig feltételezi a „Rabocsaja Gazeta", hogy Lvov csakugyan „kész lemondani" —, akkor meg miért jajveszékel és miért emleget polgárháborút?

Ha a „Rabocsaja Gazeta" helyesen látja a helyzetet, ha látja, hogy a *kapitalisták* a polgárháború körül csapott

lármával azt a *saját* kívánságukat leplezik, hogy erőszakkal meghiúsítsák a többség akaratát, akkor mire való ennek az ujságnak az egész hangoskodása?

Lvovnak joga van azt javasolni a Szovjetnek, hogy hagyja jóvá, fogadja el az ő, mármint Lvov, politikáját. Pártunknak joga van azt javasolni a Szovjetnek, hogy a mi proletár politikánkat hagyja jóvá és fogadja el. Aki „bujtogatásról" stb. beszél, az elárulja, hogy vagy egyáltalán nem érti a dolgokat, vagypedig a legalávalóbb demagógiáig süllyedt le. Nekünk jogunk van harcolni és fogunk is harcolni azért, hogy befolyásunk és többségünk legyen a Szovjetben és a Szovjetekben. És ismételjük:

*„Csak akkor leszünk a hatalomnak a proletárok és félproletárok kezébe való átmenete mellett, amikor majd a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei a mi politikánk mellé állnak és hajlandók kezükbe venni a hatalmat"**.

A megírás ideje: 1917 április 22. (május 5.)
Megjelent 1917 május 6-án (április 23-án), a „Pravda" 39. számában.

---

* Lásd ebben a kötetben 206. old. — *Szerk.*

MIT ÉRTENEK „GYALÁZATON" A TŐKÉSEK ÉS MIT — A PROLETÁROK

A „Jegyinsztvo" mai száma első helyen vastag betűkkel egy felhívást közöl, amelyet Plehanov és Dejcs úr, meg Vera Zaszulics írt alá. Ebben a felhívásban a következőket olvashatjuk:

„... Minden népnek joga van ahhoz, hogy szabadon rendelkezzék sorsával. A német Vilmos és az osztrák Károly ezzel sohasem fog egyetérteni. Amikor háborút viselünk ellenük, a magunk és mások szabadságát védjük. Oroszország nem hagyhatja cserben szövetségeseit. Ez gyalázatot hozna rá ..."

A tőkések mind így gondolkoznak. Gyalázatnak ők azt tekintik, ha a tőkések *közötti* szerződéseket nem tartják be, ahogy az uralkodók azt tekintik gyalázatnak, ha az uralkodók közötti szerződéseket nem tartják be.

Hát a munkások? Vajjon ők gyalázatnak tekintik-e ha az uralkodók és a kapitalisták által kötött szerződéseket nem tartják be?

Természetesen — nem! Az öntudatos munkások *amellett* vannak, hogy tépjenek szét *minden* ilyen szerződést s csak azokat és az olyan egyességeket ismerjék el, amelyeket *valamennyi* ország *munkásai és katonái* kötnek egymással, amelyek a népre nézve, vagyis nem a tőkésekre, hanem a munkásokra és a szegényparasztokra nézve előnyösek.

A világ munkásai között egy másik szerződés *van érvényben*, mégpedig az 1912-es Bázeli Kiáltvány (melyet Plehanov szintén aláírt és ... elárult). A munkásoknak ez a „szerződése" „bűnnek" nevezi azt, ha a különböző országok munkásai egymásra lőnek a tőkések profitjáért.

A „Jegyinsztvo" munkatársai kapitalisták módjára gondolkoznak (a „Recs" stb. ugyanígy gondolkozik), nempedig munkások módjára.

Teljesen megfelel a valóságnak az, hogy sem a német uralkodó, sem az osztrák uralkodó nem egyezik bele minden nép szabadságába, hiszen mindkét uralkodó koronás rabló, éppen úgy mint II. Miklós. De először is, az angol, az olasz és más uralkodók (II. Miklós „szövetségesei") semmivel sem jobbak. Aki erről megfeledkezik, az monarchistává vagy a monarchisták prókátorává válik.

Másodszor, a *nem*-koronás rablók, azaz a kapitalisták, a mostani háborúban semmivel sem mutatkoztak jobbnak az uralkodóknál. Talán az amerikai „demokrácia" — vagyis a demokratikus tőkések — nem fosztották ki a Fülöp-szigeteket és nem fosztogatják Mexikót?

A német Gucskovok és Miljukovok, ha II. Vilmos helyére lépnének, *ugyancsak* rablók lennének, ugyancsak nem lennének jobbak az angol és az orosz tőkéseknél.

Harmadszor, „beleegyeznek-e" majd az orosz kapitalisták az általuk elnyomott népek — Örményország, Khiva, Ukrajna, Finnország — „szabadságába"?

A „Jegyinsztvo" munkatársai azzal, hogy ezt a kérdést megkerülik, valójában „saját" tőkéseik védelmezőivé válnak a más tőkések ellen viselt rablóháborújukban.

Az egész világ internacionalista munkásai amellett vannak, hogy meg kell dönteni *valamennyi* kapitalista kormányt, meg kell tagadni a megegyezést vagy a szerződéskötést minden rendű és rangú kapitalistával, az olyan *egyetemes béke* mellett vannak, amelyet az *egész* világ *forradalmi munkásai* kötnek és amely valóban képes biztosítani a szabadságot „minden" nép számára.

A megírás ideje: 1917 április 22. (május 5.)
Megjelent 1917 május 6-án (április 23-án), a „Pravda" 39. számában.

INTERJÚ E. TORNIAINENNEK 1917 ÁPRILIS 23-ÁN (MÁJUS 6-ÁN)[69]

Úgy véljük, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje a jelenlegi pillanatban a munkások és katonák többségét képviseli. Mi (bolsevikok) azért harcolunk, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjében és minden helyi Szovjetben befolyásra tegyünk szert és meghódítsuk a többséget. Azt ajánljuk a munkásoknak és a katonáknak, hogy abban az esetben, ha a küldöttek nem felelnek meg teljesen a többség akaratának, válasszanak új küldötteket a Szovjetekbe.

Jelenleg a Szovjet többsége a narodnyikok és a mensevikek vezéreit követi.

Ha a Szovjet mellett a munkások és katonák jelentős és szilárd többsége lesz, nem kételkedünk abban, hogy megtarthatja a hatalmat. Annál is inkább, mert ez a hatalom nem a háború elhúzására, hanem gyors befejezésére vezetne, mégpedig a néptömegek számára legelőnyösebb feltételek mellett. Úgy véljük továbbá, hogy a Szovjet, amely a munkások és a katonák által választott intézmény, feltétlenül megnyerheti magának a munkások és katonák óriási többségét.

Hogy a kapitalisták kormánya megtagadhatja-e az Alkotmányozó Gyűlés összehívását — az az ellenforradalom fejlődésétől és erejétől függ; az ellenforradalom elemei kétségtelenül máris megvannak.

A háborúnak valóban demokratikus békével való befejezése a világproletariátus forradalmának menetétől függ, amelynek Oroszországban már most kedvező a helyzete

és amely kétségtelenül érlelődik Németországban is (tömegsztrájkok, lövészárok-barátkozás).

„Työmies" 122. sz.
1917 május 8.

Orosz nyelven először 1926-ban,
N. Lenin (V. Uljanov) Összegyűjtött Művei
XX. kötetének 2. részében jelent meg.

BALGA KÁRÖRÖM

A „Rabocsaja Gazeta" kárörvendezik, és ujjong a Központi Bizottság legutóbbi határozatán, amely (egyébként a Szovjet bolsevik frakciójának képviselői által már közzétett nyilatkozattal kapcsolatban) bizonyos nézeteltéréseket tárt fel pártunkon belül.

Csak kárörvendezzenek és ujjongjanak a mensevikek. Bennünket ez nem zavar. Hiszen a mensevikeknek nincs semmiféle szervezetük. Először is itt van Csheidze és Cereteli — ezek tárcanélküli miniszterek; másodszor, a Szervező Bizottság — ezek szociáldemokraták irányvonal nélkül; harmadszor, a „honvédők" — ezek Plehanov mellett vannak. Negyedszer, Martov — ő nem lesz a kölcsön mellett. Nem csoda hát, hogy olyan emberek, akiknek nincs szervezetük, nincs pártjuk, könnyű szívvel ujjonganak és örvendeznek egy másik szervezetben feltárt fogyatékosságokon.

Nincs miért félnünk az igazságtól. Igenis, munkás elvtársak, a válság feltárta szervezetünk fogyatékosságait. Munkára fel, hogy kiküszöböljük ezeket a fogyatékosságokat!

A válság feltárt bizonyos igen gyenge kísérleteket, hogy „egy kissé baloldalibb" irányt vegyenek, mint Központi Bizottságunk[70]. Központi Bizottságunk ebbe nem egyezett bele, és egy pillanatig sem kételkedünk abban, hogy az egyetértés pártunkban máris helyreáll, mégpedig az önkéntes, tudatos, legteljesebb egyetértés.

Vonalunkat minden egyes nap igazolja. Ennek a vonalnak vállvetett keresztülviteléhez a proletártömegeknek a mostaninál *háromszorta* jobb szervezetére van szük-

ség. Minden kerületben, minden háztömbben, minden üzemben, minden században, erős, egységes szervezetnek kell lennie, amely képes *egy* emberként cselekedni. Minden ilyen szervezettől közvetlen szálaknak kell a központhoz, a Központi Bizottsághoz vezetniök, és ezeknek a szálaknak erőseknek kell lenniök, hogy az ellenség ne téphesse szét az első rohammal, ezeknek a szálaknak állandóaknak kell lenniök, minden nap, minden órában erősíteni és ellenőrizni kell őket, *nehogy az ellenség váratlanul rajtunk üthessen.*

Munkás elvtársak! Építsük máris, alulról, mindenütt az erős, proletár tömegszervezetet, a munkástömegekben is, a hadseregben is. Ne zavarjon meg bennünket az ellenség káröröme, ne féljünk az egyes hibáktól és fogyatékosságoktól. Majd kijavítjuk a hibákat, kiküszöböljük a fogyatékosságokat. A jövő a miénk.

„Pravda" 40. sz.
1917 május 8. (április 25.)

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT HETEDIK (ÁPRILISI) ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJA

1917 ÁPRILIS 24—29 (MÁJUS 7—12)[71]

I

BESZÉD A KONFERENCIA MEGNYITÁSA ALKALMÁBÓL ÁPRILIS 24 (MÁJUS 7)

Elvtársak, konferenciánk, a proletárpárt első konferenciája, az oroszországi, sőt az érlelődő nemzetközi forradalom viszonyai között ül össze. Közeledik az idő, amikor mindenütt beigazolódik a tudományos szocializmus megalapítóinak az az állítása, valamint a Bázeli Kongresszuson összegyűlt szocialistáknak az az egyértelmű előrelátása, hogy a világháború elkerülhetetlenül forradalomra vezet.

Marx és Engels a XIX. században, a különböző országok proletármozgalmának megfigyelése és a szociális forradalom lehetséges perspektiváinak vizsgálata közben, nem egyszer hangoztatták, hogy az egyes országok között a szerepek általában arányosan, nemzeti történelmük sajátosságainak megfelelően fognak megoszlani. Ezt a gondolatukat, röviden megfogalmazva, így fejezték ki: a francia munkás kezdi, a német befejezi.

Az oroszországi proletariátusnak jutott az a nagy megtiszteltetés, hogy megkezdje a forradalmat, nem szabad azonban megfeledkeznie arról, hogy mozgalma és forradalma csupán része a proletariátus világforradalmi mozgalmának, amely például Németországban napról napra egyre jobban erősödik. Feladatainkat csak ebből a szemszögből nézve határozhatjuk meg.

Az Összoroszországi Konferenciát megnyitom és kérem, hogy válasszuk meg az elnökséget.

Rövid tudósítás, megjelent a „Szocial-Demokrat" című lap 43. számában 1917 május 12-én (április 29-én).

A teljes szöveg először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyűjtött Művei XIV. kötetének 2. részében jelent meg.

2

ELŐADÓI BESZÉD A POLITIKAI HELYZETRŐL ÁPRILIS 24 (MÁJUS 7)

Elvtársak, a politikai helyzettel, a politikai helyzet értékelésével kapcsolatban roppant széleskörű anyagot kell felölelnem, amely, amennyire meg tudom ítélni, három részre oszlik: az első a nálunk, Oroszországban kialakult tulajdonképpeni politikai helyzet értékelése, a kormány és a kialakult kettőshatalom kérdésében elfoglalt álláspontunk; a második a háború kérdésében elfoglalt álláspontunk; a harmadik a munkásmozgalom kialakult nemzetközi helyzete, amely, világviszonylatban szólva, a munkásmozgalmat közvetlenül a szocialista forradalom elé állította.

Azt hiszem, néhány pontra csak röviden kell kitérnem. Másrészt határozati javaslatot terjesztek önök elé mindezekre a kérdésekre vonatkozóan, de annak előrebocsátásával, hogy mivel igen nagy erőhiánnyal küszködünk, továbbá az itt Petrográdban bekövetkezett politikai válságra való tekintettel, nemcsak hogy nem vitathattuk meg a határozati javaslatot, hanem mégcsak el sem juttathattuk idejében az egyes helyekre. Ilyenformán, ismétlem, ezek csak előzetes javaslatok, amelyek megkönnyítik a bizottságok munkáját, s lehetővé teszik számukra, hogy munkájukat néhány leglényegesebb kérdésre összpontosítsák.

Kezdem az első kérdéssel. Ha nem tévedek, a Moszkvai Konferencia ugyanazt a határozatot fogadta el, mint a Petrográd Városi Konferencia. (Közbeszólások: „Módosításokkal.") Én ezeket a módosításokat nem láttam, s így nem tudom megítélni. Minthogy azonban a petrográdi határozat megjelent a „Pravdá"-ban, feltételezhetem, ha senki sem állítja az ellenkezőjét, hogy mindenki ismeri.

Ezt a határozatot terjesztem be javaslatként a jelenlegi Összoroszországi Konferencia elé.

A Petrográdi Szovjetben uralkodó kispolgári blokk pártjainak többsége úgy tűnteti fel a mi politikánkat, hogy ez, az ő politikájuktól eltérően, az elhamarkodott lépések politikája. A mi politikánknak az a megkülönböztető sajátossága, hogy mi mindenekelőtt a lejátszódó események osztályjellegének pontos meghatározását követeljük. A kispolgári blokknak az a főbűne, hogy szólamokkal elleplezi a nép előtt a kormány valódi osztályjellegét.

Ha a moszkvai elvtársaknak módosításaik vannak, most mindjárt felolvashatnák.

(Olvassa a Petrográd Városi Konferencia határozati javaslatát az Ideiglenes Kormányhoz való viszonyról.)

„Megállapítva,

1) hogy az Ideiglenes Kormány, osztályjellegét tekintve, a földbirtokosok és a burzsoázia uralmának szerve;

2) hogy az Ideiglenes Kormány és az általa képviselt osztályok gazdaságilag és politikailag elválaszthatatlanul egybekapcsolódnak az orosz és az angol-francia imperializmussal;

3) hogy az Ideiglenes Kormány még az általa hirdetett programot is csak hiányosan, s csupán a forradalmi proletariátus és részben a kispolgárság nyomására valósítja meg;

4) hogy a burzsoá és földesúri ellenforradalom szervezkedő erői, az Ideiglenes Kormány zászlaja mögé húzódva, már megkezdték támadásukat, az Ideiglenes Kormány nyilvánvaló elnézésével, a forradalmi demokrácia ellen;

5) hogy az Ideiglenes Kormány halogatja az Alkotmányozó Gyűlés választásainak kitűzését, akadályozza a nép általános felfegyverzését, akadályokat gördít annak útjába, hogy az egész föld átmenjen a nép kezébe, ráerőszakolni igyekszik a népre az agrárkérdés megoldásának földesúri módját, gátolja a 8 órás munkanap bevezetését,

elnézi a hadseregben az ellenforradalmi agitációt (Gucskov és Társaiét), a hadsereg felső parancsnoki karát a katonák ellen szervezi stb...“

Felolvastam a határozati javaslat első részét, amely az Ideiglenes Kormány osztályjellegének meghatározását tartalmazza. Az eltérések a moszkvaiak határozati javaslatától, amennyire csupán a határozati javaslat szövegéből megítélhetjük, aligha lényegesek, de a kormány olyan általános jellemzését, hogy az ellenforradalmi kormány, helytelennek tartanám. Ha általánosságban szólunk, tisztázni kell, hogy milyen forradalomról beszélünk. A burzsoá forradalom szempontjából ezt nem mondhatjuk, mivel a burzsoá forradalom már befejeződött. A proletár-paraszt forradalom szempontjából korai volna ezt mondani, mivel nem lehetünk biztosak abban, hogy a parasztok feltétlenül tovább mennek a burzsoáziánál, és véleményem szerint, indokolatlan lenne leszegezni azt, hogy bizonyosak vagyunk a parasztságban, különösen most, amikor a parasztság az imperializmus és a „honvédelem“, vagyis a háború támogatása felé fordult. Most pedig számos egyességet kötött a kadetokkal. Ezért a moszkvai elvtársak határozati javaslatának ezt a pontját politikailag helytelennek tartom. Mi azt akarjuk, hogy a parasztság továbbmenjen a burzsoáziánál, hogy elvegye a földet a földbirtokosoktól, de most a parasztság jövendő magatartásáról még semmi bizonyosat sem mondhatunk.

Mi gondosan kerüljük a „forradalmi demokrácia“ kifejezést. Amikor a kormány támadásáról van szó, akkor beszélhetünk erről, de most ez a frázis a legnagyobb ámítást leplezi, mivel igen nehéz dolog elválasztani azokat az osztályokat, amelyek ebben a káoszban összekeveredtek. A mi feladatunk — azok megszabadítása, akik hátul kullognak. Számunkra nem a Szovjetek formája a fontos, számunkra az a fontos, hogy ezek a Szovjetek milyen osztályokat képviselnek. Ezért huzamos időn át kell dolgoznunk a proletár öntudat megvilágosításán...

(Tovább olvassa a határozati javaslatot.)

„... 6) hogy ugyanakkor ez a kormány ezidőszerint

a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének bizalmára, bizonyos fokig a vele való közvetlen megegyezésre támaszkodik, amely Szovjet jelenleg köztudomás szerint a munkások és a katonák, azaz a parasztság többségét egyesíti;

7) hogy az Ideiglenes Kormány minden lépése, mind a külpolitika, mind a belpolitika terén, fel fogja nyitni nemcsak a városi és falusi proletároknak és a félproletároknak, hanem a kispolgárság széles rétegeinek is a szemét, s felismerik ennek a kormánynak igazi jellegét;

a konferencia határozatilag kimondja, hogy

1) az egész államhatalomnak a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek vagy a nép akaratát közvetlenül kifejezésre juttató más szerveknek kezébe való átmenete érdekében feltétlenül arra van szükség, hogy huzamos időn át dolgozzunk a proletár osztálytudat megvilágosításán, s a városi és falusi proletárokat tömörítsük a kispolgárság ingadozásainak ellensúlyozására, mivel csupán az ilyen munka jelenti az egész forradalmi nép sikeres előretörésének valódi zálogát;

2) ennek a tevékenységnek érdekében feltétlenül arra van szükség, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeiben minden téren munkálkodjunk, növeljük a Szovjetek számát, gyarapítsuk erejüket, tömörítsük a Szovjeteken belül pártunk proletár internacionalista csoportjait;

3) fokozott mértékben kell szerveznünk saját szociáldemokrata erőinket, hogy a forradalmi mozgalom újabb hulláma fölött a forradalmi szociáldemokrácia zászlaja lobogjon."

Ez egész politikánk veleje. Jelenleg az egész kispolgárság ingadozik és ingadozását a forradalmi demokrácia szólamával leplezi, s nekünk ezzel az ingadozással a proletárvonalat kell szembeállítani. Az ellenforradalmároknak az a vágyuk, hogy ezt a vonalat egy időelőtti akció megbuktassa. A mi feladataink a következők: növelnünk kell a Szovjetek számát, gyarapítani kell erejüket, szorosabbra kell zárnunk pártunk sorait.

A moszkvaiak a harmadik ponthoz hozzáfűzik az ellenőrzést. Ezt az ellenőrzést Csheidze, Sztyeklov, Cere-

teli és a kispolgári blokk más vezetői képviselik. Az ellenőrzés hatalom nélkül üres szólam. Hogyan ellenőrizzem Angliát? Ahhoz, hogy ellenőrizhessem, meg kell szereznem a flottáját. Megértem, hogy a munkások és katonák fejletlen tömege naivan és öntudatlanul hihet az ellenőrzésben, de elég az ellenőrzésnek fő mozzanataira gondolnunk és megértjük, hogy ez a hit — eltérés az osztályharc alapelveitől. Mi az ellenőrzés? Ha én leírok egy rendelkezést vagy egy határozatot, ők ellen-határozatot írnak. Ahhoz, hogy ellenőrizhessünk, a hatalom birtokában kell lennünk. Ha a kispolgári blokk széles tömege ezt nem érti meg, legyen türelmünk megmagyarázni neki, de semmiesetre se mondjunk neki valótlanságot. Márpedig ha az ellenőrzésnek ezt az alapfeltételét elhomályosítom, akkor valótlanságot mondok, s a kapitalisták és imperialisták kezére játszom. — „Tessék, ellenőrizz engem, de az ágyú nálam lesz. Lakjál jól az ellenőrzéssel" — így beszélnek a kapitalisták és imperialisták. Tudják, hogy a néptől most semmit sem szabad megtagadni. Hatalom nélkül az ellenőrzés — kispolgári szólam, amely fékezi az orosz forradalom menetét és fejlődését. Ezért ellenzem a moszkvai elvtársak harmadik pontját.

Ami két hatalomnak ezt a sajátos összefonódását illeti, amikor az Ideiglenes Kormány, minthogy nem rendelkezik hatalommal, ágyúkkal, katonákkal és felfegyverzett embertömeggel, a Szovjetekre támaszkodik, amelyek egyelőre bíznak az ígéretekben és ez ígéretek támogatásának politikáját folytatják — meg kell mondanom, hogy ha részt akarnak venni ebben a játékban, csődbe jutnak. A mi feladatunk az, hogy ne vegyünk részt ebben a játékban, mi folytatni fogjuk munkánkat, megmagyarázzuk a proletariátusnak, hogy ez a politika mennyire tarthatatlan, és a való élet minden lépése megmutatja majd, mennyire igazunk van. Jelenleg kisebbségben vagyunk, a tömegek egyelőre nem hisznek nekünk. Mi tudunk várni: át fognak jönni a mi oldalunkra, amikor a kormány kimutatja a foga fehérét. A kormány ingadozásaival eltaszíthatja őket magától, s átözönlenek a mi oldalunkra, és akkor, az erőviszonyokat figyelembevéve, azt mondjuk majd: eljött a mi időnk.

Most áttérek a háború kérdésére, amely gyakorlatilag egyesített bennünket, amikor felléptünk a kölcsön ellen; a kölcsön kérdésében elfoglalt álláspont egyszeriben szemmelláthatóan megmutatta, hogyan oszlanak meg a politikai erők. Mint a „Recs" írta, a „Jegyinsztvo" kivételével mindenki ingadozik, az egész kispolgári tömeg fenntartással támogatja a kölcsönt. A tőkések savanyú arcot vágnak, de mosolyogva zsebre dugják a határozatot, és azt mondják: „ti beszélhettek, de cselekedni mégis mi fogunk." Mindazokat, akik most a kölcsönt megszavazzák, az egész világon szociálsovinisztáknak nevezik.

Most pedig mindjárt fel is olvasom a háborúról szóló határozati javaslatot. Ez három részből áll: 1) a háború jellemzése osztálytartalmának szempontjából, 2) a tömegek forradalmi „honvédelme", ami egyetlen más országban sincs meg, és 3) hogyan fejezzük be a háborút.

Sokaknak közülünk, s így nekem személyesen is, alkalmunk volt beszédeket mondani, főként katonák előtt, és azt hiszem, ha mindent osztályszempontból világítunk meg, állásfoglalásunk leghomályosabb pontja számukra éppen az, hogyan akarunk véget vetni a háborúnak, hogyan tartjuk lehetségesnek a háború befejezését. A nagy tömegek körében rengeteg a félreértés, egyáltalában nem értik álláspontunkat és ezért ezen a ponton különösen közérthetőnek kell lennünk.

(Olvassa a háborúról szóló határozati javaslatot.)

„A jelenlegi háború a hadviselő hatalmak mindkét csoportja részéről imperialista háború, vagyis olyan háború, amelyet a tőkések a világuralomért, a kapitalista zsákmány felosztásáért, a finánctőke a banktőke számára kedvező piacokért, a gyenge népek elnyomásáért viselnek.

Az a tény, hogy Oroszországban az államhatalom II. Miklós kezéből Gucskov, Lvov stb. kormányának, a földbirtokosok és tőkések kormányának kezébe ment át, nem változtatta és nem is változtathatta meg Oroszország részéről a háborúnak ezt az osztályjellegét és osztálytartalmát.

Az a tény, hogy az új kormány ugyanúgy, ugyanolyan

imperialista, vagyis hódító, rablóháborút visel, a következő körülményben jutott különösen világosan kifejezésre: az új kormány nemcsak hogy nem hozta nyilvánosságra azokat a titkos szerződéseket, amelyeket a volt cár, II. Miklós kötött Anglia, Franciaország stb. kapitalista kormányaival, hanem formailag is megerősítette ezeket a szerződéseket. Ezt a nép akaratának megkérdezése nélkül és azzal a nyilvánvaló céllal tette, hogy becsapja a népet, hiszen köztudomású, hogy a volt cárnak ezek a titkos szerződései az első betűtől az utolsóig rablószerződések, amelyek Kína, Perzsia, Törökország, Ausztria stb. kifosztásával kecsegtetik az orosz tőkéseket.

Ezért a proletárpárt sem a mostani háborút, sem a mostani kormányt, sem ennek kölcsöneit, bármilyen hangzatos neveket adjanak is ezeknek a kölcsönöknek, semmiképpen sem támogathatja, hacsak nem szakít teljesen a nemzetköziséggel, vagyis a világ munkásait a tőkés iga elleni harcban összefűző testvéri szolidaritással.

Semmiféle bizalmat nem érdemel a jelenlegi kormánynak az az ígérete sem, hogy lemond az annexiókról, vagyis idegen országok meghódításáról, vagy arról, hogy bármely népet erőszakkal Oroszország keretei között tartson. Mert először is, a tőkések, akiket az orosz és az angol-francia banktőke ezernyi szállal fűz egymáshoz, s akik a tőke érdekeit védik, nem mondhatnak le ebben a háborúban az annexiókról, hacsak nem adják fel tőkés mivoltukat, hacsak nem mondanak le a kölcsönökbe, koncessziókba, hadiüzemekbe stb. fektetett milliárdokból származó profitról. Másodszor, az új kormány, hogy a népet félrevezesse, lemondott ugyan az annexiókról, de 1917 április 9-én Moszkvában Miljukov útján kijelentette, hogy nem mond le az annexiókról. Harmadszor, mint a «Gyelo Naroda», vagyis az a lap, amelynek irányításában Kerenszkij miniszter közreműködik, leleplezte, Miljukov még csak nem is közölte a külfölddel az annexiókról való lemondást tartalmazó nyilatkozatát.

Ezért a konferencia óva inti a népet a tőkések üres ígéreteitől és kijelenti, hogy szigorúan meg kell különböztetni egymástól azt, ha szavakban mondanak le az annexióról, és azt, ha valóban lemondanak az annexióról, vagyis

haladéktalanul közzétesznek minden titkos rablószerződést, minden külpolitikai okmányt és haladéktalanul megkezdik mindazoknak a népeknek teljes felszabadítását, melyeket a tőkésosztály, folytatva a volt cár, II. Miklós, népünket meggyalázó politikáját, elnyom, erőszakkal Oroszországhoz láncol, vagy nem részesít egyenlő jogokban."

A határozat e részének második fele a kormány ígéreteivel foglalkozik. Marxista számára ez a rész talán fölösleges lenne, de a nép számára fontos. Ezért kell hozzáfűznünk, hogy miért nem hiszünk ezekben az ígéretekben, miért nem szabad bíznunk a kormányban. Semmiféle bizalmat nem érdemelnek a jelenlegi kormánynak azok az ígéretei, hogy lemond az imperialista politikáról. Ezen a téren a mi vonalunk nem lehet az, hogy a kormánytól a szerződések nyilvánosságra hozatalát követeljük. Ez illúzió volna. Ezt követelni a kapitalisták kormányától — ugyanannyi, mintha az üzleti szélhámosságok feltárását követelnők. Ha azt mondjuk, hogy le kell mondani az annexiókról és a hadisarcról, azt is meg kell mondanunk, hogyan tegyük ezt meg; ha pedig azt kérdezik tőlünk, ki fogja ezt megtenni, azt válaszoljuk, hogy ez — lényegében forradalmi lépés és ilyen lépésre csak a forradalmi proletariátus képes. Máskülönben ezek csupán üres ígéretek, óhajok lesznek, amelyekkel a kapitalisták orránál fogva vezetik a népet.

(Folytatja a határozati javaslat felolvasását.)

„Az úgynevezett «forradalmi honvédelem», amely most Oroszországban magával sodorta csaknem valamennyi narodnyik pártot (a népi szocialistákat, trudovikokat, szociálforradalmárokat) és a mensevik szociáldemokraták opportunista pártját (a Szervező Bizottság, Csheidze, Cereteli stb.), valamint a pártonkívüli forradalmárok többségét, osztálytartalmát tekintve egyrészt azoknak a kispolgároknak, kistulajdonosoknak és jómódú parasztoknak érdekeit és álláspontját képviseli, akik a tőkésekhez hasonlóan hasznot húznak a gyenge népekkel szemben alkalmazott erőszakból, másrészt pedig annak következ-

ménye, hogy a tőkések, akik a titkos szerződéseket nem hozzák nyilvánosságra s ígéretekkel és szép szólamokkal akarják elütni a dolgot — becsapják a néptömegeket.

El kell ismerni, hogy a «forradalmi honvédők» igen nagy tömegei jóhiszeműek, vagyis *valóban* nem kívánják az annexiókat, a hódításokat, az erőszakot a gyenge népekkel szemben, és *valóban* arra törekednek, hogy *valamennyi* hadviselő ország demokratikus és nem-erőszakos békét kössön. El kell ezt ismerni azért, mert a városi és falusi proletárok és félproletárok (vagyis azok, akik abból élnek, hogy egészen vagy részben eladják munkaerejüket a tőkéseknek) osztályhelyzetüknél fogva nincsenek érdekelve a tőkések profitjában.

Ezért a konferencia megállapítja, hogy a «forradalmi honvédelemnek» tett akár legcsekélyebb engedmény is feltétlenül megengedhetetlen, valójában teljes szakítást jelent a nemzetköziséggel és a szocializmussal, s egyúttal kijelenti, hogy mindaddig, amíg az orosz tőkések és ideiglenes Kormányuk csupán fenyegetőznek a nép elleni erőszakkal (például Gucskov szomorú nevezetességű rendelete, amely büntetéssel fenyegeti a katonákat feljebbvalóik önhatalmú elmozdításáért), mindaddig, amíg a kapitalisták *nem* térnek át arra, hogy erőszakot alkalmazzanak a munkás-, katona-, paraszt-, béres- és egyéb küldöttek szabadon szervezkedő, *minden* néven nevezendő hatóságot szabadon leváltó és választó szovjetjei ellen — mindaddig pártunk általában az erőszaktól való tartózkodást fogja hirdetni, s a «forradalmi honvédelem» híveinek súlyos és végzetes hibája ellen kizárólag az elvtársi meggyőzés módszerével, annak az igazságnak megmagyarázása útján fog harcolni, hogy jelenleg Oroszországban a háború gyors befejezésének legfőbb akadálya az, hogy a nagy tömegek öntudatlanságuk folytán bizakodva tekintenek a tőkések, a béke és a szocializmus e leggonoszabb ellenségei kormányára."

A kispolgárság egy része érdekelve van a tőkéseknek ebben a politikájában, ez nem lehet kétséges, és ezért a proletárpártnak most nem szabad reménykednie a parasztsággal való érdekközösségben. Mi harcolunk azért, hogy a

parasztság átjöjjön a mi oldalunkra, de a parasztság bizonyos mértékben tudatosan a tőkések oldalán áll.

Cseppet sem kétséges, hogy a proletariátus és a félproletariátus, mint osztály, nincs érdekelve a háborúban. A hagyományok és a félrevezetés befolyása alatt vannak. Még nincsenek politikai tapasztalataik. Ebből következik feladatunk: huzamos időn át felvilágosító munkát kell végeznünk. A legcsekélyebb elvi engedményt sem tesszük nekik, de nem kezelhetjük őket úgy, mint a szociálsovinisztákat. A lakosságnak ezek az elemei sohasem voltak szocialisták, halvány fogalmuk sincs a szocializmusról, csak most ébrednek politikai életre. Öntudatuk azonban rendkívül gyorsan fejlődik, látókörük is tágul. Értenünk kell ahhoz, hogyan közeledjünk hozzájuk a felvilágosítással, és ez a legnehezebb feladat, kiváltképpen olyan párt számára, amely tegnap még illegalitásban volt.

Egyesekben felmerül az a gondolat, hogy vajjon nem tagadtuk-e meg önmagunkat: hiszen mi azt hirdettük, hogy az imperialista háborút át kell változtatni polgárháborúvá, most pedig önmagunkat cáfoljuk meg. De Oroszországban az első polgárháború befejeződött, most térünk át a második, az imperializmus és a felfegyverzett nép közötti háborúra, és ebben az átmeneti időszakban, amíg a fegyveres erő a katonák kezében van, amíg Miljukov és Gucskov nem folyamodik erőszakhoz, ez a polgárháború számunkra békés, huzamos és türelmes osztály-propagandává változik át. Ha polgárháborúról beszélünk, mielőtt még az emberek megértették volna annak szükségességét, kétségkívül a blanquizmus útjára lépünk. Mi a polgárháború mellett vagyunk, de csak akkor, ha öntudatos osztály folytatja. Megdönteni azt lehet, akit a nép zsarnoknak ismer. Most viszont nincsenek zsarnokok, az ágyúk és puskák a katonák, nempedig a tőkések kezében vannak, a tőkések most nem erőszakhoz folyamodnak, hanem csaláshoz, most erőszakot emlegetni nem lehet, ez értelmetlenség volna. Tudnunk kell alkalmazni a marxizmus szempontjait, amely azt tanítja, hogy az imperialista háborúnak polgárháborúvá való átváltoztatása objektív feltételeken, nem pedig szubjektív feltételeken alapul. Egyelőre lemondunk erről a jelszóról, de csak egyelőre. A fegyverek

most a katonák és a munkások kezében vannak, nempedig a tőkések kezében. Amíg a kormány még nem indította meg a háborút, békés propagandát folytatunk.

A kormány számára előnyös volna, ha meggondolatlanul mi tennénk az első lépést valamely akcióra, nekik ez előnyös volna. Eszi őket a méreg, mert pártunk a békés tüntetés jelszavát adta ki. A kispolgárságnak, amely most várakozó álláspontot foglal el, hajszálnyi elvi engedményt sem szabad tennünk. Proletárpárt nem követhetne el veszélyesebb hibát, mint ha taktikáját szubjektív óhajokra építené ott, ahol szervezettségre van szükség. Nem mondhatjuk, hogy a többség mellettünk van; jelenleg bizalmatlanságra, bizalmatlanságra és megintcsak bizalmatlanságra van szükség. A proletariátus taktikáját óhajokra alapozni — ugyanannyi, mint agyonütni.

A harmadik pont arra a kérdésre vonatkozik, hogyan fejezzük be a háborút. A marxisták álláspontja ismeretes, a nehézség azonban abban van, hogyan magyarázzuk meg a tömegeknek a legvilágosabb formában. Mi nem vagyunk pacifisták, és nem mondhatunk le a forradalmi háborúról. Miben különbözik a forradalmi háború a kapitalista háborútól? Mindenekelőtt abban, hogy melyik osztály van érdekelve benne és az érdekelt osztály milyen politikát folytat ebben a háborúban ... Amikor a tömegek elé lépünk, konkrét válaszokat kell adnunk nekik. Tehát, az első kérdés: hogyan különböztessük meg a forradalmi háborút a kapitalista háborútól? Az egyszerű emberek nem értik, mi a kettő között a különbség, nem értik, hogy itt különböző osztályokról van szó. Nekünk nemcsak elméletileg kell beszélnünk, hanem gyakorlatilag is meg kell mutatnunk, hogy akkor fogunk valóban forradalmi háborút viselni, amikor a hatalom a proletariátus kezében lesz. Nézetem szerint, ha így vetjük fel a kérdést, világosabb választ kapunk arra a kérdésre, hogy milyen ez a háború, és ki viseli.

A „Pravdá"-ban megjelent a hadviselő országok katonáihoz szóló felhívás tervezete*. Értesüléseink vannak arról, hogy a fronton folyik a lövészárok-barátkozás, de

* Lásd ebben a kötetben 180—183. old. — *Szerk.*

egyelőre félig ösztönösen. A lövészárok-barátkozásnak az a fogyatékossága, hogy hijával van a világos politikai gondolatnak. A katonák ösztönösen megérezték, hogy alulról kell cselekedniök, osztályösztönük, a forradalmi beállítottságú emberek osztályösztöne megsúgta nekik, hogy ez az egyetlen helyes út. De a forradalomhoz ez nem elegendő. Világos politikai választ akarunk adni. Ahhoz, hogy a háborúnak véget lehessen vetni, a hatalomnak a forradalmi osztály kezébe kell átmennie. Javasolnám, hogy a konferencia nevében intézzünk felhívást valamennyi hadviselő ország katonáihoz és nyomassuk ki ezt a felhívást minden nyelven. Ha mi ahelyett, hogy elcsépelt frázisokat hangoztatunk olyan békekonferenciákról, amelyek részvevőinek fele az imperialista kormányok titkos vagy nyilt ügynöke, szétküldjük ezt a felhívást, akkor ez ezerszerte gyorsabban vezet majd el bennünket a célhoz, mint minden békekonferencia. Nem akarunk tárgyalni a német Plehanovokkal. Amikor a vasúti kocsiban Németországon át utaztunk, ezek a szociálsoviniszta urak, a német Plehanovok, megpróbáltak bejutni hozzánk a vasúti kocsiba, mi azonban azt feleltük nekik, hogy egyetlen közülük való szocialista se jöjjön be hozzánk, ha pedig bejönnek, nagy botrány nélkül nem engedjük ki őket. Ha például Karl Liebknechtet beengedték volna hozzánk, vele beszéltünk volna. Amikor majd kiadjuk a világ dolgozóihoz szóló felhívásunkat és abban közöljük válaszunkat arra a kérdésre, hogyan lehet befejezni a háborút, s amikor majd a katonák elolvassák válaszunkat, amely megjelöli a politikai kivezető utat a háborúból, akkor óriási léptekkel fog előrehaladni a lövészárok-barátkozás. Ez elengedhetetlen ahhoz, hogy a lövészárok-barátkozás túljusson a háborútól való ösztönös irtózás fokán és átcsapjon annak világos politikai felismerésébe, hogy milyen módon lehet kijutni ebből a háborúból.

Áttérek a harmadik kérdésre, mégpedig a jelenlegi helyzet megítélésére a nemzetközi munkásmozgalom helyzetének és a nemzetközi kapitalizmus helyzetének szempontjából. A marxizmus szempontjából nincs értelme, hogy akkor, amikor imperializmusról beszélünk, csupán egyetlen ország helyzetét vizsgáljuk, holott a tőkés ország-

gok igen szorosan összefüggnek egymással. Most pedig, a háború idején, ez az összefüggés hasonlíthatatlanul erősebb. Az egész emberiség egyetlen véres csomóvá gabalyodott össze, s egyenként kikerülni belőle nem lehet. Ha vannak is fejlettebb és kevésbbé fejlett országok, a jelenlegi háború valamennyit olyan szálakkal fűzte össze, hogy a szabadulás egyetlen ország számára lehetetlen és értelmetlen.

Mindannyian egyetértünk abban, hogy a hatalomnak a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezében kell lennie. De mit tehetnek és mit kell tenniök, ha a hatalom a kezükbe kerül, vagyis a proletárok és a félproletárok kezében lesz? Bonyolult és nehéz helyzet áll elő. És a hatalom átvételéről beszélve, meg kell mondanunk, hogy itt felmerül egy veszély, amely az előző forradalmakban is nagy szerepet játszott, nevezetesen, hogy a forradalmi osztály kezébe veszi az államhatalmat és nem tudja, mihez kezdjen vele. A forradalmak történetében találunk példákat olyan forradalmakra, amelyek éppen emiatt buktak el. A forradalom középpontjában jelenleg a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei állanak, amelyeknek hálózata most egész Oroszországra kiterjed; úgy látom azonban, hogy nem értjük és nem tanulmányozzuk őket eléggé. Ha a Szovjetek kezükbe veszik a hatalmat, akkor ez már nem lesz a szó szokásos értelmében vett állam. Hosszú ideig fennálló ilyen államhatalom soha nem volt még a világon, de efelé haladt a világ egész munkásmozgalma. Ez Párizsi Kommün típusú állam lesz. Az ilyen hatalom diktatúra, vagyis nem a törvényre, nem a többség formális akaratára, hanem egyenesen és közvetlenül erőszakra támaszkodik. Az erőszak — a hatalom eszköze. Milyen módon fognak élni a Szovjetek ezzel a hatalommal? Vajjon visszatérnek a rendőrség útján történő régi kormányzáshoz, a régi hatalmi szervek segítségével fognak kormányozni? Szerintem ezt nem tehetik, és mindenképpen az a közvetlen feladat áll előttük, hogy nem-burzsoá államot szervezzenek. Ezt az államot bolsevikok körében a Párizsi Kommünhöz hasonlítottam abban az értelemben, hogy a Párizsi Kommün a régi kormányzati szerveket összetörte és a munkásság teljesen új, közvetlen szerveivel váltotta fel.

Azzal vádolnak, hogy a jelenlegi helyzetben egy olyan szót használtam, amelytől a tőkések szörnyen megijedtek, mivel úgy értelmezték, hogy szándékunkban áll a szocializmus közvetlen bevezetése. Pedig én ezt a kifejezést csupán olyan értelemben használtam, hogy a régi szerveket új, proletár szervekkel kell felváltani. Marx azt mondta, hogy ez az egész proletár világmozgalom legnagyobb előre tett lépését jelenti[73]. Az a kérdés, hogy melyek a proletariátus szociális feladatai, a mi számunkra roppant nagy gyakorlati jelentőséggel bír, egyrészt azért, mert most össze vagyunk kapcsolva minden más országgal, s ebből a gomolyagból nem téphetjük ki magunkat: a proletariátus vagy teljes egészében kiszakítja magát belőle, vagypedig megfojtják; másrészt tény az, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei léteznek. Senki sem kételkedik abban, hogy átfogják egész Oroszországot, hatalmat jelentenek, és rajtuk kívül más hatalom nem lehetséges. Ha pedig ez így van, akkor tisztába kell jönnünk azzal, hogyan használhatják fel ezt a hatalmat. Azt mondják, hogy ez a hatalom ugyanolyan, mint amilyen Franciaországban és Amerikában van, de ezekben az országokban nincs semmi ehhez hasonló, ilyen közvetlen hatalom ott nem létezik.

A jelenlegi helyzetről szóló határozat három részre oszlik. Az első rész az imperialista háború által teremtett objektív helyzetet, azt a helyzetet jellemzi, amelybe a világkapitalizmus került; a második a nemzetközi proletármozgalom viszonyait, a harmadik pedig az orosz munkásosztály feladatait akkor, amikor a hatalom a munkásosztály kezébe megy át. Az első részben azt a következtetést fogalmazom meg, hogy a háború alatt a kapitalizmus még erősebben fejlődött, mint a háború előtt. Már egész termelési területeket vett a kezébe. Engels már 1891-ben, 27 évvel ezelőtt, amikor a németek Erfurti Programjukat elfogadták, azt mondta, hogy nem lehet a kapitalizmust, mint azelőtt, úgy értelmezni, hogy az a tervszerűség hiánya[73]. Az ilyen értelmezés már elavult dolog: ha vannak trösztök, a kor már van tervszerűség. A kapitalizmus fejlődése különösen a XX. században óriási léptekkel haladt előre, s a háború nyélbeütötte azt, amit 25 esztendő alatt nem ütöttek nyélbe. Az ipar álla-

mosítása nemcsak Németországban, hanem Angliában is előrehaladt. A monopóliumról általában áttértek az állami monopóliumra. Az objektív helyzet rávilágított arra, hogy a háború meggyorsította a kapitalizmus fejlődését, és a fejlődés előrehaladt a kapitalizmustól az imperializmusig, a monopóliumtól az államosításig. Mindez közelebb hozta a szocialista forradalmat és megteremtette számára az objektív feltételeket. Szóval a háború menete közelebb hozta a szocialista forradalmat.

Anglia a háború előtt a legmesszebbmenő szabadság országa volt, amire mindig utalnak a kadetpárti típusú politikusok. Ott azért volt szabadság, mert nem volt forradalmi mozgalom. A háború egycsapásra mindent megváltoztatott. Az az ország, amelyben évtizedeken át nem volt példa arra, hogy a szocialista sajtó szabadságát megtámadták volna, egyik napról a másikra a tisztán cári cenzúrára tért át és valamennyi börtön megtelt szocialistákkal. A tőkések ott századokon át megtanulták erőszak nélkül kormányozni a népet, és ha most erőszakhoz folyamodtak, ez azt jelenti, hogy megérezték, hogy a forradalmi mozgalom növekszik, hogy nem tehetnek mást. Amikor rámutattunk arra, hogy Liebknecht tömeget képvisel, jóllehet egyedül van és száz német Plehanov áll vele szemben, azt mondták nekünk, hogy ez utópia, illúzió. Márpedig, aki csak egyszer is jelen volt külföldön munkásgyűléseken, az láthatta, hogy a tömegek Liebknecht iránti rokonszenve kétségtelen tény. Legádázabb ellenfeleinek ravaszkodniok kellett a tömegek előtt; s ha nem is színlelték, hogy hívei, mindenesetre senki sem mert fellépni ellene. Most pedig a dolog még tovább fejlődött. Most már tömegsztrájkokkal és lövészárok-barátkozással van dolgunk. Súlyos hiba lenne e tekintetben jóslásokba bocsátkozni, mindamellett az, hogy az Internacionále iránti rokonszenv növekszik, és hogy a német hadseregben kezdődik a forradalmi erjedés — olyan tény, amely azt mutatja, hogy ott érlelődik a forradalom.

Melyek mármost a forradalmi proletariátus feladatai? A szocialisták minden következtetésének legnagyobb hiányossága, legfőbb hibája az, hogy túlságosan általánosan vetik fel a kérdést és azt mondják — át kell térni a szo-

cializmusra. Márpedig konkrét lépésekről és intézkedésekről kell beszélni. Ezek egyike-másika már megérett, a többi még nem. Most átmeneti időben élünk. Nyilvánvalóan olyan formákat hoztunk létre, amelyek nem hasonlítanak a burzsoá állam formáira: a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei olyan államformát képviselnek, amely egyetlen országban sem létezik és nem is létezett. Olyan forma ez, amely a szocializmus felé vezető első lépéseket jelenti és a szocialista társadalom kezdetén elkerülhetetlen. Ez döntő tény. Az orosz forradalom Szovjeteket hozott létre. A világ egyetlen burzsoá országában sem léteznek, s nem is létezhetnek ilyen államszervek, és egyetlen szocialista forradalom sem lehet meg semmiféle más hatalommal. A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek nem azért kell kézbevenniök a hatalmat, hogy közönséges burzsoá köztársaságot hozzanak létre, vagy hogy valóra váltsák a közvetlen áttérést a szocializmusra. Ez nem lehetséges. Hát akkor miért? Azért kell kézbevenniök a hatalmat, hogy megtegyék azokat az első konkrét lépéseket a szocializmusra való áttérés felé, amelyeket meg lehet és meg kell tenni. A félelem a fő ellenség ezen a téren. Hirdetni kell a tömegeknek, hogy ezeket a lépéseket azonnal meg kell majd tenni, mert különben a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek hatalma értelmét veszti és semmit sem fog adni a népnek.

Megpróbálok felelni arra a kérdésre, hogy milyen konkrét lépéseket javasolhatunk a népnek anélkül, hogy ellentétbe kerülnénk marxista meggyőződésünkkel.

Miért akarjuk, hogy a hatalom a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe menjen át?

Az első intézkedés, amelyet végre kell hajtaniok, a föld nacionalizálása. Erről minden nép beszél. Azt mondják, hogy ez a legutopisztikusabb intézkedés, s mégis valamennyi ennél köt ki, mégpedig azért, mert az orosz földbirtoklás annyira bonyolult, hogy nincs más megoldás — fel kell osztani és állami tulajdonba kell venni az egész földet. Meg kell szüntetni a föld magántulajdonát. Ez a feladat áll előttünk, mert a nép többsége emellett van. Erre kellenek nekünk a Szovjetek. Ezt az intézkedést a régi állami hivatalnoki karral nem lehet végrehajtani.

A második intézkedés. Mi nem szállhatunk síkra azért, hogy „bevezessük" a szocializmust — ez a legnagyobb értelmetlenség volna. Hirdetnünk kell a szocializmust. Oroszországban a lakosság többségét — parasztok, kistulajdonosok alkotják, akik még csak gondolni sem tudnak a szocializmusra. De mit hozhatnak fel az ellen, hogy minden faluban legyen bank, amely lehetővé tenné, hogy javítsák gazdaságukat. Ez ellen semmit sem hozhatnak fel. Ezeket a gyakorlati intézkedéseket propagálnunk kell a parasztok között és erősítenünk kell bennük azt a tudatot, hogy ezek az intézkedések szükségesek.

Más dolog a cukorgyárosok szindikátusa, ez tény. Ezen a téren javaslatunknak közvetlen gyakorlati javaslatnak kell lennie: ezeket a már megérett szindikátusokat át kell adni az állam tulajdonába. Ha a Szovjetek kezükbe akarják venni a hatalmat, az csak ilyen célok érdekében történhet. Különben nincs értelme, hogy kezükbe vegyék. A kérdés úgy áll, hogy vagy tovább fejlődnek a Szovjetek, vagy kimúlnak dicstelen halállal, kimúlnak mint a Párizsi Kommün. Ha burzsoá köztársaság kell, azt megcsinálhatják a kadetok is.

Befejezésül hivatkozom egy beszédre, amely igen nagy benyomást tett rám. Egy szénbányász remek beszédet mondott, amelyben anélkül, hogy egyetlen irodalmi kifejezést használt volna, elmondta, hogyan csinálták ők a forradalmat. Náluk nem az volt a kérdés, hogy vajjon elnökük lesz-e, hanem őket az a kérdés érdekelte, hogy amikor elfoglalták a bányákat, a drótköteleket épségben megőrizzék, nehogy megálljon a termelés. Továbbá a kenyér kérdése érdekelte őket, a kenyéré, amijük nem volt, és abban is megegyeztek, hogyan jussanak kenyérhez. Ez a forradalomnak igazi, nem könyvekből tanult programja. Ez a helyi hatalom igazi meghódítása.

A burzsoázia sehol sincs úgy megszervezve, mint Petrográdban, és a tőkések itt kezükben tartják a hatalmat, vidéken viszont a parasztok nem tűznek maguk elé semmiféle szocialista tervet, hanem tisztán gyakorlati intézkedésekhez nyúlnak. Azt hiszem, a forradalmi mozgalomnak csakis ez a programja mutatja helyesen a forradalom igazi útját. Mi amellett vagyunk, hogy a legnagyobb

körültekintéssel és óvatossággal tegyék meg ezeket az intézkedéseket, de csakis ezeket kell végrehajtani, csakis ebben az irányban kell előrehaladnunk, máskülönben nincs kivezető út. Máskülönben a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeit szétkergetik és dicstelen halállal múlnak ki, ha viszont a hatalom valóban a forradalmi proletariátus kezében lesz, úgy csak azért, hogy előre haladhassunk. Az előrehaladás pedig azt jelenti, hogy konkrét lépéseket kell tenni; ha csak szavalunk, nem biztosíthatjuk, hogy kikerülünk a háborúból. Ezeknek a lépéseknek teljes sikere csupán a világforradalom esetén lehetséges, csak akkor, ha a forradalom elfojtja a háborút és ha az egész világ munkásai támogatják a forradalmat; ezért a hatalom kézbevétele az egyetlen konkrét intézkedés, az egyetlen kivezető út.

Rövid tudósítás, megjelent 1917 május 8-án (április 25-én), a „Pravda" 40. számában.

A teljes szöveg először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyűjtött Művei XIV. kötetének 2. részében jelent meg.

3

ZÁRSZÓ A POLITIKAI HELYZETRŐL TARTOTT ELŐADÓI BESZÉDHEZ

ÁPRILIS 24 (MÁJUS 7)

Kamenyev elvtárs ügyesen lovagolt a kalandorpolitika kérdésének vesszőparipáján. Erre ki kell térnünk. Kamenyev elvtárs meg van győződve arról és azt állítja, hogy amikor a „le az Ideiglenes Kormánnyal" jelszó ellen beszéltünk, ezzel ingadozást árultunk el. Egyetértek vele: természetesen voltak ingadozások a forradalmi politika vonala körül, és ezeket az ingadozásokat el kell kerülni. Úgy gondolom, hogy nézeteltéréseink Kamenyev elvtárssal nem igen nagyok, mert bár egyetért velünk, más álláspontra helyezkedik. Miben állt a mi kalandorpolitikánk? Kísérletet tettünk arra, hogy erőszakos rendszabályokhoz folyamodjunk. Nem tudtuk, hogy abban a kritikus pillanatban a tömegek erősen hajlottak-e felénk, s egészen más lett volna a kérdés, ha erősen felénk hajlottak volna. Mi a békés tüntetés jelszavát adtuk ki, ezzel szemben néhány elvtárs a Petrográdi Bizottságból más jelszót adott ki, ezt mi érvénytelennek nyilvánítottuk, de a tömegeket visszatartani nem sikerült, a tömegek a Petrográdi Bizottság jelszavát követték. Mi azt mondjuk, hogy a „le az Ideiglenes Kormánnyal" jelszó — kalandor jelszó, hogy a kormányt most nem lehet megdönteni, ezért adtuk ki a békés tüntetés jelszavát. Mi csupán az ellenség erőinek békés felderítését kívántuk, de nem akartunk megütközni, a Petrográdi Bizottság viszont egy kissé baloldalibb irányt vett, ami ebben az esetben természetesen igen-igen nagy bűn. A szervezeti apparátus nem bizonyult erősnek: nem mindenki hajtja végre határozatainkat. A helyes „éljenek a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei!" jelszó mellett kiadták a helytelen „le az

Ideiglenes Kormánnyal" jelszót is. Nem volt helyénvaló dolog, hogy az akció pillanatában „egy kissé baloldalibb" irányt vettek. Ezt igen nagy bűnnek, dezorganizálásnak tekintjük. Egy percig sem maradnánk a Központi Bizottságban, ha tudatosan engedtük volna meg ezt a lépést. Ez a szervezeti apparátus tökéletlensége miatt történt. Igen, szervezetünkben voltak fogyatékosságok. Már fel is vetettük a szervezet megjavításának kérdését.

A mensevikek és társaik egyre a „kalandorság" szón nyargalnak, de nekik aztán igazán nem volt sem szervezetük, sem pedig semmiféle vonaluk. Nekünk van szervezetünk és van vonalunk.

A burzsoázia abban a pillanatban mozgósított minden erőt, a centrum elrejtőzött, mi pedig békés tüntetést szerveztünk. Csak nekünk volt politikai vonalunk. Voltak hibák? Igen, voltak. Csak az nem követ el hibát, aki semmit sem csinál. Jól szervezkedni nehéz dolog.

Most nézzük az ellenőrzés kérdését.

Mi együtt megyünk Kamenyev elvtárssal, kivéve az ellenőrzés kérdését. Ő az ellenőrzésben politikai tényked-dést lát. De ő szubjektíve jobb értelmet tulajdonít ennek a szónak, mint Csheidze és mások. Az ellenőrzéshez nem járulunk hozzá. Azt mondják: ti elszigeteltétek magatokat, túlságosan sokat emlegettétek a szörnyű kommunizmus szót, halálra rémítettétek a burzsoákat... Rendben van!.. De nem ez szigetelt el bennünket. Minket a kölcsön kérdése szigetelt el — ez volt az, ami elszigetelésünkre vezetett. Ebben a kérdésben maradtunk kisebbségben. Igen, kisebbségben vagyunk. De sebaj! A soviniszta őrületnek ebben az időszakában szocialistának lenni annyi, mint kisebbségben lenni, többségben lenni pedig annyi, mint sovinisztának lenni. A paraszt most Miljukovval együtt a kölcsönnel üti a szocializmust. A paraszt Miljukovval és Gucskovval tart. Ez tény. A parasztság burzsoá-demokratikus diktatúrája — régi formula.

Ahhoz, hogy a parasztságot forradalomra ösztökéljük, külön kell választani a proletariátust, el kell különíteni a proletárpártot, mert a parasztság soviniszta. Most a muzsik megnyerése egyértelmű azzal, hogy Miljukov kényére-kedvére szolgáltatjuk ki magunkat.

Az Ideiglenes Kormányt meg kell dönteni, de nem most és nem a szokásos úton. Egyetértünk Kamenyev elvtárssal. De meg kell magyarázni a dolgot. Ezt a szót pécézte ki Kamenyev elvtárs. Mindamellett ez az egyetlen, amit tehetünk.

Rikov elvtárs azt mondja, hogy a szocializmusnak más, iparilag fejlettebb országokból kell kiindulnia. De ez nem így van. Nem lehet megmondani, ki kezdi el és ki fejezi be. Ez nem marxizmus, hanem a marxizmus paródiája.

Marx azt mondta, hogy Franciaország kezdi, a német pedig befejezi. Csakhogy az orosz proletariátus többet ért el, mint bármely más.

Igen, ha azt mondanók: „le a cárral, éljen a proletárdiktatúra" — akkor átugornánk a kispolgárságot. De mi azt mondjuk: segítsd a forradalmat a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei útján. Nem szabad a reformizmus útjára tévedni. Nem azért harcolunk, hogy legyőzzenek bennünket, hanem azért, hogy győztesen kerüljünk ki a harcból, a legrosszabb esetben részletsikerre számítunk. Ha vereséget szenvedünk, akkor részletsikert fogunk elérni. Ez reformokat fog jelenteni. A reformok segédeszközök az osztályharc számára.

Rikov elvtárs továbbá azt mondja, hogy átmeneti időszak a kapitalizmus és szocializmus között nincs. Ez nem így van. Ez szakítás a marxizmussal.

Az általunk megjelölt vonal helyes, és a jövőben mindent el fogunk követni, hogy olyan szervezetünk legyen, amelyben nincsenek petrográdi bizottsági tagok, akik nem hallgatnak a Központi Bizottságra. Erősödünk, ahogy igazi párthoz illik.

Először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyűjtött Művei XIV. kötetének a. részében jelent meg.

4

BESZÉD A NEMZETKÖZI SZOCIALISTA KONFERENCIA ÖSSZEHÍVÁSÁNAK TERVÉRŐL ÁPRILIS 25 (MÁJUS 8)[74]

Nem érthetek egyet Nogin elvtárssal. Véleményem szerint rendkívül fontos politikai tényről van szó, mely arra kötelez bennünket, hogy erélyes kampányt indítsunk az orosz és az angol-francia soviniszták ellen, akik nem fogadták el ennek a Borgbjergnek a konferencián való részvételre vonatkozó javaslatát. Nem szabad megfeledkezni ennek az egész históriának lényegéről és hátteréről. Felolvasom önöknek Borgbjerg javaslatát, amelyet szórólszóra közölt a „Rabocsaja Gazeta" és megjegyzem, hogy az állítólagos szocialista kongresszus egész komédiája mögött a német imperializmus igen reális politikai sakkhúzása rejlik. A német tőkések a német szociálsoviniszták közvetítésével a világ szociálsoviniszta inak azt javasolják, hogy gyűljenek össze konferenciára. Ezért kell erőteljes kampányt indítanunk.

Miért teszik ezt a szocialisták közvetítésével? Azért, mert félre akarják vezetni a munkástömegeket. A diplomata urak — körmönfont emberek és azt mondják magukban: ezt a dolgot nem lehet közvetlenül megmondani, hanem egy dán Plehanovot kell odaküldeni. Száz meg száz esetben láttunk külföldön német szociálsovinisztákat, le kell leplezni őket.

(Felolvas egy részletet a „Rabocsaja Gazeta" 1917 május 8-i (április 25-i), 39. számából.)

„Borgbjerg, a dán szociáldemokrácia központi lapja, a «Social-demokraten» szerkesztője, a három skandináv (dán, norvég, svéd) munkáspárt egyesített bizottsága nevében meghívót adott át a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végre-

hajtó Bizottságának, amelyben Oroszország valamennyi szocialista pártját nemzetközi szocialista konferenciára hívja meg. Borgbjerg elvtárs, akinek, minthogy Dánia Németország közvetlen szomszédja, módjában állt kapcsolatba lépni a német szociáldemokratákkal, főként a «többségi» frakció tagjaival, tájékoztatta az egybegyűlteket arról, hogy a német hivatalos szociáldemokrácia milyen feltételek mellett tartja lehetségesnek a békekötést, s hogy küldöttei a konferencián ezeket a feltételeket fogják előterjeszteni.

Ezek a feltételek a következők:

Mindenekelőtt kijelentik, hogy egyetértenek azokkal a tételekkel, amelyeket a skandináv és a holland szocialisták az 1915-ös konferencián elfogadtak, vagyis elismerik a nemzetek önrendelkezési jogát, a kötelező nemzetközi döntőbíróságot és a fokozatos leszerelés követelését. Továbbá, a maguk részéről hozzáfűzik, hogy a német szociáldemokrácia síkra száll azért, hogy

1) visszaadják a Németország és szövetségesei által megh ódított valamennyi területet;

2) Orosz-Lengyelországnak megengedjék, hogy teljesen szabadon válasszon a függetlenség vagy az Oroszországhoz való csatlakozás között;

3) Belgiumot teljesen független államként visszaállítsák;

4) ugyancsak független államokként visszaállítsák Szerbiát, Montenegrót és Romániát;

5) Bulgária megkapja Macedónia bolgár vidékeit, Szerbia pedig szabad kijáratot kapjon az Adriai-tengerhez.

Ami Elzász-Lotaringiát illeti, elképzelhető volna a békés megegyezés a lotaringiai határ kiigazítására vonatkozóan; a poznani lengyeleket illetően a németek arra fognak törekedni, hogy nemzeti-kulturális autonómiát adjanak nekik."

Semmi kétség sem férhet ahhoz, hogy ez a javaslat a német kormánytól ered, amely nem tesz ilyen lépéseket közvetlenül, és amelynek a dán Plehanovok szolgálatára van szüksége, mivel ilyen szolgálatokra a német ügynökök nem alkalmasak. Azért vannak a világon szociálsovinisztá k, hogy az ilyen szolgálatokat magukra vállalják. A mi feladatunk, hogy mindennek hátterét, melyet takargatnak, konferenciára összeült proletár pártunknak 70 000 munkása nevében az egész világ előtt leleplezzük. Részletes határozatot kell nyilvánosságra hoznunk, azt le kell fordítanunk idegen nyelvekre, és méltó választ kell adnunk,

hogy ezek az urak ne merészeljék beleütni az orrukat a szocialista párt ügyébe. (*Felolvassa a határozati javaslatot.*)

A ma reggeli szocialista lapok hallgatnak. Jól tudják, hol van a kutya eltemetve. Tudják, hogy hallgatni arany. Csak a „Rabocsaja Gazeta" közöl egy cikket, minden állásfoglalás nélkül: egyrészt lehetetlen nem elismerni, másrészt be kell látni . . .

A legkevésbbé az orosz kormány kételkedhet abban, hogy valóban a német kormány ügynökéről van szó. Ha nagy hangon állandóan Elzász-Lotaringia felszabadítását emlegetik nekünk, juttassuk eszükbe ezeknek az uraknak, hogy egyszerűen a zsebről van szó, mivel ezen a területen hatalmas kincsek hevernek, és a német tőkések azon marakodnak a francia tőkésekkel, hogy melyikük raboljon többet. Nekik előnyös, ha a Plehanovok azt mondják, hogy Elzász-Lotaringia felszabadítása szent dolog. Ezért tehát, amikor a német szociálsoviniszták az elzászlotaringiai határok békés kiigazításáról beszélnek, ezen a rablott zsákmánynak a francia és a német imperialisták közötti békés felosztását kell érteni.

Még hozzá kell tennem valamit: elfelejtettem rámutatni arra a tényre, hogy a „centrum" német képviselői — Kautsky, Haase, Ledebour — beleegyeztek ebbe a konferenciába. Ez a tény rendkívül szégyenletes rájuk nézve. Az angol és a francia szocialisták nem mennek el erre a konferenciára. Ez azt mutatja, hogy az angol-francia soviniszták, akik állítólag szocialisták, valójában burzsoá ügynökök, mert elősegítik az imperialista háború folytatását, azoknak a nagy erőfeszítéseknek ellenére, amelyeket a német többségi szocialisták Borgbjerg közvetítésével tesznek; hiszen kétségtelen, hogy Borgbjerg közvetítésével a német kormány azt mondja: a helyzet olyan, hogy kénytelen vagyok átengedni nektek, amit zsákmányoltatok (az afrikai német gyarmatokat). Ezt az bizonyítja, hogy Németország helyzete egészen kétségbeejtő, ennek a háborúnak a folytatása reménytelen dolog, az ország a pusztulás szélén áll. Ezért mondják, hogy készek átengedni csaknem az egész zsákmányt, mert eközben mégis csak arra törekednek, hogy megkaparintsanak belőle valamit. A diplo-

maták pompásan megértik egymást, a burzsoá lapok pedig, amikor a külügyekről írnak, frázisokkal bolondítják a népet.

Nem kétséges, hogy amikor az angol és francia szociálsoviniszták azt mondták, hogy nem mennek el a konferenciára — már mindent tudtak: elmentek a külügyminisztériumukba, s ott azt mondták nekik: nézzétek, ez van a dolog mögött, és mi nem akarjuk, hogy elmenjetek. Így, és csakis így történt.

Meglátják, ha az orosz katonák megkapják ezt a határozatot — ezt pedig, úgy vélem, pártunk 70 000 tagja nevében kell tennünk —, akkor lassan valóban megértik majd az egész históriát, amelyet eltitkoltak előttük. Akkor majd megértik, hogy Németország nem képes továbbfolytatni a hódító háborút, s pusztán arról van szó, hogy Németországot megfojtsák, végleg kirabolják. Az, hogy Borgbjerg a német kormány ügynöke — tagadhatatlan.

Ezért gondolom, elvtársak, hogy nekünk le kell lepleznünk ezt a szocialista kongresszussal üzött komédiát. Mindezek a kongresszusok nem egyebek komédiánál, amelyek a diplomatáknak a néptömegek háta mögött folytatott alkudozását takargatják. Egyszersmindenkorra meg kell mondani az igazat, úgy, hogy meghallják a katonák a fronton, s meghallja a világ munkássága. És az ilyen javaslatokkal kapcsolatban folytatott kampányunk egyrészt meg fogja magyarázni a mi proletár vonalunkat, másrészt olyan tömegmegmozdulás lesz, amilyen még nem volt. Ezért kérem önöket arra, hogy lehetőleg fogadják el ezt a kiáltványt, juttassák el a Végrehajtó Bizottsághoz, fordíttassák le idegen nyelvekre és holnap tegyék közzé a „Pravdá"-ban.

Rövid tudósítás, megjelent a „Pravda" 1917 május 9-i (április 26-i), 41. számában.

A teljes szöveg először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyüjtött Művei XIV. kötetének 2. részében jelent meg.

5

HATÁROZATI JAVASLAT BORGBJERG ELŐTERJESZTÉSÉVEL KAPCSOLATBAN

Borgbjerg dán „szocialista" megérkezésével és azzal a javaslatával kapcsolatban, hogy vegyünk részt a szocialista kongresszuson annak a békének elősegítése érdekében, amelyet a Scheidemann és Plehanov irányzatához tartozó német szocialisták a Németország által annektált területek nagy részéről való lemondás feltételével ajánlanak, a konferencia megállapítja:

Borgbjerg a három skandináv párt, vagyis a svéd, dán és norvég párt nevében lép fel. A meghatalmazást az a svéd párt adta neki, amelynek élén Branting, vagyis egy olyan szocialista áll, aki átpártolt „saját" burzsoáziájának oldalára, elárulta a világ munkásainak forradalmi szövetségét. Ezt a svéd pártot nem ismerhetjük el szocialista pártnak. Szocialista pártnak Svédországban csupán azt az ifjakból álló pártot tekintjük, amelynek élén Höglund, Lindhagen, Ström, Karlson stb. állnak.

Ugyanígy nem tekintjük szocialista pártnak azt a dán pártot sem, amely Borgbjergnek meghatalmazást adott, mivel élén Stauning, a burzsoá kormány tagja áll. Amikor Stauning belépett a burzsoá kormányba, Trier elvtárs csoportja tiltakozott ez ellen, kilépett ebből a pártból és kijelentette, hogy a dán szocialista párt burzsoá párttá vált.

Borgbjerg saját beismerése szerint Scheidemannal és más olyan német szocialistákkal egyetértésben jár el, akik átálltak a német kormány és a német burzsoázia oldalára.

Ezért semmi kétség sem fér ahhoz, hogy Borgbjerg, közvetlenül vagy közvetve, lényegében a német imperialista kormány ügynöke.

Ezt figyelembe véve, a konferencia elvileg megengedhetetlennek tartja, hogy pártunk résztvegyen azon a konferencián, amelyen Borgbjerg és Scheidemann résztvesznek, mert nekünk az a feladatunk, hogy ne a különböző imperialista kormányok közvetett vagy közvetlen ügynökeit, hanem valamennyi országnak azokat a munkásait egyesítsük, akik már a háború idején forradalmi harcot folytatnak saját imperialista kormányaik ellen.

Csak az ilyen pártokkal és csoportokkal való tanácskozás és közeledés képes valóban előrevinni a békekötés ügyét.

Óva intjük a munkásokat attól, hogy bízzanak a Borgbjerg által szervezett konferenciában, mivel az állítólagos szocialistáknak ez a konferenciája valójában komédia lesz, amely a diplomatáknak a konferencia háta mögött folytatott alkudozását takargatja, akik cserebérélik az annektált területeket, „odaadják" például Örményországot az orosz kapitalistáknak, „odaadják" Angliának az általa elrabolt német gyarmatokat, s ezért cserébe „átengedik" a német tőkéseknek esetleg a kitűnő minőségű vasércekben hihetetlenül gazdag lotaringiai érclelőhelyek egy részét stb.

Szocialisták, hacsak nem akarják elárulni a proletariátus ügyét, nem vehetnek részt sem közvetlenül, sem közvetve ebben a szennyes és önző alkudozásban, amelyet a különböző országok tőkései az általuk rablott zsákmány felosztása körül folytatnak.

Ugyanakkor a konferencia megállapítja, hogy a német tőkések még Borgbjerg szerint sem mondanak le valamennyi annektált területükről, nem is szólva arról, hogy nem hajlandók haladéktalanul visszavonni csapataikat az általuk erőszakkal meghódított területekről. Márpedig Németország dán területei, lengyel területei, a hozzá tartozó Elzász francia részei éppen úgy a német kapitalisták annektált területei, mint ahogy Kurland, Finnország, Lengyelország, Ukrajna stb. az orosz cárok és az orosz tőkések annektált területei.

Ami pedig Lengyelország függetlenségének visszaállítását illeti, ez ámítás mind a német és osztrák kapitalisták, mind az orosz Ideiglenes Kormány részéről, amely Len-

gyelország és Oroszország állítólag „szabad" katonai szövetségéről beszél. Mert hiszen ahhoz, hogy az annektált területeken lakó népek akaratát valóban meg lehessen állapítani, az szükséges, hogy a csapatokat kivonják és szabad népszavazást rendezzenek. Csak ennek az intézkedésnek egész Lengyelországban (vagyis nemcsak az oroszok, hanem ugyanígy a németek és osztrákok által megh6dított területen), egész Örményországban stb. való foganatosítása jelentené azt, hogy lépéseket tesznek a kormányigéretek valóraváltása felé.

A konferencia továbbá megállapítja azt a tényt, hogy a saját kapitalista kormányaik oldalára átállt angol és francia szocialisták nem hajlandók elmenni a Borgbjerg által szervezett konferenciára. Ez a tény világosan mutatja, hogy az angol-francia imperialista burzsoázia, amelynek ezek az állítólagos szocialisták ügynökei, *tovább akarja folytatni, el akarja húzni* az imperialista háborút, még csak megvitatni sem kívánja azoknak az engedményeknek a kérdését, amelyeket a német imperialista burzsoázia Borgbjerg közvetítésével, az egyre fokozódó kimerülés, éhség, gazdasági romlás és — főként — a Németországban közeledő munkásforradalom hatására kénytelen megígérni.

A konferencia elhatározza, hogy mindezeket a tényeket különösen széles körben nyilvánosságra hozza és a lehető legalaposabban tájékoztatja róluk a fronton levő orosz katonákat; hadd tudják meg az orosz katonák, hogy az angol-francia kapitalisták, és az ő nyomukban az orosz kapitalisták *elhúzzák a háborút* azzal, hogy a békefeltételekről még ilyen tanácskozást sem akarnak megengedni.

Hadd tudják meg az orosz katonák, hogy most a „háború a győzelemig" jelszó mögött Angliának az a törekvése rejtőzik, hogy megszilárdítsa uralmát Bagdadban és az afrikai német gyarmatokon, az orosz tőkéseknek az a törekvése, hogy kifosszák és elnyomják Örményországot és Perzsiát stb., az a törekvés, hogy teljesen szétzúzzák Németországot.

Hadd rendezzenek az orosz katonák a fronton minden katonai alakulatban, minden ezredben, minden században szavazást arról, azt akarják-e, hogy a tőkések elhúzzák a háborút, vagy pedig azt akarják, hogy a háború

mielőbbi befejezése érdekében az egész államhatalom teljes egészében és kizárólag a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe menjen át.

Az oroszországi proletariátus pártja más országoknak csak olyan munkáspártjaival vesz részt tanácskozáson és lép testvéri szövetségre, amelyek saját országukban is forradalmi harcot folytatnak azért, hogy az egész államhatalom a proletariátus kezébe menjen át.

„Pravda" 41. sz.
1917 május 9. (április 26.)

6

BESZÉD A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJEIHEZ VALÓ VISZONYRÓL ÁPRILIS 25 (MÁJUS 8)

RÖVID UJSÁGTUDÓSITÁS

Lenin elvtárs rámutatott arra, hogy a francia forradalom átélte a községi forradalom időszakát, a helyi önkormányzatokban erősödött meg, amelyek támaszaivá váltak. Az orosz forradalomban a központokban bizonyos bürokratizmus figyelhető meg, a vidéken a Szovjetek kezében levő hatalmat teljesebben használják ki. A fővárosi Szovjetek politikailag jobban függnek a burzsoá központi hatalomtól, mint a vidéki Szovjetek. A központokban nem lehet olyan könnyen magukra vállalni a termelés fölött való rendelkezést, a vidéken ez részben már megvalósult. Ebből az következik, hogy meg kell erősíteni a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek helyi Szovjetjeit. Ebben a tekintetben az előrehaladás mindenekelőtt a vidékről kiindulva lehetséges.

„Pravda" 42. sz.
1917 május 10. (április 27.)

7

VÁZLAT A SZOVJETEKRŐL SZÓLÓ HATÁROZAT TÉZISEIHEZ

Számos vidéki központban, különösen munkásközpontokban, a Szovjetek szerepe rendkívül nagynak bizonyult. Létrejött a kizárólagos hatalom; a burzsoáziát teljesen lefegyverezték és teljesen alárendelték a Szovjeteknek; a munkabéreket felemelték, a munkanapot megrövidítették anélkül, hogy ez a termelés csökkenésére vezetett volna; a közellátást biztosították; megkezdik a termelés és az elosztás ellenőrzését; minden régi hatóságot elmozdítottak; felkarolják a parasztok forradalmi kezdeményezését mind a hatalom kérdésében (valamennyi régi hatóság elmozdítása és új hatóságok létesítése), mind a földkérdésben.

A fővárosban és néhány nagy központban ennek éppen a fordítottja észlelhető: a Szovjetek kevésbbé proletárösszetételűek; a végrehajtó bizottságokban hasonlíthatatlanul nagyobb a kispolgári elemek befolyása, és fokozottabb — különösen a bizottságokban — az „együttműködés a burzsoáziával", ami szárnyát szegi a tömegek forradalmi kezdeményezésének, *bürokratizálja* a tömegek forradalmi mozgalmát és forradalmi feladataikat, gátol minden olyan forradalmi intézkedést, amely a kapitalistákat kellemetlenül „érintheti".

Egészen természetes és elkerülhetetlen, hogy miután a forradalmi energia legerőteljesebben a fővárosban bontakozott ki, ahol a nép és főként a munkásság a legtöbb áldozatot hozta a cárizmus megdöntéséért — a fővárosban, ahol a központi államhatalmat megdöntötték és ahol a tőke legnagyobb mértékben központosított ereje a legnagyobb hatalmat biztosította a tőkéseknek —, a Szovjetek ha-

talma (és a proletariátus hatalma) gyengének, a forradalom továbbfejlesztésének feladata különösen bonyolultnak, a forradalom új szakaszába való átmenet különösen nehéznek, a burzsoázia ellenállása a legerősebbnek bizonyult.

Ebből az következik, hogy míg a fővárosokban és a legnagyobb központokban legfőbb erőfeszítésünknek arra kell irányulnia, hogy *előkészítsük* az erőket a forradalom második szakaszának *befejezésére* — a vidéken *közvetlenül* továbbfejleszthetjük és tovább is kell fejlesztenünk a forradalmat, meg kell valósítanunk a Munkásküldöttek Szovjetjeinek egyeduralmát, fejlesztenünk kell a munkás- és paraszttömegek forradalmi energiáját, át kell térnünk a javak termelésének és elosztásának ellenőrzésére stb.

A forradalom fejlődésének következő menete rajzolódott ki: (1) a központban a régi hatalmat eltávolítják; (2) a burzsoázia megragadja a hatalmat, mivel a proletariátus nincs felkészülve az egész államra kiterjedő *gigászi* feladatokra; (3) a forradalom átterjed a vidékre; (4) vidéken, főként a proletár központokban, igen gyakran, kommünök alakulnak és kibontakozik a tömegek forradalmi energiája; (5) a földet elveszik stb.; (6) üzemek; az üzemek ellenőrzése; (7) kizárólagos hatalom; (8) a helyi, municipális forradalom előrehalad; (9) bürokratizálódás, a burzsoáziának való alárendeltség a központban

Következtetések: (α) **1**: előkészület a központban (az erők előkészítése az új forradalomra); (β) **2: előrevinni** a forradalmat (hatalom? föld? üzemek?) vidéken; (γ) **3:** helyi kommünök, vagyis (αα) teljes helyi autonómia; önhatalmúan; (ββ) rendőrség nélkül, hivatalnokok nélkül, a felfegyverzett munkás- és paraszttömegek teljhatalma; (δ) **4:** harc a kispolgári elemek bürokratizáló és burzsoá módon megnyugtatásra törekvő befolyása ellen; (ε) **5:** a vidéki tapasztalatok összegyüjtése a központ **előrelendítésére:** a **„vidék"** *mintaképpé* válik.

(ς) **6:** megmagyarázni a munkás-, paraszt- és katonatömegeknek, hogy a forradalom vidéki sikerének magyarázata a proletariátus egyeduralma és diktatúrája.

(η) **7:** a központban, természetesen, **nehezebb;** több időre van szükség.

+(ι) **8:** a forradalom fejlesztése a külvárosokból és a nagy városok kerületeiből kialakuló *komműnök* alapján...

(κ) **9:** átalakultak (a fővárosokban stb.) „a burzsoázia szekértolóivá".

A megírás ideje: 1917 április 25—26. (május 8—9.)

Először 1925-ben, a Leninszkij Szbornyik IV. kötetében jelent meg.

8

BESZÉD A HÁBORÚRÓL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLAT VÉDELMÉBEN ÁPRILIS 27 (MÁJUS 10)

Elvtársak, a háborúról szóló határozati javaslat eredeti szövegét felolvastam a városi konferencián. A válság következtében, amely Petrográdban valamennyi elvtárs figyelmét és erejét lekötötte, ezt a javaslatot nem volt módunk kijavítani. A bizottság azonban tegnap és ma eredményesen dolgozott, módosította, jelentékenyen megrövidítette és, véleményünk szerint, megjavította a határozatot.

Néhány szót akarok szólni ennek a határozati javaslatnak a szerkezetéről. A határozati javaslat három részből áll: az első rész a háború osztályelemzésével foglalkozik, s ezt egy elvi nyilatkozat egészíti ki, amelyben leszegezzük, hogy miért óv a párt a kormányígéretek iránt táplált bármilyen bizalomtól és az Ideiglenes Kormány minden néven nevezendő támogatásától. A határozati javaslat második része a forradalmi „honvédelemnek", mint annak a rendkívül széles tömegekre kiterjedő irányzatnak a kérdésével foglalkozik, amely jelenleg a nép óriási többségét egyesítette ellenünk. A feladat az, hogy meghatározzuk ennek a forradalmi „honvédelemnek" az osztálytartalmát, azt, hogy mi a lényege, milyenek a reális erőviszonyok és hogyan harcoljunk ez ellen az irányzat ellen. A határozati javaslat harmadik része arra a kérdésre vonatkozik, hogyan fejezzük be a háborút. Erre a gyakorlati és pártunk szempontjából igen fontos kérdésre részletesen kellett felelnünk, és úgy véljük, hogy sikerült kielégítő választ adnunk erre a kérdésre. A „Pravda" számos cikke és több vidéki lap (amelyek rendkívül pontatlanul érkeznek: a posta nem működik és minden alkalmat meg kell ragadni, hogy a Központi Bizottság számára

a vidéki lapokat megszerezzük), amelyek sok cikket közöltek a háborúról, megmagyarázták a háborúval és a kölcsön kérdésével szemben elfoglalt elutasító álláspontunkat. Úgy gondolom, hogy a kölcsön elleni szavazás eldöntötte a forradalmi „honvédelemmel" szemben elfoglalt elutasító álláspont kérdését. Erre részletesebben nem tudok kitérni.

„A jelenlegi háború a hadviselő hatalmak mindkét csoportja részéről imperialista háború, vagyis olyan háború, amelyet a tőkések a világuralomból származó előnyök felosztásáért, a finánctőke (banktőke) piacaiért, a gyenge népek alávetéséért stb. viselnek."

Az első és sarkalatos tétel a háború tartalmának kérdésével, egy általános és politikai jellegű kérdéssel, azzal a vitatott kérdéssel foglalkozik, amelyet a tőkések és a szociálsoviniszták gondosan megkerülnek. Ezért kell az első helyre állítanunk és kiegészítenünk a következőkkel:

„A háború minden egyes napja gazdagítja a finánc- és az ipari burzsoáziát, sorvasztja és kimeríti a proletariátus és a parasztság erejét valamennyi hadviselő országban, de a semleges országokban is. Oroszországban pedig a háború elhúzódása, ezenkívül, igen nagy mértékben veszélyezteti a forradalom vívmányait és továbbfejlődését.

Az, hogy az államhatalom Oroszországban az Ideiglenes Kormány, a földbirtokosok és kapitalisták kormánya kezébe ment át, nem változtatta és nem is változtathatta meg a háborúnak ezt a jellegét és jelentőségét Oroszország részéről."

Ez a mondat, amelyet most olvastam fel, nagy jelentőségű egész propagandánkban és agitációnkban. Megváltozott-e most és megváltozhat-e a háború osztályjellege? Válaszunk azon alapul, hogy a hatalom a földbirtokosok és a tőkések kezébe, ugyanannak a kormánynak a kezébe ment át, amely ezt a háborút előkészítette. A továbbiakban áttérünk a háború jellegét legjobban szemléltető tények egyikére. Más dolog — az az osztályjelleg, amely bizonyos osztályok évtizedeken át folytatott egész politikájában jut kifejezésre, és megint más dolog a háborúnak szemmelláthatóan megnyilvánuló osztályjellege.

„Különösen világosan kifejezésre jutott ez a tény abban, hogy az új kormány nemcsak hogy nem hozta nyilvánosságra azokat a titkos szerződéseket, amelyeket II. Miklós cár kötött Anglia, Franciaország stb. kapitalista kormányaival, hanem a nép megkérdezése nélkül formailag is megerősítette ezeket a titkos szerződéseket, amelyek Kína, Perzsia, Törökország, Ausztria stb. kifosztásával kecsegtetik az orosz tőkéseket. Ezeknek a szerződéseknek eltitkolásával félrevezetik az orosz népet a háború igazi jellegét illetően."

Tehát mégegyszer hangsúlyozom, hogy mi rámutatunk arra, hogy a háború jellege különösen világosan beigazolódott. Sőt, a háború jellege még azzal sem változna meg egy cseppet sem, ha egyáltalában nem lennének szerződések, mert a tőkéscsoportok közti megegyezés nagyon gyakran minden szerződés nélkül is elérhető. De a szerződések megvannak, értelmük különösen világos, és mi, az agitátorok és propagandisták munkájának egységesítése érdekében, különösen szükségesnek tartjuk e tény hangsúlyozását, s ezért elhatároztuk, hogy ezt a pontot külön tárgyaljuk. A nép figyelme erre a tényre szegeződik, és erre is kell szegeződnie, annál is inkább, mert ezeket a szerződéseket nálunk a cár kötötte, akit megdöntöttünk, úgyhogy a nép figyelmét fel kell hívni arra a körülményre, hogy a kormány a háborút a régi kormányok által megkötött szerződések alapján folytatja. Azt hiszem, hogy ezen a ponton mutatkoznak meg a legkirívóbb formában az ellentétek a tőkések érdekei és a nép akarata között, s az agitátoroknak az a feladatuk, hogy feltárják ezeket az ellentéteket és ráirányítsák ezekre a nép figyelmét, hogy a tömegek tudatának megvilágosítására törekedjenek úgy, hogy osztálytudatukhoz apellálnak. A szerződések tartalma pedig olyan, hogy nem férhet semmi kétség ahhoz, hogy más országok kifosztása révén hatalmas haszonnal kecsegtetik a tőkéseket, s az ilyen szerződések mindig, minden országban titkosak maradnak. Nincs a világon egyetlen olyan köztársaság sem, amely nyiltan folytatná a külpolitikát. Amíg a kapitalista rend fennáll, nem várhatjuk, hogy a tőkések betekintést engedjenek üzleti könyveikbe. A termelési eszközök magántulajdona kiter-

jed a részvények és a pénzügyi műveletek magántulajdonára is. A mostani diplomácia legfontosabb alapját azok a pénzügyi műveletek alkotják, amelyek a gyenge népek kifosztását és elnyomását célozzák. A mi szempontunkból ezek azok a sarkalatos tételek, amelyekből a háború egész megítélése adódik. Ezekből vonjuk le a következtetést:

„Ezért a proletárpárt nem támogathatja sem a mostani háborút, sem a mostani kormányt, sem ennek kölcsöneit, hacsak nem szakít teljesen a nemzetköziséggel, vagyis a világ munkásait a tőkés iga elleni harcban összefűző testvéri szolidaritással."

Ez legfőbb, alapvető következtetésünk, amely egész taktikánkat megszabja és elválaszt bennünket minden más párttól, bármennyire is szocialistának nevezze magát. Ez a mindannyiunk számára vitathatatlan tétel már eleve meghatározza viszonyunkat minden más politikai párthoz.

A továbbiakban arról a kérdésről van szó, hogy kormányunk különösen bőkezűen dobálózik az ígéretekkel. Ezek körül az ígéretek körül hosszú ideje folyik a Szovjetek kampánya, amelyek belegabalyodtak ezekbe az ígéretekbe s ezekkel kecsegtetik a népet. Ezért szükségesnek tartjuk, hogy az osztályhelyzet merőben objektív elemzését kiegészítsük az ígéretek értékelésével, amelyek természetesen a marxisták szemében önmagukban véve fabatkát sem érnek. De a nagy tömegek számára sokat jelentenek, és még többet jelentenek a politika szempontjából. A Petrográdi Szovjet belegabalyodott ezekbe az ígéretekbe és azzal, hogy támogatást ígér, súlyt ad nekik. Ezért egészítjük ki ezt a pontot a következő megfogalmazással:

„Semmiféle bizalmat nem érdemelnek a jelenlegi kormánynak azok az ígéretei, hogy lemond az annexiókról, vagyis idegen országok meghódításáról, vagy arról, hogy bármely népet erőszakkal Oroszország keretei között tartson."

Minthogy az „annexió" szó — idegen szó, pontos politikai meghatározását adjuk, amilyet sem a kadet párt, sem a kispolgári demokrata pártok (a narodnyikok és a mensevikek) nem képesek adni. Nincs még egy szó, amelyet ennyire értelmetlenül és pongyolán használnának.

„Mert, először is, a tőkések, akiket a banktőke ezer

szállal köt össze, nem mondhatnak le ebben a háborúban az annexiókról, hacsak nem mondanak le a kölcsönökbe, koncessziókba, hadiüzemekbe stb. fektetett milliárdokból származó profitról; másodszor, az új kormány, hogy a népet félrevezesse, lemondott ugyan az annexiókról, de 1917 április 9-én Moszkvában Miljukov útján kijelentette, hogy nem mond le az annexiókról, az április 18-i jegyzékkel és az április 22-i magyarázattal pedig megerősítette politikájának hódító jellegét.

Ezért a konferencia óva inti a népet a tőkések üres ígéreteitől és kijelenti, hogy szigorúan meg kell különböztetni egymástól azt, ha szavakban mondanak le az annexiókról, és azt, ha valóban lemondanak az annexiókról, vagyis haladéktalanul nyilvánosságra hoznak és hatályon kívül helyeznek minden titkos rablószerződést, továbbá haladéktalanul biztosítják valamennyi népnek azt a jogát, hogy szabad szavazással döntse el, vajjon független államot kíván-e alkotni, vagy valamelyik tetszés szerinti államhoz kíván tartozni."

Szükségesnek tartottuk, hogy rámutassunk erre, mert az annexiók nélküli béke kérdése, mindezeknek a békefeltételek körül folyó vitáknak sarkalatos kérdése. Minden párt elismeri, hogy a béke választ elé állít, és hogy az annexiós béke minden ország számára hallatlan katasztrófát jelent. És egy olyan nép előtt, amelynek országában politikai szabadság van, a béke kérdése csakis mint annexiók nélküli béke vethető fel. Ezért kénytelenek az annexiók nélküli béke mellett állást foglalni, s nem tehetnek mást, mint hogy az annexiók fogalmának elködösítésével hazudoznak vagy megkerülik ezt a kérdést. A „Recs" például nagy hangon azt írja, hogy Kurland visszacsatolása igenis lemondás az annexiókról. Amikor a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjében felszólaltam, egy katona cédulát nyujtott át nekem a következő kérdéssel: „Azért kell verekednünk, hogy visszahódítsuk Kurlandot. Vajjon Kurland visszafoglalása azt jelenti, hogy az annexiók mellett vagyunk?" Igennel kellett válaszolnunk. Mi ellene vagyunk annak, hogy Németország erőszakkal magához csatolhassa Kurlandot, de ellene vagyunk annak is, hogy Oroszország erőszakkal megtartsa Kurlandot. Például, kormányunk

Lengyelország függetlenségéről kiáltványt bocsátott ki, amelyet teletömött semmitmondó frázisokkal. Azt írták, hogy Lengyelországnak szabad katonai szövetségben kell lennie Oroszországgal. Csak ez a három szó igaz. A kis Lengyelország szabad katonai szövetsége a hatalmas Oroszországgal valójában Lengyelország teljes katonai leigázása. Politikailag kormányunk adhat szabadságot, Lengyelország határait mégis a katonai szövetség fogja megszabni.

Ha mi azért fogunk harcolni, hogy az orosz tőkések hatalmukba kerítsék Kurlandot és Lengyelországot a régi határok között — akkor a német tőkéseknek joguk van kifosztani Kurlandot. A német tőkések a következő ellenvetéssel élhetnek: együtt fosztottuk ki Lengyelországot. Amikor a XVIII. sz. végén hozzákezdtünk Lengyelország feldarabolásához, Poroszország kicsiny és gyenge hatalom, Oroszország viszont óriási hatalom volt, s így Oroszország többet rabolt. Most mi megerősödtünk, engedjétek meg tehát, hogy nagyobb részt szakítsunk le magunknak. A tőkéseknek ez ellen a logikája ellen semmit sem lehet felhozni. Japán 1863-ban semmi volt Oroszországhoz képest, 1905-ben pedig elpáholta Oroszországot. Németország az 1863—1873-as években semmi volt Angliához képest, most pedig erősebb, mint Anglia. A német tőkések a következő ellenvetéssel élhetnek: amikor elvették tőlünk Kurlandot, gyengék voltunk, most már erősebbek vagyunk mint ti és vissza akarjuk venni. Ha nem mondunk le az annexiókról, igazoljuk a gyenge népek leigázásáért folyó végnélküli háborúkat. Lemondani az annexiókról annyi, mint biztosítani minden népnek a szabad döntést: külön akar-e élni vagy más népekkel együtt. Ehhez természetesen ki kell vonni a csapatokat. Aki az annexiók kérdésében megengedi akár a legkisebb ingadozást — az igazolja a végnélküli háborúkat. Ebben a tekintetben tehát semmiféle ingadozást sem engedhettünk meg. A mi feleletünk az annexiók kérdésében: a népek szabad döntése. Mit tegyünk, hogy ez a politikai szabadság gazdasági szabadság is legyen? Ehhez elengedhetetlen a hatalomnak a proletariátus kezébe való átmenete és a tőkés iga lerázása.

Most áttérek a határozati javaslat második részére: „Az úgynevezett «forradalmi honvédelem», amely

most Oroszországban magával sodorta valamennyi narodnyik pártot (a népi szocialistákat, trudovikokat, szociálforradalmárokat) és a mensevik szociáldemokraták opportunista pártját (a Szervező Bizottság, Csheidze, Cereteli stb.), valamint a pártonkívüli forradalmárok többségét, osztálytartalmát tekintve egyrészt a jómódú parasztoknak és a kistulajdonosok egy részének érdekeit és álláspontját képviseli, akik a tőkésekhez hasonlóan hasznot húznak a gyenge népekkel szemben alkalmazott erőszakból. Másrészt, a forradalmi «honvédelem» annak következménye, hogy a tőkések becsapják a városi és falusi proletárok és félproletárok egy részét, akik osztályhelyzetüknél fogva nincsenek érdekelve a tőkések profitjában és az imperialista háborúban."

Ezen a téren tehát az a feladatunk, hogy meghatározzuk, milyen rétegekben fejlődhetett és fejlődött ki a „honvédő„ hangulat. Oroszország — a legkispolgáribb ország és a kispolgárság felső rétegei közvetlenül érdekelve vannak ennek a háborúnak a folytatásában. A jómódú parasztság, a tőkésekhez hasonlóan, hasznot húz a háborúból. Másrészt a proletariátus és a félproletariátus tömegeinek nem fűződik érdekük az annexiókhoz, mivel nem húznak hasznot a banktőkéből. Hogyan helyezkedhettek ezek az osztályok a forradalmi „honvédelem" álláspontjára? Ezeknek az osztályoknak a forradalmi „honvédelem" kérdésében tanusított magatartása a kapitalisták ideológiai befolyásának a következménye, amit a határozat azzal a szóval fejez ki, hogy „becsapták" őket. Nem tudnak különbséget tenni a tőkések érdekei és az ország érdekei között. Ebből számunkra ez a következtetés adódik:

„A konferencia megállapítja, hogy a forradalmi «honvédelemnek» tett akár legcsekélyebb engedmény is feltétlenül megengedhetetlen és valójában teljes szakítást jelent a nemzetköziséggel és a szocializmussal. Ami a nagy néptömegek «honvédő» hangulatát illeti, pártunk ez ellen a hangulat ellen annak az igazságnak fáradhatatlan megmagyarázása útján fog harcolni, hogy jelenleg Oroszországban a háború gyors befejezésének egyik legfőbb akadálya az, hogy az öntudatlanság folytán bizakodva tekintenek a tőkések kormányára."

Ezek az utolsó szavak fejezik ki azt a sajátosságot, amely élesen megkülönbözteti Oroszországot valamennyi többi, nyugati tőkés országtól és valamennyi kapitalista demokratikus köztársaságtól. Azokról az országokról ugyanis nem mondhatjuk, hogy az öntudatlan tömegek hiszékenysége a legfőbb oka a háború folytatásának. Azokban az országokban a tömegeket most vasmarokkal szorítja a katonai fegyelem, mégpedig annál erősebb fegyelem, minél demokratikusabb a köztársaság, mivel a demokratikus köztársaságban a jog a „népakaratra" támaszkodik. Oroszországban a forradalom következtében ez a fegyelem nem létezik. A tömegek szabadon választják képviselőiket a Szovjetekbe — ilyen jelenséget most sehol a világon nem tapasztalhatunk. De a tömegek öntudatlanságuk folytán hiszékenyek, s ennélfogva határozottan felhasználják őket a harcra. A felvilágosításon kívül itt semmi mást nem tehetünk. A felvilágosításnak itt a közvetlen forradalmi feladatokra és akció módszerekre kell vonatkoznia. Amikor a tömegek szabadok, ostoba blanquizmus, közönséges kalandor kísérlet lenne bármit is tenni a kisebbség nevében, a tömegek felvilágosítása nélkül. Csak a tömegek megnyerésével — ha meg lehet nyerni őket —, csak ezen a módon teremtjük meg a proletár osztályharc győzelmének szilárd támaszát.

Áttérek a határozati javaslat harmadik részére:

„Ami a legfontosabb kérdést, vagyis azt a kérdést illeti, hogyan lehet befejezni a lehető leggyorsabban és amellett nem erőszakos, hanem valóban demokratikus békével a tőkéseknek ezt a háborúját, a konferencia megállapítja és határozatilag kimondja:

Nem lehet befejezni ezt a háborút úgy, hogy csak az egyik fél katonái tagadják meg a háború folytatását, hogy az egyik hadviselő fél egyszerűen beszünteti a hadműveleteket."

A háború ilyenfajta befejezésének gondolatát gyakran igyekeznek nyakunkba varrni olyan emberek, akik az ellenfél elleni harcot úgy szeretnék megkönnyíteni, hogy eltorzítják nézeteit; a tőkések szokásos módszere ez, akik azt a zagyva gondolatot tulajdonítják nekünk, hogy a háborút be lehet fejezni a harc egyoldalú megtagadásával.

És a tőkések a következő ellenvetéssel hozakodnak elő: „nem lehet befejezni a háborút azzal, hogy a földbe döfjük a szuronyt", mint azt egy katona, aki tipikus forradalmi „honvédő", megfogalmazta. Én azt mondom, hogy ez nem ellenvetés. Anarchista gondolat az, hogy a háborút be lehet fejezni, ha a kormányon levő osztályok a régiek maradnak; ez vagy anarchista gondolat, amelynek nincs jelentősége, nincs politikai értelme, vagy ködös pacifizmus, és aki ilyet mond, az egyáltalán nem érti a politika és az elnyomó osztály közötti összefüggéseket. A háború rossz, a béke pedig jó... Persze, ezt a gondolatot meg kell magyarázni, népszerűsíteni kell a tömegek előtt. És általában szólva valamennyi határozatunk a vezető rétegeknek, a marxistáknak szól, ezek a határozatok semmiképpen se alkalmasak arra, hogy a tömegek olvassák, hanem arra valók, hogy egységes politikai vezérfonalul szolgáljanak minden propagandista és agitátor számára. Ezért fűztünk hozzá egy további bekezdést:

„A konferencia ismételten tiltakozik az ellen az aljas rágalom ellen, amelyet a tőkések terjesztenek pártunkról, és amely szerint mi rokonszenvezünk a Németországgal való különbékével. Mi a német tőkéseket éppen olyan rablóknak tekintjük, mint az orosz, angol, francia stb. tőkéseket, Vilmos császárt pedig éppen olyan koronás rablónak, mint II. Miklóst, vagy az angol, olasz, román és minden más uralkodót."

E körül a pont körül a bizottságban vita keletkezett, egyrészt azzal kapcsolatban, hogy nem csaptunk-e át ennél a résznél túlságosan népszerű stílusba, másrészt pedig felmerült az a kérdés, vajjon az angol, olasz és román uralkodók kiérdemelték-e azt a megtiszteltetést, hogy itt szerepeljenek. Alapos vita után azonban arra az egyöntetű megegyezésre jutottunk, hogy ebben a pillanatban, amikor azt a célt tűztük magunk elé, hogy megcáfoljuk azokat a rágalmakat, amelyeket a „Birzsovka" többnyire durván, a „Recs" finoman, a „Jegyinsztvo" pedig félreérthetetlen célzásokkal igyekezett terjeszteni pártunkról — az ilyen kérdésben ezeknek a fogalmaknak leghatározottabb és legélesebb bírálatával kell fellépni, s a legszélesebb tömegeket kell szem előtt tartani. Amennyiben pedig azt mondják

nekünk: ha ti Vilmost rablónak tartjátok, segítsetek nekünk őt megdönteni — akkor azt válaszolhatjuk, hogy a többiek is mind rablók, ellenük is harcolnunk kell, úgy hogy nem szabad megfeledkezni az olasz és a román királyról sem, szövetségeseink között is vannak ilyenek. Ez a két bekezdés azokat a rágalmakat utasítja vissza, amelyekkel az egész ügyet a pogrom és gyalázkodás felé akarják terelni. Ezért kell a továbbiakban áttérnünk arra a komoly gyakorlati kérdésre, hogyan fejezzük be ezt a háborút.

„Pártunk türelmesen, de állhatatosan meg fogja magyarázni a népnek azt az igazságot, hogy a háborúkat a *kormányok* viselik, hogy a háborúk mindig elválaszthatatlanul bizonyos *osztályok* politikájával függenek össze, s hogy ezt a háborút demokratikus békével *csakis* úgy lehet befejezni, ha az egész államhatalom legalább néhány hadviselő országban átmegy a proletárok és a félproletárok osztályának kezébe, amely valóban képes végetvetni a tőkés elnyomásnak."

Ezek az igazságok, hogy a háborúkat tőkések viselik, s hogy a háborúk a tőkések osztályérdekeivel függenek össze, a marxisták számára abszolút igazságok. Annak, aki marxista, ezt nem kell különösebben magyarázgatni. De a nagy tömegek előtt minden gyakorlott propagandistának és agitátornak értenie kell ahhoz, hogy ezt az igazságot idegen szavak nélkül megmagyarázza, mert nálunk a viták rendszerint üres szitkozódássá válnak, amelyek semmire sem vezetnek. És mi ennek az igazságnak megmagyarázására törekszünk a határozati javaslat minden részében. Azt mondjuk: ha meg akarjuk érteni a háborút, fel kell vetni azt a kérdést, kinek előnyös; ha meg akarjuk érteni, hogy milyen módon fejezhető be a háború, azt a kérdést kell felvetni, hogy melyik osztály számára hátrányos. Az összefüggés itt világos, és ebből vonjuk le a további következtetést:

„A forradalmi osztály, miután kezébe vette Oroszországban az államhatalmat, számos olyan intézkedést tenne, amelyek a tőkések gazdasági uralmának megszüntetésére vezetnek, továbbá olyan intézkedéseket, amelyek teljes politikai ártalmatlanná tételükre vezetnek, s hala-

déktalanul és nyiltan demokratikus békét ajánlana fel minden népnek, minden néven nevezendő annexióról való teljes lemondás alapján."

Ha a forradalmi osztály nevében beszélünk, a nép joggal kérdi: no és ti, hát ti mit tennétek az ő helyükben, hogy befejezzük a háborút? Ez elkerülhetetlen kérdés. Bennünket a nép most képviselőivé választ, s nekünk teljesen pontos választ kell adnunk. A hatalomra jutott forradalmi osztály azzal kezdené, hogy aláásná a tőkések uralmát, és minden népnek pontosan körülírt békefeltételeket javasolna, mert ha a tőkések gazdasági uralmát nem ássa alá, akkor minden csak papíron marad. Ezt csak győztes osztály teheti meg, csak az hozhat politikai változást.

Mégegyszer ismétlem: ahhoz, hogy ezt az igazságot a fejletlen néptömegeknek megmagyarázzuk, szükség van azokra az összekötő láncszemekre, amelyek a képzetlen embereket közelebb viszik a kérdés megértéséhez. A háborúról szóló népszerű irodalomnak minden hibája és minden hazugsága abból fakad, hogy megkerüli, elhallgatja ezt a kérdést, úgy tünteti fel a dolgot, mintha nem létezne osztályharc, mintha két ország békében élt volna egymással, de azután az egyik megtámadta a másikat, a másik meg védekezik. Ez vulgáris gondolatmenet, amelyben nyoma sincs az objektivitásnak — a nép tudatos félrevezetése tanult emberek részéről. Ha ehhez a kérdéshez helyesen tudunk hozzányúlni, akkor a nép minden fia megérti a lényeget; hiszen mások az uralkodó osztályok érdekei, és megint mások az elnyomott osztályok érdekei.

Mi lenne, ha a forradalmi osztály kézbe venné a hatalmat?

„Ezek az intézkedések és a nyilt békeajánlat megteremtenék a hadviselő országok munkásságának egymás iránti teljes bizalmát . . ."

Most ez a bizalom nem lehetséges, kiáltványokkal ezt a bizalmat nem teremtjük meg. Egy gondolkodó azt mondta, hogy az embernek azért adatott a nyelv, hogy gondolatait elrejtse, a diplomaták pedig állandóan azt hajtogatják: „a konferenciák azért ülnek össze, hogy félrevezessék a néptömegeket." Nemcsak tőkések okoskodnak így, hanem szocialisták is. Elmondhatjuk ezt többek között

arról a konferenciáról is, amelyet Borgbjerg hívott egybe. „... és elkerülhetetlenül a proletariátus felkeléseire vezetnének azok ellen az imperialista kormányok ellen, amelyek ellene szegülnének a felajánlott békének."

Amikor most egy kapitalista kormány azt mondja, „mi az annexiók nélküli béke mellett vagyunk", ebben senki sem hisz. A néptömegekben megvan az elnyomott osztályok ösztöne, amely azt mondja nekik, hogy semmi sem változott. Csak akkor bíznának a felkelésekben és csak akkor kísérelnék meg a felkeléseket, ha egy ország politikája valóban megváltozna. „Felkelésekről" beszélünk, mivel valamennyi országról szó van. „*Egy* országban a forradalom már kitört, most Németországban kell kitörnie" — ez az okoskodás hamis. Sorrendet próbálnak felállítani, de ezt tenni nem szabad. Mindannyian átéltük az 1905-ös forradalmat, mindannyian hallhattuk vagy láttuk, hogy az egész világon kiváltotta a forradalmi eszmék terjedését, amit Marx mindig hangoztatott. A forradalmat nem lehet csinálni, nem lehet meghatározni a sorrendet sem. A forradalmat nem lehet megrendelni, a forradalom megérik. Merő szélhámosság az, amihez most Oroszországban különösen gyakran folyamodnak. A népnek azt mondják: ti Oroszországban megcsináltátok a forradalmat, most a németeken a sor. Ha az objektív feltételek megváltoznak, a felkelés elkerülhetetlen. De hogy milyen sorrendben, melyik pillanatban és milyen sikerrel, azt nem tudjuk. Azt mondják nekünk: ha Oroszországban a forradalmi osztály kezébe veszi a hatalmat, de más országokban nem tör ki a felkelés, mit csináljon akkor a forradalmi párt? Mi történjék akkor? Erre a kérdésre ad választ határozati javaslatunk utolsó pontja.

„Amíg azonban a forradalmi osztály Oroszországban nem vette kezébe az egész államhatalmat, pártunk minden módon támogatni fogja azokat a külföldi proletárpártokat és csoportokat, amelyek már a háború idején valóban forradalmi harcot folytatnak imperialista kormányaik és saját burzsoáziájuk ellen."

Ez minden, amit azonnal megígérhetünk és amit tennünk kell. A forradalom valamennyi országban érlelődik, de hogy mikor és milyen mértékben érik meg — azt senki

sem tudja. Minden országban vannak olyan emberek, akik forradalmi harcot folytatnak saját kormányaik ellen. Ezeket és csakis ezeket kell támogatnunk. Ez tett, minden egyéb pedig hazugság. És hozzátesszük:

„Különösen elősegíti majd a párt a fronton valamennyi hadviselő ország katonái közt megindult tömeges lövészárok-barátkozást. . .“

Ez a megjegyzés Plehanov ellenvetésére vonatkozik: „Mire vezet ez? — kérdezi Plehanov. — No, csak barátkozzatok, de azután? Hiszen ez a különbéke lehetőségét jelenti a fronton.“ Ez szemfényvesztés, nem pedig komoly érv. Mi valamennyi fronton lövészárok-barátkozást akarunk és ezt igyekszünk előmozdítani. Amikor Svájcban dolgoztunk, egy felhívás szövegét két nyelven adtuk ki: egyik oldalon franciául, a másik oldalon pedig németül, és a felhívás ugyanazt a célt szolgálta, amely felé az orosz katonákat vezetjük. Nem szorítkozunk csupán az Oroszország és Németország közti lövészárok-barátkozásra, mi lövészárok-barátkozásra hívunk fel mindenkit. Mármost mit értsünk lövészárok-barátkozáson?

„. . . s arra törekszik, hogy az elnyomottak szolidaritásának ezt az ösztönös megnyilvánulását tudatos és a lehető legszervezettebb mozgalommá változtassa, amely arra irányul, hogy valamennyi hadviselő országban az egész államhatalom a forradalmi proletariátus kezébe menjen át.“

Most a lövészárok-barátkozás ösztönös és ebben a tekintetben ne áltassuk magunkat. Ezt el kell ismernünk, nehogy tévedésbe ejtsük a népet. A lövészárok-barátkozást folytató katonáknak nincs világos politikai elgondolásuk. Azoknak az elnyomott embereknek az ösztöne vezeti őket, akik kifáradtak, elcsigázódtak és azon az úton vannak, hogy ne higgyenek többé a tőkéseknek: „amíg ti ott a békéről beszéltek — két és fél éve halljuk már ezt —, addig mi magunk hozzálátunk“. Ez az igazi osztályösztön. Ilyen ösztön nélkül a forradalom ügye reménytelen lenne. Hiszen tudják, hogy a munkásságot senki sem szabadítaná fel, ha nem szabadítaná fel önmagát. De elég-e ez az ösztön? Csak az ösztönnel nem sokra megyünk. És ezért van szükség arra, hogy ez az ösztön tudatba csapjon át.

„A hadviselő országok katonáihoz“ szóló felhívásban

válaszolunk arra a kérdésre, hogy mivé kell átváltoznia ennek a lövészárok-barátkozásnak? — azzá, hogy a politikai hatalom a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe menjen át*. A német munkások természetesen másként nevezik majd Szovjetjeiket, ez nem fontos. Lényeges azonban, amit kétségtelenül helyesen állapítottunk meg, hogy ez a mozgalom ösztönös, és hogy nem érjük be az ilyen mozgalomra való buzdítással, hanem feladatunknak tekintjük, hogy valamennyi ország egyenruhába bujtatott munkásainak és parasztjainak ezt az ösztönös közeledését tudatos mozgalommá változtassuk, amelynek célja: a hatalom átmenete minden hadviselő országban a forradalmi proletariátus kezébe. Ez a feladat nagyon nehéz, de az a helyzet, amelybe a tőkésuralom az emberiséget taszította, ugyancsak hallatlanul nehéz, és az emberiséget egyenesen a pusztulás felé viszi. Ezért váltja majd ki a felháborodásnak azt a kitörését, amely a proletárforradalom záloga.

Ez a mi határozati javaslatunk, amelyet a konferencia figyelmébe ajánlunk.

Rövid tudósítás, megjelent a „Pravda" 1917 május 12-i (április 29-i) 44. számában.

A teljes szöveg először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyüjtött Művei XIV. kötetének 2. részében jelent meg.

---

* Lásd ebben a kötetben 182. old. — *Szerk.*

9
HATÁROZAT A HÁBORÚRÓL

I

A jelenlegi háború a hadviselő hatalmak mindkét csoportja részéről imperialista háború, vagyis olyan háború, amelyet a tőkések a világuralomból származó előnyök felosztásáért, a finánctőke (a banktőke) piacaiért, a gyenge népek alávetéséért stb. viselnek. A háború minden egyes napja gazdagítja a finánc- és az ipari burzsoáziát, sorvasztja és kimeríti a proletariátus és a parasztság erejét valamennyi hadviselő országban, de a semleges országokban is. Oroszországban pedig a háború elhúzódása ezenkívül, igen nagy mértékben veszélyezteti a forradalom vívmányait és továbbfejlődését.

Az, hogy az államhatalom Oroszországban az Ideiglenes Kormány, a földbirtokosok és kapitalisták kormánya kezébe ment át, nem változtatta és nem is változtathatta meg a háborúnak ezt a jellegét és jelentőségét Oroszország részéről.

Különösen világosan kifejezésre jutott ez a tény abban, hogy az új kormány nemcsak hogy nem hozta nyilvánosságra azokat a titkos szerződéseket, amelyeket II. Miklós cár kötött Anglia, Franciaország stb. kapitalista kormányaival, hanem a nép megkérdezése nélkül formailag is megerősítette ezeket a titkos szerződéseket, amelyek Kína, Perzsia, Törökország, Ausztria stb. kifosztásával kecsegtetik az orosz tőkéseket. Ezeknek a szerződéseknek eltitkolásával félrevezetik az orosz népet a háború igazi jellegét illetően.

Ezért a proletárpárt nem támogathatja sem a mostani háborút, sem a mostani kormányt, sem ennek kölcsöneit, hacsak nem szakít teljesen a nemzetköziséggel, vagyis a

világ munkásait a tőkés iga elleni harcban összefűző testvéri szolidaritással.

Semmiféle bizalmat nem érdemelnek a jelenlegi kormánynak azok az ígéretei, hogy lemond az annexiókról, vagyis idegen országok meghódításáról, vagy arról, hogy bármely népet erőszakkal Oroszország keretei között tartson. Mert, először is, a tőkések, akiket a banktőke ezer szállal köt össze, nem mondhatnak le ebben a háborúban az annexiókról, hacsak nem mondanak le a kölcsönökbe, koncessziókba, hadiüzemekbe stb. fektetett milliárdokból származó profitról. Másodszor, az új kormány, hogy a népet félrevezesse, lemondott ugyan az annexiókról, de 1917 április 9-én Moszkvában Miljukov útján kijelentette, hogy nem mond le az annexiókról, az április 18-i jegyzékkel és az április 22-i magyarázattal pedig megerősítette politikájának hódító jellegét. Ezért a konferencia óva inti a népet a tőkések üres ígéreteitől és kijelenti, hogy szigorúan meg kell különböztetni egymástól azt, ha szavakban mondanak le az annexiókról, és azt, ha valóban lemondanak az annexiókról, vagyis haladéktalanul nyilvánosságra hoznak és hatályon kívül helyeznek minden titkos rablószerződést, továbbá haladéktalanul biztosítják valamennyi népnek azt a jogát, hogy szabad szavazással döntse el, vajjon független államot kíván-e alkotni, vagy valamelyik tetszés szerinti államhoz kíván tartozni.

II

Az úgynevezett „forradalmi honvédelem", amely most Oroszországban magával sodorta valamennyi narodnyik pártot (a népi szocialistákat, trudovikokat, szociálforradalmárokat) és a mensevik szociáldemokraták opportunista pártját (a Szervező Bizottság, Csheidze, Cereteli stb.), valamint a pártonkívüli forradalmárok többségét, osztálytartalmát tekintve egyrészt a jómódú parasztoknak és a kistulajdonosok egy részének érdekeit és álláspontját képviseli, akik a tőkésekhez hasonlóan hasznot húznak a gyenge népekkel szemben alkalmazott erőszakból. Másrészt, a „forradalmi honvédelem" annak következménye, hogy a tőkések becsapják a városi és falusi proletárok és fél-

proletárok egy részét, akik osztályhelyzetüknél fogva nincsenek érdekelve a tőkések profitjában és az imperialista háborúban.

A konferencia megállapítja, hogy a „forradalmi honvédelemnek" tett akár legcsekélyebb engedmény is feltétlenül megengedhetetlen és valójában teljes szakítást jelent a nemzetköziséggel és a szocializmussal. Ami a nagy néptömegek „honvédő" hangulatát illeti, pártunk ez ellen a hangulat ellen annak az igazságnak fáradhatatlan megmagyarázása útján fog harcolni, hogy jelenleg Oroszországban a háború gyors befejezésének egyik legfőbb akadálya az, hogy az öntudatlanság folytán bizakodva tekintenek a tőkések kormányára.

III

Ami a legfontosabb kérdést, vagyis azt a kérdést illeti, hogyan lehet befejezni a lehető leggyorsabban és amellett nem erőszakos, hanem valóban demokratikus békével a tőkéseknek ezt a háborúját, a konferencia megállapítja és határozatilag kimondja:

Nem lehet befejezni ezt a háborút úgy, hogy csak az egyik fél katonái tagadják meg a háború folytatását, hogy az egyik hadviselő fél egyszerűen beszünteti a hadműveleteket.

A konferencia ismételten tiltakozik az ellen az aljas rágalom ellen, amelyet a tőkések terjesztenek pártunkról, és amely szerint mi rokonszenvezünk a Németországgal való különbékével. Mi a német tőkéseket éppen olyan rablóknak tekintjük, mint az orosz, angol, francia stb. tőkéseket, Vilmos császárt pedig éppen olyan koronás rablónak, mint II. Miklóst, vagy az angol, olasz, román és minden más uralkodót.

Pártunk türelmesen, de állhatatosan meg fogja magyarázni a népnek azt az igazságot, hogy a háborúkat a *kormányok* viselik, hogy a háborúk mindig elválaszthatatlanul bizonyos *osztályok* politikájával függenek össze, s hogy ezt a háborút demokratikus békével *csakis* úgy lehet befejezni, ha az egész államhatalom legalább néhány hadviselő országban átmegy a proletárok és a félproletárok osztályá-

nak kezébe, amely valóban képes végetvetni a tőkés elnyomásnak.

A forradalmi osztály, ha kezébe venné Oroszországban az államhatalmat, számos olyan intézkedést tenne, amelyek aláássák a tőkések gazdasági uralmát, továbbá olyan intézkedéseket, amelyek teljes politikai ártalmatlanná tételükre vezetnek, s haladéktalanul és nyiltan demokratikus békét ajánlana fel minden népnek, minden néven nevezendő annexióról és hadisarcról való teljes lemondás alapján. Ezek az intézkedések és a nyilt békeajánlat megteremtenék a hadviselő országok munkásságának egymás iránti teljes bizalmát, és elkerülhetetlenül a proletariátus felkeléseire vezetnének azok ellen az imperialista kormányok ellen, amelyek ellene szegülnének a felajánlott békének.

Amíg azonban a forradalmi osztály Oroszországban nem vette kezébe az egész államhatalmat, pártunk minden módon támogatni fogja azokat a külföldi proletárpártokat és csoportokat, amelyek már a háború idején valóban forradalmi harcot folytatnak imperialista kormányaik és saját burzsoáziájuk ellen. Különösen elősegíti majd a párt a fronton valamennyi hadviselő ország katonái közt megindult tömeges lövészárok-barátkozást, s arra törekszik, hogy az elnyomottak szolidaritásának ezt az ösztönös megnyilvánulását tudatos és a lehető legszervezettebb mozgalommá változtassa, amely arra irányul, hogy valamennyi hadviselő országban az egész államhatalom a forradalmi proletariátus kezébe menjen át.

„Pravda" 44. sz.
1917 május 12. (április 29.)

10

HATÁROZATI JAVASLAT AZ IDEIGLENES KORMÁNYHOZ VALÓ VISZONYRÓL

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Összoroszországi Konferenciája megállapítja:

1) az Ideiglenes Kormány, jellegét tekintve, a földbirtokosok és a burzsoázia uralmának szerve;

2) az Ideiglenes Kormány és az általa képviselt osztályok gazdaságilag és politikailag elválaszthatatlanul egybekapcsolódnak az orosz és az angol-francia imperializmussal;

3) az Ideiglenes Kormány még az általa hirdetett programot is csak hiányosan, s csupán a forradalmi proletariátus és részben a kispolgárság nyomására valósítja meg;

4) a burzsoá és földesúri ellenforradalom szervezkedő erői, amelyek az Ideiglenes Kormány zászlaja mögé húzódva, már megkezdték támadásukat, az Ideiglenes Kormány nyilvánvaló közreműködésével, a forradalmi demokrácia ellen: így, az Ideiglenes Kormány halogatja az Alkotmányozó Gyűlés választásainak kitűzését, akadályozza a nép általános felfegyverzését, akadályokat gördít annak útjába, hogy az egész föld átmenjen a nép kezébe, ráerőszakolni igyekszik a népre az agrárkérdés megoldásának földesúri módját, gátolja a 8 órás munkanap bevezetését, elnézi a hadseregben (Gucskov és Társainak) ellenforradalmi agitációját, a hadsereg felső parancsnoki karát a katonák ellen szervezi stb.;

5) az Ideiglenes Kormány, mivel a tőkések és földbirtokosok profitját védelmezi, képtelen gazdasági téren (közellátás stb.) végrehajtani több olyan forradalmi intézkedést, amelyek feltétlenül és halaszthatatlanul szük-

ségesek, tekintettel a közvetlenül fenyegető gazdasági katasztrófára;

6) ugyanakkor ez a kormány ezidőszerint a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének bizalmára és a vele való közvetlen megegyezésre támaszkodik, amely Szovjet mindeddig a munkások és a katonák, azaz a parasztság többségének vezető szervezete;

7) az Ideiglenes Kormány minden lépése, mind a külpolitika, mind a belpolitika terén, fel fogja nyitni a városi és falusi proletároknak és félproletároknak a szemét, s a kispolgárság különböző rétegeit ilyen vagy olyan politikai állásfoglalásra fogja kényszeríteni.

A fentebb kifejtett tételekből kiindulva, a konferencia határozatilag kimondja:

1) Feltétlenül arra van szükség, hogy huzamos időn át dolgozzunk a proletár osztálytudat megvilágosításán és a városi és falusi proletárokat tömörítsük a kispolgárság ingadozásainak ellensúlyozására, mivel csupán az ilyen munka biztosítja az egész államhatalom sikeres átmenetét a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek vagy a nép többségének akaratát közvetlenül kifejezésre juttató más szerveknek (helyi önkormányzati szervek, Alkotmányozó Gyűlés stb.) kezébe.

2) Ennek a tevékenységnek érdekében feltétlenül arra van szükség, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeiben minden téren munkálkodjunk, növeljük a Szovjetek számát, gyarapítsuk erejüket, tömörítsük a Szovjeteken belül pártunk proletár, internacionalista csoportjait.

3) Ahhoz, hogy haladéktalanul megerősítsük és kiterjesszük a forradalomnak a vidéken elért vívmányait, feltétlenül arra van szükség, hogy a helybeli lakosság szilárd többségére támaszkodva, minden irányban fejlesszük, szervezzük és erősítsük a szabadságjogok érvényesítésére, az ellenforradalmi hatóságok elmozdítására, gazdasági jellegű rendszabályok végrehajtására — a termelés és az elosztás ellenőrzése stb. — irányuló önhatalmú akciókat.

4) Az április 19—21-i politikai válság, amelyet az Ideiglenes Kormány jegyzéke váltott ki, megmutatta,

hogy a kormányon levő kadet párt, amely valójában az ellenforradalmi elemeket szervezi mind a hadseregben, mind az utcán, áttér az olyan kísérletekre, hogy lövessen a munkásokra. Tekintettel a kettőshatalomból fakadó bizonytalan helyzetre, az ilyen kísérletek megismétlődése elkerülhetetlen, s a proletariátus pártjának a legerélyesebben meg kell mondania a népnek, hogy feltétlenül szükség van a proletariátus megszervezésére és felfegyverzésére, a proletariátus legszorosabb szövetségére a forradalmi hadsereggel és az Ideiglenes Kormány iránti bizalom politikájával való szakításra, hogy elejét vehessük annak a komolyan fenyegető veszélynek, hogy tömegével lövik agyon a proletárokat, mint Párizsban az 1848 júniusi napokban.

„Pravda" 42. sz.
1917 május 10. (április 27.)

11

ELŐADÓI BESZÉD A PÁRTPROGRAM FELÜLVIZSGÁLÁSÁNAK KÉRDÉSÉRŐL ÁPRILIS 28 (MÁJUS 11)[75]

Elvtársak, a pártprogram felülvizsgálása tekintetében az a helyzet, hogy a szekcióban benyujtották a program elvi részére és a politikai rész néhány alapvető pontjára vonatkozó módosítások első tervezetét. De az egész programot felül kell vizsgálni, hiszen pártkörökben már jóval a háború előtt rámutattak arra, hogy a program teljesen elavult. Végeredményben kiderült, hogy semmi remény sincs arra, hogy az egész program megváltoztatásának tervezetét megvitassuk. Másrészt a szekcióban mindenki elismerte, hogy a program felülvizsgálása feltétlenül szükséges, és számos kérdésben meg lehet és meg is kell jelölni, hogy milyen irányban kell végrehajtani a felülvizsgálást. Ezért a következő határozati javaslatot állítottuk össze, amelyet néhány kisebb magyarázat kíséretében felolvasok. Lemondunk arról, hogy azonnal pontosan megfogalmazott téziseket állítsunk fel és csupán arra mutatunk rá, hogy milyen irányban kell végrehajtani a felülvizsgálást.

(Felolvassa a határozati javaslatot.)

„A konferencia megállapítja, hogy a pártprogram felülvizsgálása a következő irányban szükséges:

1) Az imperializmusnak és az imperialista háborúk korszakának értékelése a közeledő szocialista forradalommal összefüggésben; harc a marxizmust elferdítő úgynevezett «honvédők» ellen, akik elfelejtették Marx szavait: «A munkásoknak nincs hazájuk»[76]."

Ez annyira világos, hogy nem szorul magyarázatra. Valóban, pártunk politikája messze előrehaladt, és gya-

korlatilag már arra az álláspontra helyezkedett, amelyet ez a megfogalmazás javasol.

„2) Az államról szóló tételek és paragrafusok módosítása abban a szellemben, hogy nem burzsoá-parlamentáris köztársaságot követelünk, hanem demokratikus proletár-paraszt köztársaságot (vagyis olyan típusú államot, amelyben nincs rendőrség, nincs állandó hadsereg, nincs kiváltságokkal felruházott hivatalnoki kar)."

Ennek a pontnak más megfogalmazásai is felmerültek. Az egyik megfogalmazás a Párizsi Kommün tapasztalataira és a hetvenes-nyolcvanas évek tapasztalataira hivatkozott, de az ilyen megfogalmazás nem kielégítő és túlságosan általános; egy másik megfogalmazásban a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek köztársaságáról volt szó, de az elvtársak többsége ezt sem találta kielégítőnek. A felolvasott megfogalmazás szükséges, mivel nem az a lényeg, hogy mi a neve az intézményeknek, hanem az, hogy milyen ezeknek az intézményeknek a politikai jellege és felépítése. Amikor proletár-paraszt köztársaságról beszélünk, rámutatunk társadalmi tartalmára és politikai jellegére.

„3) A politikai program elavult részeinek kihagyása, illetőleg módosítása."

A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeiben kifejtett általános politikai tevékenységünk során gyakorlatilag már rátértünk erre az útra, éppen ezért aligha lehet kétséges, hogy a program megváltoztatása ezen a ponton, valamint annak a helyzetnek pontos megfogalmazása, amelyben a forradalom pártunkat érte — nem idézhet elő nézeteltéréseket.

„4) A politikai minimális program több pontjának átdolgozása abban az értelemben, hogy pontosabban utalunk a következetesebb demokratikus követelésekre.

5) A minimális program igen sok helyén elavult gazdasági részének és a közoktatásra vonatkozó pontoknak teljes átdolgozása."

A lényeg az, hogy ezek a pontok elavultak; a szakszervezeti mozgalom túlhaladt rajtuk.

„6) Az agrárprogram átdolgozása az agrárkérdésről elfogadott határozatnak megfelelően.

7) Több, erre leginkább megérett szindikátus stb. államosítására vonatkozó követelés beiktatása."

Itt óvatos megfogalmazást választottunk, amely szűkíthető vagy bővíthető attól függően, hogy milyen tervezetek jelennek meg a sajtóban.

„8) Kiegészítendő, a napjaink szocialista mozgalmában észlelhető főáramlatok jellemzésével."

A Kommunista Kiáltványban van ilyen kiegészítés.

„A konferencia megbízza a Központi Bizottságot, hogy ezen az alapon két hónapon belül állítson össze egy pártprogram-tervezetet, és mutassa be ezt a tervezetet a pártkongresszusnak jóváhagyás végett. A konferencia felhívja a párt minden szervezetét és minden tagját, hogy vitassák meg a programtervezeteket, módosítsák azokat és dolgozzanak ki ellentervezeteket."

Egyesek rámutattak arra is, hogy kívánatos volna ezzel a kérdéssel kapcsolatban irodalmat és tudományos folyóiratot kiadni, de ehhez nincsenek embereink és anyagi eszközeink. Ez az a határozat, amely elősegíti majd a program gyors felülvizsgálását. El fogjuk küldeni külföldre is, hogy ottani internacionalista elvtársaink részt vehessenek a program felülvizsgálásában, amihez pártunk a világháború tapasztalatai alapján hozzáfogott.

Rövid tudósítás, megjelent 1917 május 13-án (április 30-án), a „Pravda" 45. számában.

A teljes szöveg először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyüjtött Művei XIV. kötetének 2. részében jelent meg.

12

HATÁROZATI JAVASLAT A PÁRTPROGRAM FELÜLVIZSGÁLÁSÁRÓL

A konferencia megállapítja, hogy a pártprogram felülvizsgálása a következő irányban szükséges:

1) Az imperializmusnak és az imperialista háborúk korszakának értékelése a közeledő szocialista forradalommal összefüggésben; harc a marxizmust elferdítő úgynevezett „honvédők" ellen, akik elfelejtették Marx szavait: „A munkásoknak nincs hazájuk";

2) az államról szóló tételek és paragrafusok módosítása abban a szellemben, hogy nem burzsoá-parlamentáris köztársaságot követelünk, hanem demokratikus proletár-paraszt köztársaságot (vagyis olyan típusú államot, amelyben nincs rendőrség, nincs állandó hadsereg, nincs kiváltságokkal felruházott hivatalnoki kar);

3) a politikai program elavult részeinek kihagyása, illetőleg módosítása;

4) a politikai minimális program több pontjának átdolgozása abban az értelemben, hogy pontosabban utalunk a következetesebb demokratikus követelésekre;

5) a minimális program igen sok helyen elavult gazdasági részének és a közoktatásra vonatkozó pontoknak teljes átdolgozása;

6) az agrárprogram átdolgozása az agrárkérdésről elfogadott határozatnak megfelelően;

7) több, erre leginkább megérett szindikátus stb. államosítására vonatkozó követelés beiktatása;

8) kiegészítendő, a napjaink szocialista mozgalmában észlelhető főáramlatok jellemzésével.

A konferencia megbízza a Központi Bizottságot, hogy ezen az alapon két hónapon belül állítson össze egy

pártprogramtervezetet, és mutassa be ezt a tervezetet a pártkongresszusnak, jóváhagyás végett. A konferencia felhívja a párt minden szervezetét és minden tagját, hogy vitassák meg a programtervezeteket, módosítsák azokat és dolgozzanak ki ellentervezeteket.

Melléklet a „Szoldatszkaja Pravda"
1917 május 16-i (3-i), 13. számához.

13

ELŐADÓI BESZÉD AZ AGRÁRKÉRDÉSRŐL. ÁPRILIS 28 (MÁJUS 11)

Elvtársak, pártunk az agrárkérdést már az első forradalom idején annyira részletesen megvitatta, hogy jelenleg, úgy gondolom, már eléggé elő van készítve, s ezt közvetve az is tanusítja, hogy a konferencián alakult szekció, amely olyan elvtársakból áll, akik jól ismerik ezt a kérdést és érdeklődnek iránta, lényegesebb módosítások nélkül elfogadta a beterjesztett határozati javaslatot. Én ezért egészen rövid megjegyzésekre szorítkozom. Mivel a határozati javaslat korrektúrapéldánya minden küldöttnek a kezében van, nincs szükség arra, hogy teljes egészében felolvassam.

Az agrármozgalom növekedése Oroszországszerte most mindenki előtt egészen nyilvánvaló és vitathatatlan tény. Pártunk programját, amelyet a mensevikek javaslatára a Stockholmi Kongresszus fogadott el 1906-ban, már az első orosz forradalom menete megcáfolta. A mensevikek ezen a kongresszuson keresztülvitték municipalizálási javaslatukat, amelynek lényege a következőkben foglalható össze: a paraszti földek, az obscsina- és magánföldek egyaránt, a parasztok tulajdonában maradnak. Az uradalmi földek birtokosaik kezéből átmennek a helyi önkormányzati szervek kezébe. A mensevikek egyik legfőbb érve e program mellett az volt, hogy a parasztok sohasem fogják megérteni, hogy a paraszti föld a parasztságon kívül másvalaki kezébe is átmehet. Aki tanulmányozta a Stockholmi Kongresszus jegyzőkönyveit, az emlékszik rá, hogy az előadók, Maszlov is, Kosztrov is, különösen ezt az érvet hangsúlyozták. Nem szabad elfelejteni — most gyakran elfelejtik —, hogy ez az első

duma előtt volt, amikor a parasztmozgalom jellege és ereje tekintetében nem álltak rendelkezésünkre objektív tények. Mindenki tudta, hogy Oroszországot lángbaborította az agrárforradalom tüze, de hogy hogyan lesz megszervezve az agrármozgalom, milyen irányban fog fejlődni a parasztforradalom, azt senki sem tudta. Nem lehetett ellenőrizni, hogy ez a kongresszus mennyiben képviselte maguknak a parasztoknak komoly, gyakorlati véleményét, és ez az oka annak, hogy a mensevikek érveinek ilyen szerepük volt. Kevéssel Stockholmi Kongresszusunk után első ízben volt alkalmunk beszédes tények alapján meggyőződni arról, hogy milyen szemmel nézi ezt a kérdést a parasztság zöme. Maguk a parasztok nyujtották be mind az I., mind a II. dumában a trudovik „104-ek tervezetét". Külön tanulmányoztam ennek a tervezetnek az aláírásait, alaposan megismerkedtem a képviselők véleményével és azzal, hogy melyik osztályhoz tartoznak, mennyiben lehet őket parasztoknak nevezni. Abban a könyvben, amelyet a cári cenzúra elégetett s amelyet mégis újra kiadok[77], teljes határozottsággal megállapítottam, hogy ennek a 104 aláírásnak óriási többsége maguknak a parasztoknak aláírása volt. Ez a tervezet a föld nacionalizálását követelte. A parasztok azt mondták, hogy az egész földnek az állam kezébe kell átmennie.

A kérdés ilyenformán a következő: mivel magyarázható, hogy az oroszországi parasztok képviselői mind a két dumában előnyben részesítették a nacionalizálást azzal a rendszabállyal szemben, amelyet a mensevikek javasoltak mind a két dumában a paraszti érdekek szempontjából. A mensevikek azt javasolták, hogy a parasztok hagyják saját tulajdonukban a földet, és csak a földesúri földeket kell átadni a nép kezébe, ezzel szemben a parasztok azt mondták, hogy ők az egész földet a nép kezébe adják át. Mi ennek a magyarázata? A szociálforradalmárok ezt azzal magyarázzák, hogy az orosz parasztok obscsinaszellemüknél fogva rokonszenveznek a szocializálással, a munkaelvvel. Ebben az egész ömlengésben nincs egyetlen egészséges gondolat, ez merő frázis. De mégis, mi a magyarázata? Szerintem a parasztok azért jutottak erre a következtetésre, mert az egész orosz földbirtokot, a paraszti és

a földesúri, az obscsina- és a magánbirtokot egyaránt, keresztül-kasul áthatják a régi féljobbágyi rend viszonyai, és a parasztok, a piaci viszonyokat szem előtt tartva, kénytelenek voltak azt követelni, hogy a föld az egész nép kezébe menjen át. A parasztok azt mondják, hogy a régi zűrzavaros agrárviszonyokat csak a nacionalizálás hozhatja egyenesbe. Nézetük burzsoá nézet: egyenlősítő földhasználaton ők azt értik, hogy elveszik a földet a földbirtokosoktól, nempedig azt, hogy az egyes gazdák egyenlő nagyságú földet kapnak. A nacionalizálás azt jelenti, hogy fel kell osztani az egész földet. Ez nagyszabású burzsoá tervezet. Egyetlen paraszt sem beszélt egyenlősítésről és szocializálásról, de azt mind mondta, hogy tovább várni nem lehet, hogy az egész földet fel kell osztani, vagyis hogy a XX. század viszonyai között nem lehet a régi módon gazdálkodni. A Sztolipin-féle reform azóta még jobban összekuszálta a földkérdést. Ezt akarják mondani a parasztok a nacionalizálás követelésével. Szóval — általában minden földet fel kell osztani. Ne legyenek a földbirtoknak különböző formái. Itt nyoma sincs a szocializálásnak. A parasztoknak ezt a követelését azért nevezik egyenlősítőnek, mert, mint az 1905-ös földbirtokstatisztika rövid összesítése mutatja — 300 parasztcsaládnak és egy földbirtokosnak egyaránt 2 000 gyeszjatyina földje van; persze, ebben az értelemben ez egyenlősítő követelés, de ebből még nem következik, hogy a kisgazdaságokat mind egyenlővé teszi. A 104-ek tervezete ennek éppen a fordítottját mondja.

Ez a leglényegesebb, amit meg kell mondanunk, ha tudományosan akarjuk megindokolni azt a nézetet, hogy Oroszországban, burzsoá-demokratikus szempontból, elengedhetetlen a nacionalizálás. De azért is elengedhetetlen, mert ez óriási csapást mér a termelési eszközök magántulajdonára. Azt hinni, hogy a föld magántulajdonának eltörlése után Oroszországban minden a régiben marad, egyszerűen ostobaság.

Továbbá, a határozati javaslatban vannak gyakorlati következtetések és követelések. A kisebb módosítások közül a következőket említem meg: az 1. pontban a következőket olvassuk: „A proletariátus pártja minden erejével

támogatja minden földesúri föld azonnali és teljes elkobzását...“ — a „támogatja“ helyett — azt kell bevenni, hogy „harcol érte“... Mi nem úgy fogjuk fel a kérdést, hogy a parasztoknak kevés a földjük és több kell nekik. Ez elcsépelt nézet; mi azt mondjuk, hogy a földesúri földbirtok az elnyomás alapja, amely fojtogatja és elmaradottságra kárhoztatja a parasztságot. Nem az a kérdés, hogy kevés földjük van-e a parasztoknak vagy sem; le a feudalizmussal — így kell felvetni a kérdést a forradalmi osztályharc szempontjából, vagyis nem azoknak a hivatalnokoknak a szempontjából, akik azon törik a fejüket, hogy mennyi a föld és milyen normák szerint kell felosztani. Indítványozom, hogy a 2. és a 3. pontot cseréljük fel, mert számunkra fontos a forradalmi kezdeményezés, a törvénynek pedig a forradalmi kezdeményezés eredményének kell lennie. *Ha ti arra vártok, hogy a törvényt megírják, de magatok nem fejtitek ki forradalmi energiát, sem törvényetek, sem földetek nem lesz.*

Nagyon gyakran azzal érvelnek a nacionalizálás ellen, hogy óriási hivatalnoki apparátust kíván. Ez igaz, de hiszen az állami tulajdon azt jelenti, hogy minden paraszt az állam földjének bérlője. A bérlet átadása tilos. De hogy mennyit bérel a paraszt és milyen földet vesz bérbe — azt teljes egészében az illetékes demokratikus szerv, nempedig bürokratikus szerv dönti el.

„Béresek“ helyett „mezőgazdasági munkásokat“ írunk. Néhány elvtárs kijelentette, hogy a „béres“ szó sértő, ezt a szót kifogásolták. Ki kell küszöbölni.

A proletár-paraszt bizottságokról, illetőleg Szovjetekről a földkérdésről szóló határozatban most nem helyénvaló beszélni, mert, amint látjuk, a parasztok megalakították a Katonaküldöttek Szovjetjeit és így már kialakult a megkülönböztetés a proletariátus és a parasztság között.

Mint tudjuk, a kispolgári „honvédő“ pártok amellett kardoskodtak, hogy a földkérdéssel várjunk az Alkotmányozó Gyűlésig. Mi amellett foglalunk állást, hogy a föld azonnal, a lehető legszervezettebben menjen át a parasztok kezébe. Mi a leghatározottabban ellenzünk minden anarchista földfoglalást. Ti azt ajánljátok a parasztoknak, hogy egyezzenek meg a földbirtokosokkal. Mi azt mondjuk,

hogy a földet tüstént el kell venni és be kell vetni, hogy harcoljunk a kenyérhiány ellen, hogy megmentsük az országot attól a csődtől, amely roppant gyorsasággal közeledik. Nem lehet most elfogadni Singarjov és a kadetok receptjét, akik azt ajánlják, hogy várjuk meg az Alkotmányozó Gyűlést, amelyet nem tudni mikor hívnak össze, vagy kössünk a földbirtokosokkal bérleti egyezményt. A parasztok máris elfoglalják a földet kártalanítás nélkül, vagypedig a bérlet negyedét fizetik.

Egy elvtárs magával hozott egy határozatot vidékről, Penza kormányzóságból, amelyben arról van szó, hogy a parasztok elveszik a földesurak felszerelését, de nem osztják szét gazdaságonként, hanem köztulajdonná változtatják. Megállapítanak egy bizonyos sorrendet, szabályt, hogy ezzel a felszereléssel az egész földet megművelhessék. Amikor ilyen rendszabályokhoz folyamodnak, a mezőgazdasági termelés fokozásának érdekeit tartják szem előtt. Ennek a ténynek óriási elvi jelentősége van, annak ellenére, hogy a földbirtokosok és a tőkések anarchiának kiáltják ki. Igen, ha ti arról fogtok fecsegni, azt fogjátok kiabálni, hogy ez anarchia, a parasztok pedig várni fognak, akkor aztán igazi anarchia lesz. A parasztok megmutatják, hogy jobban megértik a gazdasági viszonyokat és jobban értenek a társadalmi ellenőrzéshez, mint a hivatalnokok, és százszor jobban alkalmazzák. Az ilyen intézkedés, amely egy kis falu viszonylatában persze könnyen megvalósítható, elkerülhetetlenül arra késztet, hogy átfogóbb rendszabályokra térjünk át. Ha a paraszt ezt megtanulja, márpedig a tanuláshoz hozzáfogott, ehhez nem kell a burzsoá professzorok bölcsesége, a parasztok maguk is arra a következtetésre jutnak, hogy a felszerelést nemcsak a kisgazdaságok javára, hanem az egész föld megművelésére kell felhasználni. Hogy ezt hogyan csinálják, az nem fontos: egyesítik-e a parcellákat társas szántásra és vetésre, azt nem tudjuk és nincs is jelentősége annak, ha ezt különbözőképpen csinálják. Csak az a fontos, hogy szerencsére nincs körülöttük annyi kispolgári intellektuel, aki marxistának, szociáldemokratának nevezi magát és nagyképűen arra tanítja a népet, hogy a szocialista forradalom ideje még nem érkezett el, és ezért a parasztok nem foglalhatják

el azonnal a földet. Az orosz falvakban szerencsére kevés ilyen úriember akad. Ha a parasztok beérnék azzal, hogy a földbirtokosokkal kötött megegyezés alapján birtokba vennék a földet, de nem alkalmaznák együttesen tapasztalataikat, akkor a csőd elkerülhetetlen volna, s akkor a parasztbizottságok játékszernek, haszontalan játéknak bizonyulnának. Ezért indítványozzuk, hogy a határozati javaslatot egészítsük ki a 8. ponttal*.

Ha egyszer tudjuk, hogy ez a kezdeményezés maguktól az egyes helyek parasztjaitól indult ki, akkor kötelesek vagyunk megmondani, kötelességünk megmondani, hogy mi támogatjuk és ajánljuk ezt a kezdeményezést. Csak ez a záloga annak, hogy a forradalom nem szorítkozik formai jellegű rendszabályokra, hogy a válság elleni harc nem marad meg Singarjov hivatalainak és firkászainak mérlegelésére bízott kérdésnek, hanem valóban szervezett úton haladunk előre a kenyérhiány ellen, a termelés fokozásáért folytatott harcban.

Rövid tudósítás, megjelent 1917 május 13-án (április 30-án), a „Pravda" 45. számában.
A teljes szöveg először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyűjtött Művei XIV. kötetének 2. részében jelent meg.

---

* Lásd ebben a kötetben 296. old. — *Szerk.*

14

VÁLASZ N. SZ. ANGARSZKIJNAK AZ AGRÁRKÉRDÉS VITÁJÁBAN ÁPRILIS 28 (MÁJUS 11)

Elvtársak, én azt hiszem, hogy Angarszkij elvtárs beszédében több ellentmondás van. A nacionalizálási törekvések *anyagi* alapjáról beszélek. A parasztokban nem él semilyen nacionalizálási eszme. Én azt mondom, hogy adva vannak az összoroszországi és a nemzetközi piac viszonyai és ez a magas gabonaárakban fejeződik ki. Ezeknek az áraknak ingadozását minden paraszt látja, tudja és érzi. És ezekkel a viszonyokkal, ezekkel az árakkal összhangba kell hozni a gazdaságot. Azt mondom, hogy a régi földbirtoklás és az új gazdasági rendszer teljesen szembe került egymással, és ez a szembekerülés megmagyarázza, hogy miért törnek előre a parasztok. A paraszt — tulajdonos, mondja Angarszkij elvtárs. Teljesen igaza van. Sztolipin ezen az alapon akarta megváltoztatni az agrárviszonyokat, minden tőle telhetőt elkövetett, mégsem sikerült neki, mert ezeknek a viszonyoknak a megváltoztatása lehetetlen forradalmi összetörésük nélkül. Ez az anyagi alapja annak, hogy a parasztok a föld nacionalizálására törekednek, holott fogalmuk sincs arról, hogy mi a nacionalizálás. A tulajdonos parasztban benne él az ösztönös törekvés, hogy azt mondja: a föld — az istené, mert a régi földbirtokviszonyok között élni nem lehet. Amit Angarszkij elvtárs ajánl, az a dolgok teljes félreértése. A második bekezdésben az áll, hogy a paraszti földbirtokot keresztül-kasul, széltében-hosszában behálózzák a régi félfeudális kapcsolatok és viszonyok. De említi-e ez a bekezdés a földesúri földet? Nem. Angarszkij elvtárs módosítása félreértésen alapul. Olyasmit tulajdonított nekem, ami itt nincs, olyan dolgokat, amikről a parasztoknak mégcsak

fogalmuk sincs. A parasztok a világhelyzetet a gabonaárakból és a közszükségleti cikkek árából ismerik, és ha a falun vasút megy keresztül, a paraszt ezt a saját gazdaságán is megérzi. A régi módon élni nem lehet, ezt érzi, és ezt az érzést ebben a radikális követelésben fejezi ki: le az egész régi földbirtoklással. A paraszt tulajdonos akar lenni, de újonnan felosztott földön, hogy olyan földön gazdálkodhasson, amelynek birtoklását mostani szükségletei határozzák meg, nempedig azok a szükségletei, amelyeket bármiféle hivatalnokok írnak elő számára. Ezt a paraszt jól tudja, de persze másképp fejezi ki, és éppen ez az anyagi alapja a föld nacionalizálására irányuló törekvéseknek.

Először 1921-ben,
N. Lenin (V. Uljanov) Összegyüjtött Művei XIV. kötetének 2. részében jelent meg.

15

HATÁROZATI JAVASLAT AZ AGRÁRKÉRDÉSRŐL

A földesúri földbirtoklás Oroszországban a feudális földesurak uralmának anyagi támasza és a monarchia esetleges visszaállításának záloga. Ez a földbirtoklás Oroszország lakosságának túlnyomó tömegét, a parasztságot, elkerülhetetlenül koldussorsra, szolgaságra és megfélemlítettségre, az egész országot pedig elmaradottságra kárhoztatja az élet minden területén.

Oroszországban a paraszti földbirtoklást, mind a „juttatott" földet (az obscsinán belül vagy kívül), mind pedig a magánbirtokot (bérelt és vásárolt föld) keresztülkasul, széltében-hosszában behálózzák a régi, félfeudális kapcsolatok és viszonyok, a parasztoknak a jobbágyrendszer idejéből örökölt osztályozódása, a parcellák összevisszasága stb. stb. Mindezeknek az elavult és káros korlátoknak összetörése, a föld felosztása, a földbirtoklás és a földművelés terén uralkodó viszonyok újjászervezése az oroszországi és a világgazdaság új körülményeinek megfelelően — szükségesség, és ez az anyagi alapja annak, hogy a parasztság az ország *minden* földjének nacionalizálására törekszik.

Bármilyen kispolgári utópiákkal ferdítik is el a narodnyik pártok és csoportok a paraszttömegek harcát, amely a feudális földesúri földbirtoklás ellen és általában az egész oroszországi földbirtoklási és földhasználati rendszer minden feudális béklyója ellen irányul — maga ez a harc teljes mértékben burzsoá-demokratikus, feltétlenül progresszív és gazdaságilag szükségszerű törekvést fejez ki mindezeknek a béklyóknak elszánt összetörésére.

A föld nacionalizálása, ez a burzsoá rendszabály,

az osztályharcnak a tőkés társadalomban elképzelhető legnagyobb lehetőségét és legnagyobb szabadságát jelenti, valamint azt, hogy a földhasználat megszabadul minden nem-burzsoá kölönctől. Azonkívül, a föld nacionalizálása, mint a földmagántulajdon eltörlése, a gyakorlatban olyan hatalmas csapás volna a termelési eszközök magántulajdonára általában, hogy a proletariátus pártjának az ilyen átalakulást mindenképpen támogatnia kell.

Másrészt, Oroszország jómódú parasztsága már régen létrehozta a parasztburzsoázia elemeit és a Sztolipin-féle agrárreform ezeket az elemeket kétségkívül megerősítette, megszaporította, megszilárdította. A falu másik pólusán viszont ugyanúgy megerősödtek, megszaporodtak a mezőgazdasági bérmunkások, a proletárok és a hozzájuk közelálló félproletár parasztság tömegei.

Minél határozottabb és következetesebb lesz a földesúri földbirtoklás összetörése és kiküszöbölése, minél határozottabb és következetesebb lesz Oroszországban a burzsoá-demokratikus agrárátalakulás általában, annál nagyobb erővel és gyorsasággal fog kibontakozni a mezőgazdasági proletariátus osztályharca a jómódú parasztság (a parasztburzsoázia) ellen.

Aszerint, hogy sikerül-e a városi proletariátusnak maga mögé sorakoztatnia a falusi proletariátust és csatlakozásra bírnia a falu félproletárjainak tömegeit, vagypedig ezek a tömegek a parasztburzsoáziát fogják követni, amely Gucskovval, Miljukovval, a kapitalistákkal és a földesurakkal való szövetség s általában az ellenforradalom felé hajlik — aszerint alakul majd az orosz forradalom sorsa és kimenetele, hacsak a meginduló európai proletárforradalom nem gyakorol majd közvetlen és nagyarányú befolyást országunkra.

Az osztályoknak ebből a helyzetéből, ezekből az erőviszonyokból kiindulva, a konferencia határozatilag kimondja:

1) A proletariátus pártja minden erejével harcol Oroszország minden földesúri földjének (valamint a hitbizományoknak, az egyházi és koronabirtokoknak stb. stb.) azonnali és teljes elkobzásáért.

2) A párt határozottan síkraszáll amellett, hogy min-

den föld azonnal a Parasztküldöttek Szovjetjeiben vagy más, valóban teljesen demokratikus úton választott s a földesuraktól és bürokratáktól teljesen független helyi önkormányzati szervekben tömörült parasztság kezébe menjen át.

3) A proletariátus pártja követeli az ország minden földjének nacionalizálását; a nacionalizálás, amely minden föld tulajdonjogának az állam kezébe adását jelenti, a földdel való rendelkezés jogát a helyi demokratikus intézmények kezébe adja.

4) A pártnak elszánt harcot kell folytatnia az Ideiglenes Kormány ellen, amely mind Singarjov szavai, mind kollektív megnyilatkozásai szerint a „földesurakkal való önkéntes megegyezést", vagyis ténylegesen földesúri jellegű reformot igyekszik a parasztokra ráerőszakolni és a parasztokat az „önhatalmú cselekményekért" megtorlással, vagyis azzal fenyegeti, hogy a lakosság kisebbsége (a földbirtokosok és kapitalisták) a többség ellen erőszak alkalmazására fog áttérni, — s egyúttal harcolnia kell a narodnyikok és mensevik szociáldemokraták többségének kispolgári ingadozásai ellen is, akik azt tanácsolják a parasztoknak, hogy az Alkotmányozó Gyűlésig ne vegyék el az egész földet.

5) A párt azt tanácsolja a parasztoknak, hogy szervezetten vegyék el a földet, egyáltalán nem engedve meg a birtok felszerelésének legcsekélyebb megrongálását sem, és gondoskodjanak a termelés fokozásáról.

6) Általában minden agrárátalakulás csakis az egész állam teljes demokratizálása mellett lehet sikeres és tartós, vagyis egyrészt a rendőrség, az állandó hadsereg és a ténylegesen kiváltságos helyzetben levő hivatalnoki kar megszüntetése, másrészt a legszélesebbkörű, minden felülről jövő felügyelettől és gyámkodástól teljesen mentes helyi önkormányzat esetén.

7) Azonnal és mindenütt hozzá kell fogni a mezőgazdasági proletariátus külön és önálló megszervezéséhez, a mezőgazdasági munkások Szovjetjeinek (valamint a félproletár parasztság külön Szovjetjeinek) formájában, továbbá olymódon, hogy a Parasztküldöttek közös Szovjetjeiben, a helyi és városi igazgatás minden szervében

stb. stb. proletár csoportokat vagy frakciókat szervezünk.

8) A pártnak támogatnia kell azoknak a paraszt-bizottságoknak a kezdeményezését, amelyek Oroszország számos vidékén a földesúri birtokok élő és holt felszerelését az egész föld megmunkálása céljából az e bizottságokba szervezett parasztságnak adják át, a közösség által szabályozott használatra.

9) A proletariátus pártjának azt kell a falu proletárjainak és félproletárjainak tanácsolnia, hogy igyekezzenek minden földesúri birtokon lehetőleg nagyméretű mintagazdaságot alakítani, amelyet a mezőgazdasági munkások Szovjetjei vezetnének a közösség számlájára, szakképzett gazdászok irányításával és a legjobb technikai eszközök alkalmazásával.

„Pravda" 45. sz.
1917 május 13. (április 30.)

16

HATÁROZATI JAVASLAT AZ INTERNACIONALISTÁK EGYESÍTÉSÉRŐL A KISPOLGÁRI „HONVÉDŐ" BLOKK ELLEN

Tekintettel arra,

1) hogy a szociálforradalmárok pártja, a mensevik szociáldemokraták pártja stb. az esetek óriási többségében a „forradalmi honvédelemnek", vagyis az imperialista háború támogatásának álláspontjára ment át (a kölcsön megszavazása és a tőke érdekeit képviselő Ideiglenes Kormány támogatása);

2) hogy ezek a pártok egész politikájukkal a kispolgárság érdekeit és álláspontját képviselik és a proletariátust burzsoá befolyással züllesztik, amikor azt a gondolatot sugalmazzák a proletariátusnak, hogy a kormány imperialista politikáját egyezményekkel, „ellenőrzéssel", a kormányba való belépéssel stb. meg lehet változtatni és a szabadság ellen irányuló ellenforradalmi merénylet útjáról el lehet téríteni;

3) hogy ez a politika táplálja és erősíti a tömegeknek a tőkések iránti öntudatlan hiszékenységét, holott ez a forradalom továbbfejlődésének legfőbb akadálya és lehetővé teszi, hogy a földesúri és burzsoá ellenforradalom erői a forradalmat leverjék, —

— a konferencia határozatilag kimondja:

1) az ilyen politikát folytató pártokkal és csoportokkal való egyesülés mindenképpen lehetetlen;

2) közeledni kell azokhoz a csoportokhoz és áramlatokhoz, amelyek valóban az internacionalizmus talaján állnak és egyesülni kell velük azzal a feltétellel, hogy szakítanak a szocializmus kispolgári elárulásának politikájával.

„Pravda" 46. sz.
1917 május 15. (2.)

17

HATÁROZATI JAVASLAT A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJEIRŐL

A konferencia, az Oroszország különböző vidékein a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeiben dolgozó elvtársak beszámolóinak és jelentéseinek megtárgyalása után, megállapítja:

A forradalom számos vidéki helyen előretör, a proletariátusnak és a parasztságnak a Szovjetekben, saját kezdeményezésen alapuló szervezkedése, a régi hatóságok önhatalmú eltávolítása, a proletár és paraszt milícia megteremtése, a gyárak munkásellenőrzésének bevezetése, a 8 órás munkanap bevezetése, a munkabérek emelése, a termelés változatlan menetének biztosítása, az élelmiszerelosztás fölötti munkásfelügyelet megteremtése stb. útján.

A forradalom e kiszélesedése és elmélyülése a vidéken egyrészt azt jelenti, hogy erősödik az a mozgalom, amely arra irányul, hogy az egész hatalom a Szovjetek kezébe menjen át és hogy a termelést maguk a munkások és parasztok ellenőrizzék, másrészt pedig összoroszországi viszonylatban biztosítja az erők előkészítését a forradalom második szakaszára, amelynek majd az egész államhatalmat át kell adnia a Szovjetek vagy a nép többségének akaratát közvetlenül kifejezésre juttató más szervek (helyi önkormányzati szervek, Alkotmányozó Gyűlés stb.) kezébe.

A fővárosokban és néhány nagy városban különösen nagy nehézségekkel jár az a feladat, hogy a Szovjetek kezükbe vegyék az államhatalmat, és a proletariátus erőinek különösen hosszú előkészítését követeli. Ezeken a helyeken összpontosultak a burzsoázia legnagyobb erői. Ezeken a helyeken fokozott mértékben tapasztalható a burzsoáziával való megegyezés politikája, amely nem rit-

kán gátolja a tömegek forradalmi kezdeményezését és gyengíti önállóságukat, ami különösen veszélyes, tekintettel arra, hogy ezek a Szovjetek a vidéken vezető szerepet játszanak.

A proletariátus pártjának feladata ezért, egyrészt az, hogy minden téren támogassa a forradalom említett fejlődését a vidéken, másrészt pedig, hogy rendszeresen harcoljon a Szovjeteken belül (propaganda és a Szovjetek újjáválasztása útján) a proletárvonal győzelméért, hogy minden erőfeszítését és minden figyelmét a munkás- és katonatömegekre irányítsa, arra, hogy a proletárvonalat elválassza a kispolgári vonaltól, az internacionalista vonalat a „honvédő" vonaltól, a forradalmi vonalat az opportunista vonaltól, hogy megszervezze és felfegyverezze a munkásokat, előkészítse erőiket a forradalom következő szakaszára.

A konferencia mégegyszer kijelenti, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeiben minden téren munkálkodnunk kell, növelnünk kell a Szovjetek számát, gyarapítanunk kell erőinket, tömörítenünk kell bennük pártunk proletár internacionalista csoportjait.

„Pravda" 46. sz.
1917 május 15. (2.)

18

BESZÉD A NEMZETI KÉRDÉSRŐL
ÁPRILIS 29 (MÁJUS 12)

1903 óta, amikor pártunk elfogadta a programot, minden alkalommal elkeseredett ellenzéssel találkoztunk a lengyel elvtársak részéről. Ha áttanulmányozzák a II. kongresszus jegyzőkönyveit, látni fogják, hogy ők már akkor is ugyanazokat az érveket hangoztatták, amelyekkel most találkozunk, s a lengyel szociáldemokraták eltávoztak erről a kongresszusról, mert úgy vélték, hogy a nemzetek önrendelkezési jogának elismerése az ő számukra elfogadhatatlan. S ettől az időtől kezdve, minden alkalommal egy és ugyanazon kérdésbe ütközünk. 1903-ban már volt imperializmus, de akkor az érvek között az imperializmusra való utalás még nem szerepelt; a lengyel szociáldemokrácia álláspontja akkor is, most is, furcsa és szörnyű hiba: ezek az emberek azt akarják, hogy pártunk soviniszta álláspontra helyezkedjék.

Lengyelország politikája — annak következtében, hogy Oroszország régen elnyomja — teljesen nacionalista politika és az egész lengyel népet egy gondolat hatja át: a muszkákon való bosszú gondolata. Senki nem nyomta el úgy a lengyeleket, mint az orosz nép. Az orosz nép a károk kezében a lengyel szabadság hóhéra volt. Nincs nép, amelyet annyira áthatna az Oroszországgal szemben táplált gyűlölet, nincs nép, amely oly rettenetesen gyűlölné Oroszországot, mint a lengyel, s ebből különös jelenség adódik. Lengyelország a lengyel burzsoázia miatt akadálya a szocialista mozgalomnak. Emésszen el a tűz az egész világot — csak Lengyelország legyen szabad. A kérdés ilyen beállítása természetesen az internacionalizmus kigúnyolása. Most, természetesen, az erőszak uralkodik Lengyelországon, de

hogy a lengyel nacionalisták Oroszországtól várják Lengyelország felszabadítását — ez az Internacionále elárulása. A lengyel nacionalisták azonban annyira átitatták nézeteikkel a lengyel népet, hogy ott igenis így látják a dolgokat.

A lengyel szociáldemokrata elvtársaknak óriási, történelmi érdeme az, hogy kiadták az internacionalizmus jelszavát és azt mondták: számunkra a legfontosabb a testvéri szövetség valamennyi többi ország proletariátusával és sohasem leszünk hajlandók háborút folytatni Lengyelország felszabadításáért. Ez az érdemük, és ezért mi mindig csak ezeket a lengyel szociáldemokrata elvtársakat tartottuk szocialistáknak. A többiek — patrióták, lengyel Plehanovok. De ebből a különleges helyzetből, amikor ezeknek az embereknek a szocializmus megmentése érdekében a veszett, beteges nacionalizmus ellen harcolniok kellett, különös jelenség származott: az elvtársak idejönnek hozzánk és azt mondják, hogy le kell mondanunk Lengyelország szabadságáról, Lengyelország különválásáról.

Miért kellene nekünk, nagyoroszoknak, akik több nemzetet nyomunk el, mint bármelyik más nép, lemondani Lengyelország, Ukrajna, Finnország különválási jogának elismeréséről? Azt ajánlják nekünk, hogy legyünk soviniszták, azért, mert ezzel megkönnyítjük a szociáldemokraták helyzetét Lengyelországban. Mi, úgymond, nem tartunk igényt Lengyelország felszabadulására, mert a lengyel nép két harcképes állam között él. De ahelyett, hogy azt mondanák, hogy a lengyel munkásoknak a következőképpen kell érvelniök: csak azok a szociáldemokraták maradnak demokraták, akik azt vallják, hogy a lengyel népnek szabadnak kell lennie, mert soviniszták nincs helyük a szocialista pártban, ehelyett a lengyel szociáldemokraták azt mondják: éppen, mert előnyösnek tartjuk az orosz munkásokkal való szövetséget, ellene vagyunk Lengyelország különválásának. Ehhez nekik minden joguk megvan. De ezek az emberek nem akarják megérteni, hogy az internacionalizmus erősítése érdekében nem kell egy és ugyanazokat a szavakat hajtogatni, hanem Oroszországban az elnyomott nemzetek különválásának

szabadságára kell a fősúlyt helyezni, Lengyelországban viszont az egyesülés szabadságát kell hangsúlyozni. Az egyesülés szabadsága feltételezi a különválás szabadságát. Nekünk, oroszoknak, a különválás szabadságát kell hangsúlyoznunk, Lengyelországban pedig — az egyesülés szabadságát.

Itt egész sor álokoskodással van dolgunk, amelyek a marxizmus teljes feladására vezetnek. Pjatakov elvtárs álláspontja nem más, mint Rosa Luxemburg álláspontjának ismétlése . . .* (Hollandia példája). Így vélekedik Pjatakov elvtárs és így üti agyon önmagát, hiszen elméletben tagadja a különválás szabadságát, a népnek pedig azt mondja, hogy nem szocialista az, aki tagadja a különválás szabadságát. Az, amit itt Pjatakov elvtárs beszélt, hihetetlen zagyvaság. Nyugat-Európában túlsúlyban vannak azok az országok, amelyekben a nemzeti kérdést már réges-régen megoldották. Amikor arról beszélnek, hogy a nemzeti kérdést megoldották, akkor Nyugat-Európát tartják szem előtt. Pjatakov elvtárs ezt olyan területre vonatkoztatja, amelyre nem vonatkozik, tudniillik Kelet-Európára, és így nevetséges helyzetbe kerülünk.

Képzeljék csak el, milyen szörnyű zagyvaság keletkezik ebből! Hiszen itt van szomszédságunkban Finnország. Pjatakov elvtárs Finnországot illetően nem ad konkrét választ és teljesen összezavarodott. Tegnap olvashatták a „Rabocsaja Gazetá"-ban, hogy Finnországban erősödik a szeparatizmus. A finnek idejönnek és azt mondják, hogy náluk terjed a szeparatizmus, mert a kadetok nem adnak Finnországnak teljes autonómiát. Ott növekszik a válság, az elégedetlenség Rogyicsev főkormányzóval szemben, a „Rabocsaja Gazeta" pedig azt írja, hogy a finneknek meg kell várniok az Alkotmányozó Gyűlést, mivel ott Finnország megegyezésre jut majd Oroszországgal. Mi az, hogy megegyezésre jut? A finneknek azt kell mondaniok, hogy nekik joguk van saját belátásuk szerint dönteni sorsukról, és az a nagyorosz, aki ezt a jogot tőlük megtagadná, soviniszta volna. Más dolog az, ha mi azt

* Kihagyás a jegyzőkönyvi feljegyzésekben. — *Szerk.*

mondjuk a finn munkásnak: milyen megoldás előnyös neked...*

Pjatakov elvtárs beéri azzal, hogy elveti a mi jelszavunkat, és azt mondja, hogy ez nem jelszó a szocialista forradalom számára, ő maga azonban nem adott megfelelő jelszót. A szocialista forradalom módszere ilyen jelszóval: „félre a határokkal", teljes zagyvaság. Nem sikerült kinyomatnunk azt a cikket, amelyben én ezt a nézetet „imperialista ökonomizmusnak" neveztem**. Mit jelent az — a szocialista forradalom „módszere" ilyen jelszóval: „le a határokkal"? Mi azt valljuk, hogy államra szükség van, márpedig az állam határokat feltételez. Az állam természetesen magábafoglalhat burzsoá kormányt, nekünk pedig Szovjetek kellenek. De a Szovjetekre nézve is fennáll a határok kérdése. Mit jelent az, hogy „félre a határokkal"? Itt kezdődik az anarchia... A szocialista forradalom „módszere" ilyen jelszóval: „félre a határokkal" — egyszerűen zagyvaság. Majd ha a szocialista forradalom megérik, majd ha végbemegy, akkor majd átcsap más országokra és mi segítünk neki, de hogy miképpen, azt nem tudjuk. „A szocialista forradalom módszere" — tartalmatlan frázis. Amennyiben maradtak olyan kérdések, amelyeket a burzsoá forradalom nem oldott meg teljesen, mi a megoldásuk mellett vagyunk. A szeparatista mozgalommal szemben közömbösek, semlegesek vagyunk. Ha Finnország, ha Lengyelország vagy Ukrajna különválnak Oroszországtól, abban nincs semmi rossz. Mi rossz volna ebben? Aki ilyesfélét állít, az soviniszta. Őrültnek kell lennie annak, aki Miklós cár politikáját akarja folytatni. Hiszen Norvégia különvált Svédországtól... Valamikor I. Sándor és Napóleon cserélgették a népeket, valamikor az uralkodók cserélgették Lengyelországot. Mi talán folytassuk az uralkodóknak ezt a taktikáját? Hisz ez az internacionalizmus taktikájáról való lemondás, a legrosszabb fajtájú sovinizmus lenne. Ha Finnország különválik, mi ebben a rossz? A két népben, Norvégia és Svédország proletariátusában, a különválás után megszilárdult az egymás iránti bizalom. A svéd

* Kihagyás a jegyzőkönyvi feljegyzésekben. — *Szerk.*
** *Lenin* Művei. 23. köt. 1951. 18—74. old. — *Ford.*

földbirtokosok háborút akartak kezdeni, de a svéd munkások ennek ellene szegültek és azt mondták: mi nem megyünk ebbe a háborúba.

A finnországiak most csak autonómiát akarnak. Mi amellett vagyunk, hogy Finnországnak teljes szabadságot adjanak; akkor az orosz demokrácia iránti bizalom erősödni fog, éppen akkor nem fognak különválni, ha ez megvalósul. Amikor Rogyicsev úr odautazik hozzájuk és az autonómiáról alkudozik, a finn elvtársak mihozzánk jönnek és azt mondják: nekünk autonómia kell. Erre azonban valamennyi ágyúból tüzet nyitnak rájuk, azt mondják: „várjátok meg az Alkotmányozó Gyűlést." Mi pedig azt mondjuk: „az az orosz szocialista, aki megtagadja Finnországtól a szabadságot, soviniszta."

Mi azt mondjuk, hogy a határokat a lakosság akarata állapítja meg. Oroszország, ne merj háborút viselni Kurland miatt! Németország, ki a katonasággal Kurlandból! Így oldjuk meg mi a különválás kérdését. A proletariátus nem folyamodhat erőszakhoz, mert nem akadályozhatja a népek szabadságát. A „félre a határokkal" jelszó akkor válik helyes jelszóvá, amikor a szocialista forradalom nem módszer, hanem reális valóság lesz s akkor mi azt fogjuk mondani: elvtársak, jertek hozzánk...

Egészen más dolog a háború kérdése. Mi szükség esetén forradalmi háborúról nem mondunk le. Nem vagyunk pacifisták... Amikor nálunk itt van Miljukov és Finnországba küldi Rogyicsevet, aki ott szemérmetlenül alkudozik a finn néppel, mi azt mondjuk: nem, orosz nép, ne merészelj erőszakot tenni Finnországon: nem lehet szabad az a nép, amely elnyom más népeket. A Borgbjergről szóló határozatban azt mondjuk: vonjátok ki a katonaságot és bízzátok rá a nemzetre, hogy önállóan döntse el a kérdést. Ha a Szovjet holnap kezébe veszi a hatalmat, ez nem lesz „a szocialista forradalom módszere", s akkor majd azt mondjuk: Németország, ki a katonasággal Lengyelországból, Oroszország, ki a katonasággal Örményországból — máskülönben ez csalás lesz.

Dzerzsinszkij elvtárs az ő elnyomott Lengyelországáról azt mondja nekünk, hogy ott mindenki soviniszta. De hát miért nem szólt a lengyelek közül senki egy szót sem

arról, hogy mi legyen Finnországgal, mi legyen Ukrajnával? 1903 óta annyit vitatkozunk erről, hogy már nehezünkre esik beszélni róla. Eredj oda, ahova tetszik... Aki nincs ezen az álláspontón, az annexionista, az soviniszta. Mi valamennyi nép testvéri szövetségét akarjuk. Ha lesz Ukrán Köztársaság és Oroszországi Köztársaság, több kapcsolat, több bizalom lesz közöttük. Ha az ukránok látni fogják, hogy nálunk Szovjetköztársaság van, akkor nem fognak különválni, ha viszont nálunk Miljukov köztársasága lesz, akkor különválnak. Ha Pjatakov elvtárs, saját nézeteivel szöges ellentétben, azt mondta, hogy ellene vagyunk a határokon belül való erőszakos visszatartásnak — ez igenis a nemzetek önrendelkezési jogának elismerése. Mi egyáltalán nem akarjuk, hogy a khivai paraszt a khivai kán uralma alatt éljen. Forradalmunk fejlődésével befolyást fogunk gyakorolni az elnyomott tömegekre. Az elnyomott tömeg közötti agitációt csakis ilyen irányban kell folytatni.

De minden orosz szocialista, aki nem ismeri el Finnország és Ukrajna szabadságát, a sovinizmushoz csúszik le. És soha, semmiféle álokoskodással és saját „módszerére" való hivatkozással nem fogja magát igazolni.

Rövid tudósítás, megjelent 1917 május 15-én (2-án), a „Pravda" 46. számában.

A teljes szöveg először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyűjtött Művei XIV. kötetének 2. részében jelent meg.

19

HATÁROZATI JAVASLAT A NEMZETI KÉRDÉSRŐL

A nemzeti elnyomás politikáját, mely az önkényuralom és a monarchia hagyatéka, osztálykiváltságaik megőrzése és a különböző nemzetiségű munkások egymástól való elszakítása érdekében támogatják a földbirtokosok, a tőkések és a kispolgárság. Korunk imperializmusa, azzal hogy erősíti a gyenge népek alávetésére irányuló törekvéseket, új tényezője a nemzeti elnyomás kiélesedésének.

A nemzeti elnyomás megszüntetése, amennyire az a kapitalista társadalomban elérhető, csakis az állam következetesen demokratikus köztársasági berendezése és igazgatása mellett lehetséges, ami biztosítja minden nemzet és nyelv teljes egyenjogúságát.

Oroszország minden nemzete számára el kell ismerni a szabad különválásnak és önálló állam alakításának jogát. E jog megtagadása és a gyakorlati megvalósítását biztosító rendszabályok elmulasztása egyértelmű a hódítások vagy annexiók politikájának támogatásával. A különböző nemzetiségű munkások teljes szolidaritását és a nemzetek valóban demokratikus közeledését csakis az mozdítja elő, ha a proletariátus elismeri a nemzetek különválási jogát.

A jelenleg Finnország és az orosz Ideiglenes Kormány között kitört konfliktus különösen világosan mutatja, hogy a szabad különválás jogának megtagadása a cárizmus politikájának egyenes folytatására vezet.

A nemzetek szabad különválási jogának kérdését nem szabad összetéveszteni azzal a kérdéssel, hogy célszerű-e valamely adott pillanatban ennek vagy annak a nemzetnek a különválása. Ez utóbbi kérdést a proletariátus párt-

jának minden egyes adott esetben teljesen önállóan kell eldöntenie, az egész társadalmi fejlődés érdekei és a szocializmusért folyó proletár osztályharc érdekei szempontjából.

A párt széleskörű területi önkormányzatot követel, követeli a felülről gyakorolt ellenőrzés megszüntetését, a kötelező államnyelv eltörlését és követeli, hogy az önkormányzattal bíró és autonóm területek határainak megállapításánál maga a helyi lakosság vegye figyelembe a gazdasági viszonyokat, az életfeltételeket, a lakosság nemzeti összetételét stb.

A proletariátus pártja határozottan elveti az úgynevezett „kulturális nemzeti autonómiát", amely abban áll, hogy az iskolaügyet stb. kiveszik az állam irányítása alól és sajátszerű nemzeti képviselőtestületekre bízzák. A kulturális nemzeti autonómia* az egyhelyben lakó munkásokat, sőt az egy és ugyanazon üzemben dolgozó munkásokat is, mesterségesen elválasztja egymástól az ehhez vagy ahhoz a „nemzeti kultúrához" való tartozás szerint, vagyis erősíti a munkásoknak az egyes nemzetek burzsoá kultúrájával való kapcsolatát, holott a szociáldemokrácia feladata a világproletariátus nemzetközi kultúrájának fejlesztése.

A párt követeli, hogy az alkotmányba iktassanak be egy alaptörvényt, amely érvénytelennek nyilvánít mindenféle olyan kiváltságot, melyben csak *egy* nemzetnek van része, és megszünteti a nemzeti kisebbségek jogainak bármi néven nevezendő csorbítását.

A munkásosztály érdekei megkövetelik, hogy Oroszország valamennyi nemzetiségének munkásai egységes proletár szervezetekben, politikai, szakmai, szövetkezeti, kulturális stb. szervezetekben egyesüljenek. Csakis a különböző nemzetiségű munkásoknak ilyen egységes szervezetekben való egyesülése teszi lehetővé a proletariátus számára, hogy győzelmes harcot folytasson a nemzetközi tőke és a burzsoá nacionalizmus ellen.

Melléklet a „Szoldatszkaja Pravda"
1917 május 16-i (3-i), 13. számához.

---

* A „kulturális nemzeti autonómia" szavakat I. V. Sztálin iktatta be az „e terv" szavak helyett. — *Szerk.*

20

BESZÉD AZ INTERNACIONÁLE HELYZETÉRŐL ÉS AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT FELADATAIRÓL ÁPRILIS 29 (MÁJUS 12)

Maga Zinovjev elvtárs elismerte, hogy stockholmi látogatásunk utolsó látogatásunk lesz, s hogy ottani tartózkodásunk célja a tájékozódás[78].

Amikor Grimm meghívott a konferenciára, nem mentem el, mert láttam, hogy nem szabad szóbaállni olyan emberekkel akik a szociálsovinizmus hívei. Azt mondjuk: „semmiféle együttműködés szociálsovinisztákkal." Megérkezünk és a zimmerwaldi baloldali csoporthoz fordulunk. Grimmnek erkölcsi joga is, formális joga is volt ahhoz, hogy megírja a mai határozatot. Joga Németországban Kautskyra, Franciaországban Longuetra támaszkodott. Formailag a helyzet a következő: Grimm a sajtóban kijelentette — „feloszlatjuk irodánkat, mihelyt Huysmans egybehívja az irodát." Amikor azt mondottuk, hogy Zimmerwaldban ilyen határozatot nem fogadnak el, ezt elismerte, de kijelentette, hogy „a többségnek ez a nézete" — és ebben igaza volt.

A látogatásra vonatkozóan: „tájékozódunk, összeköttetésbe lépünk a Zimmerwaldi Baloldallal." Arra, hogy még valakit megnyerünk — nem sok remény van. Ne tápláljunk illúziókat: először is, a látogatásból esetleg semmi sem lesz; másodszor ez lesz az utolsó; harmadszor, azokat az elemeket, akik szakítani akarnak a szociálsovinisztákkal, technikailag nem áll módunkban megnyerni. De hadd tegye meg Nogin elvtárs első, Zinovjev elvtárs pedig utolsó látogatását Stockholmban. Nekem az

a jogos kívánságom, hogy az utolsó látogatás kísérlete a lehető leggyorsabban és legsikeresebben megtörténjék.

Rövid tudósítás, megjelent 1917 május 15-én (2-án), a „Pravda" 46. számában

A teljes szöveg először 1925-ben jelent meg, „Az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt 1917 áprilisi Petrográdi Városi és Összoroszországi Konferenciája" c. könyvben.

21

BESZÉD A POLITIKAI HELYZETRŐL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLAT VÉDELMÉBEN ÁPRILIS 29 (MÁJUS 12)

Hiba volna a politikai helyzetről szóló határozatban csak az orosz helyzetről beszélni. A háború olyan elválaszthatatlanul összefűzött bennünket, hogy súlyos hiba volna, ha nem vennénk tudomást a nemzetközi viszonyok összességéről.

Milyen feladatok várnak az orosz proletariátusra akkor, ha a világmozgalom szociális forradalom elé állít bennünket? — ez a fő kérdés, amelyet ez a határozat elemez.

„A szocialista forradalom objektív előfeltételei, amelyek a legfejlettebb előrehaladott országokban már kétségtelenül a háború előtt is adva voltak, tovább érlelődtek és a háború következtében most is hatalmas gyorsasággal érlelődnek. A kis- és középüzemek kiszorítása és pusztulása méginkább meggyorsul. A tőke koncentrációja és internacionalizálódása óriási méreteket ölt. A monopolkapitalizmus állammonopolista kapitalizmussá változik át; a körülmények nyomására számos országban bevezetik a termelés és az elosztás társadalmi szabályozását, egyes országokban áttérnek az általános munkakötelezettségre."

A háború előtt a trösztök és szindikátusok monopóliuma állt fenn, a háború alatt — az állami monopólium. Az általános munkakötelezettség pedig már valami új dolog, olyasvalami, ami a szocialista egész egy részét alkotja — erről gyakran megfeledkeznek azok, akik félnek konkrétan megvizsgálni a kialakult helyzetet.

A határozat első részének súlypontja — a kapitalista világgazdaság helyzetének jellemzése. Érdekes, hogy Engels

27 évvel ezelőtt utalt arra, hogy nem kielégítő a kapitalizmus kérdésének olyan felvetése, amely nem veszi figyelembe a trösztök szerepét és azt mondja: „a kapitalizmus ismertetőjele a tervszerűtlenség." Engels erre megjegyzi: „Ha... áttérünk a trösztökre, ... akkor megszűnik ... a tervszerűtlenség is, és mégis van kapitalizmus[79]. Méginkább helyénvaló ez a megjegyzés most, amikor hadviselő állammal, állammonopolista kapitalizmussal van dolgunk. A tervszerűség bevezetése nem szabadítja meg a munkásokat a rabszolgaságtól, a tőkések viszont „tervszerűbben" vágják zsebre a profitot. Aminek most tanui vagyunk, az a kapitalizmus közvetlen átnövése legmagasabb, tervszerű formájába.

A határozati javaslat második része nem szorul semmiféle magyarázatra.

A határozati javaslat harmadik részére azonban részletesebben kell kitérni (olvassa a határozati javaslatot).

„Az oroszországi proletariátus, amely Európa egyik legelmaradottabb országában, egy óriási kisparaszti lakosságú országban működik, nem tűzheti ki céljául a szocialista átalakulás azonnali végrehajtását.

De igen nagy hiba, sőt, a gyakorlatban a burzsoázia oldalára való teljes átállás volna, ha ebből azt a következtetést vonnánk le, hogy a munkásosztálynak támogatnia kell a burzsoáziát, vagy annak a keretei közé kell szorítania tevékenységét, ami a kispolgárság számára elfogadható, illetőleg le kell mondania a proletariátus vezető szerepéről abban, hogy a népet a szocializmushoz vezető számos, gyakorlatilag megérett lépés halaszthatatlanságáról felvilágosítsa."

Az első tételekből rendszerint azt a következtetést vonják le, hogy „Oroszország — elmaradott, paraszti, kispolgári ország, s ezért szociális forradalomról beszélni sem lehet"; megfeledkeznek azonban arról, hogy a háború folytán rendkívüli helyzetbe kerültünk, és hogy a kispolgárság mellett nagytőke is van. De mit tegyenek a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei, ha a hatalom átmegy a kezükbe? Álljanak át a burzsoázia oldalára? A munkásosztály folytatja osztályharcát — ez a válasz.

Mi az, ami lehetséges, és mi az, ami szükséges a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek hatalma esetén?

Mindenekelőtt a föld nacionalizálása. A föld nacionalizálása burzsoá rendszabály — ez a rendszabály nem zárja ki a kapitalizmust, és a tőke nem zárja ki ezt a rendszabályt, de igen nagy csapást mér a magántulajdonra. Továbbá (olvassa):

„... állami ellenőrzés létesítése valamennyi bank fölött és egységes központi bankká való egyesítésük, valamint a biztosító társaságok és a tőkések legnagyobb szindikátusai (például a cukorgyárosok szindikátusa, a szénszindikátus, a kohóipari szindikátus stb.) fölött, az igazságosabb, progresszív jövedelem- és vagyonadóra való fokozatos áttéréssel. Ezek a rendszabályok gazdaságilag teljesen megértek, technikailag feltétlenül azonnal megvalósíthatók, politikailag támogatásra *találhatnak* a parasztság túlnyomó többsége részéről, amelynek ez az átalakulás minden tekintetben előnyös."

Ezt a pontot meg kellett vitatni. Plehanov cikkeivel kapcsolatban már a „Pravdá"-ban volt alkalmam megmondani: „amikor arról beszélnek, hogy a szocializmus lehetetlen, igyekeznek a szocializmust úgy feltüntetni, ahogy az számukra előnyös: elködösítve, homályosan, ugrás formájában." Maga Kautsky írja: „Egyetlen szocialista sem beszél arról, hogy a parasztokat illetőleg meg kell szüntetni a magántulajdont." De azt jelenti-e ez, hogy a meglévő nagytőke mentesítsen bennünket a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek a termelés fölött, a cukorgyárosok szindikátusai fölött stb. gyakorolt ellenőrzésétől? Ez a rendszabály — nem szocializmus, ez átmeneti rendszabály, de az ilyen rendszabályok megvalósítása a fennálló Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeivel kapcsolatban azt eredményezi, hogy Oroszország egyik lábával a szocializmusban fog állani — azért az egyikkel, mert az ország gazdasági életének másik részét a paraszti többség irányítja. Hogy az átalakulás gazdaságilag megérett — azt nem lehet tagadni. Ahhoz, hogy politikailag megvalósíthassuk, többséggel kell rendelkeznünk, a többség viszont a parasztokból áll, akiknek érthetően érdekük fűződik ezekhez az átalakulá-

sokhoz. Hogy eléggé szervezettek-e, az más kérdés, értük nem felelünk.

Régi elterjedt mondás a szocializmus ellen, hogy a szocializmus „tömegkaszárnya", „tömeg-bürokrácia". Másként kell most felvetnünk a szocializmus kérdését, mint felvetették, a ködös frázisok területéről a konkrét valóság területére kell átvinni: a föld nacionalizálása, a szindikátusok ellenőrzése stb. (olvassa a határozati javaslatot).

„Valamennyi említett és az említettekhez hasonló rendszabályt nemcsak megvitatni és előkészíteni lehet és kell, abból a célból, hogy országos méretekben megvalósulhassanak, feltéve, hogy az egész hatalom a proletárok és a félproletárok kezébe megy át, hanem a népi hatalom helyi forradalmi szerveinek meg is kell valósítaniok, amint erre lehetőség kínálkozik.

A megnevezett rendszabályok végrehajtásában rendkívül nagy körültekintésre és óvatosságra, a lakosság szilárd többségének megnyerésére és arra a tudatos meggyőződésre van szükség, hogy az egyes rendszabályok gyakorlatilag elő vannak készítve, de éppen erre kell irányítani a munkástömegek tudatos élcsapatának figyelmét és erőfeszítéseit, s a munkástömegek kötelesek segíteni a paraszttömegeket abban, hogy az előállt zilált helyzetből megtalálják a kivezető utat."

Az utolsó szavakban rejlik a határozati javaslat veleje: a szocializmus nem úgy áll előttünk, mint ugrás, hanem mint gyakorlati kivezető út az előállt zilált helyzetből.

„A forradalom — burzsoá forradalom, ezért ne is beszéljünk szocializmusról" — mondják ellenfeleink. Mi pedig, éppen fordítva, azt mondjuk: „minthogy a burzsoázia nem képes kijutni az előállt helyzetből, a forradalom tovább megy." Ne érjük be a demokratikus frázisokkal, hanem magyarázzuk meg a helyzetet a tömegeknek, és mutassunk rá számos gyakorlati rendszabályra: vegyék kézbe a szindikátusokat, ellenőrizzék a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei útján stb. És ha mindezek a rendszabályok megvalósultak, akkor majd Oroszország egyik lábával a szocializmusban fog állani. Gazdasági programunknak

meg kell mondania, hogyan juthatunk ki a zilált helyzetből — ennek kell vezérelnie bennünket.

Először 1925-ben jelent meg,
„Az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt 1917 áprilisi Petrográdi Városi és Összoroszországi Konferenciája" c. könyvben.

22

HATÁROZATI JAVASLAT A POLITIKAI HELYZETRŐL

A világháború, amelyet a világtrösztöknek és a banktőkének a világpiacok fölötti uralomért folytatott harca idézett elő, már az anyagi javak tömeges pusztulására, a termelőerők kimerülésére és a hadiipar olyan növekedésére vezetett, hogy még a fogyasztási cikkek és termelési eszközök feltétlenül szükséges minimumának termelése sem lehetséges.

Ilyenformán ez a háború az emberiséget kilátástalan helyzetbe sodorta, a pusztulás szélére juttatta.

A szocialista forradalom objektív előfeltételei, amelyek a legfejlettebb előrehaladott országokban már kétségtelenül a háború előtt is adva voltak, tovább érlelődtek és a háború következtében most is hatalmas gyorsasággal érlelődnek. A kis- és középüzemek kiszorítása és pusztulása még inkább meggyorsul. A tőke koncentrációja és internacionalizálódása óriási méreteket ölt. A monopolkapitalizmus állammonopolista kapitalizmussá változik át; a körülmények nyomására számos országban bevezetik a termelés és az elosztás társadalmi szabályozását, egyes országokban áttérnek az általános munkakötelezettségre.

A termelési eszközök magántulajdonának fenntartása esetén mindezek a lépések, amelyek a termelés nagyobbmérvű monopolizálására és államosítására irányulnak, elkerülhetetlenül együttjárnak a dolgozó tömegek kizsákmányolásának fokozásával, az elnyomás fokozásával, azzal, hogy nehezebb lesz szembeszállni a kizsákmányolókkal, a reakció és a katonai despotizmus erősödésével, s ugyanakkor elkerülhetetlenül a nagytőkések profitjának hihetetlen mérvű növekedésére vezetnek a lakosság vala-

mennyi többi rétegének rovására, arra vezetnek, hogy a dolgozó tömegeket hosszú évtizedekre szolgaságba dönti az a sarc, amelyet a kapitalistáknak fizetnek a kölcsönök sokmilliárdos kamatainak formájában. De ugyanezek a feltételek a termelési eszközök magántulajdonának megszüntetése esetén, az államhatalomnak teljes egészében a proletariátus kezébe való átmenete esetén biztosítják a társadalom olyan átalakításának sikerét, amely megszünteti az ember ember által való kizsákmányolását és biztosítják az összesség és minden egyes ember jólétét.

* *

Másrészt, azt, amit a világ szocialistái előre láttak és az 1912-es Bázeli Kiáltványban egyhangúan kijelentettek, hogy tudniillik a *proletárforradalom* éppen az akkor közeledő és ma tomboló imperialista háborúval kapcsolatban elkerülhetetlenné válik — az események szemlátomást igazolják.

Az orosz forradalom csupán első szakasza az első proletárforradalomnak azok közül a proletárforradalmak közül, amelyeket a háború elkerülhetetlenül létrehoz.

Minden országban növekszik a nagy tömegek felháborodása a tőkésosztály ellen és a proletariátus egyre világosabban tudatára ébred annak, hogy az emberiséget csupán az menti meg a pusztulástól, ha a hatalom a proletariátus kezébe megy át és megszüntetik a termelési eszközök magántulajdonát.

Minden országban, különösen a legelőrehaladottabb országokban, Angliában és Németországban, azokat a szocialistákat, akik nem álltak át „saját" nemzeti burzsoáziájuk oldalára, százával vetik börtönbe a kapitalista kormányok, amelyek ezekkel az üldözésekkel szemléltető módon tanujelét adták annak, hogy mennyire rettegnek a néptömegek mélyén érlelődő proletárforradalomtól. A proletárforradalom érlelődése Németországban az utóbbi hetekben különösen erősödő tömegsztrájkokból, továbbá a német és orosz katonák egyre terjedő lövészárokbarátkozásából is látható.

A testvéri bizalom és a testvéri szövetség a különböző

országok munkásai között, akik most egymást gyilkolják a tőkések érdekeiért, ilyenformán lassanként kezd helyreállni, ez pedig megteremti a különböző országok munkásainak egyetértő forradalmi akcióihoz szükséges feltételeket. Csakis ilyen akciók biztosíthatják a szocialista világforradalom lehető legtervszerűbb fejlődését és lehető legbiztosabb sikerét.

* *
*

Az oroszországi proletariátus, amely Európa egyik legelmaradottabb országában, egy óriási kisparaszti lakosságú országban működik, nem tűzheti ki céljául a szocialista átalakulás azonnali végrehajtását.

De igen nagy hiba, sőt, a gyakorlatban a burzsoázia oldalára való teljes átállás volna, ha ebből azt a következtetést vonnánk le, hogy a munkásosztálynak támogatnia kell a burzsoáziát, vagy annak a keretei közé kell szorítania tevékenységét, ami a kispolgárság számára elfogadható, illetőleg le kell mondania a proletariátus vezető szerepéről abban, hogy a népet a szocializmushoz vezető számos, gyakorlatilag megérett lépés halaszthatatlanságáról felvilágosítsa.

Ilyen lépés, először, a föld nacionalizálása. Ez a rendszabály, amely közvetlenül nem lépi túl a burzsoá rend kereteit, ugyanakkor erős csapás volna a termelési eszközök magántulajdonára és így erősítené a szocialista proletariátus befolyását a falusi félproletárokra.

Ilyen rendszabályok továbbá: állami ellenőrzés létesítése valamennyi bank fölött és egységes központi bankká való egyesítésük, valamint a biztosító társaságok és a tőkések legnagyobb szindikátusai (például a cukorgyárosok szindikátusa, a szénszindikátus, a kohóipari szindikátus stb.) fölött, az igazságosabb, progresszív jövedelem- és vagyonadóra való fokozatos áttéréssel. Ezek a rendszabályok gazdaságilag teljesen megértek, technikailag feltétlenül azonnal megvalósíthatók, politikailag támogatásra *találhatnak* a parasztság túlnyomó többsége részéről, amelynek ez az átalakulás minden tekintetben előnyös.

A Munkás-, Katona-, Paraszt- és más Küldöttek Szov-

jetjei, amelyek most egyre sűrűbb hálózattal borítják be Oroszországot, az említett intézkedéseken kívül áttérhetnének az általános munkakötelezettség megvalósítására, mert ezeknek az intézményeknek a jellege egyrészt biztosítja, hogy az ezekre az új átalakításokra való átmenet csak olyan mértékben menjen végbe, amilyenben gyakorlati szükségességüket a nép túlnyomó többsége tudatosan és alaposan felismeri, másrészt ezeknek az intézményeknek a jellege biztosítja, hogy az átalakításokat nem rendőri-bürokratikus úton valósítják meg, hanem úgy, hogy a proletariátus és a parasztság szervezett és felfegyverzett tömegei önként résztvesznek saját gazdaságuk szabályozásában.

Valamennyi említett és az említettekhez hasonló rendszabályt nemcsak megvitatni és előkészíteni lehet és kell, abból a célból, hogy országos méretekben megvalósulhassanak, feltéve, hogy az egész hatalom a proletárok és félproletárok kezébe megy át, hanem a népi hatalom helyi forradalmi szerveinek meg is kell valósítaniok, amint erre lehetőség kínálkozik.

A megnevezett rendszabályok végrehajtásában rendkívül nagy körültekintésre és óvatosságra, a lakosság szilárd többségének megnyerésére és arra a tudatos meggyőződésére van szükség, hogy az egyes rendszabályok gyakorlatilag elő vannak készítve, de éppen erre kell irányítani a munkástömegek tudatos élcsapatának figyelmét és erőfeszítéseit, s a munkástömegek kötelesek segíteni a parasztttömegeket abban, hogy az előállt zilált helyzetből megtalálják a kivezető utat.

Melléklet a „Szoldatszkaja Pravda"
1917 május 16-i (3-i), 13. számához.

23

ZÁRÓBESZÉD A KONFERENCIA ZÁRÓÜLÉSÉN ÁPRILIS 29 (MÁJUS 12)

Lenin a párt nevének megváltoztatása kérdésében idő hiányában eláll a szótól, de ezzel a kérdéssel kapcsolatban utal „A proletariátus feladatai forradalmunkban" című legújabb brosúrájára*, amely anyagul fog szolgálni a helyi pártszervezetekben folyó vitához.

Néhány szó a konferenciáról.

Az idő kevés volt, a munka sok. Pártunk nehéz helyzetben van. A „honvédő" pártok nagyok, de a proletártömegek elutasító álláspontot foglalnak el a „honvédelemmel" és az imperialista háborúval szemben. Határozataink nem a nagy tömegek számára készültek, de egységesítik agitátoraink és propagandistáink tevékenységét, az olvasók pedig irányítást kapnak munkájukhoz. Milliókhoz kell szólnunk, új erőket kell a tömegből kiemelnünk, fejlettebb, öntudatos munkásokra van szükségünk, akik a tömegek színvonalának megfelelően megmagyarázzák téziseinket. Arra törekszünk, hogy brosúráinkban népszerűbben fejtsük ki határozatainkat és reméljük, hogy vidéki elvtársaink ugyanezt fogják tenni. A proletariátus határozatainkban olyan anyagot fog találni, amely vezérfonal lesz számára forradalmunk második szakasza felé való haladása során.

Először 1925-ben jelent meg,
„Az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt 1917 áprilisi Petrográdi Városi és Összoroszországi Konferenciája" c. könyvben.

---

* Lásd ebben a kötetben 69—74. old. — *Szerk.*

BEVEZETÉS AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT HETEDIK (ÁPRILISI) ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJÁNAK HATÁROZATAIHOZ

Munkás elvtársak!

A Központi Bizottság által egyesített és az egyszerű szóhasználatban „bolsevik" pártnak nevezett Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Összoroszországi Konferenciája véget ért.

A Konferencia a forradalom minden döntő kérdésében igen fontos határozatokat hozott, és itt közöljük ezeknek a határozatoknak teljes szövegét.

A forradalom válságban van. Látható volt ez április 19—21-én Petrográd és Moszkva utcáin. Az Ideiglenes Kormány ezt beismerte. Beismerte a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének Végrehajtó Bizottsága is. Ismételten igazolta ezt, éppen most, amikor e sorokat írjuk, Gucskov lemondása.

A hatalom válsága, a forradalom válsága — nem véletlen. Az Ideiglenes Kormány a földbirtokosok és tőkések kormánya, akiket markában tart az orosz és az angol-francia tőke, és akik kénytelenek továbbfolytatni az imperialista háborút. A katonákat azonban elgyötörte a háború, a katonák egyre világosabban tudatára ébrednek annak, hogy a háború a tőkések érdekében folyik, a katonák nem akarják a háborút. És ugyanakkor mind Oroszországot, mind a többi országot szörnyű csőd, az éhínség, a teljes gazdasági bomlás félelmetes kísértete fenyegeti.

A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje, amely egységre lépett az Ideiglenes Kormánnyal, támogatja az Ideiglenes Kormányt, támogatja a kölcsönt, tehát

támogatja a háborút is, ugyancsak zsákutcába jutott. A Szovjet felelős az Ideiglenes Kormányért és mivel látta, hogy a helyzet reménytelen, a kapitalista kormánnyal kötött egyezménye a Szovjetet is zavarba hozta.

E nagy történelmi pillanatban, amikor a forradalom egész jövője forog kockán, amikor a tőkések a kétségbeesés és a között a gondolat között hányódnak, hogy a munkásokra lövessenek, pártunk a néphez fordul és konferenciája határozataiban a következőket mondja:

Meg kell érteni, hogy milyen *osztályok* vannak hatással a forradalom alakulására. Józanul kell mérlegelni különböző törekvéseiket. A tőkés nem járhat ugyanazon az úton, amelyen a munkás. A kistulajdonosok nem tudnak teljesen megbízni a kapitalistákban, de nem tudnak azonnal és mindnyájan állást foglalni a munkásokkal való szoros testvéri szövetség mellett sem. Csak ha megértjük ezeknek az osztályoknak különbözőségét, csakis akkor tudjuk megtalálni a forradalom helyes útját.

És konferenciánk határozatai a nép életének minden döntő kérdésében pontos különbséget tesznek a különböző osztályok érdekei között, kimutatják, hogy a tőkés kormány iránti bizalom politikája vagy a tőkés kormány támogatása esetén, teljesen lehetetlen kijutni a zsákutcából.

A helyzet hallatlanul nehéz. Egyetlen és csakis egyetlen kivezető út van: az egész államhatalom átmenete egész Oroszországban, lent mint fent, a Munkás-, Katona-, Paraszt- és más Küldöttek Szovjetjeinek kezébe. Csak ha a hatalom a munkásosztály kezébe megy át, ha a munkásosztályt a parasztok többsége támogatja, csak akkor számíthatunk arra, hogy más országok munkásságának bizalma gyorsan helyreáll, csak akkor számíthatunk hatalmas európai forradalomra, amely szétzúzza a tőkés igát és darabokra töri a bűnös népmészárlás vasfogóját. Csak ha a hatalom a munkásosztály kezébe megy át, ha a munkásosztályt a parasztok többsége támogatja, csak akkor remélhetjük biztosan, hogy a dolgozó tömegek teljes bizalommal fognak viseltetni ez iránt a hatalom iránt és egységesen, egy emberként talpra állnak, hogy önfeláldozó munkával átalakítsák a nép egész életét a dolgozó tömegek,

nempedig a tőkések és a földbirtokosok érdekében. Ilyen önfeláldozó munka nélkül, a közösségnek és minden egyes embernek e hatalmas erőfeszítése nélkül, az élet új módon való felépítésének szilárd és eltökélt akarása nélkül, valamennyi munkás és valamennyi szegényparaszt szorosan összetartó szervezete és legszigorúbb elvtársi fegyelme *nélkül — nincs kivezető út.*

A háború az egész emberiséget a pusztulás szélére juttatta. A tőkések belesodródtak a háborúba, és nincsen erejük ahhoz, hogy kiszabaduljanak belőle. Katasztrófa előtt áll az egész világ.

Munkás elvtársak! Közeledik az az idő, amikor az események újabb és még nagyobb hősiességet követelnek tőletek — mégpedig milliók és tízmilliók hősiességét —, még nagyobb hősiességet, mint a februári és márciusi forradalom dicsőséges napjaiban. Készüljetek.

Készüljetek és ne feledjétek, hogy a tőkésekkel együtt néhány nap alatt, a népharag egyszerű kirobbanásával győzni tudtatok, de ahhoz a győzelemhez, amelyet a tőkések ellen és a tőkéseken kell aratnotok, nemcsak ez kell. Az ilyen győzelemhez, ahhoz, hogy a munkásság és szegényparasztság megszerezze, és megtartsa a hatalmat, és ügyesen éljen vele, ehhez szervezetre, szervezetre és megintcsak szervezetre van szükség.

Pártunk segít benneteket, amivel csak tud, és mindenekelőtt azzal, hogy tudatosítja a különböző osztályok helyzete és ereje tekintetében fennálló különbségeket. Ezzel foglalkoznak konferenciánk határozatai. Ennek világos tudata nélkül a szervezet semmi. Szervezet nélkül nem lehetséges milliók akciója, nem lehetséges semmiféle eredmény.

Ne higgyetek a szavaknak. Ne hagyjátok magatokat ígéretekkel áltatni. Ne becsüljétek túl erőiteket. Szervezkedjetek minden üzemben, minden ezredben, minden században és minden háztömbben. Minden nap, minden órában dolgozzatok a szervezésen, magatok végezzétek ezt a munkát, nem lehet rábízni ezt a munkát senki másra. Olyan munkát végezzetek, hogy fokozatosan kialakuljon a tömegek teljes, szilárd és rendíthetetlen bizalma az élenjáró munkások irányában. Ez a magva konferenciánk

valamennyi határozatának. Ez a forradalom egész menetének legfőbb tanulsága. Ez a siker egyetlen záloga.

Munkás elvtársak! Nehéz, komoly, kitartó munkára hívunk benneteket, olyan munkára, amely egybeforrasztja minden ország öntudatos, forradalmi proletariátusát. Így és csakis így juthatunk el a kivezető úthoz, ahhoz, hogy megmentsük az emberiséget a háború borzalmaitól, a tőkés igától.

Melléklet a „Szoldatszkaja Pravda"
1917 május 16-i (3-i), 13. számához.

A LÖVÉSZÁROK-BARÁTKOZÁS JELENTŐSÉGE

A tőkések vagy kigúnyolják a katonák barátkozását a fronton, vagypedig veszett dühvel támadják, hazudnak és rágalmaznak, azt állítják, hogy lényegében arról van szó, hogy a németek „rászedik" az oroszokat, s közben — *sajdt* tábornokaik és tisztjeik útján — büntetéssel fenyegetnek a lövészárok-barátkozásért.

A tőke és a profit „szent tulajdonának" védelme szempontjából a kapitalistáknak ez a politikája teljesen helyes: valóban, ahhoz, hogy a szocialista proletárforradalmat csírájában *elfojtsák*, a lövészárok-barátkozással szemben pontosan olyan álláspontot *kell* elfoglalni, amilyet a tőkések elfoglalnak.

Az öntudatos munkások és velük együtt, az elnyomott osztályok biztos ösztönével, a félproletár tömegek, a szegényparaszt tömegek is, a legőszintébben rokonszenveznek a lövészárok-barátkozással. Világos, hogy a lövészárok-barátkozás a békéhez vezető út. Világos, hogy ez az út nem a tőkés kormányokon át vezet, nem a velük kötött szövetségnek, hanem az *ellenük* folytatott harcnak az útja. Világos, hogy ez az út fejleszti, erősíti, szilárdítja a testvéri bizalmat a különböző országok munkásai között. Világos, hogy ezen az úton haladva, *megkezdődik* a kaszárnyabörtön átkozott fegyelmének *szétzúzdsa*, azé a fegyelemé, amely a katonákat vakon alárendeli „saját" tisztjeiknek és tábornokaiknak, saját tőkéseiknek (hiszen a tisztek és tábornokok nagyrésze maga is vagy a tőkésosztályhoz tartozik, vagy annak érdekeit védi). Világos, hogy a lövészárok-barátkozás a *tömegek* forradalmi kezdeményezése, az elnyomott osztályok lelkiismeretének, elmé-

jének, bátorságának felébredése, más szóval a szocialista proletárforradalomhoz vezető lépések láncának egyik szeme.

Éljen a lövészárok-barátkozás! Éljen a proletariátus *kezdődő* szocialista világforradalma!

Hogy a lövészárok-barátkozás a lehető legkönnyebben, legbiztosabban és leggyorsabban vezessen célunkhoz, kötelesek vagyunk gondoskodni legnagyobbfokú szervezettségéről és világos politikai programjáról.

Bármennyire rágalmazzon is bennünket a tőkések és cinkosaik dühöngő sajtója, amely anarchistáknak nevez minket, mi fáradhatatlanul ismételjük: nem vagyunk anarchisták, a legjobb tömegszervezet és a legszilárdabb „állam"-hatalom lelkes hívei vagyunk, csak éppen nem olyan államot akarunk, mint a burzsoá-parlamentáris köztársaság, hanem olyat, mint a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek Köztársasága.

Mindig azt tanácsoltuk és most is azt tanácsoljuk, hogy a lövészárok-barátkozást a lehető legszervezettebben folytassák, maguknak a katonáknak kell — meggondoltságukkal, tapasztalatukkal, megfigyeléseikkel — őrködni afölött, hogy rászedés itt ne legyen, s igyekezniök kell eltávolítani a gyűlésekről a tiszteket és tábornokokat, akiknek nagyrésze rosszindulatú rágalmakat terjeszt a lövészárok-barátkozás ellen.

Arra törekszünk, hogy a lövészárok-barátkozás ne szorítkozzék általánosságban a béke körül folyó beszélgetésekre, hanem *világos* politikai program megvitatására, annak a kérdésnek a megvitatására térjen át, *hogyan* fejezzük be a háborút, *hogyan* rázzuk le a tőkéseknek a jármát, akik a háborút megkezdték és most elhúzzák.

Ezért pártunk felhívást intézett a hadviselő országok katonáihoz (szövegét lásd a „Pravda" 37. számában)*, amely ezekre a kérdésekre határozott és pontos választ adott, s amelyben világosan kifejtettük politikai programunkat.

Helyes, hogy a katonák átkozzák a háborút. Helyes, hogy békét követelnek. Helyes, hogy kezdik érezni, hogy

* Lásd ebben a kötetben 180—183. old. — *Szerk.*

a háborúból a tőkések húznak hasznot. Helyes, hogy a fegyház-fegyelmet felrúgva, valamennyi fronton maguk kezdik meg a lövészárok-barátkozást. Mindez nagyon helyes.

De ez még nem elég.

A katonáknak most már olyan lövészárok-barátkozásra kell áttérniök, amelynek során világos politikai programot vitatnak meg. Mi nem vagyunk anarchisták. Mi nem ringatjuk magunkat abban a hitben, hogy a háború befejezhető a harc egyszerű „megtagadásával", úgy, hogy egyes személyek, csoportok vagy véletlenül összeverődött „tömegek" megtagadják a harcot. Az az álláspontunk, hogy a háborút egész sor országban kitörő *forradalomnak*, vagyis annak kell befejeznie és az is fogja befejezni, hogy az *állam*hatalmat egy új osztály hódítja meg, mégpedig: nem a tőkések, nem a kistulajdonosok (akik féligmeddig mindig a tőkésektől függnek), hanem a proletárok és félproletárok.

Abban a felhívásban, amelyet a hadviselő országok katonáihoz intéztünk, kifejtettük a nemzetközi munkásforradalom programját; ez a program: az egész államhatalom átmenete a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe.

Katona elvtársak! Tárgyaljátok meg ezt a programot egymás között és a német katonákkal együtt! Ez segíteni fog benneteket abban, hogy megtaláljátok a biztos, a legszervezettebb, legrövidebb utat a háború befejezéséhez és a tőkés iga lerázásához.

* *
*

Néhány szót Plehanovról, a tőke egyik lakájáról. Szánalmas látvány, milyen mélyre süllyedt ez az egykori szocialista! A lövészárok-barátkozást „áruláshoz" hasonlítja!! Így okoskodik: vajjon nem vezet-e a lövészárok-barátkozás, ha sikerül, különbékére?

Nem, tisztelt egykori szocialista, a lövészárok-barátkozás, amelyet mi *valamennyi* fronton támogattunk, nem néhány ország kapitalistái közötti „különbékére", hanem valamennyi ország forradalmi munkássága közötti

általános békére vezet, valamennyi ország kapitalistái *ellenére*, a kapitalisták *ellen*, a kapitalista iga lerázása érdekében.

„Pravda" 43. sz.
1917 május 11. (április 28.)

MIRE VEZETNEK AZ IDEIGLENES KORMÁNY ELLENFORRADALMI LÉPÉSEI

A következő táviratot kaptuk:

„Jenyiszejszk. A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje értesült arról a táviratról, amelyet Lvov miniszter küldött Krutovszkijnak, Jenyiszejszk kormányzóság kinevezett biztosának, akit vezetőnek küldtek Jenyiszejszkbe.

Tiltakozunk az ellen a szándék ellen, hogy ismét bevezessék a hivatalnoki basáskodást, kijelentjük, hogy 1) nem tűrjük, hogy kinevezett hivatalnokok kormányozzanak bennünket, 2) az elkergetett parasztfelügyelők — nem térhetnek vissza, 3) csak azokat a szerveket ismerjük el Jenyiszejszk kerületben, amelyeket maga a nép létesített, 4) amíg élünk, kinevezett hivatalnokok itt nem fognak parancsolni.

A küldöttek Jenyiszejszki Szovjetje."

Az Ideiglenes Kormány tehát Petrográdból nevez ki „biztosokat" a Munkás- és Katonaküldöttek Jenyiszejszki Szovjetje vagy általában a jenyiszejszki helyi önkormányzati szerv „vezetésére". Ezt a kinevezést egyébként az Ideiglenes Kormány olyan formában hajtotta végre, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Jenyiszejszki Szovjetje tiltakozik „az ellen a szándék ellen, hogy ismét bevezessék a hivatalnoki basáskodást".

Mi több, a Munkás- és Katonaküldöttek Jenyiszejszki Szovjetje kijelenti, hogy „amíg élünk, kinevezett hivatalnokok itt nem fognak parancsolni". Az Ideiglenes Kormány magatartása oda vezetett, hogy egy távoli szibériai kerületnek a nép által választott vezető testülete nyiltan *fegyveres ellenállással* fenyegeti meg a kormányt.

Levitézlettek az Ideiglenes Kormányban helyet foglaló urak!

És ugyanők lesznek azok, akik — mint eddig is — nagy hangon ágálni fognak azok ellen a veszedelmes emberek ellen, akik „polgárháborút" „hirdetnek"!

Miért kellett Petrográdból vagy bármely más központból „biztosokat" kinevezni *választott* helyi intézmény „vezetésére"? Vagy talán messziről jött ember jobban ismerheti a helyi szükségleteket, jobban tudja „vezetni" a helyi lakosságot? Mivel szolgáltattak okot a jenyiszejszkiek erre az ostoba intézkedésre? Miért nem elégedtek meg előbb azzal — *ha* a jenyiszejszkiek valamiképpen összeütközésbe kerültek más helyeken lakó állampolgárok többségének határozataival —, hogy megpróbálnak *tájékozódni*, s nem szolgáltatnak alkalmat arra, hogy „hivatalnoki basáskodásról" beszéljenek, és nem váltják ki a helyi lakosság jogos elégedetlenségét és felháborodását?

Mindezekre a kérdésekre csak egyetlen válasz adható. Azok az urak, akik a földbirtokosok és tőkések képviseletében az Ideiglenes Kormányban helyet foglalnak, feltétlenül meg akarják *tartani* a régi cári közigazgatási *apparátust*: a felülről „kinevezett" hivatalnoki kart. Ezt tette majdnem mindig a világ minden burzsoá-parlamentáris köztársasága, kivéve a forradalmak rövid időszakait néhány országban. Ezt tették — s ezzel megkönnyítették és előkészítették a visszatérést a köztársaság*tól* a monarchiához, a Napóleonokhoz, a katonai diktátorokhoz. Ezt tették — és a kadet urak feltétlenül utánozni akarják ezeket a szomorú példákat.

A kérdés rendkívül komoly. Ne ámítsuk önmagunkat. Ezekkel a lépésekkel, és éppen ezekkel, az Ideiglenes Kormány — akár tudatosan, akár öntudatlanul — *előkészíti* a monarchia visszaállítását Oroszországban.

Az oroszországi monarchia visszaállítására irányuló lehetséges — és bizonyos fokig elkerülhetetlen — kísérletekért a felelősség teljes egészében az Ideiglenes Kormányra hárul, amely ilyen ellenforradalmi lépésekre vállalkozik. Mert a helyi lakosság „vezetésére" felülről kinevezett hivatalnoki kar mindig a monarchia visszaállításának legbiztosabb záloga volt és az is marad, éppen úgy mint az állandó hadsereg és a rendőrség.

A Munkás- és Katonaküldöttek Jenyiszejszki Szovjetjének ezerszeresen igaza van, mind gyakorlatilag, mind elvileg. Az elkergetett parasztfelügyelők visszatérését nem szabad megengedni. Nem szabad tűrni azt, hogy ismét bevezessék a „kinevezett" hivatalnokok basáskodását. Elismerni nem szabad mást, „csak azokat a szerveket, amelyeket maga a nép létesített", az illető hely népe.

Az a gondolat, hogy szükség van felülről „kinevezett" hivatalnokok útján történő „vezetésre", gyökerében hamis, nem demokratikus gondolat, cezarista vagy blanquista *kaland*. Teljesen igaza volt Engelsnek, amikor 1891-ben, a bürokratizmussal nagy mértékben megfertőzött német szociáldemokraták programtervezetét bírálva, ragaszkodott ahhoz a követeléshez, hogy a helyi önkormányzatok nem vethetők alá semmiféle felülről gyakorolt felügyeletnek; igaza volt Engelsnek, amikor Franciaország tapasztalataira hivatkozott, ahol 1792-től 1798-ig helyi választott szervek kormányoztak minden ilyenfajta felügyelet nélkül, és Franciaország egyáltalán nem „omlott össze", egyáltalán nem „hullott szét", hanem megerősödött, demokratikus alapon megszilárdult, egyre szervezettebbé vált[80].

Ostoba hivatalnoki előítéletek, a hagyományos cári bürokratizmus, olyan reakciós-professzori elgondolások, hogy a hivatalnoki kar nélkülözhetetlen, a földbirtokosok és tőkések ellenforradalmi magatartása és törekvései — ezen az talajon burjánoztak fel és burjánzanak az Ideiglenes Kormánynak általunk ismertetett és hasonló intézkedései.

A Munkás- és Katonaküldöttek Jenyiszejszki Szovjetje azoknak a munkásoknak és parasztoknak egészséges demokratikus érzését fejezte ki, akiket felháborított az a cinikus kísérlet, hogy hivatalnokokat „nevezzenek ki" felülről a felnőtt, helybeli emberek, az óriási többség „vezetésére", akik megválasztották saját küldötteiket.

A népnek valóban demokratikus munkás- és parasztköztársaságra van szüksége, amely nem ismer mást, mint választott és a lakosság kívánságára bármikor leváltható hatóságokat. És az *ilyen* köztársaságért minden munkás-

nak és parasztnak harcolnia kell az Ideiglenes Kormány azon kísérletei *ellen*, hogy visszaállítsa a kormányzás monarchista, cári módszereit és gépezetét.

„Pravda" 43. sz.
1917 május 11. (április 28.)

SZOCIÁLSOVINISZTÁK ÉS INTERNACIONALISTÁK

A szociálsoviniszták, miután elárulták a szocializmust és átpártoltak „saját" tőkéseik oldalára, természetesen részekre szakadtak, a tőkések háborús csoportosulásának megfelelően. Éppen ilyen természetes, hogy ez a szakadás ideiglenes. Plehanov nem akar tárgyalni Scheidemannal, de ugyanez a Plehanov védelmezi a szociálsovinisztá „Internacionáléját", amely elárulta a szocializmust. Másszóval: Plehanov el akar szakadni Scheidemanntól *arra az időre*, amíg el vannak szakadva egymástól azok a tőkések, akiknek Plehanov is, Scheidemann is az ügynöke. Plehanov a Scheidemannal való egység mellett van akkor, amikor az „urak" (vagyis a két ország kapitalistái) kibékülnek egymással. Nem tagadható, hogy Plehanov álláspontjában van következetesség — a szocializmus *elárulásának* következetessége, az olyan ember következetessége, aki a tőkéseket nem kényszerből, hanem saját jószántából szolgálja.

Az sem csoda, hogy a „centrum" nemzetközi szocialista áramlatának képviselői (Kautsky és mások), akik általában a szociálsovinisztákkal való „egység" mellett vannak, beleegyezésüket adják ahhoz a konferenciához, amelyet Scheidemann ügynöke, Borgbjerg szervez, vagypedig maguk szerveznek (mint a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének Végrehajtó Bizottsága) nemzetközi „szocialista" konferenciát a Scheidemannokkal és Plehanovokkal *együtt*[81]. Nem csoda, hogy a „centrum" orosz képviselői, akik a „Rabocsaja Gazeta" körül tömörülnek, nagyon megharagudtak pártunkra, mert nem hajlandó résztvenni a Borgbjerg-féle konferencián.

Tegnap este táviratot kaptunk stockholmi tudósítónktól:

„Haase, Longuet résztvesz a konferencián. «Spartakus» elutasító választ adott."

„Spartakus" csoportnak, vagy „Internacionále" csoportnak Németországban azt a csoportot nevezik, amelyhez Karl Liebknecht tartozik. Az utóbbi időben azok, akiknek különösen érdekük, hogy a kártyákat összekeverjék, nagy lármát csaptak akörül, hogy Liebknecht csoportja, úgymond, egyesült Kautsky híveivel egy új pártban, a „Németországi Független Szociáldemokrata Pártban". A valóság az, hogy Liebknecht csoportja nem egyesült teljesen a kautskystákkal, hanem megőrizte szervezeti önállóságát, s csupán ideiglenes és feltételes blokkra lépett a szociálsoviniszták ellen.

A fenti távirat ismét csak ezt igazolja. Amikor gyakorlati kérdésre került a sor, amikor azonnali pontos és világos választ kellett adni arra, hogy együtt haladjanak-e a Scheidemannokkal és ügynökeikkel — Karl Liebknechtnek és csoportjának szövetsége Kautskyval és Társaival *azonnal felbomlott.*

Borgbjerggel kapcsolatban hozott határozatunk „elszigetel" bennünket — aggodalmaskodott néhány elvtárs.

Nem, elvtársak! Az *ingadozóktól* szigetel el bennünket. Az ingadozókon nem lehet segíteni másként, csak úgy, ha mi magunk felhagyunk az ingadozással.

Az események valóban teljes mértékben és nagyon gyorsan igazolták azt, hogy a Borgbjerg ellen hozott határozatunk helyes volt. A német kautskysták (Haase) és a francia kautskysták (Longuet) továbbra is ingadoznak, s leülnek tárgyalni a szociálsovinisztákkal, mert nem tudják rászánni magukat, hogy végérvényesen elkülönüljenek tőlük.

Pártunk, amely magára vállalta ennek a végérvényes elkülönülésnek a kezdeményezését, *már megkezdte* a III. Internacionále elemeinek tömörítését. Az, hogy taktikánk megegyezik K. Liebknecht csoportjának taktikájával, nem véletlen, hanem egy lépés a születőfélben levő III. Internacionále útján.

„Pravda" 44. sz.
1917 május 12. (április 29.)

I. G. CERETELI ÉS AZ OSZTÁLYHARC

Valamennyi lap közli, teljes egészében vagy kivonatosan, azt a beszédet, amelyet I. G. Cereteli április 27-én, az eddigi egybehívású Állami Dumák képviselőinek együttes díszülésén mondott.

Miniszteri beszéd, szó se róla. Tárcanélküli miniszter beszélt. Szerintünk azonban nem ártana — *még ha* tárcanélküli miniszterek mondanak is miniszteri beszédeket —, ha megemlékeznének a szocializmusról, a marxizmusról, az osztályharcról. Ki-ki a maga módján: burzsoáziához illő dolog, kitérni az elől, hogy az osztályharcról beszéljen, hogy elemezze, tanulmányozza az osztályharcot, hogy ennek a harcnak szempontjából magyarázza a politikát. A burzsoáziához illik, ha elkerüli ezt a „kellemetlen" — ahogy a szalonokban mondják: „kényes" — témát, és a „szabadság minden barátjának" „egységét" dicsőíti. A proletárpárthoz viszont az illik, ha nem feledkezik meg az osztályharcról.

Ki-ki a maga módján.

I. G. Cereteli beszéde két fő politikai gondolaton nyugszik: az első — a burzsoáziának két „részét" lehet és kell megkülönböztetni. Az egyik rész „megegyezésre lépett a demokráciával"; ennek a burzsoáziának a helyzete „szilárd". A másik részt — „a burzsoázia felelőtlen körei alkotják, amelyek polgárháborút provokálnak", ezt a részt Cereteli más szavakkal a következőképpen jelölte meg: „sokan az úgynevezett mérsékelt cenzusos elemek közül".

A szónok második politikai gondolata: „az a kísérlet, hogy máris kikiáltsák (!!?) a proletariátus és a parasztság

diktatúráját", „kétségbeesett" kísérlet lenne, és ő maga, Cereteli, csak abban az esetben járulna hozzá ehhez a kétségbeesett kísérlethez, ha akár csak egy percig is elhinné, hogy Sulgin eszméi „az egész cenzusos burzsoázia eszméi".

Vizsgáljuk meg I. G. Cereteli mindkét politikai gondolatát, aki, mint tárcanélküli miniszterhez vagy miniszterjelölthöz illik is, a „centrum" álláspontjára helyezkedett: sem reakció, sem forradalom! sem Sulginnal, sem a „kétségbeesett kísérletek" híveivel.

Milyen osztálykülönbségekre mutatott rá Cereteli a burzsoázia két általa említett része között? Egyáltalán semilyenre. Ceretelinek eszébe se jutott, hogy nem ártana a politikát az osztályharc szempontjából magyarázni. A burzsoázia mindkét „része", osztályhelyzetüket tekintve, földbirtokosokból és tőkésekből áll. Hogy Sulgin *nem* azokat az osztályokat vagy alcsoportokat képviseli, amelyeket Gucskov (az Ideiglenes Kormány tagja, mégpedig egyik legfontosabb tagja . . .), azt Cereteli egy szóval sem mondja. Cereteli különválasztotta Sulgin eszméit az „egész" cenzusos burzsoázia eszméitől, de ezt *semmivel* sem indokolta meg. És nem is indokolhatta meg. Sulgin „eszméi" — az Ideiglenes Kormány egyeduralma mellett, a felfegyverzett katonák ellenőrzése ellen, az „Anglia elleni propaganda" ellen, az ellen, hogy a katonákat a „tisztikar" ellen „uszítsák", a „Petrogradszkaja sztorona"[82] propagandája ellen stb. — ezek az eszmék mindennap megtalálhatók a „Recs" hasábjain, a tárcával rendelkező miniszterek beszédeiben és kiáltványaiban stb.

A különbség csak az, hogy Sulgin „egy kicsit öblösebb hangon" beszél, az Ideiglenes Kormány pedig, mint kormány, szerényebben *beszél;* Sulgin basszusban, Miljukov falzettóban beszél; Miljukov amellett van, hogy egyezzenek meg a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjével, Sulgin szintén *nem ellenzi* a megegyezést. Sulgin is, Miljukov is „az ellenőrzés más módja" mellett van (nem az olyan ellenőrzés mellett, hogy a felfegyverzett katonák gyakorolják az ellenőrzést).

Cereteli elvetette az osztályharc minden néven nevezendő eszméjét! A burzsoázia „két része" között sem osz-

tálykülönbségre, sem semmiféle komoly politikai különbségre *nem* mutatott rá és nem is gondolt arra, hogy rámutasson!

Cereteli beszédének egyik részében „demokrácián" „a proletariátust és a forradalmi parasztságot" értette. Vegyük alapul ezt az osztálymeghatározást. A burzsoázia megegyezésre lépett ezzel a demokráciával. Felmerül a kérdés, hogy *mire* támaszkodik ez a megegyezés? milyen *osztály*érdekre?

Cereteli egy árva szót sem mond erről! Csak arról az „általános demokratikus platformról" beszél, „amely jelenleg elfogadható az egész ország számára", vagyis nyilvánvalóan a proletárok és a parasztok számára, hiszen az „ország" — nem számítva a „cenzusos burzsoáziát" — munkásokból és parasztokból áll.

Vajjon kizárja-e ez a platform, mondjuk, a földkérdést? Nem. A platform erről mélyen hallgat. Eltűnnek-e az osztályérdekek és az osztályérdekek ellentéte annak következtében, hogy a diplomáciai iratokban, az „egyezményre" vonatkozó okmányokban, a miniszteri beszédekben és kijelentésekben hallgatnak róluk?

Cereteli „elfelejtette" felvetni ezt a kérdést, elfelejtett egy „csekélységet": „csak" az osztályérdekekről és az osztályharcról feledkezett meg ...

„Az orosz forradalom valamennyi feladata — zengedezte I. G. Cereteli csalogányhangon —, egész lényege (!!??) attól függ, hogy megértik-e a vagyonos, cenzusos osztályok" (vagyis a földbirtokosok és tőkések), „hogy ez az egész nép platformja és nem külön proletár platform ..."

Szegény földbirtokosok és tőkések! „Nehéz felfogásúak." „Nem értik." A demokrácia soraiból kikerülő külön miniszterre van szükség, hogy kioktassa őket ...

Vagy talán a „demokráciának" ez a képviselője megfeledkezett az osztályharcról, Louis Blanc álláspontjára helyezkedett, frázisokkal akarja elintézni az osztályérdekek ellentéteit?

Talán Sulgin, vagy Gucskov és Miljukov azok, akik „nem értik", hogy a parasztokat ki *lehet* békíteni a földbirtokosokkal olyan platform alapján, amely hallgat a föld-

kérdésről? Vagy I. G. Cereteli az, aki „nem érti", hogy ezt *nem lehet* elérni?

Munkások és parasztok, érjétek be azzal, ami a földbirtokosok és tőkések számára „elfogadható" — ez Sulgin—Miljukov—Plehanov álláspontjának valódi *lényege* (osztálylényege, nempedig mondvacsinált lényege). És ők ezt jobban „értik", mint I. G. Cereteli.

Ezzel eljutottunk Cereteli második politikai gondolatához: a proletariátus és parasztság diktatúrája (mellékesen megjegyezve, a diktatúrát nem „kikiáltják", hanem kivívják . . .) kétségbeesett kísérlet lenne. Először is, ilyen egyszerűen elintézni ezt a diktatúrát most nem lehet: I. G. Cereteli könnyen a „régi bolsevikok" tárába kerülhetne . . .* Másodszor, és ez a fő dolog, vajjon a munkások és parasztok nem a lakosság óriási többségét alkotják? vajjon nem a többség akaratának megvalósítását nevezik „demokráciának"?

Hogyan lehet valaki demokrata létére „a proletariátus és parasztság diktatúrája" *ellen?* hogyan tarthat attól, hogy ennek következtében „polgárháború" tör ki? (milyen polgárháború? maroknyi földbirtokos és tőkés polgárháborúja a munkások és a parasztok *ellen?* az elenyésző kisebbség polgárháborúja a túlnyomó többség ellen?)

I. G. Cereteli végérvényesen belezavarodott, még azt is elfelejtette, hogy ha Lvov és Társai beváltják ígéretüket és összehívják az Alkotmányozó Gyűlést, ez igenis a többség „diktatúrája" lesz! Vagy talán a munkásoknak és a parasztoknak az Alkotmányozó Gyűlésben is be kell majd érniök azzal, ami a földbirtokosok és a tőkések számára „elfogadható"?

A munkások és a parasztok — óriási többségben vannak. Minden hatalmat ennek a többségnek — ez, mint látni méltóztatnak, tényleg „kétségbeesett kísérlet" . . .

Cereteli belezavarodott a dologba, mert teljesen megfeledkezett az osztályharcról. A marxizmus álláspontjáról teljesen Louis Blanc álláspontjára helyezkedett, aki frázissal „tért ki" az osztályharc elől.

---

* Lásd „Leveleimet a taktikáról". (Lásd ebben a kötetben 26—27. old. — *Szerk.*)

A proletár vezető feladata az, hogy tisztázza az osztályérdekek különbözőségét és meggyőzze a kispolgárság bizonyos rétegeit (nevezetesen a szegényparasztságot) arról, hogy választania kell a munkások és a tőkések között, a munkások oldalára kell állnia.

A kispolgári Louis Blanc-ok feladata az, hogy elkenjék az osztályérdekek különbségeit és meggyőzzék a burzsoázia bizonyos rétegeit (főként az intellektueleket és a parlamenti képviselőket) arról, hogy „meg kell egyezniök" a munkásokkal, meggyőzzék a munkásokat arról, hogy „meg kell egyezniök" a tőkésekkel, meggyőzzék a parasztokat arról, hogy „meg kell egyezniök" a földbirtokosokkal.

Louis Blanc nagy buzgalommal fáradozott a párizsi burzsoázia meggyőzésén, és mint tudjuk, kis híján, majdnem rábírta, hogy álljon el az 1848-as és 1871-es tömegmészárlásoktól . . .

„Pravda" 44. sz.
1917 május 12. (április 29.)
Aláírás: N. Lenin.

NYUGTALANSÁG

Azzal a hírrel kapcsolatban, hogy néhány volt miniszter igazgatói állást foglal el nagybankoknál, a „Pravda" megkérdezte:

„— És hány bankban vannak érdekelve (mint igazgatók, részvényesek, tényleges tulajdonosok) Gucskov, Tyerescsenko, Konovalov jelenlegi miniszterek?"

És hozzátette:

„A banktisztviselő elvtársak (akiknek, zárójelben megjegyezve, mielőbb meg kell alakítaniok saját szervezetüket), jól teszik, ha erre vonatkozólag anyagot gyüjtenek és azt a munkás-sajtóban nyilvánosságra hozzák"*.

Ezzel kapcsolatban a megriadt „Birzsevije Vedomosztyi", az a lap, amelynek, mint tudjuk, elég erős „bankszaga" van, a következőket írja:

„«A tisztviselő elvtársaknak» azt ajánlják, hogy indítsanak nyomozást, turkáljanak a burzsoá miniszterek kasszáiban, pénzkészletük számbavétele végett. Ugyanilyen gátlástalanul turkálnak a bolsevikok mások meggyőződésében is. Nem fogunk-e hamarosan a «Pravdá»-ban felhívást találni az elvtársakhoz arra, hogy alakítsák meg saját ohrana-osztályukat? Hely majd akad a Kseszinszkaja palotában..."

Miért vesztették el oly hirtelen a nyugalmukat a „Birzsevije Vedomosztyi" szerkesztőségében ülő urak?

Mi szükség van itt „nyomozásra", uraim?

Egyáltalán semmi kifogásunk sincs az ellen, hogy a banktisztviselő elvtársak nyilvánosságra hozzák *valamennyi párt* bankvezér tagjainak listáját. Miért nincs a népnek

* Lásd ebben a kötetben 109. old. — *Szerk.*

joga ahhoz, uraim, hogy megtudja, kik voltaképpen a legfőbb tulajdonosai az olyan intézményeknek, mint a bankok — az olyan hatalmas intézményeknek, amelyektől az ország egész gazdasági élete függ, amelyektől a háború és béke kérdésének eldöntése függ?

Mitől félnek, uraim?

„Pravda" 44. sz.
1917 május 12. (április 29.)

A „HATALOM VÁLSÁGA"

Egész Oroszország emlékszik még az április 19—21-i napokra, amikor Petrográd utcáin a polgárháború kirobbanással fenyegetett.

Április 21-én az Ideiglenes Kormány újabb, állítólag megnyugtató közleményt adott ki[83], amelyben „megmagyarázta" 18-ról keltezett rablójegyzékét.

A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának többsége ezután úgy határozott, hogy az „incidenst lezártnak tekinti".

Elmúlt még néhány nap, és felmerült egy koalíciós kormány kérdése. A Végrehajtó Bizottság csaknem egyenlően oszlott meg: 23 szavazat a koalíciós kormány ellen volt, 22 szavazat mellette. Kiderült, hogy az incidens csak papíron „zárult le".

De elmúlt még két nap és újabb „incidens" merült fel. Gucskov hadügyminiszter, az Ideiglenes Kormány egyik főkolomposa, lemondott. Mint mondják, az egész Ideiglenes Kormány elhatározta, hogy lemond (amikor ezeket a sorokat írjuk, még nem tudjuk, igaz-e, hogy az egész kormány lemondott). Ismét „incidens" keletkezett, mégpedig olyan, amely mellett valamennyi megelőző „incidens" eltörpül.

Mi az oka ennek a sok „incidensnek"? Nincs-e itt valamilyen alapvető ok, amely elkerülhetetlenül egymásután szüli az „incidenseket"?

Van ilyen ok. Ez az ok — az úgynevezett kettőshatalom, az ingatag egyensúly, amely a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje és az Ideiglenes Kormány közti megegyezés eredményeként jött létre.

Az Ideiglenes Kormány a kapitalisták kormánya. Nem mondhat le hódító (annexiós) törekvéseiről, nem fejezheti be a rablóháborút demokratikus békével, nem teheti meg azt, hogy ne védje osztályának (vagyis a tőkésosztálynak) profitját, nem teheti meg azt, hogy ne védje a földbirtokosok földjét.

A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje más osztályokat képvisel. A Szovjethez tartozó munkások és katonák többsége nem akarja a rablóháborút, nincs érdekelve a tőkések profitjában és a földesurak kiváltságainak fenntartásában. De ugyanakkor még bízik a kapitalisták Ideiglenes Kormányában, egyezkedni akar vele, összeköttetésben akar lenni vele.

Maguk a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei a hatalom csírái. A Szovjetek az Ideiglenes Kormány mellett bizonyos kérdésekben ugyancsak megpróbálják érvényesíteni hatalmukat. Ennek az a következménye, hogy a két hatalom keresztezi egymást, vagyis az, amit most a „hatalom válságának" neveznek.

Ez így nem tarthat sokáig. Ilyen helyzetben minden egyes nap újabb „incidenst" hoz és újabb bonyodalmakat idéz elő. Azt le lehet írni, hogy az incidens elsimult. De a való életben ezek az incidensek nem simulnak el. Mégpedig annál az egyszerű oknál fogva, mert ezek egyáltalában nem „incidensek", nem véletlenek, nem apróságok. Ezek a mély belső válság külső megnyilvánulásai. Annak a következményei, hogy az egész emberiség zsákutcába jutott. A rablóháborúból nincs és nem is lehet kivezető út, ha nem szánják rá magukat azokra az intézkedésekre, amelyeket az internacionalista szocialisták javasolnak.

Három utat ajánlanak most az orosz népnek a „hatalom válságának" megoldásához. Egyesek azt mondják: hagyjatok mindent a régiben, bízzatok még jobban az Ideiglenes Kormányban. Talán éppen azért fenyegetőznek lemondással, hogy a Szovjetet rákényszerítsék, hogy kijelentse: még jobban bízunk bennetek. Az Ideiglenes Kormány azt akarja elérni, hogy kérlelni kezdjék: jöjjetek és uralkodjatok rajtunk, nélkületek elveszünk ...

A második út — a koalíciós kormány. Osszuk meg a miniszteri tárcákat Miljukovval és Társaival, vigyük be

a kormányba néhány emberünket, és akkor majd más nótát húzunk.

A harmadik utat mi javasoljuk: meg kell változtatni a Szovjetek egész politikáját, szakítani kell a kapitalisták iránti bizalommal és *minden hatalomnak a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe kell átmennie.* A *személyi* változás semmire sem vezet, a *politikát* kell megváltoztatni. Más osztálynak kell hatalomra kerülnie. A munkások és katonák kormányában az egész világ bizni fog, mert mindenki megérti, hogy a munkások és a szegényparasztok senkit sem akarnak kifosztani. Csak ez gyorsíthatja meg a háború befejezését, csak ez könnyítheti meg a gazdasági leromlás átvészelését.

Minden hatalmat a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek! Semmi bizalmat a tőkések kormányának!

Minden egyes „incidens“, minden egyes nap, minden egyes óra igazolni fogja e jelszó *helyességét.*

„Pravda“ 46. sz.
1917 május 15. (2.)

FINNORSZÁG ÉS OROSZORSZÁG

Finnország és Oroszország viszonyának kérdése égetővé vált. Az Ideiglenes Kormány *nem tudta* kielégíteni a finn népet, amely *egyelőre még* nem különválást, hanem csak széleskörű autonómiát követel.

Az Ideiglenes Kormány nem-demokratikus, annexiós politikáját a napokban a „Rabocsaja Gazeta" fogalmazta és „védte" meg. Ezt úgy csinálta, hogy ennél sikeresebben már nem is lehetett volna védencét „bemártani". A kérdés valóban alapvető, az egész államot érinti és a legnagyobb figyelemmel kell megvizsgálni.

„A Szervező Bizottságnak az a véleménye — írja a „Rabocsaja Gazeta" 42. számában —, hogy Finnország és az Orosz Birodalom kölcsönös kapcsolatának kérdését egészében csak a finn parlament és az Alkotmányozó Gyűlés közötti megegyezés oldhatja meg és annak is kell megoldania. Addig pedig a finn elvtársaknak" (a Szervező Bizottság megbeszélést folytatott a finn szociáldemokratákkal) „nem szabad megfeledkezniök arról, hogy ha Finnországban erősödnének a szeparát törekvések, ez erősíthetné az orosz burzsoázia centralista törekvéseit."

Ez — a tőkések, a burzsoázia, a kadetok szempontja, de semmiképpen sem a proletariátusé. A mensevik szociáldemokraták sutba dobták a szociáldemokrata párt programját, nevezetesen annak 9. §-át, amely elismeri az állam keretébe tartozó valamennyi nemzet önrendelkezési jogát. Valójában lemondtak erről a programról, és ténylegesen átálltak a burzsoázia oldalára, éppúgy mint az állandó hadseregnek általános népfelfegyverzéssel való felváltása stb. kérdésében.

A tőkések, a burzsoázia, a kadetpártot is beleértve, soha nem ismerték el a nemzetek politikai önrendelkezését, vagyis Oroszországtól való *különválásuk jogát.*

A szociáldemokrata párt 1903-ban elfogadott programjában, a program 9. §-ában *elismerte* ezt a jogot.

Ha a Szervező Bizottság a finn szociáldemokraták előtt arra „utalt", hogy várni kell a finn parlament és az Alkotmányozó Gyűlés „megegyezésére", éppen ez, ebben a kérdésben, nem más, mint átállás a burzsoázia oldalara. Hogy erről teljesen meggyőződjünk, elég, ha világosan összehasonlítjuk *valamennyi* fő osztály és párt álláspontját.

A cár, a jobboldaliak, a monarchisták nincsenek a parlament és az Alkotmányozó Gyűlés megegyezése mellett, hanem amellett vannak, hogy Finnországot közvetlenül alávessék az orosz népnek. A köztársasági burzsoázia a finn parlament és az Alkotmányozó Gyűlés *megegyezése* mellett van. Az öntudatos proletariátus és a programukhoz *hű* szociáldemokraták Finnországnak, éppen úgy mint valamennyi nem egyenjogú népnek, Oroszország*tól* való *különválási* joga mellett vannak. Ez vitathatatlanul világos és pontos képet nyujt a helyzetről. A „megegyezés" jelszavával, amely a világon semmit sem old meg — mert mi lesz, ha a megegyezés *nem* jön létre? —, a burzsoázia ugyanazt a cári elnyomást, ugyanazt az annexiós politikát folytatja.

Hiszen Finnországot az orosz cárok olyan egyességek alapján annektálták, amelyeket a francia forradalom hóhérával, Napóleonnal stb. kötöttek. Ha mi valóban az annexiók ellen vagyunk, azt kell mondanunk: *különválási jogot Finnországnak!* Amikor ezt kimondottuk és megvalósítottuk, akkor — és csak akkor! — lesz a „megegyezés" Finnországgal valóban önkéntes, szabad, valóban megegyezés és nem csalás.

Megegyezés csak egyenlő felek között jöhet létre. Hogy valamely megegyezés valóban megegyezés, nempedig szavakkal leplezett alávetés legyen, ahhoz *mindkét* fél tényleges egyenjogúsága, vagyis az szükséges, hogy mind Oroszországnak, *mind Finnországnak* joga legyen arra, hogy *ne* lépjen megegyezésre. Ez világos, mint a nap.

Csak a „különválás szabadsága" juttatja kifejezésre ezt;

csakis a különválás szabadságával rendelkező Finnország léphet valóban megegyezésre Oroszországgal abban a kérdésben, hogy különváljon-e vagy sem. Aki e feltétel *nélkül*, a különválás szabadságának elismerése nélkül „megegyezésről" szónokol, az ámítja önmagát és a népet.

A Szervező Bizottságnak világosan meg kellett volna mondania a finneknek, hogy elismeri-e a különválás szabadságát vagy sem. A Szervező Bizottság kadetokra valló módon elködösítette ezt és ezzel megtagadta a különválás szabadságát. Meg kellett volna támadnia az orosz burzsoáziát az elnyomott nemzetek különválási jogának megtagadása miatt, mert a megtagadás *egyértelmű az annexiós politikával.* Ehelyett azonban a Szervező Bizottság a finneket támadja meg, amikor figyelmezteti őket arra, hogy a „szeparát" törekvések (szeparatista törekvéseket kellett volna mondani) erősíteni fogják a centralista törekvéseket!! Másszóval, a Szervező Bizottság a finneket az annexionista nagyorosz burzsoázia megerősödésével fenyegeti — pontosan ezt tették mindig a kadetok, pontosan ez alatt a zászló alatt folytatják *saját* annexiós politikájukat Rogyicsevék és Társaik.

Ime az annexiók kérdésének szemléltető, gyakorlati megvilágítása, amelyekről manapság „mindenki" beszél ugyan, de senki sem meri félreérthetetlenül és pontosan felvetni a kérdést. *Aki a különválás szabadsága ellen van, az az annexiók mellett van.*

A cárok az annexiós politikát brutálisan hajtották végre, úgy csereberélték a népeket más uralkodókkal kötött megegyezés alapján (Lengyelország felosztása, egyesség Napóleonnal Finnországra vonatkozóan stb.), mint a földesurak jobbágyaikat. A burzsoázia, amely köztársaságivá vált, *ugyanezt* az annexiós politikát finomabban, leplezettebben folytatja, „megegyezést" *igér, de elveszi* a valódi egyenjogúság alapján történő megegyezés egyetlen reális biztosítékát, nevezetesen: a különválás szabadságát. A Szervező Bizottság a burzsoázia uszályába került, valójában átállt a burzsoázia oldalára. (Ezért a „Birzsovká"-nak, amely átvette a „Rabocsaja Gazeta" cikkéből mindazt, ami lényeges, és megdicsérte a választ, amelyet a Szervező Bizottság adott a finneknek, teljesen igaza volt,

amikor azt írta, hogy ezzel a válasszal „az orosz demokrácia megleckéztette" a finneket. A „Rabocsaja Gazeta" megérdemelte a „Birzsovká"-nak ezt a csókját.)

A proletariátus pártja (a „bolsevikok") konferenciáján, a nemzeti kérdésről hozott határozatában, mégegyszer megerősítette a különválás szabadságát.

Az osztályok és a pártok csoportosulása világos.

A kispolgárok engedik magukat megijeszteni azzal a kísértettel, amelyet a megijedt burzsoázia fest a falra — ez a mensevik szociáldemokraták és eszerek politikájának lényege. „Félnek" a különválástól. Az öntudatos proletárok *nem* félnek tőle. Norvégia is, Svédország is nyert, amikor 1905-ben Norvégia szabadon különvált Svédországtól: nyert a két nemzet közötti bizalom, nyert önkéntes közeledésük, megszűntek az értelmetlen és káros surlódások, a két nemzet a gazdasági, politikai és kulturális élet terén *közelebb* került egymáshoz, megerősödött a két ország munkásságának testvéri szövetsége.

Munkás és paraszt elvtársak! Ne üljetek fel az orosz tőkések, Gucskov, Miljukov, az Ideiglenes Kormány annexionista politikájának, amelyet Finnország, Kurland, Ukrajna stb. irányában folytatnak! Ne féljetek elismerni mindeme nemzetek különválási szabadságát. Nem erőszakkal kell bevonni más népeket a nagyoroszokkal való szövetségbe, hanem csakis valóban önkéntes, valóban szabad megegyezés útján, ami *lehetetlen* a különválás szabadsága nélkül.

Minél szabadabb lesz Oroszország, minél határozottabban elismeri köztársaságunk a nem-nagyorosz nemzetek különválásának szabadságát, annál erősebben *vonzódnak* majd más nemzetek a velünk való szövetséghez, annál kevesebb lesz a surlódás, annál ritkábbak lesznek a tényleges különválás esetei, annál rövidebb lesz az az idő, amelynek tartamára bizonyos nemzetek különválnak, annál szorosabb és szilárdabb lesz — végeredményben — az oroszországi proletár-paraszt köztársaság testvéri szövetsége bármely más nemzet köztársaságával.

„Pravda" 46. sz.
1917 május 15. (2.)

LEVÉL A SZERKESZTŐSÉGHEZ

A polgári lapok tegnap ismét valótlan híreket közöltek arról, hogy ígéretem szerint április 30-án, vasárnap, beszédet mondok a frontról érkezett küldöttek előtt. Ilyen ígéreteket *nem* tettem. Betegségem miatt *nem tudok* beszédet mondani. Kérem, hogy *csak* a „Pravda" közleményeit és csak az aláírásommal ellátott nyilatkozatokat tekintsék hitelesnek: másképpen nem tudok harcolni a hazugságok, a pontatlanságok és a hanyag megfogalmazások ellen.

N. Lenin

„Pravda" 46. sz.
1917 május 15. (2.)

AZ IMPERIALIZMUS VÉDELME JÁMBOR FRÁZISOK LEPLE ALATT

Ez jellemzi a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje Végrehajtó Bizottságának a világ szocialistáihoz intézett felhívását, amely ma jelent meg a lapokban. Végtelen szóáradat az imperializmus ellen, de mindezeket a szavakat semmivé teszi egyetlen kis mondat, amely így hangzik:

„A forradalmi Oroszország Ideiglenes Kormánya magáévá tette ezt a platformot" (nevezetesen: a népek önrendelkezésén alapuló, annexiók és hadisarc nélküli béke platformját).

Ebben a mondatban minden benne van. És ez a mondat az *orosz* imperializmus védelme, leplezése és szépítgetése. Mert a mi Ideiglenes Kormányunk valójában nemcsak hogy nem „tette magáévá" az annexiók nélküli béke platformját, hanem minden nap minden órájában lábbal tiporja.

Ideiglenes Kormányunk „diplomatikusan" úgy nyilatkozott, hogy lemond az annexiókról — pontosan úgy, mint a német tőkések kormánya, a rabló Vilmos és Bethmann-Hollweg. Szavakban *mindkét* kormány lemondott az annexiókról. Valójában *mindkettő* annexiós politikát folytat akkor, amikor erőszakkal megszállva tartja: a német kapitalista kormány — Belgiumot, Franciaország egy részét, Szerbiát, Montenegrót, Romániát, Lengyelországot, a dán kerületeket, Elzászt stb., az orosz kapitalista kormány pedig — Galícia egy részét, török Örményországot, Finnországot, Ukrajnát stb. Az angol kapitalista kormány a világ leginkább annexionista kormánya, hiszen a legtöbb nemzetet tartja erőszakkal az angol birodalom keretei

között: Indiát (300 millió), Írországot stb., török Mezopotámiát, az afrikai német gyarmatokat stb.

A Végrehajtó Bizottság felhívása óriási kárt okoz a forradalom és a proletariátus ügyének, mert fölöttébb jámbor szavakkal kendőzött valótlanságokat mond az annexiókról. Először is, a felhívás nem tesz különbséget aközött, hogy szavakban mondanak-e le az annexiókról (ebben az értelemben a világ kivétel nélkül *valamennyi* tőkés kormánya „magáévá tette" „az annexiók nélküli béke platformját"), vagy *valóban lemondanak az annexiókról* (ebben az értelemben a világ *egyetlen* tőkés kormánya *sem* mondott le az annexiókról). Másodszor, a felhívás — jogosulatlanul, alaptalanul, a valósággal ellentétben — mentegeti a kapitalisták *orosz* Ideiglenes Kormányát, holott ez semmivel sem jobb (és valószínűleg nem is rosszabb) más tőkés kormányoknál.

Jámbor szavakkal kendőzni a kellemetlen igazságot — a legkárosabb, a legveszedelmesebb dolog a proletariátus ügye, a dolgozó tömegek ügye szempontjából. Az igazsággal szembe kell nézni, bármily keserű legyen is. Az a politika, amely nem felel meg ennek a feltételnek, végzetes politika.

Az annexiók kérdésében az igazság éppen az, hogy *valamennyi* tőkés kormány, köztük az orosz Ideiglenes Kormány is, becsapja a népet, mivel *megígéri*, hogy lemond az annexiókról, *valójában* pedig tovább folytatja az annexiós politikát. Minden írni-olvasni tudó ember könnyen belátja ezt az igazságot, ha rászánja magát arra, hogy összeállítsa akár csak *három* ország — Németország, Oroszország és Anglia — annektált területeinek *teljes jegyzékét*.

Próbálják csak meg, uraim!

Aki ezt nem teszi meg, aki helytelenül fehérre mossa *saját* kormányát és befeketít más kormányokat, az valójában az imperializmus védőjévé válik.

Zárólag megjegyezzük, hogy a felhívás befejező részében is van egy „csöpp üröm", nevezetesen abban a biztatásban, hogy „bármilyenek legyenek is azok a nézeteltérések, amelyek a szocialista mozgalmat a háború három esztendeje alatt marcangolták, a proletariátus

egyetlen frakciójának sem szabad kivonnia magát a békéért folyó közös harcból."

Ez sajnos, szintén teljesen üres, teljesen tartalmatlan jámbor frázis. Plehanov is, Scheidemann is köti az ebet a karóhoz, hogy ők „a békéért harcolnak", méghozzá az „annexiók nélküli békéért". De ki ne látná, hogy valójában mindegyikük saját kormányát, a tőkések imperialista kormányát védelmezi? Mit használ a dolgozó osztályok ügyének, ha mézes-mázos hazugságokat mondunk és elpalástoljuk a Plehanovoknak és a Scheidemannoknak ezt az átállását *saját* kapitalistáik oldalára? Nem nyilvánvaló-e, hogy az igazságnak ez az elpalástolása egyértelmű az imperializmusnak és védelmezőinek mentegetésével?

„Pravda" 47. sz.
1917 május 16. (3.)

SZOMORÚ DOKUMENTUM

A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének a hadsereghez intézett felhívása, amely a tegnapi lapokban jelent meg, a Szovjet vezéreinek, a narodnyikoknak és a mensevikeknek újabb átpártolását jelenti az orosz imperialista burzsoázia oldalára.

Egyenesen meglepő ebben a felhívásban a gondolatmenet zavarossága. Csak azok nem veszik ezt észre, akik fejüket „forradalmi" frázissal tömték tele.

„... A dolgozó népnek nem kellett a háború. Nem az kezdte. Valamennyi ország uralkodói és tőkései robbantották ki..."

Helyes. Így van. És amikor a felhívás „felkelésre, forradalomra szólítja Németország és Ausztria-Magyarország munkásait és parasztjait", ezt is tiszta szívből üdvözöljük, mert ez helyes jelszó.

De hogyan lehet kimondani e mellett a kétségtelen igazság mellett a következő *égbekiáltó hazugságot:*

„... Ti (orosz katonák) nem a cárt, nem a Protopopovokat és Raszputyinokat, *nem a gazdag földbirtokosokat és tőkéseket* védelmezitek saját testetekkel..."

A szavak, amelyeket kiemeltünk — nyilvánvalóan égbekiáltó hazugságot tartalmaznak.

Mert ha a dolgozó népnek „nem kell" a háború, ha ezt a háborút *nem csak* az uralkodók robbantották ki, hanem velük együtt *„valamennyi* ország tőkései" (amint azt a Szovjet felhívása a leghatározottabban elismeri), akkor nyilvánvaló, hogy amíg bármely nép ebben a háborúban

megtűri magánál a tőkések kormányát, *igenis* a tőkéseket „védelmezi".

Két eset lehetséges: *vagy* csak az osztrák-német tőkések „bűnösök" ebben a háborúban. Ha a Petrográdi Szovjet narodnyik és mensevik vezérei ezt gondolják, akkor teljesen lesüllyedtek Plehanovhoz, az orosz Scheidemannhoz. Akkor, mint hazugságot, törölni kell azokat a szavakat, hogy a háborút „valamennyi ország tőkései robbantották ki". Akkor, mint hazugságot, el kell vetni az „annexiók nélküli béke" jelszavát, mert *akkor* ennek a politikának helyes jelszava úgy fog hangzani, hogy a németektől el kell venni az annektált, a németek által annektált területeket, ezzel szemben az angoloknak és az oroszoknak meg kell hagyni (és gyarapítani kell) annektált területeiket, az angolok és oroszok által annektált területeket.

Vagypedig ezt a háborút valóban „valamennyi ország tőkései" robbantották ki. Ha a Szovjet narodnyik és mensevik vezérei *nem* tagadják meg ezt a kétségtelen igazságot, akkor nem szabad tűrni az olyan felháborító hazugságot, hogy az orosz katonák, amíg megtűrik a tőkések kormányát, „nem" a tőkéseket védelmezik.

Akkor az orosz katonáknak *is* meg kell mondani az igazat (s nemcsak az osztrák és a német katonáknak): katona elvtársak, amíg mi és ti egyaránt megtűrjük magunknál a tőkések kormányát, amíg a cár titkos szerződéseit szentnek tekintik, addig igenis imperialista, hódító háborút viselünk, azokat a rabló szerződéseket *„védelmezzük"*, amelyeket Miklós, a volt cár kötött az angol-francia kapitalistákkal.

Keserű igazság ez. De ez az igazság. A népnek meg kell mondani az igazat. Csak akkor nyílik fel a szeme és *tanul meg* harcolni a hazugságok ellen.

Vegyék szemügyre a kérdést más oldalról — és ismét meggyőződnek róla, hogy a Szovjet felhívása teljesen hazug. „Felkelésre" szólítja a német munkásokat és parasztokat. Ez nagyon szép dolog. De ki *ellen* irányuljon a felkelés? Vajjon csak Vilmos ellen?

De ha Vilmos helyébe a német Gucskovok és Miljukovok, vagyis a német tőkésosztály képviselői lépnének, vajjon megváltozhatna-e ettől a háború hódító jellege

Németország részéről? Világos, hogy nem. Hiszen mindenki tudja — a Szovjet felhívása is elismeri —, hogy a háborút „valamennyi ország uralkodói *és tőkései* robbantották ki". Tehát az uralkodók megdöntése, ha a hatalom a tőkések kezébe kerül, egyáltalán semmit sem változtat a háború jellegén. Belgium, Szerbia stb. annexiója annexió marad akkor is, ha Vilmost a német kadetok váltják fel, éppen úgy, ahogy Khiva, Buhara, Örményország, Finnország, Ukrajna stb. annexiója annexió maradt akkor is, amikor Miklóst az orosz kadetok, az orosz kapitalisták váltották fel.

Tegyünk fel egy másik és utolsó lehetőséget, azt, hogy a Szovjet felhívása nem csak Vilmos, hanem a német tőkések elleni felkelésre is szólítja a német munkásokat és parasztokat. Akkor azt válaszoljuk: helyes, jó felhívás. Teljesen együttérzünk vele. Csakhogy — kedves Csernov, Csheidze, Cereteli polgártársak —, vajjon igazságos, értelmes, méltó dolog-e felkelésre szólítani a németeket a tőkések ellen, amikor *magunk saját portánkon támogatjuk a kapitalista kormányt?*

Nem félnek-e, kedves polgártársak, hogy a német munkások hazugsággal, sőt (isten ments) képmutatással vádolják majd önöket?

Nem félnek-e, hogy a német munkások azt mondják: nálunk még nem tört ki a forradalom, mi még nem jutottunk el oda, hogy Munkás- és Katonaküldötteink Szovjetjei nyiltan egyezkedjenek a tőkésekkel a hatalom kérdésében. Ha ti, orosz testvérek, már eljutottatok ide, miért prédikáljátok nekünk a „felkelést" (ez súlyos, véres, nehéz dolog), ugyanakkor, amikor ti magatok *nem veszitek át a hatalmat békésen* Lvovtól és Társaitól, akik kijelentik, hogy készek lemondani? Hivatkoztok az oroszországi forradalomra, de hiszen ti, Csernov, Cereteli, Csheidze polgártársak, tanultátok a szocializmust és jól tudjátok, hogy a ti forradalmatok *egyelőre a tőkéseket* juttatta hatalomra. Nem háromszoros hazugság-e az, hogy az orosz forradalom nevében, amely az imperialista orosz tőkéseket juttatta hatalomra — tőlünk németektől forradalmat követeltek az imperialista tőkések ellen? Vagy talán nálatok az internacionalizmus és a forradalmiság „exportcikk"? — a néme-

tek számára forradalom a tőkések ellen, az oroszok számára viszont (noha Oroszország a forradalom tüzében ég) *megegyezés* a tőkésekkel?

Csernov, Csheidze, Cereteli végérvényesen az orosz imperializmus védelméig süllyedt.

Szomorú tény ez, de tény.

„Pravda" 47. sz.
1917 május 16. (3.)

A NÉPET BURZSOÁ RÉMKÉPEKKEL IJESZTGETIK

A tőkés lapok, élükön a „Recs"-csel, majd megszakadnak az erőlködéstől, hogy az „anarchia" kísértetével megijesszék a népet. Nem múlik el nap anélkül, hogy a „Recs" nagy hangon anarchiát ne emlegetne, ne fújná fel az egyes teljesen jelentéktelen rendzavarásokról szóló híreket és rémhíreket, ne ijesztgetné a népet a megrettent burzsoá rémképeivel.

A narodnyikok (köztük a szociálforradalmárok) és mensevikek lapjai, amelyek engedték magukat megijeszteni, együtt üvöltöznek a „Recs"-csel és valamennyi tőkés ujsággal. Az „Izvesztyija Petrogradszkovo Szovjeta R. i Sz. Dep.", a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének a lapja — amely Szovjet vezérei jelenleg ezekhez a pártokhoz tartoznak —, vezércikkében véglegesen átáll a „burzsoá rémképek" terjesztőinek oldalára és a következő... enyhén szólva... nyilvánvalóan túlzott kijelentésekre ragadtatja magát:

„A hadsereg felbomlóban van. Helyenként szabálytalan földfoglalások mennek végbe, pusztítják és széthordják a jószágot és a felszerelést. Nő az önkényeskedés..."

Önkényeskedésen a narodnyikok és a mensevikek, vagyis a kispolgárság pártjai, többek között azt értik, hogy a parasztok vidéken nem várnak az Alkotmányozó Gyűlésre, hanem elveszik az egész földet. Ezzel a madárijesztővel („az önkényeskedéssel") hozakodott elő, mint tudjuk, Singarjov miniszter is híres táviratában, amelyet annakidején valamennyi lap közölt (lásd „Pravda", 33. sz.)*.

* Lásd ebben a kötetben 123—124. old. — *Szerk.*

Önkényeskedés, anarchia . . . milyen szörnyű szavak! De vegye csak egy kicsit fontolóra a *gondolkodni* hajlandó narodnyik vagy mensevik a következő kérdést:

A forradalom előtt a föld a földbirtokosok tulajdonában volt. Ezt *nem* nevezték anarchiának. De mire vezetett *ez?* Csődre az egész vonalon, „anarchiára" a szó legszorosabb értelmében, vagyis az ország teljes tönkremenetelére, a lakosság többségének tönkremenetelére és pusztulására.

Elképzelhető-e ebből a helyzetből *más* kivezető út, mint a lakosság *többségének* legnagyobb erőkifejtése, kezdeményezőképessége, elszántsága? Világos, hogy nem.

Mi következik mindebből?

1) A cár hívei amellett vannak, hogy a földbirtokosoknak teljhatalmuk legyen a falun és megtartsák az egész földet. *Nem* félnek az ebből eredő tényleges „anarchiától".

2) A kadet Singarjov, aki (a cáristák maroknyi csoportján kívül) valamennyi tőkés és földbirtokos képviselője, amellett van, hogy „a földművesek és a földbirtokosok önkéntes megegyezése érdekében a járási közellátási bizottságok mellett egyeztető mezőgazdasági kamarák alakuljanak" (lásd a táviratát). A kispolgári politikusok — a narodnyikok és a mensevikek — valójában Singarjovot követik akkor, amikor azt tanácsolják a parasztoknak, hogy „várjanak" az Alkotmányozó Gyűlésig, és „anarchiának" nevezik, ha vidéken a parasztok maguk azonnal elkobozzák a földeket.

3) A proletariátus pártja („a bolsevikok") amellett van, hogy a parasztok az egyes helyeken haladéktalanul vegyék birtokukba a földeket, s ugyanakkor a legnagyobb fokú szervezettséget ajánlja. Mi nem látunk ebben „anarchiát", mert éppen az ilyen döntés és csakis az ilyen döntés jelent a vidéki lakosság *többségének* akarata szerinti döntést.

Mióta nevezik a többség akarata szerinti döntést „anarchiának"?? Nem lenne helyesebb azt a *kisebbség* akarata szerinti döntést nevezni anarchiának, amelyet különböző formákban *mind* a cáristák, *mind* Singarjov javasoltak?

Mert, ha Singarjov arra akarja kényszeríteni a parasztokat, hogy „önként" „egyezzenek meg" a földbirtokosok-

kal, ez a kisebbség akarata szerinti döntés, hiszen Oroszországban a parasztcsaládok és nagybirtokos-családok aránya kereken 300 az egyhez. Ha azt javasolom 300 családnak, hogy „önként" „egyezzen meg" *egy* nagy kizsákmányoló családjával, akkor a kisebbségnek kedvező döntést, anarchiára vezető döntést javasolok.

Önök, tőkés urak, amikor nagy hangon „anarchiát" emlegetnek, azt leplezik, hogy egynek az érdekeit védelmezik háromszázzal szemben. Ez a dolog veleje.

Azt hozzák fel ellenünk: de hiszen ti csakis a helybeli emberekkel akarjátok eldönteni a dolgot, nem várva az Alkotmányozó Gyűlésre! éppen ez az anarchia!

Válaszunk: hát Singarjov mit akar? Ő is helybeli emberekkel (a parasztok és a földbirtokosok „önkéntes megegyezésével") akarja a dolgot eldönteni, ugyancsak nem várva az Alkotmányozó Gyűlésre!

Ebben nincs különbség köztünk és Singarjov között: mindketten amellett vagyunk, hogy a végérvényes döntést az Alkotmányozó Gyűlés hozza meg, az előzetes döntés meghozatala — és végrehajtása — pedig a helybeli emberek dolga. Singarjov között és köztünk csupán az a különbség, hogy mi azt mondjuk: döntsön a 300, az egy pedig engedelmeskedjék; Singarjov viszont azt mondja: ha a 300 dönt, az „önkényeskedés", a 300 „egyezzen meg" az eggyel.

Milyen mélyre kellett süllyedniök a narodnyikoknak és a mensevikeknek ahhoz, hogy segítsenek Singarjovnak és Társainak a burzsoá rémképek terjesztésében.

Félelem a néptől — ez irányítja a rémképeknek és a pániknak ezeket az irányítóit.

Nem kell félni a néptől. A munkások és parasztok többségének döntése *nem* anarchia. Ez a döntés az egyetlen lehetséges záloga a demokráciának általában és különösen annak, hogy sikert érjünk el azoknak a rendszabályoknak felkutatásában, amelyek útján kiszabadulhatunk a zilált helyzetből.

A megírás ideje: 1917 május 3. (16.)
Megjelent 1917 május 17-én (4-én), a „Pravda" 48. számában.

KÜSZÖBÖN

Az „egyezkedő" gépezet teljes gőzzel működik. A narodnyikok és a mensevikek verejtékező arccal fáradoznak a miniszter-lista összeállításán. „Új" kormány alakításának küszöbén vagyunk . . .

Ó jaj! Vajmi kevés új lesz ebben a kormányban. A kapitalista kormányt megtoldják egy kispolgári miniszterekből álló függvénnyel, olyan narodnyikokkal és mensevikekkel, akik engedték magukat rávenni az imperialista háború támogatására.

Még több frázis, újabb hókusz-pókuszok, még hangzatosabb ígéretek, tarka zenebona az „annexiók nélküli békével" kapcsolatban — annak az eltökéltségnek legcsekélyebb nyoma nélkül, hogy legalább felsorolják, pontosan, nyiltan és becsületesen, mondjuk, három ország — Németország, Oroszország és Anglia — *tényleges* annektált területeit.

Önmagukat csapják be azzal az utópiával, hogy a parasztok támogatják a tőkéseket (a jómódú parasztok még nem jelentik a parasztságot . . .), azzal az utópiával, hogy „támadást indítanak" a fronton („az annexiók nélküli béke" érdekében . . .) — meddig folyhat ez még, régi miniszter polgártársak, és új miniszter polgártársak?

„Pravda" 49. sz.
1917 május 18. (5.)

MEGFELEDKEZTEK A LEGFONTOSABBRÓL

(A PROLETARIÁTUS PÁRTJÁNAK KÖZSÉGI PLATFORMJA)

A kerületi dumák választásainak közeledtére a két kispolgári demokrata párt: a narodnyikok és a mensevikek pártja, nagyhangú platformokat hozott nyilvánosságra. Ezek a platformok éppen olyanok, mint azoknak az európai burzsoá pártoknak a platformja, amelyek a kistulajdonos stb. választók hiszékeny és fejletlen tömegeit akarják behálózni, mint például a francia „radikális és radikálszocialista" párt platformja[84]. Ugyanazok a nagyhangú frázisok, ugyanazok a hangzatos ígéretek, ugyanazok a fellengző kijelentések, és ugyanúgy hallgatnak, vagy megfeledkeznek a legfontosabbról, nevezetesen: az ilyen ígéretek megvalósításának *reális feltételeiről.*

Ezek a reális feltételek jelenleg a következők: 1) az imperialista háború; 2) az, hogy a kapitalisták vannak kormányon; 3) a munkásság és az egész dolgozó nép helyzetének megjavítására lehetetlen komoly intézkedéseket tenni anélkül, hogy forradalmi módon hozzá ne nyúljunk a „tőkések szent magántulajdonához"; 4) az e pártok által ígért reformok rendszerét lehetetlen megvalósítani a régi kormányzati szervekkel és apparátussal, ha fennáll a rendőrség, amely természetszerűleg elnéző a tőkések iránt, és szükségszerűen ezernyi akadályt gördít a reformok életbeléptetése elé.

Vegyünk egy példát: „... a háború idejére megszabni a lakbéreket...", „az ilyen készletek elkobzása" (nevezetesen: az élelmiszerkészleteké, mind a kereskedőktől, mind magánosoktól) „a közszükségletek fedezésére...", „községi boltok, sütődék, étkezdék és konyhák szervezése" — írják a mensevikek... „kellő figyelmet kell for-

dítani az egészségügyre és a higiéniára" — visszhangozzák a narodnyikok (a szociálforradalmárok).

Igazán nagyon jó kívánságok, szó se róla, csak ott a bökkenő, hogy nem valósíthatók meg, ha *nem szakítanak* az imperialista háború támogatásával, — a tőkések számára előnyös — kölcsön támogatásával, a tőke profitját védelmező kapitalista kormány támogatásával, ha fenntartják a rendőrséget, amely minden efféle reformot kátyúba visz, megakadályoz, semmivé tesz, még akkor is, ha a kormány és a tőkések nem adnának ultimátumot a reformátoroknak (márpedig feltétlenül ultimátumot fognak adni, mihelyt a tőkés profit forog kockán).

Éppen arról van szó, hogy minden efféle platform, a nagyvonalú reformoknak minden ilyen listája, ha megfeledkezünk a tőke uralmának kegyetlen és könyörtelen feltételeiről — megannyi üres szó, amelyek a gyakorlatban vagy egészen ártatlan „jámbor óhajokat" jelentenek, vagy azt jelentik, hogy elvtelen burzsoá tucatpolitikusok egyszerűen becsapják a tömegeket.

Szembe kell nézni az igazsággal. Nem elpalástolni kell, hanem nyiltan fel kell tárni a nép előtt. Az osztályharcot nem elleplezni kell, hanem meg kell magyarázni, hogyan függ össze az osztályharc a hangzatos, tetszetős, elbűvölő „radikális" reformokkal.

Petrográdi munkások! Elvtársak! Polgártársak! Ahhoz, hogy végrehajtsuk a nép számára szükséges sürgős, halaszthatatlan reformokat, amelyekről a narodnyikok és a mensevikek beszélnek, szakítani kell az imperialista háború és a kölcsönök támogatásával, a kapitalista kormány támogatásával, a tőkés profit sérthetetlenségének elvével. Ahhoz, hogy végrehajthassuk ezeket a reformokat, *nem szabad megengedni, hogy visszaállítsák a rendőrséget*, amelyet most szerveznek újjá a kadetok, hanem népi milíciával kell felváltani. A proletariátus pártjának a választásokon ezt kell megmondania a népnek, *szemben* a kispolgári narodnyik és mensevik pártokkal. Ez a proletár „községi platform" lényege, amelyet ők elkódösítenek.

Ennek az egész platformnak az élén, a reformok listájának élén, a három legfontosabb, leglényegesebb pontnak

kell állnia, amelyek a reformok tényleges megvalósításának alapfeltételei:

1) Semmiféle támogatást az imperialista háborúnak (sem a kölcsön támogatásának formájában, sem általában semmiféle formában).

2) Semmiféle támogatást a tőkés kormánynak.

3) Nem szabad megengedni a rendőrség visszaállítását. A rendőrséget az egész népet felölelő milíciával kell felváltani.

Ha nem összpontosítjuk figyelmünket elsősorban ezekre az alapvető kérdésekre, ha nem magyarázzuk meg, hogy minden községi reformnak ezek a feltételei, akkor a községi program elkerülhetetlenül (a legjobb esetben) jámbor óhajjá válik.

Vizsgáljuk meg a 3. pontot.

Minden burzsoá köztársaságban, még a legdemokratikusabb köztársaságokban is, a rendőrség (éppúgy mint az állandó hadsereg) a tömegek elnyomásának legfőbb fegyvere, a monarchiához való mindig lehetséges visszatérés biztosítéka. A rendőrség mind a newyorki, mind a genfi, mind a párizsi őrszobákban ütlegeli az „egyszerű népet", s ugyanakkor mindent elnéz a tőkéseknek, vagy közvetlen megvesztegetés folytán (Amerika stb.), vagy a gazdag emberek „protekciója" és „közbenjárása" folytán (Svájc), vagy mindkét rendszer folytán (Franciaország). A rendőrség — mivel el van választva a néptől, mivel hivatásos kaszt, mivel olyan emberekből áll, akiket „beidomítottak" arra, hogy erőszakot alkalmazzanak a lakosság szegényebb rétegeivel szemben, olyan emberekből, akik valamivel magasabb fizetést kapnak és (nem beszélve a „mellékjövedelmekről") a „hatalom" kiváltságaival rendelkeznek — minden demokratikus köztársaságban, amíg a burzsoázia uralmon van, elkerülhetetlenül a burzsoázia leghűségesebb eszköze, támasza, védelmezője. Komoly és gyökeres reformokat a dolgozó tömegek érdekében a rendőrség segítségével végrehajtani *nem lehet*. Ez objektíve lehetetlen.

Az egész népet felölelő milícia, rendőrség és állandó hadsereg helyett — ez a dolgozók javát szolgáló sikeres községi reformok *feltétele*. Forradalmi időkben ez a feltétel

megvalósítható. És elsősorban erre kell összpontosítani az egész községi platformot, mert a két másik alapvető feltétel nemcsak a községi politika, hanem az országos politika területére is vonatkozik.

Hogy hogyan kell hozzáfogni az egész népet felölelő milícia valóraváltásához — az a gyakorlat kérdése. Ahhoz, hogy a proletárok és a félproletárok résztvehessenek benne, kényszeríteni kell a munkáltatókat, hogy a milícia-szolgálatban eltöltött minden napért és óráért fizessék ki a munkabért. Ez megvalósítható. További kérdés az, hogy *eleinte* munkás-milíciát szervezzünk-e, amely a nagyobb üzemek munkásaira, vagyis a legjobban szervezett és a milicista szerepének betöltésére leginkább képes munkásokra támaszkodik, vagypedig *azonnal* szervezzük meg valamennyi felnőtt férfi és nő általános, kötelező milíciaszolgálatát, úgy, hogy mindenki évenként egy vagy két hetet tölt ebben a szolgálatban stb. — ennek a kérdésnek nincs elvi jelentősége. Ha a különböző kerületek különböző módon kezdik, az nem baj: gazdagabb tapasztalatokkal fognak rendelkezni, a továbbfejlesztés simábban fog menni és közelebb lesz a gyakorlat kívánalmaihoz.

Az egész népet felölelő milícia valóban a lakosság *tömegeinek* demokratikus nevelését jelenti.

Az egész népet felölelő milícia olyan kormányzást jelent, amelynél *nemcsak* a gazdagok útján, nem *a gazdagok* rendőrsége útján kormányozzák a szegényeket, hanem maga a nép kormányoz és a szegények vannak túlsúlyban.

Az egész népet felölelő milícia azt jelenti, hogy a felügyelet (a gyárak, a lakások, a termékek elosztása stb. fölötti felügyelet) *nem* csak papíron van meg.

Az egész népet felölelő milícia azt jelenti, hogy a kenyérelosztás sorbanállás nélkül megy végbe, a gazdagok *mindennemű* kiváltsága *nélkül.*

Az egész népet felölelő milícia azt jelenti, hogy egész sor komoly és radikális reform, amelyeket a narodnyikok és a mensevikek is felsorolnak, *nem* marad jámbor óhaj.

Elvtársak, petrográdi munkások és munkásnők! Valamennyien vegyetek részt a kerületi dumák választásain. Álljatok ki a szegénylakosság érdekei mellett. Álljatok ki az imperialista háború ellen, a tőkés kormány támogatása ellen,

a rendőrség visszaállítása ellen, a rendőrségnek az egész népet felölelő miliciával való haladéktalan és feltétlen felváltása mellett.

„Pravda" 49. sz.
1917 május 18. (5.)

UTASÍTÁS
A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJÉBE AZ ÜZEMEKBEN ÉS EZREDEKBEN MEGVÁLASZTOTT KÜLDÖTTEKNEK

(1) Küldöttünknek a most folyó hódító, imperialista háború feltétlen ellenségének kell lennie. Ezt a háborút valamennyi ország — mind Oroszország, mind Németország, mind Anglia stb. — tőkései viselik, profitjukért, a gyenge népek elnyomásáért.

(2) Ameddig az orosz nép élén kapitalista kormány áll — semmiféle támogatást, egyetlen kopejkát se ennek a hódító háborút viselő kormánynak!

(3) Küldöttünk szálljon síkra azért, hogy haladéktalanul hozzák nyilvánosságra azokat a — (Perzsia elnyomására, Törökország, Ausztria stb. felosztására vonatkozó) — titkos rablószerződéseket, amelyeket Miklós volt cár kötött Anglia, Franciaország stb. tőkéseivel.

(4) Küldöttünk szálljon síkra azért, hogy mindezeket a szerződéseket haladéktalanul érvénytelenítsék. Az orosz nép, a munkásság és parasztság, nem akar és nem fog elnyomni egyetlen népet sem; nem akar és nem fog erőszakkal Oroszország határai között tartani egyetlenegy nem-orosz (nem-nagyorosz) népet sem. Szabadság minden népnek, valamennyi nemzetiség munkásságának és parasztságának testvéri szövetsége!

(5) Küldöttünk szálljon síkra azért, hogy az orosz kormány haladéktalanul és feltétlenül, minden kibúvó és a legcsekélyebb halogatás nélkül, nyiltan békét ajánljon fel *minden* hadviselő országnak — *kivétel nélkül valamennyi* elnyomott vagy nemteljesjogú nemzetiség felszabadításának feltételével.

Ez azt jelenti, hogy a nagyoroszok nem tartják vissza erőszakkal sem Lengyelországot, sem Kurlandot, sem

Ukrajnát, sem Finnországot, sem Örményországot, általában, nem tartanak vissza erőszakkal egyetlen népet sem. A nagyoroszok valamennyi népnek azt ajánlják, hogy lépjenek testvéri szövetségre és alkossanak közös államot az egyes népek önkéntes beleegyezése alapján, de semmiképpen sem akár közvetlen, akár közvetett erőszak útján. A nagyoroszok, az ilyen béke feltételeinek megfelelően, kötelezik magukat arra, hogy haladéktalanul kivonják csapataikat mind Galíciából, mind Örményországból, mind pedig Perzsiából és rábízzák ezekre a népekre, mint általában kivétel nélkül *minden* népre, hogy teljesen szabadon döntsék el, külön államban akarnak-e élni, vagy pedig szövetséges államban, azzal, akivel akarnak.

Németországnak, az ilyen béke feltételeinek megfelelően, le kell mondania nemcsak a háború kezdete óta meghódított kivétel nélkül *valamennyi* területről, hanem az erőszakkal Németország határai között tartott népekről is: a dánokról (Schleswig északi vidékei), a franciákról (Elzász és Lotaringia egy része), a lengyelekről (Poznan) stb. Németországnak köteleznie kell magát arra, hogy azonnal, Oroszországgal egyidejűleg, kivonja csapatait valamennyi meghódított és valamennyi felsorolt területről és rábízza minden egyes népre, hogy szabadon, általános népszavazással döntsék el, külön államban akarnak-e élni, vagy szövetséges államban, *azzal, akivel akarnak.* Németországnak feltétlenül és fenntartás nélkül le kell mondania valamennyi gyarmatáról, hiszen a gyarmatok — elnyomott népek.

Angliának, az ilyen béke feltételeinek megfelelően, haladéktalanul és feltétlenül le kell mondania nemcsak a háború kezdete óta meghódított valamennyi idegen területről (az afrikai német gyarmatokról stb.; a török területekről, Mezopotámiáról stb.), hanem *valamennyi gyarmatáról* is. Angliának — éppúgy, mint Oroszországnak és Németországnak — haladéktalanul ki kell vonnia csapatait valamennyi általa meghódított területről, valamennyi gyarmatáról és Írországból, s rá kell bíznia minden egyes népre, hogy szabad népszavazással döntse el, külön államban kíván-e élni, vagy szövetséges államban, azzal, akivel akar.

És így tovább: kivétel nélkül valamennyi hadviselő államnak javasolni kell, hogy kössön azonnal békét ilyen, pontosan meghatározott feltételek alapján. Nem szabad tűrni, hogy *valamennyi* ország tőkései, továbbra is becsapják a népet azzal, hogy szavakban „annexiók nélküli békét" (vagyis hódítások nélküli békét) ígérnek, valójában pedig megtartják *sajátt* annektált területeiket és folytatják a háborút azzal a céllal, hogy elvegyék az ellenségtől *„annak"* annektált területeit.

(6) Küldöttünknek nem szabad semmiféle támogatást nyujtania, egyetlen kölcsönt sem szabad megszavaznia, a nép pénzéből egyetlen kopejkát sem szabad adnia *egyetlenegy* kormánynak sem, ha az ünnepélyesen nem kötelezi magát arra, hogy azonnal felajánlja valamennyi népnek az azonnali béke ilyen feltételeit, és ha ezt az ajánlatát *két napon belül* nem teszi közhírré.

A megírás ideje: 1917 május 7. (20.)

Először 1925-ben, a „Leninszkij Szbornyik" IV. kötetében, jelent meg.

OSZTÁLYEGYÜTTMŰKÖDÉS A TŐKÉVEL, VAGY OSZTÁLYHARC A TŐKE ELLEN?

Pontosan így vetette fel a kérdést a történelem, mégpedig nem a történelem általában, hanem a *mai* Oroszország gazdasági és politikai története.

A narodnyikok és a mensevikek, Csernov és Cereteli, áthelyezték az összekötő bizottságot a miniszterek ülésteremével szomszédos szobából magába a miniszteri szobába. Ez, és csakis ez az egész politikai jelentősége annak az eseménynek, hogy „új" kormány alakult.

Gazdasági vagy osztályjelentősége: a legjobb (a kormány stabilitása és a tőke uralmának fenntartása szempontjából legjobb) esetben a parasztburzsoázia vezető csoportjai, melyeknek élén 1906 óta Pesehonov áll, és a mensevik munkások kispolgári „vezérei" *megígérték* a tőkéseknek osztályegyüttműködésüket. (A tőkések szempontjából legrosszabb esetben az egész változásnak csak személyes vagy csak klikk-jelentősége van, semmiféle osztályjelentősége sincs.)

Tegyük fel, hogy ténylegesen a legjobb eset áll fenn. Még ezt feltételezve sem férhet a legcsekélyebb kétség sem ahhoz, hogy azok, akik az ígéreteket tették, nem képesek betartani ígéreteiket. „Segítünk — a tőkésekkel szövetségben — kivezetni az országot a válságból, megmenteni a csődtől, megszabadítani a háborútól" — ez a reális értelme annak, hogy a kispolgárság vezérei, Csernovék és Cereteliék, beléptek a kormányba. A mi feleletünk: az önök segítsége nem elegendő. A válság sokkal, de sokkal súlyosabb, mint önök képzelik. Megmenteni az országot, mégpedig nemcsak a mi országunkat, csakis a forradalmi

osztály képes, úgy, hogy forradalmi rendszabályokat léptet életbe a tőke ellen.

A válság olyan súlyos, annyira elharapózott, olyannyira az egész világot átfogóan nagy, olyan szorosan összefügg a tőkével, hogy a tőke ellen folytatott osztályharcnak elkerülhetetlenül a proletárok és félproletárok politikai uralmának formáját kell öltenie. Máskülönben nincs megoldás.

Önök azt akarják, Csernov és Cereteli polgártársak, hogy a hadsereget forradalmi lelkesedés hassa át? Ezt önök nem tudják elérni, mert a néptömegek forradalmi lelkesedését nem a minisztériumokban ülő „vezérek" kicserélése, nem a nyilatkozatok hangzatos szavai és nem az olyan ígéretek váltják ki, hogy majd lépéseket tesznek az angol tőkésekkel kötött szerződés revíziójára, hanem csakis a tőke teljhatalma *ellen*, a tőke háborús profitja ellen irányuló forradalmi politika olyan tényei, amelyeket az összesség és minden egyes ember minden nap és mindenütt láthat, az olyan politika, amely valóban radikálisan megjavítja a szegények tömegeinek életkörülményeit.

Még ha önök az egész földet azonnal átadnák is a népnek, még ez sem vezetne ki a válságból a tőke ellen irányuló forradalmi rendszabályok nélkül.

Önök, Csernov és Cereteli polgártársak, offenzívát akarnak? Önök nem vehetik rá offenzívára a hadsereget, mert most lehetetlen a néppel *szemben* erőszakot alkalmazni. Márpedig a nép erőszak alkalmazása nélkül támadó háborúba csak az egész világ tőkéje elleni nagy forradalom nagy érdekeiért megy, mégpedig nemcsak megígért, nemcsak hirdetett, hanem valóban végbemenő forradalom, mindenki számára látható módon máris megvalósuló, érezhető forradalom érdekeiért.

Önök, Pesehonov és Szkobelev polgártársak, meg akarják szervezni az ellátást, a parasztok áruellátását, a hadsereg kenyér- és húsellátását, az ipar nyersanyagellátását stb.? Önök a termelés ellenőrzését, sőt részben megszervezését akarják?

Nem tudják ezt végrehajtani a proletár és félproletár tömegek forradalmi lelkesedése nélkül, amit csak a tőke kiváltságai és profitja ellen irányuló forradalmi rend-

szabályok válthatnak ki. Enélkül az önök által ígért ellenőrzés halvaszületett, bürokratikus-kapitalista félrendszabály marad.

A tőkével való osztályegyüttműködés kísérletét jelenleg Csernov és Cereteli polgártárs hajtja végre, a kispolgárság bizonyos rétegei hajtják végre új, óriási, egész Oroszországot, az egész államot átfogó méretekben.

Annál hasznosabbak lesznek a tanulságok a nép számára akkor, amikor — s ez előreláthatóan hamarosan bekövetkezik — meggyőződik ennek az együttműködésnek tarthatatlanságáról és reménytelenségéről.

„Pravda" 50. sz.
1917 május 19. (6.)

A SZILÁRD FORRADALMI HATALOMRÓL

Mi szilárd forradalmi hatalmat akarunk. Bármily hangosan üvöltözzék is rólunk a tőkések és csatlósaik ennek ellenkezőjét, hazugságuk hazugság marad.

Csak az kell, hogy a frázis ne homályosítsa el az elméket, ne mételyezze meg a tudatot. Amikor „forradalomról", „forradalmi népről", „forradalmi demokráciáról" stb. beszélnek, ez az *esetek kilenctized részében* hazugság vagy önámítás. Meg kell kérdezni, melyik osztály forradalmáról van szó? *ki ellen* irányuló forradalomról?

A cárizmus ellen? Ebben az értelemben most Oroszországban mind a földbirtokosok, mind a tőkések többsége — forradalmár. Amikor már dűlőre jutott a dolog, akkor a reakciósok is a forradalmi vívmányok alapjára helyezkednek. Nincs manapság a tömegeknek gyakoribb, aljasabb és veszedelmesebb félrevezetése mint az, hogy a forradalomnak *ebben* az értelemben való dicsőítésével csapják be őket.

A földbirtokosok ellen? Ebben az értelemben a parasztság többsége, sőt a jómódú parasztság többsége is, vagyis általában bizonyára Oroszország lakosságának kilenctizede — forradalmár. Talán még a tőkések egy része is kész beállni forradalmárnak, a következő számítás alapján: a földbirtokosokat most úgysem lehet megmenteni, álljunk inkább a forradalom oldalára, hogy megvédjük a tőke sérthetetlenségét.

A kapitalisták ellen? Ez itt a főkérdés. Ez a dolog lényege, mert a kapitalisták elleni forradalom nélkül minden fecsegés az „annexiók nélküli békéről" és a háborúnak ilyen békével való gyors befejezéséről — vagy naivitás

és tudatlanság, vagy bárgyúság és ámítás. Ha nem volna háború, Oroszország éveken, sőt évtizedeken át élhetne a kapitalisták elleni forradalom nélkül. Háborúban ez objektíve lehetetlen: vagy pusztulás, vagy forradalom a tőkések ellen. Ez a kérdés. Így vetette fel az élet.

Oroszországban a lakosság többsége, mégpedig a proletárok és a félproletárok, vagyis a munkások és a szegényparasztok, ösztönösen, érzelmeik, hajlamaik alapján rokonszenveznek a tőkések elleni forradalommal. De még nincs világos öntudat, s ezzel összefüggésben nincs határozottság sem. Ezek kialakítása — a legfontosabb feladatunk.

A kispolgárság vezérei — az értelmiség, a jómódú parasztság, a jelenlegi narodnyik pártok (köztük a szociálforradalmároké is) és a mensevik párt — jelenleg *nincsenek* a tőkések elleni forradalom mellett, sőt, részben a nép szempontjából legveszedelmesebb ellenségei a forradalomnak. A koalíciós kormány olyan „kísérlet", amely az egész népet hozzásegíti majd ahhoz, hogy különös gyorsasággal *megszabaduljon* a tőkésekkel való kispolgári megalkuvás illúzióitól.

Az országban csak akkor lesz valóban szilárd és valóban forradalmi hatalom, ha a félproletárokra támaszkodó proletariátus lesz hatalmon. Ez a hatalom valóban szilárd lesz, mert mellette lesz a nép megbízható és tudatos többsége. Szilárd lesz azért, mert nem olyan szükségszerűen ingatag „megegyezésen" fog alapulni, amilyet a tőkések a kistulajdonosokkal, a milliomosok a kispolgársággal, a Konovalovok és Singarjovok a Csernovokkal és Ceretelikkel kötöttek.

Csakis ez a hatalom lesz valóban forradalmi hatalom, mert csakis ez képes megmutatni a népnek, hogy a tömegeket sujtó mérhetetlen szenvedések idején a hatalom nem torpan meg reszketve a tőke profitja előtt. Ez a hatalom valóban forradalmi hatalom lesz, mert csakis ez fogja életre kelteni, serkenteni és megtízszerezni a tömegek forradalmi lelkesedését, ha a tömegek minden nap és minden órában látni, tapasztalni, érezni fogják, hogy a hatalom nem fél a néptől, hanem bízik benne, segít a szegényeknek életkörülményeik azonnali megjavításában,

és rászorítja a gazdagokat, hogy *egyenlő* részben viseljék a nép szenvedéseinek súlyos terhét.

Mi szilárd forradalmi hatalmat akarunk.

Mi az egyetlen lehetséges és egyetlen megbízható, szilárd forradalmi hatalmat akarjuk.

„Pravda" 50. sz.
1917 május 19. (6.)

EMLÉKEZTETŐÜL AZ ÚJSZÜLÖTTNEK... AZ „ÚJ" KORMÁNYNAK

A „Recs" írja komoly (ahogy a nép mondja — ménkűkomoly) vezércikkében:

„Reméljük, nem lesz szükség nagyobb megrázkódtatásokra a szövetségesekkel való kapcsolatainkban, ahhoz, hogy bebizonyítsuk az «annexiók és hadisarc nélküli» formula híveinek" (értsd: az új kormánynak), „hogy ez a formula gyakorlatilag nem alkalmazható."

Igazuk is van, mármint a tőkéseknek, akiknek szócsöve a „Recs". Valóban, ez a formula „gyakorlatilag nem alkalmazható"... a tőke elleni forradalom gyakorlati alkalmazása nélkül!

* * *

Miljukov beszédéből, aki nem ment, hanem akit menesztettek:

„Akármilyen szép formulákat vessünk is papírra a szövetségesek iránt érzett barátságunk kifejezésére, ha hadseregünk tétlen marad, akkor ténylegesen megszegjük kötelezettségünket. És fordítva, akármilyen szörnyű, a lojalitással összeférhetetlen szavakat írjunk is le, ha a hadsereg ténylegesen harcol, akkor természetesen ténylegesen betartjuk a szövetségesekkel szemben vállalt kötelezettségeinket..."

Úgy van! Ez a Miljukov polgártárs néha fején találja a szeget... Csernov és Cereteli polgártárs, önök igazán nem értik, milyen következtetés adódik ebből az imperialista háború kérdésében önök által elfoglalt *tényleges* álláspontot illetőleg?

* * *

Sulginnak a szervezkedő ellenforradalom ülésén mondott beszédéből[85]:

„Legyünk inkább koldusok, de koldusok a saját hazánkban. Ha önök meg tudják tartani számunkra ezt az országot és meg tudják menteni, vetkőztessenek le bennünket, ezért nem fogunk sírni."

Ne ijesztgessen, Sulgin úr! Mi önt nem „vetkőztetjük le", még akkor sem, amikor majd *mi* leszünk hatalmon, sőt jó ruhát és jó élelmet biztosítunk önnek, feltéve, hogy dolgozni fog, erejének teljesen megfelelő és szokásos munkát fog végezni! Az ijesztgetés helyénvaló Csernovékkal és Cereteliékkel szemben, mi nem vagyunk „ijedősek"!

* * *

Maklakovnak ugyanezen az ülésen (az „Állami Duma tagjainak" ülésén) elhangzott beszédéből:

„Oroszország méltatlannak bizonyult a kivívott szabadságra."

Olvasd: a parasztok és munkások nem elégítik ki Maklakov úrék várakozásait. Azt akarják, hogy Csernovék és Cereteliék „kibékítsék" a tömegeket a Maklakovokkal. Nem fog sikerülni!

* * *

Ugyanebből a beszédből:

„Sokaknak tehetnénk szemrehányásokat, de mi nem lehetünk meg Oroszországban sem a burzsoázia, sem a proletariátus, sem az egyes áramlatok, sem az egyes személyek nélkül."

Bocsásson meg Maklakov polgártárs, de „mi" (a proletariátus pártja), mi „meglehetünk Oroszországban" „burzsoázia nélkül". Ha megéri — megéli és elismeri, hogy máskülönben nem lehetett kijutni az imperialista háborúból.

* * *

Ugyanebből a beszédből:

„Azt látjuk, hogy a rossz ösztönök egész tömege kerül felszínre: azt látjuk, hogy az emberek nem akarnak dolgozni, nem akarják felismerni a haza iránti kötelességüket. Azt látjuk, hogy a szörnyű háború idején országszerte ünnepségek, tömeggyűlések folynak, a szószaporítás országa lettünk — olyan ország, amely tagadja a hatalmat és nem akar neki engedelmeskedni."

Úgy van! A „rossz ösztönök" egész tömege kerül felszínre, főként a földbirtokosoknál és a tőkéseknél. A kispolgároknak is vannak rossz ösztöneik: például az az ösztönük, hogy koalíciós kormányt alakítanak a kapitalistákkal. A proletároknak és a félproletároknak is vannak rossz ösztöneik: például lassan szabadulnak meg a kispolgári illúzióktól, lassan alakul ki bennük az a meggyőződés, hogy *minden* „hatalmat" ennek és csakis ennek az osztálynak kell kézbevennie.

* * *

Ugyanebből a beszédből:

„A hatalom egyre jobban és jobban balra fog tolódni, míg az ország egyre tovább fog tolódni jobbra."

Maklakov a tőkéseket nevezi „országnak". Ebben az értelemben igaza van. De a munkások és szegényparasztok „országa", biztosítom önt, polgártárs, ezerszer baloldalibb mint Csernovék és Cereteliék, százszor baloldalibb, mint mi. Ha megéri — megéli.

„Pravda" 50. sz.
1917 május 19. (6.)

AZ „ÚJ" KORMÁNY MÁR NEMCSAK A FORRADALMI MUNKÁSOKTÓL, HANEM A PARASZTTÖMEGEKTŐL IS ELMARADT

Itt a bizonyíték:

A május 4-i „Russzkaja Volja" — a Russzkaja Volja! — esti kiadása beszámol a most összeült parasztkongresszus küldötteinek hangulatáról:

„A küldöttek szerint a legfőbb sérelem, amely a parasztságot érte, az, hogy a forradalom gyümölcseit már valamennyi osztály aratja, csak a parasztság vár még mindig a maga jussára. Csak a parasztoknak ajánlgatják, hogy várjanak az Alkotmányozó Gyűlés összehívásáig, amely majd megoldja a földkérdést.

— Nem, ebből semmi sem lesz, nem akarunk várni, mint ahogy mások sem vártak. Földet akarunk, azonnal, haladéktalanul."

Nem kétséges, hogy a „Russzkaja Volja", a legsilányabb kapitalistákat kiszolgáló lap riportere ebben az esetben nem rágalmazza a parasztokat (nincs értelme, hogy hazudjon), hanem az igazat mondja, és *figyelmezteti* a kapitalistákat. A kongresszusról érkező *minden* hír ezt az igazságot támasztja alá.

Hasonlítsák össze ezzel az igazsággal az „új" kormány nyilatkozat-tervezetének 5. pontját:

„Az Ideiglenes Kormány az Alkotmányozó Gyűlésnek tartja fenn a döntés jogát abban a kérdésben, hogy a földet a dolgozók kezébe adják át és... intézkedni fog..." stb. (a „régi" Ideiglenes Kormány is mindig „intézkedett"...)

Az „új" kormány máris reménytelenül elmaradt még a parasztkongresszustól is!!

Sokak számára meglepő tény, de tény.

Márpedig a tények, mint az angol közmondás tartja — makacs dolgok.

„Pravda" 50. sz.
1917 május 19. (6.)

MEG AKARNAK ELŐZNI BENNÜNKET

Tegnap, május 5-én, két nagy reggeli lapban, a „Gyelo Narodá"-ban és a „Recs"-ben, az első oldalon nyilatkozat jelent meg, amelyet este a Gucskov—Szuvorin-féle „Vecsernyeje Vremja"[86] is átvett, s amely komoly figyelmet érdemel.

Ez a nyilatkozat bejelenti, hogy a „Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének a Mérnökök Szövetségével kötött megegyezése, valamint az Ideiglenes Kormány meghatalmazása alapján" Petrográdban „az ipari vállalatok normális munkamenetének helyreállítására és fenntartására Központi Bizottság" alakul.

„A Központi Bizottság — olvassuk a nyilatkozatban — a legfőbb feladatának tekinti, hogy az iparvállalatok normális munkamenetének helyreállításához és fenntartásához szükséges valamennyi rendszabályt kidolgozza és összhangba hozza, s hogy megszervezze valamennyi iparvállalat állandó hatékony *társadalmi ellenőrzését.*"

A két utolsó szó a nyilatkozatban ki van emelve. Ezek a szavak a „régi jó" cári idők szenátusi és egyéb hivatalnoki bizottságaira emlékeztetnek. Amint a cári miniszterek, kormányzók, nemesi marsallok stb. közül valamelyik csirkefogó sikkasztott, amint valamilyen közvetlenül vagy közvetve a cári kormánytól függő intézmény nagyon erősen kompromittálta magát egész Oroszország vagy egész Európa előtt — ezt azonnal nyomon követte a *„közvélemény* megnyugtatása" olymódon, hogy kineveztek egy bizottságot, amely előkelő és igen előkelő, magas és igen magas állású, gazdag és dúsgazdag „személyiségekből" állt.

És ezek a személyiségek mindig teljes sikerrel „nyugtatták meg" a közvéleményt. Mindenfajta „társadalmi ellenőrzést" annál alaposabban temettek el — okvetlenül elsőosztályú temetéssel —, minél hangzatosabbak voltak a frázisok, hogy bölcs uralkodónk megnyugtatta a „társadalom lelkiismeretét" ...

Így volt, így lesz — ez jut eszünkbe, amikor az új Központi Bizottságokról szóló fellengős nyilatkozatot olvassuk.

A kapitalista urak meg akarnak előzni bennünket. Munkáskörökben egyre inkább tudatára ébrednek annak, hogy a gyárak és a szindikátusok fölötti *proletár* ellenőrzésre van szükség. S az üzleti világ kormánykörökből és a kormányhoz közel álló körökből való „zseniális" főkolomposainak „zseniális" ötlete támadt: előzzük meg őket. Uszályként magunkkal rántjuk a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjét — ezt könnyű nyélbe ütni, amíg ott a narodnyikok és mensevikek a vezetők. „Társadalmi ellenőrzést" létesítünk: ez olyan fontosnak tűnik majd fel, olyan államférfiúi bölcseségnek, annyira miniszterhez illő, olyan komoly dolog lesz ... ezzel lassan, de biztosan eltemetünk minden igazi ellenőrzést, eltemetünk minden *proletár* ellenőrzést ... Zseniális ötlet! Teljes „megnyugtatása" a „társadalom lelkiismeretének"!

— Hogyan állítsuk össze az új „Központi Bizottságot"?

Magától értetődően demokratikusan. Hiszen mi *valamennyien* — „forradalmi demokraták" vagyunk. Ha valaki azt gondolná, hogy a demokrácia követelménye szerint 200 000 munkást húsz képviselő, 10 000 mérnököt, tőkést stb. pedig egy képviselő illet meg, akkor ez természetesen „anarchikus" tévedés lenne. Nem, az igazi demokratizmus abban áll, hogy utánozza azt, ahogyan a „forradalmi demokrácia" „új" kormányát összeállította: a munkásokat és parasztokat hadd „képviselje" 6 mensevik és narodnyik, a földbirtokosokat és tőkéseket pedig 8 kadet és októbrista; hát a legújabb statisztikai összeírás, amelyet az új munkaügyi minisztérium a régi iparügyi minisztériummal való megegyezés alapján most fejez be, nem azt bizonyítja-e, hogy Oroszország lakosságának többsége a földbirtokosokból és tőkésekből kerül ki?

Nos, ha úgy tetszik, hallgassuk meg azon intézmények „képviselőinek" *teljes* jegyzékét, amelyek a „forradalmi demokrácia" és a kormány megegyezése alapján az új Központi Bizottságban egyesültek.

A Központi Bizottságot a következő intézmények képviselőiből állították össze: 1) a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének Végrehajtó Bizottsága; 2) az Állami Duma Ideiglenes Bizottsága; 3) a Zemsztvók Összoroszországi Szövetsége; 4) a Városok Összoroszországi Szövetsége; 5) a Petrográd Városi Közigazgatás; 6) a Mérnökök Szövetsége; 7) a Tiszti Küldöttek Szovjetje; 8) az Ipar és a Kereskedelem Képviselői Kongresszusainak Tanácsa; 9) a Petrográdi Gyárosok Egyesülete; 10) a Központi Hadiipari Bizottság; 11) a Zemsztvók és Városok Szövetsége; 12) a Haditechnikai Segélybizottság; 13) a Szabad-gazdasági Egyesület...

— Ez minden?

— Minden.

Vagy talán ez nem elég a társadalom lelkiismeretének alapos megnyugtatására?

— Nos, és ha egy és ugyanaz a nagybank, egy és ugyanaz a tőkés szindikátus ötszörösen vagy tízszeresen van képviselve részvényesei útján ebben a tíz-tizenkét intézményben?

— Ó, ne firtassuk a „részleteket", amikor a dolog lényege az, hogy biztosítsuk az „állandó, hatékony *társadalmi ellenőrzést*"!

A megírás ideje: 1917 május 6. (19.)
Megjelent 1917 május 20-án (7-én), a „Pravda" 51. számában.

NYILT LEVÉL A PARASZTKÜLDÖTTEK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁNAK RÉSZVEVŐIHEZ

Elvtársak — parasztküldöttek!

Az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt Központi Bizottsága, amelynek tagja vagyok, meg akart engem bízni azzal, hogy képviseljem pártunkat a parasztkongresszuson. Mivel betegségem miatt mindeddig nem állt módomban teljesíteni ezt a megbízatást, ezzel a nyílt levéllel fordulok önökhöz, hogy üdvözöljem a parasztság összoroszországi egyesülését és röviden rámutassak azokra a mélyreható nézeteltérésekre, amelyek pártunkat a „szocialforradalmárok" és a „mensevik szociáldemokraták" pártjától elválasztják.

Ezek a mélyreható nézeteltérések a három legfontosabb kérdésre vonatkoznak: a föld, a háború és az államrendszer kérdésére.

Legyen az egész föld a népé. Az egész földesúri földnek megváltás nélkül a parasztok kezébe kell átmennie. Ez világos. A vitás az, hogy a helybeli parasztok azonnal vegyék-e kézbe az egész földet, mégpedig úgy, hogy semmiféle haszonbért sem fizetnek a földbirtokosoknak és nem várják be az Alkotmányozó Gyűlést, vagy ne vegyék?

Pártunk úgy véli, hogy igenis, vegyék a kezükbe, és azt tanácsolja a parasztoknak, hogy mindenütt azonnal vegyék kezükbe az egész földet, a lehető legszervezettebben, semmiképpen sem engedve meg a vagyon rongálását, és vessék latba minden erejüket, hogy a gabona- és hústermelés emelkedjék, mert a katonák a fronton szörnyen nélkülöznek. Az Alkotmányozó Gyűlés véglegesen meg-

állapítja majd, hogy ki rendelkezzék a földdel, viszont előzetesen, most tüstént, a tavaszi vetés érdekében, úgysem rendelkezhetik vele más, mint a helyi intézmények, mert hiszen Ideiglenes Kormányunk, a földbirtokosok és tőkések kormánya, halogatja az Alkotmányozó Gyűlés egybehívását, s mindeddig még az egybehívás időpontját sem tűzte ki.

Előzetesen csak a helyi intézmények rendelkezhetnek a földdel. A földeket feltétlenül be kell vetni. A helybeli parasztok többsége egészen jól érti a módját, hogyan kell szervezetten rendelkezni a földdel, hogyan kell felszántani és bevetni az egész földet. Ez elengedhetetlen ahhoz, hogy megjavítsuk a katonák élelmezését a fronton. Ezért semmiképpen sem szabad megvárni az Alkotmányozó Gyűlést. Egyáltalán nem tagadjuk, hogy az Alkotmányozó Gyűlés joga a föld néptulajdonba vételének és a földdel való rendelkezés feltételeinek végleges megállapítása. De előzetesen, most mindjárt, ezen a tavaszon, maguknak a helybeli parasztoknak kell a földdel rendelkezniök. A katonák a frontról küldhetnek és küldjenek is delegátusokat a falvakba.

Továbbá. Hogy az egész föld a dolgozók kezébe kerüljön, ahhoz elengedhetetlenül szükséges a városi munkások és a legszegényebb parasztok (a félproletárok) szoros szövetsége. E szövetség nélkül lehetetlen legyőzni a kapitalistákat. Ha pedig nem győzzük le őket, hiába megy át a föld a nép kezébe, az sem szabadítja meg a népet a nyomorúságtól. A földet nem lehet megenni, pénz nélkül, tőke nélkül viszont lehetetlen felszereléshez, jószághoz, vetőmaghoz jutni. Ne a kapitalistákban bízzanak a parasztok és ne a gazdag parasztokban (akik szintén kapitalisták), hanem csakis a városi munkásokban. A szegényparasztok csak velük szövetségben vívják ki, hogy a föld, a vasút, a bankok, a gyárak egyaránt a dolgozók összességének tulajdonába menjenek át, ami nélkül — ha csak a föld megy át a nép kezébe — nem lehet kiküszöbölni a nélkülözést és a nyomort.

A munkások Oroszország egyes vidékein már kezdik megvalósítani a gyárak munkás-felügyeletét (ellenőrzését). Az ilyen munkás-felügyelet előnyös a parasztoknak, növeli

a termelést és olcsóbbá teszi a cikkeket. A parasztoknak minden erejükkel támogatniok kell a munkásoknak ezt a kezdeményezését és nem szabad elhinniök a tőkések munkásellenes rágalmait.

A második kérdés — a háború kérdése.

Ez a háború hódító háború. A világ kapitalistái folytatják hódító célokból, profitjuk növelése érdekében. A dolgozó népnek ez a háború pusztuláson, borzalmakon, romboláson, elvaduláson kívül semmit nem hoz és nem is hozhat. Ezért pártunk, a tudatosan gondolkodó munkások pártja, a szegényparasztok pártja, határozottan és feltétlenül elítéli ezt a háborút, nem hajlandó igazolni az egyik ország tőkéseit a másik ország tőkéseivel szemben, nem hajlandó támogatni egyetlen ország tőkéseit sem, arra törekszik, hogy mielőbb befejezzék a háborút, úgy, hogy minden országban megdöntik a kapitalistákat, minden országban munkásforradalmat hajtanak végre.

Mostani, új Ideiglenes Kormányunkban 10 miniszter tartozik a földbirtokosok és kapitalisták pártjához, 6 pedig a „narodnyikok" („szociálforradalmárok") és „mensevik szociáldemokraták" pártjához. Meggyőződésünk szerint a narodnyikok és a mensevikek súlyos és végzetes hibát követnek el, amikor belépnek a kapitalisták kormányába és általában hajlandók támogatni ezt a kormányt. Az olyan emberek mint Cereteli és Csernov, abban reménykednek, hogy majd rábírják a kapitalistákat ennek a hódító háborúnak mielőbbi és minél becsületesebb befejezésére. De a narodnyik és a mensevik pártnak ezek a vezérei tévednek: valójában segítségére vannak a kapitalistáknak abban, hogy előkészítsék az orosz csapatok támadását Németország ellen, vagyis hogy elhúzzák a háborút, növeljék azokat a hallatlanul súlyos áldozatokat, amelyekkel a háború az orosz népre nézve jár.

Meggyőződésünk, hogy a világ kapitalistái becsapják a népet, amikor gyors és igazságos békét ígérnek, valójában pedig elhúzzák a hódító háborút. Az orosz kapitalisták, akiknek kezükben volt a régi Ideiglenes Kormány és akik változatlanul kezükben tartják az új kormányt is, még csak nyilvánosságra sem akarták hozni azokat a titkos szerződéseket, amelyeket a volt cár, Romanov Miklós

kötött Anglia, Franciaország és más országok tőkéseivel abból a célból, hogy a töröktől elhódítsa Konstantinápolyt, az osztrákoktól elvegye Galíciát, a töröktől Örményországot és így tovább. Az Ideiglenes Kormány megerősítette és megerősíti ezeket a szerződéseket.

Pártunk véleménye szerint ezek ugyanolyan bűnös rablószerződések, mint amilyeneket a rabló német tőkések és rabló császáruk, Vilmos kötöttek szövetségeseikkel.

Nem szabad a munkások és parasztok vérét a kapitalisták ilyen rabló céljaiért ontani.

Minél hamarabb be kell fejezni ezt a bűnös háborút, de *nem* úgy, hogy különbékét kötünk Németországgal, *hanem általános békével*, mégpedig nem a tőkések békéjével, hanem a dolgozó tömegek békéjével a tőkések *ellen*. Ennek egy útja van: az, hogy az egész hatalom átmegy a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek kezébe mind Oroszországban, mind más országokban. Csak ezek a Szovjetek képesek valóban megakadályozni, hogy a kapitalisták becsapják a népet, hogy a tőkések elhúzzák a háborút.

És itt elérkeztünk az általam említett harmadik és utolsó kérdéshez: az államrendszer kérdéséhez.

Oroszországnak demokratikus köztársasággá kell lennie. Ezzel egyetért még azoknak a földbirtokosoknak és tőkéseknek a többsége is, akik mindig a monarchia hívei voltak, de most meggyőződtek róla, hogy Oroszország népe semmi áron sem engedi meg a monarchia visszaállítását. A tőkések most minden erőfeszítésükkel azon vannak, hogy a köztársaság Oroszországban minél jobban hasonlítson a monarchiára és minél könnyebben lehessen újból monarchiává változtatni (ez sok országban előfordult, nem is egyszer). Ezért akarják a tőkések fenntartani a nép *fölött* álló hivatalnoki kart, a rendőrséget és az állandó hadsereget, amely el van szakítva a néptől és nem választott tábornokok meg tisztek parancsnoksága alatt áll. Márpedig a tábornokok és tisztek, ha nem választottak, majdnem mindig a földbirtokosok és a tőkések közül kerülnek ki. Ezt még a világ minden köztársaságának tapasztalatából is tudhatjuk.

Pártunk, a tudatosan gondolkozó munkások és sze-

gényparasztok pártja, ezért másféle demokratikus köztársaságra törekszik. Mi olyan köztársaságot akarunk, amelyben nem lehet a néppel kegyetlenkedő rendőrség; amelyben a hivatalnokokat egytől-egyig, a legkisebbektől a legnagyobbakig, választják és a nép követelésére bármikor leválthatók, és fizetésük nem magasabb egy jó munkás fizetésénél; amelyben a hadsereg egész tisztikarát szintén választják s a néptől elszakadt és a néppel szemben ellenséges osztályok parancsnoksága alá rendelt állandó hadsereget általános népfelfegyverzés, népi milícia váltja fel.

Mi olyan köztársaságot akarunk, amelyben az államban minden hatalom, lent mint fent, teljes egészében és kizárólag a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek kezében van.

A munkások és a parasztok — a lakosság többségét alkotják. A hatalomnak az ő kezükben kell lennie, nempedig a földbirtokosok, nempedig a tőkések kezében.

A munkások és a parasztok — a lakosság többségét alkotják. A hatalomnak és a kormányzásnak az *ő Szovjetjeik* kezében kell lennie, nempedig hivatalnokok kezében.

Ezek a mi nézeteink, parasztküldött elvtársak! Szilárd meggyőződésünk, hogy a tapasztalat hamarosan megmutatja a nép legszélesebb tömegeinek, hogy a narodnyikok és a mensevikek politikája hibás. A tapasztalat hamarosan megmutatja a tömegeknek, hogy megmenteni Oroszországot, amely ugyanúgy, mint Németország és más országok, a pusztulás szélén áll, megmenteni a háborútól elgyötört népeket — nem lehet a kapitalistákkal való egyezkedés útján. Csak az mentheti meg a népeket, ha az egész államhatalom közvetlenül a lakosság többségének kezébe megy át.

Petrográd, 1917 május 7.

N. Lenin

Megjelent 1917 május 24-én (11-én), a „Szoldatszkaja Pravda" 19. számában.

„TÉNYLEGES FEGYVERSZÜNET"

A „Novaja Zsizny" május 7-i számában az „új" kormány miniszterei vel folytatott beszélgetéseket közöl. Lvov miniszterelnök kijelentette: „az országnak ki kell mondania parancsoló szavát és harcba kell küldenie hadseregét."

Ez az új kormány „programjának" lényege. Offenzíva, offenzíva, offenzíva!

És Lvov miniszter, ennek az imperialista programnak védelmében, amelyet most Csernovék és Cereteliék is védelmeznek, a legnagyobb erkölcsi felháborodás hangján kel ki *„a fronton létrejött tényleges fegyverszünet"* ellen!

Gondolkozzék minden orosz munkás, minden paraszt komolyan az *offenzívának* ezen a programján, a miniszteretnek a „tényleges fegyverszünet" ellen irányuló e dörgedelmes beszédein.

A háborúban az emberek millióit ölték meg és tették nyomorékká. A háború hallatlan nyomorúságot zúdított az emberiségre, és különösen a dolgozó tömegekre. A kapitalisták botrányosan magas profitot húznak a háborúból. A katonák a végsőkig elgyötrődtek és kimerültek.

Mi rossz van a tényleges fegyverszünetben? Mi rossz van abban, hogy a mészárlás abbamaradt? Mi rossz van abban, hogy a katonák legalább egy kis lélekzetvételhez jutottak?

Azzal hozakodnak majd elő velünk szemben, hogy a fegyverszünet csak egy fronton következett be és ezért különbékével fenyeget. De ez az ellenvetés nyilván nem helytálló. Hiszen, ha sem az orosz kormány, sem az orosz munkások és parasztok *nem akarnak* különbékét a német

tőkésekkel — (az ilyen béke ellen, mint tudjuk, pártunk is tiltakozott nem is egyszer és nemcsak a „Pravda" cikkeiben, hanem konferenciánk határozatában is*, amely a Párt egészének álláspontját fejezte ki) —, ha Oroszországban senki sem akar különbékét kötni egyetlen ország kapitalistáival, akkor hogyan, milyen úton-módon, milyen csoda által jöhet létre ilyen béke?? Ki erőszakolhatja ránk??

Az ellenvetés szemmelláthatóan tarthatatlan, nyilvánvaló kiagyalás, kísérlet arra, hogy port hintsenek az emberek szemébe.

Továbbá. Miért „fenyeget" az egy fronton létrejött tényleges fegyverszünet különbékével ezen a fronton, *s miért nem fenyeget azzal, hogy a tényleges fegyverszünet továbbterjed valamennyi frontra?*

A tényleges fegyverszünet ingatag, átmeneti állapot. Ez vitathatatlan. Átmeneti állapot, de mire vezet? Különbékére nem vezethet, ha *nincs* meg erre vonatkozólag a kölcsönös megegyezés a két kormány vagy a két nép között. De miért ne lehetne ez a fegyverszünet átmenet a *valamennyi* fronton létrejövő tényleges fegyverszünethez? Nemde, ebbe minden bizonnyal *valamennyi* nép beleegyezne, valamennyi vagy a legtöbb kormánnyal szemben?

Az egy fronton folyó lövészárok-barátkozás átmenet lehet és átmenetnek is kell lennie a valamennyi fronton folyó lövészárok-barátkozásra. Az egy fronton megvalósult tényleges fegyverszünet átmenet lehet és átmenetnek is kell lennie a valamennyi fronton megvalósuló tényleges fegyverszünetre.

A népek megpihennének a vérfürdő után. A forradalmi munkásság *valamennyi* országban még jobban felemelné fejét, megerősödne befolyása, megszilárdulna benne az a hit, hogy a munkásforradalom a fejlettebb tőkés országokban lehetséges és szükséges.

Mi rossz van az ilyen átmenetben? Miért ne mozdítsuk elő erőnktől telhetően az *ilyen* átmenetet?

Azzal hozakodnak majd elő, hogy először is, a tényleges fegyverszünet valamennyi fronton most a német tőké-

* Lásd ebben a kötetben 275. old. — *Szerk.*

seket segítené, mert eddig ők rabolták össze a legtöbb zsákmányt. Ez nem igaz, mert az angol tőkések többet raboltak (az afrikai német gyarmatokat, a csendesóceáni német szigeteket, Mezopotámiát, Szíria egy részét stb.) és — a német tőkésektől eltérően — egyáltalán semmit sem veszítettek. Másodszor pedig, ha a német kapitalisták több hajthatatlanságról tennének tanuságot, mint az angolok, akkor a forradalmi erjedés növekedése Németországban még jobban fokozódna. A forradalmi erjedés Németországban szemlátomást növekszik. Az orosz csapatok offenzívája gátolja ezt a növekedést. A „tényleges fegyverszünet" meg fogja gyorsítani ennek a forradalmi erjedésnek a növekedését.

Harmadszor, Németország helyzete, a fokozódó éhínség, a gazdasági leromlás és ziláltság szempontjából a legkétségbeejtőbb és a legkilátástalanabb, rosszabb mint bármely más ország helyzete, különösen azóta, hogy Amerika belépett a háborúba. A „tényleges fegyverszünet" nem küszöböli ki Németország gyengeségének *ezt* a főforrását, hanem, éppen fordítva, inkább javítja a többi ország helyzetét (szabad behozatal) és rontja a német tőkések helyzetét (nincs honnan behozni, nehezebb lesz eltitkolni a nép előtt az igazságot).

Az orosz nép két program között választhat. Az egyik — a tőkések programja, amelyet Csernovék és Cereteliék átvettek. Ez — az offenzíva programja, az imperialista háború elhúzásának, a mészárlás folytatásának programja.

A másik — az egész világ forradalmi munkásainak programja, amelyet Oroszországban a mi pártunk képvisel. Ez a program: fejleszteni a lövészárok-barátkozást (nem engedve meg a németeknek, hogy becsapják az oroszokat), barátkozni olymódon, hogy felhívásokat cserélünk ki, kiterjeszteni mind a lövészárok-barátkozást, mind a tényleges fegyverszünetet valamennyi frontra, ezt minden módon elősegíteni, meggyorsítani ezzel a munkásforradalom kibontakozását valamennyi országban, ezzel lehetővé tenni, hogy valamennyi hadviselő ország katonái legalább átmenetileg lélekzethez jussanak, meggyorsítani Oroszországban a hatalomnak a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek kezébe való átmenetét,

meggyorsítani ezzel a valóban igazságos, valóban általános, a dolgozók, nempedig a tőkések érdekeit szolgáló béke megkötését.

A mi kormányunk, Csernovékkal és Cereteliékkel, a narodnyikokkal és a mensevikekkel egyetemben, az első program mellett van.

Az orosz népnek és Oroszország (és nemcsak Oroszország) valamennyi népének többsége, vagyis a munkások és a szegényparasztok többsége, kétségtelenül a második program mellett száll síkra.

Minden nap közelebb hozza *ennek a programnak* a győzelmét.

„Pravda" 52. sz.
1917 május 22. (9.)

A KÜLPOLITIKA TITKAI

Milyen kár, hogy a tömegek nem olvashatják sem a diplomácia történetével foglalkozó könyveket, sem a kapitalista lapok vezércikkeit! És még nagyobb kár — ez a szó egyébként az adott esetben túlságosan enyhe —, hogy a szociálforradalmár és a mensevik szociáldemokrata miniszterek, miniszterképes kollégáikkal együtt, hallgatnak a diplomácia történetének olyan tényeiről, a diplomata világ „nagyságainak" olyan cikkeiről, amelyeket pedig jól ismernek.

A „Recs" közli a „Birzsovká"-nak, véleménye szerint, hiteles jelentését, amelynek valódi értelme az, hogy Anglia egyáltalán nem vonakodik lemondani „Törökország feldarabolásáról és Ausztria-Magyarország felosztásáról"; vagyis Anglia hajlandó hozzájárulni ahhoz, hogy Oroszország *ne* kapja meg azokat a területeket (Konstantinápoly, Örményország, Galícia), amelyek annektálását a korábbi szerződésekben megígérték. *Ebben* az értelemben — és csakis ebben az értelemben — Anglia hajlandó felülvizsgálni a szerződéseket.

És a „Recs" felháborodik:

„Ez hát az új jelszó győzelmének első eredménye" (tudniillik az annexiók és hadisarc nélküli béke jelszaváé). „Az egyezmények felülvizsgálása valószínűleg meg fog történni: az ehhez szükséges «előkészítő lépéseket» most még csak nem is mi tesszük, hanem szövetségeseink. De a felülvizsgálat eredménye nem azt jelenti, hogy egyaránt" (figyelem! figyelem!) „lemondunk mindazokról a komoly feladatokról, amelyeket valamennyi szövetséges kitűzött, hanem azt, hogy egyoldalúan" (hát nem gyöngyszem ez?) „lemondunk a Délkelet-

Európában kitűzött feladatokról" (értsd: Ausztriában és Törökországban, vagyis Örményország, Konstantinápoly és Galícia elrablása) „azoknak a feladatoknak javára, amelyeket már nem mi, hanem szövetségeseink tűztek ki más helyeken és a gyarmatokon.

Nevezetesen, a sajtóban már szóba került annak lehetősége, hogy szövetségeseink lemondanak a Kis-Ázsiában kitűzött feladatokról. Igaz, azokat a nyilatkozatokat, amelyeket erről állítólag Albert Thomas a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjében tett és amelyeket a moszkvai lapok közöltek, mindeddig hivatalosan nem erősítették meg. De ami Angliát illeti, ilyen lemondásra aligha lehet számítani is. Anglia azon a helyes nézeten van, hogy azt, amit meg akarunk szerezni, előbb el kell foglalni" (figyelem! figyelem!) — „és Anglia csapatai már most elfoglalják Mezopotámiának és Palesztinának azokat a részeit, amelyek létérdekei" (értsd: tőkéseinek érdekei) „szempontjából fontosak. Ilyen körülmények között, ha lemondana arról, hogy *más* (a „Recs" kiemelése) szövetségesek létérdekeinek kielégítéséért harcoljon ezen a területen, lemondása természetesen szintén egyoldalú lenne, csak neki magának lenne előnyös."

Valóban, Miljukovnak, vagy másnak, aki ezeket a sorokat írta, — még életében szobrot kellene állítani ... őszinteségéért. Éljenek, éljenek a „Recs" őszinte diplomatái! (De miért őszinték? Azért, mert dühösek, hogy Miljukov elvesztette a miniszteri tárcát) ...

Mindaz, amit az idézett sorokban mondottak, igazság, amelyet megerősít a legutóbbi évek diplomáciájának egész története — és a legutóbbi évek *külföldi tőkebefektetéseinek története is*. Anglia mindenesetre nem mond le Palesztina és Mezopotámia elrablásáról (annektálásáról), de az oroszokat hajlandó megbüntetni (a német-orosz határon létrejött „tényleges fegyverszünetért") azzal, hogy megfosztja Galíciától, Konstantinápolytól, Örményországtól stb. — ez a „Recs" idézett sorainak egyszerű és világos, nem diplomatikus, hanem orosz nyelven kifejezett értelme.

Az orosz tőkések pedig, akiknek a „Recs" a szócsöve, nehezen fékezik haragjukat, kifecsegik a külpolitika titkait, dühöngenek és toporzékolnak, odamondogatnak az angol tőkéseknek: ez, úgymond, „egyoldalú", nektek „előnyös", de *másoknak* nem.

Munkás elvtársak, katona elvtársak! Gondolkozzatok alaposan a „Recs" *jólértesült* diplomatáinak és volt miniszteréinek ezeken a kivételesen nyilt, kivételesen igaz nyilatkozatain. Gondolkozzatok alaposan ezen a pompás leleplezésen, amely nemcsak az orosz, hanem az angol tőkések *igazi* háborús *céljait* is felfedi.

Elvtársak, orosz katonák! Akartok-e harcolni azért, hogy az angol tőkések magukhoz ragadják Mezopotámiát és Palesztinát? Akarjátok-e támogatni Lvov, Csernov, Tyerescsenko, Cereteli orosz kormányát, amely a tőkés érdekekhez kötötte magát és amely *fél* nyiltan megmondani a „Recs" által kifecsegett igazságot.

„Pravda" 53. sz.
1917 május 23. (10.)

AZ EGYIK TITKOS SZERZŐDÉS

Tudott dolog, hogy a „forradalmi" Ideiglenes Kormány első szava a külpolitika kérdésében az a nyilatkozat volt, amely szerint a volt cár, II. Miklós által a „szövetséges" kapitalistákkal kötött minden titkos szerződés érvényben marad, s az új Oroszország szentül és csorbítatlanul teljesíteni fogja ezeket a szerződéseket.

Tudott dolog továbbá, hogy „honvédőink" nagy hévvel támogatják Miljukovék álláspontját, akik nem hajlandók nyilvánosságra hozni a titkos szerződéseket. Ezek a gyász-szocialisták odáig süllyedtek, hogy a titkos diplomáciát védelmezik, mégpedig a volt cár titkos diplomáciáját.

Miért őrzik az imperialista háború védelmezői ilyen buzgón a szerződések titkát?

Akarjátok tudni, munkás és katona elvtársak miért?

Ismerkedjetek meg legalább az egyik ilyen nagylelkű szerződéssel: arról a szerződésről beszélünk, amelyet „mi" Olaszországgal (vagyis az olasz tőkésekkel) kötöttünk 1915 elején.

A burzsoá demokrata V. Vodovozov úr, a „Gyeny" című lapban (1917 május 6-án), a „Novoje Vremjá"-ban közölt anyag alapján, ismerteti ennek a szerződésnek a tartalmát:

„A szövetségesek biztosították Olaszországnak Dél-Tirolt Trienttel együtt, az egész partvidéket, Dalmácia északi részét Zára és Spalato városokkal, Albánia északi részét Valonával együtt, az égei-tengeri szigeteket a kisázsiai partoknál, ezenkívül pedig előnyös vasúti koncessziót kisázsiai Törökországban — ezt a vérdíjat alkudta ki magának Olaszország. Ez a

területi gyarapodás sokszorosan felülmúlja mindazokat a nemzeti igényeket, amelyeket Olaszország azelőtt bármikor is támasztott. Azokon a területeken kívül (Dél-Tirol és Trieszt), amelyeken mintegy 600 000 olasz él, Olaszország a szerződés szerint több mint egymillió lakossal rendelkező olyan területeket kap, amelyeknek lakossága egészen más nemzetiséghez és valláshoz tartozik. Ide tartozik például Dalmácia, amelynek lakossága 97%-ban szerb nemzetiségű, az olaszok száma pedig alig haladja meg a 2%-ot. Egészen természetes, hogy az Olaszországgal kötött szerződés, amelyet nemcsak Szerbia hozzájárulása, de Szerbia tudta nélkül is kötöttek, ott a legnagyobb elkeseredést és izgalmat váltotta ki. Pasics a szkupscsinában annak a reményének adott kifejezést, hogy a szerződésről szóló hír hamis, mivel maga Olaszország is a nemzeti elv jegyében egyesült, és nem követhet el semmi olyasfélét, ami alapjában megdöntené ezt az elvet. De Pasics tévedett: a szerződést megkötötték.

Ez a jelenlegi háborúra vonatkozó egyetlen olyan szerződés, amelynek tartalmát ismerjük, és ez a szerződés durván rabló jellegű. Ugyanilyen ragadozó ösztönök nyilvánulnak-e meg a többi szerződésben, vagy sem — azt nem tudjuk. Mindenesetre a demokrácia számára, amely az «annexiók nélküli béke» jelszavát írja zászlajára, rendkívül fontos lenne ezt megtudni."

„Nem tudjuk" mennyire rabló jellegű a többi titkos szerződés? — Dehogynem, Vodovozov úr, mi jól tudjuk: a Perzsia és Törökország felosztásával, Galícia és Örményország meghódításával kapcsolatos titkos szerződések éppen olyan piszkos rablószerződések, mint az Olaszországgal kötött rablószerződés.

Katona és munkás elvtársak! Azt mondják nektek, hogy ti a „szabadságot" és a „forradalmat" védelmezitek? Valójában a cár sötét szerződéseit védelmezitek, amelyeket úgy rejtegetnek előttetek, mint valami titkos betegséget.

„Pravda" 59. sz.
1917 május 23. (10.)

MINISZTERI HANG

Az „Izvesztyija Petrogradszkovo Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkih Gyeputatov" című lap szerkesztői kezdik elsajátítani a miniszteri hangot. Nem tetszik nekik a „Pravda"; elítélik „éles kirohanásait az Ideiglenes Kormány ellen".

Bírálni azt, ami nem tetszik — minden közíró szent joga. De miért teszik magukat nevetségessé azzal, hogy miniszteri hangnemben elítélik a „kirohanásokat", és nem mondanak érdemleges bírálatot? Nem lenne jobb, ha megkísérelnék elemezni érveinket? akár csak egyetlen határozatunkat? akár csak az osztályharcra vonatkozó egyetlen utalásunkat?

„*Ma* pusztul az ország" — írja az „Izvesztyija" vezércikke. Igaza van. És éppen ezért nem okos dolog rábízni magunkat ma a kispolgárságnak, a narodnyikoknak és mensevikeknek a tőkésekkel való paktálására. Ezen az úton nem lehet megmenteni az országot a pusztulástól.

„Pravda" 53. sz.
1917 május 23. (10.)

NAPÓLEON KERESTETIK

Miljukov volt miniszter lapja dühtől tajtékozva támadja a mensevikeket és a szociálforradalmárokat, akik bizonyos személyeket kitessékeltek a kormányból, és ezért nem egészen . . . „óvatos" kijelentésekre ragadtatja magát.

„Tűrhetjük-e a bűnös propagandát?.." — olvassuk egy május 9-én megjelent, aláírás nélküli cikkben a lövészárokbarátkozásról. — „Hát nem fognak ennek véget vetni? Hát nem lehetünk meg Napóleon nélkül? Hát mindig csak beszélni fogunk a vasfegyelemről?!!"

Finom, nagyon finom célzás Kerenszkijnek a vasfegyelemről mondott szomorú hírnévre szert tett szavaira.

A „Recs" hű, pontos képet tár az olvasók elé arról, hogy mi történik a „mi" „új" kormányunkban. Szívből köszönjük a „Recs"-nek ezt az őszinteséget, amely az ilyen lapban ritka mint a fehér holló, és amelyre rendkívüli körülmények szolgáltattak okot.

Kerenszkij az „új" kormányban, Csernovra és Ceretelire támaszkodva, a hadsereg „vasfegyelmét" hirdeti (az imperialista offenzíva-program megvalósítása érdekében).

A földbirtokosok és a tőkések, akiknek 10 miniszteri tárcájuk van 16 közül, dühödten tajtékoznak Kerenszkij ellen: „Hát mindig csak beszélni fogunk a vasfegyelemről?"

Nem világos-e, hogy ez a mondat egyenes felhívás Kerenszkijhez vagy a „megfelelő" tábornokokhoz, hogy vállalják Napóleon szerepét? a szabadság hóhérának szerepét? a munkásgyilkos szerepét?

„Pravda" 53. sz.
1917 május 23. (10.)

SEMMI SEM VÁLTOZOTT

Most, hogy „szocialista" miniszterek vannak a kormányban[87], más nótát fogunk húzni — ezt erősítgették és erősítgetik előttünk a „honvédők". Alig múlt el néhány nap, máris látszik, hogy ezek a bizonykodások hamisak voltak.

Tudjuk, milyen felháborodást váltott ki a katonák és munkások között Miljukov volt miniszternek az a nyilatkozata, hogy nem akarja és nem fogja nyilvánosságra hozni azokat a titkos szerződéseket, amelyeket a volt cár, Miklós kötött az angol és francia tőkésekkel. És most? Mit mond most erről a kérdésről Tyerescsenko úr, az *új* külügyminiszter, Szkobelev és Cereteli minisztertársa?

Tyerescsenko elismeri, hogy „ez a kérdés (vagyis a titkos szerződések kérdése) felkorbácsolja a szenvedélyeket". De mit tesz ezeknek a szenvedélyeknek a megnyugtatására? Egyszerűen *megismétli* azt, amit az éppen megbuktatott Miljukov mondott:

— „A szerződések azonnali nyilvánosságra hozatala szakítást jelentene a szövetségesekkel" — jelentette ki Tyerescsenko az ujságírókkal folytatott beszélgetésben.

A „szocialista" miniszterek pedig hallgatnak és fedezik a titkos diplomácia rendszerét.

A koalíciós kormány semmi változást sem hozott. A cár titkos szerződései szentek maradnak számára.

És önök azt szeretnék, uraim, hogy mindez ne „korbácsolja fel a szenvedélyeket"? Minek nézik önök az öntudatos munkásokat és katonákat? Vagy valóban „fellázadt rabszolgáknak" tartják őket?

„Pravda" 54. sz.
1917 május 24. (11.)

SAJNÁLATOS ELTÉRÉS A DEMOKRATIZMUSTÓL

Az „Izvesztyija" mai száma beszámol a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje katonai tagozatának üléséről. Ezen az ülésen, többek között:

„Megvitatták azt a kérdést, hogy *vállalhatnak-e katonák milícia-szolgálatot.* A Végrehajtó Bizottság a következő határozati javaslatot terjeszti az ülés elé:

Tekintettel arra, hogy a katonáknak *közvetlen* rendeltetésüket kell teljesíteniök, a Katonaküldöttek Szovjetjének Végrehajtó Bizottsága *állást foglal az ellen, hogy katonák részt vegyenek* a milíciában, és javasolja, hogy a milícia kötelékébe tartozó minden katonát *haladéktalanul irányítsanak vissza alakulatához.*

A határozati javaslatot rövid vita után elfogadták azzal a *módosítással,* hogy a *frontszolgálat alól felmentett és sebesült katonák* vállalhatnak milícia-szolgálatot."

Igen nagy kár, hogy a módosítás és a határozat pontos szövegét nem közölték. Még nagyobb kár, hogy a Végrehajtó Bizottság előterjesztett, a gyűlés pedig elfogadott egy olyan határozati javaslatot, amely teljes eltérést jelent a demokratizmus alapelveitől.

Aligha akad Oroszországban olyan demokratikus párt, amely ne ismerné el azt a programkövetelést, hogy az állandó hadsereget a nép általános felfegyverzésével kell felváltani. Aligha akad olyan szociálforradalmár vagy mensevik szociáldemokrata, aki rászánná magát arra, hogy állást foglaljon ez ellen a követelés ellen. Csak az a baj, hogy „manapság" „bevett" dolog — a „forradalmi demokráciáról" pufogtatott frázisok kíséretében „elvben" elismerni a demokratikus programokat (nem is szólva a szocializmusról), a gyakorlatban pedig megtagadni azokat.

Állást foglalni a katonáknak a milíciában való részvétele ellen azon az alapon, hogy „a katonáknak közvetlen rendeltetésüket kell teljesíteniök", annyi mint teljesen megfeledkezni a demokrácia elveiről és akaratlanul, talán öntudatlanul, az állandó hadsereg álláspontjára helyezkedni. A katonáskodás hivatás; a katona közvetlen rendeltetése *nem* a közszolgálat — ez az állandó hadsereg híveinek nézete. Ez nem demokratikus felfogás. Ez a Napóleonok felfogása. Ez a régi rendszer híveinek és a tőkéseknek a felfogása, akik arról álmodoznak, hogy könnyen visszatérhessenek a köztársaságtól az alkotmányos monarchiához.

A demokrata elvileg ellene van az ilyen felfogásnak. A katonák részvétele a milíciában a hadsereg és a nép közé emelt válaszfal lerombolásának kérdése. Ez annak a kérdése, hogy szakítsunk az átkos mult „kaszárnyájával", amelyben a néptől elválasztva, a nép ellen „képezték ki", idomították, szoktatták vakfegyelemre az állampolgároknak egy külön rétegét azzal a „közvetlen rendeltetéssel", hogy csak katonai hivatást töltsenek be. A katonák részvétele a milíciában döntő kérdés, mert itt nevelődnek át a „katonák" milicista polgárokká, a lakosság pedig nyárspolgárokból felfegyverzett polgárokká. A demokrácia üres és hazug frázis vagy félrendszabály marad, ha az *egész* nép nem jut hozzá haladéktalanul és feltétlenül ahhoz a lehetőséghez, hogy megtanulja a fegyverforgatást. Ez pedig a katonáknak a milíciában való rendszeres, állandó és széleskörű részvétele nélkül nem érhető el.

Talán azzal az ellenvetéssel fognak előhozakodni, hogy nem lehet *elvonni* a katonákat *közvetlen* kötelezettségeiktől. De erről szó sincs. Nevetséges erről külön beszélni, ahogy nem beszélnek külön arról, hogy az orvos nem mehet el a súlyos beteg ágya mellől leadni a szavazócéduláját, vagy arról, hogy a munkásnak mindaddig, míg más munkás fel nem váltja, nincs joga abbahagyni a termelést — amelynek folyamatosságát mindenki feltétlenül szükségesnek tartja — azért, hogy politikai jogait gyakorolja. Az ehhez hasonló kifogások egyenesen komolytalanok, sőt rosszhiszeműek lennének.

A milíciában való részvétel a demokrácia egyik leg-

fontosabb és legalapvetőbb követelése, a szabadság egyik leglényegesebb biztosítéka. (Tegyük hozzá zárójelben, hogy nincs jobb módszer a hadsereg tisztán katonai képességeinek és harci erejének fokozására, mint hogy az állandó hadsereget általános népfelfegyverzéssel váltjuk fel és a népet katonákká képezzük ki; minden valóban forradalmi háborúban alkalmazták és alkalmazni fogják ezt a módszert.) Haladéktalanul, feltétlenül, mindenütt hozzá kell látni a népi milícia szervezéséhez, minden eszközzel elő kell mozdítani a katonák részvételét a milíciában — ez életbevágó érdeke mind a munkásoknak, mind a parasztoknak, mind a katonáknak, a lakosság óriási többségének, amely nincs érdekelve a földbirtokosok és tőkések profitjának védelmében.

A megírás ideje: 1917 május 10. (23.)
Megjelent 1917 május 25-én (12-én), a „Pravda" 55. számában.

A SZOCIÁLSOVINISZTÁK RÉSZVÉTELÉVEL MEGTARTANDÓ NEMZETKÖZI SZOCIALISTA KONFERENCIA ÖSSZEHÍVÁSÁRÓL

Az „Izvesztyija Petrogradszkovo Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkih Gyeputatov" c. lap mai számában közli a Végrehajtó Bizottságnak azt a „Határozatát", amely egy nemzetközi konferencia összehívása céljából bizottság alakítását mondja ki. Ebbe a bizottságba, többek között, meghívják pártunk képviselőjét is. Magától értetődik, hogy pártunk nem vesz részt sem a bizottságban, sem általában a burzsoázia oldalára átpártolt „szocialista" miniszterek részvételével megtartandó konferencián. Mindenkinek, aki érdeklődött pártunk iránt és olvasta az Internacionále helyzetéről hozott határozatát, tudnia kell ezt.

Pártunk Központi Bizottsága már néhány nappal ezelőtt egyhangúlag elhatározta, hogy delegátust küld a Zimmerwaldi Konferenciára azzal a megbizatással, hogy ha a konferencia a szociálsovinisztákhoz való bármilyen közeledés, vagy az ügyeknek velük együtt történő bármilyen megvitatása mellett foglal állást — azonnal hagyja el a konferenciát és lépjen ki a Zimmerwaldi Egyesülésből.

A megirás ideje: 1917 május 10. (23.)
Megjelent a „Pravda" 55. számában.

BESZÉD A PUTYILOV-GYÁR GYŰLÉSÉN 1917 MÁJUS 12 (25)

RÖVID UJSÁGHÍR

Lenin kifejtette a bolsevikok felfogásának alapjait a háború, a béke és a koalíciós kormány kérdésében.

Beszédének első részében Lenin röviden elmondotta, miért utazott Németországon át, majd rátért a háborúra és megvilágította annak rabló mivoltát. Azután kitért arra a kérdésre, hogyan lehet a háborút befejezni és kifejtette azt a gondolatot, hogy ennek egyetlen módja: valamennyi hadviselő ország munkásainak szövetsége.

Ezután Lenin azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy mi akadályozza a világ munkásainak ezt a szövetségét és nagy vonásokban ismertette azokat az utakat, amelyeken ehhez a szövetséghez el lehet és el kell jutni.

Ez az út — nem a munkások megegyezése a tőkésekkel és nem a paraszt-katonák megegyezése a földbirtokosokkal, hanem a munkások és parasztok harca elnyomóik ellen.

A koalíciós kormány — a szocialisták és a tőkések megegyezése, a forradalom megfojtása.

Ha a munkások és parasztok hatalomra jutnak, ez lehetővé teszi országunknak, hogy megoldjuk halasztást nem tűrő problémáinkat — a földkérdést, a föld átadását a parasztoknak és a háborúval összefüggő egyéb kérdéseket: a közellátás kérdését, a munkások helyzete megjavításának stb. kérdését.

„Szoldatszkaja Pravda" 26. sz.
1917 június 1. (május 19.)

A PROLETARIÁTUS PÁRTJA A KERÜLETI DUMÁK VÁLASZTÁSAIN

Pártunk önálló listákkal vesz részt a választásokon. A Központi Bizottság titkárságához beérkezett előzetes jelentések szerint a tizenkét kerület közül négyben (a moszkvai, a rozsgyesztvói, a kolpini és a porohovi kerületben) a listákat úgy állítottuk össze, hogy semmiféle blokkban sem veszünk részt. Valamennyi többi kerületben blokkra lépünk, de *csak* internacionalistákkal: mégpedig hat kerületben (a 2. városi, a narvai, a petrográd-városrészi, a moszkvai, az 1. városi és a vaszilijszigeti kerületben) a „kerületköziekkel"[68] (akik, mint tudjuk, a leghatározottabban elítélik azt, hogy a narodnyikok és a mensevikek beléptek a tőkés kormányba); továbbá, négy kerületben (a viborgi, a nyevai, az 1. városi és a vaszilijszigeti kerületben) az internacionalista mensevikekkel, akik szembenállnak a „szocialista" miniszterializmussal, egy kerületben pedig (a nyevaiban) a szociálforradalmárok pártjához tartozó internacionalistákkal is, akik elítélik pártjuk „miniszterializmusát".

A más pártokhoz tartozó internacionalistákkal való ilyen egyesülés teljesen megfelel mind konferenciáink (a petrográdi és az összoroszországi konferencia) határozatainak, mind pedig a proletárpárt elvi vonalának, amely a mensevikek és narodnyikok kispolgári „honvédelme" és miniszterializmusa ellen irányul.

Az a propaganda, amelyet többek között a „Novaja Zsizny" is folytatott, hogy „baloldali-blokkot" kell alakítani, természetesen nem ingathatta meg pártunk határozatát. Helytelen, gyökerében helytelen az a vélemény, hogy a községi választások „nem olyan kimondottan

politikai jellegűek" (mint az Alkotmányozó-gyűlési választások). Éppen így az sem igaz, hogy „az egyes szocialista (??) pártok községi programjai alig különböznek egymástól". Az ilyen össze-visszaságok szajkózása, anélkül hogy érdemben felelnének a „Pravda" érveire, azt jelenti, hogy kitérnek egy nagyfontosságú kérdés megvitatása elől vagy egyszerűen csődöt mondott a tudományuk.

A fővárosban, forradalmi időben, tisztán (vagy akár csak túlnyomóan) „községi" programra korlátozni a választásokat — szörnyen ostoba dolog. Aki ezt teszi — az fittyet hány minden forradalom tapasztalatára. Aki ezt teszi — csúfot űz a munkások józan eszéből, akik jól tudják, hogy Petrográd vezető szerepet, néha pedig *döntő* szerepet *is* játszik.

A kadetok az egész jobboldalt, az egész ellenforradalmat egyesítik, valamennyi földbirtokost és tőkést. Ők a kormány oldalán állnak, ők a forradalmi Petrográdnak a másodhegedűs szerepét szánják a kapitalisták kormánya mellett, akiknek tíz miniszterük van a hat narodnyikkal és mensevikkel szemben.

A kadetokkal, a sovinisztákkal, a tengerszorosokért folyó háború híveivel szemben ott halad a proletariátus pártja, az imperializmus feltétlen ellensége, az egyetlen párt, amely szakítani tud a tőkés érdekekkel és olyan komoly forradalmi rendszabályokat tud életbeléptetni, amelyek nélkül *nem lehet* segítséget nyujtani a dolgozó tömegeknek a közeledő és már küszöbön álló beláthatatlan méretű katasztrófa idején. Forradalmi rendszabályok nélkül *nincs* menekvés. Munkás-milícia nélkül, amely lépcsőfok volna ahhoz, hogy azonnal megteremtsék az általános népi milíciát, *nem lehet*, még a legjobb akarat mellett sem, életbeléptetni ezeket a rendszabályokat, nem lehet véget vetni nevezetesen a „sorbanállásnak" és a közellátás szervezetlenségének.

Ezzel szemben a „középvonal", a kispolgárság, a mensevikek és narodnyikok vonala, akik jámbor óhajokat hangoztatnak s közben gyengítik magukat a tőkésekkel való paktálással, és azzal, hogy alárendelik magukat a tőkéseknek (hat miniszter tízzel szemben!!) — ez a vonal nem életképes. A tömegek hamarosan meggyőződnek erről

a tapasztalat alapján, habár egy időre még biznak a tőkésekkel való „paktálásban".

Aki a dolgozó tömegek érdekeinek tényleges érvényesítését akarja, aki a rendőrség megszüntetését és népi miliciával való felváltását akarja, aki komoly forradalmi rendszabályokat akar azért, hogy az országot kivezethessük ebből a hallatlan válságból, ebből a hallatlan gazdasági bomlásból, az a proletárpárt listájára, az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt listájára szavazzon.

„Pravda" 56. sz.
1917 május 26. (13.)

MILYEN NYILATKOZATOKAT TETT PÁRTUNK A HÁBORÚRÓL A FORRADALOM ELŐTT

Különösen érdekesek azok a nyilatkozatok, amelyek éppen a soviniszta („honvédő") forradalom győzelmét tartották szem előtt. Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártnak Zinovjev és Lenin szerkesztésében Genfben megjelent központi lapja, a „Szocial-Demokrat" 1915 október 13-i, 47. számában a szerkesztőség nevében a következőket közölte:

„. . . 8) Forradalmár-soviniszták azok, akik azért akarják legyőzni a cárizmust, hogy legyőzhessék Németországot, hogy más országokat fosztogathassanak, hogy megszilárdítsák a nagyoroszok uralmát Oroszország más népei fölött stb. A forradalmi sovinizmus alapja — a kispolgárság osztályhelyzete. A kispolgárság mindig a burzsoázia és a proletariátus között ingadozik. Most a proletár internacionalizmus és a sovinizmus között ingadozik (amely akadályozza a kispolgárságot abban, hogy legalább a demokratikus forradalom szempontjából következetesen forradalmi legyen). Oroszországban ennek a kispolgárságnak mai politikai kifejezői: a trudovikok, a szociálforradalmárok, a „Nasa Zarja", a Csheidze-frakció, a Szervező Bizottság, Plehanov úr és a hasonszőrűek. 9) Ha Oroszországban győznének a forradalmi soviniszták, mi a mostani háborúban az *ő* „hazájuk" védelme ellen volnánk. Jelszavunk — a soviniszták ellen, még akkor is, ha forradalmárok és köztársaságpártiak, *ellenük és* a nemzetközi proletariátus szövetsége *mellett* a szocialista forradalom érdekében. 10) Arra a kérdésre, lehet-e a proletariátusnak vezető szerepe a burzsoá orosz forradalomban, mi azt feleljük: igen, lehet, *ha* a kispolgárság a döntő időpontban

balra fordul, márpedig nemcsak a mi propagandánk, hanem egész sor objektív gazdasági, pénzügyi (a háború terhei), katonai, politikai stb. tényező is balra hajtja a kispolgárságot. 11) Arra a kérdésre, mit tenne a proletariátus pártja, ha a forradalom hatalomra juttatná a mostani háborúban, azt feleljük: békét ajánlanánk *minden* hadviselőnek — a gyarmatok és *valamennyi* függő, elnyomott és nemteljesjogú nép felszabadításának feltételével. Sem Németország, sem Anglia, sem Franciaország mostani kormányai nem fogadnák el ezt a feltételt. Akkor forradalmi háborút kellene előkészítenünk és indítanunk, vagyis nemcsak egész minimális programunkat valósítanók meg a legenergikusabb rendszabályokkal, hanem módszeresen felkelésbe vinnők a nagyoroszok által ma elnyomott népeket is, Ázsia valamennyi gyarmati és függő országát (Indiát, Kínát, Perzsiát stb.), — és elsősorban — Európa szocialista proletariátusát kormányai ellen és szociálsovinisztáinak akarata ellenére. Kétségtelen, hogy az oroszországi proletariátus győzelme rendkívül kedvező feltételeket teremtene a forradalom kibontakozására mind Ázsiában, mind Európában. Ezt *már* 1905 *is* bebizonyította. A forradalmi proletariátus nemzetközi szolidaritása pedig *tény*, az opportunizmus és a szociálsovinizmus szennyes tajtékja ellenére"*.

„Pravda" 56. sz.
1917 május 26. (13.)

---

* *Lenin* Művei. 21. köt. 1951. 411—412. old. — *Szerk.*

GAZDASÁGI ÖSSZEOMLÁS FENYEGET

A fenyegető katasztrófával kapcsolatos közlések, meggondolások, aggodalmak és híresztelések mind gyakoribbá válnak. A tőkés lapok ijesztgetnek, habzó szájjal ordítoznak a bolsevikok ellen, nagy hangon Kutlernek „bizonyos" üzemmel, „bizonyos" gyárakkal, „bizonyos" vállalattal stb. kapcsolatban — persze azok megnevezése nélkül — tett célzásaira hivatkoznak. Csodálatos módszerek, furcsa „bizonyítékok"... miért nem *nevezik meg* a bizonyos üzemet? Miért nem teszik lehetővé mind a közönségnek, *mind a munkásoknak*, hogy ellenőrizzék ezeket a rémületkeltésre szánt híreket?

A tőkés urak igazán megérthetnék, hogy csak önmagukat teszik nevetségessé akkor, amikor nem közölnek pontos adatokat pontosan megnevezett vállalatokról. Pedig hát önöké a kormány, tőkés urak, önöknek 10 miniszterük van 16 közül, önök a felelősek és önök rendelkeznek. Nem nevetséges-e, hogy hatalmon levő emberek, akiknek a kormányban többségük van, beérik Kutlernek a vállalat megnevezése nélkül tett célzásaival, félnek nyiltan és egyenesen fellépni, megpróbálják áthárítani a felelősséget más pártokra, amelyek nem állnak a hatalom kormányrúdjánál?

A kispolgári pártok, a narodnyikok és a mensevikek lapjai szintén panaszkodnak, de kissé más hangnemben, nem annyira a szörnyű bolsevikokat vádolják (bár természetesen erről sem mondanak le), mint inkább a jámbor óhajokat halmozzák egymásra. Különösen jellemző ebben a tekintetben az „Izvesztyija", amelynek szerkesztősége a két említett párt blokkjának kezében van. A lap május

11-i, 63. számában két cikk jelent meg a gazdasági összeomlás elleni harcról, megegyező tartalmú cikkek. Az egyik cikknek nagyon... hogyan is fejezzük ki enyhébben magunkat?.. nagyon meggondolatlan címet adtak (mint amilyen „meggondolatlan" általában a narodnyikok és a mensevikek belépése az imperialista kormányba) — „Mit akar az Ideiglenes Kormány?" Helyesebb lett volna a következő címet adni: „Mit *nem* akar az Ideiglenes Kormány és mit igér?"

A másik cikk — „a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának gazdasági osztálya által hozott határozat." Idézzük e határozat néhány részletét, amelyek a legpontosabban fejezik ki tartalmát:

„Számos iparág tekintetében elérkezett az ideje az állami kereskedelmi monopóliumnak (gabona, hús, só, bőr), más iparágak tekintetében megérlelődtek az államilag szabályozott trösztök alakításának feltételei (szén- és olajkitermelés, vas- és fémtermelés, cukoripar, papírgyártás), és végül, a jelenlegi feltételek csaknem valamennyi iparág tekintetében szükségessé teszik az állam szabályozó részvételét a nyersanyagok és a késztermékek elosztásában, valamint az árak rögzítését... Ezzel egyidejűleg az állam és a társadalom ellenőrzése alá kell helyezni valamennyi hitelintézetet, annak érdekében, hogy megindulhasson a harc az olyan árukkal való spekuláció ellen, amelyeknek forgalmát az állam szabályozza... Ugyanakkor... a legerélyesebb rendszabályokat kell életbeléptetni a naplopás elleni harc érdekében, a munkakötelezettség bevezetését is beleértve... Az ország máris a katasztrófa kellős közepén van s ebből csak az egész nép alkotó erőfeszítése vezetheti ki, *élén az államhatalommal*, amely tudatosan hatalmas feladatot tűzött ki magának" (hm... hm...!?), „a háború és a cári rezsim által elpusztított ország megmentésének hatalmas feladatát."

Az általunk kiemelt szavaktól kezdődő utolsó mondatot kivéve, amely tiszta kispolgári hiszékenységgel olyan feladatokat „tűzött ki" a tőkéseknek, amelyeket azok nem képesek megoldani — ettől eltekintve a program nagyszerű. Megtaláljuk itt az ellenőrzést is, a trösztök államosítását is, a spekuláció elleni harcot is, a munkakötelezettséget is — könyörgöm, miben különbözik ez a „szörnyű"

bolsevizmustól? mivel akartak többet a „szörnyű" bolsevikok?

Ez a dolog nyitja, ez a lényege, ez az, amit csökönyösen nem akarnak megérteni a különböző árnyalatú kispolgárok és nyárspolgárok: a „szörnyű" bolsevizmus programját el *kell* fogadni, mert a valóban fenyegető, valóban szörnyű csődből kivezető útnak más programja nem lehet, *de* ... de a tőkések azért „fogadják el" ezt a programot (lásd: az „új" Ideiglenes Kormány nyilatkozatának híres 3. §-át)[89], *hogy ne hajtsák végre*. Csakhogy a narodnyikok és a mensevikek „bíznak" a tőkésekben és erre a végzetes bizalomra tanítják a népet. Az egész politikai helyzetnek ez a lényege.

A trösztök ellenőrzését — teljes jelentéseik közzétételével, alkalmazottaik azonnali kongresszusaival, *magukat a munkásoknak* az ellenőrzésben való kötelező részvételével, azzal, hogy minden nagy politikai párt képviselőinek lehetővé teszik az önálló ellenőrzést — rendelettel be lehet vezetni, amelynek előkészítéséhez *egyetlen nap* elegendő.

Min múlik hát a dolog, Singarjov, Tyerescsenko, Konovalov polgártársak? min múlik hát a dolog, Csernov és Cereteli majdnem-szocialista miniszter polgártársak? min múlik a dolog, a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének Végrehajtó Bizottságában vezérkedő narodnyik és mensevik polgártársak?

A trösztök, a bankok, a kereskedelem, a „*naplopók*" (meglepően jó szót találtak — kivételesen — az „Izvesztyija" szerkesztői) és az élelmiszerkészletek ellenőrzésének *haladéktalan* bevezetésén kívül semmi mást nem javasoltunk, és általában senki az égvilágon mást nem javasolhatott. Kitalálni sem lehet semmi mást, mint „az egész nép alkotó erőfeszítését" ...

Csakhogy nem szabad hinni a tőkések szavainak, nem szabad hinni a mensevikeknek és a narodnyikoknak abban a naiv (legjobb esetben naiv) reménykedésében, hogy a tőkések megvalósíthatják az ilyen ellenőrzést.

Gazdasági összeomlás fenyeget. Útban a katasztrófa. A tőkések minden országot romlásba döntöttek és romlásba visznek. Egyetlen menekvés van: forradalmi fegyelem, a

forradalmi osztálynak, a proletároknak és félproletároknak forradalmi rendszabályai, az egész államhatalom átmenete ennek az osztálynak a kezébe, amely valóban képes bevezetni ezt az ellenőrzést, valóban képes a „naplopás elleni harc" győzelmes folytatására.

„Pravda" 57. sz.
1917 május 27. (14.)

A HÁBORÚ ÉS A FORRADALOM

FELOLVASÁS 1917 MÁJUS 14-ÉN (27-ÉN)

A háború és forradalom kérdése az utóbbi időben az egész sajtóban és minden egyes népgyűlésen oly gyakran merül fel, hogy ennek a kérdésnek számos vonatkozását önök közül sokan valószínűleg nemcsak jól ismerik, hanem ott tartanak, hogy ez már untatja is önöket. Ebben a kerületben még egyszer sem volt alkalmam beszélni, nem volt alkalmam mégcsak résztvenni sem pártgyűléseken vagy általában népgyűléseken, s ezért könnyen megtörténhet, hogy ismert dolgokat adok elő, vagypedig nem térek ki elég részletesen a kérdés olyan vonatkozásaira, amelyek önöket nagyon érdeklik.

Úgy látom, hogy a legfontosabb, amiről a háború kérdésénél rendszerint megfeledkeznek, amire nem fordítanak elegendő figyelmet, a legfontosabb, ami miatt oly sok, és talán hozzátehetném, hogy üres, reménytelen, céltalan vita folyik — az, hogy megfeledkeznek arról az alapvető kérdésről, hogy mi a háború osztályjellege, miért tört ki ez a háború, milyen osztályok viselik, milyen történeti és gazdaságtörténeti feltételek idézték elő. Amennyire tömeggyűléseken és pártgyűléseken sikerült figyelemmel kísérnem, hogyan vetik fel nálunk a háború kérdését, arra a meggyőződésre jutottam, hogy ezen a téren rengeteg a félreértés, mégpedig azért, mert amikor a háború kérdését elemezzük, igen gyakran teljesen különböző nyelven beszélünk.

A marxizmus, vagyis a modern tudományos szocializmus szempontjából akkor, amikor szocialisták azt beszélik meg, hogyan kell értékelni a háborút és milyen álláspontot kell elfoglalni a háború tekintetében, a főkérdés az,

hogy miért viselik, milyen osztályok készítették elő és irányították az illető háborút. Mi, marxisták, nem tartozunk azok közé, akik feltétlen ellenségei minden háborúnak. Mi azt mondjuk: célunk — a szocialista társadalmi rend kivívása, amely azzal, hogy kiküszöböli az emberek osztályokra tagozódását, kiküszöböli azt, hogy ember az embert és az egyik nemzet a másikat kizsákmányolja, múlhatatlanul kiküszöböli általában a háborúk minden lehetőségét. De abban a háborúban, amelyet ezért a szocialista társadalmi rendért folytatunk, múlhatatlanul elő fognak adódni olyan helyzetek, amikor az egyes nemzeteken belül folyó osztályharc összetalálkozhat egy, a különböző nemzetek között folyó és ugyanezen osztályharc szülte háborúval, s éppen ezért nem tagadhatjuk a forradalmi háborúk, vagyis az olyan háborúk lehetőségét, amelyek az osztályharcból fakadtak, amelyeket forradalmi osztályok viselnek, és amelyeknek kétségtelen, közvetlen forradalmi jelentőségük van. Annál kevésbbé tagadhatjuk ezt, mivel az európai forradalmak történetében a legutóbbi évszázad, mintegy 125—135 esztendő folyamán, a túlnyomóan reakciós háborúk mellett, voltak forradalmi háborúk is, például a francia forradalmi néptömegek háborúja az egyesült, monarchista, elmaradt, feudális és félfeudális Európa ellen. És jelenleg nincs a tömegek félrevezetésére elterjedtebb módszer Nyugat-Európában, a legutóbbi időben pedig nálunk Oroszországban is, mint az, hogy a forradalmi háborúk példájára hivatkozva csapják be őket. Háború és háború közt különbség van. Meg kell értenünk, hogy milyen történelmi feltételekből fakadt a jelenlegi háború, milyen osztályok viselik, milyen célból. Ha ezt nem értettük meg, akkor a háborúval kapcsolatos minden elgondolásunkat teljes meddőségre kárhoztatjuk, tisztán szószátyár és terméketlen vitákba fullasztjuk. Ezért, ha már a háború és a forradalom összefüggésének kérdését választották témájuknak, legyen szabad részletesen kitérnem a kérdésnek erre a vonatkozására.

Közismert az a mondás, amely Clausewitztől, az egyik leghíresebb hadbölcseleti és hadtörténeti írótól származik s így hangzik: „A háború a politika folytatása más eszközökkel“[90]. Ez a mondás olyan írótól származik, aki tanul-

mányozta a háborúk történetét és ebből a történelemből — nem sokkal a napóleoni háborúk korszaka után — filozófiai tanulságokat vont le. Ez az író, akinek alapeszméit napjainkban minden gondolkodó ember feltétlenül magáévá tette, már mintegy 80 esztendővel ezelőtt harcolt az ellen a nyárspolgári és ostoba előítélet ellen, amely szerint a háború elválasztható az illető kormányok, az illető osztályok politikájától, amely szerint a háború akár csak egy esetben is úgy tekinthető, mint egyszerű támadás, a béke felborítása, majd ennek a felborított békének helyreállítása. Hajbakaptak és kibékültek! Ezt a felületes és ostoba nézetet már évtizedekkel ezelőtt megcáfolták és megcáfolhatja bármely háborús történelmi korszak minden, valamennyire is figyelmes elemzése.

A háború a politika folytatása más eszközökkel. Minden háború elválaszthatatlanul azzal a politikai renddel függ össze, amelyből fakad. Azt a politikát, amelyet egy bizonyos hatalom, s ezen a hatalmon belül egy bizonyos osztály a háború előtt hosszú időn át folytatott, ugyanez az osztály elkerülhetetlenül és holtbizonyosan továbbfolytatja a háború alatt is, csak éppen tevékenysége formáját változtatja meg.

A háború a politika folytatása más eszközökkel. Amikor a francia forradalmi városi lakosság és forradalmi parasztság a XVIII. század végén forradalmi úton megdöntötte a monarchiát és megteremtette a demokratikus köztársaságot, leszámolt uralkodójával és forradalmi módon leszámolt földbirtokosaival is — a forradalmi osztálynak ez a politikája az önkényuralmi, cári, királyi, félfeudális Európa valamennyi többi részét is szükségszerűen alapjaiban megrendítette. S a Franciaországban győzelmes forradalmi osztály e politikájának elkerülhetetlen folytatásai voltak azok a háborúk, amelyekben Európa valamennyi monarchikus nemzete szembefordult a forradalmi Franciaországgal, létrehozta híres koalícióját és ellenforradalmi háborút indított Franciaország ellen. Ahogyan akkor a francia forradalmi nép az országon belül először fejtett ki évszázadokon át nem tapasztalt maximális forradalmi energiát, a XVIII. századvégi háborúban is ugyanolyan hatalmas forradalmi alkotóerőről tett tanuságot azzal,

hogy átalakította a stratégia egész rendszerét, félredobta a háború minden régi törvényét és szokásait, a régi hadsereg helyett új, forradalmi, népi hadsereget teremtett és új stratégiát hozott létre. Ez a példa, úgy vélem, különösen figyelemreméltó, mert szemléletesen mutatja azt, amiről a polgári lapok publicistái most lépten-nyomon megfeledkeznek akkor, amikor azoknak a teljesen fejletlen tömegeknek előítéleteire és nyárspolgári tudatlanságára spekulálnak, amelyek nem értik meg, hogy minden háború elválaszthatatlan gazdasági és történeti összefüggésben van az egyes országoknak, az egyes osztályoknak a háborút megelőző politikájával, annak az osztálynak a politikájával, amely a háború előtt uralkodott és úgynevezett „békés" eszközökkel biztosította céljainak elérését. Úgynevezett — mert azokat a vérengzéseket, amelyek például a gyarmatok fölötti „békés" uralomhoz rendszerint szükségesek, aligha lehet békéseknek nevezni.

Európában béke honolt, de azért maradt fenn a béke, mert az európai népek a gyarmati lakosság százmilliói fölött való uralmukat csak állandó, szakadatlan, soha nem szünetelő háborúk révén tudták biztosítani, amelyeket mi, európaiak, nem is tekintünk háborúnak, mivel igen gyakran egyáltalában nem háborúhoz, hanem fegyvertelen népek brutális lemészárlásához, kiirtásához hasonlítottak. A dolog lényege azonban éppen az, hogy a jelenlegi háború megértéséhez mindenekelőtt nagy vonásaiban szemügyre kell vennünk az európai hatalmak politikáját egészében véve. Nem egyes példákat, egyes eseteket kell kiragadnunk, amelyeket mindig könnyű kiszakítani a társadalmi jelenségek összefüggéseiből, s amúgy is értéktelenek, mivel ugyanilyen könnyen fel lehet hozni egy ellenkező példát. Nem, az európai államok egész rendszerének egész politikáját gazdasági és politikai kölcsönös összefüggésében kell megvizsgálni ahhoz, hogy megértsük, hogyan következett ebből a rendszerből elháríthatatlanul és elkerülhetetlenül a jelenlegi háború.

Állandóan megfigyelhetünk olyan törekvéseket, különösen a tőkés lapoknál — akár monarchisták, akár köztársaságiak —, hogy a jelenlegi háborúba tőle idegen történeti tartalmat csempésszenek be. Így például a francia köztársa-

ságban nincs elterjedtebb módszer, mint az a kísérlet, hogy úgy tüntessék fel ezt a háborút, mintha Franciaország részéről a nagy francia forradalom 1792-es háborúinak folytatása és hasonmása volna. Nincs elterjedtebb módszer a francia néptömegeknek, a francia munkásoknak és a világ munkásainak félrevezetésére, mint az, hogy annak a kornak „zsargonját", egyes jelszavait átviszik a mi korunkra, megpróbálják a dolgot úgy feltüntetni, hogy lám most is a köztársasági Franciaország védi szabadságát a monarchiával szemben. Megfeledkeznek arról a „jelentéktelen" körülményről, hogy akkor, 1792-ben, az a forradalmi osztály viselt háborút Franciaországban, amely soha nem látott forradalmat hajtott végre, a tömegek példátlan hősiességével alapjáig lerombolta a francia monarchiát és felkelt az egyesült monarchista Európa ellen, nem egyébért, hanem csakis azért, hogy folytassa forradalmi harcát.

A háború Franciaországban ama forradalmi osztály politikájának folytatása volt, amely végrehajtotta a forradalmat, kivívta a köztársaságot, addig soha nem látott eréllyel leszámolt a francia tőkésekkel és földbirtokosokkal, és ennek a politikának jegyében, ennek folytatásaként forradalmi háborút viselt az egyesült monarchista Európa ellen.

Most viszont mindenekelőtt a kapitalista hatalmak két csoportjának szövetségével van dolgunk. A legnagyobb tőkés világhatalmakkal — Angliával, Franciaországgal, Amerikával, Németországgal — van dolgunk, amelyeknek egész politikája évtizedek hosszú során át szakadatlan gazdasági versengésből állt abban a kérdésben, hogyan szerezzék meg a világuralmat, hogyan nyomják el a kis népeket, hogyan biztosítsanak maguknak háromszoros és tízszeres profitot a banktőke után, amely az egész világot befolyásának hálójába kerítette. Ebben rejlik Anglia és Németország igazi politikája. Ez az, amit hangsúlyozok. Nem lehet ezt elégszer hangsúlyozni, mert ha erről megfeledkezünk, semmit nem érthetünk meg a jelenlegi háborúból és akkor tehetetlenekké válunk, kiszolgáltatjuk magunkat bármelyik burzsoá publicistának, aki hazug frázisokkal hozakodik elő.

A legnagyobb tőkés óriások mindkét csoportjának igazi politikáját — azaz Anglia és Németország politikáját, amelyek szövetségeseikkel együtt egymásra támadtak — a háború előtti jónéhány évtizedre visszanyúlva egészében kell tanulmányozni és megérteni. Ha ezt elmulasztanók, nemcsak hogy a tudományos szocializmus és általában minden társadalomtudomány alapkövetelményéről feledkeznénk meg, hanem annak lehetőségétől is megfosztanók magunkat, hogy bármit is megértsünk a jelenlegi háborúból. Kiszolgáltatnók magunkat Miljukovnak, a csalónak, aki a népek sovinizmusát és egymás elleni gyűlöletét szítja olyan módszerekkel, amelyeket kivétel nélkül mindenütt felhasználnak, olyan módszerekkel, amelyekről az előadásom elején említett Clausewitz nyolcvan esztendővel ezelőtt írt és amelyekkel kapcsolatban már akkor kigúnyolta azt a felfogást, hogy — a népek békén éltek, azután hajbakaptak! Mennyire igaza van! Vagy talán meg lehet magyarázni a háborút anélkül, hogy összefüggésbe hoznók valamely adott államnak, valamely adott államcsoportnak, bizonyos osztályoknak a háborút megelőző politikájával? Még egyszer ismétlem: ez az alapvető kérdés, amelyről állandóan megfeledkeznek, s amelynek megnemértése az oka annak, hogy a háborúval kapcsolatos viták kilenctizede üres civakodássá és szócsépléssé fajul. Azt mondjuk: ha önök nem tanulmányozták a hadviselő hatalmak mindkét csoportjának sok évtizedes politikáját — hogy elkerülhessék a véletleneket, az egyes példák kiragadását —, ha nem mutatták ki ennek a háborúnak összefüggését a háborút megelőző politikával, akkor semmit sem értettek meg ebből a háborúból!

Ez a politika pedig egyetlen egy dolgot mutat: szakadatlan gazdasági versengést két roppant világhatalom, két kapitalista gazdaság között. Az egyik oldalon — Anglia, az az állam, amely a földteke nagyobb részén uralkodik, az az állam, amely gazdagság szempontjából az első helyen áll, amely ezt a gazdagságot nem annyira munkásainak munkájával hozta létre, mint inkább mérhetetlen kiterjedésű gyarmatainak kizsákmányolásával, azoknak az angol bankoknak mérhetetlen erejével, melyek valamennyi többi bank élén néhány — talán három, négy, öt — olyan

bank-óriásból álló csoporttá alakultak, amelyek sokszáz milliárd rubellel rendelkeznek, mégpedig úgy, hogy túlzás nélkül elmondhatjuk: nincs olyan kis földdarab az egész földtekén, amelyre ez a tőke rá ne tette volna vaskezét, nincs olyan kis földdarab, amelyet ne hálózott volna be ezer szállal az angol tőke. Ez a tőke a XIX. sz. végén és a XX. sz. elején olyan méretűvé nőtt, hogy működési körét messze az egyes országok határain túlra terjesztette ki, és hallatlan vagyonnal rendelkező bank-óriásokból álló csoportot alakított. Miután megteremtette ezt a néhány bankot, ennek a hálózatnak segítségével sokszáz milliárd rubellel behálózta az egész világot. Ez a lényege Anglia gazdaságpolitikájának és Franciaország gazdaságpolitikájának, amelyről maguk a francia írók, például a jelenleg volt-szocialisták vezetése alatt álló „L'Humanité"-nak[91] a munkatársai, már néhány évvel a háború előtt azt írták (például, nem más mint Lysis, a híres pénzügyi szakíró): „Franciaország — finánemonarchia, Franciaország — finánoligarchia, Franciaország — a világ uzsorása."

Másrészt, ezzel a főként angol-francia csoporttal szemben fellépett egy másik, még ragadozóbb, még rablóbb jellegű csoport — azoknak a csoportja, akik akkor jutottak el a kapitalisták terített asztalához amikor már minden helyet elfoglaltak, akik azonban a tőkés termelés fejlesztésének új módszereit vetették harcba, a jobb technikát, a páratlan szervezettséget, amely a régi kapitalizmust, a szabadverseny korának kapitalizmusát, az óriási trösztök, szindikátusok, kartellek kapitalizmusává alakította át. Ez a csoport bevezette a tőkés termelés államosításának elveit, a kapitalizmus óriási erőinek egyesítését az állam óriási erőivel egyetlen olyan gépezetté, amely az emberek tízmillióit állítja be az államkapitalizmus egységes szervezetébe. Ez az a több évtizedre terjedő gazdaságtörténet és diplomácia-történet, amelyet senki sem hagyhat figyelmen kívül. Csak ez mutatja meg önöknek a háború kérdésének helyes megoldásához vezető utat, és vezeti önöket arra a következtetésre, hogy a jelenlegi háború szintén azoknak az osztályoknak a politikájából fakad, amelyek ebben a háborúban hajbakaptak, két óriás politikájából, amelyek már jóval a háború előtt az egész világra, valamennyi

országra kivetették pénzügyi kizsákmányolásuk hálóját és gazdaságilag az egész világot felosztották egymás közt a háború előtt. Össze kellett ütközniök, mert ennek az uralomnak az újrafelosztása a kapitalizmus szempontjából elkerülhetetlenné vált.

A régi felosztás azon alapult, hogy Anglia korábbi versenytársait néhány évszázad folyamán tönkretette. Korábbi versenytársa volt Hollandia, amely az egész világon uralkodott, korábbi versenytársa volt Franciaország, amely mintegy száz éven át viselt háborút az uralomért. Anglia hosszú háborúk útján szilárdította meg, gazdasági ereje alapján, kereskedelmi tőkéjének erejét, sehol sem vitatott világuralmát. Megjelent az új rabló, 1871-ben létrejött az új kapitalista hatalom, amely hasonlíthatatlanul gyorsabban fejlődött mint Anglia. Ez — alapvető tény. Egyetlen olyan gazdaságtörténeti könyvet sem találnak, amely ne ismerné el ezt a vitathatatlan tényt — Németország gyorsabb fejlődését. A német kapitalizmus gyors fejlődése annak a fiatal és erőteljes rablónak a fejlődése volt, amely megjelent az európai hatalmak szövetségében és azt mondta: „Tönkretettétek Hollandiát, legyőztétek Franciaországot, kezetekbe kaparintottátok a fél világot — méltóztassatok kiadni nekünk a bennünket megillető részt." De mit jelent az, hogy „bennünket megillető rész"? Hogyan lehet ezt meghatározni a tőkés világban, a bankok világában? Az erőt ott a bankok száma határozza meg, az erőt ott úgy határozzák meg, ahogy az amerikai milliárdosok egyik lapja, teljes amerikai őszinteséggel, teljes amerikai cinizmussal meghatározta. Ez a lap kijelentette: „Európában háború folyik a világuralomért. A világuralomhoz két dolog kell: dollárok és bankok. Dollárjaink vannak, bankokat majd alapítunk és uralkodni fogunk a világon." Ez az amerikai milliárdosok vezető lapjának a nyilatkozata. Meg kell mondanom, hogy a a felfuvalkodott és pökhendi milliárdosnak ebben az amerikaiasan cinikus mondatában ezerszer több igazság van, mint azoknak a burzsoá hazudozóknak ezer cikkében, akik úgy tüntetik fel ezt a háborút, mint valamiféle nemzeti érdekekért, nemzeti kérdésekért viselt háborút, és más hasonló nyilvánvaló hazugságokat állítanak, amelyek

elvetik az egész történelmet, s egyes példákat ragadnak ki, mint például azt, hogy a német rabló rávetette magát Belgiumra. Ez a példa, kétségkívül, igaz. Igen, a rablóknak ez a csoportja hallatlan brutalitással rárontott Belgiumra, de ugyanazt tette, amit a rablók másik csoportja tegnap más módszerekkel tett és ma más nemzetekkel szemben tesz.

Amikor az annexiók kérdéséről vitatkozunk — hiszen ez a kérdés hozzátartozik ahhoz, amit megpróbáltam önök előtt röviden kifejteni, mint a jelenlegi háborút kiváltó gazdasági és diplomáciai viszonyok történetét —, amikor az annexiókról vitatkozunk, mindig megfeledkezünk arról, hogy rendszerint éppen ez az, amiért ez a háború folyik: a hódítások felosztásáért, vagy hogy népszerűbben fejezzem ki magam, annak a zsákmánynak a felosztásáért, amelyet a rablók két csoportja összeharácsolt. És amikor az annexiókról vitatkozunk, állandóan találkozunk olyan módszerekkel, amelyek tudományos szempontból semmiféle kritikát sem bírnak ki, társadalmi-publicisztikai szempontból pedig csak durva csalásnak nevezhetők. Kérdezzenek meg egy orosz soviniszta vagy szociálsoviniszta, és az nagyszerűen elmagyarázza önöknek, hogy mi az annexió Németország részéről — ezt pompásan érti. De sohasem válaszol önöknek, ha arra kérik, hogy olyan általános formában határozza meg az annexiót, amely érvényes mind Németországra, mind Angliára, mind Oroszországra. Ezt sohasem teszi meg! És amikor a „Recs" című lap (hogy áttérjünk az elméletről a gyakorlatra) a mi lapunkat, a „Pravdá"-t gúnyolva azt mondta: „Ezek a pravdisták Kurlandot annektált területnek tekintik! hogyan lehet ilyen emberekkel szóbaállni?", s amikor mi azt feleltük: „Szíveskedjék az annexiót úgy meghatározni, hogy érvényes legyen mind a németekre, mind az angolokra, mind az oroszokra és hozzátesszük, hogy vagy kitér ez elől, vagypedig azonnal leleplezzük"* — a „Recs" elhallgatott. Állítjuk, hogy egy lap sem határozta meg soha az annexiót úgy, sem azoké a sovinisztáké általában, akik egyszerűen azt mondják, hogy védeni kell a hazát, sem a szociálsovinisztáké, hogy

* Lásd ebben a kötetben 17—18. old. — *Szerk.*

a meghatározás Németországra is, Oroszországra is vonatkozott volna, úgy, hogy bármelyik félre alkalmazható lett volna. És nem is határozhatják meg, mert ez a háború mindkét részről, mindkét hadviselő csoport részéről az annexiók, vagyis a hódítások, a kapitalista rablás politikájának folytatása. Érthető ezért, hogy annak a kérdésnek, hogy e két rabló közül melyik rántott először kést, számunkra nincs semmi jelentősége. Vizsgálják meg mindkét csoport tengerészeti és katonai kiadásainak néhány évtizedes történetét, vizsgálják meg azoknak a kis háborúknak a történetét, amelyeket a nagy háborúk előtt viseltek, s amelyek azért „kis háborúk", mert kevés európai pusztult el bennük, ezzel szemben százezrével pusztultak el azoknak a népeknek a fiai, amelyeket elnyomtak, és amelyek az ő szempontjukból nem is számítanak népeknek (holmi ázsiaiak, afrikaiak — hát egyáltalában népek ezek?); e népek ellen úgy viseltek háborút, hogy ezek fegyvertelenek voltak és géppuskatűzzel kaszálták őket. Hát háború ez? Ez tulajdonképpen nem is háború, erről meg lehet feledkezni. Így akarják teljesen félrevezetni a néptömegeket.

Ebben a háborúban azoknak a hódításoknak, egész népek lemészárlásának, hallatlan kegyetlenkedéseknek a politikája folytatódik, amelyeket a németek és az angolok Afrikában, az angolok és az oroszok Perzsiában hajtottak végre — nem tudom, melyikük nagyobb mértékben— s amelyek miatt a német tőkések ellenségnek tekintették őket. Hogy-hogy, ti erősek vagytok, mert gazdagok vagytok? De mi erősebbek vagyunk és ezért ugyanolyan „szent" jogunk van arra, hogy raboljunk. Ebben csúcsosodik ki az angol és a német finánctőke igazi története, a háborút megelőző évtizedekben. Ez az orosz-német, orosz-angol és német-angol kapcsolatok története. Ez a nyitja annak a kérdésnek, hogy miért viselnek háborút. Ezért szemfényvesztés és csalás az a dajkamese, amelyet a háború kitörésének okairól terjesztenek. Megfeledkezve a finánctőke történetéről, megfeledkezve arról, hogyan érlelődött ez az újrafelosztásért folyó háború, egyszerűen a következőképpen tüntetik fel a dolgot: két nép békésen éldegélt, azután — egyes népek támadóként léptek fel, más népek védekezni kezdtek. Elfelejtik az egész tudományt,

elfelejtik a bankokat, a népeket fegyverbe szólítják, fegyverbe szólítják a parasztságot, amely nem tudja, hogy mi fán terem a politika. Védekezni kell — ez minden! Ha így gondolkoznak, akkor az lenne a logikus, ha betiltanának minden lapot, elégetnének minden könyvet és megtiltanák, hogy a sajtó foglalkozzék az annexiókkal — ezen az úton eljuthatnak az annexiók ilyen felfogásának igazolásához. Nem mondhatják meg az igazat az annexiókról, mert mind Oroszország, mind Anglia, mind Németország egész története az annexiókért folytatott szakadatlan, kíméletlen, véres háborúk története. Perzsiában és Afrikában kíméletlen háborúkat viseltek a liberálisok, akik megkorbácsoltatták Indiában a politikai elítélteket azért, mert olyan követeléseket merészeltek felállítani, amilyenekért nálunk Oroszországban harcoltak. A francia gyarmati csapatok szintén elnyomták a népeket. Ez az előtörténet, ez a soha nem látott fosztogatás igazi története! Ezeknek az osztályoknak ez a politikája az, amelynek a folytatása a jelenlegi háború. Ezért nem felelhetik az annexiók kérdésére azt, amit mi felelünk, amikor azt mondjuk: minden olyan nép, amely nem többségének szabad akaratából, hanem az uralkodónak vagy a kormánynak döntése alapján csatlakozott egy másik néphez — annektált nép, leigázott nép. Lemondani az annexiókról annyi, mint minden népnek megadni azt a jogot, hogy külön államot alkosson, vagy szövetségben éljen azzal, akivel akar. Az ilyen felelet, minden valamennyire is öntudatos munkás számára, teljesen világos.

Azoknak a határozatoknak bármelyikében, amelyeket tucatszámra szavaznak meg és tesznek közzé, például a „Zemlja i Volja“[92] című lapban, a következő, rosszul megfogalmazott feleletet találják: nem akarunk olyan háborút, amelyet más népek fölötti uralomért viselnek, mi szabadságunkért harcolunk — így beszél minden munkás és paraszt, s ezzel a munkásnak, a dolgozó embernek a háborúról alkotott véleményét fejezi ki. Ezzel azt mondják: ha a háború a dolgozók érdekében, a kizsákmányolók ellen folyna, mi a háború mellett lennénk. Akkor mi is a háború mellett foglalnánk állást és nincs az a forradalmi párt, amely ellene lehetne az ilyen háborúnak. E nagyszámú határozat

szerzőinek nincs igazuk, mert úgy képzelik el a dolgot, mintha a háborút ők viselnék. Mi katonák, mi munkások, mi parasztok, szabadságunkért harcolunk. Sohasem fogom elfelejteni azt a kérdést, amelyet egy népgyűlés után intézett hozzám egyikük: „Miért beszél egyre a tőkések ellen? Hát én talán tőkés vagyok? Mi — munkások vagyunk, mi a szabadságunkat védjük." Nem igaz — önök azért háborúskodnak, mert engedelmeskednek kapitalista kormányuknak, a háborút nem a népek, hanem a kormányok viselik. Nem csodálkozom, ha valamelyik munkás vagy paraszt, aki nem tanulmányozta a politikát, akinek nem volt része abban a szerencsében vagy balszerencsében, hogy kifürkészhette volna a diplomácia titkait, hogy alaposan áttekintette volna ennek a pénzügyi rablásnak (hacsak Perzsia Oroszország és Anglia általi elnyomásának) képét, nem csodálkozom, hogy megfeledkezik erről a történelemről, hogy naívan megkérdi: mi dolgom van nekem a tőkésekkel, ha én háborúskodom? Nem érti a háború és a kormány közötti összefüggést, nem érti, hogy a háborút a kormány viseli, ő pedig az az eszköz, amelyet a kormány felhasznál. Nevezheti magát forradalmi népnek, írhat ékesszóló határozatokat — az oroszok számára ez sokat jelent, hiszen az ilyesmi csak nemrég vált lehetővé. Nemrégen jelent meg az Ideiglenes Kormány „forradalmi" nyilatkozata. Ez nem változtat a dolgon, és más népek, amelyek tapasztaltabbak nálunk a tömegeknek a tőkések által, „forradalmi" kiáltványok írása útján történő becsapása művészetében, régen megdöntöttek ezen a téren minden világrekordot. Ha megvizsgáljuk a francia köztársaság parlamentjének történetét, attól az időtől fogva, hogy Franciaország a cárizmust támogató köztársasággá vált — a francia parlament történetének évtizedei alatt tucatnyi példát találunk arra, hogy a legszebb szavakkal teletüzdelt kiáltványok a legocsmányabb gyarmati és pénzügyi fosztogatás politikáját leplezték. A francia harmadik köztársaság egész története ennek a fosztogatásnak a története. Ezek a forrásai a jelenlegi háborúnak. Ez nem a tőkések rosszakaratának, nem az uralkodók valamiféle hibás politikájának a következménye. Ez a felfogás helytelen volna. Nem, ezt a háborút elkerülhetetlenül

idézte elő az óriási módon megnőtt nagykapitalizmusnak, különösen a bankkapitalizmusnak az a fejlődése, amely oda vezetett, hogy mintegy négy berlini és öt vagy hat londoni bank uralkodik az egész világon, magukhoz ragadnak minden anyagi eszközt, pénzügyi politikájukat alátámasztják az egész fegyveres erővel és végül, hallatlanul brutális összecsapásban mérték össze erejüket azért, mert már nincs szabadon elfoglalható terület. Vagy az egyiknek vagy a másiknak le kell mondania gyarmatai birtoklásáról. Az ilyen kérdések ebben a tőkés világban nem szabad megegyezés útján oldódnak meg. Ezt csak háború útján oldhatják meg. Ezért nevetséges dolog az egyik vagy a másik koronás rablót vádolni. Ezek a koronás rablók valamennyien egyformák. Ezért értelmetlen dolog az is, ha az egyik vagy a másik ország tőkéseit vádolják. Ők csak abban bűnösök, hogy ezt a rendszert megteremtették. De ami történik, megfelel mindazoknak a törvényeknek, amelyeket a civilizált állam minden erejével védelmez. „Teljes mértékben jogom van ehhez, részvényeket vásárolok. A világ minden bírósága, minden rendőrsége, minden állandó hadserege, minden hajóhada megvédi ezt a részvényeimhez való szent jogomat." Ha olyan bankok létesülnek, amelyek száz- meg százmillió rubelt forgatnak, ha ezek a bankok a fosztogatás hálóját kivetették az egész világra, ha ezek a bankok élethalálharcban ütköztek össze — ki a bűnös? Keresd a bűnöst! A kapitalizmus félévszázados fejlődése a bűnös ebben és nincs más kivezető út, mint a tőkések uralmának megdöntése és a munkásforradalom. Ehhez a válaszhoz jutott el pártunk a háború elemzése alapján, ezért mondjuk mi: az annexiók fölöttébb egyszerű kérdését is annyira összezavarták, a burzsoá pártok képviselői annyit hazudtak, hogy úgy tüntethetik fel a dolgot, mintha Kurland nem Oroszország által annektált terület volna. Kurlandot és Lengyelországot ez a három koronás rabló együtt osztotta fel. Száz évig osztozkodtak, az eleven húsba vájták fogukat s az orosz rabló nagyobb darabot szakított le, mert akkor ő volt az erősebb. De amikor a fiatal rablóból, az akkori felosztás részvevőjéből, erős tőkés hatalom fejlődött ki — Németország, ez azt mondta: gyerünk osztozzunk újra! Ti meg akarjátok tartani a régit?

Azt gondoljátok, hogy erősebbek vagytok? Ám mérjük össze erőnket!

Ez a lényege ennek a háborúnak. A felhívás — „mérjük össze erőnket!" — természetesen csupán a fosztogatás több évtizedes politikáját, a nagy bankok politikáját fejezi ki. Ez az oka annak, hogy a bármely munkás és paraszt számára egyszerű és érthető igazságot az annexiókról senki sem mondhatja úgy meg, mint mi. Ez az oka annak, hogy a szerződések kérdését, amely annyira egyszerű, az egész sajtó oly szemérmetlenül összezavarta. Önök azt mondják, hogy nálunk forradalmi kormány van, hogy ebbe a forradalmi kormányba csaknem teljesen szocialista, narodnyik és mensevik miniszterek léptek be. De amikor az annexiók nélküli békéről nyilatkoznak, csak éppen azzal a feltétellel, hogy nem határozzák meg, mi az annexiók nélküli béke (ez azt jelenti, a németek által annektált területeket elvenni, a mieinket pedig megtartani) — mi azt mondjuk: mit ér az önök „forradalmi" kormánya, mit érnek kiáltványaik, nyilatkozataik arról, hogy nem akarnak hódító háborút, ha ugyanakkor offenzívára szólítják fel a hadsereget? Vajjon önök nem tudják, hogy szerződéseink vannak, s hogy ezeket Véres Miklós kötötte ízig-vérig rabló módszerekkel? Önök ezt nem tudják? Olyan munkásoknak és parasztoknak, akik nem raboltak, akik nem olvastak okos könyveket, megbocsátható, hogy ezt nem tudják, de amikor ugyanezt tanult kadetok prédikálják, ők jól tudják, mit tartalmaznak ezek a szerződések. Ezek a szerződések — „titkosak", de valamennyi ország diplomáciai sajtója beszél róluk: „Te a tengerszorosokat kapod, te — Örményországot, te — Galíciát, te — Elzász-Lotaringiát, te — Trieszttet, mi pedig véglegesen felosztjuk Perzsiát." A német tőkések meg azt mondják: „Én pedig elfoglalom Egyiptomot, én pedig leigázom az európai népeket, ha nem adjátok vissza gyarmataimat, mégpedig kamatostól." A részvény — olyasvalami, ami kamatok nélkül elképzelhetetlen. Ez az oka annak, hogy a szerződések kérdése, amely olyan egyszerű és olyan világos kérdés, égbekiáltó, hallatlan, pimasz hazugságok tömegét váltotta ki valamennyi tőkés lap hasábjain.

Nézzék meg a „Gyeny" mai számát. Vodovozov, aki semmiképpen sem vádolható bolsevizmussal, de becsületes demokrata, kijelenti: ellensége vagyok a titkos szerződéseknek, engedjék meg, hogy beszéljek a Romániával kötött szerződésről. Van titkos szerződés Romániával, s ez abban áll, hogy Románia számos idegen népet fog kapni, ha a szövetségesek oldalán vesz részt a háborúban. Szakasztott mása ennek más szövetségesek valamennyi szerződése. Szerződés nélkül nem fognának hozzá ahhoz, hogy mindenkit leigázzanak. Ahhoz, hogy ezeknek a szerződéseknek tartalmát megismerjük, nem kell a szaklapokban kutatnunk. Elegendő felidézni a gazdaságtörténetnek és a diplomácia történetének fő tényeit ahhoz, hogy megismerjük ezeket a szerződéseket. Hiszen Ausztria évtizedeken át szorongatta a Balkánt, hogy elnyomójává váljék... S ha a háborúban összecsaptak, ez azért történt, mert szükségképpen össze kellett csapniok. Ez az oka annak, hogy Miljukov volt miniszter és Tyerescsenko jelenlegi miniszter (az egyik — szocialista miniszterek nélküli kormányban, a másik olyan kormányban, amelyben számos majdnem-szocialista miniszter van) a néptömegeknek a szerződések közzétételére vonatkozó, és egyre erélyesebbé váló minden felhívására kijelentik a szerződések nyilvánosságra hozatala szakítást jelent a szövetségesekkel.

A szerződéseket tehát nem lehet nyilvánosságra hozni, mert ezek mindannyian — egyazon rablóbanda tagjai. Egyetértünk Miljukovval és Tyerescsenkóval abban, hogy a szerződéseket nem lehet nyilvánosságra hozni. Ebből két különböző következtetést vonhatunk le. Ha egyetértünk Miljukovval és Tyerescsenkóval abban, hogy a szerződéseket nem lehet nyilvánosságra hozni, mi következik ebből? Ha a szerződéseket nem lehet nyilvánosságra hozni, akkor támogatni kell a kapitalista minisztereket a háború folytatásában. A másik következtetés pedig így hangzik: minthogy maguk a tőkések a szerződéseket nem hozhatják nyilvánosságra, meg kell dönteni a tőkéseket. Hogy e következtetések közül melyiket tekintik helyesebbnek, kérem, döntsék el maguk, de kérem, hogy feltétlenül fontolják meg a következményeket. Aki úgy okos-

kodik, mint a narodnyik és mensevik miniszterek, a következő eredményre jut: ha a kormány azt mondja, hogy a szerződéseket nem lehet nyilvánosságra hozni, akkor újabb kiáltványt kell kibocsátani. A papír még nem annyira drága, hogy ne lehessen újabb kiáltványokat írni. Megírjuk az új kiáltványt és megindítjuk az új offenzívát. Miért? Mi célból? Ki fogja megszabni ezeket a célokat? A katonákat felhívják arra, hogy hajtsák végre a Romániával és Franciaországgal kötött rablószerződéseket. Küldjék el Vodovozovnak ezt a cikkét a frontra, és azután panaszkodjanak: ezek mind bolsevikok, bizonyára a bolsevikok találták ki a Romániával kötött szerződést. De akkor nemcsak a „Pravdá"-t kell eltörölni a föld színéről, hanem számüzetésbe kell küldeni még Vodovozovot is, azért, mert történelmet tanult, el kell égetni Miljukov valamennyi könyvét, e rendkívül veszélyes könyveket. Próbálják felütni a „népszabadság" pártja vezérének, a volt külügyminiszternek bármelyik könyvét. Jó könyvek. Miről szólnak? Arról, hogy Oroszországnak „joga" van a tengerszorosokra, Örményországra, Galiciára, Kelet-Poroszországra. Mindent elosztott, még térképet is mellékelt. Nemcsak a bolsevikokat meg Vodovozovot kell Szibériába küldeni, azért mert ilyen forradalmi cikkeket írnak, el kell égetni Miljukov könyveit is, mert ha most egyszerű idézetgyüjteményt állítunk össze Miljukovnak ezekből a könyveiből és kiküldjük a frontra, egyetlen gyujtó kiáltvány sem váltana ki olyan gyujtó hatást, mint ez a gyüjtemény.

A szerint a rövid vázlat szerint, melyet mai előadásom számára készítettem, most még csak a „forradalmi honvédelem" kérdésére kell kitérnem. Azt hiszem, hogy mindazok után, amiket alkalmam volt itt önöknek elmondani, már elég, ha röviden beszélek erről a kérdésről.

„Forradalmi honvédelemnek" a háború olyan leplezését nevezik, amely arra való hivatkozással történik, hogy hiszen mi forradalmat csináltunk, hiszen mi forradalmi nép vagyunk, nálunk — forradalmi demokrácia van. De milyen választ adunk mi erre a kérdésre? Milyen forradalmat csináltunk? Elkergettük Miklóst. Ez a forradalom nem volt nagyon nehéz, az olyan forradalomhoz viszo-

nyítva, amely az egész földbirtokos- és tőkésosztályt döntené meg. Ki került hatalomra forradalmunk után? A földbirtokosok és a tőkések — ugyanazok, akik Európában már hosszú idő óta hatalmon vannak. Európában száz évvel ezelőtt játszódtak le ezek a forradalmak, a Tyerescsenkók, Miljukovok és Konovalovok ott már régen hatalmon vannak és semmiféle jelentősége sincs annak, hogy fizetik-e szegény kis uralkodójuk civillistáját[93] vagy lemondanak erről a fényűzésről. A bank bank marad, akár koncessziókba fektetik a sok tőkét, akár nem, a profit profit marad, akár köztársaság van, akár monarchia. Ha valamelyik barbár ország olyan vakmerő volna, hogy nem engedelmeskedne a mi civilizált tőkénknek, amely olyan gyönyörű bankokat állít fel a gyarmatokon, Afrikában, Perzsiában, ha valamelyik barbár nép nem engedelmeskedne a mi civilizált bankunknak, akkor oda csapatokat küldünk ki, amelyek meghonosítják a kultúrát, a rendet és a civilizációt, mint Ljahov tette Perzsiában, s mint a francia „köztársasági" csapatok tették, amelyek ugyanolyan kegyetlenül pusztították Afrika népeit. A dolog egyre megy: ez ugyanaz a „forradalmi honvédelem", csakhogy az öntudatlan nagy néptömegeknél nyilvánul meg, amelyek nem látják a háború és a kormány összefüggését, nem tudják, hogy ezt a politikát szerződések szentesítik. A szerződések megmaradtak, a bankok megmaradtak, a koncessziók megmaradtak. Oroszországban a kormányban osztályuk legjobbjai ülnek, de ez a világháború jellegén egyáltalán semmit sem változtatott. Az új „forradalmi honvédelem" a forradalom nagy fogalmával csupán leplezi a szennyes és undorító szerződések miatt folyó szennyes és véres háborút.

Az orosz forradalom nem változtatta meg a háborút, de olyan szervezeteket teremtett, amilyenek egyetlen országban sincsenek, és a nyugati forradalmak többségében nem voltak. A legtöbb forradalom megelégedett azzal, hogy a mi Tyerescsenkóink és Konovalovaink kormányához hasonló új kormány jött létre, ezzel szemben az ország passzív és szervezetlen maradt. Az orosz forradalom tovább ment. Ebben a tényben rejlik a csírája annak a lehetőségnek, hogy legyőzze a háborút. Ez a tény abban

áll, hogy a „majdnem-szocialista“ miniszterekből álló kormányon kívül, az imperialista háború kormányán, az offenzíva kormányán, az angol-francia tőkével összeköttetésben álló kormányon kívül, ettől függetlenül Oroszországszerte megvan a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjének hálózata. Ez az a forradalom, amely még nem mondotta ki az utolsó szót. Ez az a forradalom, amilyen Nyugat-Európában ilyen körülmények között nem volt. Ez a szervezete azoknak az osztályoknak, amelyeknek valóban nincs szükségük annexiókra, amelyeknek nincsenek milliós bankbetétjeik, amelyek csakugyan nincsenek érdekelve abban, hogy Ljahov orosz ezredes és az angol liberális nagykövet jól osztotta-e fel Perzsiát. Ez a záloga annak, hogy ez a forradalom tovább mehet. Az, hogy azok az osztályok, amelyek valóban nincsenek érdekelve az annexiókban — a tőkés kormánnyal szemben tanusított rendkívül hiszékeny magatartásuk ellenére, a szörnyű zűrzavar, a szörnyű csalás ellenére, amely magának a „forradalmi honvédelemnek“ a fogalmában rejlik, annak ellenére, hogy támogatják a kölcsönt, támogatják az imperialista háború kormányát, mindezek ellenére —, olyan szervezeteket tudtak teremteni, amelyekben az elnyomott osztályok tömegei vannak képviselve. Ezek a szervezetek — a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei, amelyek Oroszország nagyon sok helyén sokkal tovább jutottak forradalmi munkájukban, mint Petrográdban. Egészen természetes ez, mert Petrográdban van a tőkések központi szerve.

És ha Szkobelev tegnapi beszédében azt mondta: elvesszük az egész profitot, elvesszük 100%-ig, ez azért volt, mert nagyot akart mondani, miniszter módra nagyot akart mondani. Ha megnézik a „Recs“ mai számát, látni fogják, milyen álláspontot foglal el a lap Szkobelev beszédének ezzel a részével kapcsolatban. Azt írja: „De hiszen ez az éhínség, a halál, szóval az egészet elveszik!“ Szkobelev miniszter tovább megy, mint a legszélsőségesebb bolsevik. Rágalom az, hogy a bolsevikok a legbaloldalibbak. Szkobelev miniszter sokkal „baloldalibb“. Rám a leggyalázatosabb szidalmakat szórták — állítólag azt javasoltam, hogy csaknem teljesen vetkőztessük le a tőké-

seket. Legalábbis Sulgin azt mondta: „Ám vetkőztessenek le bennünket!" Képzeljék el, amint egy bolsevik odalép Sulgin polgártárshoz és le akarja vetkőztetni. Sokkal inkább vádolhatná ezzel Szkobelev minisztert. Ilyen messzire mi sohasem mentünk. Sohasem javasoltuk, hogy vegyék el a profit 100%-át. Ennek az ígéretnek mégis van értéke. Ha előveszik pártunk határozatát, látni fogják, hogy a határozatban ugyanazt javasoljuk megalapozottabb formában, amit én javasoltam. Ellenőrzés alá kell venni a bankokat, azután pedig igazságos jövedelmi adókat kell kivetni*. Ez minden! Szkobelev azt javasolja, hogy egy rubelből 100 kopejkát vegyünk el. Mi semmi ehhez hasonlót nem javasoltunk és nem javaslunk. Persze, Szkobelev is csak éppen nagyot akart mondani. Nem szándéka komolyan hozzáfogni ennek megvalósításához, de ha van is ilyen szándéka, nem hajthatja végre annál az egyszerű oknál fogva, mert mindezt megígérni és közben Tyerescsenkóval és Konovalovval barátkozni — kissé nevetséges. Elvenni a milliomosoktól jövedelmük 80—90%-át — ez lehetséges, de nem ilyen miniszterekkel. Ha a hatalom a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezében volna, azok valóban elvennék, de akkor sem az egészet — nincs szükségük erre. A jövedelem nagyobbik részét vennék el. Más államhatalom ezt nem tudja megtenni. Szkobelev minisztert a legjobb szándékok vezérelhetik. Több évtizeden át figyelemmel kísértem ezeket a pártokat, már 30 éve vagyok a forradalmi mozgalomban. Ezért a legkevésbbé sem vonom kétségbe jószándékaikat. De nem erről van szó, nem a jószándékokról van szó. A pokolba vezető út is jószándékokkal van kikövezve. Valamennyi hivatal színültig telve van aktákkal, amelyeket a miniszter polgártársak írtak alá, és ez mit sem változtatott a dolgon. Kezdjenek hozzá, ha be akarják vezetni az ellenőrzést, kezdjenek hozzá! Programunk olyan, hogy amikor Szkobelev beszédét olvassuk, azt mondhatjuk: mi ennél többet nem követelünk. Mi sokkal mérsékeltebbek vagyunk, mint Szkobelev miniszter. Ő ellenőrzést is javasol, meg 100%-ot is. Mi 100%-ot nem akarunk elvenni, de

* Lásd ebben a kötetben 317. old. — *Szerk.*

azt mondjuk: „Ameddig nem lépnek a tettek útjára, addig nem hiszünk önöknek." Ez a különbség közöttünk: mi nem hiszünk a szavaknak és az ígéreteknek, s másoknak sem tanácsoljuk, hogy higgyenek. A parlamentáris köztársaságok tapasztalata arra tanít bennünket, hogy papiros nyilatkozatokban nem szabad bízni. Ha akarják az ellenőrzést, hozzá kell kezdeni. Egyetlen nap elegendő ahhoz, hogy az ilyen ellenőrzésről szóló törvényt kibocsássák. Minden bank alkalmazottainak szovjetje, minden gyár munkásainak szovjetje, minden párt jogot kap az ellenőrzésre. Ezt nem lehet — mondják —, ez üzleti titok, ez szent magántulajdon! Nos, ahogy tetszik, válasszanak, vagy-vagy. Ha valamennyi üzleti könyvet, számlát, a trösztök valamennyi pénzügyi műveletét meg akarják védeni, akkor nem kell fecsegni az ellenőrzésről, nem kell beszélni arról, hogy elpusztul az ország.

Németországban még rosszabb a helyzet. Oroszországban lehet kenyeret szerezni, Németországban nem lehet. Oroszországban szervezéssel sok mindent lehet tenni. Németországban már semmit sem lehet tenni. Kenyér már nincs, és az egész nép pusztulása elkerülhetetlen. Mostanában arról írnak, hogy Oroszország a pusztulás szélén áll. Ha ez így van, akkor a „szent" magántulajdon védelme — bűn. Éppen ezért, mit jelent az ellenőrzés szó? Talán elfelejtették, hogy Romanov Miklós is sokat írt az ellenőrzésről. Ezerszer is megtalálni nála az állami ellenőrzés, a társadalmi ellenőrzés, a szenátorok kinevezése szavakat. A nagyiparosok a forradalmat követő két hónap alatt egész Oroszországot kifosztották. A tőke többszáz százalékos profitot vágott zsebre, minden jelentés erről tanuskodik. De amikor a munkások két hónappal a forradalom után azt „merészelték" mondani, hogy emberi módon akarnak élni, akkor az ország egész tőkés sajtója felhördült. A „Recs" minden száma bőszen azt ordítozza, hogy a munkások kifosztják az országot, pedig hiszen mi csak a tőkések ellenőrzését ígérjük. Nem lehetne kevesebbet ígérni, nem lehetne többet tenni? Ha önök hivatalnoki ellenőrzést akarnak, ellenőrzést ugyanolyan szervek útján, mint azelőtt, pártunk szilárd meggyőződéssel vallja, hogy ebben önöket nem szabad támogatni, még

akkor sem, ha a kormányban féltucat helyett egy tucat narodnyik és mensevik miniszter ülne. Az ellenőrzést csak maga a nép valósíthatja meg. A banktisztviselők szovjetjei, a mérnök-szovjetek, a munkás-szovjetek által gyakorolt ellenőrzést kell megszervezniök és ezt az ellenőrzést már holnap meg kell kezdeni. Minden hivatalnokot büntetés terhe alatt felelősségre kell vonni abban az esetben, ha ezek közül az intézmények közül bármelyiknek hamis bevallást tesz. Az ország pusztulásáról van szó. Tudni akarjuk tehát, hogy mennyi gabona, mennyi nyersanyag, hány munkás áll rendelkezésre, s hogy hová kell beállítani ezeket a munkásokat.

Most pedig rátérek az utolsó kérdésre. Arra a kérdésre, hogyan fejezzük be a háborút. Azt az ostoba nézetet tulajdonítják nekünk, hogy mi különbékét akarunk. A német kapitalista rablók lépéseket tesznek a béke érdekében, azt mondják: adok neked egy darabot Törökországból és Örményországból, ha te érclelőhelyeket adsz nekem. Ez az, amiről a diplomaták minden egyes semleges városban tárgyalnak! Mindenki tudja ezt. Csakhogy ezt a szokásos diplomáciai frázissal leplezik. Azért diplomaták, hogy diplomáciai nyelven beszéljenek. Micsoda zagyva beszéd az, hogy mi különbékével akarjuk befejezni a háborút! A háborúnak, amelyet a leggazdagabb hatalmak tőkései viselnek, amelyet a gazdasági fejlődés sok évtizedes története idézett elő, véget vetni úgy, hogy az egyik fél abbahagyja a hadműveleteket, olyan ostobaság, hogy még cáfolni is nevetséges. Ha mi külön határozatot írtunk ennek megcáfolására, annak az az oka, hogy tekintettel kell lennünk a nagy tömegekre, amelyek előtt rágalmaznak bennünket. De erről még beszélni sem kell komolyan. A háborút, amelyet a világ tőkései viselnek, nem lehet befejezni munkásforradalom nélkül, amely ezek ellen a tőkések ellen irányul. Amíg az ellenőrzést nem viszik át a frázisok területéről a tettek mezejére, amíg a tőkés kormány helyére nem lép a forradalmi proletariátus kormánya, mindaddig a kormány arra van kárhoztatva, hogy egyre csak azt hajtogassa: elpusztulunk, elpusztulunk, elpusztulunk. Jelenleg a „szabad" Angliában börtönbe vetik a szocialistákat azért, mert ugyanazt mondják, amit én. Németországban be-

börtönözték Liebknechtet, aki ugyanazt mondotta, amit én mondok, Ausztriában bebörtönözték Friedrich Adlert, aki ugyanezt mondotta, de revolverrel (lehet, hogy már ki is végezték). A munkástömegek rokonszenve valamennyi országban az ilyen szocialisták felé fordul, nempedig azok felé, akik átálltak saját tőkéseik oldalára. A munkásforradalom érlelődik az egész világon. Más országokban természetesen nehezebb. Ott nincsenek olyan félkegyelműek, mint Miklós és Raszputyin. Ott a kormány élén osztályuk legjobb férfiai állnak. Ott nincsenek meg az önkényuralom elleni forradalom feltételei, ott már megvan a tőkésosztály kormánya. Ott már hosszú idő óta ennek az osztálynak legtehetségesebb képviselői kormányoznak. Ez az oka annak, hogy ott a forradalom, ha még nem is következett be, de elkerülhetetlen, bármily nagyszámú forradalmár pusztuljon is el, mint ahogy elpusztul Friedrich Adler, mint ahogy elpusztul Karl Liebknecht. A jövő az övék, és mellettük áll a világ munkássága. És a munkásságnak minden országban győznie kell.

Ami Amerika háborúba lépését illeti, a következőket mondhatom. Arra hivatkoznak, hogy Amerikában demokrácia van, hogy ott van Fehér Ház. Én azt mondom: félévszázaddal ezelőtt döntötték meg a rabszolgaságot. A rabszolgaság miatt kitört háború 1865-ben ért véget. Azóta pedig egyesek milliárdosokká lettek. Pénzügyileg markukban tartják egész Amerikát, Mexikó leigázására készülnek, és elkerülhetetlenül sor kerül majd arra, hogy háborút viseljenek Japán ellen a Csendes-óceán felosztásáért. Ezt a háborút már néhány évtized óta előkészítik. Ennek egész irodalma van. És Amerika háborúba lépésének igazi célja: a Japán elleni jövendő háború előkészítése. Az amerikai nép mégiscsak jelentős szabadságot élvez, és nehéz feltételezni, hogy tűrje a kötelező katonai szolgálatot, azt, hogy hadsereget létesítsenek valamiféle hódító célra, például a Japán elleni harc érdekében. Az amerikaiak Európa példáján látják, hogy ez mire vezet. És most az amerikai tőkéseknek be kellett avatkozniok ebbe a háborúba, hogy a kis népek jogaiért vívott harc magasztos eszményei mögé rejtőzve, ürügyük legyen egy erős állandó hadsereg létesítésére.

A parasztok nem hajlandók pénzért gabonát adni, és munkaeszközöket, lábbelit meg ruhát követelnek. Ebben az elhatározásban van egy óriási adag rendkívül mély igazság. Valóban, a gazdasági bomlás az országban olyan méreteket öltött, hogy bár kisebb mértékben, de Oroszországban is megfigyelhető az, ami más országokban már régen bekövetkezett: a pénz elvesztette vásárlóerejét. Az események egész menete annyira aláásta a kapitalizmus uralmát, hogy például a parasztok nem fogadják el a pénzt. Azt mondják: „Mire nekünk pénz?" És igazuk van. A kapitalizmus uralmát nem az ássa alá, hogy valaki meg akarja ragadni a hatalmat. „Megragadni" a hatalmat értelmetlen dolog volna. Lehetetlen volna végetvetni a kapitalizmus uralmának, ha nem efelé vezetne a tőkés országok egész gazdasági fejlődése. A háború meggyorsította ezt a folyamatot és ez a kapitalizmust lehetetlenné tette. Semmiféle erő sem pusztíthatná el a kapitalizmust, ha a történelem nem mosta és nem ásta volna alá.

Igen szemléltető példa. Ez a paraszt azt fejezi ki, amit mindenki tapasztal: a pénz hatalma alá van ásva. Az egyetlen kivezető út itt — a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek hozzájárulása ahhoz, hogy a gabonáért munkaeszközöket, ruhát és lábbelit adjanak. Ilyen irányban haladnak a dolgok, az élet sugalmazza ezt a feleletet. Különben az emberek milliói maradnak éhen, lábbeli és ruha nélkül. Az emberek tízmilliói közvetlenül a pusztulás szélén állanak, és itt most a legkisebb gondunk is nagyobb, mint az, hogy a tőkések érdekeit védelmezzük. A kivezető út csak az lehet, hogy minden hatalom átmegy a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek kezébe, amelyek a lakosság többségét képviselik. Lehet, hogy ezzel kapcsolatban történnek majd hibák. Senki sem állítja, hogy ilyen nehéz dolgot egyszeriben dűlőre lehet juttatni. Mi semmi ilyesmit nem mondunk. Azt mondják nekünk: mi akarjuk, hogy a hatalom a Szovjetek kezében legyen, ők pedig nem akarják. Mi azt mondjuk, hogy élettapasztalatuk majd rávezeti őket, és az egész nép belátja, hogy nincs más kivezető út. A hatalom „megragadását" mi nem akarjuk, mivel a forradalmak tapasztalata arra tanít, hogy csak az

a hatalom szilárd, amely a lakosság többségére támaszkodik. A hatalom „megragadása" tehát kaland volna, és pártunk erre nem vállalkozna. Ha a kormány a többség kormánya lesz, lehet, hogy olyan politikát fog folytatni, amely eleinte hibásnak fog bizonyulni, de más kivezető út nincs. Ebben az esetben a politikai irány ugyanezeken a szervezeteken belül békésen megváltozik. Más szervezeteket nem lehet kitalálni. Ezért mondjuk azt, hogy a kérdés másféle megoldása elképzelhetetlen.

Hogyan fejezzük be a háborút? Ha a hatalmat a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje venné kezébe, a németek pedig folytatnák a háborút — mit tennénk akkor? Azok, akiket pártunk nézetei érdekelnek, olvashatták volna a napokban „Pravda" című lapunkban, amelyben pontosan idéztük azt, amit erről még külföldön, 1915-ben mondottunk: ha Oroszország forradalmi osztálya, a munkásosztály, hatalomra kerül, fel kell ajánlania a békét. És ha feltételeinket a német tőkések vagy bármely más ország tőkései elutasítják, akkor a forradalmi osztály teljesen a háború mellett lesz*. Nem azt javasoljuk, hogy a háborút egycsapásra fejezzük be. Ezt nem ígérjük. Olyan lehetetlen és megvalósíthatatlan dolgot, mint a háború befejezése az egyik fél elhatározása alapján — mi nem hirdetünk. Könnyű ilyen ígéretet tenni, de nem lehet betartani. Ebből a szörnyű háborúból könnyen kikerülni nem lehet. Három éve háborúskodnak. Önök — vagy tíz évig fognak háborút viselni, vagy hozzáfognak a nehéz, súlyos forradalomhoz. Más kivezető út nincs. Mi azt mondjuk: a háborút, amelyet a kapitalista kormányok kezdtek, csak munkásforradalommal lehet befejezni. Akit érdekel a szocialista mozgalom, olvassa el az 1912-es Bázeli Kiáltványt, amelyet egyhangúlag elfogadott a világ minden szocialista pártja, azt a kiáltványt, amelyet mi a „Pravdá"-ban közöltünk, azt a kiáltványt, amelyet most egyetlen hadviselő országban sem lehet megjelentetni, sem a „szabad" Angliában, sem a köztársasági Franciaországban, mert ez a kiáltvány még a háború előtt megmondta az igazságot a háború-

* Lásd ebben a kötetben 411—412. old. — *Szerk.*

ról. Ott az áll: Anglia és Németország között háború lesz a tőkések versengése miatt. Ott az áll: annyi lőpor halmozódott fel, hogy a fegyverek maguktól elsülnek. Meg van benne írva, hogy miért fog a háború kitörni, és meg van benne mondva, hogy a háború proletárforradalomra vezet. Ezért mondjuk mi azoknak a szocialistáknak, akik, miután a kiáltványt aláírták, átálltak saját tőkés kormányaik oldalára, hogy elárulták a szocializmust. A szocialisták az egész világon két táborra szakadtak. Egyesek közülük — miniszterek, mások börtönben vannak. A szocialisták egy része az egész világon a háborús készülődést hirdeti, másik része pedig, mint az amerikai Bebel — Eug. Debs, akinek az amerikai munkások körében óriási tekintélye van —, azt mondja: „Inkább lőjenek agyon, de erre a háborúra egyetlen centet sem adok. Csak a proletariátusnak a világ kapitalistái ellen viselt háborújáért vagyok hajlandó harcolni." Így szakadtak két táborra a szocialisták az egész világon. A szociálpatrióták az egész világon azt gondolják, hogy hazájukat védik. Tévednek — az egyik maroknyi tőkéscsoport érdekeit védik a másik ellen. Mi a proletárforradalmat hirdetjük — azt az egyetlen igaz ügyet, amelyért sokan vérpadra, százak és ezrek pedig börtönbe mentek. Ezek a bebörtönzött szocialisták kisebbségben vannak, de mellettük van a munkásosztály, mellettük van az egész gazdasági fejlődés. Mindez azt mutatja nekünk, hogy más kivezető út nincs. Ennek a háborúnak csak néhány ország munkásforradalmával lehet végetvetni. Egyelőre pedig ezt a forradalmat elő kell készítenünk, elő kell segítenünk. Amíg a háborút a cár viselte, az orosz nép a háborúval szemben érzett minden gyűlölete és minden békeakarata ellenére sem tehetett mást a háború ellen, mint hogy előkészítette a forradalmat a cár ellen, és a cár megdöntését. Így is történt. Igazolta ezt önöknek a történelem tegnap és igazolni fogja ezt önöknek holnap. Mi már régen megmondottuk: segíteni kell az érlelődő orosz forradalmat. Megmondtuk ezt 1914 végén. Ezért duma-képviselőinket Szibériába száműzték, nekünk pedig azt mondták: „Nem válaszoltok. Forradalomra hivatkoztok akkor, amikor a sztrájkok véget értek, amikor a képviselők fegyházban vannak, amikor egyetlen ujság sincs!" És azzal

vádoltak bennünket, hogy kitérünk a válasz elől. Hosszú éveken át hallottuk ezeket a vádakat, elvtársak. Azt feleltük: önök háboroghatnak, de ameddig a cárt nem kergettük el, semmit sem lehet tenni a háború ellen. És az, amit előre megmondtunk, beigazolódott. Még nem igazolódott be teljesen, de már kezd beigazolódni. A forradalom kezdi megváltoztatni a háborút Oroszország részéről. A tőkések még folytatják a háborút, és mi azt mondjuk: amíg a munkásforradalom nem tör ki néhány országban, a háború nem érhet véget, mert azok az emberek maradnak hatalmon, akik akarják ezt a háborút. Azt mondják nekünk: „Úgy látszik, mintha minden aludna az egyes országokban. Németországban a szocialisták mind egy szálig a háború mellett vannak, csak Liebknecht van ellene." Erre én azt felelem: csak Liebknecht képviseli a munkásosztályt, csak benne, az ő híveiben, a német proletariátusban reménykedik mindenki. Önök nem hisznek ebben? Ám folytassák a háborút! Más út nincs. Ha nem hisznek Liebknechtben, ha nem hisznek a munkások forradalmában, az érlelődő forradalomban, ha ebben nem hisznek, ám higgyenek a tőkéseknek!

A néhány országban kitörő munkásforradalmon kívül ebben a háborúban senki sem fog győzni. A háború nem játék, a háború szörnyű dolog, a háború sok millió áldozatot követel és nem olyan könnyű befejezni.

A katonák a fronton nem különíthetik el a frontot az államtól, és nem dönthetnek a maguk módján. A katonák a fronton — az ország egy része. Amíg az állam háborút visel, addig a front is szenvedni fog. Itt semmit sem tehetünk. A háborút az uralkodó osztályok idézték elő, csak a munkásosztály forradalma fejezheti be. Hogy önök hamarosan békéhez jutnak-e, az csak attól függ, hogyan fejlődik a forradalom. Bármily érzelgős dolgokat mondjanak is, bármennyire mondják is önöknek: nosza, vessünk véget azonnal a háborúnak, a forradalom fejlődése nélkül ez nem lehetséges. Amikor majd a hatalom átmegy a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei kezébe, a kapitalisták ellenünk fognak fordulni: Japán — ellenünk lesz, Franciaország — ellenünk lesz, Anglia — ellenünk lesz; minden ország kormánya ellenünk lesz. Ellenünk lesznek a

kapitalisták, mellettünk lesznek a munkások. Akkor — véget ér a háború, amelyet a tőkések kezdtek. Ez a válasz arra a kérdésre, hogyan fejezzük be a háborút.

Először 1929 április 23-án,
a „Pravda" 93. számában jelent meg.

MEGVETENDŐ MÓDSZEREK

A frontküldöttek egész kongresszusa[94] megbélyegezte egyhangúlag elfogadott május 13-i határozatában azokat az aljas módszereket, amelyekkel a „Recs" Zinovjev elvtársunkat rágalmazta azzal a céllal, hogy ellentétet szítson a hadsereg és a bolsevikok között. A „Recs" szerkesztőségében ülő gentlemanok természetesen nem is gondoltak arra, hogy közöljék a frontkongresszusnak ezt a határozatát, bár a kongresszus a határozatot a „Recs"-nek is megküldte. Ehelyett ez a kevéssé tiszteletreméltó lap tovább folytatja provokációs hadjáratát lapunk és Zinovjev elvtársunk ellen, s közvetlenül egy kis pogromra uszít.

— A „Pravda" rendszeresen közöl Németországról olyan híreket, amelyek egyetlen más lapban sem jelennek meg. Honnan és hogyan kapja a „Pravda" külön (!) híreit — kérdi sokatmondóan a „Recs" abban a cikkében, amelynek sokatmondóan a „Furcsa tájékozottság" címet adja.

Honnan, rágalmazó uraim?

— Azokból a táviratokból és levelekből, amelyeket tudósítónk, Radek elvtárs, lengyel szociáldemokrata küld, aki éveket töltött cári börtönökben, több mint 10 éve dolgozik a német szociáldemokrácia soraiban, akit Vilmos elleni és háborúellenes forradalmi agitáció miatt kiutasítottak Németországból, és aki külön azért utazott Stockholmba, hogy onnan tájékoztasson bennünket. Azokból a levelekből és táviratokból, kadet urak, amelyeket az orosz-svéd határon garázdálkodó szolgáiknak nem mindig sikerül elcsípniök, ujságkivágásokból, valamint német illegális lapokból és kiáltványokból, amelyeket barátaink, Karl Liebknecht hívei juttatnak el hozzánk — éppen úgy, ahogy

Franciaországról Henri Guilbeaux *francia* internacionalista-szocialista, Romain Rolland barátja és Loriot elvtársnak, az ismert francia internacionalistának elvbarátja juttatja el hozzánk a megfelelő anyagot.

— „A német vezérkar megtiltotta a lövészárok-barátkozást" — írtuk a „Pravdá"-ban, annak a jelentésnek alapján, amely a napokban valamennyi orosz lapban megjelent. A „Recs" rágalmazó munkatársai ezzel kapcsolatban nagy szemeket meresztenek és „szembeállítják" ezzel az orosz hadügyminiszter nyilatkozatát, amely szerint „az ellenséges tüzérség már elpusztította mindazokat a frontszakaszokat, ahol lövészárok-barátkozás folyt."

Természetesen nem tudjuk, hogy igaz-e ez a frontszakaszok elpusztításáról szóló jelentés. De *ha* igaz, akkor nem cáfolja, hanem *igazolja* azt a hírt, hogy a német vezérkar ellenzi a lövészárok-barátkozást. Hiszen mindenki megérti: amikor a német vezérkar elpusztíttatja azokat a frontszakaszokat, ahol lövészárok-barátkozás folyt, *le* akarja *szoktatni* a barátkozásról mind az orosz katonákat, mind pedig azokat a becsületes német katonákat, akik nem akarnak csapdát csinálni a lövészárok-barátkozásból.

Balul ütött ki a dolog, kadet pénzhamisító urak!

Befejezésül említsünk meg még egy hazugságot: „mint tudjuk, a parasztkongresszuson Zinovjevnek nem sikerült befejeznie beszédét" — írja Miljukov lapja. „Mint tudjuk", önök ismét hazudnak, kadet urak — éppen úgy, ahogy hazugság volt az is, amit a frontkongresszusról mondottak. Rosszul áll az ügyük, uraim, ha már így kell védeniök, ilyen szemérmetlen, ilyen megvetendő módszerekkel.

„Pravda" 58. sz.
1917 május 29. (16.)

ELKERÜLHETETLEN KATASZTRÓFA ÉS MÉRTÉKTELEN ÍGÉRETEK

(ELSŐ CIKK)

Az elkerülhetetlen gazdasági összeomlás, a soha nem látott méretű katasztrófa veszélye olyan fontos kérdés, hogy mind gyakrabban és gyakrabban kell kitérni teljes tisztázására. A „Pravda" legutóbbi számában már rámutattunk arra, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának *programja* ma már *semmiben* sem különbözik a „szörnyű" bolsevizmus programjától*.

Ma arra kell rámutatnunk, hogy Szkobelev mensevik miniszter programja *túlmegy* a bolsevizmuson. Ime, ez a program, a „Recs" című kormánylap közleménye alapján:

„A miniszter (Szkobelev) kijelenti, hogy ... az államgazdaság a szakadék szélén áll. Be kell avatkozni a gazdasági életbe annak minden területén, mivel az állampénztárban nincs pénz. Javítani kell a dolgozó tömegek helyzetén, és ehhez el kell venni a hasznot a vállalatok és a bankok pénztáraiból. (Közbeszólás: „Milyen módon?") A vagyonok könyörtelen megadóztatása útján — feleli Szkobelev munkaügyi miniszter. — A pénzügyi tudomány ismeri ezt a módszert. A vagyonos osztályok adókulcsát fel kell emelni a haszon 100 százalékáig. (Közbeszólás: „Szóval, az egészet elveszik.") Sajnos — jelenti ki Szkobelev —, egyes részvénytársaságok már kiadták részvényeseiknek az osztalékot, ezért a vagyonos osztályokra progresszív egyéni adókat kell kivetnünk. Még tovább megyünk, és ha a tőke fenn akarja tartani a gazdaság vezetésének burzsoá módját, ám dolgozzék haszon nélkül, csak azért, hogy ne veszítse el ügyfeleit ... Be kell vezetnünk

* Lásd ebben a kötetben 410—411. old. — *Szerk.*

a munkakötelezettséget a részvényes, a bankár és a gyáros urak számára, akik elkedvetlenedtek, mivel hiányoznak azok az ösztönző körülmények, amelyek azelőtt munkára serkentették őket ... Kényszerítenünk kell a részvényes urakat arra, hogy engedelmeskedjenek az államnak és be kell vezetni számukra a kötelezettséget, a munkakötelezettséget."

Azt tanácsoljuk a munkásoknak, hogy olvassák el ismételten ezt a programot, vitassák meg és mérlegeljék azokat a feltételeket, amelyek között megvalósítása lehetséges.

Minden a megvalósítás feltételeitől függ, attól, hogy haladéktalanul hozzálássanak a megvalósításhoz.

A program önmagában nemcsak nagyszerű és nemcsak egybevág a bolsevik programmal, de egyik pontja *tovább* is megy a mi programunknál, nevezetesen az a pontja, ahol megígéri, hogy „elveszi a hasznot a bankok pénztárából," mégpedig a „haszon 100 százalékát".

A mi pártunk — sokkal szerényebb. Határozatában kevesebbet követel, nevezetesen: csak a bankok ellenőrzésének megszervezését és a „fokozatos" (figyelem! figyelem! a bolsevikok a fokozatosság mellett vannak!) „áttérést a jövedelmek és vagyonok igazságosabb progresszív megadóztatására".

A mi pártunk mérsékeltebb, mint Szkobelev.

Szkobelev nem éppen mértékletes, sőt mértéktelen ígéretekkel dobálózik, *mivel nem érti azokat a feltételeket, amelyek között tényleges megvalósításuk lehetséges.*

Ez a dolog veleje.

Szkobelev programját nemcsak végrehajtani nem lehet, de még csak komoly lépéseket *sem lehet* tenni megvalósítása felé, sem a földbirtokosok és tőkések pártját képviselő 10 miniszterrel, sem azzal a bürokratikus hivatalnoki apparátussal, amellyel a kapitalista kormány (mensevik és narodnyik függvényével) kénytelen beérni.

Kevesebb ígéretet, több gyakorlatiasságot, Szkobelev polgártárs! Kevesebb hangzatos frázist, több megértést abban a tekintetben, *hogyan* kell hozzálátni a *dologhoz.*

Haladéktalanul, egyetlen napot sem vesztegetve, hozzá lehet és hozzá is kell fogni a dologhoz, ahhoz, hogy megmentsük az országot az elkerülhetetlen, szörnyű

katasztrófától. A lényeg az, hogy az „új" Ideiglenes Kormány *nem akar* hozzálátni a dologhoz, de ha akarna is, *akkor sem lenne képes* rá, mivel béklyóba veri a tőkés érdekek védelmének ezernyi lánca.

Egy nap alatt fel lehet és fel kell hívni az egész népet arra, hogy lásson hozzá a dologhoz, egy nap alatt ki lehet és ki kell adni azt a rendeletet, amely *azonnal* összehívja:

1) a Banktisztviselők Szovjetjeit és kongresszusait, mind az egyes bankok vonalán, mind pedig az összoroszországi kongresszust; a megbízás: azonnal dolgozza ki a gyakorlati rendszabályokat valamennyi bank és hitelintézet egyetlen állami bankká való egybeolvasztására, továbbá valamennyi bankművelet legpontosabb ellenőrzésére és arra, hogy az ellenőrzés eredményét azonnal nyilvánosságra hozzák;

2) valamennyi szindikátus és tröszt alkalmazottainak Szovjetjeit és kongresszusait; a megbízás: dolgozzák ki az ellenőrzés és számadási kötelezettség módozatait; azonnal hozzák nyilvánosságra az ellenőrzés eredményeit;

3) ennek a rendeletnek nemcsak a Munkás- és Katonaküldöttek valamennyi Szovjetjét kell felruháznia ellenőrzési joggal, hanem minden nagy gyár munkásainak Szovjetjét, valamint minden nagy politikai párt képviselőit is (nagy pártnak például az olyan párt tekintendő, amely május 12-én Petrográdban legalább két kerületben önálló listával lépett fel); ehhez az ellenőrzéshez betekintést kell engedélyezni minden üzleti könyvbe, minden okmányba;

4) a rendeletnek fel kell szólítania minden társaság részvényeseit, igazgatóit és igazgatósági tagjait, hogy közöljék azoknak a jegyzékét, akiknek legalább 10 000 (vagy 5 000) rubel értékű részvényük van, a részvényeknek, valamint azoknak a társaságoknak felsorolásával, amelyekben az illető személyek „érdekelve vannak"; a hamis bevallásért (bank- és egyéb alkalmazottak ellenőrzése!) — teljes vagyonelkobzás és legalább 5 évi börtön jár;

5) a rendeletnek fel kell szólítania az egész népet, hogy haladéktalanul vezesse be a helyi önkormányzati szervek útján az általános munkakötelezettséget, ennek

ellenőrzésére és végrehajtására pedig be kell vezetni az egész népet egy szálig felölelő milíciát (a falvakban azonnal, a városokban előbb a munkás-milíciát stb.).

Általános munkakötelezettség nélkül *nem lehet megmenteni* az országot a pusztulástól. Márpedig az egész népet felölelő milícia nélkül nem lehet megvalósítani az általános munkakötelezettséget. Mindenki megérti ezt, aki még nem esett miniszteri tébolyba vagy nem zavarodott meg a miniszteri ékesszólásba vetett bizalomtól.

Aki valóban meg akarja menteni az emberek tízmillióit a katasztrófától, annak síkra *kell* majd szállnia az ilyen rendszabályok mellett.

A következő cikkben az igazságosabb adórendszerre való fokozatos áttéréssel és azzal fogunk foglalkozni, hogyan kellene kiemelni a népből és fokozatosan a miniszterek helyére állítani azokat a valóban tehetséges szervezőket (mind a munkások közül, mind a tőkések közül), akik az említett rendszabályok megvalósítása során sikereket fognak majd felmutatni.

(MÁSODIK CIKK)

Amikor Szkobelev beszédében miniszter módra nagyot akart mondani és odáig ment, hogy a tőkések profitjának 100 százalékos elvételéről beszélt, akkor a hatásvadászat iskolapéldáját láttuk magunk előtt. Ilyen frázisokkal csapják be a népet állandóan a burzsoá parlamentáris köztársaságokban.

De ebben az esetben valami rosszabbal van dolgunk, mint frázisokkal. „Ha a tőke fenn akarja tartani a gazdaság vezetésének burzsoá módját, ám dolgozzék haszon nélkül, csak azért, hogy ne veszítse el ügyfeleit", mondotta Szkobelev. Úgy hangzik ez, mintha „borzalmas" fenyegetés volna a kapitalisták felé, valójában azonban — kísérlet (Szkobelev részéről valószínűleg öntudatlan, a tőkések részéről bizonyára tudatos) arra, hogy *megvédjék* a tőke *teljhatalmát*, rövid időre feláldozva a profitot.

A munkások „túlságosan sokat" vesznek el — gondolják a kapitalisták —, hárítsuk hát rájuk a felelősséget, de ne adjunk a kezükbe sem hatalmat, sem lehetőséget

arra, hogy valóban rendelkezzenek az egész termelés fölött. Ám maradjunk egy ideig mi, tőkések, profit nélkül, de ugyanakkor „fenntartjuk a gazdaság vezetésének burzsoá módját, nem veszítjük el ügyfeleinket", meggyorsítjuk az ipar ilyen átmeneti állapotának csődjét, igyekszünk az ipart mindenképpen züllészteni, a felelősséget pedig a munkásokra hárítjuk!

Hogy a kapitalistáknak éppen ez a számítása, azt tények bizonyítják. A délvidéki szénbányatulajdonosok igenis züllesztik a termelést, *„tudatosan elhanyagolják és dezorganizálják"* (lásd a „Novaja Zsizny" május 16-i számában egy *munkásküldöttség* nyilatkozatának ismertetését). A kép világos: a „Recs" két ember helyett hazudik, a munkásokra hárítja a felelősséget. A szénbányatulajdonosok „tudatosan dezorganizálják a termelést". Szkobelev csalogányként zengi: „ha a tőke fenn akarja tartani a gazdaság vezetésének burzsoá módját, ám dolgozzék haszon nélkül." A kép világos!

A tőkések számára és a bürokraták számára az az *előnyös*, ha „mértéktelen ígéreteket" tesznek, s ezzel elterelik a nép figyelmét a *legfontosabbról*, mégpedig arról, hogy a tényleges ellenőrzés valóban átmenjen a munkások kezébe.

A munkásoknak el kell söpörniök a frázisokat, ígéreteket, nyilatkozatokat, a központban terveket kovácsoló bürokratákat, akik mindig készek hatásvadászó tervek, határozatok, szabályzatok, előírások összeállítására. Le ezzel az egész hazudozással! Le a nagyhangú bürokrata és burzsoá tervkovácsolással, amely mindenütt csúfosan kudarcot vallott! Le az ügyek halogatásának módszerével! A munkásoknak követelniök kell a *tényleges* ellenőrzés *azonnali* megvalósítását, mégpedig úgy, hogy azt feltétlenül *maguk a munkások gyakorolják.*

Ez a legfontosabb ahhoz, hogy sikerre vigyük az ügyet, a katasztrófától való megmenekülés ügyét. Ha ez nincs meg, minden egyéb — csalás. Ha ez meglesz, egyáltalán nem fogunk sietni azzal, hogy „100 százalékosan" elvegyük a hasznot. Mérsékeltebbek lehetünk és mérsékeltebbeknek kell lennünk, *fokozatosan* kell áttérnünk az igazságosabb adórendszerre, külön fogjuk választani a kis

részvényeseket és a gazdag részvényeseket, az előbbiektől *egészen keveset* veszünk el, *csak* az utóbbiaktól veszünk el igen sokat (de *nem* okvetlenül mindent). A nagy részvényesek száma elenyésző; szerepük, valamint összvagyonuk — *óriási*. Aligha tévedünk, amikor azt mondjuk, hogy ha összeállítjuk Oroszország *ötezer, sőt háromezer* (sőt talán mindössze ezer) leggazdagabb emberének névsorát, vagy kibogozzuk (a bankalkalmazottak, a szindikátusi és egyéb alkalmazottak részvételével *alulról* végrehajtott ellenőrzéssel) finánctőkéjüknek valamennyi szálát és összefüggését, bankkapcsolataikat, akkor feltárul a tőke uralmának egész hálózata, a mások munkájából felhalmozott vagyon zöme, a javak társadalmi termelése és elosztása fölötti „ellenőrzés" minden valóban fontos góca.

Ezt az ellenőrzést kell átadni a munkásoknak. Ennek a hálózatnak, ezeknek a gócoknak a nép előtt való eltitkolását követelik a tőke érdekei. Inkább belemegyünk abba, hogy egy időre átadjuk az „egész" hasznot vagy a jövedelem 99 százalékát, mintsem hogy feltárjuk a nép előtt hatalmunknak ezeket a gócait — így gondolkodik a tőkésosztály és öntudatlan szolgája, a hivatalnok.

Mi semmiesetre sem mondunk le jogunkról és követelésünkről: arról, hogy a nép előtt a finánctőkének éppen a főerődjét tárják fel, és ezt helyezzük a munkások ellenőrzése alá — így gondolkodik és így fog gondolkodni az öntudatos munkás. És ennek az utóbbi felfogásnak a helyességéről minden nap a nyomorgók mind nagyobb tömege, a nép mind jelentékenyebb többsége, általában egyre több őszinte, a katasztrófából kivezető utat kereső jóhiszemű ember győződik meg.

A finánctőkének éppen a fő erődjét kell bevenni, enélkül minden frázis és a katasztrófától való megmenekülés minden terve — nem egyéb mint csalás. De az egyes tőkéseket, sőt a tőkések többségét a proletariátus nemcsak hogy nem szándékszik „levetkőztetni" (amivel Sulgin önmagát és társait „rémítgette"), nemcsak hogy nem szándékszik „mindent" elvenni tőlük, hanem ellenkezőleg, hasznos és becsületes munkát szándékszik rájuk bízni, — a munkások ellenőrzésével.

Az elkerülhetetlen katasztrófa közeledésének pillanatában a nép számára a leghasznosabb és a legfontosabb a *szervezés*. A proletár szervezettség csodái — ez most a jelszavunk és még inkább ez lesz a jelszavunk és követelésünk, amikor a proletariátus hatalmon lesz. A tömegek szervezettsége nélkül a feltétlenül szükséges általános munkakötelezettség bevezetése és a bankok, a szindikátusok, a javak termelése és elosztása fölötti csak valamelyest komoly ellenőrzés megvalósítása — teljesen lehetetlen.

Ezért kell — mégpedig azonnal — a munkás-milíciával kezdeni, hogy szilárdan és okosan, megfelelő fokozatossággal áttérhessünk a népi milícia szervezésére, a rendőrségnek és az állandó hadseregnek általános népfelfegyverzéssel való felváltására. Ezért kell kiemelni a nép *valamennyi* rétegéből, *valamennyi* osztályából a tehetséges szervezőket, és semmiképpen sem szabad ebből kizárni a tőkéseket, akik *most* több tapasztalattal rendelkeznek ezen a téren. Sok ilyen tehetség van a nép között. A parasztság és a proletariátus soraiban található ilyen erők szunnyadnak, nem találnak alkalmazást. Ki kell őket emelni, alulról, a gyakorlat alapján, annak alapján, hogy az egyik valamelyik kerületben ügyesen ki tudta küszöbölni a „sorbanállást", a másik mesterien megszervezte a házbizottságokat, tömörítette a háztartási alkalmazottakat, mintagazdaságot szervezett valamelyik faluban, jól megszervezett egy olyan gyárat, amely a munkások kezébe ment át, és más hasonló szempontok alapján. Akiket így, a gyakorlat alapján kiemelünk, azokat, akiknek tehetségét a gyakorlat igazolta, azokat mind „miniszterré" kell kinevezni — nem a szó régi értelmében, nem abban az értelemben, hogy tárcával jutalmazzuk őket, hanem abban az értelemben, hogy olyan népi instruktorok, vándorszervezők feladatkörét látják el, akik segítenek megteremteni *mindenütt* a legszigorúbb rendet, a legnagyobb takarékosságot az emberi munkaerővel, a legszigorúbb elvtársi fegyelmet.

Ez az, amit a proletariátus pártjának hirdetnie kell a nép körében ahhoz, hogy megmeneküljünk a katasztrófától. Ezt kell megvalósítania részben már most, azokon

a helyeken, ahol hatalomhoz jut. Ezt kell megvalósítania teljes egészében akkor, amikor az államhatalom birtokába jut.

„Pravda" 58. és 59. sz.
1917 május 29. és 30. (16. és 17.)

AZ INTERNACIONALISTÁK EGYESÜLÉSÉNEK KÉRDÉSÉHEZ

Pártunk Összoroszországi Konferenciája határozatilag kimondta, hogy szükségesnek tartja a közeledést azokhoz a csoportokhoz és áramlatokhoz, amelyek valóban az internacionalizmus talaján állnak, és az egyesülést velük, azzal a feltétellel, hogy szakítanak a szocializmus kispolgári elárulásának politikájával*.

Az egyesülés kérdését a napokban a petrográdi egyesült szociáldemokraták kerületközi szervezetének konferenciáján is megvitatták.

Az Összoroszországi Konferencia határozatának végrehajtása érdekében pártunk Központi Bizottsága, mivel rendkívül kívánatosnak tekinti a „kerületköziekkel" való egyesülést, a következő javaslatokat tette (ezeket a javaslatokat kezdetben csak Lenin elvtárs és a Központi Bizottság néhány tagja nevében tették a kerületközieknek, de később a Központi Bizottság tagjainak többsége is jóváhagyta ezeket a javaslatokat):

„Kívánatos, hogy az egyesülés haladéktalanul megtörténjék.

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Központi Bizottságának haladéktalanul javasolni fogjuk, hogy a kerületköziek egy-egy képviselőjének helyet adjon mindkét lap szerkesztőségében (a jelenlegi „Pravdá"-nál, amely összoroszországi *tömeg*lappá fog átalakulni, és a Központi Lapnál, amelyet a közeljövőben megalapítunk).

Javasolni fogjuk a Központi Bizottságnak, hogy létesítsen külön szervező-bizottságot a pártkongresszus

* Lásd ebben a kötetben 301. old. — *Szerk.*

összehívására (egy és fél hónapon belül). A kerületközi konferenciának joga lesz ebbe a bizottságba két megbízottat küldeni. Ha a mensevikek, Martov hívei, szakítanak a «honvédőkkel», kívánatos és szükséges, hogy megbízottaik a nevezett bizottságban helyet kapjanak.

A vita szabadságát vitás kérdésekben a «Priboj» által kiadásra kerülő vitairatok és az újra megjelenő «Proszvescsenyije» («Kommunyiszt») című folyóiratban való szabad vita útján biztosítják"[95].

(Vázlat, amelyet N. Lenin olvasott fel, saját és a Központi Bizottság néhány tagja nevében, 1917 május 10-én.)

A kerületköziek, a maguk részéről, más határozatot hoztak. Ez a határozat így hangzik:

„Az egységről. Elismerve, hogy csakis a proletariátus forradalmi erőinek legszorosabb tömörülése:

1) teszi a proletariátust élenjáró harcossá abban a harcban, amely a szocializmus felé vezető út megtisztításáért folyik;

2) nyujt lehetőséget a proletariátus számára ahhoz, hogy az oroszországi demokrácia vezérévé váljék a félfeudális rendszer maradványai és a cárizmus öröksége elleni harcban;

3) teszi lehetővé a forradalom dűlőre juttatását, a háború és béke, a föld elkobzása, a 8 órás munkanap stb. kérdésének teljes megoldását —

az értekezlet kimondja:

a) hogy az erőknek a proletariátus számára oly fontos tömörítése csak Zimmerwald és Kiental zászlaja alatt, az 1908-as, 1910-es, 1912-es és 1913-as pártprogram és párthatározatok alapján valósítható meg;

b) hogy egyetlen munkásszervezetnek, akár szakszervezet, akár kulturális egyesület, akár fogyasztási szövetkezet, egyetlen munkás ujságnak vagy folyóiratnak sem szabad ettől a zászlótól távolmaradnia;

c) az értekezlet egyszersmind kijelenti, hogy elszánt és lelkes híve a fenti határozatokon alapuló egységnek."

Hogy melyik határozat vezet el gyorsabban az egységhez — ezt a kérdést kell most megvitatnia és eldöntenie minden internacionalista munkásnak.

A kerületköziek politikai határozatai alapjában véve a „honvédőkkel" való szakítás helyes vonalát képviselik.

Ilyen körülmények között, véleményünk szerint, semmi sem indokolhatja az erők bármi néven nevezendő szétforgácsolását.

„Pravda" 60. sz.
1917 május 31. (18.)

FOGALOMZAVAR

(MÉGEGYSZER AZ ANNEXIÓKRÓL)

A narodnyik és mensevik blokk kezében levő „Izvesztyija" szerkesztői a fogalomzavar minden rekordját megdöntik. A május 16-i, 67. számban a „Pravdá"-val próbálnak vitába szállni, rossz „miniszteri" szokás szerint természetesen anélkül, hogy megneveznék. A „Pravda", úgymond, az annexiók tekintetében ködös, megtévesztő *felfogást* vall.

Bocsássanak meg, miniszter és miniszterképes szerkesztő polgártársak, de a tény az tény, nevezetesen tény az, hogy *csak* a mi pártunk szolgált az annexiók pontos meghatározásával hivatalos határozatokban. Az annexió (hódítás) azt jelenti, hogy valamely idegen népet erőszakkal tartanak valamely adott állam határai között. Egyetlen olvasni tudó és oroszul értő ember *sem érthette* ezt *félre*, ha elolvasta a „Szoldatszkaja Pravda" 13. számának mellékletét (az 1917 április 24—29-i Összoroszországi Konferencia Határozatai)*.

Mi az „Izvesztyija" narodnyik és mensevik szerkesztőinek ellenvetése? Csupán az, hogy a mi felfogásunk szerint állítólag „addig kell harcolni, amíg Németország brandenburgi hercegséggé . . . Oroszország pedig — moszkvai nagyhercegséggé nem alakul át"!! Az annexió — oktatja ki olvasóit a szerkesztőség — „olyan terület erőszakos meghódítását jelenti, amely a hadüzenet napján más államhoz tartozott" (röviden: annexiók nélküli = status quo, vagyis a háború előtti helyzet visszaállítása).

Meggondolatlan dolog a Végrehajtó Bizottság narod-

* Lásd ebben a kötetben 274. old. — *Szerk.*

nyik és mensevik vezérei részéről, hogy olyan emberekre bízzák a szerkesztést, akiknek a fejében ilyen fogalomzavar van, bizony meggondolatlan dolog.

Alkalmazzuk az *ő* meghatározásukra az *ő* ellenünk felhozott érvüket: „addig kell harcolnunk, amíg Oroszország visszaszerzi Lengyelországot, Németország — Togót és az afrikai gyarmatokat"?? Ez nyilvánvaló ostobaság, mégpedig nemcsak elméleti, hanem gyakorlati szempontból is ostobaság; bármely ország katonái elkergetik majd azokat a szerkesztőket, akik így gondolkoznak.

Gondolatmenetük a következő okokból hibás:

1) Az annexió elméleti meghatározásához hozzátartozik az „idegen" nép fogalma, vagyis az olyan népé, amely megőrizte sajátosságát és amely külön életet akar élni. Gondolkozzanak ezen, polgártársak, s ha a kérdésben még mindig nem látnak tisztán, olvassák el, hogyan vélekedett Engels és Marx Írországról, Németország dánlakta vidékeiről, a gyarmatokról — és látni fogják, hogy rossz útra tévedtek! Sem a brandenburgi hercegségnek, sem a moszkvai nagyhercegségnek nincs ehhez semmi köze. 2) Összekeverni az annexió *fogalmának* kérdését azzal a kérdéssel, hogy „meddig fognak harcolni" — ostobaság, ez azt jelenti, hogy nem értik a háborúnak bizonyos osztályok érdekeivel és uralmával való összefüggését; ez azt jelenti, hogy az *osztályharc* álláspontjáról kispolgári álláspontra, „osztályokon kívüli" álláspontra térnek át. *Amíg* a tőkésosztály van uralmon, a népek elkerülhetetlenül háborúskodni fognak, „mindaddig, amíg" ennek az osztálynak előnyös. Kispolgári illúzió azt hinni, hogy ebből ki lehet szabadulni kívánságok, követelések, tanácskozások segítségével. 3) *Amíg* a tőkések osztálya van uralmon, az *ő* békéjük elkerülhetetlenül „az annektált területek cserélgetése" lesz, Örményországnak Lotaringiáért, gyarmatnak gyarmatért, Galíciának Kurlandért stb. való elcserélése. Tanulatlan embernek megbocsátható, ha ezt nem látja, az „Izvesztyija" szerkesztőinek azonban nem. 4) Amikor majd a proletariátus lesz uralmon, s a háború mindenütt ide vezet és fog vezetni, akkor valóban *lehetséges* lesz az „annexiók nélküli béke"; másként *nem lehetséges*.

Amikor pártunk azt mondja: „annexiók nélküli béke",

mindig megmagyarázza — figyelmeztetésként a zavaros-fejű emberek felé —, hogy ezt a jelszót *elválaszthatatlanul* egybe kell kapcsolni a proletárforradalommal. Csak a proletárforradalommal kapcsolatban szükséges és helyes, csak *annak* a vonalát jelöli ki, csak annak a fejlődését és növekedését mozdítja elő. Aki tehetetlenül ingadozik a tőkésekben való reménykedés és a munkásforradalomban való reménykedés között, az tehetetlenségre és fogalomzavarra kárhoztatja magát az annexió kérdésében általában.

P. S.* A „Gyelo Naroda" május 17-i száma egyetért az „Izvesztyijá"-val abban, hogy az „annexiók nélküli" kifejezés egyértelmű a „status quo" fogalmával. Próbálják csak ezt világosan, pontosan, nyiltan megmondani, szociálforradalmár vagy mensevik urak, pártjuk, petrográdi bizottságuk, kongresszusuk nevében!

„Pravda" 60. sz.
1917 május 31. (18.)

---

* — Postscriptum — utóirat. — *Szerk.*

HARC A GAZDASÁGI BOMLÁS ELLEN A BIZOTTSÁGOK SZAPORÍTÁSÁVAL

Az „Izvesztyija" május 17-i számában a gazdasági osztálynak egy fölöttébb hosszú, fölöttébb unalmas, fölöttébb ostoba határozatát közli a gazdasági bomlás elleni harccal kapcsolatban.

Ez aztán harc! Pompás gondolatok, kitűnő tervek vergődnek bürokratikusan halott intézmények hálójában. „A gazdasági osztály átalakul" ... figyelem, figyelem! — „nemzetgazdaság-szervezési osztállyá ..."

Remek! Jó úton járunk! Nyugodj meg ország! Az osztályt *át-ke-resz-tel-ték.*

De lehet-e egyáltalán „nemzetgazdaságot szervezni", ha nincs a kezükben az államhatalom? erről elfelejtettek gondolkodni a Végrehajtó Bizottságban.

... Az osztály *hat* „alosztályból" áll ... Ez a határozat 1. §-a, a 2. — létre kell hozni „a szoros szervezeti kapcsolatot", a 3. — ki kell dolgozni a szabályozás „alapelveit", a 4. — „szoros szervezeti kapcsolatokat" kell létesíteni a miniszterekkel (istenuccse, ezt nem Muzsik Vrednij[96] meséjéből idézem, hanem az „Izvesztyijá"-ból, május 17-i, 68. sz., 3. old. 3. hasáb, 4. § ...). Az 5. — „a kormány bizottságokat alakít". A 6. — „a legközelebbi napokban törvényjavaslatot kell kidolgozni", a 7. — haladéktalanul hozzá kell fogni a „törvényjavaslatok alaptételeinek kidolgozásához", öt alpont szerint ...

Óh, bölcsek! óh, törvényhozók! óh, Louis Blanc-ok!

„Pravda" 60. sz.
1917 május 31. (18.)

MÉG EGY ELTÉRÉS A DEMOKRATIZMUSTÓL

Azok a narodnyikok és mensevikek, akik az „Izvesztyijá"-t szerkesztik, azt szeretnék, ha szocialistáknak tartanák őket, de még annyi sem telik tőlük, hogy demokraták legyenek. A május 17-i, 68. számban „óvatosságra" intenek a „részleges újjáválasztások jelszavával" szemben. „A küldötteket — oktatják ki a munkásokat — meghatározott időtartamra kell választani, például két-három hónapra, de semmiképpen (!!) sem egy hétre — az egyik népgyűléstől a másikig terjedő időre."

Illő-e hivatalos laphoz, hogy izgalomba jöjjön az újjáválasztások miatt és „óvatosságot" ajánljon ... miben? abban, hogy a tömegek kifejezésre juttassák bizalmatlanságukat *ezzel a szervvel szemben!*

Ez az első kérdés.

A második kérdés: nem kötelez-e a tudatos demokratizmus arra, hogy az újjáválasztásokkal kapcsolatban az óvatosság kérdését (ha már felvetik) kizárólag *párt*szempontból vessék fel. Mi, úgymond, a narodnyikok és a mensevikek blokkja, a mi vonalunkat — a blokk vonalát — helyesnek tartjuk ezért meg ezért, a bolsevik vonalat pedig helytelennek tartjuk ezért meg ezért. Mi az oka annak, hogy a szerkesztők, amikor eltérnek a demokratizmustól, ahelyett, hogy a párt álláspontjára hivatkoznának, arra a különös érvre hivatkoznak, hogy a választásoknál csak „kivételesen" fordulhat elő tévedés? Vajjon igazán nem tudják, hogy a munkások Szkobelevéknek és Csernovéknak a kapitalisták kormányába való belépésével elkövetett „tévedésről" mindenütt azt gondolják és azt beszélik, hogy ez *egyáltalán nem* „kivétel"?

A harmadik kérdés: vajjon annak, aki demokrata, ha fel akarta vetni az újjáválasztások kérdését, nem kell-e elismernie és hangsúlyoznia a demokrácia alapelvét: a lakosságnak azt a jogát, hogy *bármikor* visszahívhat bármely választott tisztviselőt, bármely képviselőt?

Nem emlékeznek-e az „Izvesztyija" szerkesztői arra, ha ugyan figyelembe veszik Marxnak és Engelsnek, a tudományos szocializmus megalapítóinak véleményét, hogy mit írtak erről a jogról ezek az igazi szocialisták?

„Pravda" 60. sz.
1917 május 31. (18.)

HOGYAN IJESZTGETIK A KAPITALISTÁK A NÉPET?

A „Finanszovaja Gazeta" május 17-i vezércikkében a következőket írja:

„A mindnyájunk által annyira óhajtott és várt politikai átalakulás még sehol nem tapasztalt szociális forradalom formáját ölti. A szabad országban törvényszerű, természetes «osztályharc» nálunk osztályháború jellegét öltötte. Pénzügyi csőd fenyeget. Elkerülhetetlen az ipar csődbejutása . . .

A politikai forradalomhoz elég volt lemondatni II. Miklóst és letartóztatni tucatnyi miniszterét. Ezt könnyű volt megtenni egy nap alatt. A szociális forradalomhoz viszont a polgárok tízmillióit kell lemondatni a tulajdonhoz való minden jogukról és le kell tartóztatni mindenkit, aki nem szocialista. Ezt évtizedek alatt sem lehet megtenni."

Hazugság, kedves polgártársak, égbekiáltó hazugság! Önök kedvüket lelik abban, hogy „szociális forradalomnak" nevezik azt, amikor az ipar *ellenőrzése* átmegy a munkások kezébe. Közben három szörnyű hibát követnek el:

Először is, szociális forradalom volt a február 27-i forradalom is. Minden politikai átalakulás, ha ez nem az egyik klikknek egy másikkal való felváltása, szociális forradalom — csak az a kérdés, *melyik osztály* szociális forradalma. Az 1917 február 27-i forradalom a hatalmat a feudális földbirtokosok kezéből, akiknek élén II. Miklós állott, a burzsoázia kezébe adta. Ez a *burzsoázia* szociális forradalma volt.

A „Finanszovaja Gazeta" suta és tudományos szempontból helytelen terminológiával, a „szociális" és „szocialista" forradalom összekeverésével, el akarja *leplezni* a nép

előtt azt a nyilvánvaló tényt, hogy a munkások és parasztok nem érhetik be azzal, hogy a burzsoázia ragadta meg a hatalmat.

Ezt az egyszerű és világos tényt a tőkés urak elhallgatják és becsapják saját magukat is, a népet is.

Másodszor, „még sehol nem tapasztaltnak" kell nevezni az 1914—1917-es nagy imperialista háborút is. „Még sehol nem tapasztaltunk" ilyen pusztulást, ilyen véres szörnyűséget, ilyen nyomorúságot, az *egész kultúrának* ilyen *csődjét*. Nem egyesek türelmetlensége, nem valamiféle propaganda, hanem az objektív viszonyok, az egész kultúrának ez a soha nem látott csődje az, ami szükségessé teszi az áttérést a termelés és elosztás, a bankok, gyárak stb. ellenőrzésére.

Máskülönben elkerülhetetlen tízmilliók pusztulása, és ez nem túlzás.

Márpedig a február 27-i „politikai fordulat" teremtette szabadság mellett, a Munkás-, Paraszt- stb. Küldöttek Szovjetjeinek fennállása mellett, *lehetetlen* ez az ellenőrzés másként, mint abban a formában, hogy a munkások és parasztok vannak túlsúlyban, hogy a lakosság kisebbsége aláveti magát a többségnek. Akármennyire háborognak is, ezen nem lehet változtatni.

Harmadszor — és ez a legfontosabb —, még a szocialista forradalomhoz *sem* „kell lemondatni" semmiképpen „a polgárok tízmillióit a tulajdonhoz való minden jogukról". Még a szocializmushoz (a bankok és a gyárak ellenőrzése ugyanis *még nem* szocializmus) sincs szükség semmi ilyesmire.

Ez a szocializmus alávaló megrágalmazása. Soha egyetlen szocialista sem javasolta még azt, hogy vegyék el a tulajdont (= „lemondatni a tulajdonhoz való minden jogukról") „tízmillióktól", vagyis a kis- és középparasztoktól.

Szó sincs róla!

Minden szocialista mindig elvetette az ilyen süketlenséget.

A szocialisták *csak* a földbirtokosok és tőkések „lemondását" akarják elérni. Ahhoz, hogy döntő csapást mérjünk

azokra, akik csúfot űznek a népből, mint például a szénbányatulajdonosok, akik dezorganizálják és szabotálják a termelést, elég, ha elérjük *néhány száz*, legfeljebb egy-kétezer milliomos „lemondását", akik a bankokat, a kereskedelmet és az ipart irányítják.

Ez teljesen elegendő ahhoz, hogy a tőke ellenállása megtörjön. Még ettől a *maroknyi gazdagtól sem kell* elvenni a tulajdonhoz való „*minden*" jogukat, meghagyhatjuk nekik sok szükségleti tárgy tulajdonjogát és a jogot bizonyos szerény jövedelemhez.

Megtörni néhány száz milliomos ellenállását — ez és csakis ez a feladat. Ezzel és csakis ezzel a feltétellel *lehet* megmenekülni a csődbejutástól.

„Pravda" 61. sz.
1917 június 1. (május 19.)

A KAPITALISTÁK ÚJABB GAZTETTE

Nemrég leplezte le Petrográdban a donyeci munkásküldöttség beszámolója a donyeci szénbányatulajdonos urakat, akik bűnös módon *dezorganizálják*, leállítják a termelést, a munkásokat (őrületes profitra való „szent" joguk védelmében) munkanélküliségre, az országot éhínségre, az ipart, a szénhiány folytán, válságra ítélik.

Ma táviratot kaptunk, amely hírül adja, hogy Oroszország egy másik végében ugyanilyen arcátlan és bűnös magatartást tanusítanak a szénbányatulajdonosok. Közöljük ezt a táviratot, amelyet a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének is, három miniszternek is megküldtek (zárójelben a mi szöveghelyreigazításaink):

„A Katonaküldöttek (Szovjetje) és a szudzsenszki Mihelszon-bányák alkalmazottainak szakszervezete április 29-én eltávolította a bányaigazgatóság 9 tagját, a bányák leállásával fenyegető bűnös, provokációs célzatú ügyvezetés miatt. Az igazgatást (egy) mérnöktanácsnak, egy technikai bizottságnak adták át, amely a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének közvetlen ellenőrzése alatt áll. A tomszki vezető szervekből alakult bizottság a vizsgálat lefolytatása után megerősítette döntésünket.

Mihelszon május 11-i sürgönyével megtagadta a munkásoktól a munkabér kifizetését; követeljük a teljes visszaállítást. A visszaállítás lehetetlen*; a bányákat anarchia, a munkásokat nyomor fenyegeti. Sürgősen intézkedjenek, küldjenek félmillió rubelt, döntsék el a bányák sorsát, kobozzák el

* Nem világos az értelme, nem azt jelenti-e ez, hogy a munka leállítása esetén majd nehéz, sőt szinte lehetetlen lesz a munkát ismét megindítani?

a bányákat. A bányák a honvédelem számára dolgoznak, a napi széntermelés 135 000 pud, a leállás veszélyezteti a közlekedést, az üzemek (menetét). Egyelőre normálisan folyik a munka. A március—áprilisi bérek kifizetése nincs befejezve. A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje, az alkalmazottak szakszervezete."

Keresve sem találhatnánk jobb kifejezést, mint azt, amelyet a sürgöny feladója, a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje és az alkalmazottak szakszervezete használt: a kapitalisták „bűnös, provokációs célzatú ügyvezetése".

És a bűnösök cinkostársává válik az Ideiglenes Kormány minden tagja, az állítólag szocialista minisztereket sem véve ki, ha a fenyegető csőd ellen továbbra is csak határozatokkal, bizottságokkal, a vállalkozókkal folytatott tanácskozásokkal fognak „harcolni", ha továbbra is „üres szavakkal fognak dobálózni ott, ahol a hatalmat kell latbavetni (a tőkések ellen)".

„Pravda" 61. sz.
1917 június 1. (május 19.)

ÚJRA MEG ÚJRA HAZUGSÁG

A „Jegyinsztvo“ ([„Egység“] egység a burzsoáziával) ma azt állítja, hogy a „leninisták állítása szerint Kurland — német tartomány.“

Ez hazugság. Ez a „Russzkaja Volja“ és a „Recs“ szellemében íródott és hazugság.

A „Pravda“ kihívást intézett a „Recs“-hez és más lapokhoz: határozzátok meg az annexiót úgy, hogy a meghatározás a német, az angol és az orosz annexiókra egyaránt alkalmazható legyen.

A burzsoá lapok (köztük a „Jegyinsztvo“ is) képtelenek válaszolni a kérdésre és ezért egy hazugság ismétlésével akarják elintézni a dolgot. Szégyeljék magukat.

A megírás ideje: 1917 május 18. (31.)
Megjelent 1917 június 1-én (május 19-én), a „Pravda“ 61. számában.

LEVÉL A SZERKESZTŐSÉGHEZ

A lapok ismét azt a hazugságot írták, hogy én tisztázatlan okokból nem jelentem meg a parasztkongresszuson, kivontam magam stb. A valóságban szerdán kellett volna felszólalnom és éppen indulni akartam, amikor azt az értesítést kaptam, hogy szerdára a szervezeti kérdést tűzték napirendre, az agrárkérdés tárgyalását pedig egyidőre felfüggesztették; ugyanez volt a helyzet ma, vagyis csütörtökön. Még egyszer kérem, ne higgyenek más lapnak, mint a „Pravdá"-nak.

N. Lenin

A megírás ideje: 1917 május 18. (31.)
Megjelent 1917 június 1-én (május 19-én), a „Pravda" 61. számában.

ELTŰNT-E A KETTŐSHATALOM?

Nem. A kettőshatalom megmaradt. Az államhatalom kérdése, minden forradalom alapkérdése, továbbra is függőben van, bizonytalan, ingatag, nyilvánvalóan átmeneti állapotban.

Hasonlítsák össze egyfelől a kormánylapokat, például a „Recs"-et, másfelől az „Izvesztyijá"-t, a „Gyelo Narodá"-t, a „Rabocsaja Gazetá"-t. Fussák át a szűkszavú, sajnos túlságosan szűkszavú hivatalos jelentéseket, hogy mi történik az Ideiglenes Kormány ülésein, miként „napolja el" állandóan nagyfontosságú kérdések megtárgyalását, mivel nincs ereje ahhoz, hogy valamilyen határozott irányt vegyen. Olvassák el figyelmesen a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának május 16-i határozatát abban a leglényegesebb, legfontosabb kérdésben, hogy milyen intézkedéseket kell tenni a gazdasági leromlás, az elkerülhetetlenül fenyegető katasztrófa elleni harc érdekében — és meg fognak győződni róla, hogy a kettőshatalom teljesen sértetlenül fennáll.

Mindenki elismeri, hogy az ország óriási gyorsasággal közeledik a katasztrófa felé, és mellébeszéléssel akarják elintézni a dolgot.

Vagy talán nem mellébeszélés az, amikor az olyan kérdésben hozott határozat, mint a katasztrófa, olyan időpontban, mint a mostani, bizottságot bizottságra, osztályt osztályra, alosztályt alosztályra halmoz? Amikor olyan hallatlan, égbekiáltó dologban, amilyen a donyeci szénbányatulajdonosok ügye, akikre rábizonyították a termelés tudatos dezorganizálását, ugyanez a Végrehajtó

Bizottság olyan határozatot hoz, amely ismét csak nem tartalmaz egyebet jámbor óhajoknál? Rögzíteni az árakat, szabályozni a profitot, megállapítani a bérminimumot, hozzákezdeni az államilag szabályozott trösztök megalakításához — kinek az útján? Hogyan? „A Donyec-Krivojrog medence központi és helyi intézményei útján. Ezeknek az intézményeknek demokratikus jellegűeknek kell lenniök, s a munkások, a vállalkozók, a kormány és a demokratikus forradalmi szervezetek képviselőinek részvételével kell megalakulniok!"

Komikus volna, ha nem tragédiáról lenne szó.

Hiszen közismert dolog, hogy ehhez hasonló „demokratikus" intézmények a vidéken is, Petrográdban is (a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottsága) voltak és vannak, csakhogy képtelenek bármit is tenni. Március — március! — végétől folynak a donyeci munkások és vállalkozók tanácskozásai. Azóta több mint másfél hónap telt el. Az eredmény az, hogy a donyeci munkások kénytelenek megállapítani, hogy a nagyiparosok szándékosan dezorganizálják a termelést!

És a népet újra ígéretekkel, bizottságokkal, a munkások és a nagyiparosok megbízottainak gyűléseivel (netalán paritásos alapon?) traktálják, és újra meg újra kezdik a mesét a zölddisznóról!

A baj gyökere — a kettőshatalom. A narodnyikok és a mensevikek tévedésének a gyökere az, hogy nem értik az osztályharcot, amelyet fel akarnak cserélni, vagy el akarnak kenni, ki akarnak békíteni frázisokkal, ígéretekkel, mellébeszéléssel, bizottságokkal, amelyekben... ugyanannak a kettőshatalmi kormánynak a képviselői „vesznek részt"!

A tőkések hallatlanul, botrányosan megszedték magukat a háború alatt. A kormány többsége mellettük van. Szükségképpen teljhatalmat akarnak, osztályhelyzetüknél fogva nem is tehetnek egyebet, mint hogy teljhatalomra törekszenek és síkraszállnak érte.

A munkástömegek, mivel a lakosság óriási többségét alkotják, mivel kezükben tartják a Szovjeteket, mivel, mint többség, érzik erejüket, mivel mindenütt azt tapasztalják, hogy az élet „demokratizálását" ígérik, mivel tud-

ják, hogy a demokrácia a többség uralma a kisebbség fölött *(nempedig fordítva,* mint a tőkések akarják), a munkástömegek, amelyek csak a forradalom óta törekszenek életük javítására, s még most sem mindenütt, nempedig a háború kitörése óta — nem is tehetnek egyebet, mint hogy a népnek, azaz a lakosság többségének, teljhatalmára törekednek, vagyis arra, hogy a döntéseket a többségben levő munkások akarata szerint hozzák a kisebbségben levő tőkésekkel szemben, nempedig a többségnek a kisebbséggel való „egyessége" alapján.

A kettőshatalom marad. A kapitalisták kormánya kapitalista kormány marad, annak ellenére, hogy egy kisebbségben levő narodnyik és mensevik függvénnyel toldották meg. A Szovjetek a többség szervezetei maradnak. A narodnyik és mensevik vezérek tehetetlenül kapkodnak és szeretnének egyszerre két széken ülni.

A válság pedig fokozódik. A dolog odáig fajult, hogy a tőkések — a bányatulajdonosok — hihetetlenül aljas *gaztetteket* követnek el, *szabotálják és leállítják* a termelést. Növekszik a munkanélküliség. Munkáskizárásokról beszélnek. A munkáskizárások, lényegében, *megkezdődtek,* mégpedig abban a formában, hogy a tőkések dezorganizálják a termelést (hiszen a szén — az *ipar kenyere!!),* abban a formában, hogy növekszik a munkanélküliség.

Ezért a válságért, a közeledő katasztrófáért, a felelősség teljes egészében a narodnyik és mensevik vezéreket terheli. Mert hiszen ezidőszerint éppen ők a Szovjetek, vagyis a többség vezérei. Elkerülhetetlen, hogy a kisebbség (a tőkések) ne vonakodjék alávetni magát a többségnek. Aki nem felejtett el mindent, amit a tudomány és valamennyi ország tapasztalata tanít, aki nem feledkezett meg az osztályharcról, az nem fogja ilyen alapvető, égető kérdésben bizalommal eltelve várni a „megegyezést" a tőkésekkel.

A lakosság többségének, vagyis a Szovjeteknek, azaz a munkásoknak és parasztoknak, minden lehetőségük megvolna arra, hogy megmentsék a helyzetet, hogy megakadályozzák a termelés dezorganizálását és leállítását a tőkések részéről, hogy haladéktalanul, ténylegesen *saját* ellenőrzésük alá vegyék a termelést, ha nem gátolná őket

ebben a narodnyik és mensevik vezérek „egyezkedő" politikája. A válságért és a katasztrófáért a felelősség teljes egészében őket terheli.

De más megoldás, mint a többségben levő munkások és parasztok döntése a kisebbségben levő tőkésekkel szemben — *nincs*. Semmiféle huzavona nem segít, ez csak elmérgesíti a betegséget.

A marxizmus szempontjából a narodnyik és mensevik vezérek „egyezkedése" a kispolgárság ingadozásainak a megnyilvánulása, a kispolgárságé, amely nem meri rábízni magát a munkásságra, nem mer szakítani a tőkésekkel. Ezek az ingadozások elkerülhetetlenek — mint ahogy elkerülhetetlen a mi harcunk, a proletárpárt harca az ingadozások leküzdéséért, azért, hogy megmagyarázzuk a népnek, mennyire szükség van arra, hogy a tőkések ellenére helyreállítsák, megszervezzék, fokozzák a termelést.

Más megoldás nincs. Vagy vissza, a tőkések teljhatalmához, vagy előre, a valóságos demokráciához, a többségi döntéshez. A mostani kettőshatalom nem tarthatja magát sokáig.

„Pravda" 62. sz.
1917 június 8. (május 20.)

AZ „ÖNHATALMÚ FÖLDFOGLALÁSRÓL"

(A „SZOCIÁLFORRADALMÁROK" ROSSZ ÉRVEI)

Az „Izvesztyija Vszerosszijszkovo Szovjeta Kresztyanszkih Gyeputatov"[97] május 19-i, 10. számában közölte Sz. Maszlov értekezését, amelyben a „földfoglalásokról" elmélkedik. „A parasztság — mondta Sz. Maszlov — egyes helyeken a szomszédos földesúri földek önhatalmú elfoglalása útján igyekszik a földhöz való jogát érvényesíteni. Felmerül a kérdés, hogy mennyire célszerű ez."

Sz. Maszlov ezt célszerűtlennek tartja és négy érvet sorakoztat fel. Vizsgáljuk meg ezeket az érveket figyelmesen.

Első érv. A földtartalékok Oroszországban területek és kormányzóságok szerint egyenlőtlenül oszlanak meg. Sz. Maszlov rámutat erre a vitathatatlan tényre és azt mondja:

„Könnyen elképzelhető, mennyire bonyolulttá teszi a földkérdés helyes megoldását, ha minden kormányzóság vagy terület csak a maga földjére fog igényt tartani és azokat fogja elfoglalni magának. Nem nehéz előrelátni, mi lesz, ha az egyes parasztközségek el fogják foglalni a szomszédos földbirtokosok földjeit, s a többi parasztot föld nélkül hagyják."

Ennek az érvelésnek szemmelláthatóan, teljesen nyilvánvalóan, semmi köze az igazsághoz. Ez az érvelés helyénvaló azokkal szemben, akik azt tanácsolnák a parasztoknak, hogy vegyék *tulajdonba* a földet, mégpedig szervezetlenül. Elfoglalták, szétosztották — és kész.

Ez csakugyan az anarchizmus, az értelmetlenség netovábbja volna.

Ki, melyik párt ajánlott ilyen értelmetlenséget, nem

tudjuk. Ha Sz. Maszlov erre gondolt, akkor szélmalomharcot folytat. Ez nevetséges.

Pártunk, az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt, szabatos határozatban javasolta, hogy a föld legyen az egész nép *tulajdonában.* Tehát *mi* a föld *bármiféle* tulajdonbavételét *elvetjük.*

De nem erről van szó, és Sz. Maszlov elárulta önmagát, amikor megemlítette a legfontosabbat és leglényegesebbet: a *földesúri* földek elfoglalását. Ez a lényeg. Ezen fordul meg a dolog. Ezt a kérdést kerülgeti Sz. Maszlov, mint macska a forró kását.

A földesúri földeket *azonnal* el kell kobozni, vagyis ezek tulajdonjogát *azonnal* meg kell szüntetni, mégpedig *megváltás nélkül.*

De mi történjék ezeknek a földeknek *birtoklási jogával?* Ki vegye azonnal birtokba, ki vesse be ezeket a földeket? A helybeli parasztok, mégpedig szervezetten, vagyis a többség határozata alapján. Ez a mi pártunk tanácsa. A földesúri földek birtoklási jogát *azonnal* át kell ruházni a helybeli parasztokra, a *tulajdonjogot* a nép kezében kell hagyni. A birtoklás jogát *véglegesen* az Alkotmányozó Gyűlés állapítja majd meg (vagy a Szovjetek Összoroszországi Szovjetje, ha a nép Alkotmányozó Gyűléssé változtatja).

Mi köze ehhez annak, hogy a különböző területeken nem egyenlő a földtartalék? Világos, hogy semmi köze sincs. Ez az egyenlőtlenség így is, úgy is megmarad az Alkotmányozó Gyűlésig, *minden* terv esetén, a földbirtokosok tervének esetében is, Sz. Maszlov tervének esetében is, a mi tervünk esetében is.

Sz. Maszlov csak elterelte a parasztok figyelmét a dologról. A tárgyhoz nem tartozó üres frázisokkal elhomályosította a dolog lényegét.

Ez a lényeg — a földesúri földek kérdése. A földbirtokosok meg akarják tartani ezeket a földeket. Mi *megváltás nélkül, teljesen ingyen, azonnal* át akarjuk adni a parasztoknak. Maszlov „egyeztető kamarákkal" halogatást akar.

Ez káros. Minden halogatás káros. A földesurak azonnal vessék alá magukat a paraszti többség akaratá-

nak s nincs szükség arra, hogy a többséget (a parasztokat) „egyeztessék" a kisebbséggel (a földbirtokosokkal). Az ilyen egyeztetés törvénytelen, igazságtalan, nem-demokratikus kedvezmény a földbirtokosok javára.

Sz. Maszlov második érve:

„A parasztok abban a reményben törekszenek a földfoglalásra, hogy ha valamit fel tudnak szántani, akkor mindez az övék marad. Erre csak azok a parasztgazdaságok képesek, amelyek elegendő munkással és lóval rendelkeznek. A lónélküli családok, amelyek a munkaerő nagyobbik részét a hadseregbe küldték, nem lesznek abban a helyzetben, hogy foglalás útján biztosítsanak maguknak földet. Világos ezért, hogy ez csak az erősebbek számára, sőt a több földdel rendelkezők számára lehet előnyös, nempedig azok számára, akiknek nagyobb szükségük van a földre."

Ez az érv — megint égbekiáltó valótlanság. Sz. Maszlov megint eltereli a parasztok figyelmét a dolog lényegéről, a földesúri földek kérdéséről. No, és ha a parasztok nem „foglalás" útján (vagyis ingyen, ahogy mi javasoljuk) fogják elvenni a földet, *hanem bérbe veszik, vagyis fizetési kötelezettség ellenében* veszik el (ahogy a földbirtokosok és Sz. Maszlov ajánlják), akkor talán megváltozik a helyzet? Talán a földbirtokosoktól bérelt földek felszántásához nem kell ló és munkás? Talán azok a családok, amelyek katonának küldték azokat, akik dolgoznak, ugyanannyi földet bérelhetnek, mint a népes családok?

A különbség a szóbanforgó pontban pártunk, a bolsevikok, és Maszlov között az, hogy az ő javaslata szerint „egyeztetésen" alapuló megállapodás után bérelni kell a földet a földbirtokosoktól, a mi javaslatunk szerint viszont azonnal és ingyen el kell venni.

Az a kérdés, hogy a parasztok *között* gazdag parasztok is vannak, itt nem jön számításba. Sőt: ha ingyen lehet elvenni, az a *szegények számára* előnyösebb. Fizetési kötelezettséggel a gazdagok számára könnyebb.

Milyen rendszabályok lehetségesek és szükségesek, hogy a gazdag paraszt ne károsítsa meg a szegényt?

1) Többségi határozat (szegény több van, mint gazdag); mi éppen ezt javasoljuk;

2) A szegényparasztok külön szervezete, hogy *külön* tárgyalják meg *külön* érdekeiket. Mi éppen ezt javasoljuk;

3) A földesúri földek közös felszántása, közös jószággal, közös felszereléssel, a Mezőgazdasági Munkások Szovjetjeinek vezetésével. Mi éppen ezt javasoljuk.

A „szociálforradalmárok" pártja éppen ezt a két utóbbi — és legfontosabb — rendszabályt *nem* támogatja. Ez nagy kár.

Harmadik érv:

„Eleinte, a forradalom első napjaiban, amikor a hadseregben a katonák között elterjedt a hír, hogy odahaza osztják a földet, sokan attól való féltükben, hogy föld nélkül maradnak, hanyatt-homlok igyekeztek hazafelé, s így növelték a szökések számát."

Ez az érv a földnek *tulajdonjoggal* való azonnali *felosztására* vonatkozik. Ezt senki sem javasolta. Sz. Maszlov megint bakot lő.

Negyedik érv:

„Végül, a földfoglalás egyszerűen a vetésterület csökkenésével fenyeget. Tudunk olyan esetekről, amikor a parasztok, miután földesúri földeket elfoglaltak, rosszul vetik be, kevés magot adnak bele, vagy saját földjeiket bevetetlenül hagyják. Most, amikor országunknak olyan nagy szüksége van az élelemre, ez az állapot határozottan tűrhetetlen."

No, ez aztán már egészen rossz érv, amelyen csak nevetni fog mindenki! Eszerint ugyanis, ha fizetési kötelezettséggel veszik el a földesúri földeket, akkor jobban fogják megművelni!!

Kedves Sz. Maszlov polgártárs, ne hozza magát szégyenbe ilyen érvekkel!

Ha a parasztok rosszul vetik be a földeket, segíteni kell nekik, mégpedig *éppen a szegényebbeknek*, azzal, hogy áttérnek a nagygazdaságok társas megművelésére. Más mód *nincs* a szegényparasztok megsegítésére. És Sz. Maszlov sajnos éppen ezt a módot *nem* javasolja . . .

Az igazság kedvéért hozzá kell tennünk hogy Sz. Maszlov nyilván maga is érezte érvei gyengeségét, mert az elmondottak után tüstént hozzátette:

„Most, az elmondottak után, érzem, hogy önök közül egyesek kifogásokat emelhetnek és azt mondhatják: hogyan ajánlhatják nekünk, hogy hagyjunk mindent a régiben, mikor annyit szenvedtünk a földesúri tulajdontól. Én nem akarok önöknek semmit sem javasolni."

No lám! Sz. Maszlovnál a dolognak olyan színezete van, mintha mindent a régiben akarna hagyni (noha ő ezt *nem* akarja). Tehát az érvek nagyon rosszak voltak.

A döntés maguknak a parasztoknak a dolga. Javaslatot tenni pedig a *pártok* hivatottak. A mi pártunk azt javasolja, amit fentebb kifejtettem és ami részletesen és pontosan ki van fejtve határozatainkban*: a „Szoldatszkaja Pravda" 13. számának mellékletében, ára 5 kopejka.

„Pravda" 62. sz.
1917 június 2. (május 20.)
Aláírás: N. Lenin.

---

* Lásd ebben a kötetben 294—296, 317. old. — *Szerk.*

ANYAG A PÁRTPROGRAM FELÜLVIZSGÁLÁSÁHOZ

A megírás ideje: 1917 április—május.
Megjelent 1917 júniusában, az „Anyag a pártprogram felülvizsgálásához" c. brosúrában. „Priboj" kiadás, Petrográd.

I

ELŐSZÓ AZ „ANYAG A PÁRTPROGRAM FELÜLVIZSGÁLÁSÁHOZ" C. BROSÚRÁHOZ

Az Oroszországi Szociáldemokrata („bolsevik") Munkáspárt Központi Bizottsága alulírottat megbízta azzal, hogy haladéktalanul tegye közzé a pártprogram felülvizsgálására vonatkozó anyagot, amely a Központi Bizottságnál már készen rendelkezésre áll.

Ez az anyag a következő:

a) A program elméleti és politikai részével kapcsolatban javasolt módosítások eredeti tervezete, melyet e sorok írója az OSzDMP 1917 április 24—29-i Összoroszországi Konferenciáján terjesztett elő és amelyet a konferencián csak az e kérdés kidolgozása céljából alakult szekció vizsgált meg.

b) A szekciónak és egyes tagjainak mind e tervezetre vonatkozólag, mindpedig a tervezettel kapcsolatban tett megjegyzései.

c) Az ezekre a megjegyzésekre adott válaszom.

d) A gazdasági minimális program módosításának teljes tervezete, amelyet az 1917 április 24—29-i konferencián a munkavédelmi alszekció dolgozott ki.

e) A pártprogram népművelésre vonatkozó pontjaival kapcsolatban javasolt módosítások rövid magyarázatokkal ellátott tervezete. Ezt a tervezetet, N. K. Krupszkaja állította össze már a konferencia után.

Ezt az anyagot igen rövid megjegyzések kíséretében teszem közzé, mert a jelenlegi pillanatban a fő pártfeladatnak azt tekintem, hogy az anyag közzétételével minél több elvtársat vonjunk be a pártprogram kidolgozására irányuló tevékeny munkába.

Tekintve, hogy a fentebb felsorolt módosítási tervezе-

tek együttvéve az új program teljes szövegének tervezetét alkotják, ennek a brosúrának a végén közlöm *mind* a régi, *mind* az új szöveget olymódon, hogy az egész anyag az összehasonlítás és a módosítások beiktatása szempontjából a legalkalmasabb formában legyen az olvasó előtt.

A Központi Bizottság megbízásából azzal a kéréssel fordulok minden elvtárshoz — a párt tagjaihoz, valamint mindazokhoz, akik a párttal szimpatizálnak, hogy ezt az anyagot a pártkiadványokban minél teljesebben nyomassák ki, ismertessék meg vele az *egész* párttagságot, és minden néven nevezendő megjegyzést és tervezetet küldjenek be a „Pravda" szerkesztőségébe (Petrográd, Mojka 32, a következő megjegyzéssel: a Központi Bizottságnak, anyag a program felülvizsgálásához).

1917 május 20.

N. Lenin

2

A PROGRAM ELMÉLETI, POLITIKAI ÉS NÉHÁNY EGYÉB RÉSZÉVEL KAPCSOLATBAN JAVASOLT MÓDOSÍTÁSOK TERVEZETE

A program elvi részének végére („a proletariátus álláspontját" szavak után) be kell iktatni:

A világkapitalizmus jelenleg — körülbelül a XX. század kezdetétől fogva — eljutott az imperializmus fokáig. Az imperializmus, vagyis a finánctőke korszaka oly magasfejlettségű kapitalista gazdaság, ahol a kapitalisták monopolista szövetségei: a szindikátusok, kartellek, trösztök, döntő jelentőségre tettek szert, ahol a rendkívül nagy mértékben összpontosult banktőke egybeolvadt az ipari tőkével, ahol igen nagy mértékben kifejlődött az idegen országokba irányuló tőkekivitel, ahol a leggazdagabb országok területileg már felosztották egymás között az egész világot és megkezdődött a világ gazdasági felosztása a nemzetközi trösztök között.

Az imperialista háborúk, vagyis a világuralomért, a banktőke piacaiért, a kis és gyenge népek elnyomásáért folytatott háborúk, ilyen körülmények között elkerülhetetlenek. S az 1914—1917-es első nagy imperialista háború éppen ilyen háború.

A világkapitalizmus igen magas fejlettségi foka általában; az a tény, hogy a szabadversenyt monopolkapitalizmus váltotta fel; hogy a bankok, továbbá a tőkés szövetségek előkészítik a javak termelési és elosztási folyamata társadalmi szabályozásának apparátusát; hogy a tőkés monopóliumok növekedésével kapcsolatban növekszik a drágaság és az a nyomás, amelyet a szindikátusok a munkásosztályra gyakorolnak, s ennek következtében hatalmas nehézségekbe ütközik a munkásosztály gazdasági és politikai harca; az imperialista háború szülte borzalmak,

nyomor, pusztulás és züllés — mindez a kapitalizmus most elért fejlődési fokát a proletár, szocialista forradalom korszakává avatja.

Ez a korszak megkezdődött.

Csak a proletár, szocialista forradalom vezetheti ki az emberiséget abból a zsákutcából, amelybe az imperializmus és az imperialista háborúk juttatták. Bármilyenek legyenek is a forradalom nehézségei és esetleges ideiglenes kudarcai, vagy az ellenforradalom hullámai — a proletariátus végleges győzelme elkerülhetetlen.

Ezért korunkban, az objektív viszonyoknál fogva, napirendre kerül az a feladat, hogy a proletariátust minden tekintetben közvetlenül előkészítsük a politikai hatalom meghódítására, a szocialista forradalom tartalmát alkotó gazdasági és politikai rendszabályok megvalósítása érdekében.

Ennek a feladatnak teljesítése, amely valamennyi előrehaladott ország munkásosztályának legteljesebb kölcsönös bizalmát, legszorosabb testvéri szövetségét és forradalmi akcióinak közvetlen egységét követeli, nem lehetséges, ha nem szakítunk azonnal és elvileg a szocializmusnak azzal a burzsoá jellegű eltorzításával, amely győzött a hivatalos szociáldemokrata pártok óriási többségének vezető csoportjaiban. Ilyen eltorzítás, egyrészt, a szociálsovinizmus, a szavakban szocialista, a valóságban soviniszta irányzat, amely a „haza védelmének" jelszavával leplezi „saját" nemzeti burzsoáziája rabló érdekeinek védelmét, másrészt pedig az éppannyira elterjedt és nemzetközi úgynevezett „centrista" irányzat, amely a szociálsovinisztákkal való egységért, a csődbejutott II. Internacionále fenntartásáért vagy megjavításáért száll síkra — az az irányzat, amely egyfelől a szociálsovinizmus, másfelől a proletariátusnak a szocialista rend megteremtéséért folytatott forradalmi-internacionalista harca között ingadozik.

A minimális program egész bevezető részét (a „közös végcéljuk" szavaktól az 1. §-ig) ki kell hagyni és a következőkkel kell helyettesíteni:

Oroszország jelenlegi helyzetében, amikor a tőkésosztályhoz tartozó és a kispolgári lakosság nagy tömegeinek — szükségképpen ingatag — bizalmát élvező Ideiglenes Kormány kötelezte magát arra, hogy összehívja az Alkotmányozó Gyűlést, a proletariátus pártja előtt az a közvetlen feladat merül fel, hogy egy olyan államrendért harcoljon, amely a legjobban biztosítja mind a nép gazdasági fejlődését és jogait általában, mind pedig különösen a szocializmushoz a legkevesebb megrázkódtatással való átmenet lehetőségét.

A proletariátus pártja nem érheti be a burzsoá-parlamentáris demokratikus köztársasággal, amely a világon mindenütt fenntartja és igyekszik örökkévalóvá tenni a tömegek elnyomásának monarchikus eszközeit, nevezetesen: a rendőrséget, az állandó hadsereget és a kiváltságokat élvező hivatalnoki kart.

A párt olyan köztársaságért harcol, amely demokratikusabb, proletár-paraszt köztársaság, amelyben a rendőrséget és az állandó hadsereget teljesen kiküszöbölik és általános népfelfegyverzéssel, egy szálig mindenkit felölelő milíciával váltják fel; amelyben a tisztviselőket nemcsak választják, de a választók többségének követelésére bármely pillanatban le is válthatják; amelyben kivétel nélkül minden tisztviselő fizetését olyan összegben állapítják meg, hogy az ne haladja meg egy jó munkás átlagos bérét; amelyben a parlamenti képviseleti intézményeket fokozatosan a nép (a különböző osztályok és foglalkozási ágak, illetve a különböző vidékek) képviselőinek Szovjetjei váltják fel, amelyek törvényeket hoznak és egyszersmind végre is hajtják az általuk hozott törvényeket.

Az oroszországi demokratikus köztársaság alkotmányának biztosítania kell:

1. §. A nép egyeduralmát; a legfelsőbb hatalomnak az államban a nép képviselőinek kezében kell lennie, akiket a nép választ és bármikor leválthat, s akik *egy* országgyűlést, *egy* kamarát alkotnak.

2. § — kiegészíteni:

Az arányos képviseletet minden választásnál; kivétel nélkül minden küldött és választott személy választói többségének határozata alapján bármikor leváltható.

3. § — kiegészíteni:

Minden az állam által kinevezett helyi vagy területi hatóság megszüntetését*.

A 8. §-ban az utolsó mondatot a következőképpen kell megfogalmazni:

Az anyanyelv bevezetését minden helyi társadalmi és állami intézményben; a kötelező államnyelv megszüntetését.

A 9. §-t a következőképpen kell módosítani:

Az állam keretébe tartozó valamennyi nemzet jogát a szabad különválásra és önálló állam alakítására. Az orosz nép köztársaságának más népeket vagy nemzetiségeket nem erőszakkal, hanem kizárólag közös állam létrehozására irányuló önkéntes megegyezéssel kell magához vonnia. A világ munkásainak egysége és testvéri szövetsége összeférhetetlen azzal, hogy akár közvetlen, akár közvetett erőszakot alkalmazzanak más népekkel szemben.

A 11. §-t a következőképpen kell módosítani:

A bíráknak és tisztviselőknek, mind a polgári szolgálatban, mind a hadseregben, a nép által történő választását; azt, hogy választóik többségének határozata alapján valamennyien bármikor leválthatók legyenek.

A 12. §-t a következőképpen kell módosítani:

A rendőrség és az állandó hadsereg általános népfelfegyverzéssel való felváltását; a munkásoknak és alkalmazottaknak a tőkésektől meg kell kapniok rendes bérüket arra az időre, amelyet a népi milíciában közszolgálatban töltenek.

A pénzügyre vonatkozó programpont után (a „minden jövedelem és örökség után" szavak után) be kell iktatni:

---

* Lásd a „Pravda" 1917 május 28-i, 68. számában Fr. Engels fejtegetéseit arról a kérdésről, hogy mi a marxizmus — és általában a következetes demokrácia — álláspontja a helyi lakosság által választott hatóságok kinevezése vagy megerősítése tekintetében[98].

Egyrészt a kapitalizmusnak az a magas fejlettségi foka, amelyet a bankok és a trösztösített iparágak terén már elért, másrészt pedig az imperialista háború előidézte gazdasági leromlás, amely mindenünnen kiváltja a legfontosabb javak termelése és elosztása állami és társadalmi ellenőrzésének követelését, arra készteti a pártot, hogy követelje a bankok, szindikátusok (trösztök) államosítását stb.

Az agrárprogramot a következőképpen kell megfogalmazni:

Meg kell hagyni a régi bevezetést („Azoknak a hűbéri maradványoknak" szavaktól a „Munkáspárt követeli" szavakig), a folytatását pedig a következőképpen kell pótolni:

1) minden erővel harcol azért, hogy Oroszországban azonnal és teljesen elkobozzanak minden földesúri földet (úgyszintén koronabirtokot, egyházi birtokot stb. stb.);

2) síkraszáll azért, hogy minden föld azonnal a Parasztküldöttek Szovjetjeiben megszervezett parasztság vagy más, valóban teljesen demokratikus elvek alapján választott s a földbirtokosoktól és hivatalnokoktól teljesen független helyi önkormányzati szervek kezébe menjen át;

3) követeli minden föld nacionalizálását az állam egész területén; a nacionalizálás, ami azt jelenti, hogy minden föld tulajdonjoga az állam kezébe megy át, a földdel való rendelkezés jogát a helyi demokratikus intézmények kezébe adja;

4) támogatja azoknak a parasztbizottságoknak a kezdeményezését, amelyek Oroszország több helyén az ezekben a bizottságokban szervezkedett parasztság kezébe adják a földbirtokosok élő és holt felszerelését, hogy azt társadalmilag szabályozott módon használják fel minden föld megművelése céljából;

5) azt tanácsolja a falusi proletároknak és félproletároknak, hogy igyekezzenek minden földesúri birtokból eléggé nagyméretű mintagazdaságot szervezni, amelyet a mezőgazdasági munkások küldötteinek Szovjetjei agronó-

musok vezetésével és a legjobb technikai eszközök felhasználásával a társadalom számlájára fognak vezetni.

A párt minden esetben és a demokratikus agrárreformok minden állása mellett stb. a bekezdés végéig („eszközére").

Végül, az agrárprogram befejezése, „a párt minden esetben és a demokratikus agrárreformok minden állása mellett" szavaktól „a kizsákmányolás megszüntetésének egyetlen eszközére" szavakig maradjon meg a régi formában.

A program egész befejező részét, a két utolsó bekezdést, a „Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt" szavaktól az „érhető el" szavakig, törölni kell.

3

VÉLEMÉNY AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI ÁPRILISI KONFERENCIA SZEKCIÓJÁNAK MEGJEGYZÉSEIVEL KAPCSOLATBAN

Ezekkel a program általános részére vonatkozó megjegyzésekkel kapcsolatban a következőkre kell felhívnom a figyelmet.

A program egész általános részének átdolgozására, véleményem szerint, nincs szükség. Ennek az átdolgozásnak a szekció által felvetett tervét elméletileg helytelennek tartom.

A program általános része mostani megfogalmazásában a kapitalizmus mint társadalmi-gazdasági rend legfőbb és leglényegesebb sajátosságainak leírását és elemzését tartalmazza. Az imperializmus, a finánctőke korszaka, ezeket a sajátosságokat lényegileg *nem* változtatta meg. Az imperializmus a kapitalizmus fejlődésének folytatása, annak legfelsőbb foka, amely — bizonyos tekintetben — átmeneti fok a szocializmus felé.

Éppen ezért nem ismerhetem el „mechanikusnak" azt, hogy általában a kapitalizmus fő sajátosságainak elemzését kiegészítsük az imperializmus elemzésével. Az imperializmus a valóságban nem másítja meg *és nem is másíthatja meg* a kapitalizmust teljes egészében. Az imperializmus bonyolultabbá teszi és kiélezi a kapitalizmus ellentmondásait, „összefonja" a monopóliumokat a szabadversennyel, de arra, hogy a cserét, a piacot, a versenyt, a válságokat stb. *kiküszöbölje*, az imperializmus *nem képes*.

Az imperializmus pusztuló, de még nem elpusztult, halódó, de még nem halott kapitalizmus. Nem tiszta monopóliumok, hanem a csere, a piac, a verseny, a válságok mellett fennálló monopóliumok — ez általában az imperializmus igen lényeges sajátossága.

Éppen ezért elméletileg helytelen kihagyni általában a csere, az árutermelés, a válságok stb. elemzését és ezt az elemzést az imperializmusnak, *mint egésznek* elemzésével „helyettesíteni". Mert ilyen egész nincs. Ami van, az az *átmenet* a versenyről a monopóliumokra, és ezért sokkal helyesebb lesz, a valóságot sokkal pontosabban fogja ábrázolni az a program, amely meghagyja a csere, az árutermelés, a válságok stb. általános elemzését és ezt kiegészíti a *kialakuló* monopóliumok jellemzésével. Éppen ezeknek az egymásnak ellentmondó „elveknek": a versenynek és a monopóliumnak ez az egyesülése lényeges az imperializmusban, éppen ez készíti elő az összeomlást, vagyis a szocialista forradalmat.

Ezenkívül Oroszországban helytelen volna az imperializmust úgy feltüntetni, mint összefüggő egészet (az imperializmus általában nem összefüggő egész), mert Oroszországban még jócskán vannak olyan munkaterületek és munkaágak, amelyek a naturális és félnaturális gazdaságból a kapitalizmusba való átmenet fokán vannak. Ez elmaradottság, ez gyengeség, de mégis fennáll és bizonyos körülmények között a kapitalizmus összeomlását késleltető elemmé válhat.

A program a kapitalizmus legegyszerűbb megnyilvánulásaiból indul ki — és onnan is kell kiindulnia —, majd áttér a bonyolultabb és „magasabb" megnyilvánulásokra, a cseréről az árutermelésre, a kisüzemeknek a nagyüzemek által való kiszorítására, a válságokra stb., egészen az imperializmusig, amely az előrehaladott országokban csak most kialakuló és kialakult legfelsőbb fok. Éppen így áll a dolog az életben. Általában a „csere" és a tőkekivitel szembeállításával kezdeni — történetileg és elméletileg egyaránt helytelen.

Ez az én ellenvetésem a szekció megjegyzéseivel szemben.

4

A PROGRAM ÁTDOLGOZÁSÁNAK TERVEZETÉHEZ

A PROGRAM RÉGI ÉS ÚJ SZÖVEGE

Hogy az olvasónak a lehető legnagyobb mértékben megkönnyítsük és kényelmessé tegyük a program régi és új szövegének összehasonlítását, együtt közöljük mindkét szöveget, a következő módon:

rendes írással a régi programnak azokat a részeit, amelyek az újban is változatlanul maradnak;

dőlt betűkkel a programnak azokat a részeit, amelyek teljesen kimaradnak az új programból;

vastag betűkkel az új programnak azokat a részeit, amelyek egyáltalán nem voltak meg a régi programban.

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA MUNKÁSPÁRT PROGRAMJA

A csere fejlődése olyan szoros kapcsolatot teremtett a civilizált világ valamennyi népe között, hogy a proletariátus nagy szabadságmozgalmának nemzetközivé kellett válnia, s már régen azzá is vált.

Az oroszországi szociáldemokrácia a proletár világhadsereg egyik osztagának tekinti magát és ugyanaz a végső célja, amely felé minden más ország szociáldemokratái törekednek. Ezt a végső célt a mai burzsoá társadalom jellege és fejlődésmenete határozza meg. Ennek a társadalomnak fő sajátossága az árutermelés a tőkés termelési viszonyok alapján, amelyek között a termelési és áruforgalmi eszközök legfontosabb és legjelentősebb része egy kisszámú osztály birtokában van, míg a lakosság óriási többsége proletárokból és félproletárokból áll, akiket gazdasági helyzetük arra kényszerít, hogy állandóan vagy

időről időre eladják munkaerejüket, vagyis bérmunkásnak szegődjenek el a tőkésekhez és munkájukkal előteremtsék a társadalom felsőbb osztályainak jövedelmét.

A tőkés termelési viszonyok uralmának területe egyre jobban és jobban kiszélesedik annak arányában, ahogyan a technika állandó tökéletesedése növeli a nagyüzemek gazdasági jelentőségét, az önálló kistermelők kiszorítására vezet, egyrészüket proletárokká változtatja, a többieknek csökkenti a társadalmi és gazdasági életben betöltött szerepét, és helyenként többé vagy kevésbbé teljes, többé vagy kevésbbé szembetűnő, többé vagy kevésbbé súlyos függőségbe juttatja őket a tőkével szemben.

Ugyanez a technikai haladás ezenkívül lehetővé teszi a vállalkozóknak, hogy a termelésben és az áruforgalomban egyre nagyobb mértékben alkalmazzák a női és a gyermekmunkát. Mivel pedig ez, másrészt arra vezet, hogy a vállalkozóknak viszonylag kevesebb munkaerőre van szükségük, a munkaerőkereslet feltétlenül a kínálaton alul marad, aminek következtében a bérmunka egyre nagyobb mértékben függ a tőkétől, és fokozódik a bérmunka kizsákmányolása.

A burzsoá országoknak ez a belső helyzete és állandóan élesedő kölcsönös versengésük a világpiacon egyre jobban megnehezíti az állandóan növekvő mennyiségben termelt áruk eladását. A túltermelés többé vagy kevésbbé éles ipari válságokban jut kifejezésre, amelyeket az ipari pangás hosszabb vagy rövidebb időszakai követnek; a túltermelés a burzsoá társadalomban a termelőerők fejlődésének elkerülhetetlen következménye. A válságok és az ipari pangás időszakai még jobban tönkreteszik a kistermelőket, még jobban növelik a bérmunka függését a tőkétől, még gyorsabban vezetnek a munkásosztály helyzetének viszonylagos, olykor pedig abszolút rosszabbodására.

Ilyenformán a technika tökéletesedése, amely a munka termelékenységének fokozódását és a társadalmi gazdagság növekedését jelenti, a polgári társadalomban azt eredményezi, hogy egyre nagyobb lesz a társadalmi egyenlőtlenség, hogy növekszik a vagyonosok és a nincstelenek között a távolság, s hogy egyre szélesebb dolgozó

tömegeknek nincs biztosítva a megélhetése, egyre szélesebb dolgozó tömegeket fenyeget munkanélküliség és mindenféle nélkülözés.

De mindezeknek a polgári társadalomra jellemző ellentmondásoknak kibontakozása és elmélyülése arányában nő a dolgozó és kizsákmányolt tömeg elégedetlensége is a fennálló renddel szemben, növekszik a proletárok száma és egybeforrottsága, élesedik harcuk kizsákmányolóik ellen. Ugyanakkor a technika tökéletesedése, azzal, hogy összpontosítja a termelési és forgalmi eszközöket, és társadalmasítja a munkafolyamatot a tőkés vállalatokban, egyre gyorsuló ütemben teremti meg a tőkés termelési viszonyok szocialista termelési viszonyokkal történő felváltásának, vagyis annak a szociális forradalomnak anyagi lehetőségét, amely a nemzetközi szociáldemokrácia, mint az osztálymozgalom tudatos kifejezője egész tevékenységének végső célja.

A proletariátus szociális forradalma azzal, hogy a termelési és forgalmi eszközök magántulajdonát azok társadalmi tulajdonával váltja fel és tervszerűen szervezi meg a társadalmi termelési folyamatot, hogy ezáltal biztosítsa a társadalom minden tagjának jólétét és mindenirányú fejlődését, megszünteti a társadalom osztályokra tagozódását s ezzel felszabadítja az egész elnyomott emberiséget, mert véget vet annak, hogy a társadalom egyik része bármilyen formában is kizsákmányolja a másikat.

Ennek a szociális forradalomnak elengedhetetlen feltétele a proletariátus diktatúrája, vagyis az, hogy a proletariátus olyan politikai hatalmat vívjon ki, amely lehetővé teszi számára, hogy elnyomja a kizsákmányolók minden ellenállását. A nemzetközi szociáldemokrácia feladatául tűzi ki, hogy képessé tegye a proletariátust nagy történelmi küldetésének teljesítésére, s ezért olyan önálló politikai párttá szervezi, amely szemben áll valamennyi burzsoá párttal, vezeti a proletariátus osztályharcának minden megnyilvánulását, leleplezi a proletariátus előtt a kizsákmányolók és a kizsákmányoltak érdekeinek kibékíthetetlen ellentétét, és megmagyarázza neki a küszöbön álló szociális forradalom történelmi jelentőségét

és szükséges feltételeit. Ugyanakkor az egész dolgozó és kizsákmányolt tömeg előtt feltárja, hogy helyzete a kapitalista társadalomban reménytelen, s hogy a tőkés iga alól való saját felszabadulása érdekében elengedhetetlen a szociális forradalom. A munkásosztály pártja, a szociáldemokrácia, a dolgozó és kizsákmányolt lakosság valamennyi rétegét soraiba hívja, amennyiben ezek magukévá teszik a proletariátus álláspontját.

A világkapitalizmus jelenleg — körülbelül a XX. század kezdetétől fogva — eljutott az imperializmus fokáig. Az imperializmus, vagyis a finánctőke korszaka oly magasfejlettségű kapitalista gazdaság, ahol a kapitalisták monopolista szövetségei: a szindikátusok, kartellek, trösztök döntő jelentőségre tettek szert, ahol a rendkívül nagy mértékben összpontosult banktőke egybeolvadt az ipari tőkével, ahol igen nagy mértékben kifejlődött az idegen országokba irányuló tőkekivitel, ahol a leggazdagabb országok területileg már felosztották egymás között az egész világot és megkezdődött a világ gazdasági felosztása a nemzetközi trösztök között.

Az imperialista háborúk, vagyis a világuralomért, a banktőke piacaiért, a kis és gyenge népek elnyomásáért folytatott háborúk ilyen körülmények között elkerülhetetlenek. S az 1914—1917-es első nagy imperialista háború éppen ilyen háború.

A világkapitalizmus igen magas fejlettségi foka általában, az a tény, hogy a szabadversenyt monopolkapitalizmus váltotta fel; hogy a bankok, továbbá a tőkés szövetségek előkészítik a javak termelési és elosztási folyamata társadalmi szabályozásának apparátusát; hogy a tőkés monopóliumok növekedésével kapcsolatban növekszik a drágaság és az a nyomás, amelyet a szindikátusok a munkásosztályra gyakorolnak, s ennek következtében hatalmas nehézségekbe ütközik a munkásosztály gazdasági és politikai harca; az imperialista háború szülte borzalmak, nyomor, pusztulás és züllés — mindez a kapitalizmus most elért fejlődési fokát a proletár, szocialista forradalom korává avatja.

Ez a korszak megkezdődött.

Csak a proletár, szocialista forradalom vezetheti ki az

emberiséget abból a zsákutcából, amelybe az imperializmus és az imperialista háborúk juttatták. Bármilyenek legyenek is a forradalom nehézségei és esetleges ideiglenes kudarcai vagy az ellenforradalom hullámai — a proletariátus végleges győzelme elkerülhetetlen.

Ezért korunkban az objektív viszonyoknál fogva napirendre kerül az a feladat, hogy a proletariátust minden tekintetben közvetlenül előkészítsük a politikai hatalom meghódítására, a szocialista forradalom tartalmát alkotó gazdasági és politikai rendszabályok megvalósítása érdekében.

Ennek a feladatnak teljesítése, amely valamennyi előrehaladott ország munkásosztályának legteljesebb kölcsönös bizalmát, legszorosabb testvéri szövetségét és forradalmi akcióinak közvetlen egységét követeli, nem lehetséges, ha nem szakítunk azonnal és elvileg a szocializmusnak azzal a burzsoá jellegű eltorzításával, amely győzött a hivatalos szociáldemokrata pártok óriási többségének vezető csoportjaiban. Ilyen eltorzítás, egyrészt, a szociálsovinizmus, a szavakban szocialista, a valóságban soviniszta irányzat, amely a „haza védelmének" jelszavával leplezi „saját" nemzeti burzsoáziája rabló érdekeinek védelmét, másrészt pedig az éppannyira elterjedt és nemzetközi úgynevezett „centrista" irányzat, amely a szociálsovinisztákkal való egységért, a csődbejutott II. Internacionále fenntartásáért vagy megjavításáért száll síkra — az az irányzat, amely egyfelől a szociálsovinizmus, másfelől a proletariátusnak a szocialista rend megteremtéséért folytatott forradalmi-internacionalista harca között ingadozik.

A közös végső celjuk felé vezető úton, amely végső célt az határozza meg, hogy az egész civilizált világon a tőkés termelési mód uralkodik, azok a közvetlen feladatok, amelyeket a különböző országok szociáldemokratái maguk elé tűznek, szükségszerűen nem egyformák, egyrészt azért, mert a tőkés termelési mód nem mindenütt egyformán fejlett, másrészt pedig azért, mert fejlődése a különböző országokban más-más társadalmi-politikai viszonyok között megy végbe.

Oroszországban, ahol a kapitalizmus már uralkodó ter-

melési móddá lett, még nagyon sok csökevénye maradt fenn régi kapitalizmuselőtti rendünknek, amely azon alapult, hogy a dolgozó tömegek a földesurak, az állam vagy az államfő röghöz kötött jobbágyai voltak.

Ezek a csökevények azzal, hogy a legnagyobb mértékben gátolják a gazdasági fejlődést, akadályozzák a proletariátus osztályharcának mindenirányú kibontakozását, hozzájárulnak ahhoz, hogy az állam és a vagyonos osztályok a sokmilliós parasztság kizsákmányolásának legbarbárabb formáit fenntarthassák és fokozhassák, az egész népet a tudatlanság és jogfosztottság állapotában tartsák.

Mindezek között a csökevények között a legjelentősebb, és mindennek a barbárságnak legerősebb támasza a cári önkényuralom. Ez természeténél fogva ellensége minden társadalmi mozgalomnak és szükségképpen legádázabb ellensége a proletariátus minden szabadságtörekvésének.

Éppen ezért az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt legközelebbi feladatául a cári önkényuralom megdöntését és olyan demokratikus köztársasággal való felváltását tűzi ki, amelynek alkotmánya biztosítja:

Oroszország jelenlegi helyzetében, amikor a tőkés osztályhoz tartozó és a kispolgári lakosság nagy tömegeinek — szükségképpen ingatag — bizalmát élvező Ideiglenes Kormány kötelezte magát arra, hogy összehívja az Alkotmányozó Gyűlést, a proletariátus pártja előtt az a közvetlen feladat merül fel, hogy egy olyan államrendért harcoljon, amely a legjobban biztosítja mind a nép gazdasági fejlődését és jogait általában, mind pedig különösen a szocializmushoz a lehető legkevesebb megrázkódtatással való átmenet lehetőségét.

A proletariátus pártja nem érheti be a burzsoá-parlamentáris demokratikus köztársasággal, amely a világon mindenütt fenntartja és igyekszik örökkévalóvá tenni a tömegek elnyomásának monarchikus eszközeit, nevezetesen: a rendőrséget, az állandó hadsereget és a kiváltságokat élvező hivatalnoki kart.

A párt olyan köztársaságért harcol, amely demokratikusabb, proletár-paraszt köztársaságért, amelyben a rendőrséget és az állandó hadsereget teljesen kiküszöbölik és általános népfelfegyverzéssel, egy szálig mindenkit felölelő

milíciával váltják fel; amelyben a tisztviselőket nemcsak választják, de a választók többségének követelésére bármely pillanatban le is válthatják; amelyben kivétel nélkül minden tisztviselő fizetését olyan összegben állapítják meg, hogy az ne haladja meg egy jó munkás átlagos bérét; amelyben a parlamenti képviseleti intézményeket fokozatosan a nép (a különböző osztályok és foglalkozási ágak, illetve a különböző vidékek) képviselőinek Szovjetjei váltják fel, amelyek törvényeket hoznak és egyszersmind végre is hajtják az általuk hozott törvényeket.

Az oroszországi demokratikus köztársaság alkotmányának biztosítania kell:

1. A nép egyeduralmát; a legfelsőbb hatalomnak az államban a nép képviselőinek kezében kell lennie, akiket a nép választ és bármikor leválthat, s akik egy országgyűlést, egy kamarát alkotnak.

1. *A nép egyeduralmát, vagyis az egész legfelsőbb államhatalom összpontosítását a nép képviselőiből alakuló és egy kamarát alkotó törvényhozó gyülés kezében.*

2. Általános, egyenlő és közvetlen választójogot mind a törvényhozó gyűlésbe történő választásoknál, mind pedig minden helyi önkormányzati szerv választásainál, minden állampolgár, férfiak és nők számára egyaránt, akik huszadik életévüket betöltötték; titkos szavazást a választásokon; minden választó megválaszthatóságát minden képviseleti intézménybe; a parlamentek kétévenkénti választását; a népképviselők díjazását; **arányos képviseletet minden választásnál; kivétel nélkül minden küldött és választott személy választói többségének határozata alapján bármikori leválthatóságát.**

3. Széleskörű helyi önkormányzatot, területi önkormányzatot azon vidékek számára, amelyeknek sajátos életviszonyai és sajátos összetételű lakossága van; **minden az állam által kinevezett helyi vagy területi hatóság megszüntetését.**

4. A személyes sérthetetlenséget és a lakás sérthetetlenségét.

5. Korlátlan lelkiismereti, szólás-, sajtó-, gyülekezési, sztrájk- és egyesülési szabadságot.

6. A költözködés és iparűzés szabadságát.

7. A rendek megszüntetését és minden állampolgár

teljes egyenjogúságát, nemre, vallásra, fajra és nemzetiségre való tekintet nélkül.

8. A lakosság jogát arra, hogy anyanyelvén képezhesse magát, aminek érdekében az állam és az önkormányzati szervek költségére kell az ehhez szükséges iskolákat megszervezni; minden állampolgár jogát arra, hogy gyűléseken saját anyanyelvét használja; az anyanyelv bevezetését *az államnyelvvel azonos mértékben* minden helyi társadalmi és állami intézményben; a **kötelező államnyelv megszüntetését.**

9. Az állam keretébe tartozó valamennyi nemzet önrendelkezési jogát.

9. Az állam keretébe tartozó valamennyi nemzet jogát a szabad különválásra és önálló állam alakítására. Az orosz nép köztársaságának más népeket vagy nemzetiségeket nem erőszakkal, hanem kizárólag közös állam létrehozására irányuló önkéntes megegyezéssel kell magához vonnia. A világ munkásainak egysége és testvéri szövetsége összeférhetetlen azzal, hogy akár közvetlen, akár közvetett erőszakot alkalmazzanak más népekkel szemben.

10. Minden egyes személy jogát arra, hogy rendes esküdtbírósági eljárást indítson bármely hivatalnok ellen.

11. A bíráknak a nép által való választását.

11. A bíráknak és tisztviselőknek, mind a polgári szolgálatban, mind a hadseregben a nép által történő választását; azt, hogy választóik többségének határozata alapján valamennyien bármikor leválthatók legyenek.

12. Az állandó hadsereg általános népfelfegyverzéssel való felváltását.

12. A rendőrség és az állandó hadsereg általános népfelfegyverzéssel való felváltását; a munkásoknak és az alkalmazottaknak a tőkésektől meg kell kapniok rendes bérüket arra az időre, amelyet a népi milíciában közszolgálatban töltenek.

13. Az egyháznak az államtól, és az iskoláknak az egyháztól való különválasztását; **a teljesen világi iskolákat.**

14. Minden fiú- és leánygyermek ingyenes és kötelező általános és szakmai képzését 16 éves korig, a szegény gyer-

mekek étkeztetését, ruhával és tanszerrel való ellátását államköltségen.

14. Minden fiú és leánygyermek díjtalan és kötelező általános politechnikai (a termelés minden fő ágával elméletileg és gyakorlatilag megismertető) képzését 16 éves korig; az oktatás szoros egybekapcsolását a gyermekek társadalmi és termelő munkájával.

15. Minden tanuló étkeztetését, ruhával és tanszerrel való ellátását államköltségen.

16. A népoktatás ügyének átadását a demokratikus helyi önkormányzati szervek kezébe, a központi hatalom mindennemű beavatkozásának kiküszöbölését az iskolai tantervek megállapítása és a tanszemélyzet kiválasztása terén; a tanítóknak közvetlenül a lakosság által való választását, valamint a lakosságnak azt a jogát, hogy a nemkívánatos tanítókat elmozdíthassa.

Államgazdaságunk demokratizálásának alapfeltételeként az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt követeli minden közvetett adó eltörlését és progresszív adó kivetését minden jövedelem és örökség után.

Egyrészt a kapitalizmusnak az a magas fejlettségi foka, amelyet a bankok és a trösztösített iparágak terén már elért, másrészt pedig az imperialista háború előidézte gazdasági leromlás, amely mindenünnen kiváltja a legfontosabb javak termelése és elosztása állami és társadalmi ellenőrzésének követelését, arra készteti a pártot, hogy követelje a bankok, szindikátusok (trösztök) államosítását stb.

A munkásosztálynak a fizikai és erkölcsi elfajulástól való megóvása, továbbá a felszabadító harcra való képességeinek fejlesztése érdekében a párt követeli:

1. Korlátozzák a munkanapot napi nyolc órára valamennyi bérmunkás számára.

1. Korlátozzák a munkanapot valamennyi bérmunkás számára napi nyolc órára, mégpedig olymódon, hogy ez megszakítás nélküli munkánál legalább egyórás étkezési szünetet is magában foglaljon. Veszélyes és a munkások egészségére káros termelési ágakban a munkanap napi 4—6 órára korlátozandó.

2. Állapítson meg a törvény a férfi és női bérmunkások számára a nemzetgazdaság valamennyi ágában he-

tenként egyszer egyfolytában legalább 42 óra hosszat tartó pihenőt.

3. Tiltsák meg teljesen a túlórákat.

4. Tiltsák meg az éjjeli munkát (este 9 órától reggel 6 óráig) a nemzetgazdaság valamennyi ágában, kivéve azokat az ágakat, amelyekben az éjjeli munka a munkásszervezetek által jóváhagyott technikai megfontolásokból feltétlenül szükséges.

4. Tiltsák meg az éjjeli munkát (este 8 órától reggel 6 óráig) a nemzetgazdaság valamennyi ágában, kivéve azokat az ágakat, amelyekben az éjjeli munka a munkásszervezetek által jóváhagyott technikai megfontolásokból feltétlenül szükséges, de azzal a kikötéssel, hogy az éjjeli munka ne haladhassa meg a 4 órát.

5. Tiltsák meg a vállalkozóknak, hogy iskolás korban levő (16 éven aluli) gyermekeket dolgoztassanak és korlátozzák napi hat órára a serdülők (16—18 évesek) munkaidejét.

5. Tiltsák meg a vállalkozóknak, hogy *iskolaköteles* **korban levő (16 éven aluli) gyermekeket dolgoztassanak, korlátozzák az ifjak (16—20 évesek) munkaidejét négy órára és tiltsák meg számukra az éjjeli munkát az egészségre veszélyes termelési ágakban és a bányákban.**

6. Tiltsák meg a női munkát azokban a termelési ágakban, amelyek károsak a női szervezetre; szülés előtt négy hétig és szülés után hat hétig mentesítsék a nőket a munka alól, olymódon, hogy az egész idő alatt a rendes munkabért kapják.

6. Tiltsák meg a női munkát azokban a termelési ágakban, amelyek károsak a női szervezetre; tiltsák meg a nő éjjeli munkáját; szülés előtt 8 hétig és szülés után 8 hétig mentesítsék a nőket a munka alól, olymódon, hogy az egész idő alatt megkapják teljes munkabérüket és ingyenes orvosi és gyógyszerellátásban részesüljenek.

7. Valamennyi gyárban és egyéb vállalatnál, ahol nők dolgoznak, rendezzenek be bölcsődéket a csecsemők és kisgyermekek számára; a szoptatós anyákat legalább háromóránként legalább félórára mentesítsék a munkától.

7. Valamennyi gyárban és egyéb vállalatnál, ahol nők dolgoznak, rendezzenek be bölcsődéket a csecsemők és

kisgyermekek számára, továbbá helyiségeket a szoptatásra; a szoptatós anyákat legalább háromóránként legalább félórára mentesítsék a munkától; a szoptatós anyákat részesítsék segélyben és korlátozzák 6 órára a munkanapjukat.

8. Valósítsák meg a munkások állami biztosítását aggkor és munkaképességük teljes vagy részleges elvesztése esetére, mégpedig a tőkések külön megadóztatása útján teremtett külön alap terhére.

8. Valósítsák meg a munkások teljes társadalmi biztosítását:

a) a bérmunka minden ágában;

b) a munkaképesség elvesztésének minden formájára, nevezetesen: betegség, baleset, rokkantság, aggkor, szakmai betegség, anyaság, özvegység és árvaság, továbbá munkanélküliség stb. esetére;

c) adjanak teljes önkormányzati jogot a biztosítottak számára valamennyi biztosító intézetben;

d) fedezzék a biztosítás költségeit a tőkések;

e) nyujtsanak a biztosítottaknak ingyenes orvosi és gyógyszerellátást, olymódon, hogy az egészségügyet az önkormányzattal rendelkező betegpénztáraknak adják át, amelyek vezetőségét a munkások választják.

9. Tiltsák meg, hogy a munkabért áruban adják ki; rendeljék el, hogy a munkabért kivétel nélkül valamennyi bérszerződésre vonatkozóan hetenként készpénzben, mégpedig a munkaidő alatt fizessék ki a munkásoknak.

10. Tiltsák meg a vállalkozóknak, hogy a munkabérből bármiért és bármilyen címen (bírság, selejt stb.) pénzbeni levonásokat eszközöljenek.

11. Nevezzenek ki elegendő számú gyári felügyelőt a nemzetgazdaság valamennyi ágában és terjesszék ki a gyári felügyeletet valamennyi bérmunkát alkalmazó vállalatra, beleértve a kincstáriakat is (a háztartási alkalmazottak munkája is ennek az ellenőrzésnek a hatáskörébe tartozik); nevezzenek ki felügyelőnőket azokban a termelési ágakban, amelyekben női munkát alkalmaznak; vonják be a munkások által választott és az állam által fizetett megbizottakat a gyári törvények végrehajtásának, az akkordtarifák összeállításának, az anyagok és munkatermékek átvételének és selejtezésének ellenőrzésébe.

9. Létesítsenek a munkásszervezetek által választott munkafelügyelőséget és terjesszék ki ezt minden bérmunkát alkalmazó vállalatra, a háztartási alkalmazottakat is beleértve; vezessék be a felügyelőnők intézményét azokban a termelési ágakban, amelyekben női munkát alkalmaznak.

12. A helyi önkormányzati szervek a munkások választott megbízottaival együtt vizsgálják meg azoknak a lakóhelyiségeknek egészségügyi viszonyait, amelyeket a munkáltatók a munkások rendelkezésére bocsátanak, úgyszintén ezeknek a helyiségeknek házirendjét és bérbeadásuk feltételeit, hogy megóvják a bérmunkásokat attól, hogy a munkáltatók beavatkozzanak magánéletükbe és abba a tevékenységükbe, amelyet mint magánemberek és állampolgárok folytatnak.

13. Létesítsenek jól megszervezett egészségügyi felügyeletet valamennyi bérmunkát alkalmazó vállalatban, olymódon, hogy az orvosi és egészségügyi szervezetek teljesen függetlenek legyenek a munkáltatóktól; részesítsék a munkásokat a munkáltatók terhére ingyenes orvosi ellátásban úgy, hogy betegségük alatt megkapják munkabérüket.

14. Vezessék be a munkáltatók büntetőjogi felelősségét a munkásvédelmi törvények megszegéséért.

10. Adjanak ki egészségvédelmi törvényeket a munka higiéniai feltételeinek megjavítása és a munkások életének és egészségének védelme érdekében, valamennyi bérmunkát alkalmazó vállalatnál s az egészségügyet adják át a munkásszervezetek által választott egészségügyi felügyelőségnek.

11. Adjanak ki lakástörvényeket, s a lakások egészségügyi viszonyainak ellenőrzése céljából létesítsenek a munkásszervezetek által választott lakásfelügyelőséget. A lakáskérdést azonban csak a föld magántulajdonának megszüntetése, valamint olcsó és egészséges lakások építése oldhatja meg.

12. Létesítsenek a népgazdaság valamennyi ágában munkabíróságokat.

15. Létesítsenek a népgazdaság valamennyi ágában munkabíróságokat, a munkások és a munkáltatói szervezetek képviselőinek paritása alapján.

16. Kötelezzék a helyi önkormányzati szerveket arra, hogy a termelés valamennyi ágában létesítsenek munkaközvetítő hivatalokat (munkatőzsdéket) a helybeli és odaván-

dorolt munkások számára, mégpedig olymódon, hogy igazgatásukban résztvesznek a munkások és a munkáltatók képviselői.

13. A munkanélküliek elhelyezésének helyes megszervezése céljából munkatőzsdék létesítendők. A munkatőzsdéknek proletár osztályszervezeteknek (semmiképpen sem paritásos szervezeteknek) kell lenniök, szoros kapcsolatban kell állaniok a szakszervezetekkel és más munkásszervezetekkel s a társadalmi önkormányzatoktól kell kapniok az anyagi eszközöket.

Azoknak a hűbéri maradványoknak a kiküszöbölése céljából, amelyek súlyos teherként nehezednek közvetlenül a parasztságra, továbbá a falusi osztályharc szabad fejlődése érdekében, az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt *követeli:*

1. Töröljék el a parasztok személyét és tulajdonát sujtó rendi megszorításokat.

2. Töröljék el mindazokat a fizetési és szolgáltatási kötelezettségeket, amelyek a parasztok rendi elkülönültségével függnek össze és szüntessék meg az uzsora jellegű kölcsönkötelezettségeket.

3. Kobozzák el az egyházi, kolostori, korona- és magánbirtokokat s adják át ezeket (továbbá a kincstári földeket is) a városi és falusi körzeteket egyesítő nagy helyi önkormányzati szerveknek úgy, hogy az áttelepítési alap számára szükséges földek, valamint az egész ország szempontjából jelentőséggel bíró erdők és vizek a demokratikus állam birtokába mennek át.

4. Kobozzák el a magántulajdonban levő földeket, kivéve a kisbirtokokat, és adják át ezeket a demokratikus elvek alapján választott nagy helyi önkormányzati szerveknek úgy, hogy az elkobzandó földterület minimális nagyságát a nagy helyi önkormányzati szervek állapítják meg.

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt ugyanakkor, amikor támogatja a parasztság forradalmi akcióit egészen a földesúri földek elkobzásáig, mindig és változatlanul fel fog lépni a gazdasági fejlődés menetét hátráltató minden kísérlet ellen. Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt, amely arra törekszik, hogy a forradalom győzelmes fejlődése esetén a demokratikus helyi önkormányzati intézményeknek

adja át az elkobzott földeket, az ennek útjában álló kedvezőtlen feltételek esetére amellett foglal állást, hogy a parasztok között osszák szét azokat a földesúri földeket, amelyeken ténylegesen kisüzemi gazdálkodást folytatnak, vagy amelyek szükségesek ahhoz, hogy a paraszt birtokát kikerekítsék.

1. Minden erővel harcol azért, hogy Oroszországban azonnal és teljesen elkobozzanak minden földesúri földet (úgyszintén koronabirtokot, egyházi birtokot stb. stb.).

2. Síkraszáll azért, hogy minden föld azonnal a Parasztküldöttek Szovjetjeiben megszervezett parasztság vagy más, valóban teljesen demokratikus elvek alapján választott s a földbirtokosoktól és hivatalnokoktól teljesen független helyi önkormányzati szervek kezébe menjen át.

3. Követeli minden föld nacionalizálását az állam egész területén; a nacionalizálás, ami azt jelenti, hogy minden föld tulajdonjoga az állam kezébe megy át, a földdel való rendelkezés jogát a helyi demokratikus intézmények kezébe adja.

4. Támogatja azoknak a parasztbizottságoknak a kezdeményezését, amelyek Oroszország több helyén az ezekben a bizottságokban szerveződött parasztság kezébe adják a földbirtokosok élő és holt felszerelését, hogy azt társadalmilag szabályozott módon használják fel minden föld megművelése céljából.

5. Azt tanácsolja a falusi proletároknak és félproletároknak, hogy igyekezzenek minden földesúri birtokból eléggé nagyméretű mintagazdaságot szervezni, amelyet a mezőgazdasági munkások küldötteinek Szovjetjei agronómusok vezetésével és a legjobb technikai eszközök felhasználásával a társadalom számlájára fognak vezetni.

Emellett a párt minden esetben és a demokratikus agrárreformok minden állása mellett azt tűzi ki feladatául, hogy hajthatatlanul a mezőgazdasági proletariátus önálló osztályszervezetének elérésére törekedjék, megmagyarázza a falusi proletariátusnak, hogy saját érdekei és a paraszti burzsoázia érdekei között kibékíthetetlen ellentét van, óvja attól, hogy a kisüzemi gazdaság rendszerével áltassa magát, amely az árutermelés rendszerében sohasem tudja megszüntetni a tömegek nyomorát, és végül, rámutasson a teljes szocialista átalakulás szükségességére, mint minden

nyomor és minden kizsákmányolás megszüntetésének egyetlen eszközére.

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt ugyanakkor, amikor legközelebbi céljainak elérésére törekszik, támogat minden olyan ellenzéki és forradalmi mozgalmat, amely az Oroszországban fennálló társadalmi és politikai rend ellen irányul, s egyidejűleg határozottan elutasítja mindazokat a reformista tervezeteket, amelyek a dolgozó osztályok fölötti rendőri-hivatalnoki gyámkodás bárminemű kiterjesztésével vagy megszilárdításával függnek össze.

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt a maga részéről szilárdan meg van győződve arról, hogy az említett politikai és társadalmi reformok teljes, következetes és tartos megvalósítása csak az önkényuralom megdöntése és az egész nép által szabadon választott Alkotmányozó Gyűlés összehívása útján érhető el.

A PARASZTKÜLDÖTTEK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA[99]

1917 MÁJUS 4—28 (MÁJUS 17—JÚNIUS 10)

Проектъ резолюціи по аграрному вопросу предложенный Н. Ленинымъ на Всероссійскомъ съѣздѣ крестьянскихъ депутатовъ отъ имени с-д фракціи

1. Всѣ помѣщичьи и частновладѣльческія земли, а равно удѣльныя, церковныя и такъ далѣе, должны немедленно перейти къ народу безъ всякаго выкупа.

2. Крестьянство должно организованно, чрезъ свои Совѣты Крестьянскихъ Депутатовъ, брать всю землю на мѣстахъ немедленно для хозяйственнаго распоряженія ею, нисколько не предрѣшая этимъ окончательнаго установленія земельныхъ распорядковъ Учредительнымъ Собраніемъ или Всероссійскимъ Совѣтомъ Совѣтовъ, если народъ передастъ центральную государственную власть въ руки такого Совѣта Совѣтовъ.

3. Частная собственность на землю вообще должна быть уничтожена, то-есть право собственности на всю землю должно принадлежать только всему народу; распоряжаться же землею должны

1

AZ AGRÁRKÉRDÉSRŐL SZÓLÓ HATÁROZATI JAVASLAT

1. Minden földesúri és magántulajdonban levő földnek, valamint koronabirtoknak, egyházi stb. földnek minden megváltás nélkül, azonnal a nép kezébe kell átmennie.

2. A parasztságnak szervezetten, Parasztküldött Szovjetjei útján, mindenütt azonnal kézbe kell vennie az egész földet abból a célból, hogy gazdasági tekintetben rendelkezzék vele, anélkül, hogy ezzel már előre eldöntené az agrárviszonyok rendezését, amelynek módozatait véglegesen az Alkotmányozó Gyűlés vagy a Szovjetek Összoroszországi Szovjetje fogja majd megállapítani, ha a nép a központi államhatalmat ilyen Szovjetek Szovjetjének a kezébe adja.

3. A föld magántulajdonát általában meg kell szüntetni, azaz az egész föld tulajdonjoga csakis az egész népé legyen; a földdel rendelkezni viszont a helyi demokratikus intézményeknek kell.

4. A parasztoknak el kell utasítaniok a kapitalisták, a földbirtokosok és Ideiglenes Kormányuk tanácsát, hogy a helybeli földbirtokosokkal „egyezzenek meg" a földdel való azonnali rendelkezés kérdésében; a földdel való rendelkezést a helybeli parasztság többségének szervezett döntése alapján kell szabályozni, nempedig a többségnek, vagyis a parasztoknak a kisebbséggel, mégpedig az elenyésző kisebbséggel, tudniillik a földbirtokosokkal való megegyezése alapján.

5. Az ellen, hogy minden földesúri föld megváltás nélkül a parasztok kezébe menjen át, nemcsak a földbirtokosok harcolnak és fognak harcolni minden eszközzel, hanem a tőkések is, akik igen nagy erővel rendelkeznek,

mégpedig nemcsak a pénz erejével, hanem a még felvilágosulatlan tömegekre az ujságokon, a tőke uralmához hozzászokott sok állami hivatalnokon, alkalmazotton stb. keresztül gyakorolt befolyásuk erejével is. Ezért azt, hogy minden földesúri föld megváltás nélkül a parasztság kezébe menjen át, sem teljesen végrehajtani, sem véglegessé tenni nem lehet, ha nem döntjük meg a paraszttömegeknek a tőkések iránt érzett bizalmát, ha nem valósul meg a parasztságnak a városi munkássággal való szoros szövetsége, ha az egész államhatalom nem megy át teljes egészében a Munkás-, Katona-, Paraszt- stb. Küldöttek Szovjetjeinek kezébe. A fent ismertetett és az egész parasztság által követelt agrárátalakulást csak az az államhatalom tudja biztosítani, amely az ilyen Szovjetek kezében van, s amely az államot nem rendőrséggel, nem bürokratákkal, nem a néptől elszakadt állandó hadsereggel, hanem az egész népet egy szálig felölelő felfegyverzett munkás- és paraszt-miliciával kormányozza.

6. A mezőgazdasági bérmunkásoknak és szegényparasztoknak, vagyis azoknak, akik a létfenntartási eszközöket részben bérmunkával szerzik meg, mert nincs elegendő földjük, jószáguk és felszerelésük — minden erejükkel arra kell törekedniök, hogy külön Szovjetekben vagy az általános Parasztszovjeteken belül külön csoportokban önállóan szervezkedjenek, hogy megvédhessék érdekeiket a gazdag parasztokkal szemben, akik szükségképpen a tőkésekkel és földbirtokosokkal való szövetségre törekednek.

7. Oroszországot — mint minden hadviselő, de sok semleges (nem hadviselő) országot is — a háború következtében gazdasági bomlás, katasztrófa, éhínség fenyegeti, mivel nincs elég munkáskéz, szén, vas stb. Az országot csak az mentheti meg, ha a munkások és parasztok küldöttei átveszik a felügyeletet és a vezetést az egész termelés és a termékek elosztása fölött. Ezért elengedhetetlen, hogy a Parasztküldöttek Szovjetjei már most előkészítsék a megállapodást a Munkásküldöttek Szovjetjeivel, amelynek értelmében a gabonát és egyéb falusi termékeket szerszámokra, lábbelire, ruhára és egyebekre cserélik majd ki, a tőkések közvetítése nélkül és a tőkéseknek a gyárak veze-

téséből való eltávolításával. Ugyanebből a célból elő kell mozdítani a földesúri jószágnak és felszerelésnek a parasztbizottságok kezébe való átadását, hogy a parasztság ezt a felszerelést és ezt a jószágot közösen használhassa. Ugyancsak elő kell mozdítani azt, hogy minden egyes földesúri nagybirtokból mintagazdaságot szervezzenek, amelyben a földet a legjobb felszereléssel, szakképzett agronómusok vezetésével és a Mezőgazdasági Munkás Küldöttek Szovjetjeinek határozatai alapján, közösen művelik majd meg.

A megírás ideje: 1917 május 17. (30.) előtt.

Először 1917-ben, az „Anyag az agrárkérdéshez" c. brosúrában, a „Priboj" kiadásában jelent meg.

2

BESZÉD AZ AGRÁRKÉRDÉSRŐL
1917 MÁJUS 22 (JÚNIUS 4)

Elvtársak, azt a határozati javaslatot, amelyet a Parasztszovjet szociáldemokrata frakciója nevében ezennel bátorkodom figyelmükbe ajánlani, kinyomattuk és szétosztottuk a küldöttek között. Ha nem kapta volna meg minden küldött, megtesszük a szükséges lépéseket, hogy már holnap további példányokat nyomjanak az igénylők közötti szétosztás céljából.

Rövid előadói beszédemben természetesen csak a legfontosabb, alapvető, a parasztságot és a munkásosztályt legjobban érdeklő kérdésekre térhetek ki. Akit a kérdés közelebbről érdekel, annak pártunk, az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt határozatát ajánlom figyelmébe, amely a „Szoldatszkaja Pravda" 13. számának mellékleteként jelent meg s amelyet „Pravda" c. lapunkban több ízben megmagyaráztunk*. Most viszont arra kell szorítkoznom, hogy határozati javaslatomnak és pártunk agrárprogramjának legfontosabb, leginkább vitatott vagy félreértett pontjait megmagyarázzam. Az egyik első ilyen vitatott vagy félreértett pont az a kérdés, amellyel tegnap, illetőleg tegnapelőtt a Legfelsőbb Földbizottság[100] is foglalkozott azon az ülésen, amelyről valószínűleg mindnyájan hallottak, vagy olvastak a tegnapi, illetőleg tegnapelőtti lapokban. A Legfelsőbb Földbizottság ülésén jelen volt pártunk egyik képviselője, Szmilga elvtárs, aki szintén tagja a Központi Bizottságnak. Ott azt javasolta, hogy a Legfelsőbb Földbizottság foglaljon állást a földesúri földeknek a parasztság által történő azonnali szervezett elfog-

* Lásd ebben a kötetben 293—296. old. — *Szerk.*

lalása mellett s e miatt a javaslat miatt az ellenvetések tömege zúdult Szmilga elvtársra. (Felkiáltások: „Itt is".) Mint éppen hallom, itt is sok elvtárs fog felszólalni ez ellen a javaslat ellen. Annál több okom van tehát arra, hogy kitérjek programunk e pontjának megmagyarázására, mert én úgy látom, hogy a programunkkal szemben tett ellenvetések legnagyobb része, sőt úgy gondolom, hogy valamennyi ellenvetés, félreértésen vagy nézeteink helytelen megvilágításán alapszik.

Miről tanuskodik pártunk valamennyi határozata, ujságunk minden egyes cikke, miről tanuskodik „Pravda" c. lapunk? Azt mondjuk, hogy kivétel nélkül minden földnek az egész nép tulajdonába kell átmennie. Erre a következtetésre elsősorban az 1905-ös parasztmozgalom tanulmányozása, annak a nyilatkozatnak a tanulmányozása alapján jutottunk, amelyet a parasztképviselők az I. és II. Állami Dumában tettek, ahol Oroszország minden részének sok parasztképviselője viszonylag, persze — csak *viszonylag*, szabadon kifejthette véleményét.

Az egész földnek az egész nép tulajdonában kell lennie. Már ebből következik az, hogy amikor síkraszállunk a földesúri földeknek a helybeli parasztok kezébe való azonnali és ingyenes átmenetele mellett, semmiképpen sem ezeknek a földeknek tulajdonbavétele mellett, semmiképpen sem ezeknek a földeknek felosztása mellett szállunk síkra. Feltételezzük, hogy a helybeli parasztságnak a helybeli, mégpedig a parasztküldöttek többségének határozata alapján egyszeri vetésre kell kézbevennie a földet. Semmiképpen sem szállunk síkra azért, hogy ez a föld azoknak a parasztoknak a tulajdonába menjen át, akik egyszeri vetésre most mindjárt elveszik. A javaslatunk ellen tett efféle kifogások, amelyeket lépten-nyomon hallanom kellett s amelyekkel állandóan találkoznom kellett a kapitalista ujságok hasábjain, egészen egyszerűen nézeteink helytelen értelmezésén alapulnak. Ha mi megmondottuk — és ismétlem: minden határozatunkban megmondottuk, hogy a földnek az egész nép tulajdonának kell lennie és ingyenesen kell a nép kezébe átmennie —, akkor világos, hogy a föld végleges elosztásának a megállapítását, az agrárviszonyok végleges rendezését, csak a központi állam-

hatalom, vagyis az Alkotmányozó Gyűlés vagy a Szovjetek Összoroszországi Szovjetje hajthatja végre, ha a parasztés munkástömeg ezt a hatalmi szervet, a Szovjetek Szovjetjét, hozná létre. Ebben a tekintetben nincs semmiféle nézeteltérés.

A nézeteltérések csak akkor kezdődnek, amikor ellenvetéseket tesznek és azt mondják: „ha így van, akkor a földesúri földnek minden azonnali ingyenes átmenetele a parasztság kezébe — önkényes eljárás lesz." Ezt a nézetet, amelyet a legpontosabban, a legilletékesebben és a legnagyobb nyomatékkal Singarjov földművelésügyi miniszter fejtett ki ismert táviratában, ezt a nézetet a legnagyobb mértékben hibásnak, a parasztságra nézve hátrányosnak, a földművelőkre nézve hátrányosnak, az ország gabonaellátásának biztosítása szempontjából hátrányosnak és igazságtalannak tartjuk. Bátorkodom felolvasni ezt a táviratot, hogy megmutassam, mi ellen van leginkább kifogásunk.

„A földkérdés önálló megoldása állami törvény nélkül megengedhetetlen. Az önkényes eljárás országos bajt okoz... a földkérdés megoldása a törvény értelmében az Alkotmányozó Gyűlés feladata. A földművesek és a földbirtokosok most a járási közellátási bizottságok mellett országszerte egyeztető mezőgazdasági kamarákat alakítottak."

Ez a legfontosabb része az ezzel a kérdéssel kapcsolatos kormánynyilatkozatnak. Ha megismerkednek azzal a határozattal, amelyet a Legfelsőbb Földbizottság ebben a kérdésben tegnap vagy tegnapelőtt hozott, és azzal a határozattal, amelyet szintén a napokban az Állami Duma tagjainak tanácskozása hozott, akkor meglátják, hogy az említett két határozat egy és ugyanabból a felfogásból indul ki. Önkényeskedéssel vádolják azokat a parasztokat, akik azt akarják, hogy a földet azonnal és ingyenesen adják át a parasztoknak, s hogy helybeli parasztbizottságok osszák fel ezt a földet, abból kiindulva vádolják őket ezzel, hogy csak a parasztok és a földbirtokosok, a földművesek és a földbirtokosok önkéntes megegyezése felel meg az állam általános szükségleteinek és érdekeinek. Ez az, amit tagadunk, ez az, ami ellen vitába szállunk.

Vizsgáljuk meg azokat a kifogásokat, amelyeket javaslatunk ellen felhoznak. Rendszerint azt az ellenvetést teszik, hogy a föld Oroszországban mind az egyes kisebb egységek — a falvak és járások között, mind pedig a nagyobb egységek — a kormányzóságok és területek között, rendkívül egyenlőtlenül oszlik meg. És azt mondják, hogy ha a helyi lakosság többségi határozattal, nem törődve a földbirtokosok akaratával, kezébe venné a földet, mégpedig ingyen, akkor az egyenlőtlenség megmaradna vagy esetleg még az a veszély is fenyegetne, hogy az egyenlőtlenség állandósul. Mi azt válaszoljuk erre, hogy az ilyen érv félreértésen alapul. A föld megoszlásában fennálló egyenlőtlenség így is, úgy is megmarad, mindaddig, amíg az Alkotmányozó Gyűlés, vagy általában a központi államhatalom, az új rendet véglegesen meg nem állapítja. Amíg ezt a rendet meg nem állapítják — teljesen egyre megy, hogy paraszti szellemben vagy földesúri szellemben oldják-e meg a dolgot, úgy-e, ahogyan mi akarjuk, vagyis, hogy a föld haladéktalanul a parasztság kezébe megy át, vagy úgy, ahogyan a földesurak akarják, akik magas haszonbérért hajlandók a földet bérbeadni, azzal a feltétellel, hogy a bérlő paraszt és a földesúr megtartja jogait, akár így lesz, akár másképpen — a megoszlás egyenlőtlensége megmarad. Ez a velünk szemben felhozott ellenvetés nyilvánvalóan helytelen és igazságtalan. Mi azt mondjuk, hogy feltétlenül minél előbb olyan központi államhatalmat kell teremteni, amely nemcsak támaszkodik a parasztság többségének akaratára és határozataira, hanem közvetlenül is kifejezésre juttatja ennek a többségnek a véleményét. Ebben a tekintetben nincs vita. Amikor a bolsevikok ellen felhozott kifogásokat, a kapitalista ujságok ellenük irányuló támadásait, azt az állítást halljuk, hogy mi anarchisták vagyunk — mi ezt a leghatározottabban visszautasítjuk, s ezeket a támadásokat rosszindulatú hazugságok és rágalmak terjesztésének tekintjük.

Anarchistáknak azokat nevezik, akik tagadják az államhatalom szükségességét, mi ellenben azt mondjuk, hogy államhatalomra feltétlenül szükség van, mégpedig nemcsak most Oroszországban, hanem minden államban,

még akkor is, ha a szocializmusra való közvetlen áttérés útján van. Feltétlenül szükség van a legszilárdabb hatalomra. Mi csak azt akarjuk, hogy ez a hatalom teljesen és kizárólag a munkás-, katona- és parasztküldöttek többségének kezében legyen. Ebben különbözünk más pártoktól. Mi semmiképpen sem tagadjuk a szilárd államhatalom szükségességét, mi csak azt mondjuk, hogy az egész földesúri földnek ingyen a parasztok kezébe kell átmennie, a helyi parasztbizottság többsége által elfogadott határozat alapján, azzal a feltétellel, hogy a felszerelésben semmi kár ne essék. Határozatunkban a legpontosabban utalunk erre. Határozottan visszautasítjuk azokat a mi álláspontunk ellen emelt kifogásokat, amelyek szerint ez önkényes eljárás.

Nem, véleményünk szerint az az önkényes eljárás, ha a földbirtokos saját érdekében visszatartja a földet vagy bért szed érte, ha viszont a parasztság többsége azt mondja, hogy a földesúri föld ne maradjon a földesúr kezében, hogy a földesurak, a földbirtokosok, hosszú évtizedeken, évszázadokon át csak elnyomták a parasztokat — ez nem önkényes eljárás, hanem a *jog visszaállítása*, a jog visszaállításával pedig nem szabad várni. Ha a parasztok azonnal kezükbe veszik a földet, nem küszöbölhetjük ki a területek között fennálló egyenlőtlenséget — ez vitathatatlan, de ezt az egyenlőtlenséget senki sem küszöböli ki mindaddig, amíg az Alkotmányozó Gyűlés össze nem ül. Ha most megkérdeznők Singarjovot, aki kifogásokat emel ellenünk és hivatalos okiratokban az „önkényeskedés" miatt leszidja nézeteink híveit, hogy ő mit javasol ez ellen az egyenlőtlenség ellen, maga sem tudna mit válaszolni. Semmit sem javasol és nem is javasolhat semmit.

Azt mondja — „a parasztok és a földbirtokosok önkéntes megegyezése". Mit jelent ez? Két fontos számot idézek, amelyek Európai Oroszország földbirtokaira vonatkoznak. Ezek a számok azt mutatják, hogy az orosz falu egyik sarkán ott vannak a rendkívül gazdag földbirtokosok, ideszámítva a Romanovokat, a leggazdagabb és leggonoszabb földesurakat is, a másik sarkán pedig — a koldusszegény parasztok. Két számot közlök, hogy lát-

hassák, mi a jelentősége annak a prédikációnak, amelyet Singarjov, valamennyi földbirtokos és tőkés tart. Nézzük ezt a két számot; ha egész Európai Oroszország leggazdagabb földesurait vesszük, kitűnik, hogy az alig 30 000 legnagyobb földbirtokos kezében körülbelül 70 millió gyeszjatyina föld van. Ez azt jelenti, hogy mindegyikre több mint 2 000 gyeszjatyina jut. Ha a gazdag orosz földbirtokosok legfelsőbb rétegeit vesszük, rendi hovátartozásukra való tekintet nélkül (a többség itt nemesekből áll, de vannak más földbirtokosok is), ez 30 000 fő és 70 millió gyeszjatyinával rendelkeznek! Ha pedig ugyanennek az 1905-ös összeírásnak az alapján, amely az egész Oroszországban egyöntetűen összegyűjtött legfrissebb adatokat tartalmazza — egyébként ezek az adatok éppen úgy mint a cár uralkodása alatt a cári hivatalnokok által gyűjtött minden statisztika, lényegében nem érdemelnek túlságosan nagy bizalmat, de mégis a legjobban megközelítik a valóságot és leginkább összehasonlíthatók egymással —, ha ennek az összeírásnak alapján a szegényparasztságot vesszük, kitűnik, hogy 10 millió gazdaság van és ezek körülbelül 70—75 millió gyeszjatyina földdel rendelkeznek. Ez azt jelenti, hogy az egyiknek több mint 2 000 gyeszjatyina, a másiknak pedig gazdaságonként hét és fél gyeszjatyina földje van! S akkor még azt mondják, hogy önkényes eljárás lesz, ha a parasztok nem mennek bele az önkéntes megegyezésbe. Mit is jelent voltaképpen ez az „önkéntes megegyezés"? Azt jelenti, hogy a földbirtokosok jókora haszonbér fejében esetleg átengedik a földet, de senkinek sem adják oda ingyenesen. Igazság ez? Nem, ez nem igazság. Előnyös ez a paraszti lakosság számára? Nem, nem előnyös. A földtulajdon végleges formájának megállapítása a jövendő központi hatalom dolga, de a földesúri földnek most azonnal, minden megváltás nélkül át kell mennie a parasztság kezébe, azzal a feltétellel, hogy szervezetten foglalják el. Csernov miniszter a Legfelsőbb Földbizottságban Szmilga elvtársamnak tett ellenvetései során azt mondta, hogy a „szervezett elfoglalás" — két olyan szó, amely kizárja egymást: ha elfoglalás, akkor szervezetlen, ha pedig szervezett, akkor nem elfoglalás. Azt hiszem, ez a bírálat helytelen. Azt

hiszem, hogy ha a parasztság a falvakban vagy a járásokban, a kerületekben és a kormányzóságokban többségi határozatot hoz — márpedig a parasztkongresszusok bizonyos kormányzóságokban, ha nem is mindegyikben, létrehozták az olyan helyi hatalmat, amely a többség érdekeit és akaratát képviseli, az olyan hatalmat, amely a lakosságnak, vagyis a földművesek többségének akaratát képviseli —, mihelyt az ilyen helyi hatalom létrejött, ennek határozata annak a hatalomnak határozata lesz, amelyet a parasztok el fognak ismerni. Ez az a hatalom, amelyet a helybeli parasztlakosság feltétlenül teljes tiszteletben tart majd, mert hiszen kétségtelen, hogy ez a hatalom, ez a szabadon választott hatalom elrendeli, hogy a földesúri földnek azonnal a parasztság kezébe kell átmennie. Hadd tudja meg a paraszt, hogy a földbirtokos földjét veszi el, ha meg fizet, fizessen a parasztpénztárakba, a kerületi pénztárakba, hadd tudja meg, hogy ezt a pénzt a mezőgazdaság javítására, útkövezésre, útépítésre stb. fordítják. Hadd tudja meg, hogy nem a saját földjét, *de nem is a földbirtokos földjét*, hanem az egész nép földjét veszi el, amellyel véglegesen az Alkotmányozó Gyűlés fog majd rendelkezni. Ezért a földbirtokosnak a forradalom kezdetétől, az első földbizottság megalakulásának pillanatától fogva semmi joga sem lehet a földre és semmiféle pénzt sem szabad ezért a földért behajtania.

Mi és ellenfeleink homlokegyenest ellenkezően értelmezzük azt, hogy mi a rend és mi a törvény. Eddig az volt a vélemény, hogy a rend és a törvény az, ami a földbirtokosoknak és a hivatalnokoknak kedvez, mi pedig azt állítjuk, hogy a rend és a törvény az, ami a parasztság többségének kedvez. S mindaddig, amíg nincs Összoroszországi Szovjetek Szovjetje, amíg nincs Alkotmányozó Gyűlés, minden helyi hatalom — kerületi bizottságok, kormányzósági bizottságok — a legfőbb rend és törvény! Mi azt nevezzük önkényeskedésnek, hogy *egy* földbirtokos régi évszázados jogok alapján „önkéntes" megegyezést követel vagy háromszáz parasztcsaláddal, amelyek közül mindegyiknek átlag hét és fél gyeszjatyina földje van! Mi azt mondjuk: „hozzanak többségi határozatot; mi azt akarjuk, hogy a parasztok azonnal, egyetlen hónap,

egyetlen hét, egyetlen nap késedelem nélkül megkapják a földesúri földeket!"

Azt hozzák fel ellenünk: „ha a parasztok most azonnal elfoglalják a földet, akkor esetleg a gazdagabbak fogják elfoglalni, akiknek van jószágúk, felszerelésük stb.; nem lesz ez ezért veszélyes éppen a szegényparasztság szempontjából?" Elvtársak, ki kell térnem erre az érvre, mert pártunk minden határozatában, programjában és a néphez intézett minden felhivásában kijelenti: „mi a bérmunkások és a szegényparasztság pártja vagyunk; az ő érdekeiket kívánjuk védelmezni; általuk, csakis általuk, ezek által az osztályok által szabadulhat meg az emberiség azoktól a borzalmaktól, amelyekbe a tőkéseknek ez a háborúja döntötte."

Ezért az olyan ellenvetéseket, hogy a mi határozataink nem felelnek meg a szegényparasztság érdekeinek, az ilyen ellenvetéseknek mi nagyon figyelmesen utánanézünk és kérünk mindenkit, hogy ezeknek különös figyelmet szenteljen, mert hiszen ezek az ellenvetések a dolog lényegébe, a kérdés velejébe vágnak. Hiszen a kérdés lényege éppen az, hogy a végbemenő forradalomban, Oroszország most végbemenő állami átalakulása során, hogyan védelmezhetjük meg a bérmunkások, a városi és falusi bérmunkások és a szegényparasztság érdekeit, hogyan védelmezhetjük meg és hogyan kell megvédelmeznünk érdekeiket a földbirtokosok és a gazdag parasztok érdekeivel szemben, akik szintén tőkések. Természetesen, ez a kérdés veleje, lényege! És még azt vetik szemünkre, hogy ha a parasztoknak a föld azonnali elfoglalását ajánljuk, akkor elsősorban azok foglalnak majd, akiknek felszerelésük és jószágúk van, a szegények pedig hoppon maradnak. Kérdezem önöket, a földbirtokosokkal való önkéntes megegyezés talán segít ezen?

Nagyon jól tudják, hogy a földbirtokosok nem szívesen adják bérbe földjüket olyan parasztoknak, akiknek egy fillér sincs a zsebében, és fordítva, „önkéntes" megegyezésekhez folyamodnak, amikor jó bért ígérnek nekik. A földbirtokosok eddig valahogyan nemigen adták oda ingyen a földjüket; legalábbis nálunk Oroszországban ezt eddig senki sem tapasztalta.

A földbirtokosokkal való önkéntes megegyezésről szólva, meg kell mondani, hogy ez annak a kiváltságos, előnyös helyzetnek, azoknak az előnyöknek erősítését, növelését, megszilárdítását jelenti, amelyeket a gazdag parasztok élveznek, mert a gazdag parasztok bizonyára tudnak majd fizetni a földesuraknak és mert a gazdag paraszt minden földbirtokos szemében fizetőképes ember. A földbirtokos tudja, hogy a gazdag tud fizetni, hogy a gazdagon be lehet hajtani a pénzt s ezért a földbirtokosokkal kötött „önkéntes" megegyezéseken sokkal többet nyernek a gazdagok, mint a szegények. Ezzel szemben, ha van lehetőség arra, hogy azonnal segítsünk a szegényparaszton, akkor csak olyan rendszabállyal segíthetünk rajta, amilyet én ajánlok, mégpedig azzal, hogy a földet azonnal, ingyenesen a parasztok kezébe kell átadni.

A földesúri tulajdon a legnagyobb igazságtalanság volt és az ma is. Ennek a földnek ingyenes paraszti birtoklása, ha a többség határozatán alapul, nem önkényes eljárás, hanem a jog visszaállítása. Ez a mi álláspontunk és ezért tekintjük óriási igazságtalanságnak azt az érvet, hogy a szegényparasztság a földfoglalásnál rosszul jár. „Önkéntes" megegyezésnek nevezik — csak Singarjov nevezheti ezt „önkéntes" megegyezésnek —, ha egy földbirtokosnak 2 000 gyeszjatyina, 300 parasztnak pedig egyenként átlag hét és fél gyeszjatyina földje van. Aki ezt a megegyezést önkéntesnek nevezi, az csúfot űz a parasztból! Ez a paraszt számára nem önkéntes megegyezés, hanem kikényszerített megegyezés, kikényszerített mindaddig, míg minden járási, kormányzósági, kerületi Parasztszovjet és az Összoroszországi Szovjet ki nem jelenti, hogy a földesúri földtulajdon nagy igazságtalanság és hogy ennek a földtulajdonnak megszüntetését egyetlen óráig, egyetlen percig sem szabad már halogatni.

A földnek az egész nép tulajdonában kell lennie s ezt az egész országra kiterjedő államhatalomnak kell elrendelnie. Amíg ez össze nem ült, a helyi hatóságok, ismétlem, kezükbe veszik a földesúri földet, s ezt többségi határozat alapján kell tenniök. A lapoknak nincs igazuk, amikor azt harsogják, hogy Oroszországban rendetlenség uralkodik! Ez nem igaz, a faluban nagyobb a rend, mint

azelőtt, mert minden kérdésben a többség dönt; úgyszólván sehol sem erőszakoskodtak a földbirtokosokkal; csak elvétve fordultak elő igazságtalanságok, egészen elvétve alkalmaztak erőszakot a földbirtokosokkal szemben; az ilyen esetek száma teljesen elenyésző és egész Oroszországot tekintve nem haladja meg azoknak az erőszakos eljárásoknak a számát, amelyek régebben is előfordultak.

Most egy további érvre térek ki, amelyet a földnek a parasztság kezébe való azonnali átmenetelével kapcsolatban hallottam, s amelyet lapunkban, a „Pravdá"-ban vettem elemzés alá*.

Ez az érv úgy szól, hogy ha a parasztoknak azt ajánljuk, hogy vegyék kezükbe azonnal ingyenesen a földesúri földeket, akkor ez a frontkatonák elégedetlenségét, ingerültségét, aggodalmát, sőt esetleg felháborodását váltja ki, akik talán ezt mondják majd: „ha a parasztok most azonnal kezükbe veszik a földet, nekünk pedig a fronton kell lennünk, akkor mi föld nélkül maradunk." Lehet, hogy a katonák mind otthagynák a frontot, káosz és anarchia támadna. Erre azt válaszoljuk, hogy ez az ellenvetés egyáltalán nem érinti a fő kérdést: teljesen egyre megy, hogy fizetési kötelezettséggel, a földbirtokossal kötött megegyezés alapján veszik-e kézbe a földet, vagy a többség határozata alapján, a katonák így is, úgy is a fronton maradnak amíg a háború tart, és természetes, hogy a fronton maradnak és nem térhetnek vissza falujukba. Miért nem fognak aggódni a frontkatonák amiatt, hogy a földbirtokosok önkéntes megegyezés örve alatt kedvezőtlen feltételeket kényszerítenek a parasztokra és miért kell aggódniok amiatt, amit a parasztság többsége a földbirtokosokkal szemben elhatároz? Érthetetlen! Miért bízna a frontkatona a földbirtokosban és a földbirtokossal kötött „önkéntes" megegyezésben? Azt megértem, hogy a földbirtokosok és a tőkések pártjai ezt mondják, de hogy az orosz frontkatonának ez volna a felfogása, azt nem hiszem. A földbirtokossal kötött „önkéntes" megegyezést a katona nem fogja rendnek nevezni, nem fog bízni ebben a meg-

* Lásd ebben a kötetben 470—474. old. — *Szerk.*

egyezésben, sokkal inkább az lesz a nézete, hogy a régi földesúri rendetlenség nem szűnt meg.

A katona inkább megbízik majd abban, ha azt mondják neki: a föld a nép kezébe megy át, a helybeli parasztok bérlik a földet, de a haszonbért nem a földbirtokosnak fizetik, hanem saját bizottságaiknak, közérdekű célokra, a frontkatona szükségleteinek kielégítésére, nempedig a földbirtokosoknak. Ha ezt a döntést többségi alapon hozzák, akkor a frontkatona megtudja, hogy nem lehetséges már semmiféle „önkéntes" megegyezés a földbirtokossal, hogy a földbirtokosok — ugyancsak egyenjogú polgárok, akiket senki sem akar bántani. A föld az egész népé, tehát a földbirtokosé is, de nem a nemesség kiváltságai alapján, hanem ugyanúgy, mint minden más állampolgáré. Attól a naptól kezdve, amikor megdöntöttük a cári hatalmat, a cár hatalmát, aki a legnagyobb földbirtokos és a tömegek legnagyobb elnyomója volt, a földbirtokosoknak semmiféle kiváltsággal sem szabad többé rendelkezniök. A szabadság megvalósulásával a földesúri hatalmat egyszersmindenkorra megdöntöttnek kell tekinteni. Ez a nézet semmiképpen sem lehet hátrányos a frontkatonára nézve, hanem ellenkezőleg, sokkal több bizalma lesz az államhatalomhoz, sokkal nyugodtabb lesz és sokkal biztosabb lesz abban, hogy otthon családját nem éri sérelem és hogy gondoskodnak róla.

Hátra van még egy érv, amelyet javaslatunk ellen felhoztak. Ez az érv úgy szól, hogy ha a parasztok azonnal elfoglalnák a földesúri földet, az ilyen azonnali, kevéssé előkészített földfoglalás esetleg a föld rosszabb megmunkálására vezethetne, esetleg rosszabbul vetnék be. Meg kell mondanom, hogy a többség hatalma, a központi államhatalom még nem jött létre, hogy a parasztok még nem bíznak eléggé magukban s nem vesztették még el a földbirtokosok és a tőkések iránt táplált bizalmukat; véleményem szerint napról napra közeledünk ehhez, a parasztság napról napra kevésbbé bízik a régi államhatalomban és felismeri, hogy Oroszországban a parasztok, katonák, munkások stb. választottjainak kell kormányon lenniök és senki másnak; véleményem szerint nem azért közeledünk nap nap után ehhez az időhöz, mert ezt bizo-

nyos pártok javasolták: az emberek milliói sohasem fogják meghallgatni a pártok tanácsait, ha ezek a tanácsok nem egyeznek meg azzal, amire saját életük tapasztalata tanítja őket. Gyors léptekkel közeledünk ahhoz az időhöz, amikor Oroszországban a parasztok és munkások választottjainak hatalmán kívül nem lesz semmiféle más hatalom. S amikor azt mondják nekem, hogy az azonnali földfoglalás esetleg arra vezet, hogy a földet rosszul munkálják meg, hogy rosszul vetik be, akkor meg kell mondanom, hogy parasztjaink, mivel el voltak nyomva és évszázadokon át a földesúr szolgaságában tengődtek, igen rosszul művelik meg a földet. Persze, Oroszország szörnyű válságot él át, amely ugyanúgy rázakadt, mint minden hadviselő országra, s Oroszország nem menekülhet meg, ha nem tér át a föld jobb megművelésére, ha nem fog a legnagyobb mértékben takarékoskodni az emberi munkával. De vajjon most, az első vetésnél, változtathat-e bármit is a helyzeten a földbirtokosokkal való „önkéntes" megegyezés? Mit gondolnak? Talán a földbirtokosok jobban ügyelnek majd arra, hogy a földet jól műveljék meg, vagy a parasztok talán rosszabbul művelik majd meg a földet, ha tudják, hogy nem a földbirtokos, hanem az egész nép földjén vetnek? Ha tudják, hogy ha fizetnek, nem a földbirtokosnak, hanem saját paraszti pénztáraikba fizetnek? Ez olyan értelmetlenség, hogy csodálkozom, amikor ilyen érveket hallok; ez teljesen valószínűtlen és elejétől végéig a földbirtokosok ravaszkodása.

A földbirtokosok megértették, hogy korbáccsal nem uralkodhatnak többé, ezt igen jól megértették, s az uralkodásnak arra a módszerére tértek át, amely Oroszország számára újdonság, de Nyugat-Európában, a nyugateurópai országokban régen megvan. Hogy korbáccsal nem lehet többé uralkodni, ezt nálunk két forradalom, a nyugateurópai országokban pedig a forradalmak tucatjai mutatták meg. Ezek a forradalmak megtanítják a földbirtokosokat és a tőkéseket, megtanítják őket arra, hogy a népet csalással, hízelgéssel kell kormányozni; hogy az embernek alkalmazkodnia kell, hogy vörös jelvényt kell a gomblyukába tűznie és, még ha telhetetlen vérszopó is, azt kell mondania: „Mi, kérem, forradalmi demokraták vagyunk,

csak legyenek türelemmel, mindent megteszünk az érdekükben." Azzal az érvvel, hogy a parasztok rosszabbul vetik majd be a földet, ha az nem a földbirtokos, hanem az egész nép földje — csúfot űznek a parasztokból, csalással próbálnak továbbra is uralkodni rajtuk.

Ismétlem, földesúri tulajdonnak egyáltalán nem szabad lenni; a birtoklás még nem tulajdon, a birtoklás ideiglenes rendszabály s a birtoklás minden évben változik. A paraszt, aki egy darabka földet bérbe kap, nem meri ezt a földet sajátjának tekinteni. A föld sem az övé, sem a földbirtokosé, hanem a népé. Ismétlem, ettől még ebben az évben, ezen a tavaszon nem lehet rosszabb a föld megmunkálása. Ez a feltevés annyira furcsa és annyira valószínűtlen, hogy csak egyet mondhatok: óvakodjanak a földbirtokosoktól, ne bízzanak bennük, ne hagyják, hogy hízelgő szavakkal és ígéretekkel becsapják önöket. Gondoljanak arra, hogy a parasztok többségének határozata, akik határozathozatalukban eléggé óvatosak, törvényerejű és az egész államra érvényes határozat. Ebben a tekintetben megbízhatunk a parasztokban. Előttem van például a penzai parasztok határozata, amelynek az elsőtől az utolsóig minden pontja rendkívül óvatosan van megfogalmazva: a parasztok semmiféle egész Oroszországra szóló azonnali átalakítást nem terveznek, de nem akarják ismét elviselhetetlen szolgaság igájába hajtani nyakukat, s ebben igazuk van. A legjobban a földbirtokosok és elnyomók uzsorázták és uzsorázzák ki a parasztokat. Ezért egyetlen hetet, egyetlen órát sem szabad várnunk ennek a kiuzsorázásnak a megszüntetésével, de a földet minden esetben szervezetten kell elfoglalni, nem tulajdonbavétel, nem felosztás céljából, hanem azért, hogy az egész nép közösen használja.

Ezt a kérdést, a föld elfoglalásának kérdését, be is fejezhetném, mégpedig azzal a válasszal, hogy a javaslatunk ellen felhozott kifogások a földbirtokosok részéről és a tőkések részéről csaláson alapulnak, azoknak az embereknek a kifogásai pedig, akik se nem földbirtokosok, se nem tőkések, akik a dolgozók érdekeit akarják védeni, félreértésen vagy azon alapulnak, hogy túlságosan bíznak abban, amit a tőkések és földbirtokosok ellenünk csalárd

módon összehordanak. Ha megvizsgálják érveinket, kitűnik, hogy a földesúri tulajdon azonnali megszüntetésének igazságos követelését, ugyanúgy, mint a földnek a nép tulajdonába adását nem lehet megvalósítani mindaddig, amíg nem ül össze a központi államhatalom, ezzel szemben a föld azonnali birtokbavételét maguk a helybeli parasztok által a legsürgősebben tanácsoljuk, azzal, hogy a legkisebb rendbontást se engedjék meg. Határozatainkban ezt a tanácsot adjuk, de lehetséges, hogy ez a tanács fölösleges, mert a parasztok amúgyis birtokukba veszik a földet.

Áttérek a második kérdésre, amellyel a legnagyobb figyelemmel kell foglalkoznunk, arra a kérdésre, hogy a mi kívánságunk szerint és a dolgozó tömegek érdekében mi történjék a földdel, amikor már átment az egész nép tulajdonába, amikor megszűnt a magántulajdon. Ez az óra Oroszországban egészen közel van. Valójában a földbirtokosok hatalma, ha nem is szűnt még meg, alá van ásva. Amikor a föld a parasztok birtokában lesz, amikor nem lesznek már földbirtokosok, mi legyen akkor, hogyan osszuk el a földet? Ezzel a kérdéssel kapcsolatban, véleményem szerint, bizonyos általános felfogást, bizonyos vezérfonalat kell megállapítanunk, mert magától értetődik, hogy a földdel való rendelkezés joga mindig a helybeli parasztságot fogja megilletni. Demokratikus államban nem is lehet másképpen, ez annyira világos, hogy erről beszélni is fölösleges. De amikor felteszik a kérdést, mi történjék, hogy a föld a dolgozók kezébe kerüljön, azt mondjuk: mi a bérmunkások és a szegényparasztok érdekeit akarjuk védeni. Ezt tekinti feladatának pártunk, a bolsevikok oroszországi szociáldemokrata pártja. Feltesszük magunknak a kérdést: ha azt mondjuk, hogy a föld a nép kezébe megy át, vajjon ugyanazt jelenti-e ez, mintha azt mondanók, hogy a föld a dolgozók kezébe megy át? És azt válaszoljuk: nem, ez nem ugyanazt jelenti! Ha azt mondjuk, hogy a föld a nép kezébe megy át, ez azt jelenti, hogy megszüntetjük a földesúri tulajdont; ez azt jelenti, hogy az egész föld az egész népé; ez azt jelenti, hogy mindenki, aki földet foglal, mintegy bérbeveszi ezt a földet az egész néptől. Ha ez rendszerré lesz, ez azt jelenti majd, hogy semmi különbség sem lesz a föld birtoklásá-

ban, hogy az egész föld egyenlő, mint a parasztok gyakran mondják: „elpusztul a földről mindenféle régi kerítés és korlát, szabad lesz a föld minden kölönctől: szabad lesz a föld és szabad a munka."

Azt jelenti ez, hogy a föld a dolgozók összességének kezébe megy át? Nem, nem azt jelenti. A szabad földön végzett szabad munka azt jelenti, hogy a földbirtoklás minden régi formájának vége, hogy nincs semmiféle más földbirtok, mint az állami földbirtok; mindenki az államtól bérli a földet; van egy központi államhatalom, a munkások és parasztok hatalma; ettől a hatalomtól csak a paraszt veszi bérbe a földet; az állam és a paraszt között nincsen semmiféle közvetítő; mindenki egyenlő alapon veszi bérbe a földet; ez a szabad munka a szabad földön.

Azt jelenti ez, hogy a föld a dolgozók összességének kezébe megy át? Nem, nem azt jelenti. A földet nem lehet megenni, hogy pedig gazdálkodhassunk, munkaeszközökre, igásjószágra, felszerelésre és pénzre van szükségünk; pénz nélkül, munkaeszközök nélkül, nem lehet gazdálkodni. Amikor tehát olyan rendszert vezetünk be, hogy szabad földön szabad lesz a munka, nem lesz semmiféle földesúri földbirtok, nem lesz semmiféle osztályozás a földdel kapcsolatban, a föld az egész nép tulajdona lesz és a parasztok szabadon bérelik majd az államtól. Amikor ezt megvalósítják, ez nem azt jelenti, hogy a föld a dolgozók összességének kezébe megy át, ez csak azt jelenti, hogy minden gazda szabadon fog majd rendelkezni a földdel; akinek kedve tartja, az szabadon bérel állami földet. Ez nagy lépés lesz előre, a cári, földesúri Oroszországhoz képest. Nagy lépés lesz előre, mert a földesúri, cári Oroszország olyan Oroszország volt, amelyben 70 millió gyeszjatyina földet 30 000 Markovnak, Romanovnak és hasonló földesúrnak adtak oda; ez pedig olyan Oroszország lesz, amelyben szabad földön szabadon dolgoznak. Ezt sok vidéken már most is megvalósították. Oroszország már most is előrehaladt a cári, földesúri Oroszországhoz képest, de ez a földnek nem a dolgozók kezébe való átmenetele, ez a földnek a parasztgazda kezébe való átmenetele, mert ha a föld az államé és az fogja bérbe venni, aki gazdálkodni akar rajta, az kevés, a gazdálkodáshoz kevés egyedül az

akarat, hozzáértés is kell, de a hozzáértés sem elég. Minden béres és napszámos ért a gazdasághoz, de nincs igásjószága, munkaeszköze, tőkéje, s ezért bármennyi határozatot hozunk is, bármennyit beszélünk is, ezzel még nem valósítjuk meg a szabad munkát szabad földön. Még ha feliratokat aggatnánk is ki minden egyes járási hivatalban, hogy a föld szabad, ez még nem változtatna a dolgon a dolgozók javára, mint ahogy a nyugateurópai országokban is fegyházak maradnak a fegyházak, jóllehet falaikra oda van írva: „szabadság, egyenlőség, testvériség". Ha a gyár falaira felírják a „szabadság, egyenlőség, testvériség" szavakat, mint ahogy Amerikában teszik, ez még nem azt jelenti, hogy a gyár többé nem fegyház a munkások, és nem paradicsom a tőkések számára.

Most tehát a továbbiakról kell gondolkoznunk, arról, hogy miképpen lehetne elérni, hogy ne csak szabad munka legyen; ez lépés előre, de még nem a dolgozók érdekeinek megvédése felé, ez lépés a földesúri kiuzsorázástól, a földesúri kizsákmányolástól való megszabadulás, a Markovoktól, a rendőrségtől stb. való megszabadulás felé, de ez nem lépés a dolgozók érdekeinek megvédése felé, mert igásjószág nélkül, munkaeszközök nélkül, tőke nélkül a szegény, vagyontalan paraszt nem rendelkezhet a földdel. Ez az oka annak, hogy igen nagy bizalmatlansággal fogadom az úgynevezett két szabvány vagy két norma, a munkanorma és az élelmezési norma kérdését. Tudom, hogy a narodnyik pártokban mindig akadnak érvelések és magyarázatok ezekkel a normákkal kapcsolatban. Tudom, hogy ezeknek a pártoknak az az álláspontjuk, hogy feltétlenül meg kell állapítani ezt a két normát, ezt a két szabványt: a munkanormát, azt a földmennyiséget, amelynél többet egy család nem tud megművelni, és az élelmezési normát, azt a földmennyiséget, amelynél kevesebb már éhezést jelentene. Mondom, igen bizalmatlan vagyok a normák vagy szabványok kérdésével szemben, és úgy vélem, hogy ez bürokratikus terv, amiből nem lesz hasznunk, amely nem mehet át az életbe, még ha önök itt határozatba foglalnák is ezt a tervet. Ez a dolog lényege! Ez a terv nem könnyítheti meg akár csak valamelyest is észrevehetően a bérmunkások és szegényparasztok hely-

zetét, ez a terv, még ha önök elismerik is, papíron marad mindaddig, míg a kapitalizmus uralkodik. Ez a terv nem segíti hozzá önöket a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet helyes útjának megtalálásához.

Amikor erről a két szabványról, erről a két normáról beszélnek, úgy képzelik el a dolgot, mintha csak föld és állampolgárok léteznének, mintha semmi más nem lenne a világon. Ha ez így volna, akkor jó volna ez a terv. De nem ez a helyzet: fennáll a tőke hatalma, a pénz hatalma, pénz nélkül, bármilyenek legyenek is a „szabványok", még a legszabadabb földön sem lehet gazdálkodni, mert amíg megmarad a pénz, megmarad a bérmunka is. Ez viszont azt jelenti, hogy a gazdag parasztok, márpedig Oroszországban legalább egymillió gazdag parasztcsalád van, elnyomják, kizsákmányolják a bérmunkásokat és a „szabad" földön is el fogják őket nyomni. Ezek a gazdag parasztok állandóan, nem kivételképpen, hanem általános szabályként folyamodnak bérmunkások, egy évre szegődött munkások, idénymunkások és napszámosok alkalmazásához, vagyis szegényparasztok, proletárok kizsákmányolásához. De emellett ott van a millió meg millió lónélküli paraszt, akik nem tudnak megélni, ha nem adják el munkaerejüket, ha nem mennek vándormunkára stb. Amíg fennáll a pénz hatalma, amíg fennáll a tőke hatalma, addig bármilyen „normát" állapítsanak is meg, ezek a legjobb esetben hasznavehetetlenek lesznek az élet szempontjából, mert ezek a normák nem számolnak azzal a legfőbb ténnyel, hogy a munkaeszközök, a jószág, a pénz tulajdona egyenlőtlenül oszlik meg; nem számolnak azzal, hogy fennáll a bérmunka, amelyet kizsákmányolnak. Ez Oroszország mai életének fontos ténye, ezt nem szabad megkerülni, és ha valamiféle „szabványokat" állapítunk meg, az élet mellőzi ezeket a „szabványokat" és papíron maradnak. Ezért, hogy megvédhessük a vagyontalan és szegény parasztok érdekeit Oroszországnak abban az óriási átalakításában, amelynek végrehajtása most folyik, és amelyet kétségtelenül maradéktalanul végrehajtanak majd, amikor a földmagántulajdon már megszűnt, amikor már megtörtént a lépés előre, a jobb, szocialista jövő megközelítése felé; hogy megvédhessük a szegényparasztok

érdekeit abban a hatalmas átalakításban, amelyet csak most kezdenek meg, amely messzire halad majd előre és amelyet, ezt minden túlzás nélkül mondhatjuk, Oroszországban kétségtelenül végre fognak hajtani, mert nincs olyan erő, amely ezt megakadályozhatná; hogy meg lehessen védeni a munkások és szegényparasztok érdekeit — nem szabad a normák vagy szabványok megállapítása útját követni, — más utat kell keresni.

Én és elvtársaim, annak a pártnak tagjai, amelynek nevében beszélek, a mezőgazdasági bérmunkások és a szegényparasztok érdekeinek megvédésére csak két utat ismerünk, s ezt a két utat ajánljuk a Parasztszovjet figyelmébe.

Az első út: a mezőgazdasági bérmunkások és szegényparasztok megszervezése. Mi azt akarjuk és azt tanácsoljuk, hogy minden parasztbizottságban, minden egyes járásban, kerületben és kormányzóságban alakítsák meg a mezőgazdasági bérmunkások és a szegényparasztok külön frakcióját, vagy külön csoportját, azokét, akiknek fel kell tenniök maguknak a kérdést: ha a föld holnap az egész nép tulajdonába megy át — márpedig feltétlenül átmegy az egész nép tulajdonába, mert az egész nép ezt akarja —, akkor mit tegyünk? Mi, akiknek nincs sem jószágunk, sem munkaeszközünk, honnan kapunk majd jószágot és munkaeszközöket? Hogyan gazdálkodjunk? Hogyan védjük meg érdekeinket? Hogyan gondoskodjunk arról, hogy a föld, amely az egész nép tulajdonába megy át, amely valóban az egész népé lesz, ne kerüljön *csupán a gazdák* kezébe? Sokat nyerünk-e azzal, ha a föld azoknak a kezébe kerül, akiknek elegendő jószáguk és munkaeszközük van? Ezért hajtottuk végre ezt a nagy forradalmat? Hát ez kellett nekünk?

A föld a „népé" lesz, de ez *nem elég* a mezőgazdasági bérmunkások érdekeinek megvédéséhez. A fő út nem az, hogy innen, felülről, vagypedig a parasztbizottságban „szabványt" állapítanak meg az egyéni földbirtoklásra. Ezek a rendszabályok nem segítenek, amíg a tőke uralkodik, s nem szabadítanak fel bennünket a kapitalizmus uralma alól. Hogy felszabadulhassunk a kapitalizmus igája alól, hogy az egész nép földje a *dolgozók* kezébe mehessen

át, annak csak egy fő útja van: ez az út — a mezőgazdasági bérmunkások megszervezése, akiket tapasztalataik, megfigyeléseik vezetnek majd, akiket az vezet majd, hogy nem bíznak abban, amit a telhetetlen kiszipolyozók mondanak nekik, mégha azok vörös szalagokat is viselnek gomblyukukban és „forradalmi demokratáknak" nevezik is magukat.

Csak az önálló helyi szervezkedés, csak a saját tapasztalat lehet a szegényparasztság iskolája. Ez a tapasztalat pedig nem lesz könnyű, mi nem ígérhetünk és nem is ígérünk tejjel-mézzel folyó országot. Nem, a földbirtokosokat megdöntjük, mert ezt a nép akarja, de a *kapitalizmus* megmarad. A kapitalizmust sokkal nehezebb megdönteni, a kapitalizmus megdöntéséhez más út vezet. Ez az út — a mezőgazdasági bérmunkások és a szegényparasztok önálló, külön megszervezése. Ez az, amit pártunk előtérbe helyez.

Csak ettől az úttól várhatjuk, hogy a föld fokozatosan, nem könnyen, de biztosan, valóban a dolgozók kezébe megy át.

A második lépés, amelyet pártunk ajánl, az, hogy minden nagygazdaságból, például minden földesúri nagybirtokból, amiből Oroszországban 30 000 van, minél előbb mintagazdaságokat szervezzenek, hogy ezekben a gazdaságokban a mezőgazdasági munkásokkal és képzett agronómusokkal együtt *társasan* művelhessék a földet, s felhasználhassák erre az uradalmi jószágot, felszerelést stb. E nélkül a mezőgazdasági munkások Szovjetjeinek vezetésével történő *társas* megmunkálás nélkül nem lehetséges az, hogy az egész föld a *dolgozók* kezében legyen. Persze, a társas megmunkálás nehéz dolog és ha valaki azt képzelné, hogy az ilyen társas művelést felülről el lehet rendelni és ki lehet kényszeríteni, az természetesen őrültség volna, mert az emberek évszázadokon át hozzászoktak az egyéni gazdálkodáshoz s ez a szokás egycsapásra nem tűnhet el, mert itt pénzre van szükség, mert itt arra van szükség, hogy alkalmazkodjanak az új életelvekhez. Ha ezek a társas művelésre, közös felszerelésre, közös jószágra, a szerszámok legjobb felhasználására és a mezőgazdászokkal való együttműködésre vonatkozó tanácsok és véle-

mények egyes pártok kitalálásai volnának, rosszul állna a szénánk, mert a nép életében bizonyos változások nem valamely párt tanácsára mennek végbe, mert az emberek tízmilliói nem mennek forradalomba pártok tanácsára, márpedig ez az átalakulás sokkal nagyobb forradalom lesz, mint a gyengeelméjű Romanov Miklós megdöntése. Ismétlem, az emberek tízmilliói nem megrendelésre indulnak forradalomba, hanem akkor, amikor már kilátástalan a nyomoruk, amikor a nép lehetetlen helyzetbe került, amikor az általános roham, az emberek tízmillióinak elszántsága ledönt minden régi korlátot és valóban képes új életet teremteni. Amikor mi ilyen rendszabályt tanácsolunk, azt tanácsoljuk, hogy óvatosan nyúljanak ehhez a rendszabályhoz, de megmondjuk, hogy erre a rendszabályra szükség van, nemcsak programunkból, szocialista tanításunkból vonjuk le ezt a következtetést, hanem azért is mondjuk ezt, mert mint szocialisták, a nyugateurópai népek életének megfigyelése alapján erre a következtetésre jutottunk. Tudjuk, hogy ott sok forradalom volt, amelyek demokratikus köztársaságokat teremtettek; tudjuk, hogy Amerikában 1865-ben legyőzték a rabszolgatartókat, majd többszáz millió gyeszjatyina földet ingyenesen vagy csaknem ingyenesen szétosztottak a parasztok között, és ott mégis úgy uralkodik a kapitalizmus, mint sehol másutt, s ugyanúgy, ha ugyan még nem jobban szorongatja a dolgozókat, mint más országokban. Ez az a szocialista tanítás, ez az a más népekkel kapcsolatos megfigyelés, amelynek révén arra a szilárd meggyőződésre jutottunk, hogy nem rázhatjuk le a kapitalizmus igáját, ha a mezőgazdasági munkások nem társasan, a legjobb gépek alkalmazásával és képzett mezőgazdászok vezetésével művelik meg a földet. De ha csak a nyugateurópai államok tapasztalataira építenénk, Oroszországban rosszul állna az ügyünk, mert az orosz nép csak akkor képes a maga tömegében komoly lépést tenni ezen az új úton, amikor végső szükségbe került. S mi azt mondjuk: elérkezett az az idő, amikor ez a végső szükség az egész orosz népnél az ajtón kopogtat. Ez a végső szükség abban rejlik, hogy régi módra nem lehet tovább gazdálkodni. Ha régi módra kisgazdaságokban fogunk ülni, még ha szabad polgárok

leszünk is szabad földön, mégis elkerülhetetlen pusztulás fenyeget bennünket, mert a gazdasági összeomlás napról napra, óráról órára közeledik. Erről mindenki beszél; ez olyan tény, amelyet nem egyes emberek rosszindulata, hanem a hódító jellegű világháború, a kapitalizmus idézett elő.

A háború rengeteg embert pusztított el, a világ vérben úszik, a háború a pusztulás szélére sodorta az egész világot. Ez nem túlzás, senkinek sem biztos a holnapja; mindenki beszél erről. Vegyék elő az „Izvesztyija Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkij Gyeputatov" c. ujságot — az is egyre azt mondja, hogy a tőkések amerikázáshoz és munkáskizárásokhoz folyamodnak. Ez azt jelenti: nincs munka, s a tőkések tömegesen bocsátják el a munkásokat. Ide juttatta a bűnös háború nemcsak Oroszországot, hanem az egész világot.

Ezért mondjuk, hogy a külön parcellákon folytatott egyéni gazdálkodás, még ha „szabad földön szabad is a munka" — nem háríthatja el a borzalmas katasztrófát, az általános pusztulást, nem jelent menekvést. *Általános munkakötelezettségre* van szükség, arra van szükség, hogy a legnagyobb mértékben takarékoskodjunk az emberi munkával, rendkívül erős és szilárd hatalomra van szükség, amely képes megvalósítani ezt az általános munkakötelezettséget; ezt hivatalnokok nem képesek bevezetni, ezt csak a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei vezethetik be, mert ezek magát a népet, magukat a néptömegeket testesítik meg, mert ez nem hivatalnoki hatalom, mert ezek a Szovjetek úgy ismerik a paraszti életet, mint a tenyerüket, s ezért bevezethetik az általános munkakötelezettséget, megvalósíthatják az emberi munkának olyan védelmét, amely nem engedi meg, hogy a paraszt munkáját megrabolják, s így fokozatosan és körültekintően térnénk át a társas művelésre. Ez nehéz feladat, de feltétlenül át kell térnünk a társas művelésre a nagy mintagazdaságok keretében; enélkül nem kerülhetünk ki abból a gazdasági romlásból, abból a valósággal kétségbeejtő helyzetből, amelyben Oroszország van, és igen nagy hiba volna, ha valaki azt gondolná, hogy a nép életében az ilyen nagyszabású átalakításokat egycsapásra meg lehet való-

sítani. Nem, ez roppant munkát, erőfeszítést, elszántságot és energiát követel minden egyes paraszttól és minden egyes munkástól, saját munkahelyén, abban a munkakörben, amelyet ismer, abban az üzemben, amelyben évtizedek óta dolgozik. Ezt nem lehet megcsinálni ilyen vagy olyan rendelettel, de feltétlenül meg kell csinálni, mert a hódító háború a pusztulás szélére juttatta az egész emberiséget, tíz meg tízmillió élet pusztult el és még több fog elpusztulni ennek a borzalmas háborúnak következtében, ha nem feszítjük meg minden erőnket, ha a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek valamennyi szervezete döntő támadásra nem indul azért, hogy a parasztok tőkések és földbirtokosok nélkül, társasan műveljék meg a földet. Csak ez az út teszi lehetővé, hogy a föld valóban a dolgozók kezébe menjen át.

Megjelent 1917 május 25-én,
az „Izvesztyija Vszerosszijszkovo Szovjeta
Kresztyjanszkih Gyeputatov" c. lap 14. számában,
1917 decemberében, az „Anyag az
agrárkérdeshez" c. brosúrában. „Priboj" kiadás.

A PÁRTOK A PETROGRÁDI KERÜLETI DUMÁK VÁLASZTÁSAIN

A kerületi dumák képviselőjelöltjeinek listáját közzétették (a „Vedomosztyi Obscsesztvennovo Gradonacsalsztva" május 17-i számának ingyenes melléklete[101]). Sajnos, adatokat nem valamennyi, hanem csupán tíz kerületre vonatkozóan közöltek. Mégis rendkívül világosan és élesen kibontakozik előttünk a *pártok szerinti tagozódás* képe, amelyet igen figyelmesen meg kell vizsgálnunk mind a választási agitáció, mind pedig a pártok és az *osztályok* közötti összefüggés tisztázása érdekében.

Tudjuk, hogy a pártokra tagozódás a politikai fejlődés feltétele s egyszersmind mutatója is. Minél fejlettebb, felvilágosultabb, öntudatosabb valamely nép vagy valamely osztály politikai szempontból, általános szabály szerint annál magasabb színvonalon áll a pártokra tagozódás szempontjából. Ezt az általános szabályt minden civilizált ország tapasztalata igazolja. S az osztályharc szempontjából érthető is, hogy ennek így kell lennie: a pártonkívüliség, vagy a határozott pártállás hiánya, a pártokban való szervezettség hiánya, osztályingadozást jelent (a legjobb esetben; a legrosszabb esetben ez a fogyatékosság azt jelenti, hogy politikai szédelgők becsapják a tömegeket — ez nagyon jól ismert jelenség a parlamentáris országokban).

Mit mutatnak a nyilvánosságra hozott petrográdi listák a pártok szerinti tagozódás szempontjából?

Tíz kerületben összesen 71 listát nyujtottak be. Azonnal kiviláglik, hogy ezek *öt* nagy csoportba oszthatók:

1) Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt — *bolsevikok*. Mind a tíz kerületben benyujtottuk listánkat. Pár-

Россійская Соціалъ-Демократическая Рабочая Партія.

ПРАВДА

ОРГАНЪ
Центральнаго Комитета
и
Петербургскаго Комитета
Р. С.-Д. Р. П.

Среда, 6-го Іюня (24 мая ст. ст.) 1917 г. ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА. Цѣна № 8 коп. № 64.

Цѣна отдѣльнаго № 8 коп.

Вниманію подписчиковъ.

Къ выборамъ.

НЕДѢЛЯ ВЫБОРОВЪ.

Центральный Комитетъ Р. С.-Д. Р. П.
Петербургскій Комитетъ Р. С.-Д. Р. П.

Партіи на выборахъ въ районныя Думы Петрограда.

Муниципальная кампанія.

(Продолженіе см. № 63)

A „Pravda" 1917 június 6-i (május 24-i), 64. számának első oldala. Ebben a számban jelent meg „A pártok a petrográdi kerületi dumák választásain" c. cikk, valamint Sztálin „Községi választási kampány" c. cikke

Kisebbítve

tunk blokkban van két csoporttal: a kerületköziekkel és az internacionalista mensevikekkel. Ez a blokk szigorúan elvi jellegű, pártunk Petrográdi és Összoroszországi Konferenciája határozatilag nyiltan proklamálta*. A politikai élet fő kérdése jelenleg Oroszországban és az egész világon a proletár internacionalizmus harca a nagy- és kisburzsoázia sovinizmusa (vagyis „honvédelme") ellen. És pártunk a nyilvánosság előtt kijelentette, hogy eltökélt szándéka megvalósítani valamennyi internacionalista „közeledését és egyesülését" (lásd az Összoroszországi Konferencia határozatát az internacionalisták egyesítéséről a kispolgári „honvédő" blokk ellen).

A proletariátus pártja félre nem érthetően, nyiltan, egységesen lépett fel a választásokon.

2) Nem kevésbbé félreérthetetlen osztályarculatot mutat a „népszabadság" pártja, vagyis a kadetok, valójában az ellenforradalmi burzsoázia pártja. A tíz kerületben ugyancsak tíz, tisztán párt-listát nyujtottak be. Mint tudjuk, most a földbirtokosok és tőkések *valamennyi* pártja *támogatja* a kadetokat, de ezt egyelőre *titokban* teszik.

3) A határozott pártállás szempontjából harmadik helyen az újdonsült radikális-demokrata párt áll, amely a tíz kerület közül csupán hatban nyujtott be listát. Ezt a pártot senki sem ismeri — nyilvánvalóan szintén tőkés párt, a nyárspolgárok szavazatait reméli „összeszedni" semmire sem kötelező ígéretekkel — ez afféle álcázott kadet párt.

4) A negyedik helyet egy kilenc kerületben benyujtott 17 listából álló csoport foglalja el; ezeket a listákat a narodnyikok (trudovikok, eszerek, népi szocialisták) és mensevikek, plusz a hírhedt „Jegyinsztvo" csoport[102] nyujtották be s a legtarkább összetételben szerepelnek rajta.

Ez a kispolgári zavarosság és a kispolgári elvtelenség iskolapéldája! Ezek közül a csoportok és pártok közül *egyetlenegy sem* szánta rá magát, hogy egyetlen nyilt, elvileg megalapozott, előzetesen kimondott határozatot hozzon e csoportok és pártok közeledéséről és egyesüléséről. Ezeket az események sodorták magukkal, a soviniszta

* Lásd ebben a kötetben a 150—151. és 297. old. — *Szerk.*

áramlat után kullogtak. Egyazon pocsolyába zuhantak és tisztára kispolgári módra kapálóznak benne, minden kerületben más úton-módon igyekeznek „bejutni", kiki a maga módján! Mindenáron bejutni, csak bejutni valahogyan — ez a jeligéjük.

Ha a „honvédelem" vagy a koalíciós kormány támogatása elvileg egyesítené őket, akkor miért ne fognának össze egységes, valóban elvi, a most folyó választási kampányban nyiltan fellépő politikai blokkban?

De éppen arról van szó, hogy a kispolgárságnál, vagyis a narodnyikoknál és a mensevikeknél hiányzik mind az elvhűség, mind a pártos állásfoglalás! Mindannyian „honvédők" és kormánypártiak. De nem bíznak egymásban. Az eszerek az egyik kerületben külön indulnak, a másikban blokkra lépnek a népi szocialistákkal és a trudovikokkal (olyan emberekkel, akik megengedhetőnek tartják a föld megváltását!! olyan pártokkal, amelyeket az eszer Vihljajev, Csernov és társaik 1906—1907-ben *nyiltan* azzal vádoltak, hogy behódolnak a *magántulajdonosi* ösztönöknek!!). Legtöbb helyen a mensevikekkel lépnek blokkra, egyes helyeken viszont a „Jegyinsztvó"-val, azzal a „Jegyinsztvó"-val, amelyről a „Gyelo Naroda" hol ellenséges hangon, hol pedig becsmérlően ír.

Sebaj! a nyárspolgár gyomra mindent bevesz. A kispolgárnak kisebb gondja is nagyobb a pártos állásfoglalásnál, az elvhűségnél! „Mi" az ujságban a „Jegyinsztvo" ellen vagyunk, de amikor arról van szó, hogy bejussunk a dumába akkor — *mellette* . . .

Hajszálnyira ilyenek a mensevikek is. Lapjukban a „Jegyinsztvo" ellen vannak, a mensevikek összoroszországi konferenciáján a hírhedt Dejcset lehurrogták, úgyhogy a „Jegyinsztvo" nyiltan panaszkodott emiatt. Sebaj, a nyárspolgár feledékeny. Mi nyárspolgár módjára járunk el! „Elvben" a Dejcsek és a Jordanszkijok ellen vagyunk, szégyenkezünk miattuk a munkások előtt, de amikor arról van szó, hogy mandátumokat szerezzünk, akkor hajlandók vagyunk ezekkel az urakkal közös listán indulni!

Tudja meg minden öntudatos munkás, tájékoztassa róla az egész munkásságot, hogy az eszerek és valamennyi narodnyik blokkja a mensevikekkel olyan emberek tömö-

rülése, akik gyáván becsempészik a „Jegyinsztvo" hőseit, *olyan embereké, akik szégyenkeznek saját szövetségeseik miatt!*

Két kerületben, a Kazanszkij és a Szpasszkij kerületben, sem a mensevikek, sem az eszerek nem nyujtottak be listát: *elrejtőztek*, úgy látszik, a Munkás- és Katonaküldöttek kerületi Szovjetjeinek, vagyis a *pártonkívülieknek* a listáin (a jelöltek száma mindkét esetben korántsem teljes: 38, illetőleg 28, a kadetok 54, illetőleg 44 jelöltjével, és a mi 43, illetőleg 46 jelöltünkkel szemben). Két kerületben tehát a kispolgári pártok még a maguk vegyes fél-párthoztartozásukkal sem boldogulnak, s véglegesen a pártonkívüliség mocsarába süllyedtek: „csak válasszanak meg bennünket, mire való nekünk a párthoz tartozás?" Ez mindig és mindenütt a burzsoá képviselők jeligéje.

5) Az ötödik csoportot teljes egészében a pártonkívüliség jellemzi. Tíz kerületben — 28 lista, és a csoportok nagy része csak egy kerületben indul. Ez már nem is egyszerű nyárspolgáriság, hanem szűklátókörű helyi, kerületi nyárspolgáriság. Kit nem találunk itt egy rakáson! „Házfelügyelőket", a „nevelőintézeti alkalmazottak csoportját", a „becsületesség, ellenőrzés, igazságosság csoportját" (akinek nem tetszik, ne hallgasson ide . . .) és a „házbizottságok demokratikus-köztársasági pártonkívüli dolgozóinak demokratikus-köztársasági és szocialista jelöltjeit . . ."

Munkások! Elvtársak! Mindannyian kivétel nélkül lássatok munkához, járjátok végig a szegények lakásait, rázzátok fel és világosítsátok fel a háztartási alkalmazottakat és az elmaradottabb munkásokat stb. stb.! Fejtsetek ki agitációt a „radikális demokratáknak" álcázott tőkések és kadetok, s a kadetok háta mögött megbújó elemek ellen! Fejtsetek ki agitációt a narodnyikok és mensevikek kispolgári „honvédő" mocsara ellen, pártonkívüliségből és elvtelenségből kovácsolt blokkjuk ellen, az ellen, hogy közös listájukon becsempésszék a trudovikokat, a kártalanítás híveit és annak a plehanovista „Jegyinsztvó"-nak a hőseit, amellyel még a kormánylapok, a „Gyelo Naroda" és a „Rabocsaja Gazeta" is restelnek együtt haladni!

„Pravda" 64. sz.
1917 június 6. (május 24.)

KÉT FOGYATÉKOSSÁG

Amikor más pártokat bírálunk, bírálnunk kell önmagunkat is. A petrográdi kerületi dumák képviselőjelöltjeinek nyilvánosságra hozott listái pártszervezeteink és pártmunkánk két fogyatékosságát tárták fel.

Az első fogyatékosság. A Lityejnij kerületben benyujtott listánkon csupán 33 jelölt szerepel a kadetok, illetve a mensevikek, a „Jegyinsztvo" és a narodnyikok blokkjának 63 jelöltjével szemben. Nyilvánvaló, hogy pártfunkcionáriusaink ebben a gazdag kerületben nem találtak 33-nál több proletárpártunkhoz tartozó jelöltet. Ez azonban — munkánk nyilvánvaló fogyatékossága, nyilvánvaló jele ez annak, hogy nem hatoltunk be eléggé mélyen a dolgozók és a kizsákmányoltak „alsó rétegeibe". Szakítani kell a bevett szokásokkal; a gazdag negyedekben különösen erélyesen kell a „nép közé" menni, a dolgozók és a kizsákmányoltak újabb rétegeit kell öntudatos életre kelteni. A pártonkívüli proletár elemeket — különösen az olyanokat, mint például a *háztartási alkalmazottak* — be kellett volna vonni a választásokba és legmegbízhatóbbjaikat bátran jelölni kellett volna a proletár listán. Miért félnénk a kisebbségben levő pártonkívüli *proletár* elemektől, ha a többség öntudatos internacionalista proletárokból áll?..*

A megírás ideje: 1917 május 23. és 27. (június 5. és 9.) között.

Először 1918-ban, a Leninszkij Szbornyik VII. kötetében jelent meg.

---

* A kézirat itt félbeszakad. — *Szerk.*

HATÁROZAT AZ ÖSSZEOMLÁS ELLENI HARC GAZDASÁGI RENDSZABÁLYAIRÓL[108]

1. Az egész gazdasági élet teljes ziláltsága Oroszországban olyan fokot ért el, hogy az a hallatlan katasztrófa, amely több fontos termelési ágat teljesen megbénít, amely megfosztja a falusi gazdákat attól a lehetőségtől, hogy a gazdálkodást a szükséges méretekben folytassák, megszakítja a vasúti összeköttetést, megfosztja a sokmilliós ipari népességet és a városokat a gabonafelszállítástól — ez a katasztrófa elkerülhetetlenné vált. Sőt, az összeomlás már megkezdődött és számos termelési ágat érint. Az összeomlás elleni sikeres harc csupán a nép minden erejének teljes megfeszítésével és csak akkor lehetséges, ha több azonnali forradalmi rendszabályt léptetünk életbe, mind a vidéken, mind az államhatalom központjában.

2. Nem lehet megmenekülni a katasztrófától sem bürokratikus úton, vagyis olyan intézmények létesítésével, amelyekben a tőkések és hivatalnokok vannak többségben, sem pedig úgy, hogy védelmezik a tőkések profitját, a tőkések mindenható uralmát a termelésben, a finánctőke fölötti uralmukat, a bank-, kereskedelmi és ipari ügyeikkel kapcsolatos üzleti titkaikat. Rendkívül világosan megmutatta ezt a termelés egyes ágaiban bekövetkezett válság számos részleges megnyilvánulásával kapcsolatban szerzett tapasztalat.

3. A katasztrófától való megmenekülés egyetlen útja az, hogy tényleges munkásellenőrzés alá vesszük a javak termelését és elosztását. Ehhez az ellenőrzéshez először is az szükséges, hogy valamennyi döntő intézményen belül biztosítsák a munkásoknak legalább hetvenöt

százalékos többségét, s emellett feltétlenül be kell vonni azokat a vállalkozókat, akik nem hagyták ott üzemeiket, valamint a tudományos képzettséggel rendelkező műszaki személyzetet; másodszor az, hogy az üzemi bizottságokat, a Munkás-, Katona-, és Parasztküldöttek központi és helyi Szovjetjeit, valamint a szakszervezeteket feljogosítsák arra, hogy az ellenőrzésben részt vegyenek, olyanformán, hogy betekintést engednek nekik minden üzleti könyvbe és bankszámlába, és kötelezően közölnek velük minden adatot; harmadszor, hogy valamennyi nagy demokratikus és szocialista párt képviselői megkapják ugyanezt a jogot.

4. A munkásellenőrzést, amelyet a tőkések már számos konfliktusban elismertek, jól meggondolt és fokozatos, de minden halogatás nélkül foganatosított intézkedésekkel haladéktalanul odáig kell fejleszteni, hogy a javak termelését és elosztását teljesen a munkások szabályozzák.

5. A munkásellenőrzést ugyanígy és ugyanilyen jogkörrel ki kell terjeszteni valamennyi pénzügyi és bankműveletre, fel kell tárni az egész pénzügyi helyzetet, s be kell vonni ebbe a bank-, szindikátusi és egyéb tisztviselők Szovjetjeit és kongresszusait, amelyeket haladéktalanul meg kell szervezni.

6. Az országnak a katasztrófától való megmentése mindenekelőtt megköveteli azt, hogy a munkás- és a parasztlakosság körében — nem szavakkal, hanem tettekkel — teljes és feltétlen bizalmat keltsünk az iránt, hogy a vezető és teljhatalmú szervek, mind vidéken, mind az állam központjában, nem riadnak vissza attól, hogy a tőkés gazdaság legnagyobb és nagy bank-, finánc-, kereskedelmi és iparmágnásai profitjának, jövedelmének és vagyonának nagy részét átadják a nép kezébe. Ha ezt az intézkedést nem léptetik ténylegesen életbe, akkor valóban forradalmi intézkedések bevezetését, s a munkás- és paraszttömegek valóban forradalmi erőfeszítését sem követelni, sem remélni nem lehet.

7. Tekintettel az egész pénzrendszer és az egész pénzügy teljes zilálságára, tekintettel arra, hogy amíg a háború tart, ezt rendbehozni nem lehet, az állami szervezésnek azt a célt kell szolgálnia, hogy előbb széleskörű területi,

majd országos viszonylatban is megszervezze a mezőgazdasági munkaeszközök, a ruházati cikkek, a lábbeli és ezekhez hasonló más termékek becserélését gabonára és más mezőgazdasági termékekre. Széles körben be kell vonni ebbe az akcióba a városi és falusi szövetkezeteket.

8. Csupán a felsorolt intézkedések megvalósítása után lehet és kell megvalósítani az általános munkakötelezettséget. Ez az intézkedés viszont szükségessé teszi a munkás-milícia felállítását, olyanformán, hogy a munkások a nyolcórás munkanap után, díjazás nélkül teljesítenek benne szolgálatot, az egész népet egy szálig felölelő olyan népi milíciára való áttérés céljából, amelyben a munkások és alkalmazottak szolgálatát a tőkések fizetik. Csak az ilyen munkás-milícia és az ebből kifejlődő népi milícia valósíthatja meg és ennek is kell megvalósítania az általános munkakötelezettséget, nem bürokratikusan és nem a tőkések érdekében, hanem valóban a népnek a katasztrófától való megmentése érdekében. És csakis az ilyen milícia vezetheti be és ennek is kell bevezetnie a valóban forradalmi fegyelmet és elérnie, hogy az egész nép a végsőkig megfeszítse erejét a katasztrófától való megmenekülés érdekében. Csakis az általános munkakötelezettség útján valósítható meg a legnagyobb takarékoskodás a nép munkaerejével.

9. Az országnak a katasztrófától való megmentését célzó intézkedések között az egyik legfontosabb feladat az, hogy nagyszámú munkaerőt vigyünk át a szén- és nyersanyagtermelésbe, valamint a közlekedésbe. Ugyanilyen elengedhetetlenül szükséges, hogy a munkaerőt a hadiiparból fokozatosan azokba az iparágakba vigyük át, amelyek a gazdaság helyreállításához szükséges termékeket állítanak elő.

10. Valamennyi felsorolt intézkedés tervszerű és sikeres végrehajtása csak az egész államhatalomnak a proletárok és félproletárok kezébe való átmenete esetén lehetséges.

„Szocial-Demokrat" 64. sz.
1917 május 25. (június 7.)

PAKTUM A TŐKÉSEKKEL, VAGY A TŐKÉSEK MEGDÖNTÉSE?

(HOGYAN FEJEZZÜK BE A HÁBORÚT)

Mindenki azon töri a fejét, mindenki arról beszél, hogyan fejezzük be a háborút.

Csaknem minden munkás és paraszt egyetért abban, hogy a háborút a tőkések kezdték, hogy a háborúra *minden* országban a kapitalistáknak van szükségük. Éppen ezt hangoztatják a Munkás-, Katona- és *Paraszt*küldöttek Szovjetjeinek határozatai.

És ez — kétségtelenül igaz.

A nézeteltérések csak később kezdődnek, annál a kérdésnél, hogyan is *haladjunk* a háború befejezése felé (mert hiszen a háború *azonnali* befejezése — ezt *mindenki* megérti — lehetetlen). A kapitalistákkal való paktumok útján haladjunk-e, és ha igen, akkor milyenek legyenek ezek a paktumok? Vagypedig a munkásforradalom, vagyis a kapitalisták megdöntése útján haladjunk-e? Ez a legfontosabb, ez az alapvető kérdés.

Ebben a kérdésben pártunk álláspontja eltér a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje és a Parasztküldöttek Összoroszországi Szovjetje álláspontjától, mert mindkét Szovjet téves út felé hajlik, *a tőkések javára és a tőkések útján gondolja a kérdést megoldani.*

A Parasztküldöttek Összoroszországi Szovjetjének a háborúról hozott határozata különösen világosan igazolta ezt. A világ népeihez intézett (március 14-i) hírhedt — és ugyanolyan zavaros — felhívás szellemében ez a határozat követeli:

„... a hódítások és pénzbüntetések nélküli békét, amely minden népnek, bármely állam határai között élt is, biztosítja azt a jogot, hogy önállóan döntsön sorsáról."

Az annexiók (hódítások) kérdése itt *nem* úgy van felvetve, ahogy az „Izvesztyija Petrogradszkovo Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkih Gyeputatov"-ban és a „Gyelo Narodá"-ban (lásd a „Pravda" május 18-i, 60. számát*) a napokban felvetették.

E két utóbbi lap, amelyet a narodnyikok és mensevikek blokkja irányít, tökéletesen összezavarodott és a következőt jelentette ki: a hódítások nélküli kifejezés azt jelenti, hogy meg kell hagyni mindent úgy, ahogyan a háború előtt volt (latin kifejezéssel élve: az annexiók nélküli béke a status quo-t jelenti).

Az ilyen megoldás — meg kell mondanunk az igazat — nem más, mint a kérdésnek a tőkésekkel és a tőkések közötti paktummal való megoldása. Azt jelenti, hogy hagyjuk meg a régi (a háború előtti) hódításokat, de új hódítások ne legyenek.

Az ilyen megoldást, először, szocialista nem helyeselheti, hacsak nem akarja elárulni a szocializmust. Nem a szocialisták dolga, hogy kibékítsék a tőkéseket a zsákmány, vagyis a hódítások régi elosztása alapján. Ez világos. Az ilyen megoldás, másodszor, úgysem valósítható meg a *tőke elleni*, legalábbis az angol és a japán tőke elleni forradalom nélkül, hiszen minden épeszű ember látja, hogy Japán Kiaocsout, Anglia pedig Bagdadot és az afrikai gyarmatokat nem engedi át *forradalom nélkül.*

A paraszt-határozat *másképpen* határozta meg a hódításokat (annexiókat), amikor kimondta, hogy *„minden"* népnek (tehát a háború *előtt* annektált, vagyis erőszakkal bekebelezett népeknek is) joga van a szabadságra, arra, hogy „önállóan döntsön sorsáról".

Ez a valóban következetes demokrata, és még inkább a szocialista szempontjából, az egyetlen helyes megoldás. Egyetlen szocialista sem vetheti fel másképpen az annexiók (hódítások) kérdését, ha megmarad szocialistának, nem tagadhatja meg *egyetlen* néptől sem az önrendelkezés jogát, a különválás szabadságát.

De ne áltassuk magunkat: ez a követelés a tőkések elleni forradalmat jelenti. És mindenekelőtt, elsősorban

* Lásd ebben a kötetben 453—455. old. — *Szerk.*

az angol tőkések nem fogadják el ezt a követelést (forradalom nélkül), akiknek több annektált (hódított) területük van, mint a világ bármely nemzetének.

Mindkét követelés, mindkét kívánság, az a kívánság is, hogy az annexiókról a régi helyzet („status quo") visszaállításának értelmében mondjanak le, az a kívánság is, hogy valamennyi annexióról, újról és régiről egyaránt, lemondjanak, megvalósíthatatlan a tőke elleni forradalom nélkül, a kapitalisták megdöntése nélkül. Nem szabad áltatnunk magunkat és a népet ebben a tekintetben!

Vagy a tőkésekkel való paktumokat hirdetjük és várjuk, ez pedig egyértelmű azzal, hogy a népben legádázabb ellenségei iránt bizalmat keltünk, vagypedig a munkásforradalomban, csakis a munkásforradalomban bízunk, és minden erőt a kapitalisták megdöntésére összpontosítunk.

Választani kell a háború *befejezésének* e *két* útja között.

„Pravda" 65. sz.
1917 június 7. (május 25.)

A LÁNC OLYAN ERŐS, MINT LEGGYENGÉBB LÁNCSZEME

Tegyük fel, hogy olyan vasláncra van szükségünk, amelynek 100 pud súlyt kell tartania; nos, mi történik akkor, ha ennek a láncnak *egyik* láncszemét faláncszemmel helyettesítjük?

A lánc elszakad.

Mitsem segít a dolgon, ha azon az egyen kívül valamennyi többi láncszeme erős és hibátlan. A faláncszem eltörik — a lánc elszakad.

Így van ez a politikában is.

A mensevik és narodnyik urak, e kispolgári pártok miniszterialista urai a kerületi dumák választásain egyesültek *Plehanov „Jegyinsztvó"-jával.*

Magukra vessenek, uraim!

Amúgyis gyatra, rozsdamarta „vas"-láncukban mostmár néhány mégcsak nem is fa, hanem agyag és papír láncszem van.

Magukra vessenek!

Munkás elvtársak és elvtársnők! Katona elvtársak! Dolgozó elvtársak! Tudjátok meg, hogy ha a narodnyikok és mensevikek blokkjára (szövetségére) szavaztok, akkor *Plehanov „Jegyinsztvó"-jára szavaztok:*

— erre a gyalázatos plehanovi „Jegyinsztvó"-ra szavaztok, amelytől, még a mensevik és „szociálforradalmár" lapok is *elfordulnak;*

— a gyalázatos plehanovi „Jegyinsztvó"-ra szavaztok, amely a tőkések nagy megelégedésére nyiltan hirdeti a *háborút a győzelemig;*

— arra a gyalázatos plehanovi „Jegyinsztvó"-ra szavaztok, amely napról napra fehérre mossa az orosz

kapitalistákat, minden bűnt csakis a német tőkésekre hárít, lábbal tapossa a *világ* munkásainak testvéri szövetségét a *világ* tőkései elleni harcban.

Akik a dolgozók mellé akarnak állni a kapitalisták ellen, akik harcolni akarnak a kenyérért, a békéért, a szabadságért, azok

— *egyetlen szavazatot se adjanak a narodnyikok és mensevikek blokkjára (szövetségére), amelynek listái a rothadt „Jegyinsztvó"-t* rejtegetik!

Csak a bolsevik és az internacionalista szociáldemokraták listáira szavazzatok!

„Pravda" 67. sz.
1917 június 9. (május 27.)

LE KELL LEPLEZNI A KAPITALISTÁKAT

V. Bazarov, akitől senki sem vitathatja el, hogy ismeri iparunk helyzetét, a „Novaja Zsizny" május 24-i számában a következőket írta:

„A háború és a háború által előidézett gazdasági és pénzügyi zilálság olyan helyzetet teremtett, amelyben a magánvállalkozó magánérdeke nem az ország termelőerőinek erősítésére és fejlesztésére irányul, hanem rombolásukra. Jelenleg — az áremelkedésre számítva — előnyösebb a tőke anyagi alkotóelemeit parlagon hevertetni, semmint forgalomba bocsátani; előnyösebb hasznavehetetlen katonai felszerelési tárgyakat gyártani az országra nézve a legpusztítóbb hatású feltételek mellett, semmint lelkiismeretesen a néptömegek létfontosságú szükségleteit kielégíteni; és a legelőnyösebb új hadiüzemeket építtetni, amelyeket sohasem fognak felhasználni, amelyek csupán 2—3 év multva helyezhetők üzembe. Csodálkozhatunk-e azon, hogy az úgynevezett «nemzetgazdaság» nálunk a fosztogatás gátlástalan tobzódásává, ipari anarchiává, a nemzeti vagyon rendszeres fosztogatásává alakult át?..

...Miért mondjon le a kevéssé öntudatos, de még a teljesen öntudatos munkás is a 3—4 rubeles «szertelen» béremelésről, ha szemeláttára százmilliókat lopkodnak szét és herdálnak el?"

Egyetlen lelkiismeretes ember sem meri tagadni, hogy V. Bazarov színtiszta igazságot mond.

„*A fosztogatás tobzódása*" — nem lehet más szóval kifejezni a tőkések háború alatti magatartását.

Ez a tobzódás az egész országot pusztulásba dönti.

Nem szabad hallgatni. Nem szabad tűrni.

Minden munkás, aki tudja és megérti, hogy mi történik ezen a téren az „ő" gyárában; minden banktisztviselő, gyári, kereskedelmi alkalmazott, akinek nem közömbös az

ország pusztulása; minden mérnök, statisztikus, könyvelő feszítse meg minden erejét, hogy ha csak részletekre vonatkozóan is, pontos — lehetőleg okmányszerű — adatokat *gyüjtsön* a fosztogatásnak erről a tobzódásáról vagyis *az árakról és a profitról.*

Nem szabad hallgatni. Nem szabad tűrni. Elvégre nem vagyunk gyerekek, hogy majdnem-szocialista miniszterek ígéreteivel vagy hivatalnoki bizottságokkal, osztályokkal és alosztályokkal álomba ringattassuk magunkat.

Ha Oroszországban a kormány nem volna a kapitalisták foglya, ha olyan emberekből állna, akik akarnak és tudnak határozottan cselekedni, cselekedni az országnak a pusztulástól való megmentése érdekében, akkor azonnal, egyetlen napig, egyetlen óráig sem halogatva ezt, azonnal törvényt hozna a hadseregszállításoknál számított *valamennyi* ár, a *profitra* vonatkozó *valamennyi* adat közzétételéről.

Aki a küszöbönálló csődről, az országnak a pusztulástól való megmentéséről fecseg és közben ezt *nem teszi meg*, az a néptömegek félrevezetőinek vagy a félrevezetők játékszerének színvonalára süllyed le.

A kapitalista kormánytól, Lvov, Tyerescsenko, Singarjov úréktól és társaiktól, s erőtlen, játékszerhez hasonló „függvényüktől", Csernovtól, Ceretelitől, Pesehonovtól, Szkobelevtől várni, hogy kibocsássanak ilyen törvényt, várni azt, hogy leleplezik a tőkéseket — gyermekien naiv dolog volna. Csak az várhatja ezt, aki „miniszteri agylágyulásban" szenved.

Annál erélyesebben kell egyéni kezdeményezésre felhívni. Elvtársak és polgártársak! mindenki, aki valóban segíteni akar abban, hogy megmentsük az országot az éhínségtől, azonnal gyüjtsön össze és tegyen közzé az *árakra* és a *profitra* vonatkozóan minden olyan anyagot, amely hozzáférhető számára.

A kapitalisták leleplezése az első lépés a kapitalisták megfékezése felé.

A fosztogatás tobzódásának leleplezése az első lépés a fosztogatás elleni harc útján.

„Pravda" 67. sz.
1917 június 9. (május 27.)

JELENTÉSEK A GAZDASÁGI BOMLÁSRÓL

A katasztrófa közeledése — ez napjaink legfontosabb, legfőbb kérdése. Minél pontosabb adatokat kell róla összegyüjteni. Nézzük a legtanulságosabb idézeteket ellenfeleinknek, az egyesült narodnyikoknak és menseviKeknek lapjából („Izvesztyija Petrográdszkovo Szovjeta", 70. sz., május 19).

„Közeledik a tömeges munkanélküliség csapása. Az egyesült vállalkozók ellenállása a munkások követeléseivel szemben erősödik. A vállalkozók sajátos amerikázáshoz és leplezett munkáskizárásokhoz folyamodnak."

Továbbá:

„... a tőkések semmit sem tesznek annak érdekében, hogy segítsék az államot a gazdasági nehézségek leküzdésében ...

... a tőkések, akik makacsul ragaszkodnak profitjukhoz, igazi dezorganizátorok és ellenforradalmárok. A forradalom azonban nem akar elpusztulni és nem is szabad elpusztulnia. Ha a tőkések nem segítik a forradalmat saját jószántukból, a forradalomnak rá kell tennie kezét a tőkésekre."

Nemde, nehéz lenne ezt szebben kifejezni? A helyzet tehát valóban igen kritikus. A „forradalomnak" rá kell tennie „kezét a tőkésekre" — *melyik* forradalomnak? *melyik* osztály forradalmának? *hogyan* kell rátennie kezét?

Íme, az előadók válasza a Végrehajtó Bizottság május 16-i ülésén:

„Több előadó sötét képet festett az ország gazdasági életének általános romlásáról ... a burzsoá lapok ... elhallgatják, hogy a nyomor valódi okai: a háború és a burzsoázia önző magatartása."

Cserevanyin kormánypárti mensevik beszédéből:

„A jelenlegi gazdasági bomlás annyira komoly, hogy holmi csillapító szerekkel, néhány elszigetelt konkrét rendszabállyal a helyzet már nem menthető meg. Elengedhetetlenül szükséges az általános terv, elengedhetetlenül szükséges, hogy az állam az egész gazdasági életet szabályozza ...

Tervünk konkrét megvalósításához elengedhetetlenül szükséges, hogy a kormány mellett külön gazdasági tanácsot állítsunk fel."

A hegyek egeret szültek. „Forradalom" helyett, amely „ráteszi kezét a tőkésekre", tisztán bürokratikus recept.

Avilov beszédéből:

„A jelenlegi gazdasági bomlás főoka, hogy hiány mutatkozik a legfontosabb iparcikkekben ...

... A növekvő drágaság következtében sok munkásréteg helyzete az állandó éhezéssel határos ...

... A vállalkozók, akik hatalmas nyereséget vágnak zsebre, nem hajlandók engedményeket tenni a munkásoknak, ha egyidejűleg nem emelik fel termelvényeik árát ...

... Az egyetlen kivezető út az előállt helyzetből az áruk árának szabályozása. Ilyen szabályozás azonban a gyakorlatban csak az esetben hajtható végre, ha az egész termékelosztást a közhatalom rendelkezései szerint végzik.

Az ilyen kényszerrendszabályokhoz kötött, rögzített árakon történő elosztás esetén meg kell valósítani a termelés ellenőrzését is, mert enélkül a termelés csökkenhet, sőt le is állhat ...

... Egyúttal állami ellenőrzés alá kell helyezni azokat a forrásokat is, amelyek az ipart forgó és álló eszközökkel ellátják — a hitelintézeteket."

Arról, hogy az „állam" olyan gépezet, amelyet a munkásosztály és a tőkések két különböző irányba húznak, Avilov elvtárs, úgy látszik, megfeledkezett. Melyik osztály képes most az államhatalom gyakorlására?

Bazarov beszédéből:

„A rögzített árakat ténylegesen kijátsszák; az állami monopóliumok csak papíron léteznek; az üzemek szénnel és fémmel való ellátásának szabályozása nemcsak hogy nem tette lehetővé a termelés olyan irányítását, amely megfelel az állam érdekeinek, hanem mégcsak a piaci anarchiát sem tudta leküzdeni, nem tudta kiküszöbölni a lánckereskedők féktelen spekulációját.

Elengedhetetlenül szükséges az ipar kényszerrendszabály útján történő állami trösztösítése.

Az anarchia ellen, amelyet a gyárosok tudatosan visznek be a termelésbe, tényleges harci intézkedéseket foganatosítani csak akkor lehet, ha a vállalatok ügyvezetőit és a tőkéseket kötelező állami szolgálatra hívják be."

A tőkések államának (akik tudatosan viszik be az anarchiát) kötelező állami szolgálatra kell behívnia a tőkéseket — ez azt jelenti, hogy megfeledkeztek az osztályharcról.

G. V. Suba beszédéből:

„Annak ellenére, hogy két hónap óta szakadatlanul követeljük, az általános kérdés, a nemzetgazdaság és a munka megszervezésének kérdése egy tapodtat sem halad előre. Ennek következtében egyhelyben topogunk. A helyzet most a következő: egész sereg rendszabályt, törvényt, ha harc árán is, de sikerült keresztülvinnünk, már van törvényünk a gabonamonopóliumról... De mindez papíron marad...

... Keresztülvittük, hogy elvben engedélyezték a mezőgazdasági gépek községesítését. Végrehajtani azonban ezt nem lehet, mivel gép nincs, vagy alig van. A mezőgazdasági gépgyárak pedig a hadseregnek gyártanak egyáltalán nem fontos cikkeket. De azon kívül, hogy szabályozni kell az ország egész gazdasági életét, végül is szét kell zúzni és át kell építeni az államhatalom egész végrehajtó gépezetét..."

Ez már közelebb van a dologhoz, közelebb jár a lényeghez! „Szét kell zúzni és át kell építeni az államhatalom egész végrehajtó gépezetét" — ez az igazság. De nem világos-e, hogy az államhatalom *gépezetének* kérdése csupán egy kis része annak a kérdésnek, hogy melyik *osztály* kezében van a hatalom?

Kukoveckij beszédéből:

„Az ország szörnyű pénzügyi helyzetben van. Gyorsan haladunk a pénzügyi csőd felé...

Tisztán pénzügyi rendszabályok nem fognak segíteni...

Rendszabályokat kell foganatosítani a kölcsön kényszerjellegű elosztása céljából és ha ez nem vezet a kívánt eredményekre, át kell térni a kényszerkölcsönre.

A második rendszabály — az ipar kötelező szabályozása, az iparcikkek rögzített árának megállapítása."

A „kényszer" — jó dolog, csak éppen az a kérdés, hogy melyik osztály fog kényszeríteni és melyik osztályt kell kényszeríteni?

Groman beszédéből:

„Mindazt, ami most az egész világon történik, úgy jellemezhetjük, mint a nemzetgazdasági szervezet szétesésének folyamatát. Mindenütt a szervezési elvet állítják szembe vele. Az állam mindenütt hozzálátott a gazdaság és a munka szervezéséhez . . .

Mindeddig sem a kormánynak, sem az országnak nincs olyan központja, amely az ország gazdasági életét szabályozná, nincs, hogy úgy mondjuk, gazdasági agyveleje. Ezt létre kell hozni . . . Hatalommal felruházott végrehajtó szervet kell szervezni. Gazdasági tanácsot kell teremteni . . ."

Újabb bürokratikus intézmény — ide lyukad ki Groman! Szomorú.

Mindenki elismeri, hogy a soha nem látott katasztrófa elkerülhetetlen. De nem értik meg a legfontosabbat: ebből *csak a forradalmi* osztály tudja kivezetni az országot.

„Pravda" 67. sz.
1917 június 9. (május 27.)

„BŰVÉSZMUTATVÁNYOK" ÉS A POLITIKAI ELVTELENSÉG BŰVÉSZKEDÉSEI

A „bűvészmutatványok" kifejezést a „Gyelo Naroda" mai vezércikkéből vettük. A „szociálforradalmárok" lapja, amelynek irányításában Kerenszkij és Csernov is részt vesz, leleplezi a „burzsoázia által megszelídített szocializmus" *francia* képviselőinek mesterkedéseit és a következőket írja:

„... Régi, ősrégi bűvészmutatványok ezek, nálunk G. Plehanov szórakozik velük gyakran és sikertelenül, anélkül, hogy bárkit megtévesztene ..."

Csak Plehanov, igen tisztelt uraim?

De hiszen önök *ezzel* a plehanovi „Jegyinsztvó"-val egy blokkban indulnak a választásokon, hiszen önök akarják becsempészni, önök próbálják megmenteni!!

De hiszen az önök lapjában (május 9-i, 44. szám) írta Sz. Msztyiszlavszkij Plehanovról:

„Akkor, amikor az orosz szociáldemokrácia minapi eszmei vezére nyujt segédkezet az ilyen (a „Russzkaja Voljá"-hoz és a „Novoje Vremjá"-hoz hasonló) ellenforradalmi kirohanásokhoz, mély sajnálkozással és őszinte szomorúsággal kell megállapítanunk ezt a tényt, mert bizony nem gondoltuk, hogy az Internacionále bomlása ennyire előrehaladt."

... és a szociálforradalmárok bomlása, akik blokkra léptek *ezzel* a „Jegyinsztvó"-val!

A „Gyelo Naroda" 48. számában (május 13) pedig egy aláírás nélküli, vagyis szerkesztőségi megjegyzésben a következőket olvashatjuk:

„A «Jegyinsztvo» politikai egysége a liberális burzsoáziával — közismert tény ..."

Figyelem! Figyelem! A „szociálforradalmárok" és a

mensevikek egységben vannak azzal a „Jegyinsztvó"-val, amelynek politikai egysége a liberális-burzsoáziával *közismert tény*. Munkás elvtársak és elvtársnők, katona elvtársak, ezt ne felejtsétek el!

A mensevik „Rabocsaja Gazeta" április 20-i, 35. számában, szerkesztőségi vezércikkében a következőket írta:

„Mi az angol imperialisták ellen vagyunk. A «Jegyinsztvo» az angol szocialisták ellen van. Ez az egész különbség. Ez az oka annak, hogy a «Jegyinsztvó»-nak hottentotta módra kell okoskodnia... Az orosz munkások nagyon jól emlékeznek arra, hogy Plehanov a cári rendszerben (a szövegben sajtóhiba van: cári-köztársasági rendszerben) mindenképpen iparkodott lebeszélni őket minden sztrájkról. Plehanov akkor is ijesztgetett minket, sőt még szörnyűbb dologgal, azt erősítgette, hogy ez a harc csupán a német hadsereg vezérkarának tesz szolgálatot."

De ugyanennek a lapnak 57. (május 16-i) számában a rendkívül mérsékelt kormánypárti Cserevanyin azt írta:

„Plehanov és «Jegyinsztvó»-ja minden tőlük telhetőt elkövetnek, hogy nálunk is kompromittálják a «honvédelem» elvét, amelyet nemzetközi viszonylatban a német, francia stb. szocialisták már eléggé kompromittáltak."

Így ítélik meg a narodnyikok és a mensevikek a „Jegyinsztvó"-t, így *határolják el magukat* tőle, így *szégyenkeznek* miatta!!

Ugyanakkor azonban választási blokkra (szövetségre) lépnek velük — és Plehanov mandátumocskákat fogad el olyan emberektől, akik őt nyilvánosan „bűvésznek", „a burzsoázia által megszelídítettnek", „hottentottának", „kompromittáltnak", „a liberális burzsoáziával egységben levőnek" titulálják.

Melyik fél rosszabb ebben a blokkban?

Munkások, katonák! Egyetlen szavazatot se adjatok a narodnyikok és a mensevikek blokkjára, amely a *„liberális burzsoáziával egységben levő"* „Jegyinsztvó"-t fedezi és becsempészi!

A megírás ideje: 1917 május 25. (június 7.)
Megjelent 1917 június 9-én (május 27-én), a „Pravda" 67. számában.

A REAKCIÓSOK A KADETOK MELLETT, A MENSEVIKEK ÉS A NARODNYIKOK A KADETOKKAL EGY KORMÁNYBAN

Ki nem ismeri a „Novoje Vremjá"-t? Ki ne tudná, hogy hosszú évtizedeken át a cári hatalom védelmezésének, a tőkések védelmezésének, a zsidók üldözésének, a forradalmárok üldözésének „dicsősége övezte"?

Ki ne tudná, hogy Oroszországban minden becsületes ember mindig felháborodással és megvetéssel fordult el a „Novoje Vremjá"-tól? Hogy ez a lap most, a fordulat után sem változtatta meg a legkisebb mértékben sem irányvonalát?

És most a szabad Oroszországban elérkeztünk az első választásokhoz. A választások első napján a „Novoje Vremja" azt írja: „Szavazzatok a népszabadság pártjára."

Nyilvánvaló tény: minden földbirtokos és tőkés, minden reakciós erő, mindenki, aki a cár visszahozására törekszik — a kadetok mellett áll.

A mensevikek és a narodnyikok pedig *hat* miniszterüket adták túszként a *tíz kadet* miniszternek.

A mensevikek és a narodnyikok pedig engedték magukat rászedni üres ígéretekkel, amelyek közül egyetlenegyet sem váltottak valóra. Egyetlen lépést sem tettek abban az irányban, hogy véget vessenek a háborúnak, hogy lemondjanak az annexiókról (hódításokról)*, hogy megfékezzék a tőkéseket, akik őrületes nyereségeket vágtak zsebre és romlásba vitték az országot, *egyetlen ilyen lépést sem tett* a kormány.

---

* Hogy nyilvánosságra hozzák a titkos szerződéseket és nyíltan, becsületesen, közvetlenül békét ajánljanak fel minden népnek, pontos és világos feltételek alapján.

A háború elhúzódik, összeomlás fenyeget, a kapitalisták harácsolnak, a mensevikek és a narodnyikok beszélnek és fenyegetőznek, fenyegetőznek és beszélnek . . . Vaszka kandúr (a tőkések) pedig csak hallgat és eszik tovább.

Munkások és katonák, minden dolgozó! Senki se szavazzon se a kadetokra, se a mensevikekre és narodnyikokra! *Szavazzatok a bolsevikokra!*

„Pravda" 68. sz.
1917 június 10. (május 28.)

A MENSEVIKEK ÉS NARODNYIKOK SZÉGYENLETES BLOKKJA A „JEGYINSZTVÓ"-VAL

Ma van a választások második és döntő napja.

A kadetokon kívül az egyesült mensevikek és narodnyikok kínálgatják magukat a legtolakodóbban a választóknak.

Mit felelhettek nekünk akkor, amikor rámutattunk arra a kiáltó tényre, hogy blokkra (szövetségre) léptek a „Jegyinsztvó"-val? Merik-e ezt a blokkot *elvileg* védelmezni?

Éppen arról van szó, hogy *nem.*

A „Rabocsaja Gazeta", *válaszul* arra az utalásunkra, hogy nem volt illő dolog blokkra lépni a „Jegyinsztvó"-val, rámutat... mit gondolnak kire?.. Malinovszkijra, a provokátorra, és arra, hogy az ohrana becsempészte a dumába!!

Az ilyenfajta „vitának" becstelen jellegére külön cikkben térünk ki*. Most azonban nem a „Rabocsaja Gazeta" becsületességéről, hanem *logikájáról* van szó. Hogy is áll a dolog, uraim? Azt hiszik, hogy az „önök" „Jegyinsztvó"-jára való utalásunkat kivédhetik azzal, hogy utalnak a „mi" provokátorunkra, Malinovszkijra!! Mi derül ki ebből? Az derül ki, hogy önök a „Jegyinsztvó"-t egy szintre helyezik a provokátorral!!

Így „védték meg" a „Jegyinsztvó"-val kötött blokkot a „Rabocsaja Gazeta" leleményes munkatársai; szó se róla — okos emberek. Amikor azt mondják nekik: önöknek a *szabad* Oroszországban olyan gyalázatos társuk *van*, mint Plehanov „Jegyinsztvó"-ja, akkor ők azt *felelik:* a bolsevikoknál pedig a *cári* Oroszországban *volt* egy provokátor, Malinovszkij!! A „Rabocsaja Gazetá"-nak ez a pró-

* Lásd ebben a kötetben 564—565. old. — *Szerk.*

bálkozása, hogy megvédje a „Jegyinsztvó"-t, valóságos gyöngyszem!

A „Gyelo Naroda", scsedrini kifejezéssel élve, szintén „sógorságba került" a „Jegyinsztvó"-val. A választások első napján, május 27-én, Kerenszkij, Csernov és társai lapjának első oldalán azt a felhívást olvassuk, hogy szavazzanak a *„Jegyinsztvó"-t becsempésző listára.*

Ugyanez a „Gyelo Naroda", ugyanennek a számnak a *második* oldalán pedig nemcsak hosszan becsmérli a „szociálpatrióta" Plehanovot és „Jegyinsztvó"-ját, hanem a következő „csípős megjegyzést" is teszi:

„Örömmel hozzuk olvasóink tudomására, hogy mit gondolnak az olasz hódításról (Albánia meghódításáról) más liberál- és szociálimperialisták: a «Recs», a «Russzkaja Volja», a «Jegyinsztvo»."

Nemde, gyöngyszem?

A „szociálforradalmárok" felhívják a népet, hogy szavazzanak a „Jegyinsztvo" jelöltjeit bujtató listára, *s ezt a „Jegyinsztvó"-t* maguk a szociálforradalmárok nevezik, méghozzá a választások napján, „szociálimperialistának", vagyis szavakban szocialistának, „valójában imperialistának", s egysorba állítják ezt a „Jegyinsztvó"-t a „Recs"-csel és a „Russzkaja Voljá"-val.

Hát szó, ami szó, jól „megvédte" ma a „Jegyinsztvó"-t az okos „Rabocsaja Gazeta", *blokkban* a „Gyelo Narodá"-val!

Plehanov pedig elfogadja az alamizsnát azoktól, akik, „véletlenül" Malinovszkijjal hasonlítják őt össze, vagy a választások napján nyiltan „szociálimperialistának" nyilvánítják.

Hát szó, ami szó, különös erkölcsök uralkodnak ebben a szégyenletes blokkban: mensevikek *plusz* narodnyikok, *plusz* „Jegyinsztvo" ...

Munkások és Katonák! Dolgozók! Senki se szavazzon a „szociálimperialistákat" becsempésző narodnyikokra és mensevikekre!

Szavazzatok a bolsevikokra!

„Pravda" 68. sz.
1917 június 10. (május 28.)

AZ ELLENFORRADALOM TÁMADÁSBA MEGY ÁT

(„NÉPNÉLKÜLI JAKOBINUSOK")

Az ellenforradalom annyira összeszedte erejét, hogy támadásba megy át. A tőkések, a narodnyik és mensevik miniszterek segítségével, támadást szerveznek a szabadság ellen.

Rendelet a 12. és 13. hadosztály „45, 46, 47. és 52. ezredeinek" feloszlatásáról, rendelet arról, hogy „bíróság elé kell állítani" a „felbujtókat" (micsoda furcsa szó? talán a háborúban fontosabbak a „felbujtók" mint a „tettesek"?), majd mindjárt utána egy hír arról, hogy Krusszer zászlóst *letartóztatták* a szkuljani *népgyűlésen mondott beszédéért*, végül az a hallatlanul goromba hang, amelyet az Ideiglenes Kormány használ Kronstadttal szemben (a rendelkezések, úgymond, „ellenkezés nélkül végrehajtandók": lehet-e így beszélni polgárokkal, akik ellen eddig semmiféle vád nem merült fel? akik *egyetlen* esetben sem tagadták meg az engedelmességet?) — mindez együttvéve, amit bengáli tűzzel világít meg az ellenforradalmi tőkések védelmezője, a kárörvendező „Recs" („a kormány végre a hatalom nyelvén szólalt meg") — mindez világosan mutatja, hogy az ellenforradalom támad.

Furcsa benyomást kelt ez a „támadás". A fronton bíróság elé állítják azokat, akik „engedetlenségre bujtogattak" és „feloszlatnak" négy ezredet (két hadosztálynak a táviratban megjelölt nyolc ezrede közül, bár a távirat szerint, amelyet az „Izvesztyija Petrogradszkovo Szovjeta" 76. száma közölt, e nyolc ezred közül csupán *egyetlen* ezred „lépett fel teljes létszámban" és egy további ezred „csaknem teljes létszámban"). Ha már tájékoztatják a népet, miniszter urak, az ezredek feloszlatásáról, ha ezt

hasznosnak tartják, ha önök átengedik az erről szóló táviratokat, akkor miért nem beszélnek pontosan és világosan, akár csak néhány sorban arról, hogy milyen indokok alapján tagadták meg az engedelmességet azok, akiket bíróság elé állítanak?

Választaniok kell, uraim: vagy suttyomban járnak el, utóvégre vannak katonai cenzoraik, ne fárasszák magukat azzal, hogy tájékoztatják a közönséget és ne nyugtalanítsák a közönséget közleményeikkel.

Vagypedig, ha *önök* elhatározták, hogy tájékoztatnak, akkor mondják meg, miről is van szó tulajdonképpen? hogyan, miért, mi célból? magánjellegű vagy közérdekű kérdésben tagadták-e meg az engedelmességet azok, akiket bíróság elé állítottak?

A homály káros.

Ami viszont Krusszer letartóztatását illeti, a dolog teljesen világos: börtönbe vetni valakit egy *népgyűlésen mondott beszédért*, okos dolog ez? Nem azt jelenti-e ez, hogy határozottan elvesztették a fejüket? Hiszen önöknek, a narodnyikokkal és mensevikekkel egy kormányban egyesült kadet és jobboldali uraim, tízszer, ha nem százszor nagyobb példányszámban jelennek meg napilapjaik, mint ellenfeleiknek!! S a döntő propagandaeszköznek ilyen túlsúlya mellett — börtönbe vetni valakit „egy népgyűlésen mondott beszédért"!! Önöknek félelmükben talán elment az eszük, uraim?

Mi nem ellenezzük a forradalmi erőszakot a nép többségének érdekében.

Amikor Plehanov a napokban 1793 jakobínusait emlegette, s idézte *nyílt* kijelentésüket: „a nép ellenségei ezek meg ezek", mi ezzel kapcsolatban a következőket gondoltuk:

Egyetlen pártnak sem szabad lemondania arról, hogy 1793 jakobínusait, ebből a Plehanov választotta szempontból, utánozza.

Csupán arról van szó, hogy vannak „jakobínusok" és vannak úgynevezett „jakobínusok". Egy szellemes francia mondás, amelyet Plehanov szívesen idézgetett húsz évvel ezelőtt, amikor még szocialista volt, kigúnyolja a „népnélküli jakobínusokat" (jacobins moins le peuple).

Az igazi jakobínusoknak, 1793 jakobínusainak, történeti nagysága abban rejlett, hogy „a néppel *együtt* tartó jakobínusok", a nép forradalmi *többségével*, *saját* koruk *forradalmi*, haladó osztályaival tartó jakobínusok voltak.

Nevetségesek és szánalmasak a „népnélküli jakobínusok", azok, akik csak álcázzák magukat jakobínusoknak, akik *félnek* világosan, egyenesen, nyiltan a nép ellenségeinek minősíteni a kizsákmányolókat, a nép elnyomóit, a monarchia kiszolgálóit az egész világon, a földbirtokosok híveit az egész világon.

Önök, Miljukov és Plehanov úr, tanultak történelmet, tagadhatják-e, hogy 1793 *nagy* jakubínusai nem féltek a nép ellenségeinek nyilvánítani azokat, akik korukban a nép reakciós kizsákmányoló *kisebbségének* képviselői voltak? Nevezetesen, koruk reakciós *osztályainak* képviselőit?

Önök, a jelenlegi kormány, a kormány szekértolói, védelmezői és szolgái, meg tudják-e mondani nyiltan, egyenesen, hivatalosan, milyen *osztályokat* tekintenek önök a „nép ellenségeinek" *az egész világon?*

Dehogyis! Önök népnélküli jakobínusok. Önök csak színlelik azt, hogy jakobínusok. Sokkal inkább hasonlítanak a földbirtokosok és kapitalisták tucat-reakciójának tucatképviselőihez.

Munkások és Katonák! Dolgozók! A földbirtokosok és kapitalisták ellenforradalma támadásba megy át! Senki se szavazzon *egyetlen* kormánypártra, *egyetlen olyan pártra sem, amely résztvesz a kormányban!*

Szavazzatok a bolsevikokra!

„Pravda" 68. sz.
1917 június 10. (május 28.)

EGY ELVI KÉRDÉS

(A DEMOKRATIZMUS „ELFELEJTETT SZAVAI")

A tőkés lapok a hazugságok és rágalmak szennyes áradatát zúdították a kronstadti elvtársakra s ez újra meg újra megmutatta, mennyire becstelenek ezek a lapok, amelyek egy ilyen egészen közönséges és jelentéktelen esetet az Oroszországtól való „elszakadás" „államfontosságú" eseményévé fújták fel.

Az „Izvesztyija Petrogradszkovo Szovjeta" 74. számában közli, hogy a kronstadti eseményeket elsimították: amint ez várható is volt, Cereteli és Szkobelev miniszternek minden nehézség nélkül sikerült megegyezni a kronstadtiakkal egy kompromisszumos határozatban. Mi persze reméljük és meg vagyunk győződve róla, hogy ez a kompromisszumos határozat, ha *mindkét* fél lojálisan betartja, eléggé hosszú időre lehetővé teszi *a forradalom* zavartalan munkáját mind Kronstadtban, mind Oroszország többi részén.

A kronstadti incidens számunkra két szempontból elvi jelentőségű.

Először, ez az incidens rávilágított arra az általunk már régen megállapított és pártunk határozatában (a Szovjetekről) hivatalosan leszegezett tényre, hogy a forradalom *vidéken* tovább ment, mint Petrográdban. Nemcsak a kadetok, hanem a narodnyikok és a mensevikek is, akik engedték, hogy magával ragadja őket a mindenütt uralkodó forradalmi frázis, vonakodtak — vagy képtelenek voltak — alaposan fontolóra venni e tény jelentőségét.

Másodszor, a kronstadti incidens egy igen fontos elvi, programbavágó kérdést vetett fel, amely mellett nem mehet el közömbösen egyetlen becsületes demokrata sem,

nem is szólva a szocialistákról. Ez a kérdés abban áll, hogy van-e a központi hatalomnak *megerősítési* joga a helyi lakosság által választott tisztviselőkre vonatkozólag.

A mensevikek, akiknek pártjához Cereteli és Szkobelev miniszter tartozik, továbbra is azt hangoztatják, hogy ők marxisták. Cereteli és Szkobelev vitte keresztül az efféle megerősítésről szóló határozatot. Gondoltak-e akkor arra, hogy nekik mint marxistáknak mi a kötelességük?

Ha az olvasó naívnak tartja ezt a kérdést és megjegyzi, hogy a mensevikek ma már valójában teljes egészében kispolgári, emellett „honvédő" (vagyis soviniszta) párttá váltak, s hogy ezért marxizmusról itt még beszélni is nevetséges — nem vitatkozunk. Csak annyit mondunk, hogy a marxizmus mindig igen sok figyelmet fordít a demokratizmus kérdéseire általában, a demokrata címet pedig aligha lehet megtagadni Cereteli és Szkobelev polgártárstól.

Vajjon akkor, amikor keresztülvitték azt a határozatot, hogy az Ideiglenes Kormánynak „meg kell erősítenie" a kronstadti lakosság választott tisztviselőit, gondoltak-e arra, hogy mi a kötelességük, mint demokratáknak? gondoltak-e demokrata „címükre"?

Nyilvánvalóan nem.

Ennek a következtetésnek igazolására olyan író véleményét idézzük, aki mint tudós és marxista valószínűleg még Cereteli és Szkobelev szemében sem vesztette el minden tekintélyét. Ez az író: Engels Frigyes.

Engels 1891-ben, a német szociáldemokraták programtervezetét (az úgynevezett Erfurti Programot) bírálva, azt írta, hogy a német proletariátusnak egységes és oszthatatlan köztársaságra van szüksége.

„De nem a mai francia köztársaság értelmében — tette hozzá Engels —, amely nem egyéb, mint az 1798-ban megalapított császárság császár nélkül. 1792-től 1798-ig minden francia département, minden község amerikai mintára teljes önkormányzattal rendelkezett, és ezt kell nekünk" (vagyis a német szociáldemokratáknak) „is kivívnunk. Hogy miképpen kell kiépíteni az önkormányzatot és hogyan lehet boldogulni bürokrácia nélkül, azt megmutatta nekünk Amerika és az első francia köztársaság, és

még ma is mutatja Ausztrália, Kanada és a többi angol gyarmat. És az ilyen tartományi és községi önkormányzat sokkal szabadabb, mint például a svájci föderalizmus, ahol a kanton nagyon független ugyan a «szövetségtől»" (vagyis a központi államhatalomtól), „de független a járástól (a Bezirk-től) és a községtől is. A kantonális kormányok járási biztosokat (Statthalter) és prefektusokat neveznek ki, ami az angolnyelvű országokban teljesen ismeretlen, és amit" (a felülről való kinevezés jogát) „mi a jövőben a legudvariasabban ugyanúgy el akarunk utasítani, mint a porosz Landratokat (kerületi rendőrfőnököket) és Regierungsratokat" (kormányzókat vagy biztosokat)[104].

Így ítélte meg Engels Frigyes a demokratizmus kérdéseit, a tisztviselők felülről való kinevezésének jogára alkalmazva. S hogy nézeteit élesebben, nyiltabban és pontosabban fejezze ki, azt javasolta a német szociáldemokratáknak, hogy iktassák be a pártprogramba a következő követelést:

„Teljes tartományi, kerületi és községi önkormányzatot, általános választójog alapján megválasztott tisztviselők útján. *Minden állami kinevezéshez kötött helyi és tartományi hatóság megszüntetése.*"

A kiemelt szavak semmi kívánnivalót sem hagynak a határozottság és világosság tekintetében.

Kedves Cereteli és Szkobelev miniszter polgártársak! Valószínűleg nagyon hízelgő önökre nézve, hogy nevük bekerül a történelem tankönyvekbe. De vajjon hízelgő-e önökre nézve, hogy minden marxista — és minden becsületes demokrata — kénytelen lesz azt mondani: Cereteli és Szkobelev miniszterek segítettek az orosz tőkéseknek abban, hogy olyan köztársaságot építsenek fel Oroszországban, amely tulajdonképpen nem is köztársaság, hanem *monarchia uralkodó nélkül.*

P. S.* Ezt a cikket a kronstadti incidens utolsó szakasza *előtt* írtam, amelyről a mai lapok beszélnek. A kronstadtiak *nem* szegték meg a kompromisszumos megegyezést: *senki* sem mutatott rá *egyetlen olyan tényre sem,* amely akár csak megközelítőleg is az egyezmény megszegésének

* Postscriptum — utóirat. — *Szerk.*

lenne tekinthető. A „Recs“ utal bizonyos ujságcikkekre — ez azonban ürügy, mert az egyezményt nem lehet megszegni cikkekkel, hanem csak tettekkel. S a tény tény marad: Cereteli, Szkobelev miniszter és társaik századszor és ezredszer engedték megijeszteni magukat a megijedt burzsoák ordítozásával és áttértek a kronstadtiakkal szemben a *durva fenyegetésekre*. Oktalan, ostoba fenyegetések ezek, csak az ellenforradalmat szolgálják.

A megirás ideje: 1917 május 25. (június 7.) előtt.

Először a „Pravda“ 1917 június 10-i (május 28-i), 68. számában jelent meg.

AKINEK NINCS TISZTA ELVI FEGYVERE, SZENNYES FEGYVERHEZ NYÚL

A „Rabocsaja Gazeta", a miniszterialista mensevikek lapja, azzal a gombostűszúrással próbálkozott, hogy az ohrana 1911-ben letartóztatta Rikov békülékeny bolsevikot azért, hogy a „IV. duma választásainak küszöbén" (ezt a „Rabocsaja Gazeta" különösen kiemeli) cselekvési „szabadságot" biztosítson pártunk bolsevikjainak.

Mit bizonyít ez a tény? Azt, hogy az ohrana megtisztította a terepet azért, hogy behozza a dumába a provokátor Malinovszkijt. Természetes, hogy az ohrana gondoskodott provokátorairól.

Érheti-e ezért szemrehányás pártunkat? Nem, mint ahogy *becsületes* emberek nem tesznek szemrehányást Csernovnak és Társainak, amiért tévedésből igazolták Azefet, nem tesznek szemrehányást Ionovnak (a bundistának, a „Rabocsaja Gazeta" kollegájának) és Társainak, amiért 1910-ben az egyesült Központi Bizottság nevében igazolták a provokátor Zsitomirszkijt („Otcovot"), nem tesznek szemrehányást azoknak a mensevikeknek, akik 1904-ben egy ideig védelmezni próbálták a provokátor Dobroszkokovot, nem tesznek szemrehányást azoknak a kadetoknak, akik között szintén voltak provokátorok, akiknek nevét ma már nyilvánosságra hozták.

Kivétel nélkül *minden* párttal megestek olyan hibák, hogy nem ismert fel provokátorokat. Ez tény. S ha a Csernov miniszterrel blokkra lépő „Rabocsaja Gazeta" megfeledkezik az *ő* régi hibáiról és csupán mostani ellenfeleinek hibáiról beszél, akkor eljárása nyilvánvalóan becstelen, nyilvánvalóan lelkiismeretlen. A csapás, amelyet a „Rabocsaja Gazeta" pártunknak szánt, őt magát éri:

maga a „Rabocsaja Gazeta“ sohasem merné nyilvánosan, mindenki előtt becsületesnek elismerni azt, hogy hallgat Azefről és frakciós önzésből „lármát csap“ egy éppen olyan provokátor — Malinovszkij körül.

„Pravda“ 68. sz.
1917 június 10. (május 28.)

AZ OSzD(b)MP PETROGRÁDI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSE

1917 MÁJUS 30 (JÚNIUS 12)

Először 1925-ben, a „Krasznaja Letopisz" c. folyóirat 3. (14.) számában jelent meg.

1

BESZÉD A PETROGRÁDI BIZOTTSÁG LAPJÁNAK KÉRDÉSÉRŐL

A Petrográdi Bizottságnak az a kívánsága, hogy külön lapja legyen, újdonság volt a Központi Bizottság számára. Érthetetlen, hogy miért vetődött fel ez a kérdés éppen akkor, amikor saját nyomdát rendezünk be és jó vágányon haladnak tárgyalásaink a kerületköziekkel arra vonatkozóan, hogy Trockij elvtársat bevonjuk egy népszerű lap kiadásába.

Nyugaton a fővárosokban és a nagy ipari központokban a helyi és a központi lapok nincsenek különválasztva. Az ilyen különválasztás az erők szétforgácsolása miatt káros. Az, hogy a Petrográdi Bizottságnak a Központi Laptól különálló lapja legyen — nem célszerű. Petrográd mint különálló hely nem létezik. Petrográd — egész Oroszország földrajzi, politikai és forradalmi központja. Egész Oroszország figyeli Petrográd életét. Petrográd minden lépése példamutatás egész Oroszország számára. Mivel így áll a dolog, a Petrográdi Bizottság életét nem szabad helyi üggyé tennünk.

Miért ne fogadnák el a Központi Bizottságnak azt a javaslatát, hogy alakítsanak sajtóbizottságot? A nyugati sajtó történetében, ott, ahol voltak ilyen bizottságok, természetesen felmerültek nézeteltérések a lap szerkesztősége és a bizottság között, de ezek kizárólag a lap elvi irányításának kérdéseire vonatkoztak. De milyen elvi politikai indokok alapján merülhetne fel viszály a Petrográdi Bizottság és a Központi Bizottság között? A Petrográdi Bizottság lapja, akár akarjuk, akár nem, mindig a párt vezető lapja lesz.

A külön lap alapításával kapcsolatban szerzett tapasz-

talatok hamarosan meggyőzik majd a Petrográdi Bizottságot arról, hogy nem zárkózhat be a helyi élet körébe. A Központi Bizottság nem tagadja, hogy a lapokban jelentős helyet kell biztosítani a petrográdi szervezet szükségleteinek. A Központi Bizottság nem tagadja, hogy szükség van egy népszerű lapra, amely megmagyarázza jelszavainkat a nagy tömegeknek. Egy népszerű lap alapítása azonban bonyolult dolog és nagy tapasztalatot igényel. Éppen ezért a Központi Bizottság a népszerű lap alapításába bevonja Trockij elvtársat, aki meg tudta indítani népszerű lapját, a „Russzkaja Gazetá"-t.

Nyugat történetében a népszerű lap kérdése nem volt olyan égető, mint nálunk. Nyugaton a tömegek színvonala egyenletesebben emelkedett annak a kulturális-felvilágosító munkának következtében, amelyet a liberálisok végeztek a tömegek között. Olyan országokban mint Cseh- és Morvaország, vannak népszerű lapok. A népszerű lap feladata: olyan színvonalra emelni fel az olvasókat, hogy megértsék a vezető pártlapot. Ha nem adunk ki népszerű lapot, a tömegeket más pártok ragadják magukhoz, és spekulálni fognak velük. A népszerű lapnak, jellegénél fogva, nem szabad helyi lapnak lennie, de tekintettel a postai szállítás nehézségeire, ezt a lapot szükségképpen főként Petrográdban fogják terjeszteni. A Petrográdi Bizottságnak, a helyi szükségletek helyes kielégítése céljából, megfelelő helyet kell biztosítania magának a lap szerkesztőségében.

2

A PETROGRÁDI BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN BENYUJTOTT HATÁROZATI JAVASLATOK

ELSŐ HATÁROZATI JAVASLAT

A Központi Bizottság két lapot alapít Petrográdban: a Központi Lapot és egy népszerű lapot, egy és ugyanazon szerkesztőséggel. A Petrográdi Bizottság a Központi Lap szerkesztőségében tanácskozási jogot, a népszerű lapnál pedig szavazati jogot kap. A Központi Bizottság mindkét lapban meghatározott számú hasábot biztosít a tisztán helyi jellegű érdekek kielégítésére.

MÁSODIK HATÁROZATI JAVASLAT

A Petrográdi Bizottság elhatározza, hogy közreműködik mind a két lapnál, amelyeket a Központi Bizottság alapít, a Központi Bizottság által javasolt feltételekkel, és minden erejével azon lesz, hogy minél teljesebben és minél szélesebb keretek között elégítse ki a helyi munka szükségleteit és minél részletesebben dolgozza fel a párt általános vonalát. Minthogy a Petrográdi Bizottság, nem alaptalanul, attól tart, hogy a Központi Bizottság vagy az általa kinevezett szerkesztőség esetleg túlságosan megbízik majd a bolsevizmussal nem egyetértő internacionalista elvtársakban, hogy a Központi Bizottság korlátozza majd a helyi elvtársak szabadságát és önállóságát, hogy a Központi Bizottság nem biztosít majd nekik olyan befolyást, amilyen a helyi munka vezetőit megilleti, bizottságot küld ki, amely pontosan megállapítja a Petrográdi Bizottság jogainak biztosítékait mindkét lap helyi kérdésekkel foglalkozó részét illetően.

A FRÁZISOK ÁRTALMASSÁGÁRÓL

A francia és az angol kormány válasza különösen szemléltetően bizonyította annak a sokszor hangoztatott megállapításunknak igazát, hogy sem az orosz, sem a francia, sem az angol, sem a német tőkés kormány nem mondhat le az annexiókról (hódításokról), s hogy minden effajta ígéret — merő népámítás[105].

Mi Elzász és Lotaringia fegyveres meghódításáért, a győzelemért harcolunk — felelték a franciák. — Szíveskedjenek betartani a szerződést és harcolni az orosz és a német Lengyelországért — felelték az angolok.

A keserű igazságról — arról az igazságról, hogy a kapitalizmus nem egyeztethető össze az annexiókról való lemondással — újra meg újra lehull a lepel. A „paktálók", a kapitalizmust a proletariátussal békítgetők, a miniszterialista narodnyikok és mensevikek politikájának csődje — teljesen nyilvánvaló. A koalíciós kormányba helyezett minden reményük szertefoszlott, minden ígéretük üres szócséplésnek bizonyult.

S a forradalom ügyére, a dolgozó tömegek érdekeire nézve most a legártalmasabb, ha azon erőlködnek, hogy frázisokkal üssék el a dolgot. Ennek a frázis-áradatnak két árnyalata van és igazában — „mind a kettő rosszabb".

A „Rabocsaja Gazeta", a miniszterialista mensevikek lapja, „a kadetok nyomdokaiban" politizálgat. Egyrészt „ezen az alapon" (a két antant-hatalom feleletei alapján) „mi köztünk és közöttük semmiféle megegyezés nem lehetséges"... „Mi" köztünk? — vagyis az orosz *tőkések* közt? Sutba dobták az osztályharc elméletét; előnyösebb frázisokat pufogtatni általában a „demokráciáról", és lábbal

tiporni a marxizmusnak azt az elemi igazságát, hogy a tőkések és a proletárok között éppen a „demokrácián" *belül* a legmélyebb a szakadék.

Másrészt, a „Rabocsaja Gazeta" „kísérletet" akar tenni a „revízióra" (az egyességek és szerződések revíziójára) „a szövetséges kormányok képviselőinek külön e célból összehívott konferenciája útján". Újra meg újra paktálás a tőkésekkel, ami valójában azt jelenti, hogy *becsapják a munkásokat* az osztályellenségeikkel folytatott tárgyalások játékával.

„A francia és az angol demokrácia széles rétegeinek nyomása, sőt pusztán a francia és az angol proletariátus nyomása saját kormányaikra..." írja a „Rabocsaja Gazeta". Oroszországban a mensevikek támogatják *saját* imperialista kormányukat, más országokat viszont arra szólítanak fel, hogy *gyakoroljanak nyomást*... vajjon nem hazug frázispufogtatás ez, az első szótól az utolsó szóig?

„Előkészítjük (a békét nemzetközi viszonylatban) nemzetközi szocialista konferencia összehívásával..." azoknak a miniszteréknek részvételével, akik szocialisták voltak és átálltak *saját* kormányaik oldalára!! Szó se róla, gyönyörűen „készítik elő" a nagy méretű népcsalást több kisebb méretű csalás révén.

A „Gyelo Naroda" „a jakobínusok nyomdokaiban" nagy szavakkal dobálózik. Félelmetes hang, hatásvadászó forradalmi felkiáltások... „eleget tudunk"... „a Forradalmunk" (feltétlenül nagybetűvel) „győzelmébe vetett hit", „az orosz forradalmi demokrácia... egyik vagy másik lépésétől függ... a dolgozók *egész*, oly szerencsésen, oly győzelmesen nekilendült Felkelésének (feltétlenül nagybetűvel) sorsa..."

Természetesen, ha a Forradalom és Felkelés szavakat nagy kezdőbetűvel írják, ez „borzasztó" rémítően hat, éppen úgy mint a jakobínusoknál. Olcsó is, hatásos is. Mert olyan emberek írják, akik valójában segítik megfojtani a forradalmat és gátolni a dolgozók felkelésének terjedését, azzal, hogy támogatják az imperialisták *orosz* kormányát, támogatják az *ő* módszereiket, amelyekkel leplezik a nép előtt a titkos szerződéseket, az *ő* módszereiket, amelyekkel halogatják a földesúri földbirtok azonnali

felszámolását, az *ő* politikájukat, a katonai „offenzíva" politikáját, az *ő* durva kirohanásaikat a helyi választott" intézmények ellen, az *ő* igényeiket arra, hogy a helyi lakosság választotta tisztviselőket kinevezzék vagy megerősítsék stb. és így tovább vég nélkül.

Ti szájhős urak! a forradalmi ékesszólás lovagjai! A szocializmus megköveteli, hogy különbséget tegyenek a tőkések demokráciája és a proletárok demokráciája, a burzsoázia forradalma és a proletariátus forradalma, a gazdagoknak a cár elleni felkelése és a dolgozóknak... *a gazdagok elleni* felkelése között. A szocializmus megköveteli, hogy különbséget tegyenek a burzsoázia nálunk befejeződött forradalma (a burzsoázia most ellenforrádalmi) és a proletárok meg a szegényparasztok érlelődő forradalma között. Az első forradalom a háború *mellett*, a földesúri földbirtok fenntartása *mellett*, a helyi önkormányzatoknak a központi hatalomnak való „alárendelése" *mellett*, a titkos szerződések *mellett* van. A második forradalom a lövészárokbarátkozással, a földbirtokosok hatalmának felszámolásával a vidéken, a Szovjetek számának növelésével, erejük fokozásával és a választás elvének teljes érvényesítésével *megkezdte* a háború megfojtását.

A miniszterialista narodnyikok és mensevikek frázisokat pufogtatnak általában a „demokráciáról", általában a „Forradalomról", hogy ezzel *leplezzék* országuk imperialista, valójában már ellenforradalmi burzsoáziájával kötött paktumukat, azt a paktumot, amely valójában a proletárok és a félproletárok forradalma *elleni* harccá válik.

„Pravda" 69. sz.
1917 június 13. (május 31.)

A TŐKÉSEK GÚNYT ŰZNEK A NÉPBŐL

A délvidéki bányaipar tőkéseinek és munkásainak képviselői május 23-án befejezték tanácskozásukat.

A tanácskozás *minden eredmény nélkül* ért véget. A tőkés urak a munkások valamennyi követelését elfogadhatatlannak minősítették. A tanácskozáson résztvevő munkásküldöttség nyilatkozatot tett közzé, amelyben *elhárítja magáról a felelősséget az esetleges bonyodalmakért.*

Ez a napnál is világosabb. A válságot egyáltalán nem küszöbölték ki. A vállalkozókat egyáltalán nem fékezték meg.

Ha nem volna szomorú, nevetni kellene, amikor azt olvassuk, hogy a kormány képviselőiből és a két fél (!!) képviselőiből álló újabb bizottság kinevezését határozták el, s hogy a vállalkozók kérték az árak *azonnali* felemelését !!!

Hogy olvasóink a lehető legvilágosabban el tudják képzelni, mennyire gúnyt űznek a tőkés urak a népből, néhány szemelvényt közlünk az egyik *kormány*lapból (vagyis egy olyan párt lapjából, amelyik képviselve van a kormányban):

„A megérkezett munkásküldöttség (déli bányaipari munkások) tájékoztatta a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának gazdasági osztályát a tényleges helyzetről és ennek a tájékoztatásnak alapján kijelenthetjük, hogy azok a számok, amelyeket N. N. Kutler a bányatulajdonosok nyilatkozatai alapján közölt, egyáltalán nem megbízhatók.

... A szénbányatulajdonosok a forradalom előtt hatalmas profitot vágtak zsebre és ennek ellenére a forradalom előtt a régi kormánnyal arról alkudoztak, hogy emeljék fel a szén beszolgáltatási árát. A szénbányatulajdonosok 5 kopek emelést

kértek és 3 kopekes emelést gondoltak elérni, amit a régi kormány engedélyezett is nekik. Az Ideiglenes Forradalmi Kormánynál viszont már a forradalom első napjaiban egyszerre 8 kopekes emelést sikerült elérniök s ezt kiterjesztették mind a vasutaknak történt régebbi szállításokra, mind a január óta beszolgáltatott szénre, majd sikerült további 3 kopeket kapniok, összesen tehát 11 kopekes emelést értek el.

A forradalom előtt a beszolgáltatási ár 18 kopek volt, most 29 kopek. A kormánnyal a szerződéseket azelőtt pudonként 22 kopekes áron kötötték, most pedig 33—34 kopekes, sőt ennél is magasabb áron kötik . . .“

Nos, vajjon nem azt jelenti-e ez, hogy a tőkések arcátlanul *gúnyt űznek* a népből?

A forradalom alkalmából a kapitalista kormány, amely „forradalminak“ nevezi magát és becsapja a népet ezzel a „dicső“ névvel, újabb meg újabb áremeléssel ajándékozza meg a tőkéseket! Újabb meg újabb milliókat csúsztat a zsebükbe!

Az ország a pusztulás szélén áll, tíz kapitalista, az Ideiglenes Kormány tíz tagja, pártfogolja a vállalkozókat, akik fosztogatják az országot, fosztogatják a népet, *növelik* a tőke már amúgyis mérhetetlen profitját.

„A kereskedelmi és iparügyi minisztérium a déloroszországi bányatulajdonosok kongresszusának foglya, s a délvidéki ipart fenyegető katasztrófa láttán nemcsak hogy semmiféle intézkedést sem tesz a katasztrófa elhárítására, hanem intézkedéseiben még rendszeresen enged is a délvidéki vállalkozók nyomásának.“

Így írt ugyanez a kormánylap, a mensevikek lapja, a „Rabocsaja Gazeta“, 1917 május 14-én, több mint egy héttel a koalíciós kormány megalakulása után.

S azóta egyáltalán semmi sem változott.

A kormánylap azonban kénytelen volt még ennél súlyosabb tényeket is beismerni. Hallgassuk csak meg:

„. . . A vállalkozók amerikáznak. Szándékosan nem intézkednek. Szivattyúra van szükség, nem járnak utána; lámpahálló kell, nem szerzik be. A vállalkozók nem akarják növelni a termelést. Ugyanakkor nem akarnak pénzt költeni a szükséges javításokra, az üzemek elhasználódott felszerelésének

helyreállítására. A gépek elkoptak, nemsokára nem lehet majd velük dolgozni. A munkások, amikor azt felelik nekik, hogy ezt vagy azt nem lehet kapni, gyakran maguk indulnak el a szükséges munkaeszközök felkutatására és találnak is. A vállalkozók semmit sem tesznek a termékek — a szén, a vas — elszállítása érdekében. Tízmilliós meg százmilliós tételekben hevernek ezek a termékek felhasználatlanul, ugyanakkor, amikor az országnak égető szüksége van rájuk."

Így írt egy kormánylap, annak a mensevik pártnak a lapja, melyhez Cereteli és Szkobelev tartozik.

Hiszen a tőkések ezzel valósággal gúnyt űznek a népből! Hiszen ez olyan, mint valami őrültek háza: a tőkések összejátszanak az Ideiglenes Kormány burzsoá részével (amely kormányban ott ülnek a mensevikek és a szociálforradalmárok); a tőkések *hátráltatják* az ipart, *zavarják* a munkát, *nem intézkednek* olyan termékek elszállítása érdekében, amelyek nélkül az ország *elpusztul.*

Szén nélkül leállnak a gyárak és a vasutak. Nő a munkanélküliség. Fokozódik az áruhiány. A parasztok nem adhatják ingyen a gabonát. Elkerülhetetlenül közeledik az éhínség.

S mindezt a tőkések teszik, akik összejátszanak a kormánnyal!!

S a narodnyikok, szociálforradalmárok és mensevikek tűrik mindezt!! Beérik szavakkal, *már május 14-én* írtak a tőkéseknek ezekről a gaztetteiről. Ma — május 31-e van. Több mint két hét telt el. Minden marad a régiben. Az éhínség mindjobban közeledik.

Ugyanakkor pedig a tőkések gaztetteinek fedezése, a nép figyelmének elterelése céljából valamennyi tőkés ujság: a „Recs", a „Gyeny", a „Novoje Vremja", a „Russzkaja Volja", a „Birzsovka", a „Jegyinsztvo" minden erejével, minden nap, a hazugságok és rágalmak szennyes áradatát zúdítja a „bolsevikokra"... A bolsevikok a bűnösök abban, hogy a szénbányatulajdonosok összejátszottak a kormánnyal, zavarják és leállítják a termelést!!

Igen, ez őrültek házához hasonlítana, ha az osztályharc elmélete, ha az osztályharc nemzetközi tapasztalata nem arra tanítana bennünket, hogy a tőkések és a *tőkések* kormánya (amelyet a mensevikek támogatnak) semmiféle

gaztettől sem riadnak vissza, ha profitjukat kell megvédeniök.

Meddig tart még ez? Talán arra van szükség, hogy a katasztrófa már mindenütt bekövetkezzék, hogy az emberek százai és ezrei éhen pusztuljanak?

„Pravda" 69. sz.
1917 június 13. (május 31.)

LEVÉL
AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT PETROGRÁDI SZERVEZETÉNEK KERÜLETI BIZOTTSÁGAIHOZ

Tisztelt elvtársak!

Mellékelem a Petrográdi Bizottságnak egy saját lap alapításáról szóló határozatát, valamint azt a két határozati javaslatot, amelyeket én terjesztettem elő az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Központi Bizottsága nevében a Petrográdi Bizottság ülésén, május 30-án, kedden*, és kérem önöket, hogy vitassák meg ezeket a határozati javaslatokat, illetőleg ezt a határozatot, s fejtsék ki álláspontjukat lehetőleg minél részletesebben és megindokolva.

A Petrográdi Bizottság és a Központi Bizottság között konfliktus van kialakulóban a körül a kérdés körül, hogy szüksége van-e a Petrográdi Bizottságnak Petrográdban külön lapra. Igen fontos és a legnagyobb mértékben kívánatos, hogy pártunk petrográdi tagjai minél nagyobb számban, aktívan résztvegyenek ennek a kialakulóban levő konfliktusnak megvitatásában és határozatukkal elősegítsék annak elsimítását.

A Petrográdi Bizottság Végrehajtó Bizottsága egyhangúlag amellett foglalt állást, hogy a Petrográdi Bizottságnak külön lapja legyen Petrográdban, a Központi Bizottság azon határozata ellenére, hogy a „Pravda" helyett, amelynek terjedelme nyilvánvalóan nem elegendő, *két* lapot kell kiadni: az eddigi „Pravdá"-t, a párt Központi Lapját és egy kis „Narodnaja Pravdá"-t (a két lap címét véglegesen még nem állapítottuk meg), amely a tömegek legszélesebb rétegeihez szóló népszerű lap volna. A két lap

* Lásd ebben a kötetben 571. old. — *Szerk.*

szerkesztőségének a Központi Bizottság határozata szerint egy és ugyanannak kell lennie, és mindkét lap szerkesztésében részt kell vennie a Petrográdi Bizottság képviselőjének (a Központi Lapéban tanácskozási, a népszerű lapéban szavazati joggal). „Sajtóbizottságot" kell alakítani (a kerületekből kikerülő, a tömegekkel szoros kapcsolatban levő munkásokból), továbbá. *mindkét* lapban meghatározott számú hasábot a helyi munkásmozgalom tisztán helyi szükségleteinek kielégítésére kell fordítani.

Ez a Központi Bizottság terve.

A Petrográdi Bizottság Végrehajtó Bizottsága ehelyett azt akarja, hogy a Petrográdi Bizottságnak *saját* lapja, külön lapja legyen. A Végrehajtó Bizottság egyhangúlag így határozott.

A Petrográdi Bizottság május 30-i ülésén, M. Tomszkij elvtárs előadói beszéde és zárszava, az én beszédem és a vitában nagyszámban résztvevő elvtársak felszólalása után, a szavazatok egyenlően oszlottak meg: 14 szavazat a Végrehajtó Bizottság mellett, 14 szavazat ellene. Az én határozati javaslatomat viszont 16 szavazattal 12 ellenében elvetették.

Meggyőződésem szerint a Petrográdi Bizottság külön lapjára elvileg nincs szükség, a *fővárosban* ugyanis, az egész ország számára irányító jelentősége következtében, *egyetlen* pártlapra van szükség, mégpedig a párt Központi Lapjára, a népszerű lap szerkesztését pedig, amely lapot *különösen* népszerűen kell írni, *ugyanannak* a szerkesztőségnek kell ellátnia.

A Petrográdi Bizottság külön lapja elkerülhetetlenül megnehezíti a teljes összhangot a munkában, sőt esetleg vonalbeli különbségekre (vagy vonalbeli árnyalatokra) vezethet, az ebből származó kár pedig — különösen forradalmi időben — igen nagy lesz.

Miért forgácsoljuk szét erőinket?

Valamennyien iszonyúan túl vagyunk terhelve munkával, kevés erő áll rendelkezésünkre; egyre több íróember megy át tőlünk a „honvédőkhöz". Megengedhető-e ilyen viszonyok között az erők szétforgácsolása?

Az erőket tömöríteni kell, nempedig szétforgácsolni.

Talán nem bíznak meg a Központi Bizottságban,

attól tartanak, hogy helytelenül állítja majd össze a szerkesztőséget, vagy nem biztosít mind a két lapban elegendő teret a helyi munkának, vagy „megrövidíti" a Petrográdi Bizottsághoz tartozó és kisebbségben levő szerkesztőket stb.

Második határozati javaslatomban szándékosan soroltam fel több hasonló érvet (amelyeket a Petrográdi Bizottság május 30-i ülésén hallottam), azért, hogy nyiltan felvessem a kérdést a párt minden tagja előtt, azért, hogy arra indítsam őket, hogy gondosan mérlegeljék *mindkét* érvet és felelős határozatot hozzanak.

Ha önöknek elvtársak, nyomós és komoly okaik vannak arra, hogy ne bízzanak a Központi Bizottságban, mondják meg nyiltan. Demokratikusan szervezett pártunk minden tagjának kötelessége ez, és akkor pártunk Központi Bizottsága köteles lesz külön megvitatni az önök bizalmatlanságát, jelentést tenni róla a pártkongresszusnak, és külön megbeszéléseket folytatni abból a célból, hogy a helyi szervezetnek ezt a Központi Bizottság irányában megnyilvánuló sajnálatos bizalmatlanságát kiküszöbölje.

Ha pedig nincs ilyen bizalmatlanság, akkor igazságtalan és helytelen dolog azt követelni, hogy a Központi Bizottság ne gyakorolja azt a pártkongresszus által ráruházott jogát, hogy *vezesse* a pártmunkát általában, és különösen a fővárosban.

Fölöslegeset, túlságosan sokat követel-e Központi Bizottságunk akkor, amikor vezetni kívánja a petrográdi lapokat? Nem. A német szociáldemokrata pártban, a párt legjobb időszakában, amikor a párt élén sok évtizeden át Wilhelm Liebknecht állt, ő volt a párt Központi Lapjának szerkesztője. A Központi Lapot Berlinben adták ki. A berlini szervezetnek *sohasem* volt külön berlini lapja. Volt egy munkásokból álló „sajtóbizottság", volt egy *helyi rovat* a párt Központi Lapjában. Miért térjünk el külföldi elvtársainknak ettől a jó példájától?

Ha önök, elvtársak, *külön biztosítékokat* akarnak a Központi Bizottságtól, ha bizonyos pontokat meg akarnak változtatni (a Központi Bizottságnak a két lap kiadására vonatkozó tervében), a Központi Bizottság nevében arra

kérem önöket, hogy ezt pontosan vitassák meg és fejtsék ki.

A Petrográdi Bizottság Végrehajtó Bizottságának egy *külön* petrográdi lap alapításáról szóló határozatáról azt tartom, hogy rendkívül helytelen, nem kívánatos, szétforgácsolja az erőket, olyasmit visz be pártunkba, ami számos alkalmat szolgáltat konfliktusokra. Véleményem szerint kívánatos volna (ebben a pontban is csupán a Központi Bizottság véleményét képviselem), hogy a petrográdi szervezet támogassa a Központi Bizottság határozatát, várjon egy bizonyos ideig a két lapnak a Központi Bizottság terve szerinti *munkájából adódó tapasztalat* eredményeire, és azután, ha szükséges, hozzon külön határozatot e tapasztalat eredményeiről.

Elvtársi szociáldemokrata üdvözlettel

N. Lenin

1917 május 31.

Először 1925-ben, a „Krasznaja Letopisz" c. folyóirat 3. (14.) számában jelent meg.

BESZÉD AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK I. PETROGRÁDI KONFERENCIÁJÁN
1917 MÁJUS 31 (JÚNIUS 13)

RÖVID UJSÁGBESZÁMOLÓ

Avilov elvtárs határozati javaslatát az jellemzi, hogy teljesen megfeledkezett az osztályálláspontról. B. V. Avilov mintha csak arra törekedett volna, hogy határozati javaslatában egy halomba gyüjtse és összpontosítsa mindazokat a fogyatékosságokat, amelyek a kispolgári pártok valamennyi határozatának lényegéhez tartoznak.

Határozati javaslatának elején Avilov felállítja azt a tételt, amely ma már minden szocialista előtt vitathatatlan, hogy a tőkések rablógazdálkodása Oroszországot teljes gazdasági és ipari csődbe vitte; ezt követően azonban valami ködös formulát állít fel, amely szerint az ipart „az államhatalomnak" kell ellenőriznie, a demokrácia széles rétegeinek részvételével.

Mostanában mindenki sokat beszél az ellenőrzésről, még olyan emberek is, akik azelőtt az „ellenőrzés" szó puszta hallatára „segítség, rendőr!"-t kiáltoztak, most elismerik, hogy az ellenőrzés szükséges.

Csakhogy ezzel az általános szóval — „ellenőrzés", ténylegesen semmivé akarják tenni az ellenőrzést.

A koalíciós kormány, amelynek most „szocialista" tagjai vannak, még semmit sem tett ennek az ellenőrzésnek a megvalósítása érdekében, és ezért teljesen érthető, hogy az üzemi bizottságok igazi munkásellenőrzést akarnak, nempedig papiros ellenőrzést.

Ha tisztázni akarjuk az „ellenőrzés" fogalmát, valamint azt a kérdést, hogy mikor és ki fogja gyakorolni ezt az ellenőrzést, egyetlen percre sem szabad figyelmen kívül hagyni a jelenlegi államnak — amely nem más, mint az osztályuralom szervezete — osztályjellegét. Ugyanilyen

osztályszempontból kell elemeznünk a „forradalmi demokrácia" fogalmát is. Ennél az elemzésnél a reális társadalmi erőviszonyokból kell kiindulni.

Avilov határozati javaslata, amely azzal kezdődött, hogy mindent megígért, lényegileg azzal a javaslattal végződött, hogy hagyjunk mindent a régiben. Szikrányi forradalmiság sincs egész határozatában.

Forradalmi időben, még inkább mint bármikor, pontosan elemezni kell az állam lényegének kérdését, azt, hogy kinek az érdekeit fogja védelmezni, és hogyan kell felépíteni, hogy valóban a dolgozók érdekeit védelmezze. Márpedig Avilov határozati javaslatában ez egyáltalán nincs tisztázva.

Vajjon mi az oka annak, hogy új koalíciós kormányunk, amelynek most „szocialista" tagjai is vannak, három hónap alatt nem valósította meg az ellenőrzést, és nemcsak hogy nem valósította meg, hanem a déloroszországi szénbányatulajdonosok és a munkások vitájában nyiltan a tőkések mellé állt.

Ahhoz, hogy az ipar ellenőrzése ténylegesen megvalósuljon, ennek az ellenőrzésnek *munkásellenőrzésnek* kell lennie, valamennyi felelős szervben munkástöbbségnek kell lennie, és az adminisztráció kötelességévé kell tenni, hogy minden tekintélyesebb munkásszervezetnek beszámoljon tevékenységéről.

Munkás elvtársak, valóságos, nempedig látszat-ellenőrzésre törekedjetek, és utasítsatok vissza a legerélyesebben minden olyan határozatot és javaslatot, amely csak papíron létező, látszat-ellenőrzést akar megvalósítani.

„Pravda" 72. sz.
1917 június 16. (3.)

MENTEGETIK A GYALÁZATOT

A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének Végrehajtó Bizottsága mellett működő nemzetközi kapcsolatok osztálya jelentést küldött Huysmansnak, a csődbejutott, „saját" nemzeti kormányainak oldalára pártolt Második Internacionále hírhedt titkárának; a jelentést az „Izvesztyija" 78. száma közölte.

Ez a jelentés azt próbálja bizonyítani, hogy az orosz narodnyikoknak és mensevikeknek a burzsoá és imperialista kormányba való belépését nem lehet „egyenlőnek tekinteni" azzal, hogy a szocializmus nyugateurópai árulói beléptek „saját" kormányaikba. Az „osztály" érvei olyan gyatrák és siralmasak, olyan nevetségesen gyámoltalanok, hogy újra és újra be kell mutatni őket teljes szánalmasságukban.

Első érv. Más országokban a kormányba való belépés „teljesen eltérő viszonyok között" ment végbe. Nem igaz. Egyrészt Anglia, Franciaország, Dánia, Belgium, Olaszország stb., másrészt pedig a jelenlegi Oroszország között a különbség „teljesen" *lényegtelen*, mert mindenki, aki *nem* árulta el a szocializmust, tudja, hogy a dolog lényege a burzsoá osztály *uralma*. *Ebben* a tekintetben a viszonyok nem „eltérők", hanem egyformák valamennyi felsorolt országban. A nemzeti sajátosságok mit sem változtatnak a burzsoá osztály uralmának fő kérdésén.

Második érv. A „mi" minisztereink „forradalmi" kormányba léptek be. Ez — a nép leggyalázatosabb félrevezetése a „forradalom" fennkölt szavával, amelyre a mensevikek és narodnyikok azért hivatkoznak, hogy a forradalom elárulását leplezzék vele. Elvégre mindenki

tudja, hogy a mostani „forradalmi" kormányban 16 miniszter közül 10 a földbirtokos és tőkés pártokhoz tartozik, amelyek az imperialista háború mellett, és amellett vannak, hogy ne hozzák nyilvánosságra a titkos szerződéseket, s mindenki tudja, hogy ezek a pártok most *ellenforradalmi* politikát folytatnak. Különösen szemléltetően bizonyították ezt a petrográdi kerületi dumák május 27—29-i választásai, amikor a feketeszázasok *valamennyien* összefogtak *azért*, hogy „forradalmi" kormányunknak többséget biztosítsanak.

Harmadik érv. A „mieink" „azzal a határozott megbizatással" léptek be a kormányba, „hogy a népek közti megegyezés útján érjék el az általános békét, és ne húzzák el tovább az imperialista háborút a nemzetek fegyveres úton történő felszabadításának jelszavával". Először is, ez a megbizatás egyáltalában nem „határozott", mert nem jelent sem határozott *programot*, sem határozott *akciókat*. Ezek — üres szavak. Ez ugyanaz, mintha valamely munkásszakszervezet titkára tízezer rubel fizetésért igazgatósági tagságot vállalna valamelyik tőkés szervezetben azzal a „határozott megbizatással", hogy vívja ki a munkások jólétét és ne hosszabbítsa meg a kapitalizmus uralmát. Másodszor, a „népek közti megegyezésre" *minden* imperialista törekszik, Vilmos is, Poincaré is stb., ez szintén üres frázis. Harmadszor, Oroszország részéről 1917 május 6-a óta a háborút nyilvánvalóan „elhúzzák", többek között azzal, hogy imperialista kormányunk mindezideig nem tett közzé, nem ajánlott fel pontos és világos békefeltételeket, nem tette közzé a megegyezés feltételeit.

Negyedik érv. A „mieink" célja „nem az osztályharc beszüntetése, hanem folytatása, a politikai hatalom eszközeivel". Pompás! Ha tehát az aljasságot jó célokkal, vagy az aljasságban való „részvétel" jó „kiindulópontjával" leplezzük, akkor minden színültig tejföl!! A részvétel valamely burzsoá imperialista kormányban, amely *ténylegesen* imperialista háborút visel, amint látják, úgy is nevezhető, hogy „az osztályharc folytatása a politikai hatalom eszközeivel". Ez valóságos gyöngyszem. Tanácsoljuk, hogy minden munkásgyűlésen, minden népgyülésen kiáltsunk „éljent" Csernovnak, Ceretelinek, Pesehonov-

nak és Szkobelevnek, akik „*osztályharcot*" vívnak Tyerescsenko, Lvov és társaik ellen.

A nevetségesség meg fogja ölni önöket, ezen az „osztályon" szolgálatot teljesítő uraim, akik ilyen érvekkel védik a miniszterializmust. Egyébként önök nem eredetiek: a híres Vandervelde, Plehanov barátja (akit önök szidalmaznak, bár a kormányba való belépés után ehhez többé semmi erkölcsi joguk sincs), ez a Vandervelde már régen kijelentette, hogy ő is „az osztályharc folytatása céljából lépett be a kormányba".

Ötödik érv. A „mieink" a cárizmus megdöntése után, az után léptek be, hogy az „április 20—21-i forradalmi tömegmozgalom" elkergette „az orosz proletariátus ellenségeit" (azaz Miljukovot, Gucskovot).

Mit tehetnek a franciák arról, hogy ők az önkényuralmat nem 100 nappal, hanem 122 évvel ezelőtt döntötték meg? az angolok pedig több mint 260 évvel ezelőtt? az olaszok pedig évtizedekkel ezelőtt? Április huszadika viszont elkergette ugyan Miljukovot, de helyébe ültette Tyerescsenkót, vagyis az égvilágon semmit sem változtatott sem az osztályviszonyokon, sem a pártok viszonyain. Új igéretek nem jelentenek új politikát.

Ha elkergetjük a metropolitát és helyébe a pápát ültetjük, ez nem jelenti azt, hogy nem vagyunk többé klerikálisok.

Hatodik érv. Oroszországban „a proletariátus és a hadsereg teljes szabadságot élvez". Nem igaz, a szabadság *nem* teljes. Teljesebb mint más országokban, és annál gyalázatosabb dolog ezt a fiatal, még friss szabadságot *bemocskolni* a burzsoá-imperialista kormányban való szennyes részvétellel.

A szocializmus orosz árulói és az európai árulók között nincs nagyobb különbség, mint az erőszaktevő és a liliomtipró között.

Hetedik érv. „Ezenfelül az oroszországi proletariátus rendelkezik azokkal az eszközökkel, amelyekkel teljes ellenőrzést gyakorolhat választottjai fölött."

Nem igaz. A pártélet Oroszországban még olyan fiatal, a mensevikek és eszerek bomlása pedig olyan nyilvánvaló (Martov fél-szakítása, Kamkov tiltakozásai, a választáso-

kon velünk alakított blokkja *saját* pártja ellen; a mensevikek és szociálforradalmárok blokkja a „Jegyinsztvó"-val, amelyet *ők maguk imperialistának* tekintenek stb.), hogy a „proletariátus" nemcsak „teljes", de mégcsak komoly ellenőrzést *sem* gyakorol a miniszterek fölött.

A proletariátus is *osztály*fogalom, amelyet a mensevikeknek és narodnyikoknak nincs joguk használni, mert ők inkább a *kispolgárságra* támaszkodnak. Ha *önök* osztályokról kezdtek beszélni, legyenek szabatosak!

Nyolcadik érv. „Az orosz szocialista (??) proletariátus (???) képviselőinek belépése a kormányba egyáltalában nem jelentette azoknak a kötelékeknek a meglazulását, amelyek az orosz proletariátust a világ szocialistáihoz fűzik, akik harcolnak az imperializmus ellen, hanem ellenkezőleg, megerősítette ezeket a kötelékeket az általános békéért vívott közös harcban."

Nem igaz. Frázis és hazugság.

Mindenki tudja, hogy a kormányba való belépés Oroszországban azokat a *kötelékeket* erősítette meg, amelyek az imperializmus híveit, a világ szociálsovinisztáit, *szociálimperialistáit*, Hendersont és Társait, Thomas-t és Társait, *Scheidemannt* és Társait, fűzik össze.

Igen, Scheidemannt is! Mert ő megértette, hogy a *német* szociálimperializmus és a világ munkásmozgalmára gyakorolt ártalmas hatása *meg lesz mentve*, ha *még* az orosz szocialisták is, *még* igen nagy szabadságuk *ellenére is*, *még* a forradalom *ellenére is*, gyalázatos szövetségre léptek *saját* imperialista burzsoáziájukkal.

„Pravda" 70. sz.
1917 június 14. (1.)

KISPOLGÁRI ÁLLÁSPONT A GAZDASÁGI BOMLÁS KÉRDÉSÉBEN

A „Novaja Zsizny" mai számában közli azt a határozati javaslatot, amelyet Avilov elvtárs terjesztett be az üzemi bizottságok értekezletén. Sajnos, ezt a határozati javaslatot úgy kell tekinteni, mint a kérdés nem marxista, nem szocialista, hanem kispolgári felvetésének mintaképét. S éppen azért, mert ez a határozati javaslat rendkívül szembetűnően összpontosítja a szokásos mensevik és narodnyik szovjet-határozatok valamennyi gyenge oldalát, éppen ezért tipikus és figyelmet érdemel.

A határozat gyönyörű közhellyel, a tőkések elleni pompás váddal kezdődik: „a jelenlegi gazdasági bomlás ... a háborúnak, valamint *a tőkések és a kormány anarchikus rablógazdálkodásának* a következménye ..." Ez igaz! Hogy a tőke elnyom, hogy a tőke rabló, hogy éppen a tőke az anarchizmus forrása, ebben a kispolgár kész egyetérteni a proletariátussal. De menten itt van a különbség is köztük: a proletár azért tekinti a tőkés gazdaságot rablásnak, *hogy* osztályharcot folytasson ellene, *hogy* az egész politikát a tőkésosztállyal szembeni feltétlen bizalmatlanságra építse, *hogy* az állam kérdésében elsősorban aszerint tegyen különbséget, hogy melyik osztályt szolgálja az „állam", melyik osztály érdekeit képviseli. A kispolgár néha „dühös" a tőkére, de amint dührohama elmúlt, azonnal visszatér a tőkések iránti bizalma, a... tőkések „államába" vetett reménye!

Ez a helyzet Avilov elvtárssal is.

Nagyszerű, határozott, fenyegető bevezetés után, amely „rablással" vádolja a tőkéseket, sőt nemcsak a tőkéseket, hanem a kapitalista kormányt is, Avilov elvtárs

egész határozati javaslatában, határozati javaslatának egész konkrét tartalmában, minden gyakorlati javaslatában *megfeledkezik az osztályszempontról*, a mensevikekhez és narodnyikokhoz hasonlóan lecsúszik az „államról" általában, a „forradalmi demokráciáról" általában hangoztatott frázisokhoz.

Munkások! A rabló tőke rablásával anarchiára és gazdasági bomlásra vezet, s ugyanakkor a kapitalista kormány éppen olyan anarchikusan gazdálkodik. A menekvés az ellenőrzésben van, amelyet „az állam a forradalmi demokrácia részvételével" gyakorol. Ez Avilov határozati javaslatának tartalma.

Az istenért, Avilov elvtárs! Megfeledkezhet-e marxista arról, hogy az állam az osztályuralom szerve? Nem nevetséges-e a „tőkések rablása" ellen a *tőkések államához* folyamodni?

Megfeledkezhet-e marxista arról, hogy valamennyi ország történetében a tőkések is nem egyszer voltak már „forradalmi demokraták", így 1649-ben Angliában, 1789-ben Franciaországban, 1830-ban, 1848-ban meg 1870-ben ugyanebben az országban, 1917 februárjában pedig Oroszországban?

Hát valóban megfeledkezett ön arról, hogy meg kell különböztetni egymástól a tőkések, a kispolgárság és a proletariátus forradalmi demokráciáját? Vajjon *mindazoknak* a forradalmaknak *egész* története, amelyeket az imént felsoroltam, nem a „forradalmi demokrácián" *belüli* osztálykülönbségekre vezethető vissza?

Aki ma Oroszországban az 1917 februári, márciusi, áprilisi és májusi tapasztalatok után továbbra is általában „forradalmi demokráciáról" beszél, az akarva vagy nem akarva, tudatosan vagy öntudatlanul becsapja a népet. Mert az osztályok cárellenes általános egybeolvadásának a „pillanata" volt és elmúlt. Mihelyt az Állami Duma első „Ideiglenes Bizottságának" és a Szovjetnek első egyessége létrejött, ez már az osztályok egybeolvadásának *végét* és az osztályharc kezdetét jelentette.

Az áprilisi válság (április 20), majd május 6-a, azután május 27—29-e (a választások) stb. stb. már véglegesen különválasztották egymástól az *osztályokat* az orosz forra-

dalomban, az orosz „forradalmi demokrácián" belül. Erről tudomást nem venni annyit jelent, mint kispolgári tehetetlenségbe süllyedni.

Most folyamodni az „államhoz" és a „forradalmi demokráciához", mégpedig éppen a tőkés rablás kérdésében, annyit jelent, mint visszafelé húzni a munkásosztályt, annyit jelent, mint *valójában* a forradalom teljes megállítását hirdetni. Mert „államunk" *most*, április után, május után, azoknak a tőkéseknek (rabló tőkéseknek) állama, akik Csernov, Cereteli és társaik személyében *megszelidítették* a „forradalmi (kispolgári) demokrácia" jelentős részét.

Ez az állam fékezi a forradalmat, mindenütt, a külés belpolitika minden területén.

Ennek az államnak engedni át a tőkések „rablása" elleni harc ügyét annyit jelent, mint *a csukát a folyóba dobni.*

A megírás ideje: 1917 május 31. (június 13.)

Megjelent 1917 június 14-én (1-én), a „Pravda" 70. számában.

MÁS SZEMÉBEN A SZÁLKÁT...

Algéria keresztülhúzta a számításokat... Miniszterképes „szociálforradalmárainknak" teljesen sikerült magukat is, hallgatóikat is elkábítani „az annexiók nélküli béke" (vagyis az idegen területek meghódítása nélküli béke) elismeréséről pufogtatott frázisokkal, csakhogy... Algéria keresztülhúzta a számításokat! A „Gyelo Naroda", amelynek irányításában a „szociálforradalmárok" pártjához tartozó két miniszter, Kerenszkij és Csernov is közreműködik, elkövette azt az... elővigyázatlanságot, hogy három (ugyancsak majdnem-szocialista) szövetséges miniszterrel Algériáról beszélgetett. Hogy mennyire szörnyű ez az elővigyázatlanság Kerenszkijék és Csernovék lapjában, azt az olvasó világosan látni fogja az alábbiakból.

A szövetséges országok, Anglia, Franciaország és Belgium, három minisztere, Henderson, Thomas és Vandervelde úr, kijelentette, hogy nem „annexiókat" kívánnak, hanem csupán a „területek felszabadítását". Kerenszkijék és Csernovék lapja ezt — teljes joggal — „a burzsoázia által megszelídített szocialisták" „bűvészmutatványának" nevezte és dühösen a következő maróan gúnyos szóáradattal támadt rájuk:

„Igaz, ők" (a három miniszter) „csupán «a lakosság akaratának megfelelően» követelik «a területek felszabadítását». Nagyszerű! De akkor követeljünk tőlük és magunktól is következetességet, és ismerjük el egyrészt Írország és Finnország, másrészt Algéria és Sziám «területeinek felszabadítását». Nagyon érdekes lenne számunkra hallani például a szocialista Albert Thomas véleményét Algéria «önrendelkezéséről»."

Igen, igen, „nagyon érdekes lenne hallani" Kerenszkij, Cereteli, Csernov és Szkobelev „véleményét" is Örményország, Galícia, Ukrajna és Turkesztán „önrendelkezéséről".

Hiszen önök, orosz narodnyik és mensevik miniszter urak, Írország és Algéria példájával saját helyzetüknek és saját magatartásuknak minden hazugságát, minden fonákságát leleplezték. Ezzel megmutatták, hogy „annexiókon" *nem szabad* csupán *ennek a háborúnak* a hódításait érteni. Szóval, önök önmagukat és az „Izvesztyija Petrogradszkovo Szovjetá"-t ütötték agyon, amely csak a napokban jelentette ki gőgös tudatlansággal, hogy annexiókon csupán az ebben a háborúban történt hódításokat kell érteni. Ki ne tudná, hogy Írországot és Algériát évtizedekkel és évszázadokkal a jelenlegi háború kitörése előtt hódították meg?

Elővigyázatlanság, nagy elővigyázatlanság a „Gyelo Naroda" részéről: leleplezte önmagát is, a mensevikeket is meg az „Izvesztyija Petrogradszkovo Szovjetá"-t is, hogy a legteljesebb zűrzavar uralkodik náluk egy olyan fontos, olyan lényeges kérdésben, mint az annexiók kérdése.

De ez még nem minden. Ha kérdést intéznek Hendersonhoz Írországot, Albert Thomas-hoz Algériát illetően, ha szembeállítják a „hatalmon levő francia *burzsoázia*" véleményét az annexiókról a francia *nép* véleményével, ha Hendersont és Albert Thomas-t a „burzsoázia által megszelídített szocialistáknak" nevezik, akkor miért felejtettek el körülnézni a saját portájukon??

Hát önök kicsodák, Kerenszkij, Cereteli, Csernov, Szkobelev? Önök talán nem „a burzsoázia által megszelídített szocialisták"? Vagy talán önök felvetették a „hatalmon levő orosz *burzsoázia*" kormányában az *orosz* Írország, az *orosz* Algéria, vagyis Turkesztán, Örményország, Ukrajna, Finnország stb. kérdését? Mikor vetették fel ezt a kérdést? Miért nem beszélnek erről az orosz „népnek"? Miért nem nevezik „bűvészmutatványnak" az *orosz* narodnyikoknak és mensevikeknek azt a módszerét, hogy a Szovjetben is, a kormányban is, a nép előtt is hangzatos frázisokat pufogtatnak az „annexiók nélküli békéről", de ugyanakkor *nem vetik fel* pontosan, világosan,

félreérthetetlenül az Írországgal és Algériával egyazon típusú *valamennyi orosz* annexió kérdését?

Az orosz miniszterképes narodnyikok és mensevikek megzavarodtak és nap nap után önmagukat leplezik le.

Rendszerint a „végső" érvre hivatkoznak: nálunk forradalom van. De ez keresztül-kasul hazug érv. Mert forradalmunk *mindeddig* csak a *burzsoáziának* adott hatalmat, éppúgy mint Franciaországban és Angliában, a „burzsoázia által megszelídített szocialisták" „ártalmatlan kisebbségével", éppúgy mint Franciaországban és Angliában. Mit hoz majd forradalmunk holnap: visszatérünk-e a monarchiához, megerősödik-e a burzsoázia, haladóbb osztályok kezébe megy-e át a hatalom — ezt nem tudjuk és senki sem tudja. Ha tehát általában a „forradalomra" hivatkoznak, az a legdurvább népámítás és önámítás.

Az annexiók kérdése — a hazugságaikba és csalafintaságaikba belezavarodott narodnyikok és mensevikek jó próbaköve. Megzavarodtak *éppen úgy* mint Plehanov, Henderson, Scheidemann és társaik, *csak szavakban* különböznek egymástól, *valójában* egyformán elvesztek a szocializmus számára.

„Pravda" 70. sz.
1917 június 14. (1.)

EZ NEM DEMOKRATIKUS, KERENSZKIJ POLGÁRTÁRS!

A Petrográdi Távirati Iroda jelenti:

K i e v. M á j u s 30. Az Összukrajnai Parasztkongresszuson felolvasták Kerenszkij hadügyminiszternek azt a táviratát, amelyben a katonai helyzetre hivatkozva időszerűtlennek tartja a Második Ukrán Katonakongresszus összehívását. A kongresszus a miniszter rendelkezését úgy tekintette, mint a gyülekezési szabadság megsértését az ukránokat illetően, s a következő tartalmú táviratot küldte az Ideiglenes Kormánynak és a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének:

„Felhívjuk a figyelmet az első esetre, amikor Kerenszkij miniszter, az ukrán katonai kongresszussal kapcsolatban, megsértette a gyülekezési szabadságról szóló törvényt. Kijelentjük, hogy nem vállaljuk a felelősséget az esetleges következményekért, amelyek abból származhatnak, hogy az új élet demokratikus alapelveit az ukránokat illetően megsértették és amikor határozottan tiltakozunk ez ellen, haladéktalan választ várunk az Ukrán Központi Rada küldöttsége által az Ideiglenes Kormányhoz benyujtott követelésekre."

Ez a hír kétségtelenül igen nagy nyugtalanságot fog kelteni a szocialista munkások soraiban.

A hadügyminiszter „időszerűtlennek" tartja az ukránok kongresszusát és hatalmi szóval betiltja a kongresszust! Még nem is olyan régen Kerenszkij polgártárs Finnországot „fogta szorosabb gyeplőre", most pedig elhatározta, hogy az ukránokat fogja „szorosabb gyeplőre fogni". S mindez a demokrácia nevében történik!

A. I. Gercen egyszer azt mondta, hogy ha az ember megnézi az orosz uralkodó osztályok „hőstetteit", szégyenkeznie kell azért, hogy orosz[106]. Ezt akkor mondotta,

amikor Oroszország a feudális járom alatt nyögött, amikor hazánkban kancsuka és deres uralkodott.

Oroszország most megdöntötte a cárt. Oroszország nevében ma a Kerenszkijek és Lvovok beszélnek. A Kerenszkijek és Lvovok Oroszországa úgy bánik az alávetett nemzetiségekkel, hogy most is önkénytelenül ajkunkra tólulnak A. I. Gercen keserű szavai.

Arról nem is beszélünk, hogy Kerenszkij polgártárs „nagyhatalmi" nacionalista politikájával csak fokozza, csak szítja éppen azokat a „szeparatista" törekvéseket, amelyek ellen Kerenszkijék és Lvovék harcolni akarnak.

Kérdezzük: összeegyeztethető-e mégcsak nem is a szocializmus, de legalább az egyszerű demokrácia méltóságával, az elnyomott nemzetiségek ilyen megvető kezelése? Kérdezzük: hol vannak Kerenszkij úr és barátai „csínytevéseinek" határai?

Kérdezzük a „szociálforradalmárok" pártját: helyesli-e, hogy dísztagja, Kerenszkij polgártárs, betiltotta az ukrán kongresszust?

* * *

Értesülésünk szerint a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének Végrehajtó Bizottsága tegnap elhatározta, hogy külön megbeszélésre hívja meg Kerenszkij polgártársat a nemzetek önrendelkezésének és általában a nemzetiségi politikának kérdésében.

És még azt mondják, hogy az „összekötő bizottság" jobblétre szenderült. Szó sincs róla, uraim! A kettőshatalom megmaradt. A jelenlegi helyzetből nincs más kivezető út, mint az, hogy az egész hatalom átmegy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek kezébe.

„Pravda" 71. sz.
1917 június 15. (2.)

A BOLSEVIZMUS ÉS A HADSEREG „BOMLÁSA"

Mindenki azt ordítozza, hogy „szilárd hatalomra" van szükség. A menekvés a diktatúra, a „vasfegyelem", amely minden engedetlent — „jobboldalt" és „baloldalt" egyaránt — arra kényszerít, hogy hallgasson és engedelmeskedjék. Tudjuk, *kit* akarnak hallgatásra kényszeríteni. A jobboldaliak nem kiabálnak, ők *dolgoznak*. Egyesek a kormányban, mások a gyárakban olymódon, hogy kizárással fenyegetőznek, parancsokat adnak ezredek feloszlatására, börtönnel fenyegetőznek. Konovalovék és Tyerescsenkóék — Kerenszkijék és Szkobelevék segítségével — *szervezetten* munkálkodnak saját érdekükben. És őket nem kell hallgatásra kényszeríteni...

Nekünk *csak a szó* áll rendelkezésünkre.

És ettől akarnak minket megfosztani...

A „Pravdá"-t nem engedik a frontra. A kievi „terjesztők" elhatározták, hogy nem terjesztik a „Pravdá"-t. A „Zemsztvók Szövetsége" a „Pravdá"-t nem árusítja bódéiban. S végül azt ígérik, hogy „rendszeres harcot" fognak folytatni „a leninizmus hirdetése ellen... („Izvesztyija Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkih Gyeputatov"). Viszont minden spontán tiltakozást, minden kilengést, bárhol is történjék, *a mi rovásunkra írnak*.

Ez is a bolsevizmus elleni harc módszere.

Kipróbált módszer.

A tömegek, amelyeket megfosztottak attól a lehetőségtől, hogy világos útmutatásokat kapjanak, s ösztönösen érzik, hogy a demokrácia hivatalos vezéreinek álláspontja hamis és nem kielégítő, kénytelenek *tapogatózva maguk keresni az utat*...

Ennek az az eredménye, hogy a bolsevizmus zászlaja alá tódul mindenki, aki elégedetlen, minden tudatos forradalmár, minden elkeseredett katona, aki hazavágyik a kunyhójába és nem látja a háború végét, néha pedig az olyan is, aki egyszerűen félti a bőrét ...

Ott, ahol a bolsevizmus nyiltan felléphet, ott nincs dezorganizáció.

Ahol nincsenek bolsevikok, vagy nem engedik őket szóhoz jutni, ott kilengések vannak, ott bomlás van, ott álbolsevikok vannak ...

És ellenségeinknek éppen erre van szükségük.

Ürügy kell nekik arra, hogy azt mondhassák: „*a bolsevikok bomlasztják a hadsereget*", hogy *azután lakatot tehessenek a bolsevikok szájára.*

Hogy egyszersmindenkorra véget vessünk mind az „ellenség" rágalmainak, mind a bolsevizmus ostoba eltorzításának, idézzük egy olyan kiáltványnak befejező részét, amelyet az egyik küldött az „Összoroszországi Kongresszus" előtt terjesztett a katonák között.

Íme:

„Elvtársak! Fel kell emelnetek szavatokat.
Nincs szükség megegyezésre a burzsoáziával!
Minden hatalmat a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének!

Ez nem azt jelenti, hogy azonnal meg kell dönteni a jelenlegi kormányt és nem kell engedelmeskedni neki. Amíg a nép többsége mellette van és azt hiszi, hogy öt szocialista képes megbirkózni a többiekkel, addig mi nem forgácsolhatjuk szét saját erőinket egyes zendülésekkel.

Soha!

Kíméljétek erőiteket! Tartsatok tömeggyűléseket! Hozzatok határozatokat! Követeljétek, hogy a hatalom teljes egészében menjen át a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje kezébe! Győzzétek meg azokat, akik ezzel nem értenek egyet! Küldjétek el határozatotokat hozzám Petrográdba, a kongresszusra, az ezred nevében, hogy ott hivatkozhassak véleményetekre!

De óvakodjatok a provokátoroktól, akik a bolsevikok nevével takarózva rendzavarásokra és zendülésekre próbálnak majd rávenni benneteket, hogy így leplezzék gyávaságukat! Tudjátok meg, hogy ha ma veletek tartanak is, az első

percben, amikor veszély fenyegeti a régi rendszert, elárulnak benneteket.

Az igazi bolsevikok nem zendülésre szólítanak benneteket, hanem öntudatos forradalmi harcra.

Elvtársak! Az Összoroszországi Kongresszus megválasztja képviselőit, akiknek az Ideiglenes Kormány, az Alkotmányozó Gyűlés összehívása előtt beszámolni tartozik.

Elvtársak! Ezen a kongresszuson követelni fogom:

Először: *minden hatalmat adjanak át a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének.*

Másodszor: haladéktalanul *ajánljanak fel* a nép nevében *annexiók és hadisarc nélküli békét valamennyi hadviselő ország, mind a szövetséges, mind az ellenséges országok népeinek és kormányainak.* Próbálja meg elutasítani bármelyik kormány — *saját népe fogja megdönteni.*

Harmadszor: az állam szükségleteinek fedezésére el kell venni a pénzt azoktól, akik a háborún meggazdagodtak, *a tőkések hadinyereségének elkobzása útján.*

Elvtársak! *A háború csak úgy fejezhető be,* ha Oroszországban, Németországban, Franciaországban a demokrácia kerül hatalomra, ha *a burzsoá kormányokat minden országban megdöntik.*

A mi forradalmunk megtette ehhez az első lépést — az a feladatunk, hogy Oroszország teljhatalmú népi kormányának valamennyi európai kormányhoz intézett békeajánlatával, a nyugateurópai forradalmi demokráciával való szövetségünk megszilárdításával újabb lökést adjunk a világforradalomnak.

S akkor jaj annak a burzsoá kormánynak, amely mégis tovább akar háborúskodni.

Az ily kormány ellen népével összefogva forradalmi háborút indítunk.

Azért választottatok meg a petrográdi kongresszusra, hogy ott mindezt nevetekben elmondjam petrográdi kormányunknak.

Krilenko zászlós, a XI. hadsereg Hadsereg-bizottságának tagja, az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt Központi Bizottságának küldötte a délnyugati front kongresszusára".

Mindenkinek, aki nem restelte elolvasni pártunk határozatait, látnia kell, hogy Krilenko elvtárs egészen helyesen fejezte ki azok *lényegét.*

A bolsevikok nem rendbontásra és zendülésre, hanem tudatos forradalmi harcra hívják fel a proletariátust és a

szegénysorsúságot, tudatos forradalmi harcra hívnak fel minden dolgozót és kizsákmányoltat.

Csak a valóban népi, tehát a nép *többségének* kezében levő hatalom képes rálépni arra a *helyes* útra, amely elvezeti az emberiséget a tőkés iga lerázásához, az imperialista háború borzalmainak és nyomorúságának megszüntetéséhez, a tartós és igazságos békéhez.

„Pravda" 72. sz.
1917 június 16. (3.)

KIN NEVETTEK? SAJÁT MAGATOKON NEVETTEK!

„Konstantin (görög) király a szövetséges diplomácia nyomására aláírta lemondását" — így ír Miljukov úrnak, a „forradalmi" Ideiglenes Kormány volt külügyminiszterének lapja a lemondásról.

Görögországot *megfojtották* a szövetséges diplomata urak, akik először életre hívták a Venizelosz-féle mozgalmat (Venizelosz — Konstantin volt minisztere, aki átállt az angol tőke szolgálatába), a hadsereg egy részét leválasztották, a görög föld egy részét erőszakkal meghódították, végül pedig „nyomást" gyakorolva, lemondásra bírták a „törvényes" uralkodót, vagyis kierőszakolták a forradalmat felülről. Hogy milyen természetű volt és milyen természetű ez a „nyomás", azt mindenki tudja: az *éhséggel* gyakoroltak nyomást, az angol-francia és az orosz imperialisták hadihajói blokád alá helyezték Görögországot, Görögországot *kenyér nélkül* hagyták. A Görögországra gyakorolt „nyomás" éppen olyan természetű volt, amilyet nemrégen Oroszországban, egy istenhátamögötti faluban alkalmaztak tudatlan parasztok, amikor — ha hihetünk az ujságoknak — éhhalálra ítéltek egy állampolgárt, akit azzal vádoltak, hogy megsértette a keresztény vallást.

Oroszország egy félvad zugában tudatlan parasztok éhhalállal öltek meg egy „gonosztevőt". Anglia, Franciaország, Oroszország stb. „civilizált" imperialistái egy egész országot, egy egész népet *éheztettek*, hogy „nyomással" rákényszerítsék politikájának megváltoztatására.

Ez az imperialista háború *valósága*. Ez korunkban a nemzetközi viszonyok reális képe. Az eszer urak pedig nevetnek ezen ... Valóban nagyon, nagyon nevetséges ...,

A „Gyelo Naroda", Kerenszkijék, Csernovék és társaik kormánylapja, gúnyos vezércikket közöl „Görögország «önrendelkezési» joga" címmel. Az eszerek gúnyolódása Görögország „önrendelkezési" jogán kitűnő volna, *ha őszinte volna.*

Az őszinteség a politikában nem azt jelenti, hogy Kerenszkijéknek, Csernovéknak és társaiknak egyénileg őszintéknek kellene lenniök — ezt mi szívesen feltételezzük, és egyáltalán nem erről van szó. Az őszinteség a politikában, vagyis az emberi viszonyoknak azon a területén, amelynek nem egyénekkel, hanem *milliókkal* van dolga — az őszinteség a politikában a teljesen ellenőrizhető *összhang a szavak és a tettek között.*

A „Gyelo Naroda" vezércikke nem őszinte, mert éppen a szociálforradalmárok pártja, éppen Kerenszkijék és Csernovék, mint *e párt vezérei*, támogatják Cereteli és Szkobelev polgártársakkal együtt azt a kormányt, amely Görögországot megfojtja... bocsánat, amely Görögország „önrendelkezését" biztosítja.

„... Mindenki előtt világos — írja a „Gyelo Naroda" —, hogy az imperialista Németországnak Belgium elleni, Ausztriának Szerbia elleni rablótámadása és a szövetséges kormányoknak jelenlegi «Görögország mélyébe hatoló támadása» között lényegileg nincs semmiféle különbség."

Igen, ez világos, és ez egyáltalán nem „etika", mint az eszerek gondolják, hanem tiszta politika. Rablótámadás — ez az, *amiben önök* résztvesznek, eszer polgártársak, mensevik polgártársak, *a kormányban való részvételükkel.* A rablótámadás tény, „a szövetséges diplomácia nyomása" — az egész szövetséges diplomáciáé, tehát az *oroszé* is — nyilvánvalóan *azután is* folytatódott, hogy Csernov, Cereteli és társaik beléptek a kormányba.

Hát az „annexiók nélküli béke" platformjai? Hát a „forradalmi demokráciának" az új kormánnyal szemben támasztott „követelései"? Hát a nyilatkozatok? Vagy talán még mindig nem világos, hogy mindezek a platformok, nyilatkozatok, ígéretek, kijelentések, eskük, fogadalmak stb. stb. — mindez nem egyéb a nép *merő kigúnyolásánál?*

Saját magatokon nevettek, eszer és mensevik urak! Saját politikátokon, a tőkések és a kapitalista kormány iránti bizalom politikáján! Saját szerepeteken, a kapitalizmus és az imperializmus miniszteri ranggal felruházott ékesszóló és frázispufogtató kiszolgálóinak szerepén!

„Pravda" 72. sz.
1917 június 16. (3.)

JEGYZETEK

[1] *„A proletariátus feladatai a jelenlegi forradalomban"* c. cikk a „Pravda" 1917 április 7-i, 26. számában jelent meg, *N. Lenin* aláírással. Ez a cikk tartalmazza Lenin híres Áprilisi Téziseit, melyeket 1917 április 4-én (7-én) a Tauriai Palota helyiségében két gyűlésen olvasott fel (a Munkás- és Katonaküldöttek Összoroszországi Tanácskozására delegált bolsevikok gyűlésén, illetve a bolsevik és mensevik delegátusok együttes gyűlésén). A cikket a moszkvai „Szocial-Demokrat," a harkovi „Proletarij", a krasznojarszki „Krasznojarszkij Rabocsij", az ufai „Vperjod", a bakui „Bakinszkij Rabocsij", a tifliszi „Kavkazszkij Rabocsij" és más bolsevik lapok közölték.

Lenin „Áprilisi Téziseinek" jelentőségéről lásd „A SzK(b)P története. Rövid tanfolyam". (VII. fej. 1. pont, ill. Tanulságok.) 6. kiad. 1951. 224—228. ill. 430—431. old. — *1*

[2] *„Jegyinsztvo"* („Egység") — napilap, Petrográdban jelent meg 1917 márciustól novemberig, majd — más címmel — 1917 december—1918 januárban. G. V. Plehanov szerkesztette. A „honvédő" mensevikek szélsőjobboldali szárnyát egyesítette és fenntartás nélkül támogatta a burzsoá ideiglenes Kormányt. Elkeseredett harcot folytatott a bolsevik párt ellen. — *7*

[3] Marx—Engels. Válogatott művek. 1949. 1. köt. 3—4, 498—514. old. és 2. köt. 35—36, 462—464. old. — *8*

[4] A *„Hogyan utaztunk?"* c. cikk azt a jelentést tartalmazza, amelyet Lenin a Svájcból vele együtt hazatért emigránsok megbízásából, egy nappal Petrográdba érkezése után, a Petrográdi Szovjet Végrehajtó Bizottsága elé terjesztett. — *9*

[5] *„Nase Szlovo"* („Szavunk") — mensevik-trockista napilap; Párizsban adták ki 1915 januártól 1916 szeptemberig. — *9*

[6] *Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Szervező Bizottsága* — a mensevikek vezető központja; 1912-ben alakult, a likvidátor mensevikek, továbbá valamennyi párt-ellenes csoport és irányzat augusztusi konferenciáján. A mensevik párt központi bizottságának megválasztásáig, 1917 augusztusáig működött. — *9*

[7] *„Recs"* („A Szó") — a kadet párt központi napilapja; 1906 februártól jelent meg Pétervárott. A Petrográdi Szovjet Forradalmi Katonai Bizottsága 1917 október 26-án (november 8-án) betiltotta a lapot; megjelent más címekkel 1918 augusztusig. — *11*

[8] *A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje Kiáltványának* Lenin a Petrográdi Szovjetnek „A világ népeihez" intézett felhívását nevezi, amelyet a Szovjet 1917 március 14-i (27-i) ülésén fogadtak el és másnap tettek közzé a központi lapokban. Az eszer-mensevik vezérek a háború befejezését követelő forradalmi tömegek nyomására voltak kénytelenek elfogadni ezt a felhívást.

A felhívás felszólította a hadviselő országok dolgozóit, hogy álljanak ki a béke érdekében. Nem leplezte le azonban a háború hódító jellegét, nem jelölte meg a békéért való harc gyakorlati rendszabályait és lényegében mentegetni próbálta azt, hogy a burzsoá Ideiglenes Kormány folytatja az imperialista háborút. — *11*

[9] *„Novoje Vremja"* („Új Kor") — a reakciós nemesi és hivatalnoki-bürokrata körök napilapja; Pétervárott jelent meg 1868-tól; 1905-ben a feketeszázasok egyik lapja lett. Lenin a megvesztegetett lapok mintaképének nevezte. A februári forradalom után a „Novoje Vremja" fenntartás nélkül támogatta a burzsoá Ideiglenes Kormány ellenforradalmi politikáját és veszett hajszát folytatott a bolsevikok ellen. A Petrográdi Szovjet Forradalmi Katonai Bizottsága 1917 október 26-án (november 8-án) betiltotta. — *12*

[10] *„Russzkaja Volja"* („Orosz Akarat") — burzsoá napilap, melyet a nagybankok pénzén alapítottak és tartottak fenn. Pogromagitációt folytatott a bolsevikok ellen. Lenin a

burzsoázia egyik legocsmányabb lapjának nevezte. Petrográdban jelent meg 1916 decembertől 1917 októberig. — *12*

[11] *„Izvesztyija Petrogradszkovo Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkih Gyeputatov"* („A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének Hírei") — napilap; 1917 február 28-án (március 13-án) jelent meg először. Miután az I. Összoroszországi Szovjetkongresszuson megalakult a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Központi Végrehajtó Bizottsága, az ujság a Központi Végrehajtó Bizottság lapja lett és 1917 augusztus 1-től (14-től) (a 132. számtól) kezdve „A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei Központi Végrehajtó Bizottságának és Petrográdi Szovjetjének Hírei" címmel jelent meg. Ebben az időszakban az ujság a mensevikek és eszerek kezében volt és elkeseredett harcot folytatott a bolsevik párt ellen. 1917 október 27-től (november 9-től), a Szovjetek II. Összoroszországi Kongresszusa után, az „Izvesztyija" a Szovjethatalom hivatalos lapjává lett. 1918 márciusban, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa átköltözése alkalmával, az ujság kiadási helyét Petrográdból Moszkvába tették át. — *12*

[12] *„Pravda"* („Igazság") — legális bolsevik napilap; Pétervárott jelent meg; Lenin útmutatásai szerint és Sztálin kezdeményezésére alapították 1912 áprilisban.

„Az 1912-es «Pravda» a bolsevizmus 1917-es győzelmének alapkőletétele" — írta Sztálin.

Az első szám megjelenését (1912 április 22 (május 5)) követő két év alatt a cári kormány nyolcszor tiltotta be a „Pravdá"-t, de a lap más címekkel továbbra is megjelent. Az imperialista háború előestéjén, 1914 június 8-án (21-én), az ujságot betiltották.

A „Pravda" kiadását a februári forradalom után (1917 március 5-én (18-án)) újra megkezdték. Az ujság ettől fogva mint a bolsevik párt Központi Lapja jelent meg.

Március 15-én (28-án), az OSzD(b)MP Központi Bizottsága irodájának kibővített ülésén, a „Pravda" szerkesztőbizottságába beküldték Sztálint. Oroszországba való visszatérése után, 1917 áprilisában, Lenin vette át a „Pravda" vezetését. 1917 július 5-én (18-án) hadapródiskolások és kozákok szétrombolták a „Pravda" szerkesztőségét. A júliusi napok után, amikor Leninnek illegalitásba kellett vonulnia, Sztálin lett a párt Központi Lapjának felelős szerkesztője.

1917 július—októberben az Ideiglenes Kormány által

üldözött „Pravda" többízben is megváltoztatta címét és „Lisztok «Pravdi»", „Proletarij", „Rabocsij", „Rabocsij Puty" címmel jelent meg. Október 27-től (november 9-től) az ujság újra régi címével — „Pravda" — jelent meg. — *12*

[13] *A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Összoroszországi Tanácskozását*, melyet a Petrográdi Szovjet Végrehajtó Bizottsága hívott egybe, 1917 március 29-től április 3-ig (április 11-től 16-ig) tartották meg Petrográdban.

A tanácskozáson a petrográdi és a vidéki szovjeteknek, valamint a front és a hátország katonai alakulatainak képviselői vettek részt. A tanácskozáson a háború, az Ideiglenes Kormányhoz való viszony és az Alkotmányozó Gyűlés kérdését, továbbá az agrárkérdést, a közellátás problémáját stb. tárgyalták meg.

A tanácskozás, amelyen döntő befolyásuk volt a mensevikeknek és az eszereknek, a „forradalmi honvédelem" mellett foglalt állást és határozatot hozott a burzsoá Ideiglenes Kormány támogatásáról. — *16*

[14] *„Rabocsaja Gazeta"* („Munkás Ujság") — a mensevikek központi lapja; naponta jelent meg Petrográdban, 1917 márciustól novemberig. — *19*

[15] Lenin *„Levelek a taktikáról. Első levél"* c. brosúráját Petrográdban, 1917-ben, három kiadásban jelentette meg a bolsevik „Priboj" kiadóvállalat. A brosúra mindhárom kiadásában, függelék formájában, közölték az Áprilisi Téziseket. — *24*

[16] Engels levele F. A. Sorgéhoz. 1886 november 29. Engels levele F. Kelley-Wischnewetzkynéhez. 1886 december 28. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 462. és 466. old. — *25*

[17] Lenin Goethe „Faust"-jából idéz. Lásd J. W. Goethe. Faust. 1. rész. 4. kép. — *28*

[18] *Őfelsége ellenzéke* — angol parlamenti kifejezés. A parlament burzsoá tagjainak ellenzéki kisebbségét nevezik így, amely, noha hű marad a tőkés rendhez és a királyi hatalomhoz, párt- vagy csoportérdekből nem támogatja a kormányt és ellenzi politikáját. A burzsoá és kispolgári pártok széles körben felhasználják az effajta parlamenti ellenzéki taktikát a tömegek becsapására.

Lenin ezzel a kifejezéssel a mensevikek és eszerek politikáját jellemzi, akik szavakban, színleg elhatárolták magukat az imperialista burzsoáziától, valójában azonban annak támaszai voltak, megegyeztek vele a burzsoá-demokratikus forradalomnak szocialista forradalomba való átnövése idején, éppúgy, mint ahogy a kadetok alkuba bocsátkoztak a cárizmussal a burzsoá-demokratikus forradalom időszakában. — *30*

[19] *„Le a cárral, éljen a munkáskormány!"* — bolsevikellenes jelszó, melyet Parvusz és Trockij adott ki 1905-ben. Ezt a jelszót, a parasztság nélküli forradalom jelszavát, amely az ellenforradalmi trockizmus egyik alaptételévé vált, Lenin és Sztálin élesen bírálta (lásd Sztálin Művei. 6. köt. 1951. 369. és 403. old.). — *31*

[20] Marx. A polgárháború Franciaországban (Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 498—514. old.), és Engels. Az 1891-es szociáldemokrata programtervezet bírálatához. (Lásd Karl Marx. Kritik des Gothaer Programms. Berlin 1946. 74—78. old.) — *31*

[21] G. V. Plehanov „Anarchizmus és szocializmus" c. művéről van szó, amely először német nyelven, 1894-ben jelent meg. (Lásd G. V. Plehanov. „Anarchismus und Sozialismus". Berlin 1894.) — *32*

[22] Lenin műveinek 1907 végén Pétervárott kiadott gyűjteményére gondol: V. I. Iljin. „12 év. Cikkgyűjtemény. Első kötet. Két irányzat az orosz marxizmusban és az orosz szociáldemokráciában". — *34*

[23] Marx—Engels. Válogatott művek. 1949. 2. köt. 35. old. — *52*

[24] Marx—Engels. Válogatott művek. 1949. 1. köt. 505. old. — *53*

[25] *Fábiánusok* — a reformista, szélsőséges opportunista „Fábiánus Társaság" tagjai; ezt a társaságot az angol burzsoá értelmiség egy csoportja alapította 1884-ben. A társaságot Fabius Cunctator (a „Halogató") római hadvezérről nevezték el. Ez a hadvezér kivárási taktikájáról volt nevezetes, arról, hogy kitért a döntő harcok elől. A Fábiánus Társaság — Lenin kifejezése szerint — „az opportunizmus és a liberális munkáspolitika legtökéletesebb kifejezője". A fábiánusok

elvonták a proletariátust az osztályharctól, azt hirdették, hogy a kapitalizmusról apró reformokkal békésen át lehet térni a szocializmusra. Az imperialista világháború idején (1914—1918) a fábiánusok szociálsoviniszta álláspontot képviseltek. A fábiánusok jellemzését lásd Lenin következő műveiben: „Előszó a «J. Ph. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx és mások levelei F. A. Sorgéhoz és másokhoz» c. könyv orosz kiadásához" (Lenin Művei. 4. kiad. 12. köt. 330—331. old., oroszul; magyarul lásd Lenin. Marx, Engels, marxizmus. 2. kiad. 1949. 180. old.) „A szociáldemokrácia agrárprogramja az orosz forradalomban" (Lenin Művei. 4. kiad. 15. köt. 154. old., oroszul); „Az angol pacifizmus és az angol idegenkedés az elmélettől" (Lenin Művei. 21. köt. 1951. 258—264. old.) stb. — *60*

[26] „*Labouristáknak*" Lenin az angol Munkáspárt (Labour Party) tagjait nevezi.

A Munkáspárt 1900-ban alakult a parlamenti munkásképviselet megteremtése céljából, mint a munkásszervezetek — szakszervezetek, szocialista pártok és csoportok — egyesülése. Ezt az egyesülést „Munkásképviseleti Bizottságnak" nevezték, amely 1906-ban a Munkás (Labour) Párt nevet vette fel. A Labour Party, ideológiáját és taktikáját tekintve, a legopportunistább „szőröstül-bőröstül burzsoá" párt *(Lenin)*, nyiltan a burzsoáziával való osztályegyüttműködés politikáját folytatja. Az imperialista világháború (1914—1918) időszakában a Labour Party vezérei szociálsoviniszta álláspontot képviseltek; Lenin kifejezése szerint „az imperialista banditizmus *bűnrészesei*" voltak.

A Labour Party 1924-ben, 1929-ben és 1945-ben hatalomra jutott, kormányt alakított, amely változatlanul az angol imperializmus politikáját folytatta. Az 1945-ben alakult Labour-kormány bel- és külpolitikájában az angol imperialisták reakciós programját valósította meg. A labouristák jobboldali vezérei, mint az amerikai imperializmus ügynökei, szovjetellenes álláspontot képviselnek, a demokrácia és a szocializmus erői ellen harcolnak. — *60*

[27] „*Munkaközösség*" — „Szociáldemokrata Munkaközösség" — a német centristák szervezete; 1916 márciusában alakult azokból a Reichstag-képviselőkből, akik kiváltak a hivatalos szociáldemokrata Reichstag-frakcióból. Ez a csoport képezte a legfőbb magvát az 1917-ben megalakult centrista Németországi Független Szociáldemokrata Pártnak, amely mentegette a nyilt szociálsovi-

nisztákat és a velük való egység fenntartása mellett szállt síkra. — *62*

[28] *Kisebbségiek* vagy *longuetisták* — a Francia Szocialista Párt 1915-ben létrejött kisebbsége. A longuetisták (a szociálreformista Longuet hívei) centrista nézeteket vallottak és a szociálsovinisztákkal való megegyezés politikáját folytatták.

Az első világháború idején a longuetisták szociálpacifista álláspontot foglaltak el. Az oroszországi Októberi Szocialista Forradalom győzelme után a longuetisták szavakban a proletárdiktatúra híveinek nyilvánították magukat, valójában azonban a proletárdiktatúra ellenségei maradtak. Folytatták a szociálsovinisták iránti békülékenység politikáját, támogatták a rabló versailles-i békét. Miután a Francia Szocialista Párt 1920 decemberi toursi kongresszusán, ahol a balszárny győzött, kisebbségben maradtak, a longuetisták a nyilt reformistákkal együtt kiléptek a pártból és az úgynevezett kétésfeles Internacionáléhoz csatlakoztak. Ennek felbomlása után visszatértek a II. Internacionáléba. — *62*

[29] Az *„Angol Független Munkáspárt"* (Independent Labour Party) 1893-ban alakult. A párt élén James Keir Hardie, R. MacDonald és mások álltak. A Független Munkáspárt, mely fennen hangoztatta a polgári pártoktól való politikai függetlenségét, valójában „független volt a szocializmustól, de függött a liberalizmustól" *(Lenin)*. Az imperialista világháború időszakában (1914—1918) a Független Munkáspárt először (1914 augusztus 13-án) háborúellenes kiáltványt adott ki. Később, 1915 februárjában, az antant-országok szocialistáinak londoni konferenciáján, a függetlenek csatlakoztak a konferencia szociálsoviniszta határozatához. Ettől kezdve a Független Munkáspárt vezetői, pacifista frázisok leple alatt, szociálsoviniszta álláspontra helyezkedtek. A Komintern megalakulása után, 1919-ben, a Független Munkáspárt vezetői a balratolódó párttömegek nyomására elhatározták, hogy kilépnek a II. Internacionáléból. 1921-ben a függetlenek beléptek az úgynevezett kétésfeles Internacionáléba, ennek felbomlása után pedig visszatértek a II. Internacionáléba. — *62*

[30] A *Brit Szocialista Pártot* (BSP — British Socialist Party) 1911-ben Manchesterben alapították. Magva az 1884-ben (Hyndman-nel, Harry Quelch-csel, Tom Mann-nel stb. az

élén) létrejött Szociáldemokrata Föderáció volt, mely nevét később Szociáldemokrata Pártra változtatta. A Brit Szocialista Párt marxista szellemben fejtett ki propagandát és agitációt, és „nem opportunista, a liberálisoktól *valóban* független" párt volt *(Lenin)*. Alacsony taglétszáma és a tömegektől való elszigeteltsége következtében a pártot bizonyos szektás vonások jellemezték.

Az imperialista világháború időszakában (1914—1918) a pártban két áramlat keletkezett: egy nyílt szociálsoviniszta áramlat, élén Hyndman-nel és másokkal, és egy internacionalista áramlat, A. Inkpin, F. Rothstein és mások vezetésével. 1916 áprilisában a pártban szakadás állt be. Hyndman és hívei — akik kisebbségben voltak — kiváltak a pártból. Ettől kezdve a Brit Szocialista Párt élén internacionalisták álltak, akik harcoltak az imperialista háború ellen. A Brit Szocialista Párt volt az, amely 1920-ban a Nagybritanniai Kommunista Párt megalakítását kezdeményezte; a BSP legtöbb szervezete belépett a Kommunista Pártba. — *62*

[31] A *Zimmerwaldi Baloldal csoportot* Lenin szervezte meg az internacionalisták első szocialista konferenciáján, amelyet 1915 szeptember elején tartottak Zimmerwaldban (Svájcban). Ezt a konferenciát Lenin az „első lépésnek" nevezte a háború elleni internacionalista mozgalom fejlődésében. A Zimmerwaldi Baloldal csoporton belül csakis a bolsevikok foglaltak el — élükön Leninnel — helyes, mindvégig következetes álláspontot. Voltak a csoportban következetlen internacionalisták is. Hibáik bírálatát lásd Lenin „Junius brosúrájáról", „Az önrendelkezés körül folyó vita eredményei" és „A «lefegyverzés» jelszaváról" c. cikkeiben (Lenin Művei. 22. köt. 1951. 317—333. old., 334—377. old., illetve 23. köt. 1951. 95—106. old.), valamint Sztálin „A bolsevizmus történetének néhány kérdéséről" c. levelében (Sztálin. A leninizmus kérdései. 5. kiad. 1951. 452—465. old.). — *62*

[32] Az *„Internacionále csoportot"* német baloldali szociáldemokraták: K. Liebknecht, Rosa Luxemburg, Clara Zetkin, F. Mehring és mások alapították az első világháború elején. Ezt a csoportot nevezték később „Spartacus" szövetségnek. A spartakisták forradalmi propagandát folytattak a tömegek között az imperialista háború ellen, lerántották a leplet a német imperializmus hódító politikájáról és a szociáldemokrata vezérek árulásáról. De a spartakisták, a német baloldaliak, az elmélet és a politika igen fontos kérdéseiben

nem szabadultak meg a félmensevik hibáktól: az imperializmusról félmensevik elméletet fejtettek ki, elvetették a nemzetek önrendelkezésének marxista értelemben vett elvét (az egészen a különválásig és önálló állam alakításáig terjedő önrendelkezést), tagadták a nemzeti-felszabadító háborúk lehetőségét az imperializmus korszakában, lebecsülték a forradalmi párt szerepét, meghajoltak a mozgalom ösztönössége előtt. A német baloldaliak hibáinak bírálatát lásd Lenin „Junius brosúrájáról", „A marxizmus karikatúrájáról és az «imperialista ökonomizmusról»" c. cikkeiben (Lenin Művei. 22. köt. 1951. 317—333. old., illetve 23. köt. 1951. 18—74. old.) és más műveiben, valamint Sztálin „A bolsevizmus történetének néhány kérdéséről" c. levelében (Sztálin. A leninizmus kérdései. 5. kiad. 1951. 452—465. old.). 1917-ben a spartakisták, szervezeti önállóságukat megtartva, beléptek a centrista „független" pártba. Az 1918. évi németországi novemberi forradalom után a spartakisták szakítottak a „függetlenekkel", s ugyanazon év decemberében megalapították a Németországi Kommunista Pártot. — *63*

[33] Az „*Amerikai Szocialista Munkáspártot*" 1876-ban alapították az I. Internacionále amerikai szekcióinak — a szocialista munkáspártnak és több szocialista csoportnak — egyesítése útján. A párt tagjainak többsége emigránsokból állott. Az Amerikai Szocialista Munkáspárt szektás jellegű volt, sohasem voltak erős kapcsolatai a proletártömegekkel. Az első világháború éveiben az Amerikai Szocialista Munkáspárt az internacionalizmus felé hajlott. — *64*

[34] Lenin az 1901-ben alapított reformista, opportunista Amerikai Szocialista Párt forradalmi kisebbségére gondol. Ez a forradalmi kisebbség internacionalista álláspontot foglalt el és fellépett az 1914—1918-as imperialista háború ellen. Az oroszországi Októberi Szocialista Forradalom hatására balszárnnyá alakult. 1921-ben ez a balszárny lett a Kommunista Párt megalakításának kezdeményezője és a párt magva az Egyesült Államokban.

Az Amerikai Szocialista Párt jobboldali többsége az első világháború idején igazolni próbálta az imperialista háborút és támogatta az amerikai imperializmus politikáját. Az Amerikai Szocialista Párt jelenleg kislétszámú szektás szervezet, tagjai szociálreformisták, trockisták és más munkásárulók; a párt az Egyesült Államok reakciós imperialista köreinek ügynöksége. — *64*

[35] *„Tribunisták" pártjának* Lenin az 1909-ben alakult Hollandiai Szociáldemokrata Pártot nevezi. A tribunisták kezdetben a holland szociáldemokrata munkáspárt balszárnyát alkották, 1907-ben létrehozták a „De Tribune" c. ujságot és a körül csoportosultak. 1909-ben a tribunistákat kizárták a szociáldemokrata munkáspártból; ekkor önálló pártot szerveztek. A tribunisták a holland munkásmozgalom balszárnyát alkották, de pártjuk nem volt következetesen forradalmi párt. 1918-ban a tribunisták részt vettek a Hollandiai Kommunista Párt megalakításában.

1909-től a „De Tribune" a Hollandiai Szociáldemokrata Párt lapja, 1918-tól a kommunista párt lapja volt; a harmincas évek elejétől 1940-ig „Folksdagblad" („Népujság") címmel jelent meg. — *64*

[36] Svédországi *fiatalok* vagy *baloldaliak pártjának* Lenin a svéd szociáldemokrácia baloldali áramlatát nevezi. Az imperialista világháború éveiben a „fiatalok" internacionalista állásponton voltak, csatlakoztak a Zimmerwaldi Baloldalhoz. 1917 májusában megalakították a Svédországi Baloldali Szociáldemokrata Pártot. Ennek a pártnak a kongresszusa 1919-ben határozatot hozott a Kommunista Internacionáléhoz való csatlakozásról. A párt forradalmi szárnya 1921-ben megalakította a Svédországi Kommunista Pártot, amely belépett a Kommunista Internacionáléba. — *64*

[37] *„Tyesznyakok"* — Bulgária forradalmi szociáldemokrata munkáspártja, mely a szociáldemokrata párt kettészakadása után, 1903-ban alakult meg. Megalapítója és a „tyesznyakok" vezére D. Blagojev volt; később Blagojev tanítványai: G. Dimitrov, V. Kolarov és mások álltak a „tyesznyakok" élén. 1914—1918-ban a „tyesznyakok" felléptek az imperialista háború ellen. 1919-ben a „tyesznyakok" beléptek a Kommunista Internacionáléba és megalakították a Bolgár Kommunista Pártot, ebből lett később a Bolgár (kommunista) Munkáspárt. — *64*

[38] *„Avanti!"* („Előre!") — napilap, az Olasz Szocialista Párt központi lapja; 1896 decemberében alapították. Az imperialista világháború idején (1914—1918) következetlen internacionalista álláspontot foglalt el, nem szakította meg kapcsolatait a reformistákkal. Most is mint az Olasz Szocialista Párt központi lapja jelenik meg. — *64*

[39] Az említett határozatot Lenin írta és a svájci baloldali

szociáldemokraták nevében terjesztették be a zürichi szociáldemokrata szervezet kantonális kongresszusán (lásd Lenin Művei. 23. köt. 1951. 307. old.). — *65*

[40] „*Die Glocke*" („A Harang") — kéthetenként megjelenő folyóirat; Münchenben, majd Berlinben adta ki Parvusz (Helphand), a német szociáldemokrata párt tagja, szociálsoviniszta, a német imperializmus ügynöke; a folyóirat 1915—1925-ben jelent meg. — *66*

[41] „*A romlásba és halálba taszított népekhez*" intézett felhívásról van szó, melyet a „zimmerwaldisták" 1916 április 24—30-án Kientalban (Svájc) tartott Második Nemzetközi Konferenciáján fogadtak el. A Kientali Konferencia jelentőségének és az ott kibocsátott Kiáltványnak értékelését lásd „A SzK(b)P története. Rövid tanfolyam". (VI. fej. 2. pont). — *66*

[42] „*Ifjúsági Internacionále*" („Jugend-Internationale") — a Szocialista Ifjúsági Szervezetek Nemzetközi Szövetségének lapja; a szövetség csatlakozott a Zimmerwaldi Baloldalhoz. A lapot Zürichben adták ki 1915 szeptembertől 1918 májusig. — *67*

[43] Lenin arra az esetre gondol, mikor a mensevikek a Petrográdi Szovjet Végrehajtó Bizottságának 1917 április 7-i (20-i) ülésén megszavazták az Ideiglenes Kormány által a háborús kiadások fedezésére kibocsátott „Szabadságkölcsön" támogatását. — *69*

[44] Marx—Engels. Válogatott művek. 1949. 2. köt. 11—30. old., valamint F. Engels. Internationales aus dem „Volksstaat" (1871—1875). Berlin 1894. 6. old. (Előszó, 1894 január 3). — *70*

[45] Lásd Marx és Engels „Német ideológia" c. munkáját; ott idézi Marx Heinének ezt a mondását. (Marx—Engels Gesamtausgabe. 1. rész. 5. köt. 495. old.) — *72*

[46] „*Szoldatszkaja Pravda*" („Katona Igazság") — bolsevik napilap; 1917 április 15-től (28-tól) jelent meg, mint az OSzD(b)MP Petrográdi Bizottsága mellett működő Katonai Szervezet lapja. 1917 május 19-én (június 1-én) az OSzD(b)MP Központi Bizottsága mellett működő Katonai Szervezet

lapja lett. A júliusi napokban az Ideiglenes Kormány betiltotta a lapot; 1917 júliustól októberig „Rabocsij i Szoldat", illetőleg „Szoldat" címmel jelent meg. Az Októberi Forradalom után a lap újra a régi nevén jelent meg, 1918 márciusig. — *75*

[47] Lenin *„Oroszország politikai pártjai és a proletariátus feladatai"* c. brosúráját a „Zsizny i Znanyije" könyvkiadó adta ki Petrográdban, 1917 júliusában, a következő alcímmel: „Magyarázat ahhoz a platformtervezethez, melyet *N. Lenin* állított össze a bolsevikok tanácskozásain való megvitatás céljából. Magának a tervezetnek a kinyomtatását csak a petrográdi nyomdahiány akadályozta meg."

Lenin „Oroszország politikai pártjai és a proletariátus feladatai" c. brosúráját angol nyelven közölte a „The Class Struggle" („Az Osztályharc") c. newyorki folyóirat 1917 november—decemberi számában, I. köt. 4. sz. 49—59. old., valamint a „New York Evening Post" („Newyorki Esti Posta") c. ujság 1918 január 15-i száma.

1918-ban, Moszkvában, Lenin előszavával megjelent a brosúra második kiadása. — *79*

[48] Az *„összekötő bizottságot"* a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének mensevik-eszer Végrehajtó Bizottsága küldte ki 1917 március 8-án (21-én), hogy kapcsolatot teremtsen az Ideiglenes Kormánnyal, „befolyásolja" az Ideiglenes Kormányt és „ellenőrizze" működését. A valóságban az „összekötő bizottság" elősegítette az Ideiglenes Kormány burzsoá politikájának megvalósítását és igyekezett visszatartani a munkásokat attól, hogy aktív forradalmi harcot folytassanak a hatalomnak a Szovjetek kezébe való átmenetéért. Az „összekötő bizottság" tagjai Csheidze, Sztyeklov, Szuhanov, Filippovszkij és Szkobelev voltak (később Csernov és Cereteli is belépett). Az „összekötő bizottság" 1917 májusáig állt fenn, amikor a mensevikek és eszerek képviselői közvetlenül beléptek a burzsoá Ideiglenes Kormányba. — *84*

[49] Lenin A. I. Singarjov földművelésügyi miniszternek a Ranyenburg-kerületi végrehajtó bizottsághoz (Rjazan kormányzóság) intézett táviratára céloz. Ez a távirat hatályon kívül helyezte a végrehajtó bizottság rendeletét, mellyel a bérmunkával művelt földesúri szántóföldeket haszonbérbe adták a parasztoknak, s amely elrendelte a mezőgazdasági

felszerelés, a lovak és a vetőmag rekvirálását, értékük megtérítése mellett.

Lenin és Sztálin leleplezték cikkeikben a burzsoá Ideiglenes Kormány e rendszabályának népellenes jellegét (Lenin. „«Önkéntes megegyezés» a földbirtokosok és a parasztok között?" Lásd ebben a kötetben 123—124. old.; Sztálin. „A földet — a parasztoknak". Sztálin Művei. 3. köt. 1950. 36—39. old.). — *90*

[50] „*The Times*" („Az Idők") — az angol konzervatív burzsoá körök befolyásos napilapja; Londonban adják ki, 1785 óta. — *99*

[51] Arról a nyilatkozatról van szó, amelyet az Ideiglenes Kormány adott ki a háborúval kapcsolatban; 1917 március 28-án és 29-én (április 10-én és 11-én) hozták nyilvánosságra a központi lapokban. — *100*

[52] *Minszki katonakongresszusnak* Lenin a Nyugati Front és a mögöttes területek katona- és munkásküldötteinek kongresszusát nevezi, amely Minszkben ülésezett 1917 április 7-e és 16-a (20-a és 29-e) között. A kongresszuson körülbelül 1 200 küldött volt jelen.

A bolsevikok, hogy megnyerjék a katonatömegeket a forradalomnak, résztvettek a kongresszus munkájában. A kongresszus határozatainak jellegét eleve meghatározta az, hogy a küldöttek közt túlsúlyban voltak a mensevikek, az eszerek és a velük szimpatizálók. A napirend legfontosabb kérdéseiben (a háború és az Ideiglenes Kormányhoz való viszony kérdésében) a kongresszus elfogadta azokat a megalkuvó határozatokat, amelyeket 1917 március végén — április elején a Szovjetek Összoroszországi Tanácskozása hozott Petrográdban, vagyis csatlakozott a „forradalmi honvédelem" álláspontjához és állást foglalt a burzsoá Ideiglenes Kormány támogatása mellett. — *102*

[53] Leninnek arról a beszédéről van szó, melyet 1917 április 4-én (17-én) mondott a Szovjetek Összoroszországi Tanácskozásán résztvevő bolsevik és mensevik küldöttek együttes gyűlésén (lásd ebben a kötetben 3—8. és 24—25. old.). — *106*

[54] „*Gyelo Naroda*" („A Nép Ügye") — az eszer párt napilapja; 1917 márciustól 1918 júniusig jelent meg Petrográdban, címét többször változtatta. A lapot újra megindították

1918 októberben Szamárában (három számát adták ki), majd 1919 márciusban Moszkvában (tíz száma jelent meg). Ekkor az ujságot ellenforradalmi tevékenysége miatt betiltották. — *109*

[55] A „*Pogromlovagok ellen*" c. kiáltványt, „A katonákhoz és matrózokhoz" c. kiáltvány átdolgozását (lásd ebben a kötetben 113—115. old.) 1917 április 14-én (27-én) fogadta el az OSzD(b)MP Petrográd Városi Konferenciája, „A «Pravda» elleni hajszáról" szóló hatodik napirendi pont soronkívüli tárgyalása alkalmából. — *116*

[56] A. I. Singarjov miniszter távirata a „Gyeny" 1917 április 14-i (27-i), 33. számában jelent meg; ugyanezen a napon megemlékezett róla a „Pravda" 32. számának vezércikke.

„*Gyeny*" („A Nap") — liberális-burzsoá irányzatú napilap; Pétervárott adták ki 1912-től a bankok pénzén és a likvidátor mensevikek részvételével. 1917 februárja után a lap teljesen az ő kezükbe került. A lapot a Petrográdi Szovjet Forradalmi Katonai Bizottsága 1917 október 26-án (november 8-án) betiltotta. Ez után más címekkel jelent meg 1918 májusig. — *123*

[57] „*Malenykaja Gazeta*" („Kis Ujság") — burzsoá napilap; 1914 szeptembertől 1917 júliusig jelent meg. — *125*

[58] *Az OSzD(b)MP Petrográd Városi Konferenciáját* 1917 április 14—22-én (április 27—május 5-én) tartották meg. A konferencián 57 küldött vett részt. A konferencia napirendjén a következő kérdések szerepeltek: a politikai helyzet; a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjéhez való viszony és a Szovjet újjászervezésének kérdése; a pártszervezetek kiépítése; a más irányzathoz tartozó szociáldemokratákhoz való viszony; a városi választások; a „Pravda" elleni hajsza. A politikai helyzetről szóló beszámolót Lenin tartotta.

A konferencia jóváhagyta és munkájának alapjává tette meg Lenin Áprilisi Téziseit. A konferencia munkájában Sztálin is résztvett. — *129*

[59] „*Szocial-Demokrat*" („A Szociáldemokrata") — az OSzDMP illegális Központi Lapja; 1908 februártól 1917 januárig jelent meg; 58 számát adták ki. A lap első száma Oroszországban jelent meg, a többit külföldön, előbb Párizsban, azután Genfben adták ki. A Központi Lap szerkesztősége —

az OSzDMP Központi Bizottságának határozata értelmében — a bolsevikok, a mensevikek és a lengyel szociáldemokraták képviselőiből állott. A „Szocial-Demokrat"-ban Leninnek több mint 80 kisebb-nagyobb cikke jelent meg. A lap szerkesztőségében Lenin a következetes bolsevik vonalért harcolt. A szerkesztőség egy része (Kamenyev és Zinovjev) békítgető álláspontra helyezkedett a likvidátorokkal szemben, meg akarták hiúsítani a leninі vonal keresztülvitelét. Martov és Dan, a szerkesztőség mensevik tagjai, szabotálták a Központi Lap szerkesztőségi munkáját, ugyanakkor pedig „Golosz Szocial-Demokrata" c. frakciós lapjukban nyiltan védelmezték a likvidátorságot. Leninnek a likvidátorok ellen folytatott engesztelhetetlen harca arra vezetett, hogy Martov és Dan 1911 júniusában kivált a „Szocial-Demokrat" szerkesztőségéből. 1911 decembertől kezdve Lenin szerkesztette a „Szocial-Demokrat"-ot. A lap Sztálin számos cikkét közölte. — *132*

[60] „*Parasztküldöttek kongresszusának*" Lenin azt a tanácskozást nevezi, melyen a parasztszervezeteknek és a Parasztküldöttek Szovjetjeinek képviselői vettek részt Petrográdban, 1917 április 12—17-én (25—30-án). A tanácskozás előkészítette a Parasztküldöttek Összoroszországi Kongresszusát, amely 1917 május 4-e és 28-a (május 17-e és június 10-e) között ülésezett. — *158*

[61] Lenin az Összoroszországi Szövetkezeti Kongresszusra gondol, amely Moszkvában ülésezett 1917 március 25—28-án (április 7—10-én). A kongresszuson körülbelül 800 küldött volt jelen. A kongresszus a következő kérdéseket vizsgálta meg: a Szövetkezetek Összoroszországi Szövetségének megszervezése, a szövetkezeti szervezetek részvétele a közellátásban, a szövetkezetek részvétele az Alkotmányozó Gyűlés előkészítésében stb. A kongresszuson a mensevikeknek és az eszereknek volt döntő befolyásuk. A kongresszus állást foglalt amellett, hogy a szövetkezetek vegyenek részt az Alkotmányozó Gyűlés összehívásának előkészítésében, hogy támogassák az Ideiglenes Kormányt és az imperialista világháború továbbfolytatását.

Lenin figyelmét a kongresszusnak az a vélekedése vonta magára, hogy a Parasztküldöttek Szovjetjeinek szervezete a legjobb formája a parasztság tömegszervezeteinek. Ezt a kongresszus abban a határozatában mondotta ki, melyet „A szövetkezetek részvétele az ország helyreállításában" c. beszámolóval kapcsolatban hozott. — *158*

[62] „*Finanszovaja Gazeta*" („Pénzügyi Ujság") — petrográdi estilap, megjelent 1915—1917-ben. — *168*

[63] Lenin M. E. Szaltikov-Scsedrinnek a „Külföldön" c. karcolatokban a franciákról mondott szavaira gondol. Lásd M. E. Szaltikov-Scsedrin. Külföldön. Művelt Nép Könyvkiadó. 1951. 254. old. — *171*

[64] Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 503. old. — *173*

[65] Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt.1949. 23—24. old. — *188*

[66] „*Novaja Zsizny*" („Új Élet") — mensevik irányzatú napilap, az úgynevezett „internacionalista" szociáldemokrata csoport lapja. Ebben a csoportban Martov mensevik hívei és egyes félmensevik irányzatú értelmiségiek egyesültek. A „Novaja Zsizny" csoport állandóan ingadozott az opportunisták és a bolsevikok között.

A „Novaja Zsizny" Petrográdban jelent meg 1917 áprilisától; az Októberi Forradalom után ellenséges álláspontra helyezkedett a Szovjethatalommal szemben. 1918 júliusában betiltották. — *190*

[67] „*Gazeta-Kopejka*" („Kopejkás Ujság") — burzsoá bulvárnapilap, Pétervárott adták ki 1908-tól; 1918-ban betiltották. — *203*

[68] „*Birzsevije Vedomosztyi*" („Tőzsdei Tudósítások") — burzsoá napilap, Pétervárott jelent meg 1880-tól. A „Birzsovka" név az elvtelen és megvesztegethető burzsoá sajtó megjelölésévé lett. Az ujságot a Petrográdi Szovjet Katonai Forradalmi Bizottsága 1917 október végén betiltotta. — *214*

[69] Lenin interjúja, melyet E. Torniainennek adott, a „Työmies" („A Munkás") c. finn szociáldemokrata ujság 1917 május 8-i, 122. számában jelent meg, a levelezési rovatban, „Interjú Oroszország forradalmáraival" címmel és a következő bevezetéssel:

„A «Pravda» szerkesztőségében találkoztam Lenin elvtárssal, akiről az utóbbi napokban sokat beszélnek Oroszországban. Lenin idő hiányában csak rövid beszélgetésre volt hajlandó. Kérdéseimre a következőket válaszolta . . ."

A „Työmies" Helsingforsban jelent meg 1895 márciustól 1918-ig. — *218*

[70] Lenin a petrográdi pártbizottsági tagok egy kis csoportjának (Bogdatyev és mások) kalandortaktikájára gondol. Ez a csoport az 1917 áprilisi tüntetések idején kiadta az Ideiglenes Kormány azonnali megdöntésének jelszavát, ellentétben a párt irányvonalával, amely ebben a szakaszban a forradalom békés továbbfejlesztésének jelszavát tűzte ki. Az OSzD(b)MP Központi Bizottsága elítélte ennek a csoportnak a magatartását. — *220*

[71] *Az OSzD(b)MP Hetedik (Áprilisi) Összoroszországi Konferenciáját* 1917 április 24—29-én (május 7—12-én) tartották Petrográdban. A konferencián 133 szavazati és 18 tanácskozási joggal bíró küldött vett részt, 80 000 párttag képviseletében. Ez volt a bolsevikok első legális konferenciája, amelynek olyan jelentősége volt, mint egy pártkongresszusnak.

Lenin a konferencia napirendjének valamennyi fő kérdéséhez hozzászólt: vagy előadói beszédet tartott, vagy beszédet mondott. A konferencia elfogadta Lenin határozati javaslatait a háborúról, az Ideiglenes Kormányhoz való viszonyról, a politikai helyzetről, a pártprogram felülvizsgálásáról, az agrárkérdésről, az internacionalistáknak a kispolgári „honvédő" blokk elleni egyesüléséről, a Szovjetekről, a nemzeti kérdésről és Borgbjerg javaslatával kapcsolatban.

Sztálin a konferencián beszédet mondott a politikai helyzettel kapcsolatban Lenin által beterjesztett határozati javaslat védelmében, és előadói beszédet tartott a nemzeti kérdésről. Lenin és Sztálin a konferencián leleplezték a szocialista forradalom ellen fellépő Kamenyev és Rikov kapituláns, mensevik álláspontját. Kíméletlen bírálat alá vették Pjatakov nézeteit, aki a pártnak a nemzeti kérdésben követett politikája ellen lépett fel és Buharinnal együtt már a háború alatt nacionalista-soviniszta álláspontra helyezkedett. Pjatakov és Buharin a nemzetek önrendelkezési joga ellen voltak. Lenin élesen elítélte Zinovjev fellépését, aki a bolsevikoknak a zimmerwaldistákkal való együttműködéséért és az új, Kommunista Internacionále szervezése ellen szállt síkra.

Az Áprilisi Konferencia munkájának alapjává Lenin Áprilisi Téziseit tette meg. A konferencia meghatározta a párt vonalát a forradalom valamennyi alapvető kérdésében és a párt tevékenységét a burzsoá-demokratikus forradalomnak szocialista forradalomba való átfejlesztésére irányította. Az Áprilisi Konferencia jelentőségéről lásd „A SzK(b)P

története. Rövid tanfolyam". (VII. fej. 2. pont) 229—233. old. — *223*

[72] Marx levele L. Kugelmannhoz. 1871 április 17. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 311. old. — *239*

[73] Engels. Az 1891-es szociáldemokrata programtervezet bírálatához. Lásd Karl Marx. Kritik des Gothaer Programms. Berlin 1946. 71. old. — *239*

[74] E konferencia összehívásának kérdése 1917 áprilisban merült fel. Borgbjerg dán szociáldemokrata Petrográdba utazott, és a dán, norvég és svéd munkáspártok egyesített bizottsága nevében meghívta Oroszország szocialista pártjait, hogy vegyenek részt azon a konferencián, melyet Stockholmba hívtak össze a békekötés ügyében. A mensevikek és eszerek elfogadták Borgbjerg javaslatát. Az Áprilisi Konferencia Lenin kezdeményezésére élesen szembeszállt ezzel a javaslattal és leleplezte Borgbjerget, mint a német imperializmus ügynökét. — *247*

[75] Az OSzDMP 1903-as II. kongresszusán kidolgozott pártprogram módosításának kérdését Lenin már az Áprilisi Tézisekben felvetette. Az Összoroszországi Áprilisi Konferencia Lenin javaslatára elvi határozatot fogadott el a program módosításának szükségességéről, meghatározta a módosítás alapvető irányát és felhívta a párttagságot, hogy vegyen tevékenyen részt az új program kidolgozásában. E célból nem sokkal a konferencia után brosúrát adtak ki „Anyag a pártprogram felülvizsgálásához" címmel. Ezt a brosúrát Lenin szerkesztette és ő írt hozzá előszót.

Az új pártprogram kidolgozását már az Októberi Forradalom után fejezték be; a programot az OK(b)P VIII. kongresszusa fogadta el 1919 márciusában. — *280*

[76] Marx—Engels. Válogatott művek. 1949. 1. köt. 28. old. — *280*

[77] A könyv, melyet a cári cenzúra elégetett — Lenin „A szociáldemokrácia agrárprogramja az 1905—1907-es első orosz forradalomban" c. műve. Ezt a könyvet Lenin 1907 végén írta (lásd A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 57—59. sz.). 1908-ban a könyvet Pétervárott kinyomtatták, de a rendőrség már a nyomdában elkobozta és megsemmisí-

tette. Csak egy példánya maradt meg. A könyv 1917-ben látott először napvilágot. — *286*

[78] Az internacionalista szocialisták harmadik, stockholmi konferenciájáról van szó, amelyet eredetileg 1917 május 18-ára tűztek ki és 1917 augusztusban tartottak meg. A bolsevikok az Áprilisi Konferencia határozatának értelmében részt vettek ezen a konferencián. Lenin nem értett egyet ezzel a határozattal és „Az Internacionále helyzetéről és az OSzD(b)MP feladatairól" szóló határozat ellen szavazott. Lenin csak információs céllal tartotta lehetségesnek a bolsevikok részvételét ezen a konferencián; erről már „A proletariátus feladatai forradalmunkban" c. brosúrájában írt (lásd ebben a kötetben 67. old.). Ennek a brosúrának az utószavában, melyet 1917 májusában írt, Lenin kiemelte a konferencia említett határozatának hibás voltát (lásd ebben a kötetben 75—76. old.). — *308*

[79] Engels. Az 1891-es szociáldemokrata programtervezet bírálatához. Lásd Karl Marx. Kritik des Gothaer Programms. Berlin 1946. 71. old. — *311*

[80] Engels. Az 1891-es szociáldemokrata programtervezet bírálatához. Lásd Karl Marx. Kritik des Gothaer Programms. Berlin 1946. 78. old. — *330*

[81] A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének egyik határozatáról van szó. A Petrográdi Szovjet, amelyet abban az időben a mensevikek és eszerek vezettek, ebben a határozatban kimondta, hogy a hadviselő országok szocialistáinak a béke kérdésével kapcsolatban tervezett konferenciája előkészítésében részt kell venni. A konferenciát a dán szociáldemokrata Borgbjergnek, a német imperializmus ügynökének kezdeményezésére készítették elő. Az OSzD(b)MP Áprilisi Konferenciáján Lenin élesen támadta Borgbjerg javaslatát, leleplezte a javaslat imperialista jellegét. A Lenin által javasolt határozatot a konferencia elfogadta (lásd ebben a kötetben 251—254. old.). A tervezett konferenciát nem tartották meg. — *332*

[82] *„Petrográdi városrész"* — Petrográd egyik kerülete. Itt, a volt Kseszinszkaja-palotában székelt a bolsevik párt Központi Bizottsága és Petrográdi Bizottsága, az OSzD(b)MP KB Katonai Szervezete, a Katona-klub és más munkás- és katonaszervezetek. — *335*

[83] *„Megnyugtató közleménynek"* Lenin az Ideiglenes Kormány közleményét nevezi, melyet 1917 április 22-én (május 5-én) hoztak nyilvánosságra a központi lapokban. Ebben a közleményben „megmagyarázták" P. N. Miljukov külügyminiszter 1917 április 18-i (május 1-i) jegyzékét. A jegyzékben bejelentették, hogy a háborút a „végső győzelemig" folytatják. Az említett „magyarázattal" az Ideiglenes Kormány leplezni akarta a jegyzék imperialista jellegét és meg akarta nyugtatni a felháborodott tömegeket. — *341*

[84] A francia *„radikális és radikálszocialista párt"*, amely szervezetileg 1901-ben alakult meg, a francia kis- és középburzsoázia érdekeit tükrözte. Lenin kimutatta, hogy a francia radikálszocialisták „azért «harcoltak» a francia kadetok ellen, hogy később, mint miniszterek, pontosan azt tegyék, amit a francia kadetok". — *360*

[85] A IV. Állami Duma tagjainak magántanácskozásáról van szó, amelyet 1917 május 4-én (17-én) tartottak Petrográdban. A tanácskozáson mintegy száz képviselő vett részt, s a bolsevikokon kívül valamennyi frakció képviseltette magát. — *375*

[86] *„Vecsernyeje Vremja"* („Esti Idő") — reakciós irányzatú estilap, A. Sz. Szuvorin alapította; Pétervárott jelent meg 1911-től 1917-ig. — *379*

[87] Lenin arra céloz, hogy az 1917 május 5-én (18-án) alakult koalíciós Ideiglenes Kormányba beléptek a „szocialista" pártok képviselői: I. G. Cereteli és M. I. Szkobelev — a mensevikek részéről, A. F. Kerenszkij és V. M. Csernov — az eszerek részéről, (az eszerekhez közelálló) P. N. Pereverzev és A. V. Pesehonov — a „népi szocialisták" részéről. — *398*

[88] *„Kerületköziek"* — a szociáldemokrata kerületközi szervezet tagjai; ez a csoport 1913-ban alakult Pétervárott, trockista mensevikekből és a párttól elszakadt volt bolsevikok egy részéből. Az első világháború alatt a „kerületköziek" centrista álláspontot foglaltak el, harcoltak a bolsevikok ellen. 1917-ben kijelentették, hogy egyetértenek a bolsevik párt vonalával. Ezért 1917 májusában a petrográdi kerületi dumák választásain a bolsevikok a „kerületköziekkel" közös blokkban léptek fel. Az OSzD(b)MP VI. kongresszu-

sán a „kerületközieket" felvették a pártba. A „kerületközi-ek" egy része, élén Trockijjal, a párt álcázott ellensége volt, és később leleplezték őket, mint a nép ellenségeit. — *404*

[89] Az „új" koalíciós Ideiglenes Kormány nyilatkozata 1917 május 6-án (19-én) jelent meg a központi lapokban. Az okmány 3. szakaszában a következőket írták: „Az Ideiglenes Kormány ingadozás nélkül, elszántan fog harcolni az ország gazdasági leromlása ellen, azáltal, hogy tervszerűen továbbfejleszti a javak termelésének, szállításának, cseréjének és elosztásának állami és társadalmi ellenőrzését; szükséges esetekben pedig a termelés megszervezéséhez is folyamodik." — *411*

[90] Clausewitz. A háborúról. I. köt. 5. kiad. 1941. 43. old. (oroszul). — *414*

[91] „*L'Humanité*" („Az Emberiség") — napilap, J. Jaurès alapította 1904-ben, a Francia Szocialista Párt Központi Lapja volt. A lap az imperialista világháború éveiben (1914—1918) a Francia Szocialista Párt szélsőjobboldali szárnyának kezében volt és szociálsoviniszta álláspontot képviselt. Kevéssel azután, hogy a Szocialista Párt az 1920 decemberi kongresszuson kettészakadt és a Francia Kommunista Párt megalakult, a lap ennek sajtószerve lett; most is megjelenik Párizsban; a Kommunista Párt Központi Lapja. — *419*

[92] „*Zemlja i Volja*" („Föld és Szabadság") — az eszerek lapja; Moszkvában jelent meg 1917 márciustól 1918 májusig. — *423*

[93] *Civillistának* nevezik az alkotmányos-monarchikus államokban az állami költségvetésnek azt a részét, amelyet az uralkodó és az udvar eltartására fordítanak. — *429*

[94] *A frontküldöttek kongresszusát* 1917 május 12—17-én (25—30-án) tartották Petrográdban. A kongresszus a háború, a katonák lövészárok-barátkozása, a szökevények, a hadifoglyok stb. kérdésével foglalkozott. A kongresszus amellett foglalt állást, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Összoroszországi Szovjetjének megalakulása előtt szervezzék meg a Petrográdi Szovjet front-alosztályát. A kongresszus, amelyen a mensevikek és eszerek voltak túlsúlyban, állást foglalt a katonák lövészárok-barátkozása ellen és a háború folytatása mellett. — *440*

[95] *„Priboj"* — legális bolsevik kiadóvállalat; 1913 elején alapították Pétervárott, 1914 nyaráig állott fenn; 1917-ben újra elkezdte működését.

„Proszvescsenyije" („Felvilágosodás") — bolsevik elméleti folyóirat; Pétervárott adták ki legálisan 1911—1914-ben. Lenin és Sztálin szorosan közreműködtek a folyóirat szerkesztésében. 1917 őszén megjelent a folyóirat 1—2. száma. Az a tény, hogy Lenin megemlíti a „Kommunyiszt" c. folyóiratot — arról tanuskodik, hogy a folyóiratot „Kommunyiszt" vagy „Proszvescsenyije" címmel akarták kiadni. — *451*

[96] *Muzsik Vrednij* — E. A. Pridvorov költő álneve; másik — Gyemjan Bednij — álnéven mindenki ismeri. — *456*

[97] *„Izvesztyija Vszerosszijszkovo Szovjeta Kresztyanszkih Gyeputatov"* („A Parasztküldöttek Összoroszországi Szovjetjének Hírei") — napilap, a Parasztküldöttek Szovjetjének hivatalos lapja. Petrográdban adták ki 1917 májustól decemberig; az eszerek jobbszárnyának nézeteit tükrözte. — *470*

[98] Lenin „Egy elvi kérdés" című cikkére utal (lásd ebben a kötetben 561—563. old.), amelyben Engelsnek „Az 1891-es szociáldemokrata programtervezet bírálatához" c. munkájából idéz (lásd Karl Marx. Kritik des Gothaer Programms. Berlin 1946. 78. old.). — *482*

[99] *A Parasztküldöttek Első Összoroszországi Kongresszusa* Petrográdban tanácskozott 1917 május 4-e és 28-a (május 17-e és június 10-e) között. A kongresszuson 1 115 küldött vett részt a kormányzóságok és a katonai alakulatok képviseletében. A bolsevikok tevékenyen résztvettek a kongresszus munkájában, leleplezték a burzsoá Ideiglenes Kormány imperialista politikáját és a mensevikek és eszerek megalkuvását. Az eszerek számbeli fölénye azonban rányomta bélyegét a kongresszus határozataira. A kongresszus jóváhagyta a burzsoá Ideiglenes Kormány politikáját és a „szocialisták" belépését az Ideiglenes Kormányba, állást foglalt amellett, hogy „a győzelmes befejezésig" folytassák a háborút és hogy a fronton indítsanak offenzívát. A kongresszus állást foglalt az ellen, hogy a földesúri földeket haladéktalanul átadják a parasztoknak; a földkérdés megoldását elhalasztotta az Alkotmányozó Gyűlésig. — *503*

[100] A *Legfelsőbb Földbizottságot* a burzsoá Ideiglenes Kormány alakította meg 1917 áprilisban. A Legfelsőbb Földbizottságot azzal bízták meg, hogy általánosan irányítsa a földreformhoz szükséges anyag gyüjtését és feldolgozását. A valóságban a Legfelsőbb Földbizottság fő célja az volt, hogy harcoljon a földesúri földek elfoglalására irányuló parasztmozgalom ellen.

A Legfelsőbb Földbizottság tagjai a Földművelésügyi Minisztérium vezetőiből és a kormány által kinevezett más hivatalnokokból, valamint a kormányzósági földbizottságok és a politikai pártok képviselőiből kerültek ki. Tagjainak túlnyomó többsége a kadetokhoz és az eszerekhez tartozott. Az Októberi Forradalom után a Legfelsőbb Földbizottság harcolt a földről szóló lenini dekrétum megvalósítása ellen; 1917 decemberében a Népbiztosok Tanácsának határozata alapján feloszlatták. — *508*

[101] *„Vedomosztyi Obscsesztvennovo Gradonacsalsztva"* („A Városi Hatóság Hírei") — napilap, a petrográdi városi hatóság hivatalos kiadványa; 1917 március 8-tól (21-től) kezdve jelent meg, mint az 1839 óta megjelenő és címét többször változtató „Vedomosztyi Szanktpetyerburgszkoj Gorodszkoj Policii" („A Szentpétervári Városi Rendőrség Hírei") c. lap utódja. 1917 június 22-től (július 5-től) kezdve „Vesztnyik Gorodszkovo Szamoupravlenyija" („A Városi Önkormányzat Értesítője") címmel jelent meg. Az ujság fenntartás nélkül támogatta a burzsoá Ideiglenes Kormány politikáját. Nem sokkal az Októberi Forradalom után betiltották. — *530*

[102] *Az „Egység" csoport* szervezetileg 1917 márciusban alakult meg. G. V. Plehanov, G. A. Alekszinszkij, valamint két volt likvidátor: A. F. Burjanov és N. I. Iordanszkij játszott benne vezető szerepet. Az „Egység" csoport, amely a szélsőjobboldali „honvédő" mensevikeket egyesítette, fenntartás nélkül támogatta a burzsoá Ideiglenes Kormányt, követelte az imperialista háború folytatását „a végső győzelemig", a feketeszázasokkal együtt hajszát folytatott a bolsevikok ellen. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom napjaiban a csoport tagjai részt vettek „A Haza és a Forradalom Megmentésének Bizottsága" nevű ellenforradalmi szervezetben. — *533*

[103] *Az összeomlás elleni harc gazdasági rendszabályairól szóló határozati javaslatot* Lenin az üzemi bizottságok konferen-

ciája számára írta, és 1917 május 25-én (június 7-én) hozták nyilvánosságra a „Szocial-Demokrat" c. moszkvai bolsevik napilapban, a párt Központi Bizottságának aláírásával. 1917 június 1-én (14-én) az üzemi bizottságok konferenciája elfogadta a határozati javaslatot; másnap megjelent a „Pravdá"-ban. — *537*

[104] Lenin saját fordításában idéz Engels „Az 1891-es szociáldemokrata program bírálatához" c. művéből (lásd Karl Marx. Kritik des Gothaer Programms. Berlin 1946. 78. old.). — *562*

[105] Azokról a válaszjegyzékekről van szó, amelyeket a francia és az angol kormány küldött az Ideiglenes Kormánynak a háborúról szóló 1917 március 27-i (április 9-i) nyilatkozatára és április 18-i (május 1-i) jegyzékére. A francia és az angol kormány jegyzékéről szóló tudósítást 1917 május 27—28-án (június 9—10-én) közölték a sajtóban. — *572*

[106] A. I. Gercen. Műveinek és leveleinek teljes gyűjteménye. XVI. köt. 1920. 126. old., oroszul. — *595*

V. I. LENIN

ÉLETÉNEK ÉS TEVÉKENYSÉGÉNEK DÁTUMAI

(1917 április — június)

Április 3 (16). Lenin Svájcból visszatér Oroszországba. Beloosztrov állomáson a petrográdi munkások küldöttsége fogadja, élén Sztálinnal. A pályaudvaron Lenin rövid üdvözlő beszédet mond.

Lenin késő este megérkezik Petrográdba. A petrográdi munkások, katonák és tengerészek a Finlandi pályaudvaron ünnepélyes fogadtatást rendeztek Lenin tiszteletére.

A pályaudvar előtti téren Lenin egy páncélautóról beszédet mond, üdvözli az orosz forradalmi proletariátust és hadsereget, és felhívja, hogy harcoljanak a szocialista forradalomért.

Április 3-ról 4-re (16-ról 17-re) virradó éjjel. Lenin résztvesz a petrográdi pártmunkások ünnepi gyűlésén, melyet hazaérkezése alkalmából rendeztek a Kseszinszkaja-palotában; beszédet mond a bolsevik párt új feladatairól.

Április 4 (17). A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei Összoroszországi Tanácskozásán részvevő bolsevikok gyűlésén Lenin előadói beszédet mond, amelyben ismerteti és megmagyarázza a forradalmi proletariátus feladatairól szóló téziseit (az Áprilisi Téziseket).

Lenin a Szovjetek tanácskozásán részvevő bolsevikok és mensevikek együttes ülésén újra előadói beszédet mond és mégegyszer felolvassa téziseit.

Április 5 (18). A „Pravda" 24. számában megjelenik Leninnek „Hogyan utaztunk?" címmel a Petrográdi Szovjet Végrehajtó Bizottsága elé terjesztett jelentése.

Április 6 (19). A „Pravda" 25. száma közli, hogy Lenin, a Központi Lap szerkesztőségének tagja, miután visszaérkezett az emigrációból, belépett a „Pravda" szerkesztőségébe.

A „Pravda" 25. számában megjelenik Lenin „Két világ" c. cikke.

Április 7 (20). A „Pravda" 26. számában megjelenik Lenin „A proletariátus feladatai a jelenlegi forradalomban" c. cikke. Ez a cikk tartalmazza a híres Áprilisi Téziseket.

Április 8 (21). A „Pravda" 27. számában megjelenik Lenin „Luiblanizmus" c. cikke.

Április 9 (22). A „Pravda" 28. számában megjelenik Lenin „A kettőshatalomról" c. cikke.

Április 8 és 13 (21 és 26) között. Lenin „Levelek a taktikáról" c. brosúráját írja. A brosúra 1917 április végén jelent meg.

Április 10 (23). Lenin befejezi „A proletariátus feladatai forradalmunkban (A proletárpárt platformjának tervezete)" c. brosúráját. A brosúra 1917 szeptemberben jelent meg.

Lenin az Izmaili-ezred gyűlésén beszédet mond a helyzetről.

Április eleje. Lenin „Oroszország politikai pártjai és a proletariátus feladatai" c. brosúráját írja. A brosúra 1917 júniusban jelent meg.

Április 12 (25). Lenin „A tőkések szemérmetlen hazugsága" c. cikke megjelenik a „Pravda" 30. számában.

Április 13 (26). Lenin „A háború és az Ideiglenes Kormány" és „A «Russzkaja Volja» nyomdokain" c. cikkei megjelennek a „Pravda" 31. számában.

Április 14 (27). A „Pravda" 32. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „Hazugságszövetség", „A bankok és a miniszterek", „Egy fontos leleplezés".

Április 11 és 14 (24 és 27) között. Lenin felhívást ír „A katonákhoz és matrózokhoz" azzal a hazugság- és rágalomhadjárattal kapcsolatban, melyet a burzsoá sajtó indított a körül, hogy a politikai emigránsok Németországon keresztül tértek vissza Oroszországba.

Április 15 (28). A „Pravda" 33. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „Polgártársak! Értsétek meg, milyen módszereket alkalmaznak a világ tőkései!", „«Önkéntes megegyezés» a földbirtokosok és a parasztok között?", „Egy becsületes hang a rágalmazók kórusában".

A „Szoldatszkaja Pravda" első számában megjelenik Lenin „A katonák és a föld" c. cikke.

Lenin beszédet mond a Mihajlovszkij-lovardában, a páncélos hadosztály katonáinak gyűlésén. Beszédében lerántja a leplet az Ideiglenes Kormánynak a hódító háború folytatására irányuló imperialista politikájáról.

Április 14—22 (április 27—május 5). Az OSzD(b)MP Petrográd Városi Konferenciája. Lenin vezeti a konferencia munkáját; a konferencia díszelnökévé választják.

Április 14 (27). A konferencia első ülésén Lenin előadói beszédet és zárszót mond a politikai helyzetről és az Ideiglenes Kormányhoz való viszonyról.

„A pogromlovagok ellen. Petrográd munkásaihoz, katonáihoz és egész lakosságához" c. felhívást, melyet Lenin írt, a konferencia el-

fogadja. A felhívás az OSzD(b)MP Központi Bizottságának és Petrográdi Bizottságának aláírásával megjelenik a „Pravda" április 15-i, 33. számában.

Április 15 (28). A konferencia második ülésén Lenin két ízben felszólal az Ideiglenes Kormányhoz való viszonnyal foglalkozó határozati javaslat védelmében. A Lenin által beterjesztett határozati javaslatot a konferencia elfogadja.

Április 22 (május 5). A konferencia negyedik ülésén Lenin felszólal a községi választások kérdésével kapcsolatos vitában. Az általa benyujtott határozati javaslatot a konferencia elfogadja.

Április 22 (május 5) előtt. Lenin határozati javaslatot ír a Petrográd Városi Konferencia számára a szociálforradalmárok és a szociáldemokraták (mensevikek) pártjához, az úgynevezett „nem-frakciós" szociáldemokraták pártjához és más, ezekkel rokon politikai áramlatokhoz való viszonyunkról. A határozati javaslatot a konferencia negyedik ülésén elfogadják.

Április 22 (május 5). A konferencia negyedik ülése alapul elfogadja Lenin határozati javaslatát a háborúról, azzal, hogy az OSzD(b)MP Hetedik (Áprilisi) Konferenciája elé terjeszti.

Április 16 (29). Lenin „A parasztküldöttek kongresszusa" és „Az emigránsok visszatéréséhez" c. cikkei megjelennek a „Pravda" 34. számában.

Április 17 (30). Lenin beszédet mond a Petrográdi Szovjet katonai szekciójának ülésén a politikai helyzetről.

Április 18 (május 1). Lenin „Nézeteink. Válasz a Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának határozatára" c. cikke megjelenik a „Pravda" 35. számában.

Lenin a Mars-mezőn a tüntetők előtt beszédet

mond május elseje jelentőségéről és az orosz forradalom feladatairól.

Lenin beszédet mond az Ohtyenszkij-gyár munkásainak május elsejei gyűlésén.

Április 20 (május 3). Lenin cikkei: „Hogyan láncolták magukat a tőkésekhez", „A proletár-milíciáról" és „Csőd?" — megjelennek a „Pravda" 36. számában.

Az OSzD(b)MP Központi Bizottsága elfogadja Lenin határozati javaslatát az Ideiglenes Kormány 1917 április 18-i (május 1-i) jegyzékével kapcsolatos válságról és a „Felhívást a hadviselő országok katonáihoz", amelyek a „Pravda" május 4-i (április 21-i), 37. számában jelennek meg.

Április 21 (május 4). A „Pravda" 37. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „Az Ideiglenes Kormány jegyzéke", „Egy sarkalatos kérdés. (Hogyan okoskodnak azok a szocialisták, akik átálltak a burzsoázia oldalára)", „Szentképekkel ágyúk ellen, frázisokkal a tőke ellen", „V. Csernov polgártárs logikája", „Plehanov úr sikertelen kísérletei arra, hogy kivágja magát".

Az OSzD(b)MP Központi Bizottsága elfogadja Lenin határozati javaslatát a párt feladatairól az Ideiglenes Kormány válságával kapcsolatban. A határozat a „Pravda" május 5-i (április 22-i), 38. számában jelenik meg.

Április 22 (május 5). A „Pravda" 38. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „A jóhiszemű «honvédelem» megmutatkozik", „Észtelen tőkések vagy balga szociáldemokraták?", „Singarjov tanácsa vagy parancsa, és a Munkás- és Katonaküldöttek egyik helyi Szovjetjének tanácsa".

Az OSzD(b)MP Központi Bizottsága elfogadja Lenin határozati javaslatát az áprilisi válság eredményeiről. A határozat a „Pravda" május 6-i (április 23-i), 39. számában jelent meg.

Április 23 (május 6). A „Pravda" 39. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „A válság tanulságai", „Hogyan zavarnak össze egy világos kérdést?", „Mit értenek «gyalázaton» a tőkések és mit — a proletárok".

Lenin interjút ad E. Torniainennek, a „Työmies" („A Munkás") c. finn szociáldemokrata lap szerkesztőjének.

Lenin jelen van az Összoroszországi Pártkonferencia részvevőinek előzetes tanácskozásán; beszédet mond a politikai helyzetről.

Április 25 (május 8). Lenin „Balga káröröm" c. cikke megjelenik a „Pravda" 40. számában.

Április 24—29 (május 7—12). Az OSzD(b)MP Hetedik (Áprilisi) Összoroszországi Konferenciája. Lenin vezeti a konferencia munkáját; beválasztják a konferencia elnökségébe.

Április 24 (május 7). Lenin rövid bevezető beszéddel megnyitja a konferenciát.

A konferencia első ülésén Lenin előadói beszédet mond a politikai helyzetről és határozati javaslatot terjeszt elő az Ideiglenes Kormányhoz való viszonyról és a háborúról.

Sztálin a konferencián beszédet mond Leninnek az Ideiglenes Kormányhoz való viszonyról beterjesztett határozati javaslata védelmében.

A konferencia esti ülésén Lenin zárszót mond a politikai helyzetről tartott beszámolóhoz.

Április 24 (május 7). Lenint és Sztálint beválasztják a határozatok megszövegezésére kiküldött bizottságba.

Április 25 (május 8). A konferencia harmadik ülésén Lenin beszédet mond a Nemzetközi Szocialista Konferencia

összehívásának tervezetéről és határozati javaslatot terjeszt elő, melyet a konferencia jóváhagy.

A konferencia negyedik ülésén Lenin két ízben felszólal a Szovjetekhez való viszony kérdésének vitájában.

Április 25—26 (május 8—9). Lenin megírja a „Vázlatot a Szovjetekről szóló határozat téziseihez".

Április 26 és 27 (május 9 és 10). Lenin és Sztálin résztvesz a konferencia határozatainak megszövegezésére kiküldött bizottság munkájában.

Április 27 (május 10). Lenin résztvesz a bizottságok munkájában; a pártprogram felülvizsgálására alakult szekcióban javaslatot terjeszt be a program elvi és politikai részének módosítására.

A nemzeti kérdéssel foglalkozó szekciónak Lenin és Sztálin benyujtják az általuk összeállított határozati javaslatot.

A konferencia hatodik ülésén Lenin a határozatok megszövegezésére kiküldött bizottság nevében felszólal a háborúról szóló határozati javaslat védelmében. Lenin határozati javaslatát a konferencia elfogadja.

Április 28 (május 11). A konferencia hetedik ülésén Lenin két előadói beszédet tart: a pártprogram felülvizsgálásáról és az agrárkérdésről. Mindkét kérdéssel kapcsolatban beterjeszti az általa írt és a bizottságokban jóváhagyott határozati javaslatot. A javaslatokat a kongresszus elfogadja.

Április 29 (május 12). A konferencia nyolcadik ülésén elfogadják azt a két határozati javaslatot, melyet Lenin írt az internacionalisták egyesítéséről a kispolgári „honvédő" blokk ellen, továbbá a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeiről.

A konferencia kilencedik ülésén Lenint és

Sztálint beválasztják az OSzD(b)MP Központi Bizottságába.

Lenin felszólal azoknak a tételeknek a védelmében, melyeket Sztálin fejtett ki a nemzeti kérdésről szóló előadói beszédében. A Lenin és Sztálin által beterjesztett határozati javaslatot a konferencia elfogadja.

Lenin felszólal az ellen a határozati javaslat ellen, amelyet Zinovjev terjesztett be az Internacionále helyzetéről.

Lenin beszédet mond a politikai helyzetről szóló határozati javaslat védelmében. Lenin határozati javaslatát a konferencia elfogadja.

Lenin zárszót mond a konferencia befejezése alkalmából.

Április 28 (május 11). A „Pravda" 43. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „A lövészárok-barátkozás jelentősége" és „Mire vezetnek az Ideiglenes Kormány ellenforradalmi lépései".

Április 29 (május 12). A „Pravda" 44. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „Szociálsovinisták és internacionalisták", „I. G. Cereteli és az osztályharc" és „Nyugtalanság".

Május 2 (15). A „Pravda" 46. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „A «hatalom válsága»" és „Finnország és Oroszország".

Május 3 (16). A „Pravda" 47. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „Az imperializmus védelme jámbor frázisok leple alatt" és „Szomorú dokumentum".

A „Szoldatszkaja Pravda" 13. számának mellékletében Lenin előszavával megjelennek az OSzD(b)MP Hetedik (Áprilisi) Konferenciájának határozatai.

Május 4 (17). Lenin „A népet burzsoá rémképekkel ijesztgetik" c. cikke megjelenik a „Pravda" 48. számában.

Május 4 (17) után. Az Ideiglenes Kormány nyilatkozatával kapcsolatban Lenin téziseket ír a kormány bel- és külpolitikájáról.

Május 5 (18). A „Pravda" 49. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „Küszöbön" és „Megfeledkeztek a legfontosabbról. (A proletariátus pártjának községi platformja)".

Május 7 (20) előtt. Lenin utasítást ír a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjébe választott üzemi és ezredküldöttek részére.

Május 6 (19). A „Pravda" 50. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „Osztályegyüttműködés a tőkével, vagy osztályharc a tőke ellen?", „A szilárd forradalmi hatalomról", „Emlékeztetőül az újszülöttnek... az «új» kormánynak" és „Az «új» kormány már nemcsak a forradalmi munkásoktól, hanem a paraszttömegektől is elmaradt".

Május 7 (20). Lenin „Meg akarnak előzni bennünket" c. cikke megjelenik a „Pravda" 51. számában.

Lenin megírja a „Nyilt levelet a Parasztküldöttek Összoroszországi Kongresszusának részvevőihez". A nyilt levelet a „Szoldatszkaja Pravda" 1917 május 24-i (11-i) számában közlik.

Május 8 (21). Lenin beszámol az OSzD(b)MP petrográdi tagjainak gyűlésén az Áprilisi Konferencia eredményeiről.

Május 9 (22). Lenin „«Tényleges fegyverszünet»" c. cikke megjelenik a „Pravda" 52. számában.

Május 10 (23). A „Pravda" 53. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „A külpolitika titkai", „Az

egyik titkos szerződés", „Miniszteri hang" és „Napóleon kerestetik".

Lenin a „kerületköziek" konferenciáján beszédet mond arról, hogy mik a feltételei az internacionalista szociáldemokrata csoportok és áramlatok és a bolsevik párt egyesülésének.

Május 11 (24). Lenin „Semmi sem változott" c. cikke megjelenik a „Pravda" 54. számában.

Május 12 (25). A „Pravda" 55. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „Sajnálatos eltérés a demokratizmustól", „A szociálsovinisták részvételével megtartandó nemzetközi szocialista konferencia összehívásáról".

Lenin a Putyilov-gyár munkásainak gyűlésén beszédet mond a helyzetről.

Lenin a Hajógyár, a Francia—Orosz-gyár és más üzemek munkásainak gyűlésén beszédet mond a helyzetről.

Május 13 (26). A „Pravda" 56. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „A proletariátus pártja a kerületi dumák választásain", „Milyen nyilatkozatokat tett pártunk a háborúról a forradalom előtt".

Május 14 (27). Lenin „Gazdasági összeomlás fenyeget" c. cikke megjelenik a „Pravda" 57. számában.

Lenin „A háború és a forradalom" címmel előadást tart.

Május 16 (29). Lenin „Megvetendő módszerek" c. cikke megjelenik a „Pravda" 58. számában.

Május 16 és 17 (29 és 30). Lenin „Elkerülhetetlen katasztrófa és mértéktelen ígéretek" c. cikke megjelenik a „Pravda" 58. és 59. számában.

Május 17 (30). Lenin a Csőgyár és más üzemek munkásai-

nak gyűlésén beszédet mond a politikai helyzetről.

Május 18 (31). A „Pravda" 60. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „Az internacionalisták egyesülésének kérdéséhez", „Fogalomzavar. (Mégegyszer az annexiókról)", „Harc a gazdasági bomlás ellen bizottságok szaporításával" és „Még egy eltérés a demokratizmustól".

Május 19 (június 1). A „Pravda" 61. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „Hogyan ijesztgetik a kapitalisták a népet?", „A kapitalisták újabb gaztette" és „Újra meg újra hazugság".

Május 20 (június 2) előtt. Lenin sajtó alá rendezi az „Anyag a pártprogram felülvizsgálásához" c. brosúrát. A brosúra 1917 június első felében jelent meg.

Május 20 (június 2). Lenin előszót ír az „Anyag a pártprogram felülvizsgálásához" c. brosúrához.

A „Pravda" 62. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „Eltűnt-e a kettőshatalom?", „Az «önhatalmú földfoglalásról» (A «szociálforradalmárok» rossz érvei)".

Május 21 (június 3). Lenin a „Szkorohod" gyár és a petrográdi „Moszkovszkaja zasztava" más üzemeinek munkásai előtt beszédet mond a helyzetről és a proletariátus feladatairól.

Május 22 (június 4). Lenin a Parasztküldöttek I. Összoroszországi Kongresszusán beszédet mond az agrárkérdésről; a kongresszus bolsevik frakciójának nevében határozati javaslatot terjeszt elő.

Május 24 (június 6). Lenin „Pártok a petrográdi kerületi dumák választásain" c. cikke megjelenik a „Pravda" 64. számában.

Május 25 (június 7) előtt. Lenin határozati javaslatot ír az Üzemi Bizottságok I. Petrográdi Konferenciájára az összeomlás elleni harc gazdasági

rendszabályairól. A határozati javaslat a bolsevik párt Központi Bizottságának aláírásával megjelenik a „Szocial-Demokrat" c. moszkvai bolsevik ujság 1917 május 25-i (június 7-i), 64. számában.

Május 25 (június 7). Lenin „Paktum a tőkésekkel, vagy a tőkések megdöntése? (Hogyan fejezzük be a háborút)" c. cikke megjelenik a „Pravda" 65. számában.

Május 27 (június 9). A „Pravda" 67. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „A lánc olyan erős, mint leggyengébb láncszeme", „Le kell leplezni a kapitalistákat" és „«Bűvészmutatványok» és a politikai elvtelenség bűvészkedései".

Május 28 (június 10). A „Pravda" 68. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „A reakciósok a kadetok mellett, a mensevikek és a narodnyikok a kadetokkal egy kormányban", „A mensevikek és narodnyikok szégyenletes blokkja a «Jegyinsztvó»-val", „Az ellenforradalom támadásba megy át («Népnélküli jakobinusok»)", „Egy elvi kérdés. (A demokratizmus «elfelejtett szavai»)" és „Akinek nincs tiszta elvi fegyvere, szennyes fegyverhez nyúl".

Lenin utószót ír a „Proletariátus feladatai forradalmunkban" c. brosúrához.

Május 30 (június 12). Lenin felszólal az OSzD(b)MP Petrográdi Bizottságának ülésén és határozati javaslatot terjeszt elő a Petrográdi Bizottság külön lapjával kapcsolatban.

Május 31 (június 13). A „Pravda" 69. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „A frázisok ártalmasságáról" és „A tőkések gúnyt űznek a népből".

Lenin megírja a „Levelet az OSzD(b)MP petrográdi szervezetének kerületi bizottságaihoz" azzal a határozattal kapcsolatban, amelyet az OSzD(b)MP Petrográdi Bizottsága

hozott s amelynek értelmében a Központi Bizottságtól különálló lapot fog kiadni.

Lenin az Üzemi Bizottságok I. Petrográdi Konferenciáján beszédet mond az ipar munkásellenőrzésének kérdéséről. A kongresszus elfogadja Lenin határozati javaslatát a gazdasági bomlás elleni harc rendszabályairól.

Az I. Összoroszországi Szovjetkongresszus bolsevik frakciójának ülésén Lenin beszédet mond a politikai helyzetről.

Június 1 (14). A „Pravda" 70. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „Mentegetik a gyalázatot", „Kispolgári álláspont a gazdasági bomlás kérdésében" és „Más szemében a szálkát . . ."

Június 2 (15). Lenin „Ez nem demokratikus, Kerenszkij polgártárs!" c. cikke megjelenik a „Pravda" 71. számában.

Június 4 (17) előtt. Lenin beszédvázlatot készít a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei I. Összoroszországi Kongresszusán való felszólalásához.

Június 3 (16). A „Pravda" 72. számában megjelennek Lenin következő cikkei: „A bolsevizmus és a hadsereg «bomlása»" és „Kin nevettek? Saját magatokon nevettek!"

TARTALOM

Előszó VII

1917 április—június

A PROLETARIÁTUS FELADATAI A JELENLEGI FORRADALOMBAN ..... 1—8

Tézisek 3

HOGYAN UTAZTUNK? ..... 9—11

KÉT VILÁG ..... 12—13

AZ ÁPRILISI TÉZISEKET VÉDELMEZŐ CIKK VAGY BESZÉD VÁZLATA ..... 14—15

LUIBLANIZMUS ..... 16—19

A KETTŐSHATALOMRÓL ..... 20—23

LEVELEK A TAKTIKÁRÓL ..... 24—38

Előszó 24
1. Levél. A helyzet megítélése 25

A PROLETARIÁTUS FELADATAI FORRADALMUNKBAN. *(A proletárpárt platformjának tervezete)*... 39—77

A lezajlott forradalom osztályjellege 41
Az új kormány külpolitikája 42
A sajátos kettőshatalom és osztályjelentősége 44
A taktikának az eddigi fejtegetésekből következő sajátszerűsége 47

A forradalmi „honvédelem" és osztályjelentősége 49
Hogyan lehet befejezni a háborút? 51
A forradalmunkból kinövő új államtípus ... 52
Agrárprogram és nemzetiségi program 56
A bankok és a kapitalista szindikátusok államosítása 58
A helyzet a szocialista Internacionálében ... 59
A Zimmerwaldi Internacionále csődje. — Meg kell alapítani a III. Internacionálét 66
Milyen legyen pártunk elnevezése, hogy tudományos szempontból helyes legyen és politikailag elősegítse a proletariátus öntudatának tisztulását? 69
Utószó 75

OROSZORSZÁG POLITIKAI PÁRTJAI ÉS A PROLETARIÁTUS FELADATAI ..... 79—94

Előszó a második kiadáshoz 81

BESZÉD A KATONÁKHOZ AZ IZMAILI-EZRED GYŰLÉSÉN, 1917 ÁPRILIS 10-ÉN (23-ÁN) ..... 95—97

A TŐKÉSEK SZEMÉRMETLEN HAZUGSÁGA ..... 98—99

A HÁBORÚ ÉS AZ IDEIGLENES KORMÁNY .....100—102

A „RUSSZKAJA VOLJA" NYOMDOKAIN .....103—105

HAZUGSÁGSZÖVETSÉG .....106—109

A BANKOK ÉS A MINISZTEREK 110

EGY FONTOS LELEPLEZÉS .....111—112

A KATONÁKHOZ ÉS MATRÓZOKHOZ .....113—115

A POGROMLOVAGOK ELLEN. *Petrográd munkásaihoz, katonáihoz és egész lakosságához* .....116—119

POLGÁRTÁRSAK! ÉRTSÉTEK MEG, MILYEN MÓDSZEREKET ALKALMAZNAK A VILÁG TŐKÉSEI! 120—122

„ÖNKÉNTES MEGEGYEZÉS" A FÖLDBIRTOKOSOK ÉS A PARASZTOK KÖZÖTT? .....123—124

EGY BECSÜLETES HANG A RÁGALMAZÓK KÓRUSÁBAN .....125—126

A KATONÁK ÉS A FÖLD ..... 127—128

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT PETROGRÁD VÁROSI KONFERENCIÁJA. 1917 ÁPRILIS 14—22 (ÁPRILIS 27—MÁJUS 5) ..... 129—157

1. Előadói beszéd a politikai helyzetről és az Ideiglenes Kormányhoz való viszonyról. Április 14 (27) 131
2. Zárszó a politikai helyzetről mondott előadói beszédhez. Április 14 (27) 138
3. Két válasz az Ideiglenes Kormányhoz való viszonyról szóló határozati javaslat vitája közben. Április 15 (28) 142
4. Határozati javaslat az Ideiglenes Kormányhoz való viszonyról 144
5. Két válasz a községi választások kérdésének vitája közben. Április 22 (május 5)..... 146
6. Határozati javaslat a községi kérdésről ... 148
7. Határozati javaslat a szociálforradalmárok és a szociáldemokraták (mensevikek) pártjához, az úgynevezett „nem-frakciós" szociáldemokraták pártjához és más, ezekkel rokon politikai áramlatokhoz való viszonyunkról 150
8. Határozati javaslat a háborúról .....152—157
   I. 152
   II. 153
   III. 155

A PARASZTKÜLDÖTTEK KONGRESSZUSA .....158—161

AZ EMIGRÁNSOK VISSZATÉRÉSÉHEZ 162

NÉZETEINK. *Válasz a Katonaküldöttek Szovjetje Végrehajtó Bizottságának határozatára* .....163—167

HOGYAN LÁNCOLTÁK MAGUKAT A TŐKÉSEKHEZ 168—170

A PROLETÁR-MILÍCIÁRÓL .....171—175

CSŐD? 176

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917 ÁPRILIS 20-I (MÁJUS 3-I) HATÁROZATA AZ IDEIGLENES KORMÁNY 1917 ÁPRILIS 18-I (MÁJUS 1-I) JEGYZÉKÉVEL KAPCSOLATOS VÁLSÁGRÓL ..... 177—178

FELHÍVÁS A HADVISELŐ ORSZÁGOK KATONÁIHOZ ..... 179—182

AZ IDEIGLENES KORMÁNY JEGYZÉKE..... 183—185

EGY SARKALATOS KÉRDÉS. *(Hogyan okoskodnak azok a szocialisták, akik átálltak a burzsoázia oldalára)* ..... 186—189

SZENTKÉPEKKEL ÁGYÚK ELLEN, FRÁZISOKKAL A TŐKE ELLEN ..... 190—191

V. CSERNOV POLGÁRTÁRS LOGIKÁJA..... 192

PLEHANOV ÚR SIKERTELEN KÍSÉRLETEI ARRA, HOGY KIVÁGJA MAGÁT ..... 193—194

AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917 ÁPRILIS 21-I (MÁJUS 4-I) HATÁROZATA ..... 195—197

A JÓHISZEMŰ „HONVÉDELEM" MEGMUTATKOZIK 198—200

ESZTELEN TŐKÉSEK VAGY BALGA SZOCIÁLDEMOKRATÁK? ..... 201—202

SINGARJOV TANÁCSA VAGY PARANCSA, ÉS A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK EGYIK HELYI SZOVJETJÉNEK TANÁCSA ..... 203—204

AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917 ÁPRILIS 22-ÉN (MÁJUS 5-ÉN) REGGEL HOZOTT HATÁROZATA ..... 205—207

A VÁLSÁG TANULSÁGAI ..... 208—212

HOGYAN ZAVARNAK ÖSSZE EGY VILÁGOS KÉRDÉST? ..... 213—215

MIT ÉRTENEK „GYALÁZATON" A TŐKÉSEK ÉS MIT — A PROLETÁROK ..... 216—217

INTERJÚ E. TORNIAINENNEK, 1917 ÁPRILIS 23-ÁN (MÁJUS 6-ÁN) ..... 218—219

BALGA KÁRÖRÖM ..... 220—221

AZ *OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT HETEDIK (ÁPRILISI) ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJA. 1917 ÁPRILIS 24—29 (MÁJUS 7—12)* .....223—319

1. Beszéd a konferencia megnyitása alkalmából. Április 24 (május 7) 225
2. Előadói beszéd a politikai helyzetről. Április 24 (május 7) 226
3. Zárszó a politikai helyzetről tartott előadói beszédhez. Április 24 (május 7) 244
4. Beszéd a nemzetközi szocialista konferencia összehívásának tervéről. Április 25 (május 8) 247
5. Határozati javaslat Borgbjerg előterjesztésével kapcsolatban 251
6. Beszéd a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeihez való viszonyról. Április 25 (május 8). *Rövid ujságtudósitás* 255
7. Vázlat a szovjetekről szóló határozat téziseihez 256
8. Beszéd a háborúról szóló határozati javaslat védelmében. Április 27 (május 10)..... 259
9. Határozat a háborúról .....273—276
   I. 273
   II. 274
   III. 275
10. Határozati javaslat az Ideiglenes Kormányhoz való viszonyról 277
11. Előadói beszéd a pártprogram felülvizsgálásának kérdéséről. Április 28 (május 11) ... 280
12. Határozati javaslat a pártprogram felülvizsgálásáról 283
13. Előadói beszéd az agrárkérdésről. Április 28 (május 11) 285
14. Válasz N. Sz. Angarszkijnak az agrárkérdés vitájában. Április 28 (május 11) 291
15. Határozati javaslat az agrárkérdésről..... 293
16. Határozati javaslat az internacionalisták

egyesítéséről a kispolgári „honvédő" blokk ellen 297
17. Határozati javaslat a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeiről 298
18. Beszéd a nemzeti kérdésről. Április 29 (május 12) 300
19. Határozati javaslat a nemzeti kérdésről... 306
20. Beszéd az Internacionále helyzetéről és az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt feladatairól. Április 29 (május 12) 308
21. Beszéd a politikai helyzetről szóló határozati javaslat védelmében. Április 29 (május 12) 310
22. Határozati javaslat a politikai helyzetről.. 315
23. Záróbeszéd a konferencia záróülésén. Április 29 (május 12) 319

BEVEZETÉS AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT HETEDIK (ÁPRILISI) ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJÁNAK HATÁROZATAIHOZ .....320—323

A LÖVÉSZÁROK-BARÁTKOZÁS JELENTŐSÉGE ...324—327

MIRE VEZETNEK AZ IDEIGLENES KORMÁNY ELLENFORRADALMI LÉPÉSEI .....328—331

SZOCIÁLSOVINISZTÁK ÉS INTERNACIONALISTÁK 332—333

I. G. CERETELI ÉS AZ OSZTÁLYHARC .....334—338

NYUGTALANSÁG .....339—340

A „HATALOM VÁLSÁGA" .....341—343

FINNORSZÁG ÉS OROSZORSZÁG .....344—347

LEVÉL A SZERKESZTŐSÉGHEZ 348

AZ IMPERIALIZMUS VÉDELME JÁMBOR FRÁZISOK LEPLE ALATT .....349—351

SZOMORÚ DOKUMENTUM .....352—355

A NÉPET BURZSOÁ RÉMKÉPEKKEL IJESZTGETIK 356—358

KÜSZÖBÖN 359

MEGFELEDKEZTEK A LEGFONTOSABBRÓL. *(A proletariátus pártjának községi platformja)* .....360—364

UTASÍTÁS A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJÉBE AZ ÜZEMEKBEN ÉS EZREDEKBEN MEGVÁLASZTOTT KÜLDÖTTEKNEK ....365—367

OSZTÁLYEGYÜTTMŰKÖDÉS A TŐKÉVEL, VAGY OSZTÁLYHARC A TŐKE ELLEN?.....368—370

A SZILÁRD FORRADALMI HATALOMRÓL.....371—373

EMLÉKEZTETŐÜL AZ ÚJSZÜLÖTTNEK... AZ „ÚJ" KORMÁNYNAK .....374—376

AZ „ÚJ" KORMÁNY MÁR NEMCSAK A FORRADALMI MUNKÁSOKTÓL, HANEM A PARASZTTÖMEGEKTŐL IS ELMARADT .....377—378

MEG AKARNAK ELŐZNI BENNÜNKET.....379—381

NYILT LEVÉL A PARASZTKÜLDÖTTEK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁNAK RÉSZVEVŐIHEZ .....382—386

„TÉNYLEGES FEGYVERSZÜNET".....387—390

A KÜLPOLITIKA TITKAI .....391—393

AZ EGYIK TITKOS SZERZŐDÉS .....394—395

MINISZTERI HANG 396

NAPÓLEON KERESTETIK 397

SEMMI SEM VÁLTOZOTT..... 398

SAJNÁLATOS ELTÉRÉS A DEMOKRATIZMUSTÓL 399—401

A SZOCIÁLSOVINISZTÁK RÉSZVÉTELÉVEL MEGTARTANDÓ NEMZETKÖZI SZOCIALISTA KONFERENCIA ÖSSZEHÍVÁSÁRÓL 402

BESZÉD A PUTYILOV-GYÁR GYŰLÉSÉN, 1917 MÁJUS 12 (25). *Rövid ujsághir* 403

A PROLETARIÁTUS PÁRTJA A KERÜLETI DUMÁK VÁLASZTÁSAIN .....404—406

MILYEN NYILATKOZATOKAT TETT PÁRTUNK A HÁBORÚRÓL A FORRADALOM ELŐTT.....407—408

GAZDASÁGI ÖSSZEOMLÁS FENYEGET .....409—412

A HÁBORÚ ÉS A FORRADALOM. *Felolvasás 1917 május 14-én (27-én)* .....413—439

MEGVETENDŐ MÓDSZEREK .....440—441

ELKERÜLHETETLEN KATASZTRÓFA ÉS MÉRTÉKTELEN ÍGÉRETEK ..... 442—449

(Első cikk) 442
(Második cikk) 445

AZ INTERNACIONALISTÁK EGYESÜLÉSÉNEK KÉRDÉSÉHEZ ..... 450—452

FOGALOMZAVAR. *(Mégegyszer az annexiókról)* ..... 453—455

HARC A GAZDASÁGI BOMLÁS ELLEN A BIZOTTSÁGOK SZAPORÍTÁSÁVAL 456

MÉG EGY ELTÉRÉS A DEMOKRATIZMUSTÓL ..... 457—458

HOGYAN IJESZTGETIK A KAPITALISTÁK A NÉPET? ..... 459—461

A KAPITALISTÁK ÚJABB GAZTETTE ..... 462—463

ÚJRA MEG ÚJRA HAZUGSÁG 464

LEVÉL A SZERKESZTŐSÉGHEZ 465

ELTŰNT-E A KETTŐSHATALOM? ..... 466—469

AZ „ÖNHATALMÚ FÖLDFOGLALÁSRÓL". *(A „szociálforradalmárok" rossz érvei)* ..... 470—474

ANYAG A PÁRTPROGRAM FELÜLVIZSGÁLÁSÁHOZ ..... 475—501

1. Előszó az „Anyag a pártprogram felülvizsgálásához" c. brosúrához 477
2. A program elméleti, politikai és néhány egyéb részével kapcsolatban javasolt módosítások tervezete 479
3. Vélemény az Összoroszországi Áprilisi Konferencia szekciójának megjegyzéseivel kapcsolatban 485
4. A program átdolgozásának tervezetéhez... 487

A PARASZTKÜLDÖTTEK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA. 1917 MÁJUS 4—28 (MÁJUS 17—JÚNIUS 10) ..... 503—529

1. Az agrárkérdésről szóló határozati javaslat 505
2. Beszéd az agrárkérdésről. 1917 május 22 (június 4) 508

A PÁRTOK A PETROGRÁDI KERÜLETI DUMÁK VÁLASZTÁSAIN ..... 530—535

KÉT FOGYATÉKOSSÁG 536

HATÁROZAT AZ ÖSSZEOMLÁS ELLENI HARC GAZDASÁGI RENDSZABÁLYAIRÓL ..... 537—539

PAKTUM A TŐKÉSEKKEL, VAGY A TŐKÉSEK MEGDÖNTÉSE? *(Hogyan fejezzük be a háborút)* 540—542

A LÁNC OLYAN ERŐS, MINT LEGGYENGÉBB LÁNCSZEME ..... 543—544

LE KELL LEPLEZNI A KAPITALISTÁKAT ..... 545—546

JELENTÉSEK A GAZDASÁGI BOMLÁSRÓL ..... 547—550

„BŰVÉSZMUTATVÁNYOK" ÉS A POLITIKAI ELVTELENSÉG BŰVÉSZKEDÉSEI ..... 551—552

A REAKCIÓSOK A KADETOK MELLETT, A MENSEVIKEK ÉS A NARODNYIKOK A KADETOKKAL EGY KORMÁNYBAN ..... 553—554

A MENSEVIKEK ÉS NARODNYIKOK SZÉGYENLETES BLOKKJA A „JEGYINSZTVÓ"-VAL ..... 555—556

AZ ELLENFORRADALOM TÁMADÁSBA MEGY ÁT. *(„Népnélküli jakobinusok")* ..... 557—559

EGY ELVI KÉRDÉS. *(A demokratizmus „elfelejtett szavai")* ..... 560—563

AKINEK NINCS TISZTA ELVI FEGYVERE, SZENNYES FEGYVERHEZ NYÚL ..... 564—565

AZ OSzD(b)MP PETROGRÁDI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSE 1917 MÁJUS 30 (JÚNIUS 12) ..... 567—571

1. Beszéd a Petrográdi Bizottság lapjának kérdéséről 569
2. A Petrográdi Bizottság ülésén benyujtott határozati javaslatok 571

A FRÁZISOK ÁRTALMASSÁGÁRÓL ..... 572—574

A TŐKÉSEK GÚNYT ŰZNEK A NÉPBŐL ..... 575—578

LEVÉL AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT PETROGRÁDI SZERVEZETÉNEK KERÜLETI BIZOTTSÁGAIHOZ 579—582

BESZÉD AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK I. PETROGRÁDI KONFERENCIÁJÁN. 1917 MÁJUS 31 (JÚNIUS 13). *Rövid ujságbeszámoló* ..... 583—584

MENTEGETIK A GYALÁZATOT ..... 585—588

KISPOLGÁRI ÁLLÁSPONT A GAZDASÁGI BOMLÁS KÉRDÉSÉBEN ..... 589—591

MÁS SZEMÉBEN A SZÁLKÁT ..... 592—594

EZ NEM DEMOKRATIKUS, KERENSZKIJ POLGÁRTÁRSI ..... 595—596

A BOLSEVIZMUS ÉS A HADSEREG „BOMLÁSA“ .... 597—600

KIN NEVETTEK? SAJÁT MAGATOKON NEVETTEK! 601—603

Jegyzetek ..... 605—630

Lenin életének és tevékenységének dátumai. (1917 április—június) ..... 631—645

KÉPMELLÉKLETEK

Lenin „A proletariátus feladatai forradalmunkban“ c. brosúrájának borítólapja. — 1917 ..... 40—41

Lenin. „Az agrárkérdésről szóló határozati javaslat“. A kézirat első oldala. — 1917 május ..... 504—505

A „Pravda“ 1917 június 6-i (május 24-i), 64. számának első oldala. Ebben a számban jelent meg „A pártok a petrográdi kerületi dumák választásain“ c. cikk, valamint Sztálin „Községi választási kampány“ c. cikke 531

4369. Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Felelős: Janka Gyula.